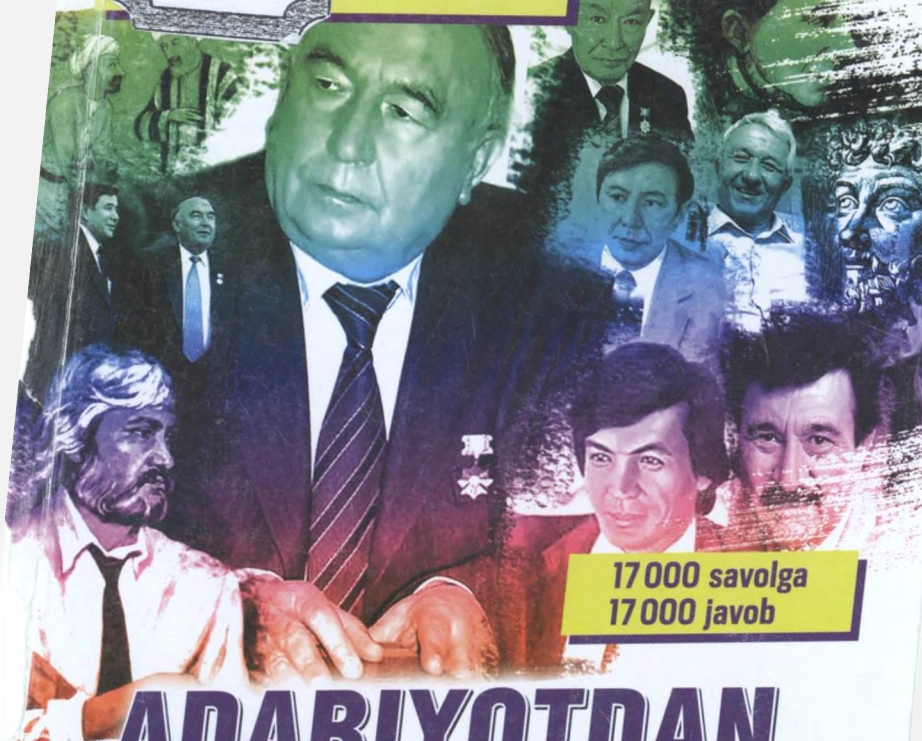

821 512 133
83.3/509
R25

ASULOVA

**17 000 savolga
17 000 javob**

ADABIYOTDAN

MUKAMMAL SAVOL-JAVOBLAR

*o'qituvchilar, abituriyentlar, o'quvchilar,
olimpiada, bilimlar bellashuvi ishtirokchilari uchun*

XX – XXI ASR ADABIYOTI ●
MUSTAQILLIK DAVRI ●
O'ZBEK ADABIYOTI
CHET EL ADABIYOTI ●
MUSTAQIL O'QISH ●
UCHUN ASARLAR

Nilufar RASULOVA

**ADABIYOTDAN
MUKAMMAL
SAVOL-JAVOBLAR
4-kitob**

o'qituvchilar, abituriyentlar, o'quvchilar,
olimpiada, bilimlar bellashuvi ishtirokchilari uchun

Toshkent
"Nurafshon ziyo yog'dusi"
2018-yil

UO'K 821(079.1)

KBK 83.3v6

R 25

Rasulova, Nilufar.

Adabiyotdan mukammal savol-javoblar [Matn] K.4. [Matn] /
N.Rasulova. – Toshkent: «Nurafshon ziyo yog'dusi», 2018. – 672 b.

*To'rt qismdan iborat adabiyot fanidan savol-javoblar kito-
bi amaldagi umumta'lim maktablari, akademik litsey, kasb-hu-
nar kolleji darsliklari asosida tayyorlandi. Ushbu qo'llanmadan
o'qituvchilar, abituriyentlar, o'quvchilar, olimpiada, bilimlar bel-
lashuvi ishtirokchilari foydalanishlari mumkin.*

Tuzuvchi:

Nilufar Rasulova

Taqrizchilar:

Hoshimjon Ahmedov,
filologiya fanlari nomzodi,

Donoxon Usmonova,
ona tili va adabiyot fani muallimasi, oliy toifali o'qituvchi,

Jamoliddin Shermuhammad o'g'li,
ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

*Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti o'zbek tili
va adabiyotini o'qitish metodikasi kafedrasi Ilmiy kengashining
2018-yil 2-oktyabrda 6-son bayonnomasi bilan nashrga tavsiya
etilgan*

Abdulla Qodiriy nomidagi

viloyat AKM

INV № 169241-2020u

ISBN 978-9943-5159-5-6

© «Nurafshon ziyo yog'dusi», 2018

© Nilufar Rasulova, 2018

ERKIN VOHIDOV
(1936 – 2016-yil 30-may)

**Erkin Vohidov ijodi haqida aytilgan
quyidagi fikrlar muallifini aniqlang**

1.	«Shoir she'rlari sirtidan sodda, yetti yoshdan yetmish yoshgacha barcha uchun birdek tushunarli tuyulsa-da, ulardagi tagma'noga yetish, ularni uqish oson emas. Ular «xos odamlar»ning teran tahlili, o'y-mushohadalari, xilma-xil talqinlari uchun boy ozuqa beradi. «O'zbekim», «Inson» qasidalarini, «Ruhlar isyoni» dostonini anglab yetish uchun qanchalar bilim, boy hayotiy va adabiy tajriba kerakligi ayon. Bir ma'rifiy davrada bir donishmand alloma «Yoshlik devoni»dagi «Uzum» radifli g'azalni yarim soat davomida baytma-bayt yod aytib, ularni birma-bir sharhlab, oddiy tuyulgan satrlar bag'ridagi biz xayolga keltirolmagan turli ma'nolarni batafsil tushuntirib bergan, oxiri «Ey dilorom, senga Erkin tutdi maydek she'rini, Dil xumida necha yil Qon bo'ldi bu devon – uzum» satrlarini «shoh bayt deb atagan edilar»	Adabiyot-shunos olim Umarali Normatov	L
2.	«Erkin Vohidov she'riyatida adabiy mavzular xazinasiga aniq zamon va makon kaliti orqali kirib boriladi. Xalqimiz keyingi davrlar mobaynida bosib o'tgan va o'tayotgan goh	«O'zbekiston Qahramoni» Abdulla Oripov	11

	mashaqqatli, goh armonli, goh tug'yonli, goh iftixorli yo'llarining manzara va ohanglari, sadolari Erkin Vohidov she'riyatida to'la mujassamdir»		
3.	«Erkin Vohidov dilbar rubobiy taronalari, asr armoni, fig'oni darajasiga ko'tarilgan dostonlari qatori g'oyat nozik lutf, beozor qochirimlar, ayni paytda istehzo, kinoya-kesatqlar, o'tkir ijtimoiy pafos bilan yo'g'rilgan hajviyoti, benazir tabassumi bilan ham elimiz uchun ardoqlidir»	Adabiyot-shunos olim Umarali Normatov	11
4.	«Erkin Vohidov badiiy adabiyot daholari ruhini shod etgan, yangi o'zbek adabiyoti darg'alari duosini olgan, o'z xalqi qalbiga chuqur kirib borgan san'atkordir. Bunday shoir hech qachon zavol ko'rmaydi»	Adabiyot-shunos olim Abdug'afur Rasulov	11
5.	Alixonto'ra Sog'unliy Erkin Vohidovning qaysi g'azalini hazrat Navoiyning «Ashraqtat» g'azalidagi satrlarga qiyos etganlar?	«Uzum» radifli g'azalini	L
6.	Erkin Vohidov qachon qayerda tavallud topdi?	1936-yil 28-dekabrda Farg'ona viloyatining Oltiariq tumanida o'qituvchi oilasida tavallud topgan	5, 6
7.	Qaysi ijodkor bolalik davri qiyinchiliklarini quyidagicha eslaydi? «Otam frontda ekanida onam qishloq kengashida kotiba bo'lib ishlar, qiyinchilik bilan kun kechirar edik. Jo'xori poyasini shimib, tilimni qonatganim, bolalarga qo'shilib	Erkin Vohidov	K

	kunjara yeganim uchun onam yuzimga shapaloq urgani va o'zi kechgacha yig'laganini unutmayman»		
8.	Erkin Vohidovning otalari...	Cho'yanboy (1945-yil vafot etgan), Roziyaxon (1946-yil vafot etgan)	5, 6
9.	Erkin Vohidov qachon Toshkentga ko'chib keladi?	1945-yilda (Toshkentga tog'asinikiga keladi)	6
10.	Erkin Vohidovning tog'asining kasbi...	Yurist	K
11.	Erkin Vohidovning uylarida bo'lib o'tadigan adabiy suhbatlarga tez-tez kelib turadigan mehmonlar...	Shoir Chustiy, xonadalar – aka-uka Shojali-lovlar, Ma'rufxo'ja Bahodirov, buyuk olim va tarjimon Alixonto'ra Sog'unii, oddiy pochta xizmatchisi Mulla Shukurjon, savdo xodimi Akmalxon	K
12.	Shoir qaysi to'garakka qatnashadi?	G'ayratii tomonidan O'quvchilar saroyida tashkil etilgan adabiy to'garakka qatnashadi	6
13.	Erkin Vohidov qaysi Oliy dargohni bitiradi?	Hozirgi O'zbekiston Millii universitetining filologiya fakultetini	5, 6
14.	Erkin Vohidovning birinchi she'ri qaysi jurnalda chiqadi?	7-singda o'qib yurgan paytlarida «Mushtum» jurnalida	K
15.	Erkin Vohidov qaysi muassasalarda ish faoliyatini yuritadi?	«Yosh gvardiya» nashriyoti (1960 – 1963, 1975 – 1982), «G'afur G'ulom» nashriyotida (1963 – 1970) ishlaydi, «Yoshlik» jurnaliga boshchilik qiladi, Oshkoralik qo'mitasi rahbari, Respublika adiblar ittifoqi boshlig'i, O'zbekiston Respublikasi Oliy	

		Majlis Senati fan, ta'lim, madaniyat va sport masalalari qo'mitasi raisi lavozimlarida faoliyat yutadi	
16.	Erkin Vohidov jahon adabiyoti shoirlaridan kimlarning asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilgan?	Gyotening «Faust» (1974-y) asarini, S.Yesenin, A.Blok, L.Ukrainka, M.Svetlov, R.Hamzatov she'rlarini o'zbek tiliga o'g'irgan	K, 6
17.	Erkin Vohidov davlatimiz tomonidan berilgan qanday unvonlar sohibi?	«O'zbekiston xalq shoiri», «Buyuk xizmatlari uchun ordeni», «O'zbekiston Qahramoni»	6
18.	Erkin Vohidov qaysi vaznda she'rlar yozgan?	Erkin Vohidov she'riyatning ham barmoq, ham aruz, ham sarbast vaznlarida birdek yuksak sa-viyada ijod qiladi	
19.	Erkin Vohidovning birinchi she'riy to'plami qachon qanday nom bilan nashrdan chiqadi?	1961-yil, «Tong nafasi»	
20.	Erkin Vohidovning dostonlari...	«Nido», «Palatkada yozilgan doston», «Ruhlar isyoni», «Orzu chashmasi», «Quyosh maskani»	5, 6
21.	Erkin Vohidovning dramatik asarlari...	«Oltin devor», «Istanbul fojiasi»	6
22.	Erkin Vohidovning qachon qanday she'riy kitoblari nashr etilgan?	«Qo'shiqlarim sizga», «Yurak va aql» (1963), «Mening yulduzim» (1964), «Yoshlik devoni» (1969), «Hozirgi yoshlar» (1975), «Muhabbat» (1976), «Tirik sayyoralar» (1980), «Bedorlik» (1985), «Yaxshidir achchiq haqiqat», «Shoir-u, she'r-u, shuur» to'plamlari	6

23.	Erkin Vohidovning 2000-yilda yaratilgan «Saylanma»si tarkibiga qanday she'riy to'plamlar kiradi?	4 ta: «Ishq savdosi», «She'r dunyosi», «Umr daryosi», «Ko'ngil nidosi»	K, 5
-----	--	--	------

Shoirning quyidagi davrlarda yozilgan asarlari «Saylanma»ning qaysi to'plamidan joy olgan?

24.	O'smirlik va yoshlik chog'ida bitilgan asarlari	«Ishq savdosi»	K
25.	O'rta yoshda bitilgan asarlari	«She'r dunyosi»	K
26.	Ellik yoshdan keyingi bitiklar	«Umr daryosi»	K
27.	Turli yillarda yozilgan risola, badiiy lavha va tahlillar	«Ko'ngil nidosi»	K

28.	Shoirning g'azallari asosan qaysi devoniga jamlangan?	«Yoshlik devoni»ga	K
29.	«Yoshlik devoni» haqida qaysi ijodkor quyidagi fikrlarni aytgan? «Yoshlik devoni»ni o'qir ekansiz, shoir qalbidan sizib chiqayotgan ma'sum tuyg'ular go'yo sirli, sehrli so'zlarga aylanadi. Shoir ukparday mayin bu so'zlarni to'zg'itib o'ynaydi-yu, ulardan go'zal, o'ynoqi ohanglar yaratadi, so'ngra esa ular asta o'rni-o'rniga tushadi, xuddi dastgohdan chiqayotganday, quyma, betakror satrlar paydo bo'layotganday taassurot qoldiradi kishida... Ona tilimizdagi ipakdek mayin, kamalakdek rang-barang, g'oyat nozik lutf, beozor qochirimlar, goh hazin, goh samimiy tabassum uyg'otuvchi t	Abdulla Oripov	K

	ashbehlar, o'tkir xulosalar – bular bari ulkan shoirimiz qalamiga mansub betakror fazilatlaridir»		
30.	Erkin Vohidovga katta obro' va shuhrat keltirgan asari...	«Oltin devor» ko-mediyasi	K
31.	She'riyatning ham barmoq, ham aruz, ham sarbast vaznlarida birdek yuksak saviyada ijod qilgan adib...	Erkin Vohidov	
32.	Erkin Vohidovning hajviy turkum she'rlarining umumiy nomi?	«Donishqishloq latifalari»	
33.	Erkin Vohidovning doimiy hajviy qahramoni kim?	Matmusa	
34.	Erkin Vohidovning qaysi asari qisman avtobiografik xarakterga ega?	«Nido» dostoni	5
35.	Erkin Vohidovning darsliklarda nomi qayd etilgan she'rlari...	«Tong lavhasi», «Kamtarlik haqida», «Buloq», «Sevgi», «Ona tuproq», «O'zbekim»	6
36.	«Nido» dostoni qachon yaratilgan?	1964-yilda	6
37.	«Inson» qasidasi qachon yozilgan?	1973-yilda	
38.	«Otang bolasi bo'lma, odam bolasi bo'l» hikmati qaysi dostonida berilgan?	«Nido» dostonida	
39.	«Garchi shuncha mag'rur tursa ham, Piyolaga egilar choynak. Shunday ekan, manmanlik nechun, Kibr-u havo nimaga kerak? Kamtarin bo'l, hatto bir qadam O'tma g'urur ostonasidan. Piyolani inson shuning-chun O'par doim peshonasidan». Erkin Vohidovning ushbu «Kamtarlik haqida» she'rida qanday badiiy san'at qo'llangan?		Husni ta'lil

40.	Erkin Vohidovning xalqlar, millatlar, dinlar o'rtasidagi nizolar bashariyatga naqadar katta falokatlar olib kelishi teran tasvirlangan asari...	«Ruhlar isyoni»	6
41.	Erkin Vohidovning insoniyatga o'g'ir judoliklar, bitmas jarohatlar keltiradigan urush qattiq qoralangan asari...	«Nido» dostoni	6
42.	«Kulmangiz ne bor deb senga Mir Alisher yonida», – deya kamtarona o'tinch qilgan shoir...	Erkin Vohidov	K
43.	Erkin Vohidov qaysi asari haqida: «Asar garchi Nazrul Islom haqida bo'lsa-da, unda men shoir hayoti bahonasida o'zimning umuman shoirlik, insonlik, fidoyilik, erkka tashna ijod ahlining zamonasi, xalqi bilan murakkab munosabati, qolaversa, inson hayotining ma'nosi, hayotning ham shafqatsiz, ham adolatli haqiqati haqidagi o'y-mulohazalarimni kitobxon bilan baham ko'rishga intildim», – deya yozadi?	«Ruhlar isyoni» dostoni haqida	K

«Nido» dostoni

44.	«Nido» dostoni orqali shoir aytmqchi bo'lgan eng asosiy muddao nima?	Tinchlik uchun, insoniyatning baxtli kelajagi uchun kurashish	5
45.	«Nido» dostonida qaysi urush tasvirlangan?	II jahon urushi	5
46.	«Nido» dostoni qahramoni qachon birinchi bor maktabga qadam qo'yadi?	1944-yil sentabr tongida	
47.	Asardagi pochtachi...	Juman pochtachi	

48.	Asar qahramoni kimning xatini o'qib savod chiqaradi?	Dadasining	
49.	Asar qahramoni dadasini tushida ko'rganida qanday otda keladi?	Oq otda	
50.	Kimning akasi bir oyog'i yo'q, qo'ltiqayoqda urushdan qaytadi?	Rustamning	
51.	Qaysi qahramon urushda ikki qo'lidan ayrilib keladi?	Xol aka	5
52.	Kimning dadasidan qoraxat keladi?	Tal'atning	5
53.	Dostonda tasvirlanishicha, urushda kimning tizzasidan o'q olib ketadi?	Rustamning akasining	5
54.	«Ota quchay desa qo'li yo'q ekan, Tik turgan joyida yig'layveribdi». Parchada qaysi qahramon tasvirlangan?	Xol aka	5
55.	Darsga kelmay qolgan qaysi bolani o'qituvchi urishadi, dadasidan qoraxat kelganini bilgach, hamma, hatto muallimning o'zi ham yig'ladi?	Tal'atning	6

«O'zbekim» qasidasi

56.	O'zbekim qasidasida qaysi allomalar va shoirlar nomi uchraydi?	Al-Beruniy, Al-Xorazmiy, Al-Forobiy, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur, Mashrab, Nodira, Furqat, Muqimiy, Firdavsiy, Pushkin, Bayron	6
57.	«O'zbekim» qasidasining radifi...	O'zbekim	6
58.	Xorazm Ma'mun akademiyasining 1000 yillik yubileyi xalqaro miqyosda qachon nishonlangan?	2006-yilda	6
59.	Quyidagi misralarni davom ettiring «Tun bilan yig'labdi bulbul, G'uncha hajri dog'ida...»	«Ko'z yoshi shabnam bo'lib Qolmish uning yaprog'ida»	K

60.	«O'lmas edi balki odamzod» she'rida qaysi ishlar bo'lmasa, odam dunyoga ustun bo'lishi ta'kidlangan?	Aqli jahlidan ziyod, sabri nafsidan ustun bo'lsa, o'ylab qadam qo'ysa, ishkal qilmasa, ko'z yoshi to'kilmasa, unga tosh otmasalar, tuhmat qilinmasa, bir-birining o'lishiga yordam bermasa, g'am o'ldirmasa, o'lganida topgan hurmatni tirigida ham ko'rsa, odamzod dunyoga ustun bo'lishi ta'kidlangan	L
61.	«O'lmas edi balki odamzod» she'rida lirik qahramon bu dunyoda yashagandan ko'ra nega o'limni afzal ko'radi?	Adovat, fitna to'la olamda yashagandan ko'ra o'limni afzal biladi	L
62.	«Nega yapon yuz yil yashar-u O'zbek buncha yoshga bormay-di?» degan savolga shoir qanday javob beradi?	«Chunki yapon bizdek qorong'u Sahar turib oshga bormaydi. Motamida u obro' uchun Elni chorlab ziyofat qurmas. Bayramida bel bog'lab uch kun Shamdek qotib ko'chada turmas. Garchi bizdan yuz bor farovon, Garchi bizdan yuz karra to'qdir. To'y xarjida yuzta boy yapon Bir kambag'al o'zbekcha yo'qdir»	L
63.	Agar yaponlar o'zbeklarning urf-odatlariga amal qilsa, ular oqibatda qay ahvolga tushishlarini ta'kidlashgan?	Agar yaponlar o'zbeklarga o'xshab yashashsa, o'zlarini Yurakiri, ya'ni o'z jonlariga qasd qilishlarini aytishgan	L

64.	Erkin Vohidov qaysi she'rida izlanuvchan «dangasalar»ga rahmat aytgan?	«Dangasalar» she'rida	L
65.	Erkin Vohidovning qaysi she'rlarida tazod san'ati ko'proq qo'llangan?	«Dangasalar», «Yaxshidir achchiq haqiqat»	L

Quyidagi misralar Erkin Vohidovning qaysi she'rlaridan olingan?

66.	«Yaxshidir achchiq haqiqat, Lek shirin yolg'on yomon, Ul shirin yolg'onga mendek Aldanib qolg'on yomon»	«Yaxshidir achchiq haqiqat»	11
67.	«Kim farangi, kim habash, Irq, qon talash, imon talash, Shulmi insondek yashash, Armon o'zing, afg'on o'zing»	«Inson»	11
68.	«Aytgali achchiq azobing Bo'lsa dildosh yaxshidir, So'z demay o'tli alamni Joningga solg'on yomon. Jonga solg'on ham na sozdir Elga so'ylab men kabi Shoiri devonai ishq Nomini olg'on yomon»	«Yaxshidir achchiq haqiqat»	11
69.	«O'zbek Navoiyni o'qimay qo'ysa, Aldangani, alla bo'lgani shudir. Yulg'ich aziz bo'lib, bilgich xor bo'lsa, Paytavaning salla bo'lgani shudir... O'zbek o'zligini anglasa bekam, Uning «Barakalla» bo'lgani shudir. Olamga Navoiy nasliman degan Ovozi baralla bo'lgani shudir»	«O'zbek Navoiyni o'qimay qo'ysa»	L

70.	«Kelding olamga, demak, Yetmas uni so'rmak, yemak, Yerni etmog'ing kerak Bo'ston o'zing, rizvon o'zing»	«Inson»	11
71.	«Ishchan azal tinmay yer chopgan, O'g'ir tuygan, sovurgan somon. Yalqov o'ylab charxpalak topgan, Ijod qilgan shamol tegirmon. Parvoz etsam yuksak samoda Zamonaviy laynerda bukun. Rahmat deyman yorug' dunyoda Dangasalar borligi uchun. Yo'qsa yurar edik hoynahoy Hanuz yayov changitib tuproq. Xo'b yurtim bor, dangasaga boy, Ishchanidan yalqovi ko'proq. Rost aytsam, bu mening ham dardim, Xolimasman bu kasallikdan. G'ayrat qilsam bir kasb topardim, Shoir bo'ldim dangasalikdan»	«Danga- salar»	L

**Erkin Vohidov qalamiga mansub
quyidagi misralarni davom ettiring.**

«Nido» dostonidan

72.	Tengdoshim, Asrdosh birodar!..	Kel, bir on jim o'yga cho'maylik	5
73.	Bu yerda yotibdi fidolar...	Kel, uni gullarga ko'maylik	5
74.	Bu yerda baxt bo'lsin, nur bo'lsin...	Bo'lmasin qora tun zulmati	5
75.	Bu yerda yuraklar hur bo'lsin...	Qaytmasin, u kunlar dahshati	5
76.	Tengdoshim, asrdosh birodar!...	Uyg'oq bo'l, hushyor boq olamga	5

77.	Bu yerni quchmasin alanga...	Qabrida tinch yotsin fidolar	5
78.	Eshit, ingrayapti Ona Yer...	Qo'ltiq tayoqlarning zahmidan	5
79.	Bu tuproq yuragi poradir...	Atom zontlarining vahmidan	5
80.	Eshit, chorlayapti Ona Yer...	Ko'ksida plovli oh-faryod	5
81.	Asrdosh birodar, qo'lni ber...	Kel, Yerga qilaylik qasamyod	5
82.	Bo'lurmiz gal kelsa har birimizga...	Tinchlik janggohining fidosi	5
83.	Bu senga, bu menga, bu bizga...	Yigirmanchi asr nidosi	5

«O'zbek Navoiyni o'qimay qo'ysa...»

84.	O'zbek Navoiyni o'qimay qo'ysa...	Oltin boshning kalla bo'lgani shudir	L
85.	Bedil qolib Demyan, Bedniyni suysa...	Qora sochning malla bo'lgani shudir	L
86.	O'zbek Navoiyni o'qimay qo'ysa...	Dod demoqqa palla bo'lgani shudir	L
87.	Ma'rifatdan ayru o'ynasa, kulsa...	Aza chog'i yalla bo'lgani shudir	L

Quyidagi so'zlar i izohlang

88.	chashmi giryon	yig'lovchi (giryon) ko'z (chashm)	L
89.	kavkabiston	tinuq, yulduzlari charaqlab turgan osmon	L
90.	mahzun	g'amgin, qayg'uli	L
91.	furqat	ayriliq	L
92.	muqimlik	bir joyda turuvchilik, yashovchilik	L

93.	afg'on	g'amdan nola qiluvchi, faryod etuvchi	L
94.	tiyra	qorong'u	L
95.	shams	quyosh, oftob	L
96.	fatton	fitna qiluvchi	L
97.	chug'z (chuqz)	boyqush, boyo'g'li	L
98.	ummon	okean, dengiz	L
99.	gardon	aylanadigan	L
100.	funun	fanlar	L
101.	arkon	ustunlar, tayanchlar	L
102.	rizvon	jannat	L
103.	xarakiri	yapon samuraylarining or-nomus uchun o'z joniga qasd qilishi	L

«RUHLAR ISYONI» DOSTONI

104.	«Ruhlar isyoni» dostoni qachon yozilgan?		1978 – 1979-yillarda	11
105.	«Ruhlar isyoni» dostonida kimning fojiaiy qis- mati tasvir- langan?	O'tgan asrning birinchi yarmida yashab ijod etgan, o'zining isyonkor she'rlari bilan butun Hindistonni erk uchun, ozodlik uchun kurashga ruhlantirgan otashin bengal shoirining orzu-armonlari, jasorati, fojiaiy qismati haqida		11
106.	Shoir Erkin Vohidovni bu mav- zuga qo'l urishga nima undagan?	O'sha davrda O'zbekiston ham sobiq ittifoqning mustamlakalaridan biri bo'lib, o'zbek xalqining erki va mustaqilligi o'z qo'lida emas edi. Mustamlakachilar tomonidan o'zbek millatining ming yillik an'ana va urf- odatlari, milliy qadriyatlari, ilm-u urfonining toptalishi, yo'q qilinishi, ma'rifatparvarlarni «xalq dushmani» sifatida qamalishi va qatl etilishi, so'z erkinligining yo'qligi		11

107.	«Ruhlar isyoni» dostoniga qaysi shoirning misralari epigraf qilib olingan?	Nazrul Islomning «Tug'ilgansan ozod, mudom Ozod bo'lib qol » misralari	11
108.	Dostonda qanday sarlavhalar mavjud?	«Isyon qo'shig'i», «G'alayon», «Tutqunlikda», «Ozodlik»	11
109.	Kalkuttada 1926-yilda qanday g'alayon bo'ladi?	1926-yilda Kalkuttada hindlar va musulmonlar bir-biriga qarshi bosh ko'taradi	11
110.	Asarda tasvirlanishi-cha, musulmon va hindlarning urushidan kimlar manfaatdor?	Oq tanli janoblar (O'sha paytda inglizlar hind xalqi ustidan hukmronlik qilardi)	11
111.	«Ne vahshat bu, Bas, xaloyiq! Al omon! Qotillikni to'xtat hindu, G'azotni qo'y musulmon! Hind, musulmon – Birodarmiz, Farzand Odam Atoga Haq oldida barobarmiz, Ayting, Ne bor nizoga», – deb hayqirgan shoir...	Nazrul Islom	11
112.	Nazrul Islom yuqoridagi fikrlari bilan xalqqa da'vat qilganida qaysi shoir xursand bo'ldi?	Rabindranat Thokur	11
113.	Nega Nazrul Islomni zindonga soldilar?	«Sizning asli yovingiz kim – Bilib qo'yning, Odamlar! Ular Uzoq yurtdan kelib, Yerga bukib shonimiz,	11

		Bizni bizga dushman qilib So'rmoqdalar qonimiz... Bosqinchini, eng avvalo, Hind bahriga uloqtir. So'ng ushalgay barcha orzu, Yashar ozod, tinch, omon. Vataniga ega hindu, Yurtida bek – musulmon...», – degan isyonkor so'zlari uchun Nazrul Islomni hukumatni boshqarayotgan ingliz janoblari zindonga soldilar	
114.	Nazrul Islomga qanday ayb qo'yishdi?	«Hind bilan musulmonni urishtirgan xalq dushmani» deb tuhmat bilan ayblashdi	11
115.	Hukm o'qilgandan keyin Nazrul Islomni bir yonida hind, ikkinchi yonida musulmon soqchi qo'riqlab borardi. Soqchilarning Nazrul Islomga munosabati qaysi misralarda tasvirlangan?	«Uni turtar musulmon ham, Siltaydi hind havodor. – Qirpichoqda o'ldi akam, Senda ekan ayb murdor! – Ko'p azoblar chekdi hindu, Ko'p qon to'kdi musulmon. Sen kabilar yo'qolsa-ku, Yashar edik Tinch, omon...»	11
116.	Nazrul Islom zindor.daligida onasiga quyidagilarni yozadi: «... Zindondaman, Bilmam, nechun, Menda zarra gunoh yo'q... Odamlardek Beozor, tek Yashab yursam netardi.	Shoir haq yo'lidan bordi va aslo pushaymon bo'lgani yo'q, chunki she'rlari xalq ongiga ta'sir qilishidan umidvor: «Lek ko'nglimda nolish emas, Allanechuk dilshodlik. Garchi jismim Bandi qafas, Rubi-da hozirgi...	11

Abdulla Qo'niy nomidagi

viloyat AKM

INV № 169971-2020

	Menga tole, Senga tinchlik Balki, nasib etardi. Bulbullarga, Gullarga mast Yozsam faqat g'azallar, Balki, meni mirshablarmas, Izlardi yosh go'zallar. Menga ham yor sokinlig-u, Sening ham yo'q bu darding; Men uylik, Sen – kelinlig-u Nabiralik bo'larding... Ne qilayki Odamlardek Yasholmayman dunyoda». Shoir qilgan ishlaridan pushaymonmi?	Tug'ilishdan qul emasman, Qullik yot bu jonimga. Erk istagi Suting bilan Kirmish mening qonimga»	
117.	Nazrul Islom faqat kim- dan kechirim so'raydi?	Onasidan	11

«Jaholat haqidagi rivoyat»

118.	Bir donish- mand ulug' hakim – tabibga kimlar hasad- go'ylik bilan ig'vo qildilar?	Ming bir dardning davosini topgan, hatto nashtar bilan ko'rning ko'zini ochgan tabibga duoxonlar, parixonlar, chilyosin o'quvchilar ig'vo qildilar: «Dard bergan – O'zi! Davosi ham o'zidan! Bandasiga bergan doru Yaratganga isyondur.	K
------	---	--	---

		Demak, Hakim ishi makr-u Uning o'zi shaytondir»	
119.	Duoxonlar, pari-xonlar, chilyosin o'quvchilar – soxta tabiblar-ning gaplarini chin deb bilgan nodon, johil olomon beayb hakimni qanday jazoladilar?	«Bu so'zlarni chin deb bilgan Nodon, johil olomon Donishmandni sazo qildi, Kaltakladi Beomon, Cho'g' temirda Ko'ksin dog'lab, Dorga osmoq bo'ldilar. So'ng bo'yniga xarsang bog'lab Suvga bosmoq bo'ldilar. Keyin Suvni, arqonni ham Hayf bildilar «shayton»ga. «Yoqing, – dedi Eng bosh hakam, – Olib chiqib maydonga»	K
120.	Keng maydonga ustun ko'mib, hakimni bog'ladilar. Temirni qizdirib, badaniga bosishdi. Savob uchun birov o'tin, birovlar xas tashladi. Shu paytda kim gulxan sari bir bog' poxol olib keldi?	Hakimdan davo topib ko'r ko'zlari ochilgan chol	K
121.	Avval basir bo'lib, hakim tufayli ko'zlari ko'ra boshlagan chol gulxanda yonayotgan tabibga nima dedi?	«Asli tug'ilgandim Basir edim men o'zim. Sen joduning tig'i bilan Ochib qo'yding ko'r ko'zim. Yaratgan ko'r, Davo qilding ne uchun? So'roqda men – manglayi sho'r – Nima deyman Mahshar kun? Haq yo'lidan ozgan odam, Ko'zim ochib ne berding?	

	Meni bir yo'l U dunyo ham – Bu dunyodan ayirding. Ko'rligimda Bu olamni Tasavvurda ko'rardim. Dunyodagi bor odamni Mushfiq bilib yurardim. Shafqat ila Kim non-u kim Chaqa tashlab ketardi. Men ham shunga ko'ngan edim, Menga shu ham yetardi. Qornim to'ysa – saodatim, Yo'q tuman xil tilaklar. Hamsuhbatim, Ham ulfatim Jajji shirin go'daklar... O'ylar edim: Dunyoda bor Musaffolik, soddalik. Ko'zim ochib ko'rdim ilk bor Berahmlik, Soxtalik. Og'irlig-u fahshni ko'rib, Jim yurarkan odamlar. O'z do'stiga Kulib turib, Tig' urarkan odamlar... Derdim: Yurtni bir bor ko'rsam. Ko'rdim. Orzum to'q endi. Yo'lda yotgan ko'rchalik ham E'tiborim yo'q endi.	K
--	--	---

		Bu dunyodan to'ldim oxir, Ado bo'lsam mayliga. Yo qaytadan O'sha basir, Gado bo'lsam mayliga!»	
122.	Cholning gaplaridan so'ng hakim olomonga qarata nima dedi?	«Bu so'zlarni Eshitdi-yu Faryod qildi donishmand. «Yoqing, – deya buyurdi u, Olov bo'lsin sarbaland. Tezroq ketay Bu dunyodan, Hech toqatim qolmadi. Mendan shifo oldi odam. Olam – shifo olmadi. Xurofotning zahri tekkan Nodon, johil, gumrohlari – Davosiga ojiz ekan Men kashf etgan giyohlar. Ko'r ko'zlarga mehrgiyodek Nur baxsh etdi nashtarim. Qalblar ko'zin ochmoqqa lek Kamlilik qildi Hunarim. Odamlarga men Yaxshilik – Qilmoq bo'ldim, Netayin, Manglayda shu ekan bitik, Yoqing, Kuyib ketayin!»	K
123.	Elning ko'zi qachon ochildi?	Hakimni gulxanda yoqib yuborishganidan so'ng. Donishmandga oltin haykal qo'yishdi. («E, voh, Olim ko'zi bilan	K

		Ko'rsaydi bu hurmatni, Ammo Hakim o'zi bilan Olib ketdi hikmatni»)	
--	--	---	--

«Ozodlik»

124.	Hindiston ozod bo'ldi. Nazrul Islomni zindondan qay ahvolda olib chiqishdi?	Nazrul Islom hushidan ayrilgan edi: «Nazrul Islom Bu dunyoda Yetmish besh yil Yashadi. Ammo O'ttiz ikki yoshda Bu dunyoni tashladi. Shoir umri Qoldi she'rdi, Qoldi Yoniq dostonida. Bitganlari Uning – yerda, Ruhi esa osmonida»	11
125.	Asardagi qaysi qahramonlarning taqdiri o'xshash?	Rivoyatdagi hakim bilan shoir Nazrul Islom	11
126.	«Ammo hakim o'zi bilan Olib ketdi hikmatni» misralari qaysi asarda berilgan?	«Ruhlar isyoni» dostonida	11

Dostondan olingan quyidagi misralarni davom ettiring

127.	Nazrul Islom Bu dunyoda...	Shoir bo'lib tug'ildi	11
------	-------------------------------	-----------------------	----

128.	Ilhom otli pok ziyoga...	Go'dak qalbi yo'g'rildi	11
129.	Goh shodlik, Goh alamidan	Dil chamani ochildi	11
130.	Uning hassos qalamidan...	Ishqiy baytlar sochildi	11
131.	Yetti asr avvalgidek Bo'lsa edi zamonlar...	Balki, Xusrav Dehlaviydek Bitar edi dostonlar	11
132.	Tug'ilsaydi Shoir agar Yarim ming yil ilgari...	Bitar edi ruboiylar Mirzo Bobur singari	11
133.	Agar Necha zamon o'tib Kelmasa bu davronlar...	Bedilona g'azal bitib Tuzar edi devonlar	11
134.	O'zga edi ammo fursat, O'zga edi el dardi. Zamon uning Yonib turgan...	Yuragini so'rardi	11
135.	Har nechakim zo'r iste'dod, Toshqin ilhom...	U nega?	11
136.	Xalqing yotsa chekib faryod...	Yaramasang kuniga	11
137.	Shoir esang, Shoir bo'lib...	Nega kelding hayotga	11
138.	Eling yotsa dardga to'lib...	Kelolmasang najotga?!	11
139.	Ne shoirsan, Tashbehlarning...	Bormi asli keragi?	11
140.	Bo'lmasa el g'ami – darding...	Yuraging – el yuragi?!	11
141.	Nazrul Islom Hind xalqining ...	Zardobini yutardi	11
142.	Nazrul Islom O'z qalbini...	Bayroq qilib ko'tardi	11

143.	Yuragida to so'nggi dam...	Isyon o'ti so'nmedi	11
144.	Haqsizlikka ko'ndi olam...	Ammo shoir ko'nmedi	11
145.	Ko'rgilik bu, dedi hindu...	Taqdir, dedi musulmon	11
146.	Lekin Zo'rlar zulmiga u...	Tan bermadi hech qachon	11
147.	O'zni o'tga otdi aniq...	Joni borki kurashdi	11
148.	Umri uning mangu yoniq...	Qo'shiqlarga tutashdi...	11
149.	So'yla, inson...	So'yla qadding ko'tarib baland...	11
150.	Sen Indrasan...	Ko'kda ismat Chirog'in yoqqan	11
151.	Sen Shivasan...	Koinotni Barbod qilguvchi	11
152.	Sen Gangasan...	Bu hayotni Obod qilguvchi	11
153.	Sen – Durganing tosh yuragi...	Shafqat bilmaysan	11
154.	Sen – Krishna qo'lidagi...	Kuylagan naysan	11
155.	Izmingdadir cheksiz fazo...	Zamin-u osmon	11
156.	Bu olamga ega tanho...	O'zingsan, inson!	11
157.	So'yla, inson, So'yla, qadding ko'tarib baland. Yuksaklikda sening qadring...	Himolay monand	11
158.	Qullik senga ko'p maloldir, Ammo ne uchun...	Boshing egik, Tiling loldir, Qomating zabun?	11

159.	Qo'zg'al, Buyuk Tojmalhalning...	Shukuhi uchun	11
160.	Qo'zg'al, Ulug' bobolarning...	Pok ruhi uchun	11
161.	Erk bongin ur, Sen intiqom...	Tablin baland chol	11
162.	Tug'ilgansan ozod...	Mudom Ozod bo'lib qol	11
163.	Isyon she'ri Mushoira...	Minbaridan yangradi	11
164.	Kim dedi: Bu she'rmas sira...	Kim dilidan angladi	11
165.	Bu she'r Sharqqa xosdir, nahot?..	Na ishqiy na rindona	11
166.	Bunday ash'or Sa'diyga yot...	Hofiz uchun begona	11
167.	Ul kun Budda: «Mard agar sen...»	«Dardni ichga yut degan»	11
168.	«Ul yuzingga ursalar sen...»	«Bul yuzingni tut, degan»	11
169.	U dunyoda baxt ta'min tot...	Bu dunyoda cheksang g'am	11
170.	Shunday deya bergan ta'lim...	Ul... Ustodi mukarram	11
171.	Malomatga qoldi endi...	Shoir bitib haq doston	11
172.	Hindu uni «jobon» dedi...	«Kofir» dedi musulmon	11
173.	«Bu isyonni, bu nifoqni...	Chiqarmoq ne zohirga	11
174.	Siyosat-la o'ynashmoqni...	Kim qo'yibdi shoirga»	11
175.	«U hali yosh, Hali go'dak...»	«Zarra parvo etmaydi»	11
176.	«Es-hushi yo'q hayiqqudak...»	«Jon qadriga yetmaydi»	11

177.	«Ha, zulm bor, Haqsizlik bor, Barchaga bu ayondir, Ammo buni zinhor-zinhor...»	«Aytib bo'lmas zamondir»	11
178.	«Hamma bilar, Inson erkin – Yashashi shart poyidor, Biz ham aytsak bo'lar, lekin...»	«Uyda bola- chaqa bor»	11
179.	Ko'tarolmay Dardlar yukin, Zamin qalqib turibdi. Nazrul Islom Ruhi bukun...	Olam kezib yuribdi	11
180.	Ilhom chog'i Dil zamindan Ko'k toqiga o'rlaydi. Nazrul Islom Ruhi mendan...	Shunda hisob so'raydi	11
181.	«Shoir bo'lib Elga bukun Darkormisan, der menga. Fidolikka xalqing uchun...»	«Tayyor- misan, der menga»	11
182.	Der: «Shoirlik – yurakda qon – Silqib turgan jarohat. Tilamasman senga, o'g'lon, Osuda baxt, Farog'at. Tilamasman bir zum orom, To tiriksan, Bedor bo'l. Azob bersin senga ilhom...»	«She'r dardida bemor bo'l»	11
183.	«Taqdiringdan senga dunyo Rohatlarin so'rmasman. O'z qismatim senga ammo Sira ravo ko'rmasman. Saqla, – deydi, – yurak qo'ring. Dil otashing so'nmasin. Umring ado bo'lmay turib...»	«Cho'g'ing ado bo'lmasin»	11

SHUKUR XOLMIRZAYEV (1940 – 2005)

1.	Birinchi navbatda hiko- yanavis deb tan olingan yozuvchilardan biri...	Shukur Xolmirzayev	
2.	Shukur Xolmirzayev qachon qayerda tavallud topgan?	1940-yil 24-martda Sur- xondaryo viloyatining Boy- sun tumanida Shahidlar guzarida dunyoga kelgan	
3.	Shukur Xolmirza- yevning ota-onasi haqida ma'lumot bering	Otasi Fayzulla Xolmirza o'g'li asli Bulung'urdan bo'lib, sho'rolar tuzumi- ning dastlabki davrida yuqori lavozim- larda ishlagan. 1937 – 1938-yillari sho'rolar hurujidan qochib, Boysunga ketishga majbur bo'ladi. Bu yurtida uylanadi. O'sha yerda tuman gaze- tasiga muharrirlik qiladi. Lekin u qon- siragan sho'ro hukumati changalidan qutula olmaydi. 1940-yilning o'rtalarida qamoqqa olingan Fayzulla Xolmirza o'g'li sovug'i qahrli Magadan o'rmon- larida og'ir mehnatdan sillasi qurib, 1944-yilda vafot etadi. Bo'lajak yozu- vchining onasi ham ishchan va o'ziga yarasha ma'lumotli ayol edi. Shu bois u uzoq yillar tuman miqyosidagi rah- barlik lavozimlarida ishlab keldi	
4.	Shukur Xolmirza- yevning o'qigan bilim dargohlari va mehnat faoliyati...	Boysundagi o'rta maktabni tugatgach, hozirgi O'zMUning filologiya fakultetiga o'qishga kirdi, uni 1962-yilda bitirib, Toshkentdagi bir qator nashriyot va gazeta-jurnallar tahririyatida mehnat qildi	

5.	Shukur Xolmirzayev buyuk aktyor Shukur Burhonov rahbarligida tashkil etilgan to'garakda qaysi rolni ijro etgan?	Gamlet rolini o'ynagan, Ofeliya rolini o'ynagan Said a ismli qizga uylangan	
6.	Shukur Xolmirzayevga qachon «O'zbekiston xalq yozuvchisi» unvoni berildi?	1991-yil	
7.	Shukur Xolmirzayevning birinchi qissasi...	«Oq otli» qissasi	
8.	Birinchi hikoyasi...	«Xatarli so'qmoqda»	
9.	Abdulla Qahhor e'tiboriga sazovor bo'lgan asari...	«To'lqinlar» qissasi (uning kitob holidagi nomi «Bukri tol», unda muallif muhit va sharoit tasviriga yetarlicha e'tibor bermagan)	
10.	Shukur Xolmirzayev romanlari...	«So'nggi bekat» (1976, roman janridagi dastlabki asari), «Qil ko'prik» (1984), «Yo'lovchi» (1987), «Olabo'ji» (1991), «Dinozavr» (1996)	
11.	Dramatik asari...	«Qora kamar» (1987)	
12.	Shukur Xolmirzayev hikoyalari...	«Yovvoyi gul», «Bahor o'tdi», «Bitiktosh», «Yashil Niva», «Ozodlik», «O'zbeklar», «Hayot abadiy», «Og'ir tosh ko'chsa», «Ustoz», «Ko'k dengiz», «Tabassum», «Shudring tushgan bedazor», «Xumor», «Navro'z, navro'z» ...	
13.	Shukur Xolmirzayev adabiyotshunos olim Matyoqub Qo'shjonov va buyuk aktyor Shukur Burxonov haqida qanday asarlar yozgan?	Shukur Burxonov haqida hujjatli esse, Matyoqub Qo'shjonov haqida «U ustoz – men shogird» nomli hujjatli qissa yozgan	

**Quyidagi yillarda Shukur Xolmirzayev
qaysi asarlarini yaratgan?**

14.	1962-yil	«Oq otli»	
15.	1963-yil	«To'lqinlar»	
16.	1964-yil	«O'n sakkizga kirmagan kim bor» (yoshlar haqidagi qissasi)	
17.	1968-yil	«Taqdir bashorati»	
18.	1973-yil	«Yo'llar, yo'ldoshlar»	
19.	1976-yil	«Yur tog'larga ketamiz»	
20.	1978-yil	«Cho'loq turna»	
21.	1978-yil	«Tuproq ko'chalar»	
22.	1982-yil	«Qush tili»	
23.	1983-yil	«Abdulla Nabi o'g'lining so'nggi kunlari»	
24.	1984-yil	«Qahramonning so'nggi kunlari»	
25.	1986-yil	«Tog'larga qor tushdi»	
26.	1988-yil	«Esiz, Eshniyoz!»	
27.	1997-yil	«Bulut to'sgan oy» (hikoya)	
28.	Yolg'on e'tiqod insonlarni qay kunlarga solishi va e'tiqodsizlik millatni qanchalar tubanlashtirishi mumkinligi yorqin obrazlar orqali haqqoniy tasvirlangan, inson taqdiri butun fojiaiy ko'lami bilan aks ettirilgan drama...		«Qora kamar» dramasi
29.	«Qora kamar» dramasi bosh qahramoni, millati ozodligi uchun boshini tikkan shaxs...		Xurrambek
30.	«Qora kamar» dramasiidagi yolg'on e'tiqodga aldangan qahramon...		Abdulla Nabiyev
31.	Vatan mustaqilligi uchun jangga kirgan, lekin vatandoshlari uni «bosmachi» deb hisoblagan, aslida fikr kishisi, yirik va yorqin shaxsiyat egasi, ezgu niyatlar qilgan, o'z oldiga pokiza maqsadlar qo'ygan, ammo		Xurrambek

	millatdoshlarining ma'naviyatsizligi uni qonxo'rga aylantirgan qahramon...		
32.	«... Sening safdoshlaring bir kun kelib yig'laydilar! O'sha o'ris yig'latadi... Bosqinchi hech qachon bosib olgan fuqarosi boshini silamaydi! Silasa, aldash uchun silaydi!.. Lekin yomon aldangansan, jigar». Ushbu gaplarni qaysi qahramon kimga aytadi?	Qo'rboshi Abdulla Nabiga aytgan	
33.	Nafaqat atrofidaqilar, yaqinlari, safdoshlari, hatto o'z farzandi ham tushunmagan oriyatli obraz...	Xurrambek	
34.	«Jon olov, jon er» degan jumla adibning qaysi hikoyasida uchraydi?	«Qariya»	

«O'zbeklar» hikoyasi

35.	Paxta terish mashaqqatlari tasvirlangan hikoya...	«O'zbeklar»	
36.	«O'zbeklar» hikoyasi qachon yozilgan?	1988-yilda	
37.	Hikoyaning bosh qahramoni...	Ergash	
38.	Ergash talabalar bilan nechanchi kursda paxtaga borishdi?	2-kursda	
39.	Qaysi rayon (tuman)ga paxtaga borishdi?	Bo'ka tumaniga	
40.	Ergash o'rtoqlari bilan qayerga joylashishdi?	Bitta brigadirning bitmay qolgan, somon suvoq qilingan, deraza romlari yo'q peshayvonli imoratiga joylashishdi	
41.	Ergashning kursdoshlari pechkani qayerdan olishdi?	Kolxoz idorasidagi bugalarning xonasi-dan qo'porib kelishdi	

Quyidagi ta'riflar qaysi qahramonlarga taalluqli?

42.	O'ninchi sinfni bitirib o'qishga kirgan, fundamental kutubxonaning faol o'quvchilaridan biri...	Ergash	
43.	Novcha, oriq yigit. Uch yil universitetga kirolmagan. Sibirga pomidor, piyoz - horib sotgan pishiq bola...	Kurskom O'rmon	
44.	«Terim paytidagi romantika! Tonglarni eslasang!.. O'sha paytda: «Eng ulug' ishni men qilyapman! O'zbekning milliy iftixori uchun kurashyapman!» – deb o'ylab tursangiz. Bitta o'rtog'ingiz o'yinqaroqlik qilib, kamroq paxta tersa, ko'zingizga yov bo'lib ko'rinsa... Bitta go'zal nozik qiz ipakdek barmoqlari chanoqlarga tilinib, qoni chiqib, doka bilan bog'lab olib, endi zo'rg'a terayotganini ko'rsangiz: «E, shaharlik oyimqiz! Soyaparvarda, soyaparvar!» – deb ichdan haqorat qilgan bo'lardingiz», – degan qahramon...	Ergash	
45.	Nuqul Remark bilan Xemingueyni o'qib: «Bizning yozuvchilarimiz yolg'onchi», – deb yuradigan qahramon...	Komsorg Azimjon	
46.	Uyatchan, qishloqi, sodda yigit...	Ergash	
47.	Qora choponining tirsaklari yirtilib paxtasi oqqan, soqoli o'siq, chuvak yuzli yigit...	Botir cho'pon	
48.	Ergashga yaqinroq, mehribonroq yigit...	Safarboy	

49.	Oyog'ida eski kirza etik, uzun sochlari uchida sochbog', g'ijim ko'ylagining rangi o'ngib ketgan, paxta terib, lekin tergan paxtasiga qancha narx to'lanishini bilmaydigan qahramon...	Botir cho'ponning xotini	
50.	Qoraqalpoq yigit...	Saparboy	
51.	Turmush o'rtog'i «xalq dushmani» deb otilib ketgan, undan qolgan o'n bir qursoqni boqaman, deb umrini toq o'tkazgan, ularni ham birin-ketin yaratganiga topshirib, maymoq ota bilan qolgan qahramon...	Tomoq og'rig'ini ituzum bilan, tildan tersak chiqsa, oq gulbo'tani quritib-ezib, kukunini sepib davolaydigan momo	
52.	«Rais» degan laqabi bor, o'zi ehtiyotkor, «qirqoyoq kiradi», deb kechasi qulog'iga paxta tiqib yotadi»gan qahramon...	Mirzag'olib	
53.	Qo'ylari kam, lekin ordeni bor qahramon...	Eshimboy	
54.	Talabalar yotadigan yeriga nima to'shashdi?	Poxol, ustidan chodir yoyishdi, keyin ko'rpa-to'shak yozishdi	
55.	Talabalar birinchi kecha zerikmaslik uchun nima qilishdi?	Latifa aytishdi	
56.	Ergash nima uchun shamollab qoldi?	Bolalar darrov to'rni, yon tomonlarni egallab olishdi, Ergashga esa eshik og'zidagi joy tegdi. Kechasi eshik ochilib ketganidan bo'lsa kerak burni bitib qoldi	

57.	Ergash: «Sekin unga yaqin bordim: bu manzara ham bizning ko'ngilga yaqinda, qadrdon!» – deb nimani nazarda tutdi?	Uychaning oldida o'rmak tikilganini, bir ayol katta tayoq bilan gursillatib urib, kalavani qatimlar orasidan u yoq-bu yoqqa otib, sholcha to'qiyotganini nazarda tutdi	
58.	Ergashni hali tanimagani cho'pon xonadoniga birdan ko'ngli iliganligi sasabi nimada edi?	Ergashning bolalikdan chorvadorlik muhitida yashaganligi	
59.	Ayolning turmush o'rtog'i...	Botir cho'pon	
60.	Botir cho'ponning 11 yoshli o'g'li...	Abduqodir	
61.	Botir cho'pon oilasi bilan qanday uyda istiqomat qilardi?	Bostirmaga o'xshagan kichkinagina yolg'iz kulbada	
62.	Botir cho'pon kolxozning qancha qo'yini boqar edi?	Echki, qo'y aralash bir otar	
63.	O'rmon Botir cho'ponning xotinidan nima so'radi?	Quruq choy	
64.	Talabalarga ko'pincha qanday ovqat berilardi?	Bir tuyur go'sht-u makaron solib qaynatilgan sho'lan sho'rva	
65.	Ergash nima uchun yana kasal bo'lib qoldi?	Kiyim-boshini yuvib pechda sal quritdi-da, keyin bir dono o'rtog'ining maslahati bilan «To'shakda qurib qoladi», – deb kiyib yotgani uchun	

66.	Kursdoshlari Ergashni nima uchun «shoir» deb atashadi?	Nozik xayolparast odamlarni «shoir» deb atash o'shanda rasm bo'la boshlagan edi	
67.	Ergashga: «Qol, sen uchun ikki fartuk terib beraman», – degan qahramon...	Saparboy	
68.	Ikki fartuk paxta degani qancha mehnat?	Bu – olamjahon mehnat! Bu – kamida ikki-uch ming marta egilib-ko'tarilish degani	
69.	Uyda yotib qolgan bermorga qanday vazifa bor edi?	U yoq-bu yoqni supurib tozalab qo'yish	
70.	Hali bola Abduqodirning: «Yo'q, Eshimboyning ordeni bor. Lekin qo'yi kam...» so'zlarida uning qanday tuyg'ulari ifodalangan?	Jamiyatdagi adolatsizlik-dan noroziligi	
71.	Botir cho'ponning nechta farzandi bor?	Bitta, yana bir farzandi o'ldi, doya kampir chala tug'ilganini aytdi	
72.	Botir cho'ponning ayoli kun davomida qanday ishlar bilan mashg'ul bo'lardi?	Ayol tong otmasdan uyg'onardi: sigir sog'adi, erini kuzatadi, keyin o'rmak to'qiydi... Kun ko'tarilaverganda ariqning u betidagi paxtazorga tushadi: kechgacha bir qopni tikka qilib qo'yadi...	
73.	Ergashning: «Ko'zimiz ochiq ekani bilan ojiz ekanmiz-da: siz ham shunday g'arib kulbalarda yashayotgan dehqonni, paxtakorni ko'rgansiz. Albatta... Lekin buni tan olmas edik-a? Qanday ablah ekanmiz!» – tarzidagi iqroriga sabab nima?	Odamlar-ning faqiro-na hayotini ko'rib, ko'rmaganga olganlari	

74.	Abduqodir nima uchun itning bolalarini devorning orqasiga olib o'tdi?	Itning uychasi ko'chada edi. Bolalar kuchukchani olib ketib qolmasligi uchun (Lekin ona it bolasini yana uyiga qaytardi)	
75.	Bitta gektarchi koreys nechta kuchuk sotib olib ketgan edi?	Oltita	
76.	Abduqodir nechanchi sinfda o'qiydi?	Beshinchi sinfda	
77.	Abduqodir qaysi badiiy asarni o'qigan edi?	«Robinzon Kruzo»ni	
78.	Ergash kasal bo'lib yotganining to'rtinchi kuni Abduqodir unga nima olib keldi?	Yarim palla tarvuz (o'zi otasi bitta tarvuz olgan edi). Keyin kechqurun uylariga kirishini tayinladi	
79.	Botir cho'ponning uyiga oshga talabalardan necha kishi kirishdi?	To'rt kishi zo'rg'a sig'adigan xonaga 10 kishi kirishdi	
80.	Botir cho'pon yigitlarni nima bilan mehmon qildi?	Botir cho'pon iljayib, quvonib dasturxon yozdi. Qo'sh-qo'sh yopgan non, bir taqsimchada oq qand, keyin ikki hovuch jiyda bilan mayiz, yana kattakon xum choynakda ko'k choy, ikki tovoq palov qo'ydi	
81.	Ergash nima uchun Botir cho'ponning uyida hech narsa yemadi?	Uy egalari kambag'alligini ko'rib, ularga rahmi kelgani uchun	
82.	Ergashning ovqat yemaganini kim sezib qildi?	Ayol, chunki u kuzatib turgan edi	

83.	Botir cho'ponning uyiga O'rmon, Azimjon va uning o'rtoqlari ovqatlangani necha marta kirishdi?	Kunora kirishdi, ergash esa qaytib qadam bosmadi	
84.	Talabalar nega o'g'irlik qilishadigan, kechasi o'ntalab, o'n beshtalab qovun-tarvuz ko'tarib keladigan bo'lishdi?	Surunkasiga yomg'ir yog'ib, ikki kun ovqatsiz qolganlari uchun	
85.	Botir cho'pon bolalardan nima uchun yordam so'radi?	Kechasi dovul bo'lganida, qochib ketgan qo'y-echkilarni qidirib, topib kelish uchun	
86.	Qo'y-echkilarning hammasi topildimi?	Bitta qo'zi topilmadi	
87.	Botir cho'pon yigitlarga nima deb va'da berdi?	«Yo'qolgan qo'zini topsam, o'zimning ikki qo'yimdan birini sizlarga so'yib beraman», – deb va'da berdi	
88.	Qo'zini kim o'g'irlagan edi?	O'rmon, Azimjon boshliq yigitlar	
89.	Ergash ham o'g'irlangan qo'y go'shtidan tatidimi?	Yo'q	
90.	Ergash o'g'irlik haqida birovga xabar berdimi?	Yo'q	
91.	Nima uchun Ergashning vijdoni qiynaldi?	O'g'irlangan qo'zi go'shtidan bir bo'lak yemagan bo'lsa ham, baribir o'g'irlikka o'zini sherik deb bilgani uchun	
92.	Qo'zini kim so'ygan edi?	Mirzag'olib	
93.	Qo'zini nimasini otvorishdi?	Kalla-pochasini	

94.	Go'sht pishirishayotganida Ergash kurs-doshlariga nima dedi?	«Hammalaringdan jirkanaman!» – dedi	
95.	Yigitlar qizlar bilan necha kun go'sht qovurib yeyishdi?	Uch-to'rt kun	
96.	«Siz yozuvchilar injiq odamlarsiz. Yaxshi odam deganda, albatta, sutdek oq, musichadek beozor odamni tushunasizlar», – degan qahramon...	Ergash	
97.	Qor yog'a-yotgan paytda talabalar qanday qilib paxtani terishardi?	Ikki kishi arqon bilan bir chetdan surib, g'o'zalarning qorini to'kishardi. Keyin dikillab egatga kirishardi. «Oq oltin»ni terishardi. Bu qurmag'ur «oq oltin» etakka tushgach, tugilib, mushtdek bo'lib qolardi. Jiqqa ho'l-da.	
98.	O'rmonjon, Azimjon, Mirzag'olib, tag'in ularning safdoshlari – bari sovuq o'tdi deguncha yo vaqtida bak qaynamasa qayerga kirishardi?	Botir cho'ponning kulbasiga kirib tiqilib olishardi (cho'pon bilan xotini esa xursand)	
99.	Kim yaklamoxov bo'lib qoldi?	Ergash	
100.	Yo'qolgan qo'yi topilmasa ham, Botir cho'pon ketar jafosiga qanday himmat ko'rsatdi?	«Shu, lafz ekan, ukalar... Tilga olib qo'ygan edik. Bitta qon chiqaramiz deb... Shunga qadam ranjida qilsangizlar. Mana, opalaringiz ham iltimos qilyapti», – deb qo'y so'yib, yigitlarni mehmonga chaqirishdi	

101.	Botir cho'pon yigitlar uchun bir chelak sharobni kimdan olib keldi?	Qishlog'idagi ikkita grekdan	
------	---	------------------------------	--

Quyidagi gaplar qaysi qahramonlar nutqidan olingan?

102.	«Biz ablahmiz! Ko'ra-bila turib ablahlik qilamiz. Biz qanaqasiga o'zbekmiz-a? Ana ularni o'zbek desa bo'ladi»	Azimjon	
103.	«Biz ancha buzilganmiz. Lekin hayotning o'ziyam majbur qiladi-da, kishini»	O'rmonjon	
104.	«Ularni majbur qilmayapti-ku!»	Azimjon	
105.	«Shu ...ning ichiga tepsang-da! Ko'zimga itdan battar ko'rinyapti... Endi bir umr kulib yuradi bizdan, yaramas. Yovvoyi...» – deb bolalardan biri kimni haqorat qildi?	Ergashni	
106.	«Parvo qilma. Bunaqalar hayotda bo'ladi»	O'rmonjon	
107.	«Xush ko'rdik! Sizlarga ming-ming rahmat, O'rmonjon! Azimjon, sizgayam... Hammalaringizga. Qaranglar, bir mayizni qirq bo'lib yeganday yashadinglar... Sizlarning qadringizga yetolmadik biz»	Botir cho'pon	
108.	Botir cho'pon, xotini va o'g'li faqat kim bilan xayrlashmadi?	Ergash bilan	
109.	Botir cho'pon va xotini kimdan xafa bo'lishdi?	Ergashdan	
110.	Ergash Botir cho'pon va uning oilasi haqida qanday xulosaga keldi?	Ergash u yerda oddiy-jaydari, sodda o'zbekning kengligi, to'poriligini ko'rdi	

111.	Ergash avtobus-da ketayotganida nima uchun yig'ladi?	Mana shu o'zbeklarning bag'ri kengligi uchun, ne-ne qiyinchiliklarga, faqirlikka qaramay, fe'li tor bo'lmagan, ajib-afsonaviy mehmondo'stligi intinkt kabi mavjud qolgani uchun ich-ichidan quvonib yig'lardi	
112.	Hikoyada qaysi qushlar nomi keltirilgan?	Chug'urchuq, chumchuqlar	
113.	Asar voqealari kimning tilidan hikoya qilingan?	Ergashning	
114.	Hikoyaning asosiy g'oyasi...	Oddiy cho'pon oilasiga munosabat orqali odamlarni sinovdan o'tkazish, sodda, kamsuqum odamlarga xos mardlik, bag'rikenglik, beg'uborlikni ulug'lash	

«Qariya» hikoyasi

115.	Oriq, oyoqlari chilcho'pdek. Yurganda boshini har tomonga burib, xuddi jarchilik qilayotgandek keskin – qaltis harakatlar qilib qadam tashlaydi. Kishilarga benihoya jiddiy nazar soladi. Choyxonaga kirsam, umrida ko'rmagan odami bilan ham nihoyatda quyuq so'rashib, avlod-ajdodlarini surishtiradigan qahramon...	Qo'ziboy chol	L
116.	Qo'ziboy cholning kasbi...	Qo'ziboy cholning kasbi betayin: ba'zan jarchilik qiladi (molini yo'qotgan odamlar uchun), ba'zan bozorga kelgan guruch yetishi uchun sotadigan koreyslarga yordam beradi, qish kunlarida paqirda cho'g tashiydi	L

117.	Bozorda bu qariya – Qo'ziboy choldan bo'lak yana nechta xizmatchi bor?	Beshta	L
118.	Chol bo-zorda nima ish bilan shug'ullana-nadi?	«Chol boshqalardek ortiqcha to'ng'illamaydi, berganini olib, haqiga mo'l-ko'l duo qiladi. Pishiqchilik mahalida ham Qo'ziboy cholning ishi ko'payib, qo'li qo'lga tegmay qoladi. Hali qarabsiz, shartta yorib yeb ketadigan qovun-tarvuz po'choqlarini chelakka yig'ib yuradi. Hali qarabsiz, oyoq osti bo'lgan uzum, pomidor, karam po'choqlarini supurib yuradi. Ba'zan qo'shni mol bozoriga o'tib, tezak ham to'playdi. Shu ishi evaziga bozorkomdan oltmish so'm maosh oladi, xizmatchilar ro'yxatiga «ishchi» deb yozib qo'yilgan. Maoshdan tashqari, sotuvchilarning himmatiga qarab uch-to'rt chaqa pul topadi. Ravoch chiqqanda ham qariyaning omadi yurishib qoladi: chunki eshaklarida qop-qop ravoch olib tushgan tog'lik o'rtoqlardan uni ko'tara savdo qilib sotib oladi»	L
119.	Cholning boshidan o'tkazgan voqealari...	«Cholning ota avlodidan ham, ona avlodidan ham hech kimi yo'q. Shuni es-es biladiki, bolaligida qishloqlarini qurollangan odamlar bosgan. U somonxonaga bekinib jon saqlab qolgan. Keyin chorbozchilarga qo'shilib, ko'mir koni yaqinidagi qishloqqa borgan. Qo'y boqqan, pochtachilik qilgan. Bir eshonga murid tushib, yetti yil uning izidan yurgan.	L

		Bola ko'rmagan. Xotini bundan sakkiz yil muqaddam o'zining qo'lida jon bergan. Xotinining qabri Qizil Gazada. Uchiga paxta qo'shib o'rilgan qubbali jamalagi bilan kiygichi hamon qariyaning uyida, tokchada...»	
120.	Chol nimadan qo'rqadi?	«To'rt yil bo'ldiki, uni o'lim vahimasi chulg'ay boshladi. Ko'zi pishib ketgani uchun o'limdan emas, jonkuyari bo'lmagani uchun o'lganini hech kim bilmay qolishidan qo'rqadi».	L
121.	Qo'ziboy cholning o'limligiga atagan ming so'm pulini yeb, omonatga xiyonat qilgan obraz...	Qobil qassob	L
122.	Ham «O'zbeklar», ham «Qariya» hikoyasida nomi tilga olingan qushlar...	Chug'urchuqlar, chumchuqlar	L

ABDULLA ORIPOV (1941 – 2016)

1.	Qaysi shoir tuyg'ulari quruqshagan o'zbek she'riyatiga o'ychil g'am va g'amchil o'y olib kirdi?	Abdulla Oripov she'riyati	9
----	---	---------------------------	---

Abdulla Oripovga yuksak ta'rif bergan buyuk shaxslarni aniqlang

2.	«Abdulla Oripovday shoir yuz yilda bir marta tug'iladi»	Islom Abdug'aniyevich Karimov	
3.	«Uning toza, yuksak, samimiy hech kim-u hech narsadan hayiqmaydigan ovozi birdan O'zbekistonni larzaga soldi. Abdulla Oripovning har bir satri, har bir she'ri bilan adabiyot o'zbek adabiyotiga qayta boshladi»	Usmon Azim	L
4.	«Shoirning birinchi kitobi misli ko'rilmagan hayajon bilan kutib olindi. G'ayrat va jasorat bilan yo'g'rilgan she'rlar yuraklarga, ruhlarga «Vatan» degan tug'yonning mangu hayot muhabbatini sochib o'tdi»	Usmon Azim	L
5.	«She'riyatda kutilmagan yangi nafas paydo bo'ldi. Tomchini kuzatgan bo'lsangiz, to'lishgandan keyin tomadi. Abdullajonning she'rlari ham ana shunday. Oldin so'zma-so'z, satrmasatr yuragi qonida qaynab pishadi. Ana undan so'ng qog'ozga tushadi»	Abdulla Qahhor	

6.	«Hozir biz «O'zbekiston Vatanim manim» deb jo'ngina aytayotganimiz satrlarni, u paytlarda hasrat-u g'ussalar ichida ko'z yoshlarimiz tirqirab yod aytganlarimiz yodimda»	Usmon Azim	L
7.	«Abdulla Oripov she'riyati – sho'rolarning qudratli mafkurasi siquvi ostida sarosimada qolgan yuraklarga sharaf bilan yashashning yagona yo'li – Vatanni sevmoq ekanligini o'rgatishga xizmat qildi. Vatanni ozod ko'rishni istagan va keyinchalik bu yo'lda sa'y-harakatlar qilgan insonlarning ko'pchiligiga ham Abdulla Oripov she'riyati madad bo'lganiga guvohmiz»	Usmon Azim	L
8.	«Yozuvchilikka cho'g'day yonib kirgan, uning paydo bo'lishi she'riyatimizda bayramdir»	Balqar shoiri Qaysin Quliyev	
9.	«Abdulla Oripov she'riyati mustamlakachilik davrida ham o'zbekda or-nomus barqaror ekanligi haqida kelajakka ko'rsatadigan o'lmas hujjatlarimizdandir»	Usmon Azim	L

10.	Abdulla Oripov qachon qayerda tavallud topgan?	1941-yil 21-martda Qashqadaryo viloyati Koson tumanining Neko'z qishlog'ida	5, 9
11.	Abdulla Oripovning otasining ismi?	Otasi – Orifboy Ubaydulla o'g'li (jamo'a xo'jaligi raisi bo'lgan), onasi – Turdixol Karvon qizi	9
12.	Orifboy Ubaydulla o'g'li oilasidagi farzandlar...	4 o'g'il, 4 qiz (Abdulla farzandlarning eng kichigi)	9

13.	Abdulla Oripov qaysi baxshining dostonlarini ko'p eshitgan?	Umir shoir degan baxshining	K, 10
14.	Abdulla Oripov yoshligida Navoiy «Xamsa»-sini kimdan eshitgan?	Shoirning qo'shnisi g'oyat pokdomon Kamolxon eshon degan kishining onasi Bibi momodan («Uning kattaligi sandaldek keladigan kitobi bor edi. Kitobni «Navoiy kitob» derdilar. Bibi momo «Farhod va Shirin», «Layli va Majnun»larni chunonam qiroat bilan o'qirdiki, ma'nosini ko'pam tushunmasam ham qiroatdan maza qilardim)	K
15.	Abdulla Oripov qaysi bilim dargohlari-da ta'lim olgan?	Avval o'z qishlog'idagi yetti yillik maktabni, 1958-yilda qo'shni Tayzan ovulidagi o'rta maktabni oltin medal bilan bitirganidan so'ng, hozirgi O'zMUning filologiya fakultetini imtiyozli diplom bilan 1963-yilda tugatdi	9
16.	Abdulla Oripovning havaskor shoir bo'lgan akasining ismi va kasbi...	Abdurazzoqjon, qishloq xo'jalik sohasi mutaxassisi, professor	10
17.	Abdulla Oripovning mehnat faoliyati...	«Yosh gvardiya» nashriyatida muharrir(1963 – 1967-yillar), G'afur G'ulom nomidagi nashriyotda muharrir, katta muharrir (1967 – 1974-yillar), «Sharq yulduzi» jurnalida bo'lim boshlig'i, nazm bo'limini boshqaradi (1974 – 1976-yillar), O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining adabiy maslahatchisi (1976 – 1982-yillar), O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining Toshkent viloyat bo'limida mas'ul kotib	

		(1982 – 1983-yillar), «Gulxan» jurnalining bosh muharriri (1983 – 1985-yillar), O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining kotibi (1985 – 1988-yillar), O'zbekiston Respublikasi mualliflik huquqini himoya qilish qo'mitasi raisi (1988-yildan), O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining raisi (1996 – 2009-yillar),	
18.	Abdulla Oripov qaysi yillarda O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasini boshqargan?	1996 – 2009-yillarda	9
19.	Abdulla Oripov qanday mukofotlar bilan taqdirlangan?	«O'zbekiston xalq shoiri» (1983), «O'zbekiston Qahramoni» (1998) unvonlari, Hamza nomidagi Davlat mukofotiga (1983) va «Munojot» to'plami uchun Alisher Navoiy nomidagi Davlat mukofotiga (1994) sazovor bo'lgan	9

Abdulla Oripov ijodi

20.	Abdulla Oripov birinchi she'rlar yoza boshlaganini qanday xotirlaydi?	«... Birinchi she'rlar yoza boshlaganimga nima turtki bo'lganini aniq bilmayman. Har holda so'zlarni qofiyalashga ishqiboz bo'lib qolganim esimda. Balki zerikkanimdan, balki zavqim toshib, nimanidir yozgim kelaverardi. Fikr esa yo'q. Yozmaslikning ham iloji yo'q»	9
21.	Shoir yoshligida «Kreml devorlari» degan she'rini o'qib berganida «Bundan keyin ko'rmagan narsangni yozma», – degan inson	Rayijroqo'm raisi Hamroqul ota Mamedov	

22.	Shoir qaysi she'rlari orqali Abdulla Qahhor nazariga tushgan?	Yozuvchilar uyushmasi mushoiralaridan birida o'qigan «Munojotni tinglab», «Burgut» she'rlari orqali	K
23.	Abdulla Oripov qaysi shoirdan saboqlar olgan?	Mirtemir domladan	K
24.	Eski shahardagi «Turon» kutubxona-sida o'qigan she'rlarini tinglovchilar juda iliq kutib olishgan. Abdulla Oripov uchrashuvdan qaytayotganida qaysi shoir bilagidan tutib: «Shoir, sizga bitta gapim bor. Ehtiyot bo'lgaysiz, ishqilib qarsaklardan taltayib ketmasangiz bo'lgani», – degan?	Shayxzoda domla	K
25.	Birinchi marta respublika matbuotida qaysi she'ri bosilib chiqqan?	«Qushcha» (1961)	K, 9
26.	Abdulla Oripovning she'rlari qaysi ijodkor rahbarligida «Sharq yulduzi» jurnalida bosildi?	Ozod Shara-fiddinovning	K
27.	Birinchi she'riy to'plami...	«Mitti yulduz» (1965)	5, 9
28.	Abdulla Oripovning she'riy to'plamlari...	«Mitti yulduz» (1965), «Ko'zlarim yo'lingda» (1967), «Onajon» (1969-yil), «Ruhim» (1971), «O'zbekiston», «Qasida» (1972-yil), «Xotiro» (1974-yil), «Yurtim shamoli» (1974-yil), «Jannatga yo'l» (1978), «Hayrat» (1979), «Hakim va ajal» (1980), «Najot qal'asi» (1981), «Yillar armoni» (1983), «Haj daftari» (1992), «Saylanma» (1996), «Sohibqiron» (1996), «Tanlangan asarlar» (2000 2001-yillar, 4 tomlik), «Men nechun sevaman O'zbekistonni» (2006)	9

29.	Abdulla Oripov Dante-ning qaysi asarini o'zbekchaga tarjima qilgan?	«Ilohiy komediya»	5, 9
30.	«Jannatga yo'l» (1978) dramatik dostonini qaysi asar ta'sirida yaratgan?	Italyan shoiri Dantening «Ilohiy komediya» asari ta'sirida	
31.	Abdulla Oripov qaysi shoirlarning she'rlarini o'zbek tiliga o'g'irgan?	L.Ukrainka, Pushkin, N.Nekrasov, Q.Quliyev, T.Shevchenko, R.Hamzatov	9
32.	Voqea-hodisalar «narigi dunyo»da sodir bo'ladigan asarlarga misollar keltiring	Dante Aligyerining «Ilohiy komediya», Fitratning «Qiyomat», Abdulla Oripovning «Jannatga yo'l» asarlarida	
33.	Davlatimiz madhiyasini yozgan shoir...	Abdulla Oripov	9
34.	Shoir urushdan qaytmagan amakilarining bevalariga bag'ishlab qaysi she'rini yozgan?	«Ayol»	10
35.	Abdulla Oripov qaysi she'rida inson tabiati bilan tabiat hodisalarini qiyoslab xulosalar chiqargan?	«Qo'riqxo-na» she'rida	10

**Quyidagi she'rlarini Abdulla Oripov
qaysi yillarda yozgan?**

36.	«Sen bahorni sog'inmadingmi»	1963-yilda	L
37.	«Odamlar»	1963-yilda	L
38.	«Bola edim...»	1964-yilda	L
39.	«Temir odam»	1964-yilda	L
40.	«Munojotni tinglab»	1964-yilda	L
41.	«Men nechun sevaman O'zbekistonni»	1964-yilda	L
42.	«Tilla baliqcha»	1965-yilda	L
43.	«Dorboz»	1965-yilda	L
44.	«Onajon»	1966-yilda	L

45.	«Sarob»	1966-yilda	9
46.	«Bahor»	1967-yilda	9
47.	«Kuz manzaralari»	1967-yilda	9
48.	«Birinchi muhabbatim»	1968-yilda	L
49.	«O'zbekiston»	1968-yilda	5
50.	«Genetika»	1973-yilda	9
51.	«Men anglab yetgan falsafa»	1973-yilda	L

«O'zbekiston» she'ri

52.	«O'zbekiston» she'ri qanday janrda yozilgan?		Qasida	5
53.	Abdulla Oripovning «O'zbekiston» she'rining hajmi qancha?		14 band 140 satr	5
54.	Abdulla Oripovning «O'zbekiston» qasidasi qachon yozilgan?		1968-yilda	
55.	Abdulla Oripovning qaysi she'rida buyuk ajdodimiz Beruniyning Xristofor Kolumbdan salkam 500 yil oldin Amerika qit'asini bashorat qilganligiga ishora mavjud?		«O'zbekiston» qasidasida	5
56.	«O'zbekiston» qasidasida qaysi tarixiy shaxslar nomi uchraydi?	Hamid Olimjon, G'afur G'ulom, Amir Temur, Mirzo Ulug'bek, Kolumb, Beruniy, Alisher Navoiy, Chingizxon, Jaloliddin Manguberdi, Sobir Rahimov, Oybek, Habib Abdulla		5
57.	Mirzo Ulug'bek nechta yulduzni aniqlagan?	1018 ta		5

«Sarob» she'ri

58.	«Sarob» she'rida lirik qahramon qancha payt she'r yozmaydi?	Olti oy	9
59.	Lirik qahramon faqat nimaning og'ushida orom topadi?	Mayning	9

60.	Olti oy she'r yozmay qo'ygani uchun dushmanlari shoir haqida qanday ig'vo tarqatishadi?	Iste'dodi so'nganidan karomat qilishadi	9
61.	She'rda shoir qaysi kunlarini ulkan armon bilan eslaydi?	Bolaligini	9
62.	«Sarob» she'rda qaysi tarixiy shaxs nomi keltirilgan?	Sobir Rahimov	9
63.	«Sarob» she'rda lirik qahramon nima uchun muallimini alam bilan xotirlaydi?	Harf o'rgatgan ustoz: «Ravon yo'llar qarshingizda turibdi mushtaq», – degan. Lirik qahramon esa hayot faqat ravon yo'llardan iborat emasligini tushungani uchun	9
64.	«Shoir «bir vaqtlar sajda qilgan hazrati inson» nima uchun ko'zlariga «telba misoli» ko'rinadi?	Adolatsizliklarni, besabab to'kilgan qonlarni, razil odamlarning ko'pligini, fisq-u fasod, hasad, xusumat inson farzandlarini o'z domiga tortayotganini ko'rgan uchun	9
65.	She'r nima uchun «Sarob» deb nomlangan?	Lirik qahramonning yuragiga bir mahallar kirgan sof tuyg'ular sarobga aylangani uchun	9
66.	Shoir she'rni qayerdan izlaydi?	Toshkent ko'chalaridan	9
67.	She'rda shoir nimani ulug'laydi?	Vatanini	9
68.	«Sarob» she'ri yakunidagi quyidagi misralarda lirik qahramon ko'nglida qanday tuyg'ular paydo bo'lganligini aniqlang	Umidbaxsh tuyg'ular	

	«Shovqin to'la ko'chalarda kezaman tanho Yana she'rim yuva boshlar dildan g'amimni, Xayollarning girdobida qolganda, ammo Alam bilan xotirlayman muallilimni. Xazon to'la bog'chalarga boraman, tag'in, Yana o'zni xayol ila she'rga tashlayman. To'nib qolgan yuragimga berib bir taskin Yana quvnoq qo'shiqlarni kuylay boshlayman. Ne tong axir farzandmiz-ku shu zamonaga, Axir ona siynasidan farzand tonolmas, Qo'l ko'tarib bo'larmidi axir onaga, Zotan, unga qo'l ko'targan farzand sanalmas»	9
--	---	---

«Bahor» she'ri

Ushbu misralardaʻi fikrlar qaysi shoirlar haqida?

69.	«O'n oykim, so'nmishdir u tanish na'ra. Hamon firog'ida fig'on chekar Shosh. Bahor kelayotir, bosh ko'tar, qara, O, surur kuychisi, dongdor zamondosh»	G'afur G'ulom haqida	9
70.	«Beqiyos edi u she'ning lochini! Xayoli bamisli Ko'ragoniydek. Gar tarix evrilsa, shuhrat tojini Unga kiygizardi Sulton Ulug'bek»	Maqsud Shayxzo- da haqida	9
71.	«Hamsuhbat bo'lmadim (kim edim, zotan), Tavof ham qilmadim gulshan makoning. Lekin she'r bahosi muxlisgadir tan, Qanday cheksiz edi ruhiy poyoning!»	G'afur G'ulom haqida	9
72.	«Balxdan horib qaytgan Alisher misol Endi to'lg'azgandi cho'kkan dovotin. Ketdi bir pok siymo, teran bir xayol, Qoldirib dunyoda hech o'chmas otin»	Maqsud Shayxzo- da haqida	9

73.	«Bugun-chi, ne kezar o'tli qoningda! Evoh, unga na she'r, na may, na safo. Bu qanday muloqot? Ne hol? Yoningda Joy olmish o'zga bir suyukli daho»	G'afur G'ulom haqida	9
74.	«Joy olmish o'zga bir suyukli daho» misrasida «daho» deb kim nazarda tutilgan?	Maqsud Shayxzo-da	9
75.	Shoir «Bahor» she'rida chuqur qayg'u bilan kimni eslagan?	Onasini (vafot etganiga besh oy bo'lgan edi)	9
76.	«Bahor» she'rida bahor nimani anglatadi?	Bahor fasli, ezgulik, bezavol, yorug' kunlarni	9

**«Kuz manzaralari» she'ri
Shoir quyidagi tushunchalarga nisbatan
qanday tashbeh qo'llaydi?**

77.	Bog'lardagi xazonlar	Yuragidagi to'kilgan olov	9
78.	Shoxlardagi mezonlar	So'ngsiz chuvalgan o'ylari	9
79.	Falakdagi quyosh	Olis yoshlikda qolgan muhabbati	9

«Genetika»

80.	«Genetika» so'zining lug'aviy ma'nosi...	Genetika – yunoncha so'zdan olingan bo'lib, tug'ilish, paydo bo'lish. Izohli lug'atda quyidagicha ifodalangan: biologiyani barcha tirik mavjudotlariga xos bo'lgan irsiyat va turli irsiy o'zgarishlarni o'rganadigan bo'limi	
81.	«Genetika» she'rida nomi tilga olingan shaxslar...	Shiroq, Bobo Kayfiy, Mirzo Ulug'bek, Muqanna, Bobur, Alisher Navoiy, Pushkin	9

82.	She'rdagi tarixiy shaxslarni tilga olish orqali shoir qanday tuyg'ularini ifodalagan?	Ajdodlardan faxrlanish tuyg'usini	9
83.	Shoir tug'ilajak avlodni qanday bo'lishini orzu qiladi?	«Mukammal, nurday pok, ishqday bezavol» bo'lishini orzu qiladi	9
84.	Shoir kelajak avlodga qaysi xislatimiz meros qolishini ta'kidlagan?	Buyuk bardoshimiz	9
85.	Abdulla Oripov «Genetika» she'rida «Labda tabassum-u ko'zda yosh bilan Senga talpinaman...» deb kimga murojaat qilyapti?	Buyuk nabiraga	9
86.	Abdulla Oripovning qaysi she'rida vallomat insonning mehrga, ishqqa, muhabbatga, haqqa, haqiqatga, nurga, ziyoga tashnalligi go'zal satrlarda ifoda etilgan?	«Genetika» she'rida	9

«Munajat»ni tinglab

87.	Munajat so'zining lug'aviy ma'nosi...	Yordam so'rash, yalinish, yolvorish, najot so'rash ma'nolarini anglatadi	10
88.	She'r shoirning kimga yoki nimaga murojaatidan boshlanadi?	Rubob va chalg'uvchiga murojaatidan	10
89.	«Munajatni tinglab» she'rida qaysi shoirlar nomi tilga olingan?	Navoiy va Umar Hayyom	10
90.	She'rdagi tabiat va dunyo nimaga o'xshatiladi?	Tabiat beshikka emas, dorga, dunyo onaga emas, jallodga	10

«Yurtim shamoli»

91.	She'rdagi asosiy obraz...	Shamol	10
92.	She'rdagi shamol obrazi haqida ma'lumot bering	Shamol o'z ma'nosida va ramziy ma'nodagi obrazda ifodalangan: 1) shamol; 2) g'am-qayg'u; 3) shodlik; 4) insonlar; 5) vaziyatlar, o'zgarishlar, holatlar	10
93.	«Yo'llarda yildirim misoli yeldim, Ellar vodiysiga boshladi havas. Sen esding – taraldi siym tanda atlas, Sen esding – ochildi yorning jamoli, O, yurtim shamoli, yurtim shamoli». Baytda zimdan qaysi fasl tasvirlanmoqda?	Bahor fasli	10
94.	Ikkinchi bandda shoir o'zini kimga o'xshatmoqda?	Karbalo dashtidagi Majnunga	10
95.	Shoir oxirgi bandda o'zini nimaga o'xshatgan?	Shamolga: Meni chorlayotir oliy bir jamol... Shamol kabi keldim, shunday ketarman	10
96.	Shamol obrazi orqali qanday she'riy san'at ifodalangan?	Metafora	10
97.	«Lekin Abdullaning boqiy kamoli» misrasida qanday ma'no yashirin?	Abdulla Oripov buyuk iste'dod sohibi, o'lmas asarlar muallifi, ijodkor betakror asarlari orqali qalbimizda umrboqiydir	10

«Birinchi muhabbatim»

98.	Quyidagi baytning mazmunini ayting: «So'zki, ma'nosida ishq o'ti nishoni bo'lmag'ay, Bir taharruksiz badan onglaki, joni bo'lmag'ay»	Agar so'zda ishq to'g'risida gap bo'lmas ekan, uni jonsiz jism hisoblagin	10
99.	She'rdagi lirik qahramon- ga nimalar birinchi mu- habbatini eslatadi?	Osmondagi oy va Zuhro yulduz	10
100.	She'ning qaysi bandida shoir Olohgaga bo'lgan muhabbatini ifodalaydi?	Oltinchi – oxirgi bandida	10

Quyidagi misralarni davom ettiring

101.	Kecha oqshom falakda oy bo'zarib botganda...	Zuhro yulduz miltirab, xira xanda otganda	10
102.	Ruhimda bir ma'yuslik, sokinlik uyg'otganda...	Men seni esga oldim, birinchi muhabbatim. Eslab xayolga toldim, birinchi muhabbatim	
103.	O'tdi yoshlik zavq bilan, gohi to'polon bilan...	Gohida yaxshi bilan, gohida yomon bilan	10
104.	Ayri ham tushdim ba'zan qalb bilan, imon bilan...	Lekin seni yo'qotdim, birinchi muhabbatim, Mangu g'afatda qotdim, birinchi muhabbatim	10
105.	Dunyo degan shundayin anglab bo'lmas sir ekan...	Goh keng ekan, gohida tuynuksiz qasr ekan	10

106.	Lekin inson hamisha bir hisga asir ekan...	Nechun bilmovdim avval, birinchi muhabbatim, Parvo qilmovdim avval, birinchi muhabbatim	10
107.	Holbuki orzulardan judo ham bo'lganim yo'q...	Yulduzday kulganim yo'q, oy kabi to'lganim yo'q	10
108.	Erta xazon gul kabi sarg'ayib so'lganim yo'q...	Seni eslab yig'layman, birinchi muhabbatim, Eslab bag'rim tig'layman, birinchi muhabbatim	10
109.	Yo'lin yo'qotsa odam – muhabbatga suyangay...	G'ussaga botsa odam – muhabbatga suyangay	10
110.	Chorasiz qotsa odam – muhabbatga suyangay...	Men kimga suyangayman, birinchi muhabbatim. Faqat eslab yongayman, birinchi muhabbatim	10
111.	Nido bergil, qaydasan, sharpangga quloq tutgum...	Sirli tushlar ko'rib men bor dunyoni unutdim	10
112.	Tongda turib nomingga ushbu she'rimni bitdim...	Dildagi ohim mening, birinchi muhabbatim, Yolg'iz Ollohim mening, birinchi muhabbatim	10

«Qo'riqxona» she'ri

113.	«Qo'riqxona» she'rida shoir qanday insonlarni va qaysi fazilatlarini asrash va qo'riqlashni uqtirgan?	Sof qalbli, pok niyatli, toza yurakli odamni, shuningdek, insof, ezgulik, oqibat, hayo, iymon, vijdonni, ezgu, latif hislarni	10
------	---	---	----

114.	Dunyo va inson qalbi nimaga o'xshatilgan?	Qo'riqxonaga	10
115.	Shoir tomonidan avlodlarga nimani omon yetkazish vasiyatdek yozib qoldirilgan?	VIJDONNI	10
116.	– Darhol o'rab oling atrofing, darhol. – Nimani?...	Sof qalbni	10
117.	– O'rang mustahkam, to uni yuzsizlik etmasin xarob. – Nimani?..	Insofni	10
118.	– Olamda u ham tojdor turna kabi bo'lmasin kamyob. – Nima?..	Ezgulik	10
119.	– U go'yo ayiqday qaydadir topmasin zavol. – Nima?..	Oqibat	10
120.	– Otashga duch kelgan polapon misol kuymasin. – Nima?...	Hayo	10
121.	– U doim tanho, Undadir mujassam inson matlabi. Avlodlar axtarib yurmasinlar to, Uni allaqanday Qor odam kabi. – Nimani?..	Imonni	10
122.	– Uni asrangiz har nedan ortiq, Yagona zaminni asragansimon. Bobolardan qolgan noyob bu tortiq Toki avlodlarga yetolsin omon. – Nima?..	Vijdon	10
123.	– Ular bo'lmasin tahqir. Nima?..	Ezgu, latif hislar	10
124.	Xudbin va dilozor kimsalar nimaga o'xshatilgan?	Og'zi qon yirtqichlarga	10
125.	She'rda xotirjam hayot uchun nima zarurligi uqtirilgan?	Adolat	10

126.	«Odamlar» she'rida qanday g'oya ifodalangan?	Mehmondo'stlik	L
127.	«Men nechun sevaman O'zbekistonni?» she'rida qaysi shoir nomi tilga olingan?	Furqat	L
128.	Shoir bir she'rida terak uchlarning ma'yus egilishini nimaga o'xshatadi?	Mag'lub bahodirning nayzasiga	9
129.	Vijdon azobida qovurilgan odam o'zidan qocholmasligi Abdulla Oripovning qaysi she'rida ifodalangan?	«Bola edim...» deb boshlanadigan she'rida	L
130.	Inson qalbini tushunmaydigan odamlar – g'ariblar – hissiz temirlar haqida yozilgan she'r...	«Temir odam»	L
131.	«Sen bahorni sog'inmadingmi?» she'rida qaysi kuni oshiq ma'shuqasini qo'lida gul bilan kutib turadi?	Navro'z kunida	9
132.	Shoirning dunyoqarashi tor kimsalarga bag'ishlangan falsafiy she'ri...	«Tilla baliqcha»	L
133.	Onasi Turdi Karvon qizi xotirasiga bag'ishlagan she'ri...	«Onajon»	L
134.	«Asablar tuproqqa cho'kkan edi tiz» misrasida odamlarning qaysi paytdagi ruhiy holati tasvirlangan?	Zilzila paytidagi	9
135.	«Yiroq-yiroqlardan mungli va uzun Turnalar tovushin tinglardim faqat» misralarida qaysi davrini eslaydi?	O'zining pokiza yoshlik davrini	9

136.	«Sonsiz egatlarga sochilmish, ana, Mening orzularim, mening o'ylarim» misralarida aks etgan ifoda...	O'zbek xalqining yig'ma obrazi umumlishtiriladi	9
137.	«Qaro sochlaringda oppoq alanga» misrasida qanday badiiy san'at qo'llangan?	Tashbeh	9
138.	«Shabnam shovullaydi bog'lar qo'ynida, Salqin tuman ichra bo'zazar tonglar, Quyoshning erinchak yog'dularida, Nafis yaltiraydi bargi xazonlar» misralarida qaysi mavzu qalamga olingan?	Vatan mavzusi	9
139.	«Oyoqlangan qo'ziday dovdirar yelda maysa» misrasida qanday she'riy san'at qo'llangan?	Tashbeh	9
140.	Odamning o'zidan qochib qutula olmasligi shoirning qaysi she'rida aks etgan?	«Bola edim...» deb boshlanuvchi she'rida	L
141.	Abdulla Oripov lirikasi orqali o'zbek she'riyatiga qanday tasvir kirib keldi?	Ko'ngil dardlarining suratlari, ruhiy iztiroblar manzarasi, armonga aylangan orzular inson sezimlarida qoldirgan izlar tasviri	9
142.	Abdulla Oripov bir she'rida sevgini nimaga o'xshatadi?	Yorilmagan yaraga	9

**Quyidagi tasvirlar Abdulla Oripovning
qaysi she'rlarida uchraydi?**

143.	Bog'ning uyg'onishi, oshiqning o'rtangan sog'inchi	«Sen bahorni sog'inmadingmi?»	K
144.	Yoshlikning zavq-to'polonda yaxshi va yomonlar bilan o'tib ketishi	«Birinci muhabbatim»	K
145.	Sevgini yorilmagan yaraga o'xshatishi	«Yorilmagan yaraday sevgi!»	9
146.	Dunyo bo'ronlariga duch kelgan tajribasiz, ko'ngli toza yigit tuyg'ulari	«Sarob»	9
147.	Insonning hamisha bir hisga asir bo'lishi	«Birinci muhabbatim»	K
148.	Navoiy va Umar Hayyom nomi	«Munojotni tinglab»	L
149.	Lolazorning ma'shuqa yonog'idan rang olishi	«Sen bahorni sog'inmadingmi?»	K
150.	Tabiatning holati: oyning bo'zarib botishi, Zuhro yulduzining miltirab xira nur sochishi oshiqning ruhida ma'yuslik, sokinlik paydo qilishi	«Birinci muhabbatim»	K

Lirik qahramon

151.	Kechinma (tuyg'u) va o'ylari lirik asarda ifoda etilgan va she'rxonni o'ziga tuyg'udosh qila oladigan shaxs timsoli...	Lirik qahramon	9
152.	Lirik asarda ishtirok etadigan asosiy timsol...	Shoirning o'zi	9
153.	Lirik qahramon tushunchasi adabiyotga qachon kim tomonidan kiritilgan?	1921-yilda rus olimi Y.N.Tinyanov tomonidan	9

154.	She'riyatda qaysi timsollar lirik qahramon darajasiga ko'tarila olmaydi?	«Raqib», «rind», «soqiy», «ag'yor» va boshqa timsollar	9
------	--	--	---

Quyidagi misralar Abdulla Oripovning qaysi she'ridan olingan?

155.	«Balki Muqanna bu – tinib tinchimas, Balki Panipatda Bobur urhosi»	«Genetika» she'ridan	9
156.	«Dilbar kelinchakning ko'ksida g'ulu, Zardoli shoxiga tashlar ko'z qirin»	«Bahor» she'ridan	9
157.	«Olti oykim, she'r yozmayman, yuragim zada, Olti oykim o'zgalarga tilayman omad. Olti oykim, do'stlarim ham pana-panada Iste'dodim so'nganidan qilar karomat»	«Sarob» she'ridan	9
158.	«Faqat o'tmish bilan yashamas inson, Garchand bo'lolmaydi undan hech ozod... Kechagi g'amini o'ylasa obdon Bukchayib qolardi bugun odamzod»	«Bahor» she'ridan	9
159.	«Barglar soyasida o'ynaydi behol Uyqudagi qizning bedor tushlari»	«Bahor kunlarida kuzning havosi...»	9
160.	«Quyosh ham falakda bamisli ro'yo. U endi yondirmas, yaltirar faqat»	«Kuz man-zaralari»	9
161.	«Bilmadim, qonimda qay ajdod yashar, Balki Bobo Kayfiy, balki Ulug'bek»	«Genetika» she'ridan	9

162.	«Bu dunyoda alam bo'lmas, bo'lmas deb firoq Dasta-dasta kitoblardan o'qirdik ta'lim. «Ravon yo'llar qarshingizda turibdi mushtoq», – Derdi bizga harf o'rgatgan yosh bir muallim»	«Sarob» she'ridan	9
163.	«Ohu bolasi bu – ohuday boqqan, Shervachchada esa sherining shiddati»	«Genetika» she'ridan	9
164.	«Bulutlarga yondosh, osmon ostida Kiprikdagi yoshday turibdi dorboz. Qilichning damiday arqon ustida Ko'zlarini yumib yuribdi dorboz. Biz-chi, eh... ba'zi bir ko'zi ochiqlar Eplab yurolmaymiz katta yo'lda ham»	«Dorboz» she'ridan	L
165.	«Eshilib, to'lg'anib ingranadi kuy, Qaylardan tug'ilmish bu oh-u faryod. Kim u yig'layotgan? Navoiymikin Va yo may kuychisi Xayyommikin, dod!»	«Munojotni tinglab»	L
166.	«Qizg'aldoq bargidek uchar dildan g'am, Toshqinlar kiradi qalbimga manim»	«Bahor» she'ridan	9
167.	«Tuxumdan chiqdi-yu keltirib uni Shu loqa hovuzga tomon otdilar. Tashlandiq ushoq yeb o'tadi kuni, Xor-u xas, xazonlar ustin yopdilar. Dunyoda ko'rgani shu tor hovuzcha Va mudroq tollarning achchiq xazoni. Menga alam qilar, tilla baliqcha Bir ko'lmak hovuz deb bilar dunyoni»	«Tilla baliqcha»	L

168.	«Singdi ruhimizga, mangu barhayot Alisher she'ri-yu Pushkin bayoti. Singdi ruhimizga g'olib hissiyot – Jasur bobolarning tengsiz saboti»	«Genetika» she'ridan	9
169.	«She'r izlayman bu kun Toshkent ko'chalarida, Sekingina zirqiraydi beorom qalbm»	«Sarob» she'ridan	9
170.	«O'tdi yoshlik zavq bilan, gohi to'polon bilan, Gohida yaxshi bilan, gohida yomon bilan, Ayri ham tushdim ba'zan qalb bilan, imon bilan...»	«Birinchi muhabbatim»	K
171.	«Bozorga o'xshaydi asli bu dunyo, Bozorga o'xshaydi bunda ham ma'ni. Ikkisi ichra ham ko'rmadim also Molim yomon degan biror kimsani»	«Men anglab yetgan falsafa»	L
172.	«Tashna yashadik biz mehrga mutloq, Ishqqa, muhabbatga tashna o'tdik biz. Goh esa quyoshdek porloq va yiroq Haqqa, haqiqatga tashna o'tdik biz. Tashna yashadik biz nurga, ziyoga»	«Genetika» she'ridan	9
173.	«Qaydadir yurtini eslab ingrar nay, Qaydadir qo'zigul yoradi ildiz»	«Bahor» she'ridan	9
174.	«Uyg'onguvchi bog'larni kezdim, Topay dedim qirdan izingni. Yonog'ingdan rang olgan dedim – Lolazorga burdim yuzimni, Uchratmadim ammo o'zingni...»	«Sen bahorni sog'inma- dingmi?»	K
175.	«Bobolardan so'zladim, ammo Bir zot borkim, baridan suyuk: Buyuklarga baxsh etgan daho, Ona xalqim, o'zingsan buyuk».	«O'zbekis- ton» she'ri- dan	5

176.	«Qaylardadir hamon kezar zulmat timsoli, Qaylardadir hamon tinmay oqmoqda- ku qon. Ko'zlarimga goh ko'rinar telba misoli Men bir vaqtlar sajda qilgan hazrati inson»	«Sarob» she'ridan	9
177.	«L... la tabassum-u ko'zda yosh bilan Senga talpinaman, buyuk nabiram...»	«Genetika» she'ridan	9
178.	«Vatanlar, Vatanlar, Mayli, gullasin, Bog' unsin manguлик muzda ham, ammo Yurtim, seni faqat boyliklaring- chun Sevgan farzand bo'lsa, kechirma aslo!»	«Men nechun sevaman O'zbekis- tonni?»	L
179.	«Agar aldamasa shu sovuq simlar, Gar shul eshitganim bo'lmasa ro'yo, Sen beshik emassan, dorsan, tabiat, Sen ona emassan, jallodsan, dunyo!..»	«Munojotni tinglab»	L
180.	«Holbuki orzulardan judo ham bo'lganim yo'q, Yulduzday kulganim yo'q, oy kabi to'lganim yo'q, Erta xazon gul kabi sarg'ayib so'lganim yo'q..»	«Birinci muhabba- tim»	K

Quyidagi misralarni davom ettiring

181.	Ko'z oldimda kiprikdayin tizilar yillar, Har biriga marjon bo'lar achchiq unlarim. Xira tuman orasida cho'g'day miltillar...	Jayron quvib, jayron yanglig' o'tgan kunlarim	9
------	---	--	---

182.	O'shanda ham bo'lar edi osmon-u adir, O'shanda ham kezar edik shundoq yalang bosh. Bilmas edik kitob nima, shahar nimadir...	Enagamiz – tunda oy-u, kunduzi quyosh	9
183.	Quyundayin charx urardik doim to'zonda, Chang neligin bilmas edik o'sha mahali. Onamizni o'ylar edik inson deganda...	Ammo ona tanholigin bilmasdik hali	9
184.	Qizg'aldoq bargidek uchar dildan g'am, Toshqinlar kiradi qalbimga manim. Bahoring muborak bo'lsin ushbu dam...	Mening O'zbekiston – dilbar Vatanim	9

«Sohibqiron» dramasi

185.	«Sohibqiron» necha pardali drama?	Besh pardali she'riy drama	L
186.	Sahna asari qatnashuv- chilari...	1) Amir Temur; 2) Yildirim Boyazid; 3) Bibixonim; 4) Uljoy Turkon; 5) Amir Husayn; 6) Shayx ul-islom; 7) Mir Said Baraka; 8) Xonzodabegim; 9) Barlos Bahodir; 10) Kayxisrav; 11) Ibn Arabshoh; 12) Muhammad Qavchin; 13) Devonbegi; 14) Aloviddin; 15; Hofiz Sheroziy; 16) Yassaviy (Darvesh, Xizr); 17) Shitberger; 18) Ioan Sultoni; 19) Xitoy elchisi; 20) Ispaniya elchisi;	L

	21) Buqalamun; 22) Shohruh Mirzo; 23) Mirzo Ulug'bek; 24) Mirzo Pirmuhammad; 25) Qosimbek; 26) amirlar, eshikbon, yasovul, choparlar, sartarosh, qariya va boshqalar	
--	---	--

I sahnadan

187.	Abdulla Oripovning «Sohibqiron» asari kim haqida?	Amir Temur haqida	L, 9
188.	Quyidagi she'r kim haqida? «Vo ajab, yolg'iz bir Zanjir saroyning O'chini O'rdadan ola bilgan zot. Turon deb atalmish kattakon joyning Bag'riga shuncha yil sig'mabdi, nahot?!.. Eng ulug' binolar mujassam bo'lmish Olamda tengi yo'q Samarqand-ku bor: Temurbek jang-jadal shavqiga to'lmish, Qo'lida shamshir-u tagida tulpor... Sa'yi niyatlarda ruhingiz sardor, Yovuzlik chekingay, o'chgay yomonlik. Dastingiz shamshirga bormasin zinhor, Hazrat, barchamizga tilang omonlik!»	Amir Temur haqida	L
189.	Kayxisravning mansabi...	Hokim	L
190.	Kayxisrav bir bandini qayerdan keltiradi?	Xuttalondan	L
191.	U bandi kim edi?	Amir Husayn	L

192.	Amir Temur Amir Husayn bilan munozara qilishdan oldin huzuriga yana kimlarni chaqiradi?	Shayx ul-islom, amirlar, piri komil Said Barakani	L
193.	Amir Husaynning Amir Temurga qanday yaqinligi bor?	Avval jang maydonlarida Amir Temurning hamkori bo'lgan, keyin bandi qilingan, shuningdek, uning qayin og'asi, ya'ni xotini Uljoy Turkonning akasi	L
194.	Garchi Amir Husayn Amir Temurga yaqin kishi bo'lsa ham, uni saqlab qololmasligini tabiatdagi qanday misol bilan o'xshatish vositasida izohlaydi?	Amir Temur: «Qurtlagan mevani sog'lom ildiz ham asrab qololmaydi», – deydi	L
195.	Amir Husayn Amir Temurni nima deb haqorat qiladi?	«Iblis», – deb	L
196.	Mir Said Baraka Amir Husaynning qaysi gunohini aytadi?	«Gunohingdan bittasini aytayin, amir, Balx shahrida saroy qurding kayf-safo uchun. Masjidlarning mablag'larin sarf etding unga. Yana yig'lab taqdir deysan...»	L
197.	Amir Husayn kimning otasini o'ldiradi?	Kayxisravning (Otasining xuni uchun uni tutib keltiradi)	L
198.	Madrasaga berkingan Amir Husaynni Kayxisrav qanday tanib qoladi?	Egnidagi zarbof to'nidan	L

199.	Amir Husayn asarda kimning nabirasi deb tilga olingan?	Qozog'on, ya'ni Chingizxon avlodidan	L
200.	Amir Temurning ota-bobolari qaysi urug'dan?	Barlos	L
201.	Sirdaryoning bo'yidagi Amir Temurning Jetega qarshi jangi tarixda qanday nomlanadi?	Loy jangi	L
202.	Jetega qarshi jangda Amir Temurning nechta askari halok bo'ldi?	O'n ming askar	L
203.	Jetega qarshi jangdagi mag'lubiyatda Amir Temur kimni ayblaydi?	Amir Husaynni	L
204.	Mir Said Baraka uchta buyuk inson nomini tilga oladi. Ular kimlar?	Iskandar, Muhammad Rasulilloh (s.a.v), Amir Temur	L
205.	«Amir Temur saltanati 800 yil turgay deya avliyolar bashorat qilishgan», – deb qaysi qahramon aytadi?	Mir Said Baraka	L
206.	Kayxisravning otasi qaysi lavozimda ishlar edi?	Badaxshonning hokimi edi	L
207.	Amir Temur dordan asrab qolgan sarbador ismi...	Ismi uning Mavlonozoda	L
208.	Amir Temur sarbadorlarini nimaga o'xshatadi?	«Qish faslida ochilgan bir chechakday ular»	L
209.	Sarbadorlardan saltanatni tortib olishganidan so'ng Amir Temur va Amir Husayn qanday lavozimlarni egallashdi?	Amir Husayn – amir, Amir Temur – vazir	L

210.	Amir Husayn elga to'lab bo'lmas darajada soliq soladi. Soliq undirish Amir Temurga topshiriladi. Ushbu soliqning katta qismini qanday to'lashadi?	Uljoy Turkon bilan Amir Temur qoplaydi (Amir Husayn Uljoy Turkonning ziraklarini tanib turib ham olib qoladi)	L
211.	Barlos Bahodir Amir Temurga siz amr etsangiz nimani kemiramiz deydi?	Ko'hi Qof tog'ini	L

**Quyidagi fikrlar qaysi qahramonlar nutqidan olingan?
Ular kimga murojaat qilishmoqda?**

212.	«Taqqirga la'nat! Tiriklayin sen Iblisga ro'baro' qildi»	Amir Husayn (Amir Temurga)	L
213.	«Umingda hech kitob ko'rmay ulg'aygan eding, Shu sababdan gaplaringda mantiq yo'q, amir»	Amir Temur (Amir Husaynga)	L
214.	«Odamzodni yaratibdi Alloh serkaram, Taqqirin ham belgilamish, Biroq ayni payt Odamzodni ozod qo'ymish sinamoq uchun, Bu sinovdan o'tolmagay Amir Husayn...	Mir Said Baraka (Amir Husaynga)	L
215.	«Bir qiblaga bab-barobar yuzni bursak ham, Sen o'zga bir xonadondan, Men – Chingiziyman!»	Amir Husayn (Amir Temurga)	L

216.	«Odamlarning shajarasi daryolar kabi Bir-biriga qo'shilmog'i shubhasiz, bor gap. Sening bobong Chingiz emas, Aslida Hasad!»	Amir Temur (Amir Husaynga)	L
217.	«Kayxisravning otasini sen o'ldirganding, O'sha xun deb seni tutib keltirmishdir u. Omadsizlik emasdir bu – qilmish- qidirmish. Meni esa rasman holda Balx qurultoyi Mamlakatning amiri deb saylab qo'yibdi. Endi sening kimligingni aytay, Husayn, Lashkarini siylamagan sen – xasis amir! Sirdaryoning bo'ylarida Jetega qarshi Ikkalamiz chiqqan edik o'sha mash'um kun. Osmon go'yo teshildi-yu jami bulutlar Suvlarini to'kkan edi jang maydoniga. Ust-boshi ho'l, holdan toygan sening lashkaring Och-u nahor bo'lgani-chun ortga chekindi.	Amir Temur (Amir Husaynga)	L
218.	«Temur, menga to'nkama u mag'lubiyatni, Firibingni ko'rsat edi, sarkarda bo'lsang!»	Amir Husayn (Amir Temurga)	L

219.	«Ko'rmagansan firibimning mingdan birin sen. Atrofimni zanjir kabi o'rab tursa ham, Jetelarni tumtaraqay quvdim Vatandan. Bir jang chog'i muhtaram pir Said Baraka Egildi-yu yerdan siqim tuproqni olib, «Yog'iy qochdi!» – deya nido qilganlaricha Yov tomonga sochdi uni, Yov-chi, ha, qochdi! Bu ham firib, shundoqmasmi?»	Amir Temur (Amir Husaynga)	L
220.	«Qiblagohning unvonlari Sohibqirondir. Eng avvali shoh Iskandar, undan so'ng esa Tug'ilmishdir Rasuli Akram – Payg'ambarimiz. Uchinchisi Hazrat Temur – Sohibqirondir. Avliyolar allaqachon bashorat qilib Aytmishlarkim, Sohibqiron dunyoni olgay. Sakkiz yuz yil saltanati turgay barqaror»	Mir Said Baraka	L
221.	«(Amir Xusaynning) Kamonining sa'dog'idan mana bu o'qni Topib oldim. A'lohazrat, yozuvi ham bor. O'qib ko'ring!»	Kayxisrav (Amir Temurga)	L
222.	«(Yozuvni ovoz chiqarib o'qiydi). «Bu – Temur uchun». Xuddi shundoq shakldagi paykonlar bilan Sijistonda yog'iy meni yaralagandi. Bir oyog'im ham bir qo'lim hanuz nogiron.	Amir Temur (Amir Husaynga)	L

	Ajab holkim, o'shanda sen malham qo'yganding, Eslaysanmi o'sha kunni...»		
223.	« Ushbu o'qim yuragingga atalgan, ammo»	Amir Husayn (Amir Temurga)	L
224.	«Zaharlidir?»	Amir Temur (Amir Husaynga)	L
225.	«Ha, albatta! Tegsa bilarding»	Amir Husayn (Amir Temurga)	L
226.	«A'lohazrat, ruxsat bering, bu gazandaning Paykonini o'z ko'ksiga joylab qo'yaylik»	Barlos Bahodir (Amir Temurga)	L
227.	«Men akangning qilmishlarin afv eta-eta, Oqibatda botgandurman gunohga balki. Afsus, akang shu qadarli ochofat, yuho, O'ng'ay kelsa, ayamagan hatto seni ham»	Amir Temur (Uljoy Turkonga)	L
228.	«Necha muddat ikkalamiz it-mushuk bo'lib Uchrashmayin, Arazlashib yurgan kezlarda Makkor mo'g'ul Samarqandni qayta bosgandi. Podshohi yo'q mamlakatning ahvoli ma'lum: Shunday paytda bosh ko'tarib chiqti bir guruh (Sarbadorlar!)... Uloqtirib tashladilar mo'g'ul qo'shinin.	Amir Temur (Amir Husaynga)	L

	Sen bilan men tayyor oshga bakovul bo'lib Saltanatni tortib oldik sarbadorlardan. Sen o'zingni amir deding, meni-chi, vazir. Sarbadorning bitta aybi – uquvsizligi. Umrda hech toj-u taxtni ko'rmagan kosib, Uchta-to'rtta mullavachcha ne ish qilardi? Pala-partish farmonlarni chiqarib ular Boyonlarni o'zlaridan tezda bezdirdi. Shul sababli omadimiz chopdi bizlarning, Biz ularni dorga tortdik – nomiga loyiq»		
229.	«Men bilardim, moyil eding sarbadorlarga, Dordan olib qolgan eding ulardan birin...»	Amir Husayn (Amir Temurga)	L
230.	«Soliq solding beva demay, bechora demay. Soliq yig'ish balosini menga topshirding. Behuda qon to'kkanlaring bir karra bo'lsa, El-u yurtni talaganing o'n karra bo'ldi. Men bir necha sarbadorni saqlab qololdim. Vatan uchun jonin tikkan fidoyilarning Qismatiga achingandim, taxtiga emas. Qish faslida ochilgan bir chechakday ular:	Amir Temur (Amir Husaynga)	L

	O'z-o'zidan halokatga mahkum edilar. Biroq sening ochiq go'rdek yuho og'zingni O'sha paytda yopolmasdan armonda qoldim. Elga solgan solig'ingning katta qismini Uljoy bilan ikkalamiz qoplagan edik. O'z singlingga o'zing hadya qilgan ziraklar O'z qo'lingga qaytib borsa, olding, noinsof»		
231.	Amir Temur Amir Husaynga kinoya qilib aytgan quyidagi misralarni kimning asaridan keltiradi? «Nafsim meni yo'ldan urib xor ayladi. Termiltirib xaloyiqqa zor ayladi»	Ahmad Yassaviydan	L
232.	Amir Temur «Bu – Temur uchun» deb yozilgan kamon o'qini o'z iltimosiga ko'ra kimga beradi?	Zavjasi Uljoy Turkonga	L
233.	Shayxulislom ushbu jumlaning qaysi asardan keltiradi? «Yaf'alullohu moyashau va yaaxkumu mo yo'rid», Ya'ni Alloh nimaniki xohlasa agar, Irodasi bilan shuni hukm qilgaydir»	«Qur'oni karim»dan muborak kalima	L
234.	«Amir Husaynni mutlaqo kechirmaymiz. Nomardni agar siz kechirsangiz, biz tarqab ketgaymiz», – degan qahramon...	Barlos Bahodir	L
235.	Bir paytlar Amir Temur bilan poyga o'ynab ortda qolgan qahramon...	Amir Husayn	L
236.	Kalomulloni o'rta qo'yib necha marta qasam ichib, uni buzgan qahramon...	Amir Husayn	L

II sahnadan

237.	Quyidagi monolog qaysi qahramonga taalluqli? «Minglab xufya xizmat qilar bizga, masalan, Ammo ular tanishmagay bir-birlarini... Yurish qilish lozim bo'lsa yiroq ellarga Tadorigin ko'rmoq kerak uch-to'rt yil avval...»		Amir Temur	9
238.	Dushmanni bosib olish uchun qanday harbiy hiylalarni amalga oshirish kerakligini ta'kidlaydi?	Yov qo'shinini tahlikaga solish uchun tunda uning atrofida gulxanlar yoqish, necha yuzlab miltillagan cho'g'larni ko'rgach, yog'iy sizning lashkarlaringizni ko'p deb o'ylaydi. Shox-shabbalardan to'rtta otning biqiniga oddiygina supurgini bog'lab qo'yilsa, chunon to'zon ko'tariladi, qiyomat deysiz		9
239.	Shabxun so'zining ma'nosi...	Tungi hujumlar		9
240.	Yiroq ellarga yurish qilish kerak bo'lsa, Amir Temur necha yil avval tayyorgarlik ko'rish kerakligini aytadi?	Uch-to'rt yil avval		9
241.	Sulton Shabli kim?	Rumdan, Yeldirin. Boyazidning elchisi. U Boyazidning maktubini keltiradi (2-elchi)		9
242.	Boyazid xatining mazmuni...	«Urush bilan hal bo'lajak bu mojarolar, Agarda sen biz tomonga kelmasang, Temur, Bilib qo'yki, xotinlaring uch taloq bo'lgay.		9

		Agar seni yenga olmay chekinsam ortga Unda mening xotinlarim bo'lsin uch taloq» Boyazid o'zining ismini oltin hal bilan, Amir Temurning ismini oddiy siyohda yozadi	
243.	Amir Temur maktubga qanday javob beradi?	«Oh Boyazid, maqsadingni aytibsan, ammo Shart edimi xotinlarni qimorga tikmoq... Rum sultoni chorlabdimi jang maydoniga Borajakmiz! Bu shumoyoq choparni esa Eson-omon kuzatingiz kelgan yo'lga»	9
244.	«Turkiylardan cho'chib farang mamlakatlari, Rumo bilan ikkimizni gijgijlab qo'ydi. Bu nayrangni tushunmaydi, afsus, Boyazid, Boz ustiga kimki qochsa bizning g'azabdan, Boyazidning saroyidan topmoqda panoh». Amir Temur ushbu izohni kimga berdi?		Bibixonimga 9
245.	Buqalamun kim?	Amir Temurning xufyasi, asli ismi – Itolmas	9
246.	Amir Temur ushbu gaplarni kimga aytadi? «Xufyalarning orasida epchili o'zing, Xohlasang gar o'zgaradi butkul qiyofang. O'zgaradi va hattoki ko'zingning rangi, Sen bilmagan til ham yo'qdir yetti iqlimda»		Buqalamun- ga 9

247.	«Meni farang deb hisoblang bugundan boshlab» degan qahramon...		Buqalamun	9
248.	Amir Temur Buqalamunga qanday topshiriq berdi?	«Endi sen Mag'rib kishisiga aylanasan», – dedi. Farangiyalar (fransuzlarning) shohlarining maqsadlarini obdan o'rganib, elchilarini boshlab kelishini buyurdi		9
249.	Amir Temur farangiyalarini qanday baholadi?	Mutakabbir va hiylakor deb		9
250.	Buqalamun elchilarni qayerga boshlab kelishi kerak edi?	Angolaning atroflari – Olis Rumo mamlakatiga		9
251.	«Ig'vo, fitna, g'araz to'la yolg'on dunyoda Sabrim tugab, goho-goho o'ylab qolaman... Mehr bilan birortasin boshin silasang, G'ayur itdek qo'ling tishlar, talab tashlaydi... Men bildimki, bu qurama inson zuryodi Taxt talashib, shon talashib, boylik talashib, Alloh bergan dil gavharin unutib qo'ygan. Tinglamasa, qamchin bilan urib va haydab, Insof tomon qaytarmoqlik kerak ularni. Jondan to'yib nokaslarning kirdikoridan Darvesh bo'lib ketar ekan goho donolar». Parcha qaysi qahramon nutqidan olingan?		Amir Temur	9

252.	Amir Temur Rumga yurish boshlaganida poytaxt Samarqandni kim boshqaradi?	Bibixonim boshchiligida Muhammad Sulton	9
------	--	---	---

III sahna

Quyidagi misralar qaysi qahramonlar nutqidan olingan?

253.	«Kecha tunda munajjimlar – axtarshunoslar Yulduzlarning holatiga obdan boqishib, Xosiyatli topishibdi bugungi kunni»	Shayxulislom	9
254.	«Qutlug' ta'bir. Ammo bugun Boyazid bilan Amir Temur jangga kirar. Munajjimlarmas... U ham turkiy, men ham turkiy. Bu ne gustohlik? Samarqanddan yetib kelgan mening lashkarim Ot suradi akasi yo ukasi tomon. Yuragimni o'rtar bu hol, lekin majburman»	Amir Temur	9
255.	«Bizkim, mulki Turon, amiri Turkistonmiz. Bizkim, millatlarning eng qadimi va eng ulug'i Turkning bosh bo'g'inimiz»	Amir Temur	9
256.	Amir Temur jangda o'ng qanotni kimga topshiradi?	Miron- shohga	9
257.	Amir Temur jangda so'l qanotni kimga topshiradi?	Shohruh Mirzoga	9
258.	Yov tomondan qancha lashkar jangga chiqadi?	To'rt yuz ming lashkar	9

259.	Amir Temur kim bilan shatranj (shaxmat) o'ynaydi?	Aloviddin bilan	9
260.	Amir Temur qanday donalarda shatranj o'ynaydi?	Oq donalarda, piyodadan boshladi	9
261.	Amir Temur dushmanni qanday qilib kamsitdi?	Jang paytida shaxmat o'ynab	9
262.	Sulton Boyazid qanday yengildi?	To'lg'amo deb ataluvchi usulda: Amir Temur buyrug'iga ko'ra Mironshoh va Shohruh Mirzo ikki tarafdin yovni o'rab olishdi, naftandoz deb ataluvchi o't purkagich yarog'da o't-olov purkay boshlashdi	9
263.	Amir Temur shaxmatda Aloviddinni qaysi dona bilan yengdi?	Rux bilan	
264.	Sulton Boyazidni asir oldik deb xabar keltirgan yasovul Qosimbekka Amir Temur qanday iltifot ko'rsatdi?	Nabirasini nikohiga berishini aytdi	9
265.	Qosimbek qayerlik?	Keshdan, otasi Dehli jangida shahid ketgan, hozir o'zi sarboz	9
266.	Quyidagi parcha qaysi qahramon nutqidan olingan? «Sen Yildirim laqabli bir qudratli chaqmoq Cho'ng temirga urilding-u chilparchin bo'lding... Men bir lang-u, sen esa ko'r, notavon so'qir, Bu dunyoda butun odam topilmaganday, Ikkimizga yer yuzining jilovin bermish»	Amir Temur	9

267.	Shaxmat taxtasidagi o'yin va maydondagi jangni birday boshqara olgan hukmdor...	Amir Temur	9
268.	«Sohibqiron» dramasida Amir Temur ko'proq jang maydonlaridami yoki o'ylar girdobida aks ettiriladimi?	O'ylar girdobida	9
269.	A.Oripovning «Sohibqiron» dramasida Amir Temur tajribali hukmdor va o'ychil faylasuf sifatida davlatni ushlab turguvchi tayanchlar deb nimalarni aytadi?	Mo'l xazina, yagona shoh, yengilmas lashkar	9
270.	Amir Temur ezgu amalli kishilar sifatida kimlarni taqdirlaydi?	Hofiz Sheroziy va Qosimbekni	9
271.	Asarning eng ta'sirli lavhalaridan biri...	Amir Temurning Ahmad Yassaviy bilan uchrashuvi	9
272.	Olamni kuch bilan bosib olgandan ko'ra odamlar dilini haq so'z bilan zabt etish to'g'riroqligi haqidagi fikr kimga qarashli?	Ahmad Yassaviyga	9
273.	«Niyat qancha jozibali bo'lsa ham, Temur, qilich bilan murod hosil bo'lmog'i gumon». Parcha kimning nutqidan olingan?	Ahmad Yassaviyning	9
274.	Dramada Amir Temurning fuqarolarga munosabati qaysi misralarda aks etadi?	«Hukmdorlar seva turib fuqarolarni, Umid hamda qo'rquv ichra saqlashi dar-kor» degan qarashlarida	9
275.	Amir Temur tulporining oti...	Kuno'g'lon	9
276.	Amir Temur o'z dushmanlarini kechira olishi va haddidan oshgan kimsani jazosiz qoldirmasligini qaysi timsollar orqali aks ettirgan?	Boyazid va Amir Husayn	9

Quyidagi so'zlarni izohlang

277.	to'nish	muzlash, sovish	9
278.	qahkashon	galaktika, falak; somon yo'li; tunda osmonda uzunasiga ko'rinadigan yo'l	9
279.	bovliq	o'rilgan g'alla, pichan va shunga o'xshashlarini bog'lash uchun o'simliklar poyasidan eshib tayyorlangan ip	L
280.	borho	ko'p marta, takror-takror	L
281.	yuho	barcha jonivorlarni aralash- quralash yeb, yutib yuboradigan afsonaviy maxluq, ochofat	L
282.	qur'achi	qur'a tashlab fol ochuvchi, folbin	L
283.	bahr-u ummon	katta daryo, dengiz va okean	L

O'TKIR HOSHIMOV
(1941-yil 5-avgust – 2013-yil 24-may)

**O'tkir Hoshimov qalamiga mansub ushbu
hikmatli fikrlarni davom ettiring**

1.	Haqiqiy asar shunchaki yozilavermaydi...	Haqiqiy asar farzand kabi tug'iladi	10
2.	Ijodkorda qishloqning qalbi bo'lishi kerak...	Shaharning aqli bo'lishi kerak	K
3.	Shunaqa kitob yozsangki, uni o'qigan kitobxon hamma narsani unutsa, asar qahramonlari hayoti bilan yashasa. Kitobni o'qib bo'lgan kuni kechasi bilan uxlo olmay, to'lg'onib chiqsa...	Oradan yillar o'tib asarni qaytadan qo'liga olganida tag'in hayajonlansa...	K
4.	O'tkir Hoshimov fikricha, kitobxon qay holatda asarni tan oladi va kitobni bag'riga bosib o'qiydi?	Qalamkash, avvalo, Inson bolasining quvonch va iztiroblarini, muhabbati va nafratini, buyukligi va tubanligini haqqoniy tasvirlasagina	K
5.	O'tkir Hoshimov qachon qayerda tavallud topgan?	1941-yil 5-avgustda Toshkent shahri, Chilonzor tumani, Do'mbirobo mahallasida	K, 5, 6
6.	O'tkir Hoshimov oilada nechanchi farzand edi?	Oilalarida bir qiz 4 o'g'il, O'tkir Hoshimov uchinchi o'g'il edi	K
7.	O'tkir Hoshimovning bobosi...	Abulqosimxon eshon Turkiston tarixida chuqur iz qoldirgan ulug' shaxslardan biri	K, 10

8.	O'tkir Hoshimovning otasi...	Atoulloxon Hoshimov	K	
9.	O'tkir Hoshimovning onasi...	Hakima Hoshimova	K	
10.	Abdulla Qodiriy tahsil olgan dargoh...	Toshkentda, Xalqlar do'stligi saroyi bilan Oliy Majlisning muhtasham binosi o'rtasida qadimiy obida – 1832-yilda Abulqosimxon eshon bunyod etgan madrasa	K	
11.	Abulqosimxon eshon qaysi tillarni mukammal bilgan?	O'zbek, arab, fors, rus va boshqa tillarni	K	
12.	«1892-yili vafot etgan Abulqosimxon eshonning Toshkent va boshqa shaharlarda o'n minglab muridlari bo'lib, ulardan kelgan mablag'lar va vaqf yerlaridan tushgan daromadlar hisobidan eshon 30 000 oltin so'mga madrasa qurdirgan. Bu madrasada 100 – 150 talaba tahsil olgan... Uning aholi o'rtasidagi nufuzi nihoyatda baland bo'lgan». Bu ma'lumot qaysi kitobda berilgan?		1899-yili Sankt-Peterburgda nashr etilgan «Musulmonlikka oid materiallar to'plami» kitobida	K
13.	General-gubernator Vrevskiyga rus tilida ariza yozib, Toshkentning mahalliy aholi yashaydigan qismidan chor hukumati askarlarini olib chiqib ketilishiga muvaffaq bo'lgan qahramon...		Abulqosimxon eshon	K
14.	«Abulqosim eshon vabo tarqalganida 1892-yil 30-iyun kuni Xo'ja Ahror jome masjidida vaboni o'zi bilan birga olib ketish niyatida ekanligini aytib, Ollohga	«Turkiston viloyati gazetisi» muharriri N.Ostroumovning «Fon Kaufman – Turkiston o'lkasining tashkilotchisi» degan maqolasida	K	

	iltijo qilgan. 4-iyulda vafot etgan. Qiziqarlisi shundaki, vabo barham topdi, toshkentlik sartlar buni uning vafotiga nisbat berdilar...» Bu ma'lumot kimning qaysi asarida berilgan?		
15.	Bobosi haqidagi bu ma'lumotlarni O'tkir Hoshimovga kim aytib beradi?	1991-yilda taniqli olim va jurnalist Sirojiddin Ahmedov	K
16.	«Eski kitoblarni ham, zamonaviy adabiyot va gazetalarni ham o'qib borar, o'ta haqparast, nohaqlikni ko'rsa, yonib ketar edi». Ushbu fikrlar kim haqida?	O'tkir Hoshimovning otasi Atoulloxon Hoshimov haqida	10
17.	Mashhur yozuvchilardan biri O'tkir Hoshimovning qaysi qissasini «... sof, samimiy, tabiiy, iliq, rohat qilib o'qiladigan asar» deb ta'riflagan edi?	«Cho'l havosi» qissasini o'qib Abdulla Qahhor ta'riflagan	5
18.	O'tkir Hoshimovning dastlabki qissasi...	«Cho'l havosi»	5
19.	O'tkir Hoshimov qachon: «Mendan yozuvchi chiqishi mumkin ekan», – degan xayolga bordi?	«Cho'l havosi» qissasiga Abdulla Qahhor bergan bahosidan keyin	K
20.	O'tkir Hoshimovning mehnat faoliyati haqida gapiring	Xat tashuvchi vazifasida, «Toshkent haqiqati», «Toshkent oqshomi» (1966 – 1982) gazetalarida, G'afur G'ulom nashriyotida (1982 – 1985) ishlagan. 1985 – 1995-yillar «Sharq yulduzi» jurnalida bosh muharrir bo'lib	K, 10

		ishlagan. 1995 – 2005-yilgacha Oliy Majlisning Matbuot va axborot qo'mitasi raisi vazifasida faoliyat ko'rsatgan	
21.	O'tkir Hoshimov qachon qaysi oliy dargohda tahsil olgan?	1959 – 64-yillarda ToshDUNing filologiya fakultetida o'qigan	
22.	Adib qachon qanday davlat mukofotlari sovrindori bo'lgan?	«O'zbekiston xalq yozuvchisi» (1991), Oybek va Hamza nomidagi Respublika Davlat mukofoti sovrindori, «Mehnat shuhrati» (1996), «Buyuk xizmatlari uchun» (2001) ordeni sohibidir	6
23.	O'tkir Hoshimovning nechta kitobi chop etilgan?	60 ga yaqin kitoblari 2 milliondan ko'proq nusxada chop etilgan	K
24.	O'tkir Hoshimovning birinchi asari...	«To'rt maktub» hikoyasi (1963-y, 17-aprel, «Toshkent haqiqati» gazetasi)	10
25.	O'tkir Hoshimovning birinchi kitobi qachon yozilgan, qanday nomlangan?	1962-yil, «Po'lat chavandoz» (ocherklar to'plami)	10
26.	O'tkir Hoshimov nechanchi sinfda o'qiganida she'r mashq qila boshladi?	5-sinfda («Oltin tugmacha» she'rini yozgan)	
27.	O'tkir Hoshimovning hikoyalari...	«Urushning so'nggi qurboni», «Muhabbat»...	5

28.	Qissalari...	«Odamlar nima derkin», «Shamol esaveradi», «Ikki karra ikki besh», «Bahor qaytmaydi», «Dunyoning ishlari», «Qalbingga quloq sol», «Kvazarlar»	K, 5, 6
29.	Romanlari...	«Nur borki, soya bor», «Ikki eshik orasi», «Tushda kechgan umrlar»	K, 5, 6
30.	Dramalari...	«Qatag'on», «Inson sadoqati», «To'ylar muborak», «Vijdon dorisi»	K, 5, 6
31.	Adibning mustaqillik yillaridan keyin yozilgan asarlari...	«Nurli dunyo», «Umr savdosi», «Daftar hoshiyasidagi bitiklar», «Osmondan tushgan pul», «To'ylar muborak»	K
32.	Adibning respublikamizda va xorijda sevib o'qiladigan hikmatlar to'plami...	«Daftar hoshiyasidagi bitiklar»	5
33.	O'tkir Hoshimovning qaysi asari hasbi-hol qissa hisoblanadi?	«Dunyoning ishlari» asari	10
34.	«Suv qalqisa loyqasi yuqoriga chiqqanday, zamon qalqigandan buyon yomon ko'paydi». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?	«Urushning so'nggi qurboni»	6
35.	«Bolaligimni eslasam, iliq yoz kechalari ko'z oldimga keladi...» Qaysi kitobning bir bobi shunday boshlanadi?	«Dunyoning ishlari» kitobining bir bobi	10

«Dunyoning ishlari» qissasidan savollar

36.	O'tkir Hoshimovning qaysi asari har biri o'ziga mustaqil syujetli hikoyalardan tashkil topgan?	«Dunyoning ishlari» qissasi	5
37.	«Oq-oydin kechalar», «Tush», «Oltin baldoq» kabi hikoyalar qaysi asardan o'rin olgan?	«Dunyoning ishlari» qissasidan	5
38.	«Dunyoning ishlari» qissasi kim haqida?	Adibning e'tirof etishicha, «umuman o'zbek ayoli haqida va umuman onalar to'g'risida»	5
39.	«Dunyoning ishlari» asari haqida qaysi adib: «...dostondек o'qiladi. Uni o'qib o'z onalarimizni o'ylab ketamiz...», – deb yozgan?	Said Ahmad	5
40.	«Dunyoning ishlari» qissasining bosh qahramoni...	Hakima aya	5
41.	«Dunyoning ishlari» asari qachon yozilgan?	1981-yil	
42.	«Dunyoning ishlari» asarida insonning ona oldidagi burchi hech qachon to'lab bo'lmas qarz ekanligi qaysi hikoyasida tasvirlangan?	«Iltijo» hikoyasida	5
43.	Qaysi hikoyada Hakima aya kamtargina nafaqasini ham qo'shnilarining farzandlari xursandchiligiga sarflaydi?	«Qarz» hikoyasida	5

«Alla» hikoyasi

44.	Tilovat va alla tovushlari qayerdan eshitiladi?	Qabriston g'ishtin devor bilan o'ralgan. Darvozaning narigi tomonidan – go'rkovning hujrasidan tilovat sadosi, berigi tomondan – tashqarida uning hovlisidan alla ovozi yangraydi	5
-----	---	---	---

45.	Tilovat va alla tovushlari bir-biriga xalaqit beradimi?	Xalaqit bermaydi, bir-birini rad etmaydi	5
46.	Adib beshigi ustida onasi alla aytayotganini eslay oladimi?	Eslay olmaydi, biroq ukasiga alla aytganini ko'p eshitgan	5
47.	Adib uch-to'rt qalam-kashlar bilan olis tog' qishlog'iga sayohatga chiqishdi. Ular kimlar-ning o'tovida tunab qolishdi. Ular nima bilan mehmon qilishdi?	Qirg'izlar o'tovida tunab qolishdi. Ular qimiz, suzma bilan mehmon qilishdi	5
48.	Qo'shni o'tovdan qanday ovoz eshitildi?	Avval chaqaloqning yig'isi, so'ng alla ovozi	5
49.	Onasining ovoziga o'xshagan alla sadosini adib yana qayerda eshitdi?	Kislovodskka dam olish-ga borganida, ijarada o'tirgan sibirlik ayol far-zandini uxlatayotganida	5
50.	O'zbek palovining ta'rifini ko'p eshitsa ham, hech yemagan ayol...	Asardagi sap-sariq sochli, barvasta gavdali, yuzini sepkil bosgan sibirlik juvon	5
51.	«Alla» hikoyasidan qanday xulosa chiqadi?	Ona allasi barcha uchun tushunarli, umumbashariy hodisa ekanligi, «Ona – tabiatning buyuk ixtirosi» degan xulosa chiqadi	5

«Haqqush» hikoyasidan savollar

52.	Har gal bosh ustiga bosib tushgudek mag'rur qad kerib turgan tog'larni, ulkan novvot parchasidek qirrador qoyalarni ko'rganida adib nimalarni o'ylaydi?	Hayot abadiy emasligini. «... Bu qoyalar bizga o'xshaganlarning necha-nechasini ko'rди ekan?.. Faqat ularning tili yo'q...	5
-----	---	--	---

53.	Adib tog'ga dam olishga chiqqanida, kechasi «Haq-qu, haq-qu...» degan mungli ovozni eshitdi. Bu ovoz yozuvchiga nimani eslatdi?	Onasi aytib bergan cho'pchakni	5
54.	Onasi aytib bergan ertakdagi noahil aka-ukalarning ismi...	Ilhaq, Is'hoq	5
55.	Nima uchun qodir tabiatning qahri kelib aka-ukalarni ko'r qushga aylantirib qo'ydi?	Ikkalasi bir-birini ko'rarga ko'zi yo'q ekan, ularning ko'nglini olaman deb, ikki o'rtada onalari adoyi tamom bo'lgani uchun	5
56.	Aka-ukalar qachon bir-birini ko'rmasa, turolmasligini, bir-biriga kerak ekanligini tushunibdi?	Ko'r qushga aylanib qolgandan keyin. O'shandan beri ikkalasi kechalari bo'zlab bir-birini chaqirib chiqarmish-u, topolmas emish	5
57.	Kechasi qushlarning qanday ovozi eshitildi?	«Ilhaq! Is'hoq!» deganday	5
58.	Adibning onasi bu afsonani nima uchun aytib bergan?	Farzandlarining bir-biri bilan inoq bo'lishini chin dilidan xohlagani uchun	5

«Qarz» hikoyasi

59.	Bir kuni gapdan gap chiqib, aka-ukalar oyisiga hazillashib: «Har oy pensiya olasiz. Shuncha pulni qayoqqa qo'yayapsiz? Sandiqqa bosyapsizmi?» – degan savollariga Hakima aya qanday javob berdilar?	«Sandiq qatta bolam? Qarzlirim bor. O'shanga beraman-da»	5
-----	---	--	---

60.	Hakima aya qo'shnisining bolalariga nimalar olib bergan?	Qo'shnilarining farzandlariga: o'tgan yili Nilufarga tufli, ukasi Bahodirga uch oyoqli velosiped, Baxtiyorga ko'ylak...	5
-----	--	---	---

«Gilam paypoq» hikoyasi

61.	Adibning bolaligida oshxonadagi mixda nima sababdan ko'k qarg'aning patidan tortib, gultojxo'rozgacha ilig'liq turardi?	Sababi shuki, hikoya qahramoni bolaligida ko'p kasal bo'lardi: qizamiq, ko'kyo'tal, bezgak.	5
62.	Hikoya qahramoni bolalik kunlarining birida nega tomog'i xippa bo'g'ilib, nafas olishga qiynalib, hushidan ketib qoldi?	«Akalari bilan yaxmalak o'ynab, terlab turib muz yegani uchun. Isitma ko'tarilib, quv-quv yo'tala boshladi. Onasi tomog'ini achchiqtosh bilan chayib ko'rdi, bo'lmadi, turshak qaynatib suvini ichirdi, bo'lmadi»	5
63.	Hakima aya bolani kimning oldiga olib bordi?	Hoji buvining	5
64.	Hoji buvi bolani qanday davoladi?	Doka o'ralgan barmog'ini bolaning tomog'iga tiqib nimadir qildi (bola dod solib qo'lini tishlab oldi), so'ng allaqanday taxir suyuqlik ichirdi. Birpasda bolaning ahvoli yengillashdi	5
65.	Hoji buvi Hakima aya-ga nega: «Voy, poshsha-a-a! Nima qilib qo'ydingiz, tamom bo'p-siz-ku! Oyog'ingizdan ayrilibsiz-ku!» – dedi?	Hakima aya sarpoychan kelavergan edi. Kalishining ichi qorga to'la, oyog'i esa qip-qizil go'sht bo'lib ketgan edi	5

66.	Ertasiga onaning sog'ligi qay ahvolga tushdi?	Ertasiga onasi yotib qoldi. Uzoq yotdi. Hoji buvining maslahati bilan dadasi qarg'a tutib keldi. Hoji buvi uning miyasini chaqib, qo'lidan kelgancha dori-darmon qildi. Onasi tuzaldi, lekin salqin tushishi bilan oyoqlari shishib, azob beradigan bo'lib qoldi	5
67.	Qo'shnilar oyog'i og'rishi sababini so'rashsa, onasi nima deydi?	«Ha, endi keksachilik-da, o'rgilay», – deydi	5
68.	Hikoya qahramoni har yili dam olishga borganida onasiga nima olib keladi?	Gilam paypoq	5
69.	Gilam paypoq qayerda ko'p bo'ladi? Uning otini nima deyishadi?	«Kavkaz tomonlarda ko'p bo'ladi. Uning otini Juba, jurabi deyishadi»	5
70.	Ona o'g'lidan xursandligini qanday ifodalaydi?	«U xuddi noyob narsaga ega bo'lgandek uzoq duo qiladi, «shundoq «mehribon» o'g'li borligini aytib, qo'shnilariga maqtanadi»	5

«Oq marmar, qora marmar»

71.	«Onajon, sizni toabad unutmaymiz», «Onajon, qildingiz bizga jon fido, e voh, taqdir sizdan ayladi judo», «Onajon, xotirangiz qalbimizda mangu yashaydi» kabi jumlar qayerda yozilgan?	Marhumlar qabriga qo'yilgan marmarlarda	5
-----	---	---	---

Quyidagi jummalarni davom ettiring

72.	Xotiniga qimmatbaho po'stin olib berayotganida...	Onasiga bir kiyimlik ko'ylak qo'shib olish yodidan chiqmadimikan?	5
73.	O'z uyini chet el mebeli bilan to'ldirib qo'yganida...	Onasiga aqalli bo'yradek-kina gilamcha sovg'a qilishni unutmadimikan?	5
74.	Qizining tug'ilgan kunida atlas ko'ylak, o'g'lini velosiped bilan qutlaganida...	Onasiga oddiy bir paypoq olib berishni esidan chiqarmadimikan?	5
75.	Bilmadim... Faqat bir narsani aniq aytishim mumkin. Mabodo, Tangri marhumlarga qayta jon ato qilsa-yu, onalar tirilib qolsa, hayot paytida mehr berganmi, bermaganmi...	Baribir farzandlarini maqtab gapirgan bo'lardi	5
76.	Bahor devorlarning oftobro'ya etaklaridan boshlanmaydi. Bahor ariqlarning kungay sohillaridan boshlanmaydi. Bahor...	Bahor qabristondan boshlanadi	5
77.	Qabrlar ustida qo'ng'iroq chalgan chuchmomalar, lovullab yongan qizg'aldoqlar...	Onalarning farzandini yupatish uchun taqdim etgan chechaklari bo'lsa, ajab emas	5

«O'ris bolaning oyisi» hikoyasi

78.	«Sap-sariq jingalak sochli, ko'kko'z «o'ris bola»ning ismi...	Valijon (Valentin)	
79.	Zebi xolaning asrandi o'g'li...	Valijon	
80.	Zebi xolaning boshiga qanday falokat tushgan	Urush vaqtida bir oy ichida ham eridan, ham yolg'izgina o'g'li Kimsandan ayrilgan	

81.	Valijon onasini qayoqqa olib ketayotgan edi?	Mahsi olib berish uchun bozorga	
82.	Valijon onasini Zil mashinasida nima uchun yo'l-yo'lakay Hakima aya-ning uyiga olib keldi?	Zebi xolaning iltimosiga ko'ra	

**Quyidagi parchalar qaysi qahramonlar
nutqidan olingan?**

83.	– Buni ko'rmaysanmi, – deb qo'limdagi murvatlarni ko'rsatdim. – Olmadek nar-saga shuncha lash-lushni erinmasdan joylaganini qara! Injenerlar ham ovsar ekan!		Adib	L
84.	U «operatsiya» bo'lgan karbyuratorga qaradi-da, hushtak chalib yubordi – Injenerlar ahmoqmas, sen ahmoqsan! – dedi jingalak sochlarini silkitib. – Ertadan boshlab men ham kitob yozib tashlasam nima bo'ladi? Aqling yetmagan ishga aralashib nima qilasan?		Valijon (Valentin)	L
85.	Valijon mashinani tuzatguncha hikoya qahramoni nima qildi?	Valining onasi Zebi xola bilan suhbatlashib o'tirdi		L
86.	Adib Zebi xolaning ko'rinishini qanday tasvirlaydi?	«Zebi xola mushtdekkina bo'lib qolibdi. Oyimning ma'rakalarida kelganida o'z tashvishim bilan bo'lib, razm solmagan ekanman, endi payqadim. Avvalgi alp qomatli, yurganda yer gursillaydigan Zebi xolaning yarmi ham qolmabdi. Ro'moli ostidan chiqib turgan sochlari qordek oqarib ketibdi. Qop-qora yuzi yanayam qorayib, ko'kimtir tusga kirgandek»		L

87.	«Xoladan hayiqmaydigan bola yo'q edi. Erkaklardek barvasta gavdali, qop-qora bu xotinning yo'g'on ovozi ham, uzun qirra burni, ketmonni yelkasiga tashlagancha etik kiyib g'oz yurishi ham boshqa ayollarga o'xshamas, hatto qoramtir siyrak mo'ylovigacha bor edi. U qachon qarasa qulog'iga rayhon taqib yurar, Darhon arig'i bo'yidagi hovlisida yoz bo'yi rayhonlar barq urib yotardi». Ta'ri kim haqida?	Zebi xola	L
88.	Adib Zebi xolani birinchi marta ko'rganidayoq qo'rqib qolganini qanday xotirlaydi?	«O'shanda juda kichkina bo'lsam kerak. Oyimga ergashib Zebi xolanikiga bordim. Nimagaligi esimda yo'g'-u, xarxasha qilaverdim. Oyim u deb ko'rdi, bo'lmadi, bu deb ko'rdi, bo'lmadi. Shunda Zebi xolaning jahli chiqib ketdi. – Jim bo'lasanmi yo hozir ishtonimga qamab qo'yaymi! – dedi do'rillab. Uning vajohati shu qadar qo'rqqulik ediki, ovozim o'chdi-qoldi»	L
89.	Zebi xola Valiga qanday mehri-bonchiliklar ko'rsatardi?	«Valini jonidan yaxshi ko'rardi. Qaysi to'yga borsa, ko'ylagining keng yengiga popukqand, monpasi, jiyda solib kelardi. Uning yengi shunchali barakali ediki, Valini do'ppisi birpasda shirinlikka to'lib chiqardi. Vali qizg'anchiq emas, oyisi olib kelganlarni hamma bilan bo'lishib yeydi... Biroq birona bola Valini chertsza bormi, oyisidan baloga qoladi. Zebi xola o'sha zahoti aybdor bolaning onasini yumma talaydi. «Sen echkiga o'xshab har yili bolalaysan, meniki atigi bitta!»	L

		– deydi shang'illab. – Qani, yana bir marta qo'l tegizib ko'rsin-chi, qo'lini sindirib o'choqqa tiqaman». Zebi xola so'qqabosh bo'lsayam, Valini kamsitmagan. Qo'y so'yib, yurtga osh berib to'yini ham qilib bergan»	
90.	Zebi xola Valini qanday qilib o'g'il qilib olgan?	Urush bo'layotgan joydan keltirilgan bolalardan bittasini berasanlar, deb Zebi xola ham boribdi. Ammo o'sha idoradagilar ko'nishmabdi. «Siz so'qqaboshsiz, topish-tutishingizning mazasi yo'q», deyishibdi. Shunda Zebi xola kursini mushtlab chunonam to'polon ko'taribdiki, noiloj mana shu Valini xatlab berishibdi	L
91.	«Q» bilan «G»ni aytishga hech tili kelishmaydigan bola...	Vali	L
92.	1-sinfga dars beradigan chiroyli o'qituvchi...	Risolat opa	L
93.	Bir kuni Zebi xola maktabga borib o'g'lini qanday qilib hijolatga qo'ydi?	Bir kuni maktabga kelgan to'rtta komissiya a'zolari sinf xonasiga kirib dars kuzatishdi. Derazadan Zebi xola Valiga yangi yopilgan ikkita arpa non uzatdi. Vali olovdek lovullab ketdi. O'qituvchi qiyin ahvolda qoldi. Zebi xola esa: – Nima, kamissiyang non yemaydimi! Bolam bir kun kech olim bo'lsa bo'lar. «Kamissiya keldi», deb tishining kirini so'rib o'tirsinmi? Boyadan beri suv qo'ygandek jimjit bo'lib turgan sinfxonada to'satdan qahqaha portladi. Ana, kamissiyangning o'ziyam kulyap-ti-ku! – Zebi xola derazadan boshini suq-di. – Ma, bolam, yeb ol, uyalma, – dedi	L

94.	Bir kuni jo'raboshi Valini nega urib burnini qonatdi?	Sigirini qaytarmagani uchun	L
95.	Ertasiga qanday voqea bo'ldi?	«Zebi xola chindan ham zo'rg'a-zo'rg'a kelyapti. Qo'lidagi tayoqqa suyanib ikki qadam yuradi-da, to'xtaydi. Oqsoqlanib qadam bosadi. – Yiqilib oyog'i singanga o'xshaydi, – dedi jo'raboshimiz. Zebi xola inqillab-sinqillab yaqin keldi. Ammo besh qadamcha qolganda birdan cho'loqligi tuzalib qoldi. Tayoqni baland ko'targancha ikki hatlab jo'raboshining tepasiga keldi. Tayoqning qarsillashi bilan jo'raboshining dodlashi baravar eshitildi. – Mana urish! – dedi Zebi xola do'rillab. – Urish mana bunaqa bo'ladi. – U jo'raboshining gardaniga tag'in tushirdi. – O'zidan kichkinaning burnini qonatish mana bunaqa bo'ladi! Jo'raboshi jonholatda dumalar, ammo qocholmasdi. – Oyi! Urmang, oyi! – Vali oyisining qo'lidagi tayoqqa yopishdi. – Tavba qildim! – Jo'raboshi tipirchilab, kafti bilan boshini pana qildi. – Jon xola, o'lay agar, ikkinchi qilmayman! – Oyi! – Vali Zebi xolani quchoqlab oldi. – Kerakmas! Zebi xola tayoqni uloqtirdi. – Nima, meni bolam malaymi senga?! – dedi dag'dag'a bilan. – Sening molingni boqsin, deb katta qilib qo'yibmanmi bolani?! ... O'sha voqeadan keyin jo'raboshimiz ancha yuvosh tortib qoldi»	L

96.	Jo'raboshi Zebi xoladan o'ch olganini adib qanday eslaydi?	«Jo'raboshining qo'lida boyagi qovoq. Faqat odamning boshiga o'xshatib «og'iz-burun» teshib qo'yibdi. Negadir hammayoqni lampamoy hidi tutib ketgan... Jo'raboshi yonidan gugurt olib chaqqan edi, lop etib olov ko'tarildi. U chaqqonlik bilan ikkinchi pallani yopdi- da, qovoqni suvga qo'yib yubordi. Suv yuzasida «og'iz-burni»dan olov chiqarayotgan «kalla» qalqib-qalqib suzib ketdi. Zebi xola suv yuzida qalqib kelayotgan olovli «kalla»ni ko'rdi-yu taqqa to'xtadi. – Voy, voy o'lmasam! – dedi-da, ko'prik ustiga tappa o'tirib qoldi. – Bis-bis-bismillo... – dedi duduqlanib. – Zebi opa sho'rlik bir holatda yotibdi. «Ajina ko'rdim», – deydi. Og'zidan olov sochib bechoraga daf qilganmish. Yo ko'ziga ko'ringanmi... Dadam jerkib berdi: Ajinaga balo bormi! Bitta-yarimta xudobexabar qo'rqitgandir-da»	L
97.	Jo'raboshi kechasida qovoqni suvga oqizganida oldida kimlar bor edi?	Hikoya qahramoni va Toy	L
98.	Dutorda kechqurunlari «Dilxiroj», «To'rg'ay», «Qari navo», yana allaqanday kuylarni chalib o'tirishni yaxshi ko'radigan odam...	Adibning dadasi	L
99.	Bir kuni qahramonimiz buvisining chorbog'ida nima pishirishdi?	Sumalak	L
100.	Hakima aya o'g'liga nimani olib kelishni buyurdi?	Dutorni	L
101.	Yozimli ovozda ashula aytib hammani sehrlagan qahramon...	Zebi xola	L

102.	Qahramonimiz dutorning qulog'ini sindirib qo'ysa ham, dadasi nega urushmadi?	Dutorni Zebi xola chalgani uchun	L
------	--	----------------------------------	---

«Iltijo» hikoyasi

103.	Ona farzandiga nima haqida cho'pchak aytib beradi?	Oftob haqida	5
104.	Onaning hazillashib: «Meniyam kitob qilib yozsang-chi, o'g'lim», – degan gapiga o'g'li qanday javob beradi?	«Sizni nimangizni kitob qilaman, oyi?» – deydi	5
105.	Yozuvchining onasi haqidagi kitobni yozganidan keyingi qalbidagi izhorlari...	«Xafa bo'lmang, men ham hazillashgan edim. Mana o'sha kitob. Yo'q, uni men yozganim yo'q. Uni siz yozdingiz. Men uni qog'ozga tushirib, odamlarga tarqatdim, xolos. Men uni dunyodagi hamma onalar o'qishini xohlayman. Bilaman, dunyodagi hamma onalar yaxshi. Shundoq bo'lsayam, ularning hammasi Sizga o'xshashini xohlayman...»	5
106.	Nima uchun «Iltijo» hikoyasini o'qiganimizda onalarimizni o'ylab, ko'zlarimizga yosh keladi?	Chunki O'tkir Hoshimovning o'zi bu hikoyani yig'lab yozgan	

**Quyidagi jumlar «Dunyoning ishlari»
qissasining qaysi hikoyalaridan olingan?**

107.	«Oyoq bilan tomoqning nima aloqasi borligini haliyam tushunolmayman»	«Gilam paypoq»	5
108.	«Shanba kuni mashinani darvoza oldiga olib chiqishim bilan motor o'chib qoldi. Generator tok beryapti, benzin nasosi ishlayapti... Tavakkal qilib karbyuratorni kavlashtirishga tushdim. Ochishga ochdim-u, bemorning qornini yorib qo'yib, u yog'iga nima qilishini bilmagan no'noq jarrohdek dovdirab qoldim. Mushtdek apparat ichida shuncha murvat borligini bilmagan ekanman. Hammasi qandoq bo'lsa, shundoqligicha joy-joyiga qo'yib chiqqan edim, yana allaqancha vintlar, gaykalar «ortib qoldi». Nima qilishimni bilmay tajang bo'lib tursam, orqada yuk mashinasining voshillab tormoz bergani eshitildi. Kabina eshigi taraqlab ochildi»	«O'ris bolaning oyisi»	L
109.	«Onalar farzandlarini hamisha birga bo'lishlarini istaydilar. Qismat esa ularni qanot chiqarishi bilan har yoqqa uchirib ketadi. Hayot loaqal shu masalada ham onalarga shafqat qilmaydi»	«Haqqush»	5
110.	«Shunda qor gupullab yog'ib turgan mudhish kecha, onamning qip-qizil go'shtga aylanib ketgan oyoqlari ko'z o'ngimga keladi-yu, indamay chiqib ketaman»	«Gilam paypoq»	

111.	«Esingizdami, oyi, ukamga alla aytardingiz. Men allaning ohangiga mast bo'lib uxlab qolardim. O'sha beshikda men ham yotganman. Allangizdan men ham orom olganman. Nima qilay, oyi, men alla aytishni bilmayman. Qabringizni silab qo'ysam orom olasizmi... Mana, oyijon, mana... Yo'q, yo'q, yig'layotganim yo'q. Hozir, hozir o'tib ketadi»	«Ittijo»	5
112.	«Ehtimol, dunyoning bu chetida turib bir odam o'z seviklisiga aytgan dil rozini dunyoning narigi chekkasidagi boshqa bir odam tushunmas, ehtimol, dunyoning bu chetida turib bir odam aytgan qo'shiqni dunyoning narigi chekkasidagi boshqa bir odam tushunmas, ehtimol, dunyoning bu chekkasida turib biro dam aytgan eng oqilona fikrni dunyoning narigi chekkasidagi boshqa bir odam tushunmas. Biroq dunyoning bu chekkasida turib ona aytgan allaga dunyoning narigi chekkasidagi go'dak bermalol orom oladi. Nega shunaqa? Nahotki, go'dak tushungan narsani biz tushuna olmasak? Ehtimol, buning boisi boshqa joydadir. Ehtimol, ona tushungan narsani bizlar tushunmasmiz. Balki shuning uchun ham Ona – tabiatning eng buyuk ixtirosidir»	«Alla»	5
113.	«Bugun... o'zingizning ustingizdan boychechak o'sib chiqibdi... Yo'q, yo'q, oyijon... Yig'layotganim yo'q. Bilaman, men yig'lasam, siz bezovta bo'lasiz. Hozir... hozir o'tib ketadi»	«Ittijo»	5

Quyidagi so'zlarni izohlang

114.	kuchala	terak, tolning g'uj-g'uj guli	5
115.	qimiz	ot sutidan tayyorlangan ichimlik	5
116.	namat	yungdan bosib ishlangan palos, kigiz	5
117.	tancha	sandal	5
118.	kavshandoz	uyning oyoq kiyim yechib kiriladigan joyi	5

«Urushning so'nggi qurboni» hikoyasidan savollar

119.	Umri xolaning o'g'illari...	Shoikrom, Shone'mat	6
120.	Shone'mat qanday kasalga chalingan?	Sil kasaliga	6
121.	Otasi o'lganida bolalar nechanchi sinfda o'qirdi?	Shoikrom oltinchida, Shone'mat ikkinchida (u yig'lamagan, lekin ichikib kasal bo'lib qolgan)	6
122.	Shoikrom Xadichaga qachon uylangan?	Urush boshlanishidan sal oldin	6
123.	Shoikromning nechta farzandi bor?	3 ta qizi	6
124.	Nima sababdan otadan qolgan hovlini o'rtadan ikki paxsa devor bilan bo'lishgan?	Xadichaning injiqligi sabab	6
125.	Umri xola kim bilan yashaydi?	Kasal o'g'li Shone'mat bilan	6
126.	Shoikromning ko'ziga nimalar xunuk ko'rinish ketdi?	Bahor kelsa ham sandalning olib tashlanmagani, shinni dog'i tekkan quroq dasturxon, hozirgina go'jadan bo'shagan sopol tovoq, bandi kuygan yog'och qoshiq	6

127.	Shoikrom: «Ziqna bo'lmay o'!! Azaldan qurumsoq edi. Zamon og'irlashgandan buyon battar bo'ldi», – deb kimdan xafa bo'ldi?	Xotinidan	6
128.	Xadicha nega: «To'qqiz kechasida jin tekkan bunga» dedi?	Bolasini yupatolmay	6
129.	Shoikromni nima uchun urushga olishmadi?	To'qimachilik kombinatida montyor yetishmasmidi yoki o'zi yaxshi ishlarmidi, har qalay olib qolishdi	6
130.	Qoq suyak bo'lib qolgan qahramon...	Shone'mat	6
131.	Shone'matni nega urushga olishmadi?	Sil kasaliga duchor bo'lgani uchun	6
132.	Umri xola payshanba kuni Komil tabibning uyiga borgan edi. Tabib qanday maslahat berdi?	Har kuni nahorga bir kosadan qo'y suti ichishi kerak ekan	
133.	Shoikrom bir hovlida turib necha kundan buyon ukasidan xabar ololmayotgan edi?	10 kundan buyon	6
134.	Shone'mat kasal bo'lishidan oldin qayerda ishlardi?	Rossiyadan ko'chirib keltirilgan zavod qurilishida	6
135.	Shone'mat qancha vaqt- dan beri yotib qolgan?	3 oydan beri	6
136.	Qachon kimning xotinini nima sababdan pichoqlab ketishdi?	Bundan ikki oycha avval bitta echkini o'g'irlashga korgan o'g'rilar ilhom samovarchining xotinini pichoqlab ketishdi	
137.	Erta bahorda o'g'ri Shoikromning uyidan nimani o'g'irlab ketdi?	Tug'ay deb turgan sigirini	6

138.	Hikoyadagi pishiq, qurumsoq qahramon...	Xadicha	6
139.	Qulupnay qizarmasdan bitta qo'y-may o'g'irlab terib ketishayotganini Shoikrom kimdan eshitdi?	Xotinidan	6
140.	«Bolalar yegandir, o'g'ri qulupnayga keladimi?» – degan savoliga Xadicha qanday javob berdi?	«Og'ziga bir dona olgan bo'lsa, buyurmasin. Nega kelmas ekan? Bir hovuchni obchiqib sotsa, bir kosa jo'xori beradi...» – deb javob berdi	6
141.	Bultur yoz bo'yi Umri xola nima uchun kelini bilan yuzko'rmas bo'lib yurdi?	Umri xola bir hovuch qulupnay olgan ekan. Xadicha: «Bolalarga non puli bo'lar, deb ekanmiz, norasidalarining nasibasiga tegmang», – deb bobillab beribdi	6
142.	Kuzda o'zi bilan ishlaydigan yigitning hovlisidan nimani o'g'irlab ketishgan?	Hovlisidagi so'ritokdan g'arq pishib yotgan uzumlarni	6
143.	Shoikrom qulupnay o'g'risini tutish uchun qanday chora ko'rdi?	Bir paytlar odamlarning bazmlarida hovlini mash'aladay yoritib berish uchun olib boradigan ikki o'ram simni qulupnayzorga tashladi va bir uchini elektrga uladi. Kechasi bolalari chiqib ketmasligi uchun eshik tagiga ko'ndalang yotdi	6
144.	Shoikrom nega: «Menga desa otib yubormaydimi?» – deb, bir necha marta takrorladi?	Ikki o'ram simni qulupnayzorga tashladi va bir uchini elektrga ulab, o'g'riini o'ldirmoqchi edi	6

145.	Bu ikki o'ram simni Shoikrom avvallari nimaga ishlatar edi?	Urushdan oldin Shoikrom bu simlarni bazmlarga olib borar, odamlarning hovlisini mash'aladay yoritib berardi	6
146.	Shoikrom o'zi bilmagan holda kimning o'limiga sababchi bo'lib qoldi?	Onasining	6
147.	Umri xola kechasida nega qulupnayga kelgan edi?	Kasal o'gli uchun qulupnayga sut alishtirmoqchi edi	6
148.	«Sut ichmay, zahar ichsam bo'lmasmidi?» – degan qahramon...	Shone'mat	6
149.	Umri xolani peshin namoziga chiqarishdi, qabrga qo'yib, qaytishayotganda Shoikrom qanday gap eshitdi?	Urushning tamom bo'lganini	6
150.	Urushning so'nggi qurboni kim bo'ldi?	Umri xola	
151.	Umri xolaning o'limida kim aybdor?	Urush	6
152.	Qahramonlarga ota-onasi nega «Umri», «Shoikrom», «Shone'mat» deb ism qo'yishgan?	Umri uzoq bo'lsin, aka-ukalariga, barchaga mehribon bo'lsin, bu dunyo noz-ne'matlaridan bahramand bo'lsin deya	
153.	Hikoyada qanday maqol qo'llangan?	Egasi ming poylasin, o'g'ri – bir	6

«Bahor qaytmaydi» qissasidan savollar

154.	Alimardon qaysi qishloqda yashayotgan edi?	Bo'ston qishlog'ida	K
155.	Alimardon qayerda o'qirdi?	Konservatoriyada	K

156.	Alimardonning to'yini ko'rolmagan onasi qachon vafot etdi?	Bir hafta oldin	K
157.	Alimardonning otasi qayerda vafot etgan?	Urushda	K
158.	Bemor Alimardonning holidan kimlar xabar olib turishdi?	Do'sti Anvar va onasi	K
159.	Anvar qayerga ishga joylashdi?	Telestudiyaga, muzika redaksiyasiga	K
160.	Alimardonni qayerga ishga tayinlashgan?	Shahardagi muzika maktabiga o'qituvchi qilib	K
161.	Alimardonni mashhur qilgan «Ketmoqdaman» («...Yaxshi qol, ey dilbarim, dilda qadar ketmoqdaman»? ashulasi kimning qalamiga mansub?	Abdulla Oripovning	K
162.	Asardagi ikki sevishtan yoshlar...	Anvar va Muqaddam	K
163.	Muqaddam qayerda ishlaydi?	Bo'ston guzaridagi doktorxonada hamshira	K
164.	Alimardonga ukol qilgani kim kelib turdi?	Muqaddam	K
165.	Do'stiga xiyonat qilib, uning sevgan qiziga uylangan obraz...	Alimardon	K
166.	Turmush o'rtog'iga xiyonat qilgan obraz...	Alimardon	K
167.	Klara kim?	Suyuqoyoq ayol	K
168.	Alimardon va Muqaddamning o'g'li...	Shavkat	K
169.	Alimardonning Muqaddam bilan ajrashganiga necha yil bo'ldi?	Ikki yil	K
170.	Alimardonning qo'shiqlarini eshitib san'atkor bo'lgan artist...	Mutal Qodirov	K

171.	Quyidagi dialog qaysi qahramonlar nutqi? – Shular orasida bugun guldasta tutib, ertaga unutib yuboradigan beburdlar borligini bilasizmi? – Bilaman! Lekin shular orasida ming yillardan buyon «Munojot»ni, «Cho'li iroq»ni chalib kelayotgan, Navoiyning g'azallarini bolasiga o'rgatib kelayotgan odamlar ko'p-ku... – Mana shularning ichida bulturgi olmani uch bahosiga pullash, xuddi o'ziga o'xshagan odamlarni laqillatish uchun chiqqanlar yo'qmi? Erining qo'ynini puch yong'oqqa to'ldirib, begona erkakning sochini iskash uchun kurortga ketayotgan xotinlar yo'qmi? Nechtasini topib beray? – Bor. – Har kim o'zining baxtini o'ylaydi. Siz xalqqa xizmat qilyapman, nom qozonyapman, deb kerilib yuribsiz. Bular bo'lsa sizni sahnaga chiqarib qo'yib, yuragining hovurini bosadi. – Otam suv kemasida xizmat qilarkan. Bir kuni qirg'oqqa razvedkaga chiqishibdi. Nemislar otam bilan o'rtog'ini ushlab olishibdi. Keyin otamning oyog'ini osmondan qilib, qayiq orqasiga bog'lashibdi-da, suvga tashlashibdi. Otam tipirchilab-tipirchilab tinchib qolgandan keyin dengizga uloqtirib yuborishibdi. O'sha paytda otam siz aytayotgan iflos odamlarni emas, chinakam insonlarni o'ylagan bo'lsa kerak. «Dunyoda odamlarni yaxshi ko'rishdan ham kattaroq baxt yo'q», – degan edi otam.	Mutal va Alimar-don	K
------	--	---------------------	---

	Onam boshqa turmush qurmadi... Onam bo'lganidan keyin men uchun yashasin-da, deb o'ylardim. Mana, o'zim ham uylandim. Bolali bo'ldim. Onamning qadrini endi bila boshladim. Meni deb hamma narsadan voz kechish oson bo'lmaganini endi tushundim. Men odamlarni yaxshi ko'raman		
172.	«Men odamlarni yaxshi ko'raman» degan qahramon...	Mutal Qodirov	K
173.	Muqaddam ikkinchi marotaba kimga turmushga chiqqan edi?	Tog'lik agronom Kabirga	K
174.	To'y tugagach Alimardonni Kabirning uyiga kim olib borib qo'ydi?	Shodivoy	K
175.	Kabir hozirgina qayerdan kelgan edi?	Oynatog'dan	K
176.	Alimardon Muqaddam ketib qolgandan beri qanday dard bilan yashardi?	Otalik dardi bilan	K
177.	O'zini halokatga mahkum qilgan, mashinasi bilan jarga ag'darilgan qahramon...	Alimardon	K

«Ikki eshik orasi» romanidan

«Robiya hikoyasi».

«Dadamni yo'qoti» qo'ydim»

178.	Robiya asli qayerlik?	Samarqandlik	10
179.	Robiya-ning o'z onasi haqida ma'lumot bering	Onasi kasal, qiltomoq bo'lib qolgan. «Pastak shiftli uyda, deraza tagida nuqul osmonga qarab yotar edi. Rangi sarg'ayib, ikki chakagi ich-ichiga kirib ketgan. Ko'zlari qop-qora chiroyli. Uzun-uzun kipriklari qilt etmaydi»	10

180.	Robiyaning dadasining kasbi	O'qituvchi	10
181.	Robiyaning yoshi...	9 yosh (shu yoshida Robiya onasidan ayriladi)	10
182.	Robiya maktabga boradimi?	Robiya tengi bolalar uchinchi sinfga ko'chadi, u esa bemor onasiga qaraydi, dadasi ishdan kelib, patnisning orqasiga harf yozib qizini o'qitadi	10
183.	Robiya dadasi bilan qayerga ko'chib borishadi?	Toshkentga, No'g'ay-qo'rg'on qishlog'iga	10
184.	Tekis qilib dazmollangan oppoq ityoqa ko'ylak kiyib, chuchvaranusxa bo'yinbog' bog'lab yuradigan odam...	Robiyaning dadasi – Samadov	
185.	Orif oqsoqol Robiya uchun bitta kulcha nonni nimaga alishtirib keldi?	Uzun zanjirli soatiga	10
186.	Qishloq Oqsoqoli – raisi Robiya va dadasini kimning uyiga joylashtiradi?	Husan Dumaning uyiga	10
187.	Robiya va dadasi Toshkentga qaysi yilda keldi?	O'zbekistonda ocharchilik avjiga chiqqan 33-yilda	10
188.	Robiya bu uydagilarga qanday murojaat qilardi?	Qora xotinni – oyi deb, Husan buvani – buva deb, Kimsanni – aka deb chaqirardi	10
189.	Kimsan necha yoshda edi?	11 yoshda	10
190.	Robiya qaysi mevani qalampir deb o'yladi?	Qulupnayni	10

Husan buva oilasidagilarning bajaradigan yumushlari

191.	Kimsanning oyisi...	Molga qaraydi, non yopadi, kir yuvadi, hovlidagi piyozlarni o'toq qiladi, qulupnay pushtalarini chopadi, tert qoradi...	10
192.	Husan buva...	Dalada ishlaydi...	10
193.	Kimsan...	Go'ng tashiydi, yer chopadi, molga qaraydi, o'tin yoradi...	10
194.	Robiya...	Hovli supuradi, idish-tovoq yuvadi, xamir qorish uchun suv isitadi	10
195.	Kuzda Robiya va Kimsan maktabning nechanchi sinfida o'qiy boshladi?	Kimsan to'rtinchi sinfda, Robiya (garchi savodi chiqqan bo'lsa ham) o'zi-dan kichiklar bilan birinchi sinfda o'qiy boshladi	10
196.	Uzundan-uzoq qish kechalari qiroatxonlik qilishardi. Robiyaning dadasi qaysi asarni o'qirdi?	«O'tkan kunlar» romanini	10
197.	Nog'ayqo'rg'on dahasidagi insofli ellikboshi, quloq bo'lib ketgan odam...	Nodirxo'ja	10
198.	Husanboy buva qanday qilib «Duma» laqabini olgan?	Oqpodsho zamonida Dumaga saylashgan (deputatlikka, atayin savodsiz kishilar tanlangan, bu hol SSSR davrida ham yuz bergan – ta'kid bizniki)	10
199.	Oradan uch yil o'tgandan so'ng Samadovga qishloq ahli hashar yo'li bilan o'n ikki vassali uy qurib berishmoqchi edi. Lekin o'qituvchi nega rozi bo'lmadi?	Avvalo, maktab qurish kerakligini aytdi	10

200.	Hasharda loy otishda kimlarning oldiga tushadigani yo'q?	Orif oqsoqolning o'g'illari Shokir va Zokir akaning	10
201.	Kalinin o'z qo'li bilan kimga orden bergan?	Orif oqsoqolga	10
202.	Robiyaning otasi nega qamaldi? Unga qanday ayb qo'yishdi?	Xo'jaqulovning qo'li orqali, tuhmat bilan qamaldi. «Aybi»: darsni programma bo'yicha o'tmagan, hisob ilmini «Xorazmiy yaratgan», – deb maqtangan, Bobur podshohning she'rlarini o'qitgan	10
203.	«Robiyaning savodi allaqachon chiqqan ekan, biryola uchinchi sinfga boraversa bo'ladi», – degan o'qituvchi Samadov qamalganidan bir hafta o'tganidan so'ng Robiyaga nima dedi?	«Otang xalq dushmani ekan. Sen sovet maktabida o'qishni xohlamaganing uchun ataylab o'qishga kechikib kirgansan!» – dedi	10
204.	Robiyaning otasining taqdiri...	Otasi qamoqdan qaytib kelmadi, halok bo'ldi	
205.	«Qora amma» deb kim murojaat qilar edi?	Muzaffar	
206.	Qora ammaning nechta farzandi bor edi?	Oltita farzandi o'lib ketgan, birgina Kimsan bor edi	10
207.	Robiya kimga ko'ngil qo'ydi?	Kimsan va Robiya bir-biriga ko'ngil qo'ydi, lekin Kimsan urushda asir tushib jon berdi	10

208.	Shomurod va xotini Ra'no haqida qisqacha ma'lumot bering	Shomurod Kimsanning tog'asi. Urush boshlanishidan avval Ra'no ismli go'zal qizga uylangan. 4 yil urushda qon kechdi. Ra'no esa eriga xiyonat qilib Umar zakunchi bilan don olishib yurdi. Shomurod urushdan qaytganidan so'ng Ra'no hech narsa bo'lmagandek eri bilan yashay boshladi. O'g'il farzand ko'rdi. Ismi – Muzaffar. Yopig'li qozon yopig'ligicha qolgan edi. Lekin Shomurod Ra'noning xiyonati ustida guvoh bo'lib qoldi. Chaqaloq Muzaffar otasi bilan qoldi	
209.	Robiya Shomurodga qanday murojaat qilardi?	«Ada» deb	10
210.	Robiya urush davrida va undan keyin nima ish bilan shug'ullandi?	Dalada traktor haydadi	10
211.	Brigadir kim?	Bashoratxon	10
212.	«O'z kindigini o'zi kesadigan» qahramon...	Husan Duma	10
213.	Kimning odamlari kechasi Husan Dumaning uyiga kechasi bostirib kirib: «Ichagingni boshingga salla qilib ketamiz», – deb qo'rqitgan?	Orifxo'ja-boyning	10
214.	Muzaffarga ammasi nima pishirib bordi?	Jo'xorini cho'g'ga ko'mib bordi	10
215.	Robiyaning onasi Alvasti ko'prikdan o'tayotganida: «O'lsin! Xosiyatsiz joy! Urush paytida Robiyaga ham shu ko'prikda ajina daf qilgan», – deb aytadi. Aslida o'sha «Ajina» kim?	Umar zakunchi (Qorong'ida Robiyaga tashlanadi, qiz tosh bilan urib zo'rg'a o'zini asrab qoladi)	

216.	Komil tabibning o'g'li...	Olimjon	10
217.	Olimjon urush davrida nima ish qilardi?	Robiyaning traktoriga suv tashib yurardi	10
218.	Poyezdning tagida kimlar qolishgan?	Oqsoqol va Husan Duma (Oqsoqol tirik qolgan)	10
219.	Shomurod nega juda qattiq asabiylashib o'g'lini ham qo'rqitib yubordi?	Muzaffar chumchuq olaman deb sadadan yiqilib tushib qo'lini sindirdi. Shomurod o'g'lining barcha qiyin kunlariga xotini sababchi bo'lganligi uchun jazavaga tushib Muzaffarni qo'rqitib yubordi	10
220.	Robiyani kimga unash-tirib qo'yishgan edi?	Urushga ketishidan avval Kimsanga	10
221.	Robiyaning yoshi 30 qarab ketyapti. Unga kim sovchi bo'lib keldi?	Oyisi. Ukasi Shomurod uchun so'radi	10
222.	Robiyaning taqdiri...	Robiya Shomurodga turmushga chiqdi. Muzaffar va Omonni yaxshi tarbiya qildi	
223.	«Ikki eshik orasi» romani qachon yozilgan?	1986-yilda	10
224.	Roman nima uchun «Ikki eshik orasi» deb nomlangan?	Tug'ilish va o'lim o'rtasidagi hayot nazarda tutilgan	
225.	Roman necha qism va bobdan iborat?	7 qism 47 bobdan	10
226.	Roman nechta qahramon nomidan bayon qilinadi?	9 ta	10

Quyidagi ta'riflar qaysi qahramonlar haqida?

227.	Insonparvarligi bilan odamlar orasida obro' qozongan, eng og'ir damlarda qiyinchiliklarni yengib o'tishda kuch topa oladigan, donishmand, tajribali, hayotning achchiq-chuchugini tatib ko'rgan, har bir ishda tashabbuskorlikni o'z qo'liga oladigan, haqiqatgo'y, shijoatli inson...	Orif oqsoqol	10
228.	Mehribon, sodda, bardoshli, jafokash ayol. Uning obrazida urush davridagi o'zbek onalarining siymosi mujassam topgan. U boshiga tushgan barcha ko'rgiliklarni sabr-bardosh bilan yengib, o'zida yashashga kuch-qudrat topadi	Qora amma	10
229.	Taqdiri badbaxtlikka borib taqalgan, baxtsiz ayol...	Ra'no	10
230.	Sofdil, mehnatkash qiz	Robiya	10

RAUF PARFI

1.	Rauf Parfi qachon qayerda tavallud topgan?	1943-yil 27-sentabrda Toshkent viloyati, Yangi-yo'l tumanidagi Sho'rali-soy qishlog'ida tug'ilgan	11
2.	Rauf Parfining ota-onasi haqida ma'lumot bering	Otasi – Parfi Muhammadamin o'qimishli kishi bo'lib, sho'rolar quvg'ini davrida Farg'onaning Vodil qishlog'idan Sho'ralisoyga kelib qolgan. Onasi – Sakinaxonim Isabek qizi ham mumtoz adabiyotni biladigan ayol bo'lib, u ham asli farg'onalik edi	
3.	Rauf Parfi qaysi bilim dargohlarida tahsil oldi?	Dastlab o'rta maktabda o'qidi. Keyin ToshDUning filologiya fakultetida tahsil oldi	11
4.	Rauf Parfining mehnat faoliyati...	Respublikaning nufuzli adabiy nashriyotlarida, turli gazeta va jurnallarda faoliyat ko'rsatdi	11
5.	Shoirning birinchi she'riy to'plami...	«Karvon yo'li» (1968-y)	11
6.	Rauf Parfi-ning she'riy to'plamlari...	«Karvon yo'li», «Aks-sado», «Tasvir», «Xotirota», «Ko'zlar», «Qaytish», «Sabr daraxti», «Sukunat», «Tavba», «So'nggi vido», «Sakina»	11
7.	Rauf Parfi ijodida qanday mavzular yetakchilik qiladi?	Vatan ozodligi, inson erki, Turkiston yodi, muhabbat tuyg'usi, ya'ni vatan, ona, inson, tabiat kabi adabiy mavzular	11

8.	Rauf Parfining tarjima asarlari...	Bayronning «Manfred», Nozim Hikmatning «Inson manzaralari», Karlo Kaladzening «Dengiz xayoli», A.Tvardovskiyning «Zaytun novdasi» va boshqa ko'plab jahon adabiyoti namoyandalarining she'rlarini o'zbek tiliga tarjima qildi	11
9.	Rauf Parfi qanday unvon bilan taqdirlangan?	«O'zbekiston xalq shoiri»	11
10.	«Tong otmoqda, tong o'qlar otar, Tong otmoqda, quyosh – zambarak. Yaralangan Yer shari yotar, Boshlarida yashil chambarak. Tong otmoqda, musaffo tongga Yuragini tutar odamlar. Shu tong uchun kelgan jahonga, Va shu tong deb o'tar odamlar. «Tong otmoqda...» She'ni tahlil qiling	She'rdagi shoirning umidlari, yorqin tuyg'ulari o'z ifodasini topgan. Quyosh zambarakka, uning zarrin nurlari o'qlarga qiyoslangan. Quyoshdan tinimsiz o'qlar yog'iladi go'yo. Aslida bu o'xshatish bejiz emas. Fizik qonuniyatlarga ko'ra, nurning zarralar ko'rinishida tarqalishi ham mavjud voqelikdir. Yer shari shoir tasavvurida o'sha zarralar oqimi – o'qlardan yaralangandek ko'rinadi. Lekin bu o'qlardan – zarralar oqimidan Yer shari yashillikka burkanadi, Quyosh – zambarakning o'qlari tabiatga hayot baxsh etadi. Keyin shoir nigohi tabiat hodisasidan insonlarga ko'chadi. Har kuni saharda uyg'ongan odam musaffo tong bilan qarshilashadi. Tong pokizaligi odamlar yuragiga ko'chadi	11

11.	«Yomg'ir yog'ar» she'rida birinchi misra necha marta takrorlangan?	6 marta	11
-----	--	---------	----

Quyidagi misralarni sharhlang

12.	«Yomg'ir yog'ar, shig'alab yog'ar, Tomchilar tomchilar sochimga»	Yomg'irni tez yog'ishi nazarda tutilgan, ikkinchi misrada omonim so'zlar qo'llanilgan: tomchilar – (yomg'ir tomchisi) tabiat hodisasi; tomchilar – tomchilamoq fe'li	11
13.	«Yomg'ir yog'ar, shig'alab yog'ar, Men unga ochaman bag'rimni. Yomg'ir yog'ar, shig'alab yog'ar, Asta unutaman yomg'irni»	She'rning lirik qahramoni yomg'irdek go'zal tabiat hodisasiga butun vujudi bilan qo'shiladi. Uning qalbida o'zgacha bir zavq-shavq paydo bo'ladi. Buning ta'sirida yomg'ir unutiladi	11
14.	«Yomg'ir yog'ar, shig'alab yog'ar, Oxir meni asir etar ul. Yomg'ir yog'ar, shig'alab yog'ar, Yog'a boshlar qog'ozga ko'ngil»	Lirik qahramon yomg'ir ta'sirida she'r yozadi. She'rga «ko'ngil»ning qo'shilishi uning badiiy quvvatini oshiradi. She'r – ko'ngil hodisasi	11

15.	«Qaytib keldim yana. Chang to'zgan Yo'limizni sog'indim, ona. Tom ustida maysalar o'sgan Uyimizni sog'indim, ona. Aziz dargoh ostonasida Sizni qalbim bilan quchayin. To'yib-to'yib sopol kosada Muzdek quduq suvin ichayin. Har bir narsa yaqindir menga, Har bir narsa menga qadrdon»	Bolalik davri o'tgan ko'chasi, yo'llari, uyini, sopol kosada to'yib-to'yib ichadigan muzdek quduq suvlarini sog'inadi. Garchi ko'chasi chang- to'zondan iborat bo'lsa ham, uyining tomi qanday bo'lishidan qat'l nazar lirik qahramon uchun bular juda qadrl. Bu dargoh juda aziz! Bu muqaddas dargohda qalbining chuqur yeridan joy olgan mehribon onasi yashaydi	11
16.	«O, qishloqning munis chiroyi, Achchiq piyoz to'g'rayin o'zim. Dil sog'inib yig'ladi doim, Hozir, mayli, yig'lasin ko'zim»	Qishloq sog'inchi dilni o'rtaydi, uning oldida piyoz achchig'iga to'kilgan yoshlar hech gap emas	11
17.	«Kiprigimda suyuq hayajon»	Kiprigimda hayajon yoshlari	11
18.	<i>Targ'il</i> so'zining ma'nosi...	Sarg'ish va qoramtir yo'lli; shu tusdagi sigir, buzoq va shu kabilar	

19.	«Yurak» she'rini sharhlang	«Yurak» she'rining mavzusi – Vatan. Xushxabarlar, shodon kunlar, yaqinlar quvonchidan yuragimiz sevinchga to'ladi, ya'ni taskin topadi, aksincha, g'am-u tashvishlar uni yondiradi, lekin lirik qahramon yuragi urib turishidan umidvor. Lirik qahramon yurt haqida gohi haq, gohi nohaq fikrlar aytgan bo'lsa ham, oxir-oqibat yurakdan aytilganlari to'g'ri ekan demoqchi. Shoir yuragini qog'oz yuziga ko'chira olsa, u ortiq aldozlarni yozmasligi, shodumon – dard (tazod)larini bermalol ayta olishi, yurak qog'ozga (ijodga) tom ma'noda ko'chmaguncha kelgan ilhomlar yolg'onligi va undan oldin dunyoni anglab bo'lmasligi haqidagi haqiqatni bayon qiladi. Asl so'zlar – yurakdan aytilganidir!	11
-----	----------------------------	---	----

Quyidagi misralarni davom ettiring

«Yana qaytib keldim...»

20.	Qaytib keldim yana. Chang to'zgan...	Yo'limizni sog'indim, ona	11
21.	Tom ustida maysalar o'sgan...	Uyimizni sog'indim, ona	11
22.	Aziz dargoh ostonasida...	Sizni qalbim bilan quchayin	11
23.	To'yib-to'yib sopol kosada...	Muzdek quduq suvin ichayin	11
24.	Har bir narsa yaqindir menga...	Har bir narsa menga qadrdon	11
25.	Qarab qoldingizmi yo'limga...	Issiq nonlar uzib tandirdan?	11

26.	Koyimangiz meni bu safar...	Unutdi deb uyni, dalamni	11
27.	Ne chora bor, dil yonsa agar...	Dil sog'insa turkiy olamni	11
28.	O, qishloqning munis chiroyi,	Achchiq piyoz to'g'rayin o'zim	11
29.	Dil sog'inib yig'ladi doim...	Hozir, mayli, yig'lasin ko'zim	11
30.	Targ'illanib bormoqda osmon...	Oppoq hidga to'lmoqda bag'rim	11
31.	Aytingiz-chi bormi sog'omon...	Shahlo ko'zli mening targ'ilim?	11
32.	Og'ushida zangori sezgi...	Kiprigida suyuq hayajon	11
33.	Ko'zlarida yumaloq sevgi...	Salomatman men ham, onajon	11
34.	Qaytib keldim yana. Chang to'zgan...	Yo'limizni sog'indim, ona	11
35.	Tom ustida maysalar o'sgan...	Uyimizni sog'indim, ona	11

«Yurak» she'ri

36.	Go'yo baribirdir yaxshi va yomon, Yurak, senga borar ko'chalar ochiq. Sachrab yonarsan-u, bo'lmassan tamom...	O'tkinchi g'amlarga achchiqma-achchiq	11
37.	Yurak, yo'llaringda turganman takror, Rosa sayraganman sening to'g'ringda . Kim bilar, aqlimga kelding necha bor...	Necha bor so'zladim sening yo'g'ingda	11

38.	Balki, aldaganman vahima yutib, Sen-da tashvishlarga solgansan, balkim. Bugun-chi, degayman o'zimni tutib...	Sen haqsan, baribir, mening yuragim	11
39.	Shul osmon ostida kezhaymiz hali, Mantiq axtargaymiz izg'ib izma-iz. Darkor bo'la qolsang, yiqilgil, mayli...	Faqat yiqilmasin sho'rlik dunyomiz	11
40.	Mayliga, hayqiray iymonim haqqi, Ko'klarga termulib solayin uvvos. Men faqat Turkiston atalgan yorqin...	Bir butun Vatanni istayman, xolos	11
41.	Garchi tutqinman-ku erkin sehringga, Unda sobit turar maqsud – manzilim. Qolib ketmasaydim sening mehringdan...	Qolib ketmasaydim yo'lda uzilib	11
42.	Ajcyib diyorsan, qalbim, na chora Shodlik va hasratning maskani sanda. Ovoz ber, kuyingni eshitib zora...	Eslab qo'yarlar- ku hech bo'lmaganda	11
43.	Aytgil, kuylarmanmi bir kun, yuragim, Aytgil, kuylarmanmi boqmay o'zimga. Seni jarroh kabi sovuqqon va jim...	Yulib qo'yarmanmi qog'oz yuziga	11
44.	U payt aldamasding ko'zimga boqib, Shodumon dardingni aytarding butkul. Ungacha ilhomlar kelmagay oqib...	Ungacha dunyoni anglamak mushkul	11

TOHIR MALIK
(1946-yilda tug'ilgan)

1.	Tohir Malik qachon qayerda tavallud topgan?	1946-yil dekabrda Toshkentda ziyoli oilada tavallud topgan	K
2.	Oilada besh farzandning kenjasi bo'lgan Tohir Malikka birinchi sinfga borganida akasi qaysi kitobni sovg'a qilgan?	«Mard yigit» ertaklar to'plamini	K
3.	Tohir Malik qaysi mashhur adibning jiyani?	Mirzakalon Ismoiliyning (1949-yilda «xalq dushmani» sifatida qamoqqa olingan)	K
4.	Tohir Malikning fantastik asarlari...	«Somon yo'li elchilari», «Zaharli g'ubor», «Chorrahada qolgan odamlar», «Falak»...	
5.	Tohir Malikning detektiv asarlari...	«Charxpalak», «Bir ko'cha, bir kecha», «So'nggi o'q», «Shaytanat»...	K
6.	Tohir Malikning dastlabki hikoyasi qachon qaysi jurnalda chop etilgan?	1960-yilda «Gulxan» jurnalida	K
7.	Tohir Malik qaysi oliy dargohda tahsil oldi?	1963-yilda ToshDU ning kechki jurnalistika bo'limiga o'qishga kirdi, kunduzlari qurilishda duradgor, g'isht tashuvchi bo'lib ishlay boshladi	

8.	Tohir Malikning mehnat faoliyati...	«Tong yulduzi» gazetasida, O'zteleradioda, «Guliston» jurnali, G'afur G'ulom, Cho'lpon nashriyotlarida, Yozuvchilar uyushmasida, «Yoshlik», «Sharq yulduzi» jurnallarida ishlaydi	K
9.	Tog'asining o'g'itlari...	«O'zing bilmagan narsani yozma», «Boshqalar yurgan yo'ldan yurma, o'z yo'lingni top»	K
10.	Tohir Malikning qaysi qissasi rus tiliga tarjima qilingan?	«Falak» qissasi	K

«Alvido, bolalik» asaridan savollar.

«Kecha qayerda edik yoxud har ehtimolga qarshi topilgan bahonalar haqida hikoya»

11.	«Alvido, bolalik» asarining asosiy mavzusi...	Hech kim jinoyatchi bo'lib tug'ilmasligi, bolani atrof-muhit, jamiyatdagi turli illatlar jinoyatchiga aylantirishi	K
12.	Samad aka qaysi kasb egasi...	Adabiyot o'qituvchisi	K
13.	O'qituvchi o'ttizinchi yillar adabiyoti mavzusini o'rganishni kechiktirib, RayONO (tuman xalq maorifi bo'limi) topshirig'iga ko'ra qaysi mavzuda insho yozishni topshirdi?	«Baxtli bolalik» mavzusida	K
14.	«Samad aka, «Alvido, bolalik» deb insho yozsak-chi?» – deb kim aytdi?	Zoir	K

**Quyidagi voqealar asardagi qaysi
o'quvchilarning oilasiga taalluqli?**

15.	«Akasining jasadini Afg'onistondan olib kelishdi. Onasi bunga chidamay jinni bo'lib qoldi. Hozir jinnixonada. Yetti bola otasining o'zida qolgan»	Turobning	K
16.	«Otasi ketib qolgan. Onasi ikkovi turadi»	Manzura	K
17.	«Otasining puli ko'p. Ular pulning ko'pligini baxt deb bilishadi. Lekin ochiq ayta olishmaydi. Pul dengiz bo'lib mavjlanadi ularning uyida. Biroq xohlagancha ishlata olishmaydi»	Otaulla	K
18.	«Baxtli bola. Ota-onasi injener, uyida o'zi-yu singlisi. Gazetaga xabar yozadi. Nima istasa, shunga erishadi»	Zoir	K
19.	«Otasi aravakash. Dars tugashi bilan somonbozorga yuguradi»	Ergash	K
20.	«Ikki oyog'i qirqib tashlangan otasining injiqliklari, onasiz qolishgan»	Dilfuza	K
21.	«Otasi bilan to'yma-to'y yuradi. Otasi o'yinchi xotinga suykali»	Asror	K
22.	Asardan berilgan parcha kimning tilidan hikoya qilingan?	Asrorning	K
23.	«Zoir to'g'ri aytdi. Insho erkin bo'lgandan keyin hammani majburlashning nima keragi bor? Hamma o'zini baxtli deb hisoblaydimi?» – deb o'y surgan va sinfni tark etgan qahramon...	Asror	K
24.	Jinoiy to'daga qo'shilib qolgan o'quvchi...	Asror	K

25.	Jinoiy guruh boshlig'i...	Qamariddin	K
26.	Qamariddin boshliq guruh bir kun avval qilgan jinoyatlarini yashirish uchun qanday bahonalar topib qo'yishdi?	O'sha kuni Asror kinoda, Qamariddin poyezddan tushgan, ya'ni Andijondan kelgan, boshqalarda ham bahona tayyor edi	K
27.	Yaralangan bola kim?	Salim	K
28.	Qamariddin sheriklari bilan o'likni nima qilishdi?	Pulini olib o'zini suvga cho'ktirib yuborishdi	K
29.	Professor kimning laqabi?	Asrorning	K
30.	Dilfuzaning Asrorga qanday yaqinligi bor?	Asror Dilfuzani sevmaydi, balki unga rahmi keladi. Qizni himoya qilib yuradi. Dilfuzaning oilasi nochorligi uchun unga moddiy yordam berib turadi (Sumka, iufli va boshqa narsalar olib bergan)	K
31.	«O'ninchini bitirib, uyingdan chiqib ket. Otang seni o'qitgisi kelmayapti. Seni men o'qitaman. Pulim bor. O'ninchini bitirgan kuning beraman. Ungacha qamalib ketsam xat bilan ma'lum qilaman. Kitobni falon joydan, falon odamdan olib yubor desam, pulni tushunaver. O'zing olib ishlatasan. O'qimay turib pulni yeb yuborsang... o'ldiraman. Senga o'n besh yil vaqt beraman. Agar o'n besh yilda professor bo'lolmasang, o'g'rilar qo'shib yuboraman», – deb Qamariddin kimga aytdi?	Asrorga	K
32.	Qamariddin Asrorga: «Marjangga uylan», – dedi. «Marja» kim?	Dilfuza	K
33.	Guruhning erka singlisi...	Dilfuza	K

34.	Qamoqxonadan «akademik» bo'lib kelgan qahramon...	Qamariddin	K
35.	Qamariddin nima sababdan bolalar uyida katta bo'ldi?	Qamariddin otasining kimligini haligacha bilmaydi. Tug'ilganida onasi undan voz kechgan	K
36.	Qamariddinga bu ismni kim qo'ygan?	Buvisi (oydek yuzi yorug' bo'lsin deb)	K
37.	Buvisi bolani boqib olmoqchi bo'lganida nega unga berishmadi?	Aslida, bu ayol uning tug'ishgan buvisi emas, onasi ayolnikida ijarada yashagan. Qolaversa, bu ayol hali uncha qari bo'lmasa ham, sog'ligi yomonligi uchun pensiyaga chiqqan	K
38.	«G'ilay, ayiqpolvonday xunuk yuradigan bola»	Qamariddin	
39.	Bolalar uyida ota-onasi kelishidan umidini uzgan bolalar to'planib olib afsonalar to'qishardi. Bu afsonalarning yolg'on ekanini hamma bilardi. Lekin hech kim yolg'on deb masxaramasdi. Kattaroq bolalar do'mboqqina qizchani nega Tereshkova deb atashardi?	«Mening dadam bilan oyim kosmonavt bo'lishgan. Quyoshgacha uchib borib, qaytib kelishayotganida benzinlari tamom bo'lib qolib, portlab ketishgan, uyda rasmlari bor», – deyavergani uchun	K
40.	Qamariddin umuman ko'rmagan ota-onasi haqida qanday afsona to'qigan?	«Qamariddin ham otasining uchuvchi, onasining harbiy vrach ekaniga, ular urushning oxirgi kuni Berlinda halok bo'lishganiga ishonib	K

		qolayozgan edi. Sanashni o'rgangandan keyingina o'zining urushdan yigirma yil o'tgach tug'ilganini bilib qoldi. Boshqa afsona to'qishga to'g'ri keldi: ota-onasi Toshkentda yer qimirlaganda odamlarni qutqarayotib halok bo'lishgan»	
41.	«Sochi kalta qirqilgan, lablariga qizil, ko'zlariga surma tortilgan oq shim, oq kurtka kiygan chiroyli ayol...» kim?	Qamariddinning oyisi	K
42.	Qamariddin nechanchi sinfda o'qiganida onasini ko'rdi?	3-sinfda o'qiyotganida (ona o'n yil xabar olmadi)	K
43.	Qamariddin onasi bilan ketdimi, uni kechirdimi?	Qamariddin bolalar uyidan ketmadi, onasini kechirmadi	K
44.	Ota-onasiz o'sayotgan bolalarning hayot falsafasi ota-onalar haqidagi tushunchalari qachon shakllanadi?	Ota-onasiz o'sayotgan bolalarning hayot falsafasi, hayot haqidagi, beimon otalar, bevafo onalar haqidagi tushunchalari ancha barvaqt shakllanadi. Ularning mitti yuraklarida bu beimonlarga, bu bevafo'larga nisbatan nafrat ancha ilgari ko'z ochadi	K
45.	Qamariddin qabul qilmaganidan so'ng onasi necha yil kelmay ketdi?	2 yil (faqat bir marta buvisi olamdan o'tgandan so'ng kelib ketdi)	K

46.	Bolalar uyida Qamariddin qanday kun kechirardi?	«Buvisidan so'ng bu olam aro Qamariddinning yolg'iz o'zi qolgan edi. O'rtoqlari bilan ham, enagalari bilan ham ishi yo'q edi. U barcha xo'rliklarga 6-sinfga qadar chidadi. Sinfda bironing daftarimi, qalamimi yo'qolsa, Qamariddindan hadiksirashardi. U kurash to'garagiga qatnashar, o'zidan kattaroqlarga ham bas kelardi. Undan yiqilganlar «davlatning tekin ovqatini yeb quturyapti-da, bu» deb jig'iga tegishardi»	K
47.	Qamariddin hayotida qanday xunuk voqea sodir bo'ldi?	«Qamariddin oltinchi sinfda o'qirdi. Maktab yo'li ikki qavatli kottejlar yonidan o'tardi. Qamariddin bu yerdan o'tayotganida «ana detdom bolalari...» degan haqoratomuz so'zlarni ko'p eshitgan. Bu safar havorang «Volga» atrofida uch bola turgan ekan. Ulardan biri: «E, haromi tashlandiqlar, bu ko'chadan yurmalarining», —debdi. Qamariddin o'zi bilan birga ketayotgan 3-sinfda o'qiydigan 4 qizaloqning oldida haqorat uchun o'ch olishga o'zini majbur deb his qildi va mushtini ishga solib ikkisining adabini berdi, uchinchisi qochib qoldi »	K
48.	Haqoratlagan bolalar nechanchi sinfda o'qir edi?	8-sinf o'quvchilari edi	K
49.	Bu orada «Volga»ning egasi chiqib qoldi va nima qildi?	«Volga»ning egasi — haqoratlagan va kaltak yegan bolaning dadasi kelib, Qamariddining yuziga tarsaki tushirdi va: «Haromi, beadab, turqingni ko'rsatma bu yerda», — deb so'kinib haydab yubordi. Qamariddin yig'lab ketdi	K

50.	Ertasiga bu voqea yuzasidan bolalar uyida va maktabda kimning axloqi muhokama etildi?	Qamariddinning	K
51.	Qamariddin uch-to'rt kungacha azo'rla yurdi. Nima qilishim kerak? Himoyachim kim Ko'nglidan qanday o'y-lar kechdi?	«Nima uchun gunohkor emas, begunoh odam jazolanadi? Aybim ota-onam yo'qligimi, yetimligimmi? Endi hamisha shunday bo'laveradimi? Nima qilishim kerak? Himoyachim kim mening?» U hayotda bundan battar nohaqliklar ham borligini hali bilmasdi. Uning uchun eng katta nohaqlik – tirik yetimlik... Nohaqlikka qarshi o'zing kurashishing kerak. O'zingni o'zing himoya qil, kurash, yengib chiq. Kimligingni ko'rsat ularga! Agar yengib chiqolmasang o'lib ketganing ming marta yaxshi»	K
52.	Bir kuni Qamariddin kechki ovqatdan keyin o'sha kottej, o'sha «Volga» turgan joyga kimlarni boshlab bordi?	Haqoratga guvoh bo'lgan qizlarni, hamisha kalaka ostida yuradigan zaifroq bolalarni	K
53.	Bu safar haqoratlagan bolalar nechta edi?	5ta	K

Quyidagi gaplar qaysi qahramonlarga taalluqli?

54.	– Men senga nima deganman?	Tunov kungi musht yegan bola	K
55.	– Sendan kechirim so'ragani keldim	Qamariddin	K
56.	– O, detdomda odam tarbiyalaydigan bo'lishibdi	Tunov kungi musht yegan bola	K
57.	– Kechir	Qamariddin	K

58.	– Nazimchik, bechorani kechira qol. O'zi shundog'am xudo urib qo'yibdi-ku		Bolalardan biri	K
59.	– Men sendan haromi, o'sha kuni yaxshilab urmaganim uchun kechirim so'ramoqchiman!		Qamariddin	K
60.	Qamariddinni nega tarbiyasi og'ir bolalarning maxsus maktabiga jo'natishdi?	«Qamariddin duch kelgan bolani rosa urdi. Nozimning otasi pijama kiygan ahvolda yugurib chiqdi. Qamariddin katta toshni olib zarb bilan Nozimning otasiga otdi. U odam boshini changallagancha o'tirib qoldi. Qamariddin yugurib kelib uni tepkilay boshladi, so'ng tosh bilan mashina oynasini chil-chil qilib sindirdi va qochdi, bolalar uyiga emas, duch kelgan tomonga. Tunda yurib ketayotgan poyezdga chiqdi. Besh kundan keyin Qizil O'rdada tutib iziga qaytardilar. Qamariddinni tarbiyasi og'ir bolalar maktabiga jo'natishdi»		K
61.	Nima uchun Qamariddinni maxsus maktabdan barvaqt chiqarishdi?	Onasi uni garovga olgani uchun		K
62.	Qamariddin onasi bilan yashay boshladi. U qayerda o'qidi?	«Qamariddinni odii maktablarga qabul qilishmas edi. U yerdagilar bo'sh o'qiydigan, sho'xroq bolalardan qutulish payida yurishadi. Qamariddindeklarni ko'rishganida dod deganday qilib eshiklarni taqa-taq bekitishadi. Qamariddin avval o'qigan maktabiga ham bordi. Har holda yaxshi o'qirdi, sportda peshqadam edi. Yo'q, bu gaplar unutilganday, qabul qilishmadi. Uni hunar bilim yurtiga kirishga majbur qilishdi. Uning bundan bo'lak iloji yo'q edi»		K

63.	Qamariddin hunar bilim yurtiga necha kun qatnadi?	3 kungina	K
64.	Qamariddin kelmay qolgani uchun bilim yurtidagilar xabar olishdimi, sababini so'rashdimi?	«Bilim yurtidagilar uning ketib qolganidan quvonishdimi, har qalay, nimaga kelmayapsan, deb xabar olishmadi. Qamariddinday «tarbiyasi og'ir bolaga» ularning ham toqati yo'q edi (Qamariddin faqat militsiyagagina kerak ekan. Dam-badam inspeksiyaga chaqirishadi. Ishga joylashga yordam bermoqchi bo'lishadi. Qamariddin ishlashga rozi, ammo ishga oladigan azamat yo'q)»	K
65.	Bo'sh qolgan Qamariddin nima ish bilan shug'ullandidi?	«Omadini qarangki, ko'chadagilarga ham kerak ekan, u kabi bola kam emas ekan. Pes-pesni qorong'ida topganiday, ko'chabazorilar bir-birlari bilan tez topishar ekan. Shu ahvolda erkin yuraverdi»	K
66.	Qamariddinlarnikiga kim, nima sababdan kelib turardi?	«Bir odam serqatnov edi. Dastlab ko'ringanida onasi «dadangning do'sti, bizdan xabar olib turadi» deb izoh berdi. Qamariddin «dadamning o'zi qayerda, nima uchun o'zi xabar olmaydi» deb so'ramadi. U go'dak emaski, bu odamning maqsadini bilmasa. Avvaliga Qamariddin qo'qqisdan kirib qolsa, ichib o'tirganlarini yashirishga harakat qildilar. U go'l emaski, aroq hidini bilmasa. Keyinroq borib yashirmay ichaverdilar»	K

67.	Qamariddin «otasining do'sti» bilan birinchi qanday suhbatga kirishdi?	«Bir kuni Qamariddin kelib, u kishining ro'parasiga o'tirdi. Ko'chada bolalar bilan musallas ichgan, shirakayf edi. Piyolada onasiga quyilgan aroq turgan ekan, shartta olib ichib yubordi-da, yana quyig deb «otasining do'sti»ga uzatdi. – Yoshlik qilasan, – dedi u odam piyolani chetga olib qo'yib. Shu paytgacha Qamariddin u bilan deyarli gaplashmagan edi. Bugun kayf ta'sirida qitmirlik qilgisi keldi. – Sening bolang bormi? – dedi u dabdurustdan sensirab. – Bor, – dedi «otasining do'sti» g'azabini ichiga yutib. – Detdomdami? – Nimaga detdomda, uyda. – Tashlab ketmaysanmi? – Jinni bo'lganmisan? – Bolalaringni tashlab, onamga uylan. Meni o'g'il qilib ol. – Qamarjon bunaqa masalada hazil qilma. – Uylansang uylan, bo'lmasa o'ldira-man... Sen ablahsan, odammassan. Sen hayvonsan. Sen... san!»	K
68.	Qamariddin qanday jinoyatga qo'l urdi?	«Bu mishiqidan (Qamariddindan) shunday so'zlarni eshitishga ori kelgan odam uning yuziga shapati qo'yib yubordi. Qamariddin kulib turganicha uning qorniga kalla qilib bukchaytirib qo'ydi. Tepmoqchi edi, o'rta onasi tushdi. Qamariddin «ha, mayli» dedi-da, oshxonaga kirib katta pichoqni oldi. Xonaga kirganida onasi stulda, u odam esa yerda onasining tizzasiga bosh qo'yib o'tirgan edi... Qamariddin otilib kelib, uning bo'yniga pichoq sanchdi».	K

69.	Qamariddin bolalar axloq tuzatish mehnat koloniyasida va kattalar koloniyasida necha yil o'tirdi?	«Bolalar axloq tuzatish mehnat koloniyasida uch yili, kattalar koloniyasida yetti yili o'tdi (qimor ham, aroq ham, nasha ham, bir-birini bo'g'ishlar ... hammasi bor edi bu yerda. Qamariddin o'zi aytganiday «akademik» darajasiga yetdi»	K
70.	Axloq tuzatish koloniyasidan chiqqanidan keyin Qamariddin qayerga bordi?	Onasi qamoqdan qutulib chiqqan o'g'lini kutib olmadi. Uyga o'zi bostirib bordi. Unga boshpana kerak edi. Uni kutib turgan birodarlari bor edi. O'shalar bilan ish boshladi	K

«Shaytanat»
(Qissaning 4-kitobidan parcha)
IX bobdan savollar

71.	Asadbek, Xongirey, Kesakpolvon, Mamatbey, Jamshid, Manzura, Chuvrindi –Mahmud, Jalil, Halimjon, Iliko, Hosilboyvachcha qaysi asar qahramonlari...	«Shaytanat» romanining	L
72.	O'limi yaqinlashayotganini sezgan bir qariya nimadan rozi rizolik so'radi?	Nor tuyasidan	L
73.	Nor tuya xo'jayini-ning qaysi ishini kechir-rolmasligini aytdi?	Ey hojam, urib-so'kkaningiz, siltalagan-laringiz, hatto burnimni teshib, burunduq o'tkazganingiz uchun xafa emasman. Bu sizning mening ustimdagi haqqingiz edi. Men nohaq harakatlaringizning barchasini unutaman, ammo bitta ish ngizni sira kechira olmayman...	L

		Esingizdami, falon zamonda sahroda adashib qolgan edik. Men ne mashaqqatlar bilan sizni omonlikka olib chiqdim. Shaharga yaqinlashgan onimizda siz mening burundug'imga bog'langan arqonning bir uchini eshakning dumiga bog'lab qo'ydingiz. Men o'shanda eshakning dumi hukmiga bo'ysunib shaharga kirdim. Mana shu xo'rlikni kechira olmayman, hojam, – degan ekan Nor tuya.	
74.	Xongirey huzuridan chiqqan Asadbekning ahvoli qanday edi, u o'zini nima holida ko'rdi?	Xongirey huzuridan chiqqan Asadbek o'zini o'sha Nor tuya holida ko'rdi. Xongirey uning burnidan ip o'tqazib bir uchini Kesakpolvon qo'lga tutqazmoqchi edi. Asadbek taqdirning bu shum haziliga itoat etganday bo'ldi-yu, o'zidan nafratlandi. Boshiga sho'r tushganidan beri u bu qadar xorlanmagan edi	L
75.	Asadbekning sochlari qachon bunchalik oqarib ketdi?	Xongireyning huzuridan chiqqanidan so'ng	L
76.	Asadbek sochini nega bo'yatib olmadi?	«Manzura... Qo'rqib ketadimi? Bo'yatib ola qolsammikin?» Shu to'xtamga kelib dahlizga chiqdi-yu, biroq darrovgina shashtidan qaytdi. «Balki Xongirey shu topda Haydarga telefon qilib «oqsoch xo'jayiningni kutib ol», deb ishshayayotgandir. U xunasa kesak ham eng avval boshimga qarar. Keyin «uyalغانidan bo'yatib olibdi», deb xabar berar. Yo'-o'q... bu xunasalarni in-iniga kirg'izib yuborib, keyin bo'yataman... »	L

77.	Tushkunlikka tushgan Asadbek dushmanlariga o'z holini sezdirmaslik uchun restoranda qanday o'tirdi?	«Asadbek o'zini xushnud tutishga urinib, o'g'illari bilan chaqchaqlashib o'tirishga intildi. Farzandlarining go'dakligidagi qiliqlarini esladi. Jamshid ham chetda turmay, bir-ikki latifa aytib kuldigan bo'ldi. Ular tomonga qarab-qarab qo'yuvchilar go'yo baxtiyor oilaning mas'ud damlariga guvoh bo'ldilar. Asadbekning nigohi restoran bo'ylab sarsari kezib turishini sezishmadi. Asadbekka Xongireyning odamlari ularni qaysi bir burchakdan turib kuzatishayotganday tuyuldi. Bu gumon haqiqatga aylanayozganida Asadbek g'ashlandi. Ikki soat davomida u restoranda emas, balki tikonlar ustida ishtonchan o'tirganday bo'ldi. Go'yo amr etish huquqi Jamshidga berilganday, ijozat so'rash nazari bilan unga qarab-qarab qo'ydi. Jamshid xojasining bezovtaligini sezib: «Yana ozgina kuting», degan iltijoli nigohi bilan javob berdi...»	L
78.	Jamshid nega xojasini restoranga olib bordi?	«Jamshidning maqsadi faqatgina kuzatishi mumkin bo'lgan ko'zlarni shamg'alat qilishgina emas, balki xojasining yolg'iz ezilish balosidan oz fursatga bo'lsa-da, qutqarib turish edi»	L
79.	Asadbek: «Bu bola sodiqlikka sodiq, lekin ikki dunyoda Mahmud bo'lolmaydi», – deb kimni nazarda tutdi?	Jamshidni	L
80.	«Ko'zlari yumuq ... ayni choqda yumuq qalbi bilan chora izlardi. Donishmand deb ekanki: Ilohi, yomon af'olimdin parishonligim cho'ktur va shum nafsimda pushaymonlik yo'qtur	Asadbek	L

	Mundoq balolardan qutularg'a umidim sendin o'ktur... Shunga ko'ra, ... pushaymonlardan nari ekan, najotga ham umid yo'q ekanini idrok qila olmas edi. Uning ko'r qalbi: «Ey Xudo, senga nima yomonlik qiluvdimki, menga bu ofatlarni yuboryapsan», deb xitob qilardi. Bandalarga qilingan yomonlik Tangriga qilingan yomonlik kabi ekanini esa fahm etmasdi. Hozir shu yotishida ham Xudoni savolga tutardi. Pushaymonlik, tavba ko'chalariga kirmoqlikni esa o'ylamasdi». Nuqtalar o'rniga tushirilgan so'zni qo'ying		
81.	Asarda «qalbi yumuq» deb qaysi qahramon nazarda tutilmoqda?	Asadbek	L
82.	Kesakpolvon Xongirey oldidan Asadbekni qay ahvolda keladi deb o'ylagandi? «Dastlabki mo'ljali bo'yicha to'g'ri qabristonga borishi lozim edi. Lekin kutib olgani chiqqan Kesakpolvonni o'ziga ergashtirgisi kelmadi. Kesakpolvon Asadbekni mag'lublik jandasida ko'rmoqni, arazlagan odamning ginali gaplarini eshitmoqni kutgandi. Asadbekning ochiq chehra bilan tushib kelib, «Haydar, oshnam, omonmisan», deb quchoqlab qo'yishi uni tamom gangitib qo'ydi. Kecha kechqurun Xongirey qo'ng'iroq qilib «Ish pishdi. Endi bek – sensan. Asadni istasang ostonangga it kabi bog'lab qo'y. Xohlasang eshak qilib minib yur. Rahm qilsang, tepasiga tuproq tortib qo'yaver. Ha, qulingning oppoq sochlaridan silab, o'pib qo'y. Bekman, deb kerilib, jonlaringni oladigan xo'jayining ishtonini ho'l qilib qo'ydi»,		L

		degan edi. «Sochlari oqarganini hisobga olmasa, ishtonini ho'l qilib qo'yganini» Kesakpolvon sezmedi»	
83.	Kesakpolvon kimdan qo'rqardi?	«Garchi Xongirey Asadbekning bo'ynini (go'yo) bukib bergan bo'lsa ham, Kesakpolvon undan qo'rqardi. It qilib bog'lab qo'yolmasligini, eshak qilib minolmasligini, hatto tepasiga tuproq tortib ham tinchiy olmasligini yaxshi bilardi»	L
84.	Asadbek odamlarining yuragiga qanday qo'rquv solgan edi?	«Asadbek biron-bir odamning shoxini qayirmoqchi yoki sindirmoqchi bo'lsa: «Sen hamma narsani unutsang unut-u, ammo Bek akangni unutma! Sen hatto mening o'ligimdan ham qo'rq. Chunki men go'rimda ham tinch yotmayman. Tirigimda shu odamni o'ldirib qutulaman», deb niyat qilarsan. Lekin go'rda yotganimda yonimga kelib qayta o'ldirolmaysan, mendan qutula olmaysan. Yotgan yerimdan qo'limni chiqarib, kekirdagingni sug'urib olaman!» deb po'pisa qilardi. Bu po'pisani eshitgan Kesakpolvon «Bek, gapni ham qiyvorasan-da», deb kulardi. Bir kuni navbatdagi o'ljaning popugi pasaygach, Kesakpolvon hazil tariqasida «Bek, bu dunyodagi ishlaringni ko'rib turibman-u, go'rdan chiqaradigan qo'lingga hayronman-da» degandi Asadbek «Hayron bo'lma, go'rdan chiqaradigan qo'lim – sensan», degan edi. «Endi men uning go'rdan uzatib chiqaradigan qo'li emasman. Kekirdagi uzib olinadigan o'ljasiman. Qo'l kim? Jamshidmi yo Halim so'takmi?»	L

85.	O'z xo'jayiniga xiyonat qilib, Xongireyga e'tiqod qilayotgan Kesakpolvonning ahvoli qanday edi?	«Musallama kazzob o'zini payg'ambar deb e'lon qilganida bir ko'zi ko'r, ikkinchisi esa xiralashgan qariya kelib: «Payg'ambar bo'lsang duo qilib, ko'zlarimning nurlarini qaytar», deb so'rabdi. Kazzob «kuf-suf» qilgan ekan, cholning ikkinchi ko'zi ham ko'r bo'libdi. Kimga e'tiqod qilishni bilmagan nodon cholga o'xshab qolgan Kesakpolvonning noqis aqli bo'lajak falokatni to'la fahm etmasdi, biroq yuragi his etib, jonsiz kuz yaprog'i kabi titrab turardi...»	L
86.	Asadbek Xongireyning buyrug'iga ko'ra beklikni topshirishni o'yladimi yoki Kesakpolvonni oradan yo'qotish-nimi?	«Uchoqda uchib qaytayotgan Asadbek endigi hayoti islohga muhtoj ekanini anglagan, shu yo'lda ayrim ahdga ham kelgan edi. Ko'ngil ba'zan aqlga bo'ysunib: «Qo'y endi, bu tashvishlarni, to'ringdan go'ring yaqin bo'lib turibdi, yemoq-ichmog'ing yetarli ekan, boshqasiga qarama», derdi. Biroq afsuskim, inson fitratida nafs degan narsa ham bor. Aql va nafsning bir-biriga zid ekanligi oydir. Aql rad etmish narsani nafs da'vo qilaverar. Ayni damlarda nafs Asadbekni boylikka undamayotgan edi. «Asadbek» deb nom berilgan bu vujudga, nainki vujudga, butkul ruhoniyyatiga hukmini o'tkazib kelayotgan nafs endi kibrga nikohlandi. Mazkur nikohning mahsuli esa Asadbekdagi mardlikni bo'g'ib, uni o'yindan chiqishiga yo'l qo'ymaydi. To'g'ri, u taxtini Kesakpolvonga topshirib qo'yaverishi mumkin edi. Biroq mag'lub holida chekinishni istamadi.	L

		Endi uni hech kim, hech qanday kuch ahdidan qaytara olmas edi. Daryoni ko'zachaga qamash mumkin bo'lmaganidek, Asadbekning g'azab o'tlarini o'chirishga urinish befoyda edi». U ikkinchi yo'lni tanladi»	
87.	«Xongireyning endi qancha yashashini men hal qilaman», – degan qahramon...	Iliko	L
88.	«Derlarkim, vaqti kelganda ba'zi narsalar uchun jonni fido qilmoq mumkin. Ammo nomus hech bir narsaga fido qilinmas, nomus jondanda qimmatliroqdir. Asadbek ota-ona mehrisiz ham bu dunyoda yashamoq mumkinligini biladi. Biroq erkakning nomussiz yashamog'i qanday bo'lishini tasavvur etolmaydi. O'zgalarning nomus-ori toptalganda rohatlangan odam, o'ziga tajovuz qilinganda chiday olmadi. Uzoq yillar ilgari yangragan, so'ng unut g'uborlari ostida mudrab qolib ketgan bu qarg'ish hech kutilmaganda uyg'ondi. Bu qarg'ish oldida Jalilning «Xudodan qaytibdi», degani arzimasi bir gap edi.	«Asad, men senga Xudodan o'lim tilamayman. Men bugun sening qo'lingdan o'lim topmasam, ertaga joningga qasd qilmayman. O'g'illarim ham qasos olishga urinishmaydi. Yo'q, sen osonlikcha o'lib ketmagin, Asad. Sen bolalaringning xo'rlanganini ko'rgin-u so'ng o'lgin...» U damda Zaynab hali tug'ilmagani edi... Alam bilan aytilgan bu qarg'ish nahot tug'ilmagani qizning qismatiga yozilib qolgan bo'lsa?.. Nahot uning joni-jahoni, suyukli qizi tug'ilganidayoq o'sha qarg'ish yo'rgagiga yo'rgaklangan bo'lsa?.. Baqirib emas, ingrab aytilgan bu so'zlar shunchalar qudratga ega ekanmi?.. Aslida o'sha g'alvani shumqadam	

	Hosilboyvachcha tashlab ketgan videokassetadagi manzarani ko'rib ko'z oldi qorong'ilashganda zulmat qa'ridan o'sha ovoz bo'g'iq momaguldirak kabi chiqib kelgan edi». Bu ovoz kimniki edi? Asadbekni kim qarg'agan? Asadbekning nomusi qanday qilib toptaldi? Asadbek qarg'ish olganida qizi tug'ilgan edimi?	Kesakpolvon boshlagan edi. «O'qilon» degan laqabdan boy odamlarning endi-endi cho'chiy boshlagan damlari edi. Markazdagi restoran boshlig'i ularning talabiga ko'ra cho'talni kanda qilmay, kamaytirmay berib turardi. Kesakpolvon qayerdandir hid olib: «Cho'taliga gadomizmi? Shuncha boyligi bor ekan, etakka to'ksin», — dedi. Bu fikr Asadbekka ma'qul kelgach, restoran boshlig'iga talab avval yaxshilik bilan aytili. Talab rad etilgach, tunda uyiga bostirib borildi. Asadbek Kesakpolvonning bunaqa ishlariga aralashmas edi. O'sha kuni: «Sen ham bor, kimlingingni odamlar bilib qo'yishsin», degach, bordi. Asadbek borguniga qadar Kesakpolvonning yigitlari ishn boshlab yuborishgan edi. Kesakpolvonning ta'biri bilan aytilganda, «profilaktika ishlari»ning ikki kun avval boshlanganini Asadbek o'sha yerga borganida bildi. Isitgich quvuriga	L
--	--	---	---

		bog'lab qo'yilgan uy egasi urib-kaltaklanmagan, lekin ikki kundan beri qultum suvga zor bo'lib, sillasi tamom qurigan edi. Yon xonadagi xotini, ikki o'g'li, ikki qizi ham shu ahvolda edi». Asadbekning dushmanlari qizining nomusini oyoqosti qilishdi	
89.	Restoran boshlig'idan majburiy ravishda qancha pulini olishdi?	O'ttiz ikki ming, yana xotinining uzuk-puzuklarini (lekin bunga ham qanoat qilishmadi)	L
90.	Restoran boshlig'i va xotinining taqdiri nima bo'ldi?	«Restoran boshlig'i o'sha voqeadan so'ng ko'p yashamadi. Avval xotini, so'ng o'zi bu dunyoni la'natlay-la'natlay tashlab ketishdi. Asadbek uning janozasiga borgan edi, go'rkov tutgan etakka «meni u dunyoda ham eslab yur», deganday bir siqim tuproq ham tashlagan edi. Ha, unutmabdi, o'zi ko'milsa ham qarg'ishini qoldirib ketibdi. Bu qarg'ish yigirma yildan ziyod Asadbekka soyaday ilashib, payt poylab yurgan ekan»	L
91.	«...Qarg'ishni eslashga esladi-yu, biroq aybni o'zidan emas, o'zgalardan izladi. Alqissa, hukmni ham o'ziga emas, o'zgalarga chiqardi. Uning qonida o'tgan ishlardan pushaymon qilib o'tirish degan narsa yo'q edi, bilaks, qasos degani istagancha topilardi. Siniq ko'nglida g'am, buzuq xayolida alam hukmron ekan, endi ...dan nimalar kutish mumkin?	Asadbek	L

	Jaholat zulmidan aql ravshanligiga yeta olmay qolgan ...ning Oллоh huzurida «birovga qasd qilmayman», – degan ahdi bo'lmagach, uni kim ham to'xtata olardi?...» Parchada tasvirlangan qahramon...		
92.	Asadbek najotni qayerdan kutayotgan edi?	«Asadbek Moskvani tark etar mahali: «Borishim bilan onam bilan ukamni ziyorat qilaman, mozorga u-bu atayman», degan niyatni diliga tukkan edi. Bu g'ofil banda ham o'zga adashganlar kabi najotni Yaratgandan emas, qabristondan kutayotgan edi»	L

**Quyidagi gaplar qaysi qahramonlar
nutqidan olingan?**

93.	– O'g'illaring balo, kelinlaring naq shkalatning o'zi	Kesakpolvon	L
94.	– Ko'zingni chaqchaytirma. Keyin uy sohibiga yuzlandi. – Asad, men ketdim	Jalil	L
95.	– Kelmasang ham bo'lardi, ovoragar-chilikda ancha aziyat chekkandirsan, – dedi zaharli piching bilan. – Kelishingda bez-mezing tushib qolgandir, a?	Asadbek	L
96.	– Endi og'aynijon, chillalik uy, degan gap bor. Chillalik uyga hatto it ham kirmay turgani ma'qul	Jalil	L
97.	«Bek aka, siz bilan bizning taqdirimiz kreml devorlari ortida hal qilinadi. Biz bu devorni buzmas ekanmiz, bag'rimizga shamol tegmaydi...»	Deputat	L
98.	«Hammayoqni senga o'xshagan ishbuзуqilar buzadi»	Asadbek	L

99.	Asadbek siyosatni durustroq fahm etganida nima degan bo'lardi?	«Bizlar uchun bu devorning turgani ma'qul. Sening bag'ringga shamol tegmasa tegmas, biz shu devorning ichida o'sib-ulg'aydik, qanot yozdik, bizlarning himoyamiz ham shu. Agar bu devor yiqilsa, tagimizga suv ketadi»	
-----	--	---	--

TOG'AY MUROD (1948 – 2003)

1.	«Men o'zbek xalqiga haykal qo'yaman!» degan yozuvchi...	Tog'ay Murod	
2.	Tog'ay Murod qachon qayerda tavallud topdi?	1948-yilda Surxondaryoning Denov tuman'iga qarashli Xo'jasoat qishlog'ida tug'ildi	6
3.	Tog'ay Murod o'qigan bilim dargohlar...	Qishloqdagi o'rta maktabda o'n yil o'qigach, 1966 – 1972-yillarda O'zMUning jurnalistika fakultetida, 1985 – 1987-yillarda Moskvadagi Jahon adabiyoti institutida tahsil oldi	6
4.	Tog'ay Murodning mehnat faoliyati...	1972 – 1976-yillarda respublika radiosining «Vatandoshlar» (xorijiy ellarga mo'ljallangan) tahririyatida, undan keyin «O'zbekiston fizkulturachisi» gazetasida, 1982 – 1985-yillarda «Fan va turmush» jurnalida xizmat qildi	6
5.	Tog'ay Murod qanday unvon va medallar bilan taqdirlangan?	Qodiriy nomidagi Davlat mukofoti, «O'zbekiston xalq yozuvchisi»	
6.	Tog'ay Murodning dastlabki yirik asari...	1976-yilda yozilgan «Yulduzlar mangu yonadi» qissasi	6
7.	Tog'ay Murodning tarjima asarlari...	1974 – 1975-yillarda Jek Londonning «Boyning qizi» dramasi va ko'plab hikoyalarini, 1989-yilda Ernest Seton Tompsonning «Yovvoyi yo'rg'a» kitobini tarjima qilgan	6

Quyidagi yillarda Tog'ay Murodning qaysi asarlari yozilgan?

8.	1976-yil	«Yulduzlar mangu yonadi» qissasi	6
9.	1979-yil	«Ot kishnagan oqshom» qissasi («Yoshlik» jurnalida chop etilgan)	6
10.	1980-yil	«Oydinda yurgan odamlar» qissasi	
11.	1985-yil	«Qo'shiq» qissasi	
12.	1993-yil	«Otamdan qolgan dalalar» romani	6
13.	«Xalq nimasi bilan xalq? O'zining urf-odatlarini bilan xalq! Ko'p urf-odatlarimizni bironlar o'zini qilib oldi! Shunday keta bersak, hademay... o'zimizni-da boy berib qo'yamiz! Xiyol bo'lmasa xalqning o'zini-da ... eskilik sarqitiga chiqarib yuborayin, dedik!» Parcha qaysi asardan olingan?		«Yulduzlar mangu yonadi» qissasidan <

	Bir so'z bilan aytganda, odamni o'zi singari odam zulmidan himoya qilish uchun odam topilmaydi, najot faqat hayvonda qoladi!...» Ushbu fikrlar qaysi asar haqida?		
18.	«Oydinda yurgan odamlar» qissasidagi arofidagilarga faqat yaxshilikni sog'inadigan, umrini ezgulikka baxshida etgan oliyjanob qalb egalari...	Qoplonbek va Oymomo	6
19.	«Ot kishnagan oqshom» qissasining asosiy qahramoni...	Ziyodilla chavandoz	6
20.	Qoplonbekka cheksiz kuch-quvvat, mardlik va shijoat, Oymomoga behad xushro'ylikni ato etgan ona tabiat, afsuski, ularni nimadan bebahra qiladi?	Farzand ne'matidan	6
21.	«Jasad bor! Aql bor! Yurak yo'q! To'rt mucha bor! Kuch-quvvat bor! Yurak yo'q! Ko'krakda jon bor! Yurak yo'q, yurak!...» Parcha qaysi asardan olingan?	«Yulduzlar mangu yonadi» qissasidan	6
22.	Tog'ay Murodning avvalgilaridek muvaffaqiyatli chiqmagan asari...	«Qo'shiq»	
23.	O'zbek xalqining Chor Rossiyasi va sho'ro bosqini ostida o'tgan hayotini – yuz yildan ortiqroq tarixni o'zida mujassam etgan asar...	«Otamdan qolgan dalalar» romani	6
24.	«Yoshlik» jurnalida chop etilishi bilan butun xalqimiz orasida juda tez dovrug qozongan asar...	«Ot kishnagan oqshom» (1979)	6
25.	O'zbeklarning qon-qoniga singib ketgan, ming yillar mobaynida unutilmay, elda ardoqlanib kelayotgan tarixiy qadriyat – halol kurash va kurashchi polvonlarning ziddiyatli hayotiy muammolari aks ettirilgan asar...	«Yulduzlar mangu yonadi»	6

26.	Chavandozlik, otlar bilan bog'liq o'yinlar, otlarning zoti, parvarish singari mavzular qaysi asarda qalamga olinadi?	«Ot kishnagan oqshom»da	6
27.	Qadim o'zbekning paxtakorlik faoliyati sir-sinoatlari to'liq qog'ozga tushirilgan asar...	«Otamdan qolgan dalalar» romani	6
28.	«Farzandlar hayotga beparvo qaraydi. Musibat bilan xursandchilik farqiga bormaydi. Farzandlar o'zlari minayotgan mashinaga o'xshaydi! Odam kim, mashina kim, bilib bo'lmay qolyapti...» Parcha qaysi asardan olingan?	«Yulduzlar mangu yonadi» qissasidan	6
29.	Tog'ay Murodning qaysi asari sho'ro davri adabiyotidagi ko'plab boshqa asarlardan oxiri «umidbaxsh sadolar bilan» tugamasligi jihatidan ham ajralib turadi?	«Ot kishnagan oqshom»	6
30.	«Ular umrbod farzand ko'rish ilinjida yashashadi, ne-ne gap-so'zlarga, g'iybat-pichinglarga chidashadi. O'zlarini ko'rsatishmagan tabib-u do'xtirlari, najot izlab bormagan qadamjolari qolmaydi. Har qancha og'ir bo'lmasin, oraga tushgan qarindosh-urug'lar ularni ajralishib, boshqa oila qurishga zo'rlashmasin, Qoplonbek va Oymomo bir-birlaridan voz kechmaydi. Farzand sog'inchi shu qadar kuchli ediki, yoshi o'tib, keksayib qolgan Oymomo qo'shni kelinning beshikdagi bolasini ovutib o'tirganda, qup-quruq ko'ksiga birdan sut keladi. U so'nggi nafasidagina onalik baxtidan bir lahza totinadi-yu, dunyodan ko'z yumadi...	«Oydinda yurgan odamlar» qissasi	6

	Qissa so'ngida, hatto bu dunyodan ketganlaridan keyin ham ular oppoq oydin tunlari sokin va unsiz suhbat quradilar. Bu ikki qalbning muhabbat qissasi eng pokiza insoniy hislar kuylangan abadiyat qo'shig'i bo'lib qoladi» Ushbu fikrlar qaysi asar haqida?		
--	--	--	--

Ushbu ta'riflar «Otamdan qolgan dalalar» romanidagi qaysi qahramonlarga tegishli?

31.	Nima qilib bo'lsa-da, yurt tuprog'ini bosqinchilardan tozalash niyatida qo'lga qilich tutgan. U XX asrning 20-yillaridagi milliy istiqlol yo'lida shahid bo'lgan bobolarimiz timsoli sifatida ko'rinadigan qahramon...	Aqrab (Chayon)	6
32.	O'sha paytdagi hukmron Moskvaning «paxta mustaqilligini ta'minlash» siyosati qurboni – millionlab huquqsiz kolxozchilarning umumlashma obrazi...	Dehqonqul	6
33.	Cqposhshoning asl niyatini anglamay, bosqinchilarning uyatli qiliqlaridan orlanib, tug'ilib o'sgan yerini tashlab ketgan – XIX asrning oxiri – XX asrning boshlaridagi xalq vakili...	Jamoliddin ketmon	6
34.	Tog'ay Murod qaysi asari uchun Abdulla Qodiriy nomidagi Davlat mukofotiga sazovor bo'lgan?	«Otamdan qolgan dalalar» romani uchun (shundan keyin «O'zbekiston xalq yozuvchisi» unvoni ham berilgan)	6
35.	«Otamdan qolgan dalalar» romani asosida qaysi kinorejissor ikki qismli badiiy film suratga olgan?	Shuhrat Abbosov	6

«Yulduzlar mangu yonadi» qissasidan savollar

36.	Tog'ay Murodning qaysi asarida kurash san'atining butun qonun-qoidalari eng mayda jihatlarigacha batafsil tasvirlanadi?	«Yulduzlar mangu yonadi»	6
37.	«Yulduzlar mangu yonadi» asarining qahramonlari...	Ro'zi polvon, Nasim polvon, Amir polvon, Sadir polvon, Normurod polvon, Maksim polvon, Bo'ri polvon, Tilovberdi, Ismoil, Jonibek, Abray, Shodi polvon, Momoqiz, Suluv	6
38.	«Yulduzlar mangu yonadi» asarida yozuvchini jiddiy xavotirga solgan muammo nimada?	Adib qadim odatlarimiz, ko'hna ma'naviy boyliklarimiz sekin-asta unutilishi, borib-borib esa yo'q bo'lib ketishidan jiddiy xavotirga tushadi	6
39.	Polvonlik maktabida o'qimagan, ammo Surxon vohasida undan yiqilmagan polvonning o'zi yo'q! Hatto sport masterlariniyam yag'rinidan oshirgan polvon...	Bo'ri polvon	6
40.	Bo'ri polvonning sevgan qizi...	Momoqiz (lekin u o'rtog'i Nasim polvonga turmushga chiqqan)	6
41.	Kurashda «qoyil bo'lish» nima degani?	Agar bellashadigan polvon chiqmasa, o'sha yerliklar «qoyil bo'lishadi». «Qoyil bo'lish» mag'lub bo'lishdan yomon	6

42.	Denovliklardan Bo'ri polvon chiqdi, unga sariosiyoliklardan qaysi polvon talabgor bo'lib chiqdi?	Yoshgina yigit – Ismoil polvon	6
43.	Bu yosh bolaning Bo'ri polvon shon-shavkatini nazarga ilmay qurga yugurib chiqishi Bo'ri polvonning izzat-nafsiga tegib ichida qanday o'y surdi?	«Laylakning yurishini qilaman deb, chumchuqning puti yirilgan ekan! Bu yosh bola-ku! O'ylab ish qilyaptimi? Yo kayfi bormi?» – deb o'yladi	6
44.	Bo'ri polvon davra odati bo'yicha yosh polvon qabatiga borib o'tirishi lozim edi. Lekin u qayerga borib o'tirdi?	Davranning qoq o'rtasiga cho'k tushdi, Bo'ri polvon bu bilan o'zini anavi yosh bola yonida yonma-yon o'tirishga or qilganini bildirdi	6
45.	Bo'ri polvon va Ismoil polvonlar kurashida g'olib polvonga qanday sovrin qo'yildi?	Bir g'unajin, yana bir qancha mayda zotlar	6
46.	Bo'ri polvon Ismoilni ko'zga ilmay davra aylanarkan, ko'nglida nima dedi?	«Tayyor osh-ku!»	6
47.	Bo'ri polvon umrida birinchi bor kimdan yengildi?	Nazariga ilmagani Ismoil polvondan	6
48.	Kurash tushadigan davralarda Bo'ri polvon kimni ta'qib eta boshladi?	Ismoil polvonni	6
49.	Nima uchun Ismoil polvon Bo'ri polvon bor davralarga yo'lamay qo'ydi?	«Kimsan – Bo'ri polvonning yelkasini yerga tekkizgan Ismoil polvon!» degan nomni umrbod saqlab qolmoqchi bo'ldi	6

50.	Bo'ri polvon Ismoil polvonni tutish uchun qanday mug'ombirlik qildi?	Termizda bo'lmish bir to'yga juda kech bordi. Mashina kabinasida davraga qarab o'tirdi. Davra oxirida bakovullar boshqa katta polvon yo'q deyishib, kimsan, Bo'ri polvonday polvon yelkasini yerga tekkizgan Ismoil polvonga jar soldi. Ismoil polvon davrani bir aylanib, o'zini ko'rsatdi. Shu payt Bo'ri polvon kabinadan sakrab tushib, davraga kirdi	6
51.	Bo'ri polvon bilan Ismoil polvonning ikkinchi kurashida kim yulduz sanadi (mag'lub bo'ldi)?	Ismoil polvon	6
52.	Kurashning ertasi kuni Bo'ri polvon ho'kiz so'ydi va kimga uylanishini aytdi?	Bo'ri polvonning brigadasida erkak zotining ko'ziga tik qaramagan Suluv degan qizga	6
53.	Bo'ri polvon nechta farzand ko'rdi?	To'rtta qiz, beshinchisi o'g'il – Tilovberdi	6
54.	Nahorda uyg'onadigan, har kuni tuxum yutadigan qahramon...	Tilovberdi	6
55.	Xo'jasoatlik Sadir polvon qaysi polvonni mag'lub qildi?	Sho'rchilik Ro'zi polvonni	6
56.	Ro'zi polvonning origa kim davraga chiqdi?	Maksim polvon	6
57.	Sadir polvon nega «Maksim polvon bilan olishmayman», – dedi?	Maksim polvon sambo bo'yicha sport masteri bo'lgani uchun	6
58.	Maksim polvon bilan olishgani hech kim chiqmagandan so'ng davraga kim chiqdi?	Oppoq soqolli, yoshi o'tib qolgan Normurod polvon	6

**Quyidagi gaplar qaysi qahramonlar
nutqidan olingan?**

59.	– Chiqmaysanmi-a, chiqmaysanmi? Unda mana men chiqaman! Qani, master sportingni berman yubor!..	Normurod polvon	6
60.	– Sizga qoyil qoldik, Normurod polvon, bizga anavi polvonlaringizni chiqaring!	Sho'rchiliklar	6
61.	– Bizda polvon yo'q, bo'lsa, chiqardi!	Normurod polvon	6
62.	– Polvon ko'tarilma, ko'p ko'tarilma!	Bo'ri polvon	6
63.	E, master sport tugul, dev bo'lsayam chiqaman!	Normurod polvon	6
64.	– Amir, Tilovberdini berman yubor! Tilovberdi munda ke!	Bo'ri polvon	6
65.	–Tilovberdining vazni og'ir, chiqmayman	Maksim polvon	6
66.	– Nima, endi taroziga tortib chiqaraylikmi? Ko'rib turibsan, bo'y-basti sendan ziyod emas, chiq ber-da! Chiq-e, ota-bovamız tarozisiz olishgan!	Bo'ri polvon	6
67.	– E, chiq-e, Maksim-e, yiqilsang yer ko'taradi-da!	Sho'rchiliklar	6
68.	Tilovberdi polvon bilan kim olishadigan bo'ldi?	Sho'rchilik Shodi polvon	
69.	Sho'rchilik Abray polvon kimning o'g'li?	Nasim polvonning (Abray yaqinda armiyadan kelgan)	
70.	Bo'ri polvon Amirdan nimani iltimos qildi?	Tilovberdi bilan Abray kurashishini	
71.	Tilovberdi bilan Abray polvon musobaqasiga qanday sovrin qo'yildi?	Ho'kiz	6

72.	Nasim kimga o'xshaydi?	Otasiga o'xshagan xushsurat, burnining puchuqligi onasiga o'xshaydi	6
73.	Kurash qanday yakunlandi?	Olishuvda Abray odamlar ustiga chalqanchasiga yiqildi. «Halol» deyishdi. Lekin Bo'ri polvon Abrayni odamlar ustiga yiqilgani uchun ham mag'lub deb tan olmadi va qaytadan kurash tushishni buyurdi	6
74.	Ikkinchisida natija qanday yakunlandi?	Tilovberdi mag'lubiyati bilan	6
75.	Tilovberdi xafa bo'lib, nima dedi?	«Men yiqitganda g'irrom dedi, mana oqibati! Otamiz niyatiga yetdi. Otamiz bor ekan, bizga g'animning keragi yo'q!»	6
76.	Bo'ri polvonning oxirgi gaplari...	«Nasim oshna, ko'zimga ko'rinib, yaramni yangilading. Yana tag'in o'g'limni-da yiqitding. Tilovberdini o'g'ling bilan uch safargacha olishtiraman... Baribir qo'ymayman! Ana, nevaralarim bor! «Yo, bobomning piri» deb olisha beradi! Yulduzim mangu yonadi!»	6

Quyidagi asarlar muallifini aniqlang

77.	«Bir toychoqning xuni», «Galatepaga qaytish»	Murod Muhammad Do'st	6
78.	«Otoyining tug'ilgan yili», «Javob»	Erkin A'zamov	6
79.	«Yozning yolg'iz yodgori», «Ko'ngil ozurdadur»	Xayriddin Sultonov	6

**«Ot kishnagan oqshom» qissasidan savollar
(qissadan parcha)**

80.	Adirlarda nay chalgan, do'mbirani sayratib, bepoyon adirlarga, yoyilib o'tlayotgan qo'ylarga, cho'qqilar uchida uzmay chug'urlayotgan qushlarga, bo'lak-bo'lak oppoq bulutlarga qarab doston aytgan qahramon...	Ziyodulla	L
81.	Odamlar Ziyodullaning ismiga qanday laqab qo'shib aytishardi?	Ziyodulla kal deyishardi (Ziyodulla avval bu laqabdan uyalib, jahli chiqib yurdi, lekin keyinchalik kal deb chaqirmaydiganlardan o'pkalanib yurdi)	L

**Quyidagi parchalar qaysi qahramonlar
nutqidan olingan?**

82.	– Nimaga «O'rtoq Qurbonov» deysiz? Men bir amaldormidimki yo diplomim bormidiki, o'rtoq Qurbonov deysiz? Bor-yo'g'i beshinchi sinf kalam bo'lsa. Ko'p mayna qilmang, sochim bo'lmasayam tarog'im tillodan	Ziyodulla	L
83.	– Bo'lmasa nima deyin?	Pochtachi	L
84.	– El qatori Ziyodulla kal deya bering. O'z otim o'zim bilan	Ziyodulla	L
85.	Ziyodullaning kasbi...	Diplom so'ramaydigan turli ishlarda ishlagan: qorovul, go'lah, podachi bo'lgan	L
86.	Qulmat kim?	Ziyodullaning hamsoyasi (qo'shnisi)	L

87.	Qulmat qaysi bozorda mayiz o'n so'm bo'lganini aytdi?	Denov bozorida	L
88.	Ziyodullaning qancha mayizi bor edi?	Olti unxalta sariq mayiz	L
89.	Ziyodulla mayizning pulini nima qilmoqchi?	Kelasi yil qishda o'g'illariga to'y qilib bermoqchi	L
90.	Ziyodullaning tulporining nomi...	Tarlon	L
91.	Ziyodulla bir qop mayizni necha so'mdan pulladi?	Bir mayizjallobga kilosini yetti so'mdan ko'tara savdo qildi	L
92.	Bozordan xotini va bolalariga nima oldi?	Boshqorong'i xotiniga Xorazm jiydasi, o'g'illariga xo'rozqand, qog'ozida kuchugi bor qand, teshikkulcha olib barini xaltaga soldi. Choyxonaga borib, bitta kulcha, bir kilo baliq oldi	L
93.	Ziyodulla bozor darvozasi oldida qanday voqeaning guvohiga aylanib qoldi?	«Ushla o'g'rini, ushla», – degan ovoz keldi. Bir bola yugurdi. Ketidan bir beqasam choponlik odam quvib keldi va ura boshladi. Cho'ntagidan bir dasta pul topdi va yana ura boshladi. Olomon orasidan sochlari yelkasiga tushgan ikkita novcha yigit ajralib chiqdi-da uchovlashib beqasam choponlikni o'lar darajada urishdi (olomon haybarakallachi bo'ldi)	L
94.	Ziyodulla yonida o'tirgan ikkita drujinachiga: «Borsalaring-chi axir, o'ldirib qo'yadi», – dedi. Ular qanday javob qaytarishdi?	«Bizga aloqasi yo'q. Bu yer boshqa birovning uchastkasi. Mening uchastkam vinzavod taraf», – dedi ulardan biri	L

95.	Urushganlarni: «Imoning kuygurlar, bir bandayi mo'minni o'ldirasanmi?» – deb ajratib qo'ygan qahramon...		Ziyodulla	L
96.	Tez yordam mashinasi keldi, nega shifokor qonga belanib yotgan beqasam choponlikni olib ketmadi yoki birinchi yordam ko'rsatmadi?	«Biz vizovga ketyapmiz, zakaz bor. Boshqa skoriy pomosh chaqiringlar...», – dedi		L
97.	Ziyodulla yaralangan odamni qayerga olib bordi?	Ziyodulla ko'cha yuzidagi mashina egasiga yalinib beqasam choponlikni sudrab mashinaga soldi. Uni militsiyaxonaga olib bordi. Ular Ziyodullaning kimligini, qayerdanligini so'rab, yozib olishdi. Bo'lgan voqeani so'rashdi. Oqizmay-tomizmay aytib berdi. Militsionerlar undan bir qog'ozga qo'l qo'ydirib olishdi. Birgalashib ekspertga olib borishdi. Ular ko'p tekshirdi. Suratga oldi. Bemorxonaga olib borishdi. Mashina egasiga uch so'm berdi. U olmadi. Militsionerlar zarur bo'lib qolsangiz uchastkavoyingiz orqali topamiz, deyishdi. Hammalari o'z yo'liga ketdi		L
98.	Choyxonada Ziyodullaning nimasi yo'qoldi?	Xotiniga va bolalariga olgan bozorligi solingan xaltasi		L
99.	Ziyodullani guvoh sifatida kim tergov qildi?	Kapitan Ro'ziyev		L
100.	«O'zimizday odam. Faqir bir momo. Umri kolxozda ishlab o'tdi. Qarigan chog'ida magazinda qorovul bo'ldi. Na qizi bor, na uli, bechorahol momo edi. Yig'laydiganlariyam bo'lmadi. O'zimiz momomlab, xolamlab yig'lab, jo'natdik. El ko'mdi». Qishloqda kim vafot etdi?		Dono momo	L

101.	Rixsiyevning kasbi...	O'qituvchi	L
102.	«Ha, endi, bir kampir ekan-da. Bor-yo'g'i qorovul! Xalqaro ahamiyatga, aqall mahalliy ahamiyatga molik shaxs bo'lsa ekan, bilagimizga qora lenta taqib faxriy qorovullikda tursak, motam tutsak, nutq so'zlasak. Kampirlarning o'limi mahalliy gap, o'rtoq Qurbonov. E'tiborga molik emas. Ana, xalqaro arenada qancha tragediyalar sodir bo'lmoqda. Aha, Eron shohi Pahlaviy yashirin buyruq berib, bir kinoteatrni yoqib yuboribdi. Ichida besh yuz inson bor ekan. Aha, tragediya deb buni aytadi. Dahshat! Men Eron xalqiga chuqur ta'ziya bildiraman. Men xalqaro ahvoldan tashvishdaman, o'rtoq Qurbonov. Qattiq tashvishdaman! Xalqaro vaziyat kun sayin keskinlashib boryapti», – degan qahramon...	Rixsiyev	L
103.	«Siz o'qigan odamsiz, olamdagi bor gapni bilasiz. Sizga o'rgatib bo'lmaydi. Hech qachon eldan qolmang, aka. Xususan ikki vaqt elning yonida bo'ling. Biri – to'yida. Elning to'yini belingizni besh joyidan boylab xizmat qilib, o'ynab- kulib, xush-xushvaqt o'tkazib bering. To'y ko'pniki, ha. Yana – biri azasida. Yig'lab-siqtab elning qayg'usiga hamdard bo'ling. O'lim qayg'usini bir odam ko'tarolmaydi. Og'irlik qiladi. Shunda siz yonida bo'lib, qayg'usiga sherik bo'ling. Odam shu ikki vaqtda odamligini bildiradi... Odam it emas,	Ziyodulla	L

	oyog'idan sudrab borib, chuqurga tashlab kela bergani. Odam o'z nomi o'zi bilan odam. Odamdanda ulug' jonzot bormi?» – degan qahramon...		
104.	«Ayrımlar «Kommunizm» ko'chasida turadigan Mo'mindan ko'ryapti, o'rtoq kapitan», – deb militsioner kimga aytdi?	Kapitan Ro'ziyevga	L

Quyidagi gaplar qaysi qahramonlarga taalluqli?

105.	«Kapitan katta, uyda ishlarim to'lib yotibdi. Buyog'i ko'pkarilardan qolib ketyapman. Boshimni qashigani fursatim yo'q...»	Ziyodullaga	L
106.	«Xo'sh-xo'sh, men nima qilay, aka? Bu ishga o'zi guvohning keragi yo'q, ana, meditsina ekspertizasi bor. Sizlar faqat jinoyatchilarni aniqlashga yordam bersalaringiz bo'ldi. Haligi ikkovi shaharlik. Baliqpaz bilan choyxonachi jinoyatchilarni taniydi. Ularning gapini esa eshitdingiz...»	Kapitan Ro'ziyevga	L
107.	Aqli va til-zabonli, kiyim boshi po'rim va o'zicha madaniyatli kimsalar uni urib o'ldirishga chog'langan bo'lsalar, endi Ziyodullani kim o'limdan asrab qoladi?	O'sha til-zaboni yo'q, ongsiz hayvon sanalmish ot o'z do'stini o'limdan asrab qoladi	L
108.	Ziyodulla chavandoz kimdan najot tilaydi?	Umrbod ixlos qo'yib yurgani odam bolalaridan cheksiz adolatsizlik, nomardlik, vahshiylik ko'rgan qissa qahramoni Ziyodulla chavandoz o'zining sevimli, vafodor va bir umrga sadoqatli otidan najot tilaydi	L

109.	«Ot kishnagan oqshom» sho'ro davri adabiyotidagi ko'plab boshqa asarlardan qaysi xususiyatiga ko'ra ajralib turadi?	Oxiri «umidbaxsh sadolar bilan» tugamasligi jihatidan	L
110.	«Ot kishnagan oqshom» asarini haqiqatga tashna o'quvchilar qizg'in e'tirof etishiga sabab nimada?	Qishloq mehnatkashlari-ning og'ir mehnati, katta-kichik rahbarlarning ularga bepisand munosabati, odamlardagi pokiza his-tuyg'ularning toptalishi, kuppa-kunduz kunda bo'layotgan adolatsizliklar tasvir va talqini	L
111.	Dunyoga ibrat qilib ko'rsatiladigan «sovet kishisi» tabiatiga xos bo'lgan turfa illatlar badiiy jihatdan ta'sirchan va ishonarli tarzda ochib berilgan asar...	«Ot kishnagan oqshom»	L
112.	«Odamni o'zi singari odam zulmidan himoya qilish uchun odam topilmaydi, najot faqat hayvonda qoladi!...» Ushbu fikrlar Tog'ay Murodning qaysi asarida berilgan?	«Ot kishnagan oqshom»	L
113.	«Ot kishnagan oqshom» qissasining bunday oshkora ruhi, adolatparvarlik pafosidan shoir qanday jabr ko'rdi?	Bu o'z davrining ko'plab amaldorlari, mafkurachilari g'ashini keltirdi, natijada yozuvchi nomi atrofida turli g'iybat gaplar tarqatildi	L

Quyidagi asarlar muallifini aniqlang

114.	«Bir toychoqning xuni», «Galatepaga qaytish»	M.M.Do'st	6
115.	«Otoyining tug'ilgan yili», «Javob»	E.A'zamov	6
116.	«Yozning yolg'iz yodgori», «Ko'ngil ozodadur»	X.Sultonov	6

SHAVKAT RAHMON

(1950 – 1996)

1.	O'z she'riga, balki tarjimalariga ham g'oyat ulkan mas'uliyat bilan yondashadigan, har qanday badiiy asarning quruq gap yoki chiroyli zamzama emas, balki chinakam JASORAT ekaniga ishonadigan shoir...	Shavkat Rahmon	
2.	Shavkat Rahmon yashagan yillar...	1950 – 1996-yillar	
3.	Shavkat Rahmon qachon qayerda tavallud topgan?	1950-yilning 12-sentabrida O'sh shahrida tug'ilgan	
4.	Shavkat Rahmonning otasonasi haqida ma'lumot bering	Shoirning otasi Rahmonberdi asli Shahrixon tumanidagi Saroy qishlog'idan bo'lib, taqdir taqozosi bilan O'sh shahriga kelib, muqim turib qolgandi. Onasi Oftobxon ham shahrixonlik edi. Ular savdo ishlari bilan shug'ullanishardi. Erta ko'klamdan to kech kuzga qadar Pomir tog'i etaklaridagi Sarmo'g'ul yaylovlarida haftalab qolib ketishardi.	
5.	Shoir necha yoshida g'isht zavodiga ishga kiradi	13 yoshida ta'til chog'ida	
6.	G'isht quyishni o'rganib olgach, hovlisida qanday qurilish ishlarini amalga oshiradi?	14 yoshida oldi ochiq ayvoni bo'lgan ikki xonali uy quradi (oradan o'n yillar o'tib, ayni shu uyga ayoli – Manzura kelin bo'lib tushadi)	

7.	Shavkat Rahmon 1966-yilda o'rta maktabni bitirgach, qaysi oliy o'quv yurtiga hujjat topshiradi?	Hozirgi O'zMUning filologiya fakultetiga, lekin ketma-ket ikki yil tanlovdan o'tolmaydi	
8.	Oliy o'quv yurtiga kirol- magan Shavkat Rahmon qay- rila ishlaydi?	O'sh viloyati gazetasida harf teruvchi, so'ng musahhih bo'lib ishlaydi	
9.	Shavkat Rahmon she'rlari qaysi gazetada chiqa boshladi?	Viloyat gazetasida o'sha paytlari ancha tanilib qolgan shoir, dilkash va samimiy inson Tursunboy Adashboyev ishlardi. Shavkat Rahmon u bilan tanishib qoladi va bitganlarini ko'rsatadi. Tortinchoq, qaysar, indamas bu iste'dodli yigitchaning she'rlari shu tariqa viloyat gazetasi sahifalarida birin-ketin bosila boshladi	
10.	Shavkat Rahmon qaysi oliy dargohda tahsil olgan?	Shunday kunlarning birida matbuotda Moskvadagi Adabiyot institutiga tanlov e'lon qilinadi. Shavkat Rahmon she'rlarini do'stlari yordamida rus tiliga o'zi tarjima qilib, tanlovga jo'natib yuboradi. Oradan ma'lum vaqt o'tgach: «Siz ijodiy tanlovdan o'tdingiz, tezda Moskvaga yetib keling», – degan xabar keladi. Moskvada kirish imtihonlarini yaxshi topshirgan Shavkat Rahmon Adabiyot instituti talabasi bo'ldi	
11.	1975-yilda Moskvadagi tahsilni tamomlagan Shavkat Rahmon Toshkentga keladi va qayerda ishlaydi?	Bir qator nashriyotlarda muharrirlik qiladi	

Quyidagi yillarda Shavkat Rahmonning qaysi she'riy kitoblari nashr etildi?

12.	1978-yil	«Rangin lahzalar»	
13.	1981-yil	«Yurak qirralari»	
14.	1984-yil	«Ochiq kunlar»	
15.	1985-yil	«Gullayotgan tosh»	
16.	1986-yil	«Uyg'oq tog'lar»	
17.	1987-yil	«Hulvo»	
18.	Shavkat Rahmonning tarjima kitobi...	Shavkat Rahmon 1979-yilda ispan shoiri Federiko Garsia Lorkaning she'rlardan iborat kitobini rus tilidan o'zbekchaga o'girib, «Saylanma» nomi bilan chop ettirdi. Otashnafas shoir she'riyatiga oshiq bo'lib qolgan Shavkat Rahmon ataylab ispan tilini o'rganadi, 1986-yilda Ispaniyada ijodiy safarda bo'lib, Lorka she'rlarini bevosita ispanchadan o'zbekchaga o'giradi. 1989-yilda Lorkaning «Eng qayg'uli shodlik» she'riy kitobi shu tariqa o'zbek tilida nashr etiladi	
19.	Shavkat Rahmon qanday unvon bilan taqdirlangan?	1996-yilda «O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi» unvoni bilan	
20.	Shavkat Rahmonning e'tiqodi bo'yicha asl qalamkash qanday bo'lishi kerak?	«Jasorat so'zining tarjimoni»	
21.	Shavkat Rahmon vafotidan so'ng qaysi she'riy to'plami nashr etildi?	1997-yilda «Saylanma»si	

22.	Hamisha millat dardini, xalqining armonlarini ifodalashga intilgan, o'z taqdirini, hayotini millatining hayoti va taqdiridan ayri tasavvur etmagan, har bir millatdoshining ko'ngil mulkiga kirib borishni orzu qilib, shu yo'lda tinimsiz dard chekib yashagan shoir...	Shavkat Rahmon	
23.	«Bir qo'shiq bo'laman daryoday yurakning eng chuqur yerida», – deya orzu qilgan shoir...	Shavkat Rahmon	

Quyidagi she'rlar kimning qalamiga mansub?

24.	«Nahot, she'rlar aytdim bo'shliqqa qarab, nahotki, sovrildi olov so'zlarim, nahotki, haq bo'lsa, el-u yurt asli quruq so'zlar degan gumroh do'stlarim?»	Shavkat Rahmon	
25.	«Zulfiqor ruh kerak, Kerak chin yog'du, Chin ishq yolqinlari bag'rimga to'lsin, Jismimni toblasin faqat chin og'riq, Chechaklar qop-qora bo'lsa-da bo'lsin»	Shavkat Rahmon	
26.	«Tungi manzara» she'rida «... qora zindon naqadar chuqur» ifodasidagi «qora zindon» nimani anglatadi?	Lirik qahramonning tushkun, g'amgin holati	
27.	«Tong ochar ko'zlarin...» she'rida qaysi obrazga salbiy munosabat kuzatiladi?	Chigirtkaga	
28.	Shavkat Rahmon qaysi she'rida yosh tog'larni sodda bolalarga o'xshatgan?	«Yosh tog'lar»	

29.	Shavkat Rahmon qaysi she'rida o'ynoqi shu'lalarni bolalarga o'xshatgan?	«Tong ochar ko'zlarin erinib...»	
30.	Shavkat Rahmonning qaysi she'rida shabada ma'yus ayollarga o'xshatilgan?	«Oy sinig'i» she'rida	
31.	Shavkat Rahmon qaysi she'rida «qizlarni kuz og'ushida unutilgan mevalar kabi qolar» – deydi?	«Urush suvrati»	
32.	«Tong ochar ko'zlarin erinib...» she'rida qanday hasharot va jonivorlar nomi keltirilgan?	O'rgimchak, xonqizi, qurbaqa, chigirtka, chumoli	

Quyidagi misralarni davom ettiring

33.	Jangda o'lgan emas biror bahodir...	Bari halok bo'lgan xiyonatlardan, toshday uxlaganda to'shlarin ochib yo zahar qo'shilgan ziyofatlardan	
34.	Biror asotirda bahodirlarni...	Hattoki yuz boshli ajdar yemagan, ming bir sinoatli yalmog'izlar ham tog'larni o'ynagan devlar yengmagan	
35.	Ishongil, hech qachon seni aldamas...	Sofdil elatlarning asotirlari, birorta bahodir o'lganmas jangda, qo'rqoqlar o'ldirgan bahodirlarni	

Quyidagi misralar Shavkat Rahmonning qaysi she'ridan olingan?

36.	«Suv o'rniga qon shimayotir halovatsiz, bechora zamin. Hasrat bilan yerga qaraydi chiqarmasdan xudolar damin»	«Urush suvrati»	
37.	«Chaqin bo'lma, Bo'lma guldirak, Yerdan ko'pam uzoqlab ketma.	«Chaqin bo'lma...»	

	Ovozingni yirtmagin bekor, Yerni quchma – quloching yetmas. Undan ko'ra biror odamning Makoni bo'l irmoqli, soyli, Shamollarni to'sgan tog'i bo'l, Osmoni bo'l yulduzli, oyli»		
38.	«Necha bor to'plarga tutildi, u judo bo'ldi bosh qismidan... Va lekin jon qoldi sharqona bezaklar bitilgan jismida»	«Minorai kalon»	
39.	«Bugun kelar istagan kimsa, berib tama ilinjiga zeb, nomin yozar tog' toshlariga, palonchilar kelib ketgan deb... Sulaymon tog', muqaddas yodim, ko'rsam yurak bag'rimni dog'lar, betayinlar nomin ko'tarib, soat sayin o'sar qoyalar»	«Sulaymon tog'i etagida o'ylaganlarim»	
40.	«Qonga botgan dunyoni ko'rib, azoblarga berolmasdan dosh, ulkan, qizil quyosh har kuni olib ketar uzoqlarga bosh»	«Urush suvrati»	

MUHAMMAD YUSUF (1954 – 2001)

1.	Muhammad Yusuf qachon qayerda taval-lud topgan?	Muhammad Yusuf 1954-yil 26-aprelda Andijon viloyatining Marhamat (1898-yilda Dukchi eshon qo'zg'oloni bo'lib o'tgan Mingtepa) tumanidagi Qovunchi qishlog'ida dunyoga kelgan	K, 8
2.	Muhammad Yusuf tahsil olgan bilim dargohlari...	O'rta maktab va Toshkentdagi Rus tili va adabiyoti instituti (1978-yilda bitiradi)	K, 8
3.	Muhammad Yusufning dastlabgi she'rlaridan namunalar qachon qaysi nashrda chop etilgan?	1976-yilda «O'zbekiston madaniyati» (hozirgi «O'zbekiston adabiyoti va san'ati») haftaligi sahifalarida	K, 8
4.	Muhammad Yusufning mehnat faoliyati...	1978 – 1980-yillarda respublika «Kitobsevarlar» jamiyatida, 1980 – 1986-yillarda poytaxtning «Toshkent oqshomi» gazetasida, 1986 – 1992-yillarda esa G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyotida, 1992 – 1995-yillarda «O'zbekiston ovozi» gazetasida, so'ng O'zbekiston Milliy axborot agentligida, 1997-yildan e'tiboran O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi raisining o'rinbosari vazifasida xizmat qiladi	8
5.	Muhammad Yusuf ijodiy taqdiri muhim o'rin tutgan dargoh...	G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti. Mazkur dargohda zamonasining zabardast ijodkorlaridan biri Erkin Vohidov rahbarlik qilar, barcha bo'limlarda hukm surgan ijod ruhi yosh shoirning kamol topishiga ham jiddiy turtki bergandi	8

6.	Muhammad Yusufning birinchi she'riy to'plami qachon e'lon qilingan?	1985-yilda «Tanish teraklar» nomi bilan	8
7.	Muhammad Yusufning she'riy to'plamlari...	«Bulbulga bir gapim bor» (1987-yil), «Iltijo» (1988-yil), «Uyqudagi qiz» (1989-yil), «Halima enam allalari» (1989-yil), «Ishq kemasi» (1990-yil), «Ko'nglimda bir yor» (1990-yil), «Bevafo ko'p ekan» (1991-yil), «Yolg'onchi yor», «Erka kiyik» (1992-yil), «Osmonimga olib ketaman», «Tanish teraklar», «Saylanma»	K, 8
8.	Muhammad Yusuf dostonlari...	«Osmonning oxiri», «Qora quyosh»	8
9.	«Vatanim», «Xalq bo'l, elim», «Dunyo», «Inshoolloh», «O'zbekmomo», «Iqror», «Tilak» singari she'rlarini Muhammad Yusuf qaysi davrda yozgan?	Mustaqillik davrida	8
10.	«Iltijo» nomli to'plam yozgan ijodkorlar...	To'ra Sulaymon, Muhammad Yusuf	8
11.	Muhammad Yusufga «O'zbekiston xalq shoiri» unvoni qachon berilgan?	1998-yilda	8
12.	Muhammad Yusufga 1989-yil «Uyqudagi qiz» she'riy to'plami uchun qanday mukofot berildi?	Respublika Yoshlar mukofoti	K
13.	Muhammad Yusuf qanday orden bilan taqdirlangan?	«Do'stlik» ordeni	K
14.	Muhammad Yusuf qayerda nima sababdan vafot etdi?	Muhammad Yusuf 2001-yil 31-iyulda Qoraqalpog'istonning Ellikqal'a tumaniga qilingan ijodiy safar chog'ida, yuzlab muxlislari qarshisida she'r o'qiyotgan paytda yurak hurujidan vafot etdi	8

15.	Bor yo'g'i 47 yil umr ko'rgan shoirlar...	Bobur, Muhammad Yusuf, Shavkat Rahmon (46 yil)	8
16.	Qaysi shoirning ijodi o'zbek qo'shiqchiligi rivojida muhim o'rin tutadi?	M. Yusufning	8
17.	Muhammad Yusuf: «Qorachug'da porlagan o'sha, Iqboliga chorlagan o'sha...» – deya nimani nazarda tutadi?	Mehrni	8
18.	Muhammad Yusufning qaysi she'rida go'yo yashnab turgan yam-yashil bog' (pokiza ishq, sof insoniy hislar) tasviri tushirilgan suratning lovullab yonayotgan olovda bujmayib, sarg'ayib kuyish jarayoni aks ettirilgandek?	«Surat» she'rida	
19.	«Vatanim» she'rida ko'proq qaysi she'riy san'at qo'llangan?	Talmeh	8
20.	«Vatanim» she'rida qaysi buyuk shaxslar nomi uchraydi?	Mashrab, Navoiy, Yassaviy, Temur Malik, Muqanna, Shiroq, Jaloliddin, Bobur, Ulug'bek, Qodiriy	8
21.	«Kim Qashqarni qildi makon, Kim Enasoy tomonda, Jaloliddin – Kurdistonda, Boburing – Hindistonda, Bu qanday yuz qarolik deb, Yotarlar zimistonda...» misralari orqali Qashqar va Enasoy tomonlarda qaysi shoirlar qolib ketganligi eslanyapti?	Furqat va Usmon Nosir	8
22.	«Bobur Xalqaro jamg'armasi» qayerda tashkil etilgan?	Andijonda	8
23.	Nekbin tuyg'ular birikmasining ma'nosi...	Toza, pok, samimiy tuyg'ular	8

24.	Muhammad Yusufning qaysi she'rida ertakdagi Tohir va Zuhrolar nomi tilga olingan?	«Mehr qolur» she'rida	8
25.	«...Shu yurtida tug'ildim, shu yurtida o'sdim. Agar do'stim bo'lsa, bitta u do'stim ... Yodimga o't tushsin etmasam yodlar – Dukchi eshonlari qilgay faryodlar. Uni tavof etgan Mashrabdek zotlar...» Shoir misralari qaysi shahar haqida?	Andijon	8
26.	«Yurtim ado bo'lmas armonlaring bor» she'rida «Qayinbarglar yopib qaro ko'zini» misrasi orqali qaysi ijodkor nazarda tutilgan?	Usmon Nosir	8
27.	«Yurtim ado bo'lmas armonlaring bor» she'rida «Jayrondek termulgan», – deya qaysi ijodkor nazarda tutilgan?	Cho'lpon	8
28.	Shoirning qaysi she'rining lirik qahramoni «umrini ko'ngliga topshirib qo'ygan»	«Surat»	
29.	Abdulla Oripovning «Muhabbat dardidan dardmand qalblarimiz, Kasal bo'lsak, ne tong sog'lar orasida» degan go'zal misralari bilan Muhammad Yusufning qaysi she'ri o'rtasida ruhiy yaqinlik bor?	«Surat» she'ri	
30.	«Yashash kerak, sevisht shart emas!» deb hisoblaydigan kimsalar uchun «sadoqat», «his va hayajonlar», «ko'z bilan ko'rib, qo'l bilan ushlab mumkin bo'lmagan tuyg'ular» to'g'risidagi gaplar deyarli hech narsani	She'ning dalli-devona lirik qahramoni esa, bo'lib o'tgan hodisa (yorining boshqa yigitga turmushga chiqishi) ishq olovini battar kuchaytirsa, kuchaytirishi, also pasaytirmaydi. Zero, bu bo'lib o'tgan hodisa buyuk ishq qudrati oldida	

	anglatmaydigan – «bekorchi safsata»lardir. Ular ishq-muhabbatning inson ko'nglida yashaydigan misli ko'rilmagan o'zgarishlarini ham «qizamiqqa o'xshab vaqti soati bilan o'tib ketadigan bir narsa» deb biladilar. Ular jismning begona bo'lishi ruhning begonalashuvini also anglatmasligini hech tan olgilar kelmaydi: «Behudadir ko'z yoshning seli... U – begona. U endi kelin...» dey-dilar. «Surat» she'ridagi lirik qahramon bu haqida qanday fikrlaydi?	nima ekan: «To'y – bu asli badjahl ota, Baxtli bo'lsin qizim degani...» Lirik qahramon uchun bu hodisa bor-yo'gi shuni anglatadi, xolos! «Yonib ketsin chirsillab qalbim, Sevish kerak... yashash shart emas!» – deydi	
31.	«Yiqilsin mehvari olam Va tubdan tor-mor o'lsin», – misralari kimning qalamiga mansub?	Ozarbayjon shoiri Samad Vurg'un	
32.	«Kipriklari uzun kokillaridan...» mazmunidagi misra qaysi shoirning qanday nomdagi asarida uchraydi?	Usmon Nosirning «Naxshon» dostonida: «Kiprigi ko'ksiga soya solgan qiz»	8
33.	Olovda tug'ilib, olovdan omon chiqadigan afsonaviy qush...	Samandar	
34.	«Yuraklarda yurmaganini, Oh, oldindan bilgan qush. Har o'zbekning yuragini O'ziniki qilgan qush» misralari qaysi ijodkor qalamiga mansub?	Halima Xudoyberdiyeva	K

**Quyidagi misralar Muhammad Yusufning
qaysi she'rlaridan olingan?**

35.	«Shoir shunday ko'pki, ularga yer tor, Hammasi mashhur va hammasi nomdor, Ulug'vor, ularga yetmoq ko'p dushvor. Ammo ular oyga bosib yuzini Turganda osmonin bag'riga ilk bor Biz olib borgaymiz tuproq isini, Gulday dimog'iga tutamiz, qizim, Biz hali hammadan o'tamiz, qizim!...»	«Madina»	
36.	«Qirqinchi qasrimga o'taymi endi, Kechagi yoshligim ertakmi endi?»	«Yangi yil kechasi»	K
37.	«Kim Qashqarni qildi makon, Kim Enasoy tomonda, Jaloliddin – Kurdistonda, Boburing – Hindistonda, Bu qanday yuz qarolik deb, Yotarlar zimistonda...»	«Vatanim»	8
38.	«Yurak qoning to'kilgan so'qmoq Bag'ri alvon lolaqizg'aldoq, Senga toshlar otdi qay gumroh... Zor yig'lading buncha ham hayhot, Menda ham bor sendagi sayyod, Ey beozor, ey mo'min jonjot... Bu dunyoning nokaslari bor, Ezgulikni ko'rolmaydilar. Meni ham qon qildilar ular... Labim bilan yarang silayman, Senga dardi shifo tilayman, Kel, tug'ishgan og'ang bo'lay man...»	«Jayron» («Jayron nega ko'zing to'la yosh»)	K

39.	«Oqib ketdi suvlarda Tohir, Zuhro yig'lab qoldi qon bag'ir... Nima deysan, ey, g'ayur inson? G'iybatlaring qildi meni qon...»	«Mehr qolur»	8
40.	«Ko'zimning yoshini keladi ichgim, Tilimni chaynagim kelar gohida... Umrinni topshirib Qo'ydim ko'nglimga... Uyg'onsam – ko'rpam kul, Yig'lar sevgilim... Ayi q bosgan gulday Ezildi ko'nglim... Yumalab yotaman Ilonlar bilan... Kiyiklar qonini Keladi ichgim, Chayonni chaynagim Kelar gohida»	«Surat»	
41.	«Qadim yurtga qaytsin qadim navolarim, O'tmishni yod etay desang, xalq bo'l, elim. Alpomishga alla aytgan momolarim Ruhini shod etay desang, xalq bo'l, elim»	«Madhiya»	
42.	«O'g'lim desang osmonlarga G'iro't bo'lib uchgayman. Chambil yurtda Alpomishga Navkar bo'lib tushgayman»	«Vatanim»	8
43.	«Yonib ketsin chirsillab qalbin, Sevish kerak ... yashash shart emas!»	«Surat»	
44.	«Uyg'onsam – ko'rpam kul, Yig'lar sevgilim ... Ayi q bosgan gulday Ezildi ko'nglim»	«Surat»	

Quyidagi she'r misralarini davom ettiring

	«Muhabbat»		
45.	«Muhabbat, ey go'zal iztirob, Ey ko'hna dard, ey ko'hna tuyg'u. Ko'kraginga qo'lingni tirab...»	«Yuragimni to'kib qo'yding- ku»	K
46.	«Qancha ko'zlar menga zor edi, Na g'am, na anduhim bor edi. Qushday yengil ruhim bor edi»	«Chok-chokidan so'kib qo'yding- ku»	K
47.	«Ne qilarding menga tegib sen, Yengilmagan edim – yengib sen, Boshlarimni yerga egib sen...»	«Qomatimni bukib qo'yding- ku»	K
48.	«Sen men uchun bir xayol eding, Yaxshi bor yo yaxshi qol eding. Jon kerakmi – mana ol endi...»	«Qiynar bo'lsang, qiynab to'yding-ku»	K
49.	«Bilmam, nima edi maqsading, Menga bir juft guling asrading. Birin otin Kumush atading...»	«Birin otin Zaynab qo'yding-ku»	K
50.	«Muhabbat, ey go'zal iztirob, Ko'chang kezdim sarson, dovdirab, Yuzlarimga yuzlaring tirab...»	«Ko'zlarimni boylab qo'yding- ku»	K
	«Yurtim ado bo'lmas armonlaring bor...»		
51.	«Yurtim ado bo'lmas armonlaring bor, Toshlarni yig'latgan dostonlaring bor, O'tmishingni o'ylab og'riydi jonim...»	«Ko'ksing to'la shahid o'g'lonlaring bor»	8
52.	«Bag'rim o'rtar bir o'y bahor ayyomlar, Oy botgan yoqlarga termilib shomlar. Aybin bilmay ketgan Akmal lkromlar...»	«Fayzullodek mard-u maydonlaring bor»	8

53.	«Yurtim, ko'nglingdek keng osmonlaring bor, Yulduzni yig'latgan dostonlaring bor. Osmonlaringda ham diydoringga zor...»	«Jayrondek termulgan Cho'lponlaring bor»	8
54.	«Qo'ling qadog'iga bosay yuzimni, Onamsan-ku, og'ir olma so'zimni, Qayinbarglar yopib qaro ko'zini...»	«Olislarda qolgan Usmonlaring bor»	8
55.	«Alhazar, alhazar, ming bor alhazar, Ana, yurishibdi kiyganlari zar, Qodiriyini sotib shoir bo'lganlar...»	«Mehrobingdan chiqqan chayonlaring bor»	8
56.	«Qurboning bo'layin, ey onajonim, Sening faryodlaring – mening fig'onim, O'tmishingni o'ylab qiynalar jonim...»	«Aytsam ado bo'lmas dostonlaring bor»	8
	«Biz baxtli bo'lamiz»		
57.	«Mayli-da kimgadir yoqsa, yoqmasa, Ularga qo'shilib yig'lasharmidik. Biz baxtli bo'lamiz, Xudo xohlasa...»	«Xudo xohlamasa, Uchrasharmidik»	8
58.	«Rayhon hidlaringni yo'llarimga sep, Kut meni har oqshom Ko'kka oy chiqqan. Faqat yig'lamagin aybim nima deb...»	«Aybing – onang seni chiroyli tuqqan!...»	8
59.	«Menga bir tabassum Hadya et, ey, yor, nur tomsin lablaring sohillaridan.	«Kipriklari uzun kokillaridan?...»	8

	O'zing ayt, senday qiz yana qayda bor...»		
60.	«Iymanib yashama xayol pinjida, Yoyil, yayra, jonim, o'rtanma g'amda. G'iybatlarga chida, Tuhmatga chida...»	«Sen bittasan, axir, Yorug' olamda»	8
61.	«Men esa oshig'ing Sening eng g'arib, Tundan so'z qarz olib, tongga tutguvchi. Sening yoningda ham seni axtarib...»	«Sening yoningda ham Seni kutguvchi»	8
62.	«Ista, tiz cho'kaman hozir oldingda, Sevdim, sevganimdan uyalmoq nechun? Barcha farishtalar sening qalbingda...»	«Ijarada turgan qizlar men uchun!..»	8
63.	Biz baxtli bo'lamiz, Xudo xohlasa...»	«Xudo xohlamasa, Uchrasharmidik»	8
64.	Ol, deya bir Egam...	osmonga uchsa ruhlarim	8
65.	Bir ajib moviy diyor...	bo'ynini quchsa ruhlarim	8
66.	Ko'k mening ko'ksim bo'lur...	yulduzlari – anduhlarim	8
67.	Gul o'pib, gul yopinib...	har dilda mozorim qolur	8
68.	Men ketarman bir kuni...	navolarim, zorim qolur	8

MUSTAQILLIK DAVRI ADABIYOTI

1.	XX asr adabiyotida qaysi uslub yetakchilik qildi?	XX asrda o'zbek adabiyotining taraqqiyot yo'lida realistik tasvir yetakchilik qildi	11
2.	O'zbek adabiyoti tarixida qachondan yangi davr boshlandi?	1991-yil 1-sentabrdan (badiiy ijodning har bir yo'nalishi – nazm, nasr va dramaturgiya mohiyat e'tibori bilan mustaqillik davrining mavzulari bilan boyidi)	11
3.	Millatimiz ahli o'z ma'naviyatining asosi bo'lmish Qur'oni Karim bilan qaysi davr adabiyotida tanishish imkoniyatiga ega bo'lishdi?	Mustaqillik davri adabiyotida	9
4.	Mustaqillik davri adabiyotining o'ziga xos xususiyatlari...	1. Bu davr adabiyoti hukmron mafkura tazyiqidan qutuldi. Ilmiy-estetik qarashlar xilma-xilligi kuchaydi. 2. Mustaqil o'zbek davlati badiiy adabiyotni sho'ro zamonida bo'lgani kabi o'z monopoliyasiga aylantirishga urinmadi. Adabiyot ijodkorining ko'ngil ishiga aylandi. 3. Istiqloq davri adabiyoti odamga ishchi kuchi, ishlab chiqaruvchi, mehnatkash sifatida yondashish tarzidan qutuldi. Odam murakkab va anglash mumkin bo'lgan inson sifatida badiiy tadqiq etildi. 4. Mustaqillik davri adabiyoti biror ijtimoiy tuzumning afzalligini ko'rsatish, siyosiy tizimlarni takomillashtirishga emas, alohida inson shaxsining ma'naviyatini mukammallashtirishga yo'naltirildi.	

	Bu davr adabiyoti ommani emas, shaxsni tadqiq etishga yo'naltirildi. 5. Bu adabiyot inson, insonlararo munosabatlar g'oyat murakkab, chigal va izohlash mushkul ekanligini chuqur anglagan va ularni butun murakkabliklari bilan aks ettirishga harakat qilayotgan adabiyotdir. Adabiyotdagi odam hayotdagi odamga qaraganda chuqurroq, murakkabroq, o'ychilroq, ingichkaroq bo'lib bormoqda. 6. Bu davr adabiyoti mavzusi dolzarblik, hozirjavoblik, zamonaviylik singari sirtqi belgilardan baland turishga va lahzalik holatlarning manguikka suratlanishiga yo'naltirilmoqda. Shu yo'l bilan adabiyot hayotdan nusxa olishdan, ya'ni ko'chirmachilikdan qutulib bormoqda. Mazkur holat badiiy tasvirning chuqurlashuviga, odam ruhiyati qatlamlarini nozikroq idrok etishga imkon yaratadi. 7. Mustaqillik davri adabiyoti chinakamiga xilma-xil adabiyotga aylandi. Xilma-xil badiiy asarlarning vujudga kelishi tufayli xilma-xil o'quvchilar paydo bo'ldi. Badiiy didi yuksak, so'zni nozik his etadigan, sezimlardagi yengil tebranishlarni ham ilg'ay oladigan kitobxon shakllanishiga ham turtki bo'ldi. Ommaviylik badiiy adabiyot uchun asosiy maqsad, yuqori ko'rsatkich emasligi anglab yetildi. 8. Yuqorida sanab o'tilgan omillar tufayli bu davr adabiyoti jo'nlikdan, anchayinlikdan, to'porilikdan qutuldi va uning asl namunalari hamisha	
--	--	--

	ham izohlash, tushuntirish, mantiqiy qoliplarga solish mumkin bo'lmay qoldi. Badiiy adabiyot mantiq va axloqdan ham teranroq sezimlar bilan ish ko'rishi, eng murakkab mavhumlikni moddiylashtirishga da'vat etilgan hodisa ekanligi tan olindi. 9. Ijod erkinligi, xilma-xil fikrlash imkoniyati, badiiy so'zga davlat miqyosida xo'jayinlik qilishning barham topganligi o'rtamiyona asarlarning ham yaratilishi hamda chop etilishiga imkon tug'ildi. 10. Bozor munosabatlari badiiy ijod sohasida ham namoyon bo'la boshladi. Natijada xaridorgir, ommaning o'tkinchi talablariga mos keladigan asarlar yaratishga harakat kuchaydi. Shuning oqibati o'laroq, o'zbek adabiyotida erotik tasvirlar, sarguzasht yo'nalishdagi oldi-qochdi bitiklar ko'paydi. Bir so'z bilan aytganda, mustaqillik davridagi milliy adabiyot millat ahlining ko'nglini, ruhiyatini tasvirlashga e'tibor qaratmoqda. Natijada, inson asosiy badiiy qadriyatga aylandi	9
--	---	---

MUSTAQILLIK DAVRI O'ZBEK SHE'RIYATI

5.	O'zbek she'riyati istiqlol yillarida qanday hodisa sifatida namoyon bo'la boshladi?	O'ziga xos yangi adabiy-estetik hodisa sifatida	11
6.	Mustaqillik davri adabiyotida qaysi mavzular yetakchilik qildi?	Mafkuraviylashgan eski adabiy siyosatdan boshqacha, ya'ni inson erkini qadrlash, Vatanning chin saodati, buyuk kelajagi uchun qayg'urish, milliy o'zlikni anglash, milliy qadriyatlarni e'zozlash kabi qator mavzular bu davr she'riyatida yetakchilik qildi	11
7.	«Bu dunyoga bir qo'shiq, Berib ketgin, shoirim – Marhumlar uyg'onsinlar, Uxlolmasin tiriklar». She'r muallifini aniqlang. She'rda qanday badiiy san'at qo'llangan?	Mubolag'a qo'llangan (Usmon Azim o'z zamondoshlarini badiiy jihatdan yuksak, ta'sirli, umrboqiy she'rlar yozishga chaqirayotgandek taassurot uyg'otadi)	11
8.	Hissiyot jilvalari aks etgan she'riyat...	Meditativ nazm	9
9.	Ramziy ifodalarni aks ettirish...	Poetik mim	9

Quyidagi she'rlar qaysi ijodkorlar qalamiga mansub?

10.	«Asr bilan vidolashuv»	Jamol Kamol (O'zbekiston xalq shoiri, 1938-yilda tug'ilgan)	11
11.	«Mustaqil Vatanni baxt nuri chaysin»	Oydin Hojiyeva (O'zbekiston xalq shoiri, 1942-yilda tug'ilgan)	11
12.	«Grafika»	Usmon Azim (O'zbekiston xalq shoiri, 1950-yilda tug'ilgan)	11

13.	«Men ko'ksingga boshimni qo'ydim»	Xurshid Davron (O'zbekiston xalq shoiri, 1952-yilda tug'ilgan)	11
14.	«Momo yer»	Mahmud Toir (O'zbekiston xalq shoiri, 1952-yilda tug'ilgan)	11
15.	«Vatan»	Sirojiddin Sayyid (O'zbekiston xalq shoiri, 1958-yilda tug'ilgan)	11
16.	«O'zbek»	Iqbol Mirzo (O'zbekiston xalq shoiri, 1967-yilda tug'ilgan)	11

«Asr bilan vidolashuv» she'ri

17.	«Asr bilan vidolashuv» she'ri ning qaysi misralarida shoir XX asrda ro'y bergan alamli xotiralarni yodga o'radi?	«Yigirmanchi asr... Dunyo charx urib, Insonlar boshiga yog'ildi ofat. Daryo-daryo qonlar oqdi ayqirib, Ellarni qurshadi qirg'in, qabohat. Mustabidlar o'tdi davronlar surib, Bo'yinlarga solib zanjir, asorat, Do'st'ar, qanday og'ir asr bo'ldi bu, Odamzod bariga chidadi, yohu!.. Jahannam elchisi – atomni ko'rdik, Mahshar gulxanini ko'rdik qalovda. Olovga sig'indik, olovda yurdik, Najot farishtasin ko'rdik olovda. Insof, diyonatdan yuzni o'girdik, Butun bir dunyoni tutdik garovda... Millionlarning fikr-u andishasida Bobolar zikri bor, bobolar xuni, Nazar sol, dunyoning qay go'shasida Hamon hukmrondir qabohat tuni. Kunduz kechib mehnat nashidasida, Kechalar vasvasa buzar uyquni, Dohiyalar o'tdilar, g'oyalar qoldi, Bulutlar ketdilar, soyalar qoldi...	11
-----	---	--	----

		Xalqim, bu asrda qaram eding, qul, Bulutlar ortida tole yulduzing, Otildi, chopildi, kuyib bo'ldi kul Ne-ne azizlaring, o'g'loning, qizing. Bardosh berolmadi, quridi butkul Peshonagga bitgan bitta dengizing, Orol qulligimiz qurboni bo'ldi, Olam bu shikvaning hayroni bo'ldi...	
		Yigirmanchi asr armonlar bilan Necha bor tug'ildik, necha bor o'ldik. Ollohni tark etib, bo'ldik yuztuban, Millatdan yuz burib, yuz qaro bo'ldik»	
18.	Qaysi misralarda XX asrda ilm-fanda ro'y bergan kashfiyotlar haqida so'z boradi?	«Yigirmanchi asr... Munavvar etdi To'garak jahonni aqliy mo'jiza. Inson ilmi olis yulduzga yetdi, Inson qadam qo'ydi to'lin oy uzra. Bir vzum yuraklarning g'ubori ketdi, Xayollar yorishdi nurday pokiza, Ko'rdik olamshumul kashfiyotlarni, Koinot ortida koinotlarni... Dunyoni kashf etib, dunyoni bildik, Tadqiq eta oldik yomg'irni, qorni, Falak peshtoqiga bayroqni ildik, Bildik borliq aro har neki borni. Jumboqlar ustiga qancha egildik, Ochdik zarradagi buyuk asrorni»	11
19.	Qaysi misralarda istiqlool shukuhi mujassam?	Xayriyatki, bugun ozoddir Vatan, Yana qayta boshdan umidga to'ldik. Yana tong nuriga qorishdi dunyo, Ko'zimiz o'ngida yorishdi dunyo... Istiqlool, ey mening asriy murodim, Ko'zlarim ustiga qo'yaber qadam, Niholdek qomating ko'rdi avlodim, Ma'yus ruhimizga ufurdi ko'klam.	11

		Olohdan yetishdi bo'yla imdodim, Asrim, tutib berding yelkangni sen ham, Sen ham sahovating aylading zuhur, Mustaqillik uchun senga tashakkur!..	
20.	Shoir mustaqillik uchun kimga yoki nimaga tashakkur izhor qilmoqda?	XX asrga	11
21.	Shikva so'zining ma'nosi...	Shikoyat, arz qilish	11

«Mustaqil Vatanni baxt nuri chaysin»

22.	She'rdagi asosiy mavzu Vatanmi yoki Ayol?	She'rda Ayol mavzusi qalamga olingan	11
23.	Shoira o'zbek ayolini qanday ta'riflaydi?	«Sumbula suviday tiniq», «qaldirg'och niyatli», «nozigim», «ravshan bir chiroqday»	11

Quyidagi savollarga she'r mazmunidan kelib chiqib javob bering

24.	Ayol dunyoni nimadan asraydi?	Balo qazodan	11
25.	Oyog'iga tilla kavush emas, cho'yanday og'ir kirza etik kiyib yurgan ayolning sumbul sochlariga kim oshiq?	Yigit emas, yomg'irlar	11
26.	Polaponini unutgan ayol qaysi ish bilan band?	G'o'za parvarishi bilan	11
27.	Ayoldan nima rozi bo'lib ketadi?	Ketmon (Sendan rozi ketar shu ko'hna ketmon)	11
28.	Saratonda, issiqda ayollar hordiq neligini bilmay ishlayotganda kimlar salqin shiyponni chog'lab qochadi?	Erkaklar	11

29.	Ro'zg'or – g'orni butlagil deb Egam ayol jonini nechta qilib yaratgan?	Qirq bitta qilib	11
30.	Tunlar nimalar bez-bez og'rir?	Barmoqlar	11

Quyidagi misralarni davom ettiring

31.	Allaga shaylansa gul dudoqlaring...	Mustaqil Vatanning yetar kamolga	11
32.	O'g'ling elga ega bo'lib ulg'aysin...	Qizlaring malika bo'lib ulg'aysin	11
33.	Shoh-u gadoga ham oq sut bergan zot...	Mustaqil Vatanni baxt nuri chaysin	11
34.	Endi uying to'ri o'zniki bo'lg'ay...	Noning butun bo'lg'ay, o'zliging bo'lg'ay!	11
35.	Endi og'zingdagin oldirma, xalqim...	Mustaqillik yorug' yuzliging bo'lg'ay!	11

«Grafika»

36.	She'rda lirik qahramon- ning qanday kechinma- lari tasvirlangan?	Hayoti oq va qora ranglardan iborat baxtsiz oshiq hijroni	11
-----	--	---	----

Quyidagi timsollar qanday ranglarda berilgan?

37.	Ko'zing	Qaro	11
38.	Qoshlaring	Qaro	11
39.	Yuzlaring	Oq	11
40.	Kulishlaring	Oq	11
41.	Qo'lingdagi ta'na toshlaring	Qaro	11
42.	Menga g'amgin boqib turishlaring	Oq	11
43.	Unutishing	Qaro	11
44.	Hijroning	Qaro	11

45.	Sog'inching	Oppoqdir	11
46.	Xatlaring	Oppoq	11
47.	Yurganing	Qarodir	11
48.	Menga tashlab ketgan dardlaring	Oppoq	11
49.	Shommi yo saharmi – vaqtimdir	Qaro	11
50.	Sen deb to'kayotgan yoshlarim	Oppoq	11
51.	Sening ham mening ham baxtimdir	Qaro	11
52.	O'ttiz to'rt yoshingda sochlaring	Oppoq	11
53.	Ishon, yurak	Oqdir	11
54.	Taqdir	Qarodir	11
55.	Bizning bog'larda	Oq-qora bo'yoqlar	11
56.	Quyidagi misrani davom ettiring. Men million bo'yoqni bilardim, axir...	Ikkimiz baxtiyor bo'lgan chog'larda	11

**«Men ko'ksingga boshimni qo'ydim»
Quyidagi misralarni davom ettiring**

57.	Men ko'ksingga boshimni qo'ydim, Sen chekkan g'am, hasratda kuydim. Suydim seni Oqdaryongni ham...	Hamda Qoradaryongni suydim, Ey, qalbmning onasi, Vatan!	11
58.	Sen bobolar bitgan baytdirsan, Muhabbatim qo'shib ayturman. O'tmishingga yo'l solib goho...	Kelajaging bilib qayturman, Ey, qalbmning onasi, Vatan!	11
59.	Sen o'tgan yo'l – yuragim yo'li, Iztirob yoshlari cho'kkan yo'l. Bobolarim jasoratiga...	Guvoh – alvon qonga cho'mgan yo'l, Ey, qalbmning onasi, Vatan!	11

60.	Bu yo'llardan borurman, qadim Bitiktoshlar chiqar qoshimga. Ular so'zin ko'chiraman jim...	Yuragimning bujur toshiga, Ey, dardimga darmonim, Vatan!	11
61.	Isming aytib chiqar kurtaklar, Isming aytib chiqadi quyosh. Isming aytar jangchi yuraklar...	Kurash chog'i tugasa bardosh, Ey, qalbimning onasi, Vatan!	11
62.	Bolakaylar qog'ozdan yasab Oqizgan kemachalarday, So'lim tonglar, ol tonglar yasan	Oqib chiqar kechalarindan. Sen umrimning tongisan, Vatan!	11
63.	Men ko'ksingga boshimni qo'ydim, Sen chekkan dard, hasratda kuydim. Suydim sening Oqdaryongni ham...	Hamda Qoradaryongni suydim, Ey, qalbimning onasi, Vatan!	11

She'ring misralarini davom ettiring

	«Momo yer»		
64.	Shamollarning shokilasi daraxtlarning bo'ynidadir, Tog'lar toshin dil izhori irmoqlarning o'ynidadir, Oshiq bulbul sir, xandasi g'unchalarning qo'ynidadir...	Aytar so'zim suvsratini, Momo yerim, o'zing berding	11
65.	Maysalaring shivirlashdi, tizlar cho'kdim, quloq berdim, Bilmay bosib chumolini, gunohimga so'roq berdim, Vatan ne deb so'rganlarga bir kaftgina tuproq berdim...	Menga Vatan siyratini, Momo yerim, o'zing berding	11

66.	Quyosh ko'kda sen deb yashar, Oy boshingda o'rgiladi, Ko'rdim har tun ming-ming yulduz etagingga nur eladi, Chimdingina loying bilan qaldirg'och beshik beladi...	Bu dunyoning hayratini, Momo yerim, o'zing berding	11
67.	Senda ungan har bir giyoh Yaratganga sano aytar, Ko'kka yetgan teraklar ham kuni bitsa, senga qaytar, Muhammadga ummat Mahmud kafti kuyib duo aylar...	Oshiqlikning qudratini, Momo yerim, o'zing berding	11
	«Vatan»		
68.	Dil porasi, ko'z qorasi sen o'zingdirsan, Mening ko'nglim sen, aslida, sen ko'zimdirsan. Tomirimda tomir yoygan ilk so'zimdirsan...	Ilk og'rig'im, ilk yomg'irim, naysonim, Vatan	11
69.	Qir ustida yonboshlagan bobom chaylasi Bu dunyoda kimlarningdir orzu- havasi. Dimog'imda yulduz isi, shabnamlar isi...	Momom ekib ketgan kashnich, rayhonim, Vatan	11
70.	Quloq solsam, shivirlagay hatto toshlaring, Oy-u quyosh, kamalaklar ko'z-u qoshlaring. Beshigimni tebratgandir qaldirg'ochlaring...	Oy-u Quyosh ko'rpa solgan ayvonim, Vatan	11
71.	Bo'ronlari tulporlarga tunda yo'l bo'lgan, Bir o'g'loni chinor, biri majnuntol bo'lgan. Temurlari ot minganda jahon lol bo'lgan...	Jahonlarga timsol shoh-u sultonim, Vatan	11

72.	Valilardan ibrat so'ylar qadim sahrolar, So'ldi qancha saltanatlar, qancha tug'rolar. Maqbaralar aytsin, lekin aytsin Zuhrolar: Yer ostidan suhbat aylar hanuz Kubrolar...	Termiziylar bedor yotgan qo'rg'onim, Vatan	11
73.	Ne tong edi – izg'irinlar zahrini totding, Dasturxonda muztar qoldi qand-u naboting. Shahidlarning nomlaridir har bir raboting, Abadiy yod erur asli adabiyoting...	Cho'lpon, Fitrat, Qodiriy ham Usmonim, Vatan	11
74.	Gard qo'nmasin toki sening kipriklaringga, Kipriklarim kiprik qilay ko'priklaringga. Malham bo'lmoq uchun asriy og'riqlaringga Bulutlaring suzib yurar ko'k, qirlaringga...	Uyg'oq ruhlar osmonida posbonim, Vatan	11
75.	Naqshlaring qutuldilar kishan- bandlardan, Xatlar oldim yuragimga Naqshbandlardan, Afrosiyob bilan tengdosh kuy, ohanglardan. She'rlaringga ranglar oldim Samarqandlardan...	Gohi moviy, gohi zangor dostonim, Vatan	11
76.	Ulug'laring xokini men yuzlarga surtay, Dilimdagi eng muqaddas so'zlarga surtay,	O'z yurtiga qaytib kelgan Qur'onim, Vatan	11

	Onamdayin aziz non-u tuzlarga surtay. Ozod bo'lgan oyatlaring ko'zlarga surtay...		
77.	Men dunyoni ne deb aytay? Bu bir ko'hna bog', O'z bilganin sayrar bunda har qumri, har zog'. Aslo sening bag'irlaring ko'rmayin men dog', Yulduzlarga osmon bo'lgan, ey nurli tuproq...	Osmonlari yer-u, yeri osmonim, Vatan	11
78.	So'qmog'ingda men bir epkin yo bir nasimman, Yaproq sening, xas bo'lsam gar sening xasingman. Jayronlaring ko'zlarida qolar so'zingman, Mening borim sen bilandir, yo'g'im sen bilan...	Katta yo'lga chiqqan ulug' karvonim, Vatan	11
79.	«Vatan» she'rining har bir bandi necha misradan iborat?	1 – 4-bandlari 4 misradan, qolganlari besh misradan iborat	11
	«O'zbek»		
80.	Manglayga kaft qo'yib olisga boqsam, Edildan ko'rinar bo'ylaring, o'zbek. Tush kabi jimirlab ming yil oqsa ham...	Noming aytar Enasoylaring, o'zbek	11
81.	Nuh to'foni, demak, qismat shamoli, Kimningdir kamoli, kimning zavoli. Sargashta kun ko'rding ohu misoli...	Shundan hamon mungli kuylaring, o'zbek	11

82.	Dili qonga to'lib, ko'zlari – yoshga, Alp Tegin bir hikmat chegirdi toshga: «Bizning qayg'umiz yo'q boladan boshqa...»	Bolangga bog'lidir o'ylaring, o'zbek	11
83.	Bir zamon olovni iloh bilgan el, Quyoshga qarashni gunoh bilgan el. Har bir bosqinchini qo'noq bilgan el...	Yovga so'qmoq bo'lgan ko'ylaring, o'zbek	11
84.	Ismingni ayirib kechdi asrlar, Xonlikni beklikka bo'lgan ne sirlar? Kentlarga sochilgan o'rda, qasrlar...	Qumdan qorilganmi loylaring, o'zbek?	11
85.	Dil qo'zg'alsa, elni to'xtatib bo'lmas, Sel qo'zg'alsa, gilni to'xtatib bo'lmas, Zanjir uzgan qulni to'xtatib bo'lmas...	Tig' bo'ldi har bitta mo'ylaring, o'zbek	11
86.	Bo'yingndan ketgan yo'q hali dor izi, Qo'y, qora kunlarning o'chsin qorasi! Sen borsan – Temurning ulug' vorisi...	Osmoningga qaytdi oylaring, o'zbek	11
87.	Katta qishloq ekan Parij, London, Rim, Dalamni sog'inib ezildi ko'nglim. Dunyo go'zali – sen, qadoqqo'l singlim...	Go'zaldir o'ngigan ko'ylaging, o'zbek	11
88.	Haftalab yo'l qarab sarg'aymas Kumush, Tog'ni talqon qildi bobomeros musht, Tin oldi davonga boqib Alpomish...	Tog'larni qo'pordi yoylaring, o'zbek	11
89.	Qo'lingni ko'zimga suray, otajon, Yoningda ul bo'lib yuray, otajon, Yaxshi kunlaringni ko'ray, otajon...	Sovimasin qo'l- da choylaring, o'zbek	11

90.	Onajon, havoli bog'lar muborak, Handalak band bergan chog'lar muborak, Kelin yuzidagi dog'lar muborak...	Bug'doylarga to'lsin uylaring, o'zbek	11
91.	Sumbula – to'kinlik, to'ylar mavsumi, Bir qo'zg'alib olar bog'bonning xumi. Asli, bir satrdir she'rim mazmuni...	To'ylarga ulansin to'ylaring, o'zbek!	11

Quyidagi she'riy asarlar mualliflarini aniqlang

«Turkiylar», «Izohsiz lug'at», «Iqror», «Adashgan ruh»,
«Istig'for», «Tush», «Ayolg'u», «Yo'l», «Oq va qora»,
«Qora devor», «Bog'zimdan sirqirar tovush – qon...»,
«Munojot», «Oyloq kecha...», «Sensiz»

92.	Pauf Parfi	«Adashgan ruh», «Qora devor», «Munojot», «Sensiz»	9
93.	Shavkat Rahmon	«Turkiylar», «Iqror»	9
94.	Azim Suyun	«Istig'for», «Oq va qora»	3
95.	Abduvali Qutbiddin	«Izohsiz lug'at»	9
96.	Aziz Said	«Tush», «Yo'l»	9
97.	Faxriyor	«Ayolg'u», «Bog'zimdan sirqirar tovush – qon...», «Oyloq kecha...»	9

Quyidagi she'riy misralar qaysi shoirlar qalamiga mansub?

98.	Yerga botgan osmonlarni kuzatdim, Chopilgan oyog'im bilan chopdim men. Kesilgan qo'limni sizga uzatdim, Bu dunyo gullarga to'ldi. Qotdim men	Rauf Parfi	9
-----	---	------------	---

99.	Umrinni o'tkinchi saboga berdim, Eng so'nggi chaqamni gadoga berdim, Bu telba ruhimni Xudoga berdim... Sabo olib bordi, gadoga berdi Gado yig'lab bordi, Xudoga berdi. Xudo meni senga – xatoga berdi, Sen meni kimlarga berding, Azizim?	Zebo Mirzo	9
100.	«Ko'ngilga dog' berdi, diydalarga – yosh... Kuymoqqa dil berdi, suymoqqa – ayol. Cho'kmoqqa tiz berdi, egmoq uchun – bosh... Jon berdi ayolga etguday nisor, Uni deb yonmoqqa – sham kabi hayot... Yaralmay qolgani birgina visol»	Faxriyor	9
101.	Shaftolirang olam nayza uchinda, Dunyolari yolg'on, men o'ldim chindan	Rauf Parfi	
102.	qobirg'alar qabarar suyaklarim qadoqdir qaboqlarim o'q tugab bo'shab qolgan sadoqdir kuyib kuyib kul bo'lgan nafratlarim adoqdir chuchmomalar ko'k kiygan namozshomgul gul gulim hey tulugim hey tulum hey tulugim hey tulum	Faxriyor	
103.	... bitta so'z qoldirgim keladi ruh yerto'lasidan o'g'irlangan so'z osmon hidi keladigan so'z dunyoning o'zi qadar anglab bo'lmas sir qadar	Bahrom Ro'zimu- hammad	
104.	oy bolta	Faxriyor	9

105.	ko'zdan ichkarida yo'l yo'q so'zdan ichkarida yo'l yo'q ammo xo'roz qichqirig'i ortiga shafaqrang qishlog'im bekinib olgan	Bahrom Ro'zimu- hammad	9
106.	men qanday yashashim lozim qanday bo'lsam sizga yoqaman qaysi usulda yozsam she'rlarimni o'qiysiz aruzdami barmoqdami sarbastdami yo	Bahrom Ro'zimu- hammad	

MUSTAQILLIK DAVRI NASRI

1.	Milliy istiq- lol davri o'zbek nasrining yeta'chi xususiyati...	Ijodiy tajribalar qilish, kutilmagan tasvir yo'sinlarini qo'llash, badiiy ifodaning kutilmagan, yangi tamoyillaridan foydalanish, insonga yondashuvning yangichaligi, tasvirning quyuqligi, inson ruhiyati qatlamlarini aks ettirish miqyosining kengligi va ifoda tarzining favquloddaligi...	9
2.	Quyidagi fikr muallifini aniqlang. «Yozuvchini, garchi shaxsan tanilmasa ham, asarlarini o'qib, qanday tabiatli shaxs ekanini g'oyibona bilish, tasavvur qilish mumkin. Chunki u asarlarida asosan o'z tabiatini, ruhini tasvirlaydi»	Abdulla Qodiriy	11
3.	Mustaqillik davri adabiyotida qanday o'zgarishlar yuz berdi?	1) zamonaviy o'zbek adabiyotida nasriy asarlar o'z ko'lami va g'oyaviy- badiiy jihatdan tasvir imkoniyatlarining kengligi bilan ajralib turadi; 2) asarlar yaratishda dunyo adabiyoti tajribalaridan o'rganildi, eng yaxshi asarlarda jahon adabiyotining tasvir tamoyillari bilan o'zbekona milliy tafakkur uyg'unlashdi; 3) inson tabiatidagi ziddiyatlarni noan'anaviy usulda tasvirlashga e'tibor kuchaydi; 4) insonning sirli dunyosini badiiy tadqiq qilish jihatidan o'zbek nasri yuksaldi; 5) ijod erkinligi cheklanmadi; 6) inson va tabiat masalasi adiblar tomonidan ko'p qalamga olindi	11

4.	Ulug'bek Abdulvahobning inson xayolotidagi, kechinmalaridagi tartibsizlik tasvir obyektiga aylangan asari...	«Yolg'izlik» qissasi	9
5.	Nazar Eshonqulning jahon prozasining eng ilg'or tajribalari asosida sof milliy obrazlar yarata olgan asarlari...	«Qora kitob» qissasi, «Shamolni tutib bo'lmaydi», «Tobut shahar», «Quyun» hikoyalari	9
6.	O'y-xayollarning tartibsiz va noizchil oqimi berilgan, o'ychil inson tafakkuri va hissiyoti manzaralari namoyon etilgan asar...	Ulug'bek Abdulvahobning «Yolg'izlik» qissasi	9
7.	Milliy istiqlol o'zbek adabiyoti nasriga yangi ohang olib kirolgan yozuvchilardan biri...	Nazar Eshonqul	9
8.	Ifodaning qabariqligi, tasvir markaziga olingan shaxs tabiatining mutlaqo kutilmagan va yangiligidan tashqari, ohangning o'zgachaligi bilan ham kishini hayratga soladigan, ko'p qatlamli, zalvarli, ruhiy holat manzaralari zanjirsimon, bolaxonador qilib berilgan, hikoya maromining o'zi bilan badiiy kayfiyat hosil qila biladigan nasr namunasi...	Nazar Eshonqulning «Shamolni tutib bo'lmaydi» hikoyasi	9
9.	Ma'naviy dunyosi quruqlashgan, risoladagi odamlarday fikrlash va o'zgalarni tuyish saodatidan mahrum bo'lgan ma'naviyatsiz kimsalar tasvirlangan asarlarga misollar ayting	Shoyim Bo'tayevning «Sho'rodan qolgan odamlar» qissasi, A.Yo'ldoshevning «So'qir» hikoyasi	9

10.	Qahramonlar ruhiy olamini tadqiq etish ko'lamini va yo'sinlari jihatidan adabiyotimiz uchun tamomila yangilik bo'lgan asar...	Ulug'bek Abdulvahobning «Yolg'izlik» qissasi	9
11.	«Qishloqdoshlari bahor kelishi bilan eski yaylovlarga ko'chib chiqishar va yer shudgorlar, har kim o'z tashvishiga berilib ketardi. Qishloqda qolgan Bayna momo esa bu paytda yolg'izlik dashtini shudgorlar, u yerga har yili Zamon otboqar hukumat odamlari bilan kelib, eri va o'g'lini otib tashlagan oqshomni ekar va yolg'iz o'zi hosilini ham yig'ib olardi. Bayna momo har kecha ko'z yoshlari bilan to'lgan qayiqda yillar qoyalari orasida qolib ketgan eri bilan o'g'lining iltishik bo'lgan murdasi va Zamon otboqarning muzaffar qamchisi yotgan qonli halqob bilan to'lgan ayvonga suzib borar, ertalablari ho'l bo'lib ketgan yostig'ini xuddi qadim ajdodlarning unut bo'lgan yaloviday... baland tolga osib oftobda quritardi». Ushbu parcha qaysi asardan olingan?	Nazar Eshonqulning «Shamolni tutib bo'lmaydi» hikoyasidan	9

Quyidagi asarlar qaysi adiblar tomonidan yaratilgan?

«Otamdan qolgan dalalar», «Jaziramadagi odamlar»,
«Dasht-u dalalarda», «Oqbo'yin», «Tanazzul»,
«Qoyalar ham yig'laydi», «Tog' odami», «Oriyat»,
«Quvonchli kun» «Qultoy», «Tafakkur»,
«Bahoviddinning iti», «Yolg'izlik», «Olabo'ji», «Dinozavr»,
«Kapalaklar o'yini», «Bulut to'sgan oy», «Ozodlik»,
«Qon hidi», «Navro'z, navro'z», «Qora kitob»,

«Shamolni tutib bo'lmaydi», «Tobut shahar», «Quyun»,
 «Ming bir qiyofa», «Ko'zgu oldidagi odam», «Muvozanat»,
 «Isyon va itoat», «Sabo va Samandar», «Ffu»,
 «Tepalikdagi xaroba», «Ayollar saltanati va mamlakati»,
 «Puankare», «Tilsim saltanati», «Shoirning to'yi»,
 «Maydon», «Alisher Navoiy va rassom Abulxayr»,
 «Chapaklar va chalpaklar mamlakati»,
 «Ovoraning ko'rgan kechirganlari», «Bozor»,
 «Sho'rodan qolgan odamlar», «Darvesh»

12.	Omon Muxtor	«Ming bir qiyofa», «Ko'zgu oldidagi odam», «Tepalikdagi xaroba», «Ffu», «Ayollar saltanati va mamlakati», «Maydon», «Alisher Navoiy va rassom Abulxayr» romanlari...	9
13.	Nazar Eshonqul	«Qora kitob» qissasi, «Shamolni tutib bo'lmaydi», «Tobut shahar», «Quyun», «Qultoy», «Bahoviddinning iti» hikoyalari	9
14.	Xurshid Do'stmuhammad	«Bozor» romani	
15.	Lugmon Bo'rixon	«Jaziramadagi odamlar» romani	9
16.	Salomat Vafo	«Tilsim saltanati», «Ovoraning ko'rgan kechirganlari» romanlari	9
17.	Ulug'bek Abdulvahob	«Yolg'izlik» qissasi, «Muvozanat», «Isyon va itoat», «Sabo va Samandar» romanlari	9
18.	Shukur Xolmirzayev	«Olabo'ji», «Dinozavr» romanlari, «Bulut to'sgan oy», «Ozodlik», «Navro'z, navro'z» hikoyalari	9
19.	Normurod Norqobilov	«Oqbo'yin», «Qoyalar ham yig'laydi», «Tog' odami» qissalari, «Oriyat», «Quvonchli kun» hikoyalari	9

20.	Shoyim Bo'tayev	«Sho'rodan qolgan odamlar» qissasi, «Darvesh» hikoyasi	9
21.	Tog'ay Murod	«Otamdan qolgan dalalar» romani	9
22.	Abdurashid Nurmurod	«Qon hidi» romani	9
23.	Normurod Norqobilov	«Dasht-u dalalarda» romani	9
24.	To'xtamurod Rustamov	«Kapalaklar o'yini» romani	9
25.	Erkin A'zam (darslikda «A.A'zam» deya xato berilgan)	«Shoirning to'yi», «Chapaklar va chalpaklar mamlakati» qissalari	9
26.	Abduqayum Yo'ldoshev	«Puankare» hikoyasi	9
27.	Jamila Ergasheva	«Tanazzul» hikoyasi	9
28.	Zulfiya Qurolboy qizining	«Tafakkur» hikoyasi	9

Quyidagi asarlar janrlarini aniqlang.

«Otamdan qolgan dalalar», «Jaziramadagi odamlar», «Dasht-u dalalarda», «Oqbo'yin», «Tanazzul», «Qoyalar ham yig'laydi», «Tog' odami», «Oriyat», «Quvonchli kun» «Qultoy», «Tafakkur», «Bahoviddinning iti», «Yolg'izlik», «Olabo'ji», «Otamdan qolgan dalalar», «Dinozavr», «Kapalaklar o'yini», «Bulut to'sgan oy», «Ozodlik», «Qon hidi», «Navro'z, navro'z», «Qora kitob», «Shamolni tutib bo'lmaydi», «Tobut shahar», «Quyun», «Ming bir qiyofa», «Ko'zgu oldidagi odam», «Muvozanat», «Isyon va itoat», «Sabo va Samandar», «Tepalikdagi xaroba», «Ffu», «Ayollar saltanati va mamlakati», «Puankare», «Maydon», «Alisher Navoiy va rassom Abulxayr», «Tilsim saltanati», «Shoirning to'yi», «Chapaklar va chalpaklar mamlakati»,

«Ovoraning ko'rgan kechirganlari», «Sho'rodan qolgan odamlar», «Darvesh»

29.	Roman janrida	1) Omon Muxtorning «Ming bir qiyofa», «Ko'zgu oldidagi odam», «Tepalikdagi xaroba», «Ffu», «Ayollar saltanati va mamlakati», «Maydon», «Alisher Navoiy va rassom Abulxayr»; 2) Luqmon Bo'rixonning «Jaziramadagi odamlar»; 3) Salomat Vafoning «Tilsim saltanati», «Ovoraning ko'rgan kechirganlari»; 4) Abdurashid Nurmurodning «Qon hidi»; 5) Normurod Norqobilning «Dasht-u dalalarda»; 6) To'xtamurod Rustamovning «Kapalaklar o'yini»; 7) Ulug'bek Hamdamning «Muvozanat», «Isyon va itoat», «Sabo va Samandar»; 8) Shukur Xolmirzayevning «Olabo'ji», «Dinozavr»; 9) Tog'ay Murodning «Otamdan qolgan dalalar»	9
30.	Qissa janrida	1) Nazar Eshonqulning «Qora kitob»; 2) Ulug'bek Hamdamning «Yolg'izlik» qissasi; 3) Normurod Norqobilovning «Oqbo'yin», «Qoyalar ham yig'laydi», «Tog' odami»; 4) Shoyim Bo'tayevning «Sho'rodan qolgan odamlar»; 5) Erkin A'zamning «Shoirning to'yi», «Chapaklar va chalpaklar mamlakati»	9

31.	Hikoya janrida	1) Nazar Eshonqulning «Shamolni tutib bo'lmaydi», «Tobut shahar», «Quyun», «Qultoy», «Bahoviddinning iti»; 2) Shukur Xolmirzayevning «Bulut to'sgan oy», «Ozodlik», «Navro'z, navro'z»; 3) Normurod Norqobilovning «Oriyat», «Quvonchli kun»; 4) Shoyim Bo'tayevning «Darvesh»; 5) Abduqayum Yo'ldoshevning «Puankare»; 6) Jamila Ergashevaning «Tanazzul»; 7) Zulfiya Qurolboy qizining «Tafakkur»	9
-----	----------------	--	---

MUHAMMAD ALI
O'zbekiston xalq yozuvchisi
(1942-yilda tug'ilgan)

«Sohibqiron o'ylari»
(«Ulug' saltanat» epopeyasi
to'rtinchi kitobidan parcha)

1.	«Zamona arg'umog'i poygada yutib chiqishga otlangan uchqur samanday shiddat bilan olg'a chopadi. Faqat uning samandan farqi bor: samanni chavandoz boshqaradi, bu arg'umoqning esa chavandozi, egar-yugani yo'q, yaydoq, bir o'zi, boshi og'gan tomonga chopadi, oyog'i tashlangan yerga tushadi. U birovni mindirish u yoqda tursin, yoniga ham yo'latmaydi, har qanday saman horib-toladi, arg'umoq esa ne-ne asrlar, yillar o'tibdirki, charchash nimaligini bilmaydi, to'xtamasdan yelgani-yelgan». Bu nima?		Bu – vaqt	11
2.	Amir Temur to'rt yil mobaynida Hindikush tog'idan oshib qaysi davlatni fath ayladi?		Hindistonni	11
3.	Qo'shinlarni Oqshahar tomonga yuborishga farmon qilgandan keyin Amir Temur qayerda istirohat etmoqchi bo'ldi?		Xushman-zara Egridir ko'li sohilida	11
4.	Kunbotish tomonida, sohildan ichkariroqda qaysi malika joylashdi?	22 yoshli kichik malika To'kal xonim, ikki yonida esa kanizaklarning saropardalari		11

5.	Sohibqironning qo'llariga kim suv quyib berardi?	Kanizakdan suv to'la oltin obdastani olib To'kal xonimning o'zi suv quyib berardi	11
6.	Muhammad Churog'aning vazifasi...	Dodxoh – arz va shikoyatlarni hukmdorga yetkazuvchi shaxs	11
7.	Dodxoh bundoq qarasa, Sohibqironning necha yil umri shiddatli safarlarda kechibdi?	Yigirma yilga yaqin umri	11
8.	Amir Temur borgan joylarda qaysi maqol taomilga kirgan?	«Turon tursa, bo'ron bo'ladi» maqoli	11
9.	Amir Temur asirga olgan qaysi podshoh betob bo'lib qolibdi?	Rum (Turkiya) podshohi Yildirim Boyazid	11
10.	Betob shohga Amir Temur qanday g'amxo'rlik qildi?	Darhol tabiblar yubordi, yaxshi taomlar, dori-darmonlar yubortirdi	11
11.	Amir Temur: «Mamat, ne dard ilashg'on ekan, tabiblar ne deydir?» – degan savoliga Muhammad Churog'a qanday javob berdi?	«Zayyiqi nafas va xunok marazi birlan og'ribdur. Zo'riqish kuchli, nafasi qisar emish», – deya javob berdi	11
12.	«Zayyiqi nafas va xunok marazi» birikmasini tarjimasini ayting	Nafas qisishi, qon bosimining oshishi	11
13.	Yildirim Boyazid butun Rum boyliklarini jamuljam etgan edi. Amir Temur ularni kimga topshirdi?	Qaramon shahzodasi amir Muhammad 12 yil Bursada zindonda yotgan edi. Sohibqiron uni ozod etib, Rum boyliklarini shahzodaga in'om qilgan	11

14.	Sohibqiron Sulaymon Chalabiya qaysi shaharni topshirdi?	Edirnani	11
15.	Muhammad Churog'a dodxoh Rum yurti parchalab yuborilmay, yaxlit holida saqlanib, kimga topshirilishi lozim degan fikrni ko'ngliga tugib yurardi?	Xalil Sultonga	11
16.	Muhammad Churog'a dodxoh fikricha, qanday chora ko'rilsa, uzoq yillar mamlakat dorilomon-u el-ulus farog'atda yashaydi, deb o'ylardi?	Turonda shahzoda Muhammad Sulton, Xurosonda Shohrux mirzo, Rumda Xalil Sultonlar bu ulug' saltanatning uch purviqor ustunlariday Amir Sohibqiron qanotida tursalar uzoq yillar mamlakat dorilomon-u el-ulus farog'atda yashaydi, deb o'ylardi	11
17.	Bu paytda Amir Temur necha yoshda edi?	68 yoshda	11

Quyidagi parchalar qaysi qahramonlar nutqidan olingan?

18.	«Bobolardan eshitg'onmen, bobolarim bobolaridan eshitg'on ekanlar. Bu hikmatlar Buyuk turk xoqonligini boshqarg'on Bumin xoqon, Istami xoqon zamonlaridan nasldan naslga o'tib keladur... Ajdodlarimiz ulug'larining parokanda yurtini ko'rib, aytg'on ushmundoq fig'onli so'zlarini hamisha yodingda tutg'il: «Jabrdiyda turk bek bo'ladurg'on o'g'il bolasi bilan	Tarag'ay bahodir (Sohibqironning otasi, bu paytda Amir Temur 15 yoshda bo'lgan)	11
-----	---	---	----

	dushmanga qul bo'ldi, suluv qiz bolasi bilan cho'ri bo'ldi... Davlatli xalq eding, davlating qani? Xoqonli xalq eding, xoqoning qani? Tepangda turk osmoni, pastda turk yeri bo'lsa...»		
19.	«Saltanat masnadig'a o'tirdim-u rohat-farog'at to'shagida uxlashdan voz kechdim, tun uxlamadim, kunduz o'tirmadim. O'n ikki yoshimdan jahongashtalik qismatim bo'ldi, ranj-u mehnatlar tortdim. Har xil tadbirlar qo'lladim, g'anim favjlarini sindirdim. Amirlar va askarlarning isyonlarini bostirdim, ulardan achchiq so'zlar ham eshitdim. Lekin sabr-u bardosh etagini tutdim, o'zimni bilib bimag'onga, ko'rib ko'rmag'onga soldim. Bari bilan murosaga bordim, ularni tinchitdim. Boshlarini biriktirdim. Parokanda mingquroq yurti birlashtirib, unga «Vatan» deb ot qo'ydim. O'layotgan xalqni tiriltirib tarbiyat etdim, yalang'och xalqni kiyimlik qildim, kambag'alni boyga aylantirdim, oz xalqni ko'paytirdim. Qilich ko'tarib jang maydoniga otildim. Olamni qilich zarbi birla oldim, dunyoda nom chiqardim. Jahongirlik rutbasiga ega bo'ldim. Turon davlatini barpo ayladim!»	Amir Temur	11
20.	«Mana bu bechora xalqning qornini kim to'yg'izadi?.. Davlat tuzgil, chunki davlat elni tutguvchi qo'riqchi, millatning soqchisi, tuproqning egasi ekanini unutmagil! Avommunos el, miskin holidin hamisha xabar olg'il, xalqning tomog'ini to'q tutgil!...	Tarag'ay bahodir	11

	Faqat mol-mulkka bog'lanib qolma!.. Yuqoridagi ko'z ochib ko'rganing ko'k osmonga, pastdagi ilk qadam qo'yg'oning qo'ng'ir yerga hamisha sadoqatli bo'l»		
21.	«Bukun Eron-u Turonda, jumlayi jahonda bizga muxolifat tug'ini ko'targuvchi kuch yo'qdur. Bor sa'y-harakatim, shariat-u millatravnaq topsun, din-u davlat dasti falaklarga yetsun, deymen. Tangri taolodan umidim shulkim, agarchi gunohim ko'b turur, ammo bir jihatdin menga rahmat degaykim, zolimlarning qo'llarini mazlumlardan qisqa qilibdurmen. Va qo'ymadimkim, mening davrimda zo'ravondin zai ozor yegay! Zero, olamni adl-u ehson bila obod etibdurmen!»	Amir Temur	11
22.	Amir Temurning adolati haqida Muhammad Churog'aning ko'nglidan qanday o'ylar kechdi?	«Bu davlatda hozir yosh bolaning boshiga bir laganda o'n tilla qo'ysa, u Sultoniyan Samarqandgacha borsa, bir tilla kamaymaydur! Barchasiga o'zim shohiddurman», – degan o'ylar kechdi	11
23.	Amir Sohibqiron uzugi-ning ko'ziga qanday so'zlar yozilgan?	«Kuch – adolatda» degan so'zlar	11
24.	«Adolatga xiyonat qilmadi, bu borada, Xudo shohid, hatto o'z farzandlarini ham ayagani yo'q. Parvardigori olam mundoq davlat ato etdikim, beadam shukr, Yer yuzi podshohlarini mute'	Muhammad Churog'a dodxoh tomonidan	11

	qildi, tizzasi borni cho'kkaletdi. Haqning unga yuklagan vazifasini ado etmak maqsudi bo'ldi, Olooh bergan umrni tug'ilgan yurti Turon dovrug'ini olamga yoyishga baxshida etdi. Dunyo bir uzuk esa, Samarqand – firdavsmonand dorus-saltanani uning yoqut ko'ziga aylantirdi...» Bu e'tirof Amir Sohibqironga kim tomonidan berilgan?		
25.	Amir Temur kimlardan kuch olishi- ni ta'kidla- gan?	«Xalloqi bezavolga sallamno!.. Har lahzada ulug' bobolar ruhini sezamen, ular madadidan kuch olamen! Bari elimning baland osmonida parvoz etib yuribdur. Barini qalbim ko'zi birlan ko'rib turamen! Kimki ularni yurak-yuragidan his etsa, o'sha shu tuproqning fidoyi o'g'lidur, Turon elinging asl farzandidur!»	11
26.	Amir Temur Eron, Turon, Shom, Iroqning mashhur ulamolarini yig'ib: «O'tgan asrlarda ulamolar hukmdorlarga ezgulik va adolat bobida yo'l-yo'riqlar aytib, yaxshi-yaxshi kengashlar berg'onlar, nomunosib harakatni man etg'onlar. Sizlar nega hech irshod qilmaydursizlar va bajarishim vojib-u lozim yumushlarni menga aytmaydursizlar?» – dedi. turonlik bir ulamo qanday javob berdi?	«Tangriga sanolarki, Sohibqiron hazratlarining o'zlari hammamizga to'g'ri yo'l ko'rsatadurlar, bizlarga o'xshagan o'zi shunday so'zlarga muhtojlar nasihatlariga aslo ehtiyojlari yo'qdur»	11

27.	Amir Temur turonlik ulamoga qanday e'tiroz bildirdi?	«Sha'nimga tahsinlar aytishingiz, mijozimga muvoiq xushomad so'zlar nisor aylashingiz menga xush kelmaydur»	11
28.	Amir Temur ulamolar oldida qanday buyruq berdi?	«Bir guruh diyonatli va nomdor ulamolardan tanlab, ularning har birini devoni a'lo tarafidin mamlakatning turli puchmoqlariga nomzod qilsunlar, toki ular tayin etilg'on tomonga jo'nab, saltanat ishlarining tagiga yetsunlar, dorug'a va devondin nimakim voqe' bo'lubdur, menga sharh etsunlar. Agar bironta mazlum kasga zulm yetsa yoki biron o'qiz-u nochorga zo'ravonliketilg'on ersa, zarar-u ziyon tikonini mazlumlarni oyog'idan chiqarsunlar, ko'zdan yoshini oqizishga qo'yimasunlar»	11
29.	Amir Temurning o'g'illari...	Jahongir Mirzo, Mironshoh Mirzo, Shohruh Mirzo, Umarshayx Mirzo	
30.	Amir Temur bunyod etgan buyuk saltanat valiahdi kim?	Shahzoda Muhammad Sulton (Bu shahzoda Amir Temurning vafot etgan Jahongir Mirzo ismli to'ng'ich o'g'lining katta farzandi)	11

Quyidagi shaharlar qaysi temuriy zodalar tasarrufida?

31.	Xuroson	Shohrux Mirzo	11
32.	Balx-u Qandahor	Pirmuhammad ibn Jahongir (Temurning nabirasi)	11

33.	Sheroz-u Isfaxonlar	Pirmuhammad ibn Umarshayx, Rustam ibn Umarshayx	11
34.	Sohibqiron ardoqli nabirasi Xalil Sultonga qaysi mam-lakatlarni topshirish niyatida bo'lgan?	Barda'a, Ganja-yu Armanzamin, Gurjiston-u Trabzonni (Xalil Sulton Mironshoh Mirzoning o'g'li, Muhammad Sulton bir urushda daydi o'qqa duchor bo'lib, halok bo'ladi, uning o'rniga Pirmuhammad ibn Jahongir valiahd deb e'lon qilinadi, lekin Amir Temur vafotidan so'ng, taxtga Pirmuhammadni yaqinlashtirishmaydi, davlatni Xalil Sulton boshqaradi, o'zaro urushlar kuchayadi)	11
35.	«Ikki nabiram bor: Ulug'bek Mirzo va Ibrohim Sulton. Ikkisi ham 9 yoshda, tilla bolalar-da! Umidim katta...» Amir Temur bu nabiralariga qaysi joylarni mulk qilib bermog'chi bo'ladi?	Ulug'bek Mirzoga Toshkand, Sayram, Ashpara va Jeta viloyatini to Xitoy sarhadigacha; Ibrohim Sultonga Andijon, Axsikat, Taroz, Koshg'ar va Xo'tanni farmon bilan mulk qilib bermog'chi bo'ladi	11
36.	Amir Temur: «Ko'nglim-ga tugib qo'ydim... Samarqandga qaytsam saltanatning barcha puchmoqlaridan, mam-lakatlardan mehmonlar chorlagaymiz!» – dedi. Amir Temur ko'ngliga nima tugib qo'ygan?	«Samarqandga qaytgach, ko'zimning tirigida Konigilda beshta nabiramning to'ylarini o'tkazishni o'ylab qo'yg'onmen»	11
37.	Amir Temur Mironshohni qaysi viloyatga yuborishini aytdi?	Bag'dodga	11

38.	Bag'dod ahli zafarqarin askarlarga muxoliffatlik, dushmanlik oqibatida, kimlarga o'xshab o'z shaharlarini ham, shirin jonlarini ham halokatga badal qildilar?	Isfaxonliklarga o'xshab	11
39.	«Islom shaharlarining onasi: ilm-u fan u yerdan jahonga yoyilg'on, mazhablar ham o'shal yerda dong taratg'on». Ushbu e'tirof qaysi shahar haqida?	Bag'dod haqida	11
40.	«Amir qora Yusufni daf etg'onidan so'ng, Bag'dod imoratiga mashg'ul bo'lg'ay, jahd ila botroq obodon etgay», – deya Amir Temur qaysi nabirasiga buyuradi?	Ardoqli nabirasi Abu Bakr Mirzog'a	11
41.	Amir Temur: «Qahrimiz tufayli xarobag'aga aylang'on ul zaminni insof-u adolat humosiga qo'nimgoh qilmak lozim, viloyat buzug' holga tushmasun, u joy vayronalarini obodlik holiga qaytarsun, toki jahon ahli qattiqqo'llig-u g'azab intiqomimiz qaysi darajada, ezgu ishlarimiz-u ehsonimiz qay maqomda erkonini ko'rib qo'ysunlar!» – deydi. Sohibqiron Turon mamlakatida mashhur mavzelarni imorat qilingani, endi esa yana qaysi viloyatlarda chiroyli binolar, podshohona osorlar, xisravona yodgorliklar boqiy qolishini ta'kidlagan?	Eron-u Iroqda, Shom-u Ozarbayjonlarda	11
42.	Amir Temurning qanday orzusi bor edi?	«Xitoy safaridan qaytgach, taxtni valiahd shahzodaga tobshursam, o'zim jinday oyoqni uzatib rohatfarog'atda umr kechirsam deyman... Xohlagan vaqtimda Toshkandga	11

		borsam, xohlagan vaqtimda Keshg'a otlansam, Buxorog'a, Termizg'a, Andijong'a, Xorazmg'a yo'l tutsam... en ham bir odamday do'st-u yoronlar bilan ulfatchilik qilsam, Sirdaryoning bo'ylarida yalangoyoq kezsam, yurtimda emin-erkin yursam, yotsam, uxlasam...»	
--	--	---	--

Quyidagi parchalar asardagi qaysi qahramonlarga taalluqli?

43.	«Hazratim endi orom olib, ulug' saltanat rohat-farog'atini ko'rsunlar, o'z emgaklarining mevalaridan totsunlar, tokaygacha ot yo'rttirib, tog' oshib, cho'l kezib, mashaqqatlar girdobig'a o'zlarini otib yuradurlar? Jonlari nechta?..Yurt tashvishlarini esa zakiy va dono chaqmoqtabiat shahzoda o'g'limiz Muhammad Sultonning qudratli yelkalariga ortsunlar»	Bibixonim (Saroymulk-xonim)	11
44.	«Payt kelib, bizlar boqiy dunyoga rihlat qilgach, ahvol ne kechguvsi? Odatda, har bir saltanat tabiatida parchalanishga ichki moyillik bo'ladur, sal himo berilsa, ko'rinishidan qal'aday mustahkam tuyulg'on har qanday saltanat ham birpasda chok-chokidan so'kilib, parokandalikka yuz tutmog'i oson. Xudo saqlasun! Tunlar uxlamay, kunduz o'tirmay barpo etg'on davlatim taqdiri qandoq kechadir, deb o'ylab chiqamen. Farzandlarim shunchalar zahmat chekib, uqubatlar tortib tiklag'on ulug'	Amir Temur	11

	saltanatning , bobosining qadriga yetarmu ekanlar, yo'qmi? Yoki... taxt talashishlar, o'zaro nizolar botqog'iga botib, or-nomusni unutib jahonga afsona bo'ladurlarmu? Mana, O'risxon-u To'xtamishxon bir-biri bilan savash qurdilar, o'rtada Oltin O'rda davlatiga zavol yetdi-ku. Eronda Muzaffariylar ham shundog' patarat topdi (parokanda bo'ldi)»		
45.	«Sa'y mehnatlari zoye ketmagay! O'h-ho', qanday aqli arzandlaringiz bor! Shohruh Mirzo, Xalil Sulton, Abu Bakr Mirzo, Umar Mirzo... Ulug'bek Mirzo... Muhammad Sulton...»	Muhammad Churog'a	11
46.	Amir Temur Samarqandga qayt-sa qurultoy o'tkazishini va unda nima deyishini maqsad qildi?	«Har biringiz ittifoq bila o'z ishingizg'a mashg'ul bo'lg'aysiz. Raoyo va fuqaro-yu miskin holatidin g'ofil qolmag'aysiz. Va qilichning sopini mahkam tutg'aysiz, ki olam buzilmag'ay va musulmonlarga zahmat yetmag'ay. Umidim ulkim, necha yilliq sa'y mehnatim zoye ketmag'ay!...»	11
47.	Parcha kim haqida? «Jahon amirzodasi, saltanat chamanining ardoqli guli, zamona bahodiri, aqli va pahlavon!.. Bosgan qadamidan yer titraydi, tog'lar sado beradi! Aytgan so'zidan ko'ngillar obod, farishtalar mamnun! Uni Ashpara-ga yuborganingiz, Samarqandni ishonib topshirganingiz, mana endi Hulokuxon taxtini in'om etganingiz, ayniqsa Rum fathi uning nomiga bitilgani nur ustiga a'lo nur bo'ldi?	Muhammad Sulton haqida	11

48.	Valiahd shahzoda nomi aytilganda hamisha uning ko'ngli yashnab ketardi. Eronda edi, shekilli, qaysidir shaharda bir nokas va valiahd bilan bog'liq qanday voqea yuz berdi?	Amir Temur bir nokasning valiahdga pichoq urganini eshitganda, to shahzodaning to'rt muchasi sog' ekani haqida aniq xabar olmaguncha, ko'z-ko'zga tushmaguncha o'zini qayerga qo'yarini bilmagandi	11
49.	Bahor, navro'z kirgan pallalar edi. Misr qishlog'i yonidagi Bog'i Davlatobodda 80 yoshli bobo bilan bog'liq qaysi voqeani Amir Temur Mamat (Muhammad Churog'a)ga aytib berdi?	Amir Temur: «Bobo, yoshingiz bir joyga yetibdur. Xudo umr ato etsun. Ammo ekayotgan daraxtingiz mevasidan totib ko'rish uchun besh-olti yil kerak bo'ladi-ku...» – debdi. Bobo: «Noumid shayton... Uning mevasi nasib etadi, o'g'lim, Xudo xohlasa...» – deya javob beribdi. Cholga Amir Temurning havasi keldi va dinor to'la hamyonni unga shartta berib yubordi. Birdan chol chaqirib qoldi. U salmoqlab hamyonni ko'rsatarkan, kulib dedi: «Ekayotgan daraxtingiz mevasidan totish uchun besh-olti yil kerak, degan edilar. Mana, daraxtimni ekiboq, mevasini totib turibman, Xudoga shukr!..»	11
50.	Amir Temur valiahd shahzoda Muhammad Sulton haqida qanday fikrlarni aytdi?	Toj-taxtimning yagona vorisi, valiahd shahzoda Muhammad Sulton ham ekan niholimdur, men ham o'sha donishmad choldek niholim mevasidan bahramand bo'lib turibmen. Xudo	11

		xohlasa, shahzodam purviqor chinorday ildiz yozib, uzoq yillar Turon yurtini emin-u omonlik- da saqlag'ay! Ollohim, unga e'timodimni barqaror qilg'il!»	
--	--	---	--

Quyidagi so'zlarni izohlang

51.	xoriqulod	favqulodda, kutilmaganda	11
52.	dodxoh	arz va shikoyatlarni hukmdorga yetkazuvchi shaxs	11
53.	zayyiqi nafas va xunok marazi	nafas qisishi, qon bosimining oshishi	11
54.	avomunnos el	oddiy xalq, fuqaro	11
55.	miskin	bechora, baxtsiz, faqirlikdan og'ir ahvolga tushib qolgan	11
56.	raohiyat	turmush kengchiligi, farovon hayot ma'nosida	11
57.	patarat	parokanda, tartibsiz, alg'ov-dalg'ov	11

MUSTAQILLIK DAVRI DRAMATURGIYASI

Quyidagi dramatik asarlar muallilarini aniqlang

1.	«Padarkush»	Mahmudxo'ja Behbudiy	11
2.	«Abulfayzxon»	Fitrat	11
3.	«Sohibqiron»	Abdulla Oripov	11
4.	«Temir xotin»	Sharof Boshbekov	11
5.	«Tanho qayiq»	Erkin A'zam	11

**Dramatik turning qaysi janrlarida
quyidagi xususiyatlar mavjud?**

6.	Muallifning g'oyasi xarakter, kulgi va shunga mos tanlangan voqelikning sahnadagi badiiy talqini vositasida ifodalanadi	Komedi-yada	11
7.	Qahramonlararo mavjud ijtimoiy-ma'naviy muhitlararo haddan tashqari kuchli ziddiyatlar oqibati bo'lgan fojia ko'rsatiladigan, bu ayanchli vaziyat tufayli o'quvchi yoki tomoshabin qalbida achinish tuyg'usini paydo qiladi	Tragedi-yada	11
8.	Bu janrdagi asarlarni o'qigan yoki ko'rgan odam asarda qatnashayotgan obrazlar holidan ba'zan beixtiyor kuladi va ayni damda og'ir mehnat ostida ezilgan insonning fojiaiy holatidan qayg'uga botadi, chuqur o'yga toladi	Tragikomediyada («Temir xotin»)	11
9.	Qahramonlarning o'zaro ziddiyati tasvirlanadi	Dramada	
10.	Inson ko'ngli mayllariga e'tiborsizlik, vaqtida odamni qadrlamaslik singari jihatlar kekxa kishining murakkab taqdiri misolida aks ettirilgan dramatik asar...	Usmon Azimning «Bir qadam yo'l» asari	9

11.	Insoniyat paydo bo'lgandan beri hal bo'lmay kelayotgan yaxshilik va yovuzlik, nafs va qanoat, hokimiyat va farzandsizlik singari qarama-qarshi qadriyatlar o'rtasidagi to'qnashuv bobolarimiz taqdirleri misolida ta'sirli tasvirlab berilgan asar...	Erkin Samandarning «Arabmuhammad Bahodirxon» tragediyasi	9
12.	Samarqandni ko'rish, uni ziyorat etishni bir umr orzu qilib yashagan, ammo vaqtida o'z qo'lining kaltaligi, keyinchalik turmush tashvishlari bilan ovora farzandlarining e'tiborsizligi sabab yonginasidagi shaharni ko'rmay o'tib ketgan qariya va uning atrofidagilar ruhiyati katta mahorat bilan tasvirlangan dramatik asar...	Usmon Azimning «Bir qadam yo'l» asari	9
13.	Habash, Elbars kabi timsollar qaysi asar qahramonlari...	Erkin Samandarning «Arabmuhammad Bahodirxon» tragediyasi	9
14.	Dramaturglar dramaning qanday ifoda shakllarini o'ylab topishgan?	Drama-versiya, drama-vaziyat	9
15.	Harbiy qudrati bo'lishiga qaramay, o'zining yovuz farzandlariga qarshi qo'shin tortishni istamagan Arabmuhammadxon shaxsiyatidagi yuksak sifatlar va o'z otalarining ko'zlariga mil tortish darajasida yirtqich bo'lgan Habash va Elbars timsollaridagi tubanliklar juda ta'sirli yo'sinda ko'rsatib berilgan asar...	Erkin Samandarning «Arabmuhammad Bahodirxon» tragediyasi	9
16.	O'zbek dramaturgiyasida jiddiy estetik xavf tug'dirayotgan janr...	Komediya	9

17.	Komediya janrida yaratilib, sahna-lashtirilayotgan asarlarning aksariyatidagi kamchiliklar...	Bugungi komediyalarning aksariyatining badiiyati na ijrochilarga, na tomoshabinlarga, na o'quvchilarga biror estetik ozuqa bera oladigan darajada nochordir. Ko'cha so'zlari, hissiyotdagi tiyiqsiz chuchmallik, pardasizlik, o'ta surlik bilan kirib kelmoqda. Mualliflar to'qnashuvlar tarangligi haqida emas, so'zlarning pardasizligi haqida ko'proq bosh qotirishmoqda. Bu xildagi bitiklar to'xtovsiz sahnalashtirilayotganligi, boz ustiga ko'plab tomoshabinlarga ega bo'layotganligi esa jiddiy estetik xavfdir	9
-----	---	--	---

Quyidagi dramatik asarlar mualliflarini aniqlang.

«Dugohi Husayniy», «Jek London hikoyasidan so'ng»,
«Bir koshona sirlari», «Arabmuhammad Bahodirxon»,
«Bir qadam yo'l», «Bir kam dunyo»

18.	Usmon Azim	«Bir qadam yo'l»	9
19.	Erkin Samandar	«Arabmuhammad Bahodirxon»	9
20.	Ilhom Hasan	«Bir kam dunyo»	9
21.	Abdulla A'zam	«Dugohi Husayniy», «Jek London hikoyasidan so'ng»	9
22.	Odil Yoqubov	«Bir koshona sirlari»	9

ERKIN A'ZAM
O'zbekiston xalq yozuvchisi
(1950-yilda tug'ilgan)

«Tanho qayiq»
(Orol bobodan dramatik rivoyat)

1.	Qatna-shuvchilar	Orol bobo, Amet, Jumaboy, Tilovbergan, Genjamurod, O'tagan maxsum, Qalimbet, Gulxadicha, Rohat Sobirovna	11
2.	Orol boboning shogirdlari...	Amet, Jumaboy, Tilovbergan, Genjamurod	11
3.	Orol boboning o'g'li...	Qalimbet	11
4.	Orol boboning qizi...	Gulxadicha	11
5.	Doktor ayol...	Rohat Sobirovna	11
6.	Ametning otasi...	O'tagan maxsum	11
7.	Orol boboning kasbi...	Qayiqsoz usta	11
8.	Orol quriganidan keyin ovulda kimlar qolgan?	Faqat Orol bobo o'z shogirdlari bilan	11
9.	«Har kuni chiqadi. Charchamaydi, erinmaydi. Qarimasmikan shu?» – deb nimani aytdi?	Quyoshni	11
10.	Orol boboning yoshligidagi sevgilisi...	Oykumush	11
11.	Orol boboning asli ismi...	Hech kimning esida yo'q	11
12.	Orol bobo hushtak chalib o'tirgan qaysi yigitga: «Ha, shaytonni chaqiryapsanmi?» – dedi	Genjamurodga	11
13.	Qaysi shogirdiga Orol boboning mehri bo'lakcha?	Ametga (u shogirdlarining ichida zo'ri)	11
14.	Qulboy qarmoqning nevarasi...	Jumaboy	11

15.	Orol bobo yasagan qayiqlarini nima qiladi?	Bobo qayiqlarini sotmaydi. U qayiqlarni orolbo'yidan ko'chib ketgan ovuldoshlarining tomiga qo'ndiradi	11
16.	Orol bobo har kuni bittadan katta baliq tutib keladi. Orolning suvi juda-juda uzoqda. Jumaboyning: «Lekin siz har kuni bunaqasini qayoqdan olasiz-a, bobo?» – degan savoliga Orol bobo qanday javob berdi?	«Xudo beradi, bolam, Xudo!» – deya javob berdi	11
17.	Orol bobo: – Yigitlar, ana Ametboy kelib saflaring to'ldi. Qo'sh-qo'sh bo'lib anovi ikki qayiqni tomga qo'ndirib kelsalaring-chi, a? Jumaboy: – Kimnikiga eltamiz, bobo?.. Pirnazar eshkakning tomiga qo'yaylik shuni, – dedi. Qizg'ish qayiqni kimning tomiga qo'yishdi?	– Pirnazar – tog'a qavming-da, a? Qay go'rga ko'ch ko'targan o'zi shu? – Nukusga. Baland uylarga. Katta o'g'li o'sha yoqda-ku, amaldor! – Yo'q! Eshkakka xiyonat qilib juftak rostlaganga qayiq yo'q. Bu qizg'ishini Najim muallimning tomiga o'rnatasan. Uqdingmi?	11
18.	Tilovbergan: – Qorasini-chi, qorasi-ni? O'zim bo'yagan-man... To'qliboy polvonnikiga olib boraylik? Xiyonat	Orol bobo: – Ota-bobosining ovulini tashlab salqin tomonlarga qochgan bachchag'arni aytasanmi? Hah, mug'ombir! Otaginangning oshnasi edi-da u, shundaymi? Tilovbergan: – Bir serkaning ustidan otam u bilan rosa urushganlar, o'zim ko'rganman! – G'irrom ustaning qo'lidan chiqqan qayiqqa suv kiradi, bilib qo'yinglar!.. Eltib buni huv ovuldan chiqaverishdagi	11

	qilmagan u! – dedi. Qora qayiqni kimning tomiga qo'yishdi?	Jang'il momoning kulbasiga tiklab kelasalar, gap shu! – Jang'il momoning o'lib ketganiga ming yil bo'ldi-ku! Genjamurod: Ovulingizning tomlari qayiqmazor bo'lib ketdi-ku, Orol bobo! Yigitlar qayiqni Jang'il momoning tomiga qo'yib kelishdi	
19.	Jang'il momoning eri qanday halok bo'lgan?	Orolga cho'kib ketgan	11
20.	Jumaboy necha yosh?	Bu yil 19 ga to'ladi	11
21.	Qalimbet otasiga nima sotib olgan edi?	Uy – hovli	11
22.	Otasi yangi uyga ko'chib borishga rozi bo'ldimi?	Rozi bo'lmadi	11
23.	Qalimbetning: «Yurasizmi endi bu cho'l-u biyobonda! El-ulus bizni ayb qilyaptiku! Orol! Orol! – deysiz. – O'zingiz bilasiz-ku, ota, u endi hech qachon o'zaniga qaytmaydi, to'lmaydi. Qayiqdaringiz ham birovga keraksiz», – degan gapiga Orol bobo qanday javob berdi?	Siz qayoqdan bilibsiz, Xudomisiz?! Ha, to'lmaydi! To'ldirolmaysan uni! Hech biring! Olim-u ulamong ham, boshqang ham! Chunki baring foydani ko'zlaysan! Orol g'irrom emas, senlar g'irrom, ha! Xudo senlarga insof bergan kuni u o'z-o'zidan suvga to'ladi! Xudoyim to'ldiradi uni, bilib qo'y! O'sha kunni ko'rib o'lsam, armonim qolmasdi...	11
24.	Orol bobo o'g'lining gapidan jahli chiqib qanday vasiyat qildi?	«Mabodo, bir kun ajalim yetib suv kelganini ko'rmas ketar bo'lsam, aytib qo'yay, jasadimni qayiqqa solib, Orolga eltib tashlaysan! Mayli, baliqlarga yem bo'lay! Mayli...» – dedi	11

25.	Qalimbetning ishlari yurishmayotgan ekan, bir hizrsifat odam qanday maslahat beribdi?	«Borib otangizning ko'nglini obdon ovlab, duosini olib kelsangiz, bari yurishib ketadi», – debdi	11
26.	Qalimbet Gulxadicha haqida qanday yangilikni aytdi?	Jo'qorg'i Kengesga deputatlikka nomzodi qo'yilganligini	11
27.	Chol nabiralariini sog'ingan edi. Qalimbet planshetdan ularning suratini ko'rsatdi. Qalimbetning bolalarining ismi...	Kamol, Gulzira va Kenjabek	11
28.	«To'ng'ich nevara bobosiniki degan udumlar bo'lgich edi», – degan gapiga o'g'li qanday javob berdi?	«Nima, ovulma-ovul tezak terib yursinmidi!..» – deya javob berdi	11
29.	Qalimbet otasiga planshet orqali dunyoni ko'rsatdi. Arabiston, Hindiston, Pokiston, O'zbekiston. Orolni ko'rganidan so'ng Orol bobo hafsalasi pir bo'lib: «Shuginami? Orol shumi? E-e, ko'tar», – deya qo'lining orqasi bilan planshetni nari surdi. Shu payt Qalimbet nima dedi?	«Sizga qolsa, butun dunyo Orolidan iborat bo'lsin-da, a? O'-o'rtasida bitta qayiq – yakka, tanho qayiq, unda – siz...» – dedi (Orol boboning kufri qo'zib: Tur, jo'na, uy-puying kerak emas menga!) – deya o'g'lini haydab yubordi)	11
30.	Maxsum so'zini izohlang	Ulamo va ruhoniylar, pir va ustozlarga beriladigan unvon, laqab va shu unvonga ega bo'lgan kishi – mahdum, so'zlashuv tilida maxsum	11

31.	Orol bobo: «Ilgari kimsan – mulla Gulboyning o'g'li, ... maxsum edingiz. Qayta-qayta haj qilib, mana, hoji bo'ldingiz. «Ham hoji, ham maxsumman» deb el-ulusga yoygan o'zingiz-ku, biz nima deylik?!» deb kimga aytdi?	Ametning otasi O'tagan maxsumga	11
32.	O'tagan maxsum Orol boboga qanday niyati borligini aytdi?	O'g'lini Leningradga akasining oldiga yubor-moqchiligini, restoranda salat kesishini aytdi	11
33.	Orol bobo shogirdlari-ga qanday rivoyatni aytib berdi?	«Pirning qirq muridi bor ekan. Qirq yil ichida kamaya-kamaya, oxiri shulardan bittaginasi qolibdi. Ametning misoli birin-sirin tashlab ketgan-da. Pir o'sha qolgan murididan so'rabdi: «Bularing nega bunday qildi ekan?» Murid chaynala-chaynala aytibdi: «Ular sizning ta'limingiz bilan Mangu kitobni o'qiydigan maqomga yetdi. U kitob sizni do'zaxiy deb yozgan ekan, ustoz...» Bilaman, debdi pir. – Haqrost, shunday yozilgan. Ammo men jannatdan ham ulug'rog'ini ko'zlaganman-da... Ular-ku jannat ilinjida ketibdi, xo'sh, sen nega qolding?» «Chunki o'sha kitobni o'qishni sizdan o'rganganman-da, pirim», – debdi murid. Qarang, qanday oqibatli ekan-a shogirdi!...»	11
34.	Genjamurod: «Bobo, jannatdan ham zo'r deyapsiz, qanaqa joy u?» Bobo qanday javob berdi?	«Bor, o'g'lim, shunday joy bor. Haq, haqning dargohi deyдилar uni. Bandasi umidvor-da. Mana, bobong ham umid bilan yashayapti-ku!...»	11

35.	Qalimbet ovulga kelganida uning «Jip» rusumli mashinasi qumga botib qoldi. Kimlar yordam berishdi?	Boboning shogirdlari	11
36.	Qalimbet ovulga nega kelgan ekan?	Otasini haj ziyoratiga yuborish uchun	11
37.	Qalimbet va Orol bobo o'rtasidagi suhbat haqida gapiring	– Bir o'ynab berasiz endi, otaboy, zo'r syurpirizimiz bor sizga! Bi-ir hajga borib kelsangizchi, a? Hamma bizni izza qilyapti-ku: shundoq puldor, badavlat o'g'illari, qizlari bo'laturib, otalarini hajga jo'natmayapti, deb. – Lekin men hech qayoqqa bormayman. – Hajdan bo'yin tovlagan mo'minni endi ko'rishim. – Bilamiz, bilamiz, farz. – Bilsangiz nega oyoq tirayapsiz? Ba'zilar hatto ot minib, pul ko'tarib chopib yursa-yu, siz bo'lsangiz... – Hajga qilgan-kechgan gunohlaridan tavba etmoqqa boriladi chog'i, shundaymi axir?.. Unda otang qaysi gunohini yuvgali borsin, xo'sh? – E, e, Orol bobo, kufr ketgandaysiz, begunoh banda bor ekanmi bu dunyoda?! – Shoshma, og'zimga urmay tur... Yolg'on gapirganimni yo birovga firib berib ish bitirganimni bilasanmi?.. Birovning haqiga xiyonat qilgan joyim bormi, ayt?.. Kimsaning moli yo jufti haloliga ko'z olaytirganimni-chi?.. – Faqat shular uchun haj qilinmas.	

		– Ha, nima uchun borilar ekan bo'lmasa? Shunchaki sayr-u tomoshagami? Yo nomchiqarargami? To'g'ri unaqalarni ham bilamiz. Ana o'zimizning O'tagan maxsum. Yil sayin qatnaydi. Nima, avliyo bo'lib qoptimi u? O'sha-o'sha, kelib tag'in gunohga botgani-botgan... Yo'q, o'g'lim, haj ziyoratining shartlari, qonun-qoidalari bor. U yerga obdon hozirlik ko'rib, riyozat-u mashaqqatlar chekib boriladi... Ammo... tavba qildim, tavba qildim, ko'nglida bir toza niyat-u chin ixlosi bormi, yo'qmi, duch kelgan odam haj ekan deb jo'nayversa... Xuddi to'yga otlanganday... Ziyorati qabul bo'larmikan?.. Axir, bandasi poklanib, tozalanib bormaydimi unaqa joylarga?!.. Rosti bir-ikki daf'a chog'lanib ham ko'rganman. Yurak dov bermadi-da: o'zing kim bo'psan-u, hajni orzu qilsang deganday. Bizku bir hashaki banda, haj ziyorati nasib etmagan ne-ne ulug' zotlar o'tgan, o'g'lim! Lekin ichimdagi bir sirni senga aytsam: ba'zan xuddiki borib kelganga o'xshayman! Niyati bilan-da... – Ana endi chinakamiga borib kelasiz otaboy!.. Endi masala hal! Azza-bazza bittasining o'miga gaplashganman-a!.. – Yo'q dedimmi, yo'q! Kimning o'rnini olgan bo'lsang, o'shaning o'ziga eltib topshirasan, gap tamom! Xudoyim o'zi kechirar, otangning sig'inadigan ziyoratgoh-u ibodatgohi ham mana shu o'zi tug'ilib o'sgan ovuli, bugun qurib qolgan bo'lsayam, umrini	
--	--	---	--

		bergani – Orol! Shundan o'zga hech narsa kerak emas unga, bilib ol, bola!.. – Mendan nima gunoh o'tdi, ota? Aybim sizni hajga jo'natmoqchi bo'lganim-u yangi uy tortiq qilganimmi?! – Beayb parvardigor, mening ham bir gunohim bor bu dunyoda. Nimaligini aytaymi? Seni, sendaylarni dunyoga keltirganim!.. – Miyasi aynib qopti bu cholning ... Gul o'zingmisan? Hech gapga unamayapti-ku bu qaysaring. Shahar yaqinidan yap-yangi hovli olib berdim, mana, hajga to'g'rilab qog'ozlarni keltirib o'tiribman – qani ko'nsa! O'zing bir yo'lini topmasang bo'lmaydi, singil!	11
38.	Orol bobo: «Qalimbet, huv birda ko'rsatgan matohingni menga tashlab ketsang-chi, a? Nevaralarimni sog'inganda tomosha qilib o'tirardim. Mayli, anovi uy ham, haj safari ham seni, o'zinga siylov», – dedi. Qalimbet rozi bo'ldimi?	Qalimbet planshetni bermadi: «Yo'q, boboy...» – dedi mug'ombirona bosh chayqab	11
39.	Gulxadicha otasining oldiga kim bilan keldi?	Doktor Rohat Sobirovna bilan	11
40.	Gulxadicha va otasi o'rtasidagi suhbatni bayon qiling	– Deputatlikka chog'langanmishsan, shu rostmi? Ering boshingda, bu yoqda jujuqlaring – nima keragi bor edi, qizim? – Ha, Jo'qorg'i Kengesga. Bo'lasan-chi bo'lasan deb qo'yishmadi-da,	11

		ota... Lekin boshim qotib qolgan. Ustimdan yoza-yoz!.. O'lgur raqiblarimda, dushmanlarim: «Tuqqan otasini bir go'rlarga tashlab qo'ygan, qaramaydi, borib holidan xabar olmaydi! Shunday oqpadar inson deputat bo'lishi mumkinmi?» va hokazo... E-e siz ham tushunmayapsiz, ota. Qo'ymayaptida axir! O'zimga qolsa-ku allaqachon tuf deb yuborardim. Bezorim chiqib bo'ldi, o'zi! – Kim qo'ymayapti, kim? O'sha saylovchilarmi? – Ular ham... Kuyovingiz, kuyovingiz! Bu yoqda og'am – Qalimbet. Bizneslariga yordam bo'larmish. – Obbo-o! Erkakman deb beliga kamar boylagan azamatlar bir zaifani o'rtaga solib, shuning soyasida... Suf-e senlarga!..	
41.	Gulxadicha nima maqsadda kelgan edi?	Otasini majburlab olib ketish uchun. U doktor dugonasi yordamida otasiga ukol qildirib, hushidan ketkizib, Qalimbet va haydovchiga boboni sudrattirib olib chiqib ketdi	11
42.	Orol bobo yo'qligida shogirdlari nima ish bilan mashg'ul bo'lishdi?	Bobo ovulga qaytib qolsa, uni xursand qilish uchun Orol tarafga shisha siniqlarini yotqizib, terib chiqishdi. Orol taraf suvga to'lganday charaqlab ko'zni oladigan bo'ldi	11
43.	Bu fikr kimdan chiqqan?	Leningradga ketmasidan avval Amet aytgan edi	11

44.	Bobo qochib kelibdi. Uning yo'qligida bolalar nechta qayiq yasab qo'yishgan edi?	Ikkita qayiq	11
45.	Bolalar qaysi kuyni eshitishardi?	Qoraqalpoqlarning mashhur «Dembermas»ini	11
46.	Ton otganda qanday hodisa sodir bo'ldi?	Tomda qayiq ichida yotgan Orol bobo tong otganda yigitlar tayyorlagan sun'iy «suv»ni ko'rib hayqira-qiyqira: Mana, keldi! Axiyri keldi! Suv, suv!.. Orolimiz suvga to'ldi, odamlar! Yashasin, dod! Shu kunni ko'rdim-a! Endi o'lsam armonim yo'q... Omonating olsang ham roziman, bariga roziman! Shukr, shukr», – dedi-yu chol ko'zlariga ishonmay yuragi yorilib o'ldi	11
47.	Amet ham yuragi bir narsani sezganday yetib keldi. Yigitlar boboni oxirgi yo'lga qanday kuzatishdi?	Amet o'zini aybladi. Yigitlar boboning ruhi bilan g'oyibona vidolashishdi. Bobo Ametga: «Vasiyatim – anovi qalpoqni hech qachon boshingdan qo'ymagaysan», – dedi. Bobo esa o'zi orzu qilganiday qayiqda Orol dengizi sari suzib ketdi	11
48.	Orol qurishining sabablari...	Amudaryo va Sirdaryo suvlari ning asosiy qismi SSSR davrida cho'llarni obod qilib paxta ekish uchun sarflangan. Natijada bu ikki daryoning suvi Orolga yetib bormagan yoki kam miqdorda quyilgan	11

49.	Quyidagi she'r muallifini aniqlang. «Sodda, mo'min odamlarmiz, Ko'ngilda yo'q kirimiz. Olam hayron anglolmas ne: Bu yuvvoshlik sirimiz. Biz jim turdik, o'ldi Orol Bitdi Amu, Sirimiz. Avlodlarga qolar bo'ldi Zaharlangan yer meros. Dod-faryoddan ne naf amal: «Eski hammom, eski tos»	Erkin Vohidov she'ri	
-----	--	----------------------------	--

EZOP

1.	«Maqol va matallar bejizga paydo bo'lmagan, ular ham ma'lum bir haqiqatning ifodasi». Ushbu fikrlar qaysi asardan olingan	«Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch» (I.A.Karimov)	5
2.	Dunyodagi birinchi masalchi kim?	Ezop	5
3.	Ezopona til deb nimaga aytiladi?	Fikrni maqol, masal, hikmatli so'zlar bilan ifodalash	5
4.	Ezop qachon, qayerda yashagan?	Miloddan oldingi VI asrda Yunonistonda	5
5.	Ezop qay tariqa qullikdan ozod bo'lgan?	Ezop alq-u farosati, topqirligi bilan o'z xo'jayinlarining mushkullarini oson qilib, hurmat va e'tibor qozongan. Hatto shaharlarni bosqinlardan asrab, podshohlarni qirg'inbarot urushlardan to'xtatib qolgan. Shuning uchun ham qullikdan ozod etilgan	5
6.	Ezopning kelib chiqishi qaysi mamlakatdan?	Frigiya mamlakatidan	5
7.	Ezop qaysi shoh saroyida xizmat qilgan?	Lidiya shohi Krez	5
8.	Ezop qaysi shoh saroyida xazinabon darajasiga ko'tarilgan?	Vavilon shohi Likurg	5
9.	Ezop qanday halok bo'lgan?	Dushmanlari Delfa shahrida tog' qoyasidan otib yuborishgan	5

10.	Ezopning hayoti haqidagi ma'lumotlar bizning davrgacha qanday yetib kelgan?	O'sha davrdagi va undan keyingi asrlardagi solnomachilar tomonidan yozib qoldirilgan rivoyatlar, ibratli hikoyatlar orqali yetib kelgan	5
11.	«Ezop masallari» kitobiga nechta masal kiritilgan?	500 ga yaqin	5
12.	Ezop qullarning oldiga kelib, o'ziga eng yengil yukni so'ragan. Bu nima edi?	4 kishi zo'rg'a ko'taradigan non solingan quti (yo'l-yo'lakay nonlarni bo'lishib beradi, quti yengillashadi)	5
13.	Ezopning xo'jayini qaysi orolga yetib kelganida uni kimga sotadi?	Samos oroliga yetib kelganida xo'jayini Ezopni qul sifatida Ksanfga sotadi	5
14.	Bir kuni Ksanf o'rtoqlari bilan garov o'ynab, nimani tikadi?	O'zida bor barcha mol-mulkni	5
15.	Garov sharti	Ksanf o'rtoqlariga: «Dengizning suvini ichib yuboraman», – deb maqtanadi. Agar icholmasa, barcha boyligidan ajralishi kerak	5
16.	Ksanfni bu og'ir vaziyatdan kim, qanday qilib qutqaradi?	Ezop Ksanfga o'rtoqlari bilan o'ynagan garovda yutib chiqishi uchun yo'l ko'rsatadi. U Ksanfga: «Dengizga quyilgan daryo va irmoqlar suvini ajratib bering, so'ng faqat dengizning suvini ichaman, deb ayting», – deb maslahat berdi	5
17.	Garovda yutib chiqqan Ksanf Ezopni mukofotladimi?	Aksincha, Ezop o'zini qullikdan xalos etishini so'ragani uchun arziyas bahona topib, uni kaltaklashga buyurdi	5

Quyidagi fikr va mulohazalar Ezopning qaysi masallari haqida?

18.	Yaxshilikka yomonlik qilmaslik, yaxshilikka hamisha yaxshilik bilan javob berish kerak. Yaxshilikka yomonlik qilish muqarrar jazo bilan yakunlanadi	«Kiyik bilan tokzor»	5
19.	Yangi do'stlarni eskilaridan afzal tutuvchilar bilan do'stlashishga shoshilmaslik kerak	«Yovvoyi echkilar bilan cho'pon»	5
20.	Yaxshilikni ham uning qadriga yetadigan odamga qilish kerak. Yomon fe'lli, baxil odam sizning yaxshiligingizni bilmaydi. Bil'aks, ayrim badfe'l kishilar o'zining yomonlik qilmaganini yaxshilikka yo'yadi. Bu bilan o'z tubanligini yana bir bor namoyon etadi	«Bo'ri bilan Laylak»	5
21.	Sabr-bardoshli, qiyinchilikka chidamli, yo'qchilikka qanoat qila olgan odam hech qachon kam bo'lmaydi. Aksincha, arzimagan tashvishdan xavotirga tushib, o'zini o'tga-cho'g'ga urgan kishilar yo biror kasalikka chalinadi yoki yechib bo'lmas chigalliklarga duch keladi. O'zgalar oldida obro'-e'tiborini yo'qotadi. Ezopning qaysi masali mana shunday noshukur odamlar haqida?	«Eshak bilan baqalar»	5
22.	Kimki o'ziga yaxshilik qilganlarga yomonlik sog'insa, u, albatta, jazoga yo'liqqay	«Kiyik bilan tokzor»	5

23.	Har qanday inson hayotda o'z o'rni bilishi lozim. Kerak-nokerak narsalarga o'zini uraverish yaxshilikka olib kelmaydi. Qo'lidan kelmagan ishga urinmaslik kerak	«Burgut, zag'cha va cho'pon»	5
24.	Qaysi masal gohida qiyinchilikni yengib o'tishdan ko'ra uni aylanib o'tishga yoki hiyla-nayrang ishlatib, o'z maqsadiga erishishga harakat qiluvchi, ayrim ishyoqmas, havoyi odamlar haqida?	«Ustiga tuz ortilgan eshak»	5
25.	Qaysi masalda insonlar nafs balosidan ham asranishga, hamma narsaga bir paytning o'zida erishaman deb, ochko'zlik qilmaslikka da'vat etilgan?	«Kiyik bilan tokzor»	5
26.	«Qilmish – qidirmish» maqoli qaysi qahramon tilidan aytilgan?	Kiyik	5

Quyidagi masallardan qanday xulosa chiqadi?

27.	«Kiyik bilan tokzor»	Yaxshilikka hamisha yaxshilik bilan javob qaytarish kerak	5
28.	«Yovvoyi echkilar bilan cho'pon»	Barcha do'stlarga sadoqatli bo'lish kerak	5
29.	«Bo'ri bilan Laylak»	Yaxshilikni uni qadriga yetadigan odamga qilish kerak	5
30.	«Eshak bilan baqalar»	Hayotda shukur qilib yashash kerak	5
31.	«Ustiga tuz ortilgan eshak»	Har qanday qiyinchilikni bardosh bilan yengib o'tishga harakat qilish kerak	5
32.	«Burgut, zag'cha va cho'pon»	Qo'lidan kelmagan ishga urinmaslik kerak	5

Ezopning qaysi masallaridagi xulosa quyidagi maqollarda o'z ifodasini topgan?

33.	«Behudaga chiranish belni chiqaradi»	«Burgut, zag'cha va cho'pon»	5
34.	«Og'irning ostidan o'tma, yengilning ustidan o'tma»	«Ustiga tuz ortilgan eshak»	5
35.	«Birni ko'rib fikr qil, bimi ko'rib shukur qil»	«Eshak bilan baqalar»	5
36.	«Qilmish – qidirmish»	«Kiyik bilan tokzor»	5

MASAL JANRI HAQIDA

1.	Masalga ta'rif bering	Majoziy xarakterdagi qisqa hikoyacha	5
2.	Masal janridagi asarlarning asosiy qahramonlari...	Hayvonlar, qushlar, narsa-buyumlar	5
3.	Masalning ahamiyati...	To'liq ma'noda tarbiyaviy maqsadga yo'naltiriladi	5
4.	Majoziy, ko'chma ma'nodagi asar hisoblanib, unda jamiyat, insonlar hayotidagi voqealar, ular o'rtasidagi munosabatlar ko'pincha hayvonlar qushlar, buyumlar, o'simliklar vositasida tasvirlanadigan didaktik, ya'ni axloqiy-ta'limiy janr...	Masal	6
5.	Masal so'zi qaysi tildan olingan?	Arab tilida <i>namuna, misol</i> degan ma'noni anglatadi	6
6.	Masallar qanday shaklda yoziladi?	She'riy va nasriy shaklda, kichik hajmda bo'ladi	6
7.	Masalga xos xususi- yatlar...	Hajviy tasvir, mutoyiba, kinoya ustun bo'ladi. Masaldagi voqealar bayoni xuddi ertak, latifalarga o'xshasa-da, asar yakunida ta'limiy xulosa chiqariladi	6

8.	Dunyodagi birinchi masalchi shoir...	Ezop	5
9.	Masal janrida ko'plab asarlar yozgan ijodkorlarni ayting	Fariddin Attor, Alisher Navoiy, fransuz adibi Lafonten, ispaniyalik adib Lope de Vega, rus adiblari I. Krilov, S. Marshak, S. Mixalkovlar, o'zbek adabiyotida Sami Abduqahhor, Olim Qo'chqorbekov, Muxtor Xudoyqulov, Yamin Qurbon	
10.	I va II asrda yashab o'tgan grek masalchilari...	Fedr, Babriy	5
11.	Ezop masallarini she'riy yo'l bilan lotin tiliga tarjima qilgan ijodkor...	Fedr	5
12.	O'zbek mumtoz adabiyotida majoziy shakldagi ibratli hikoyatlarning eng sara namunalari qaysi ijodkor asarlarida uchraydi?	Alisher Navoiyning «Hayrat ul-abror» («Yaxshi odamlarning hayratlanishi») va maxsus shu yo'nalishda yaratilgan «Lison ut-tayr» («Qush tili») dostonida	5
13.	XVIII asrning oxiri – XIX asrning boshlarida yashab ijod etgan qaysi ijodkor o'z asari bilan o'zbek adabiyotida masalchilik rivojiga ulkan hissa qo'shgan?	Gulxaniy, «Zarbulmasal» asari bilan	5

Masal janrida barakali ijod qilgan adiblarni aniqlang

14.	XVII asrda Fransiyada	Lafonten	5
15.	XVIII asrda Germaniyada	Lessing, Gellert	5
16.	XVIII – XIX asrlarda Rossiyada	Krilov	5
17.	Ispaniyada	Lope de Vega	6

18.	Rus adabiyotida		I.Krilov, S.Marshak, S.Mixalkov	6
19.	XX asr o'zbek adabiyotida	Abdulla Avloniy, Hamza Hakimzoda Niyoziy, Yamin Qurbon, Sami Abduqahhor, Olim Qo'chqorbekov, Muxtor Xudoyqulov, Yamin Qurbon		5, 6
20.	Masal janridagi hikoyatlardan iborat hind adabiyotining nodir namunasi bo'lgan asarlar...		«Panchatantra», «Kalila va Dimna»	5
21.	«Mantiq ut-tayr» asarining muallifi		Farididdin Attor	

RUDAKIY (855 – 941)

1.	Abu Abdullo Ja'far ibn Muhammad Rudakiy qayerda tug'ilgan?	Panjakentning Panjrudak qishlog'ida dunyoga kelgan	K
2.	Rudakiy qaysi xalq she'riyatining asoschilaridan biri hisoblanadi?	Fors-tojik she'riyatining	K
3.	Rudakiy san'atning qaysi sohalarida ijod qilgan?	She'riyat va musiqada (chang chalgan)	K
4.	Shoir qaysi shahardagi madrasada tahsil olgan?	Samarqanddagi	K
5.	Sozanda va shoir sifati-da obo'si, ovozasi olamni tutgan Rudakiyni qaysi shoh saroyiga taklif etadi?	Buxoro hokimi Nasr ibn Amad Somoniy	K
6.	Rudakiy saroyda necha yil shoirlarga boshchilik qiladi?	40 yil mobaynida	K
7.	Rudakiy qanday nom bilan shuhrat qozongan?	«Odam ush-shuaro» («Shoirlarning Odam Atosi») degan nom bilan	K
8.	Rudakiy she'riy misralarining hajmi...	100 000 misradan ortiq (bizgacha 2000 misraga yaqin she'ri yetib kelgan xolos)	K
9.	Rivoyat qilishlaricha, Nasr ibn Ahmad Somoniy Hirotni egallagach, uning tabiatiga maftun bo'lib qoladi va Buxoroga qaytishni xayoliga ham	Navbatdagi bazmlardan birida Rudakiy o'zining mashhur «Mo'liyon bo'yi bu yon kelmoqdadir» qo'shig'ini ijro etadi. Nasr ibn Ahmad Somoniy hatto etigini ham kiymasdan	K

	keltirmaydi. Rudakiy bu holga qanday chora topadi?	otga minadi va yurtga qaytish haqida farmon beradi	
10.	Rudakiy qaysi janrlarni yozishda tengsiz bo'lgan?	G'azalchilikda va ruboiylar yozishda	K
11.	Rivoyatlarga ko'ra Rudakiyning taqdiri qanday yakunlangan?	Qarigan chog'ida u saroydan quvilgan. Hurfikrliligi uchun ko'ziga mil tortilgan	K
12.	Rudakiy asarlari...	«Qarilikdan shikoyat» qasidagi, «Muliyonning hidi bu yon kelur», «Nazm qaydiga tushdim», ruboiylar...	K

Rudakiy ruboiylarini davom ettiring

13.	O'z nafsini mag'lub etolgan marddir, G'iybatdan uzoq-uzoq ketolgan marddir...	Nomard tepib o'tar yiqilganlarni, Ojiz kishilar qo'lini tutolgan marddir	K
14.	Ilonni har qancha qilsang tarbiyat, Oxir zahrin sochib yetkazar zahmat...	Nokas tabiati ilon kabidir, Yuzin ko'rmaslikka etgil harakat	K
15.	Quyidagi hikmatli so'zni davom ettiring. Kimki hayotdan olmasa ta'lim...	Unga o'rgatolmas hech bir muallim	K

ABULQOSIM FIRDAVSIY

1.	Abulqosim Firdavsiy qachon qayerda qanday oilada dunyoga keldi?	941-yil Xurosonning hozirgi Eron Islom Respublikasi hududidagi qadimiy Tus shahri yaqinida joylashgan Boj qishlog'ida yer-suvini yo'qotib, kambag'allashib qolgan dehqon oilasida tug'ildi	L
2.	Hozirgi Tus shahri qanday nomlanadi?	Firdavs deb yuritiladi	L
3.	Abulqosim Firdavsiy qanday ishlar bilan shug'ullangan?	Bog'bonlik, dehqonchilik qilib kun ko'rgan, shuningdek, sarbozlik (askarlik) xizmatida bo'lgan	
4.	Abulqosim Firdavsiy qaysi ilm dargohlarida tahsil olgan?	Tus va Nishopur shaharlaridagi madrasalarda tahsil olgan	L
5.	Katta ilm egasi bo'lib yetishgani uchun uni zamondoshlari qanday nom bilan ulug'lashgan?	«Hakim», ya'ni donishmand, faylasuf deb	
6.	Firdavsiyning bizgacha yetib kelmagan asarlari...	Ko'plab she'rlari, «Yusuf va Zulayho» dostoni	
7.	Firdavsiy hayotining asosiy qismi qaysi davrga to'g'ri kelgan?	Poytaxti Buxoro bo'lgan somoniylar davlatining gullab-yashnagan davriga to'g'ri keldi	
8.	«Shohnoma» yozish kimga topshirildi?	Abu Mansur Daqiqiyga	
9.	«Shohnoma»ning 1000 baytini kim yozgan?	Daqiqiy	

10.	Daqiqiy nima uchun «Shohnoma»ni oxiriga yetkaza olmadi?	Fojiali tarzda o'ldirildi	
11.	Chala qolgan «Shohnoma»ni tugatib berish vazifasini Firdavsiyga kim topshirdi?	Nuh ibn Mansur (Firdavsiyni Buxoroga chaqirib, asar yozishni buyuradi)	
12.	«Shohnoma»da Eron va Turonning necha yillik tarixi tilga olingan?	4000 yillik	
13.	«Shohnoma»da qaysi davr tarixi yoritilgan?	Eronning Iskandar Zulqarnayndan (eramizdan oldingi III asrdan) to arablar bostirib kelib, sosoniy hukmdor Yazdigard Uchinchi qatl etilgan milodiy 651-yilgacha bo'lgan tarix yoritilgan	
14.	Dostonda Eronda hukm surgan qaysi sulolalar davriga oid voqealar bayon qilinadi?	To'rt sulola – peshdodiyalar, kayoniylar, ashkoniylar, sosoniylar davriga oid voqealar bayon qilinadi	
15.	Bu to'rt Bu to'rt sulolada qancha hukmdor taxt so'ragan?	50 hukmdor	
16.	Eroniy sulola – sosoniylar amri bilan pahlaviy (eski fors) tilida yozilib, arab tiliga to'qqiz marta tarjima qilingan asar...	«Xudoynoma» («Hukmdorlar haqida kitob») (Ammo na asarning asliyati, na tarjimalari bizgacha yetib kelgan)	
17.	Shohlar haqida kimlar qanday asarlar yaratgan?	Abul Muayyad Balxiy nasriy yo'l bilan shohlar tarixini bitgan, to'rt olim birgalikda «Shohnomayi Mansuriy» nomi bilan mashhur bo'lgan nasriy kitob yozgan, Abu Ali Muhammad ibn Ahmad Balxiy, shuningdek Mas'ud Marvaziylarning (966-yildan oldin yaratilgan) she'riy «Shohnoma»lari haqida ma'lumotlar saqlanib qolgan	

18.	«Shohnoma» necha ming baytni o'z ichiga oladi?	60 000 baytni	
19.	«Shohnoma»dagi dostonlar soni...	100 dan ortiq	L
20.	«Xamsa»lardan hajman ikki-ikki yarim barobar katta asar...	«Shohnoma»	
21.	«Shohnoma» aruzning qaysi vaznida yozilgan?	Mutaqoribi musammami mahfuz (yoki maqsur), ya'ni «faulun-faulun-faulun-faul (yoki faol)» vaznida yozilgan. Bu eshitleshda xuddi «ba-bam-bam ba-bam-bam ba-bam-bam ba-bam» tarzida chalinadigan nog'ora ohangini eslatadi	
22.	Shohlar haqidagi asarlar qaysi vaznda yoziladi?	Mutaqorib vaznida	
23.	«Shohnoma»ni shoir necha yil mobaynida yaratdi?	30 yil	
24.	XV asr birinchi yarmida qaysi temuriy hukmdor, Hirotda mutaxassis olimlarni to'plab, «Shohnoma»ning 40 dan ortiq nusxasini qiyosiy o'rganib, mukammal holga keltirilgan yagona ilmiy-tanqidiy matn tuzishga buyurdi?	Mirzo Ulug'bekning akasi Boysunqur Mirzo	
25.	«Shohnoma» tasvir manbaiga ko'ra necha qismga bo'linadi?	«Shohnoma», tasvir manbasiga ko'ra, uch qismga bo'linadi: 1.Qayta ishlangan eng qadimiy afsonalar bayoni. 2.Xalq qahramonlari haqidagi afsona, rivoyat va qissalarning badiiy talqini. 3.Tarixiy shohlar hayotidan olingan voqea-hodisalar asosidagi qissalar	

26.	«Shohnoma»ning bosh g'oyasi...	Bosh g'oya - vatanni ulug'lash, xalq qudrati va salohiyatini ko'z-ko'z qilish, elning yetuk farzandlari qadrini ko'tarish, shu tariqa o'quvchiga kuchli vatanparvarlik hissini singdirish	
27.	«Shohnoma»da qanday ruh hukmron?	«Shohnoma»ning bir xususiyati shuki, u forsiyzabon xalqning islomdan oldingi davri hayotini qalamga oladi. Shuning uchun unda islomiy ruh deyarli yo'q. Undagi voqea va timsollar talqinidan tasavvufiy ma'nolar qidirish ham kerak emas	
28.	«Shohnoma» o'zbekchaga tarjima qilinganmi?	«Shohnoma»dan qismlar XVIII asrda Shoh Hijron, Xomushiy, XIX asrda Nurmuhammad Buxoriy, Ochildimurod Miriy, XX asrda Shoislom Shomuhamedov, Hamid G'ulom, Nazarmat, Jumaniyoz Jabborov, Shoislom Shomuhamedovlar tomonidan o'zbekchaga tarjima qilindi. Keyingi tarjima uch jildda 1975, 1976, 1977-yillari chop etildi. Lekin hali asar to'lig'icha tilimizga o'g'irilmagan	L
29.	«Shohnoma» va «Xamsa» dostonlarining o'xshash tomonlari...	«Shohnoma» va «Xamsa»ning Iskandarga bag'ishlangan 5-dostoni bir xil vazndadir	
30.	«Shohnoma» dostonlari syujetlari asosida qaysi sahna asarlari yaratilgan?	«Zahhoki moron», «Siyovush» singari sahna asarlari	
31.	Siyovush kimning o'g'li?	Siyovush – Eron shohi Kaykovusning o'g'li. Lekin onasining onasi, ya'ni buvisi turonlik edi	
32.	Siyovushning onasi...	Siyovushning onasi turonlik Garsevazning qizidan tug'ilgan qiz edi	

33.	Garsevaz qaysi hukmdorga qarindosh?	Garsevaz esa Samarqand hukmdori Afrosiyobning ukasi edi	
34.	«Shohnoma»dan keltirilgan parchada kimlar bir biri bilan jang qilmoqchi bo'lib qo'shinini harakatlantiradi?	Siyovush Eron-Turon urushida Eron tomonidan askarga boshchilik qilib, Balxga yetib keladi. Afrosiyob esa Jayhun, ya'ni Amudaryoning bu tomonida lashkar to'plab, jangga hozirlik ko'rib turar edi	
35.	Nima sababdan urush to'xtatiladi?	Shu orada Afrosiyob qo'rqinchli tush ko'radi. Tushida uning lashkari ko'p ziyon topadi, jumladan, qattiq bo'ron turib, davlati bayrog'ini qulatadi. Ta'burchilar unga bu tushning yomon oqibatlarga ishora ekanini aytishadi. Shundan so'ng Afrosiyob saroy a'yonlari bilan kengashib Eron pahlavoni Rustamga maktub yuborish, shahzoda Siyovushga sovg'a-salomlar yo'llab, yarashish eshiklarini ochish taklifini o'rtaga qo'yadi	
36.	«Siyovush qissasi»da qanday g'oya ulug'langan?	Ezgulikka yo'g'rilgan sulh yo'li ulug'langan	
37.	«Eron bilan Turon bir edi doim, Nizo bilmay yashar erdi ko'p qoyim. ...Faridundek oqil bo'lsak, bo'lmasmi, Jahonni be'urush bo'lsak, bo'lmasmi?! Avf etib yuz bursak ezgulik tomon, Urush unutilsa, yo'qolsa yomon». Ushbu misralar qaysi asardan olingan?	«Shohnoma»dan	

**Firdavsiy qalamiga mansub
hikmatlarni davom ettiring**

38.	Hamisha aqlingni rahnamo etgil...	Noloyiq ishlardan olisga ketgil	L
39.	Aqlli bo'l, bo'lgin beziyon...	Hamisha tilingga bo'lgin posbon	L
40.	Mehnat tagidadir, ey oqil, har ganj...	Ganj topmas hech kimsa tortmas esa ranj	L
41.	Hunar birla aqling birikkan hamon...	Har ish bu jahonda yurishgay ravon	L
42.	Qudratlidir kimki bo'lsa bilimdon...	Bilimdan keksalar dili navqiron	L
43.	Nodonlikdan yomonlik keladi faqat...	Nodonga yondoshma, bosmasin g'aflat	L
44.	Ikki do'st turar ekan yelkama-yelka...	Tog'larni ham oson aylaydi tilka	L
45.	Kishiga yaxshilik qil, berma ozor...	Faqat shu yo'lni tutgan mard-u hushyor	L
46.	Yomonga qo'shilma, bo'lursan yomon...	Qarasin yuqtirar doimo qozon	L
47.	To'g'rilikdan kelmish hamma yaxshi ot...	Egrilikdan foyda ko'rmadi bir zot	L
48.	Shirin so'zli bo'l, ey sen bilimdon...	Tiling sovuq so'z-la bulg'ama oson	L

SA'DIY SHEROZIY (1189 – 1292)

1.	Qaysi adib asarlari Sharq adabiyotida didaktik yo'nalishni boshlab beradi?	Sa'diy Sheroziy	K
2.	Sa'diy Sheroziyning ismi...	Shayx Muslihiddin	5
3.	«Shayx» deb kimlarga nisbatan aytiladi?	So'fiylar boshlig'iga, din arboblari	
4.	Sa'diy Sheroziy qayerlik?	Eronning Sheroz shahridan	5
5.	«Ey sorbon, ohista yur, oromijonim boradur», – misralari qaysi ijodkorning qalamiga mansub?	Sa'diy Sheroziyning	5
6.	Jahon adabiyoti namoyondalaridan asarlarida Sa'diy Sheroziy she'rlariga murojaat qilishgan qaysi ijodkorlarni bilasiz?	Fransuz ijodkori Volter, nemis shoiri Gyote...	5
7.	Sa'diy Sheroziy nomini butun dunyoga tanitgan asarlari...	«Guliston» va «Bo'ston»	5
8.	Sa'diy Sheroziyning o'z ko'rgan-kechirgan, eshitgan-bilgan voqealari asosida maydonga kelgan asarlari...	«Guliston» va «Bo'ston»	5
9.	Sa'diy Sheroziy qaysi yillarda yashagan?	1189 – 1292	5
10.	Sa'diy Sheroziy umrining necha yili sayohatda o'tgan? Shoir qaysi shaharlarda bo'lgan?	Umrining 30 yili sayohatda o'tgan. Janubiy Yevropa, Kichik va O'rta Osiyo mamlakatlari bo'ylab safarga chiqadi, Xitoy va Hindistonda bo'ladi	K
11.	Sa'diy Sheroziy «Bo'ston» asarini qachon yozgan?	1257-yil	5
12.	«Guliston» asari qachon yaratilgan?	1258-yil	5

13.	Kazo-kazolar yecholmagan masalani darvesh qiyofasida poygakda o'tirib yechib bergan dono odam haqidagi hikoyat Sa'diy Sheroziyning qaysi asarida tasvirlangan?	«Bo'ston» asarida	5
14.	Darvesh haqidagi hikoyatda qozi o'rnidan turib, salla-to'nini darveshga in'om etib, uni to'rga taklif qiladi. Darvesh qanday javob beradi?	Darvesh to'nni ham, to'rni ham rad etadi. «Gap insonning salla-to'nida emas, ilm-u donishda, agar kiyimda bo'lsa edi, salla ilingan qoziq yoki to'qim urilgan eshak eng e'tiborli bo'lardi», – deya qozining uyini tark etadi	5
15.	O'sha darvesh kim edi?	Sa'diy Sheroziyning o'zi	5
16.	«Hunar o'rganmoq haqida», «Daryo ko'rmagan qul» hikoyatlari qaysi asar tarkibiga kiradi?	«Guliston» asari	5
17.	«Hunar o'rganmoq» haqidagi hikoyatda hunarmand va hunarsiz odamning martabasi haqida nima deyilgan?	«Hunar hunarmand odamning zotida ulug' davlatdir va har yergakim borsa, sohibi qadr bo'lur va majlisning yuqorisida o'lturur. Hunarsiz kishi gadoylik qilur va har joygakim borsa, beqadr va bee'tibor bo'lur»	5
18.	«Hunar o'rganmoq haqida»gi hikoyatda bir hakim (donishmand) kimlarga nasihat qiladi?	O'g'illariga	5
19.	«Guliston» asaridagi qaysi hikoyatdan ofiyat (sog'lik) qadrin bir musibatga giriftor bo'lgan kishi bilgusidir degan xulosa chiqadi?	«Daryo ko'rmagan qul» hikoyatida	5

20.	«Guliston» asaridagi «Darvesh» hikoyati nima haqida?	Noqobil farzand haqida	5
21.	«Darvesh» hikoyatida ota nima uchun zindonga solinadi?	O'g'li sharob ichib, mast holda bir kishini o'ldirib qochgani uchun	5

Bir hikoyat

22.	Sa'diy Sheroziyning qaysi asaridagi bir hikoyatdan «Yomon xotin davosiz dard, hayosiz dushman kabidir», – degan xulosa chiqadi?	«Guliston»	5
23.	Damashqlik (Shomlik) do'stlar suhbatidan malolat yetib, hikoya qahramoni qayerga ketadi?	Quddus sahrosiga boradi va hayvonot bilan do'st tutinadi	5
24.	Hikoya qahramoni kimlarga asir bo'ladi?	Farang xalqiga	5
25.	Asirlarni qanday ishga soladilar?	Juhudlar bilan Taroblis qal'asining xandaqini qazmoq ishiga soldilar	5
26.	Farang xalqiga asir tushgan qahramonni halablik bir odam sotib oladi va badfe'l, adabsiz qiziga uylantirib qo'yadi. Qiz yigitga: «Seni otam o'n tillo berib farang asirligidan qutqarib olmaganmidi?» – deb ta'na qiladi. Yigit qizga qanday javob qaytardi?	«Ha, men o'sha otang o'n tillo berib, lekin yuz tillolik jabr-u sitam zanjirini bo'ynimga solgan kishiman»	5

27.	Hikoyatda yozilishicha, bir kishi qo'yni bo'ridan xalos qiladi. Keyin u odam qo'yni nima qiladi?	Uyiga olib borib so'ymoqchi bo'ladi. Shunda qo'zichoq: «Endi bildim, bo'ri sen ekansan», – deydi	5
28.	Abdulla Avloniy Sa'diy Sheroziy asarlaridan ilhomlanib qaysi asarini yaratgan?	«Turkiy guliston yohud axloq»	5
29.	Quyidagi parcha qaysi asardan olingan? «Qorning to'q ersa, arpa noni yaxshi ko'rinmas, Gar och ersang, oy qursi kabi xo'b erur va sof. A'rof behisht o'lg'usidur do'zax eliga, Jannat eliga bo'lg'usi do'zax vale a'rof»	«Guliston» asarining «Daryo ko'rmagan qul» hikoyatidan	5
30.	Sa'diy Sheroziyning so'nggi olti-yetti asr davomida o'zbek tiliga bir necha bor tarjima qilingan asari...	«Guliston»	5
31.	«Bo'ston» asari qaysi yilda o'zbekchaga o'girilgan?	1960-yilda	5
32.	Sa'diy Sheroziyning «Barcha aybin yuzga solma, ey g'addor, Sening ham aybingni ko'rsatuvchi bor», misralari qaysi asaridan olingan?	«Bo'ston»	5
33.	Sa'diy Sheroziyning «Guliston» asarida qaysi podshoh buloq boshiga «Ko'plar ham bu chashma boshiga yetdi, Suv ichdi dunyodan ko'z yumib ketdi. Qanchasi zulm ila olamni oldi, Go'rga o'zi ketdi, olgani qoldi», degan so'zlarni yozdirgan?	Jamshid	5

34.	Sa'diyning qaysi asarlaridan Turkiston madrasalarida o'quv qo'llanma sifatida foydalanilgan?	«Bo'ston» va «Guliston»	5
35.	Sa'diy Sheroziyning «Bo'ston» va «Guliston» asarlari necha bobdan iborat?	«Bo'ston» 10 bob, «Guliston» 8 bob	
36.	«Bo'ston» asaridagi bir hikoyatda adolatli bir podsho bo'zdan to'n kiyar ekan. Bir odam debdi: «Shohim, to'ning buncha jo'n, Xitoyi shohidan tiktir yaxshi to'n!» Shoh qanday javob beribdi?	Debdi: «Bul kiyimda tanga osoyish, Bundan ortig'idir zeb-u oroyish... Mening boshimda ham yuz-yuzlab havas, Lekin g'azna tanho meniki emas...»	5
37.	«Bo'ston» asaridagi bir hikoyatda payg'ambar nega qozidan bir odamning gunohini so'raydi?	U odam sahroda tashnalikdan o'lar holatda yotgan kuchukka suv bergani uchun	5

**«Bo'ston» asaridan olingan
quyidagi misralarni davom ettiring**

38.	Ta'bi aybjo'ylik bo'lsa agar, bas...	Tovus oyog'idan boshqasin ko'rmas	5
39.	Barcha aybin yuzga solma, ey g'addor...	Sening ham aybingni ko'rsatuvchi bor	5
40.	Ba'zi xomtamalar sochmay urug', don...	Ko'tarmoqchi bo'lar dehqonday xirmon	5
41.	Qo'shinlar haqidir boylig-u gavhar...	Shoh ziynati uchun emas siym-u zar	5
42.	Gar askar bo'lmasa shohidan rizo...	Vatan chegarasi qolur xavf aro	5

43.	Dehqon eshagini talab ketsa yov...	Nechuk soliq olar Sulton beayov	5
44.	G'animlar talasa, shohi olsa boj...	Ne iqbol ko'radi unday taxt-u toj	5
45.	Yiqilganga zo'rlik muruvvat emas...	A'lo qush chumoli donini yemas	5
46.	Kishvar olish mumkin soz xulqing bilan...	Qon to'kma jang qilib o'z xalqing bilan	5
47.	Hushyor bo'l, zulmdan qilgil andisha...	Vafo-yu karamni qilmagil pesha	5
48.	Yaxshilik mukofot topdi itdan ham...	Gar odamga qilsang, bo'lmas undan kam	5
49.	Qo'lingdan kelgancha karam qil, karam...	Karamli bo'lmagay hech kimsadan kam	5
50.	Biyobonda quduq qazolmasang, boq...	Qabristonga kirib, bitta chiroq yoq	5
51.	Arablarda bir so'z bordir yaxshi, boq...	Odobsiz boladan yo'g'i yaxshiroq	5
52.	Yaxshilik yordamin yaxshilarga qil...	Yaxshiga yaxshilik yaxshi – buni bil	5
53.	Niholin o'stirar daraxt ko'p zamon...	Bir zumda qo'porib tashlaydi bo'ron	5
54.	Davlatning borida ishing sol yo'lga...	O'tib ketajakdir u qo'ldan qo'lga	5
55.	Chumoli yoz bo'yi yig'ar yemak – don...	Toki uyi qishda bo'lsin farovon	5
56.	Erta kun arpaga zor bo'lmay desang...	Bukun ek, shoyadki, bug'doy non yesang	5
57.	Harchand o'qibsan, bilimdonsan...	Agar amal qilmasang, nodonsan	K
58.	Ustiga kitob ortilgan eshak...	Na olim va na donodir beshak	5
59.	Fildek zo'r bo'lsang-u sherdek urishqoq...	Nazdimda, jangdan sulh ming bor afzalroq	5
60.	Boshqalar moliga ko'ngil qo'ymagil...	So'ngra ko'ngil uzmoq juda ham mushkul	5

61.	Ikki kishi orasiga o't tashlar kezi...	Bu o'rtada aqlsizning kuyadi o'zi	K
62.	Dono kishi vujudi misoli zar-u tillo...	Har qayerga borsa ham qimmatli tushmas aslo	K
63.	Mashaqqat chekmagan topmas xazina	Tun ortidan kunduz kelar hamisha	K
64.	Hamma insonlar ham odamga farzand...	Biri yaxshi, biri yomonlikka band	K
65.	Birisidin topmas chumoli ozor...	Birisida itdan kamroq nomus-or	K
66.	Tinch bitar ishga ham qilaversa, jang...	Demak ul odamning aqlin bosmish zang	K
67.	Karam dasturxonin kim yozdi, ey dil...	Saxovat olamida nomdor, bilgil	K
68.	Yaxshiga yaxshi bo'l, yomonga yomon...	Gullarga gul bo'lg'in, tikonga tikon	K
69.	Jahonda to'g'rilikdan yaxshi ish yo'q...	To'g'rilik gulida tikan-u nish yo'q	K
70.	Nodonlardek yuzlab so'zni qilma qator...	Donolardek yuzlab so'zni degil, lek ma'nodor	K
71.	Och ichakni to'yg'izar bitta nonning ovqati...	Och ko'zni to'ydirolmas butun olam ne'mati	K
72.	O'tirgil och-u bechora, yalong'och...	Vale nokasga aslo bo'lma muhtoj	K
73.	Tani tuproqda-yu, dil bo'lsa uyg'oq...	Tirik murda dildan o'sha yaxshiroq	K

Shoh Sa'diy g'azallaridagi misralarni davom ettiring

74.	Senmusan yo bog'ima sarvi ravomim keldimu...	Yo malak odam sifat bo'lgan zamonim keldimu?	K
75.	Do'stlarimning suhbatlari xuddi olam jannati...	Yo jahannamning o'ti nomunosib suhbatlari	K
76.	Ko'z, quloq, til bo'lsa ham, barcha odam bo'lmag'ay...	Qancha ko'r'dum dev-u jin misli odam surati	K

Quyidagi so'zlarni izohlang

77.	hakim	donishmand	5
78.	pand	nasihat	5
79.	e'timod	ishonch	5
80.	siym	kumush	5
81.	zar	oltin	5
82.	chashmayi ravon	oqar chashma	5
83.	sahl	oz	5
84.	ajamiy	eronlik	5
85.	g'ulom	qul	5
86.	mehnat	azob	5
87.	vahm	qo'rquv	5
88.	andom	tana, gavda	5
89.	mulotafat	iltifot	5
90.	tadorik	iloj	5
91.	ayshi tiyra bo'lmoq	kayfiyati buzilmoq	5
92.	karam qilmoq	marhamat qilmoq	5
93.	nohamvor	tentak	5
94.	yovuq	yaqin	5
95.	havl	qo'rquv	5
96.	go'sha	burchak, chekka	5
97.	lojaram	noiloj	5
98.	ofiyat	sog'liq	5
99.	oy qursi	to'lin oy	5
100.	a'rof	jannat va do'zax o'rtasi	5
101.	vale	va lekinning qisqa shakli	5
102.	xirqa	darveshlar kiyimi, janda	5
103.	faqir	o'zini kamtarlik bilan aytish	5
104.	qit'a	she'rning bir turi	5
105.	ayo	ey	5
106.	mor	ilon	5

FUZULIY (1498 – 1556)

1.	«She'rimning martabasi ilm ziynatidan kam bo'lishini nuqson hisoblab, ilmsiz she'rdan ruhsiz badan kabi nafrat etib, bir muddat hayotimning naqadini aqliy va naqliy ilmlarni o'rganishga sarf etdim. Umrinni sarf etib, hikmat va handasa o'rganishga harakat qildim. Asta-sekin hunar sohiblarining asarlaridan nazmimning go'zalligi uchun la'llar tartib etdim...» Ushbu tarjimayi hol muallifi...		Muhammad Fuzuliy	
2.	Turkiy she'riyatning Alisher Navoiydan keyingi eng mashhur qalam sohiblaridan biri, aynan Navoiy an'analarini izchil davom ettirgan shoir...		Muhammad Fuzuliy	8
3.	Fuzuliy o'zining «Layli va Majnun» dostonida Navoiyni qanday ta'riflagan?	«Navoiyi suxandon», «Manzuri shahanshoi Xuroson»		8
4.	Muhammad Fuzuliy qachon qaysi shaharda tavallud topgan?	1498-yilda Iroqning Karbalo shahrida ziyoli oilada dunyoga kelgan		8
5.	Fuzuliyning nasl-nasabi...	Fuzuliy Ozarbayjon xalqining bayot urug'idan bo'lgan. Ba'zi ma'lumotlarga qaraganda, Fuzuliyning otasi asli Karbaloga Arash degan joydan ko'chib kelib, qolib ketgan. Fuzuliyning o'g'li Fazliy bobo yurti bo'lmish Arashga qaytib borib, qarindosh-urug'lari yonida yashagan		8
6.	Fuzuliy qaysi shaharlarda yashagan?	Iroqning Bag'dod, Hilla, Najaf shaharlarida		8

7.	Muhammad Fuzuliy qaysi bilim dargohlarida tahsil olgan?	Dastlab maktabda, keyinchalik Bag'doddagi madrasada	
8.	Zamondoshlari Fuzuliyini qanday nomlashgan?	«Mavlono» deb	
9.	Fuzuliy qaysi tillar-da asarlar yaratgan?	Fuzuliy ozarbayjon tilida ijod qilgan bo'lsa-da, fors, arab, turkiy tillarini ham mukammal bilgan, bu tillarda ham asarlar yaratgan	
10.	Fuzuliy qaysi fanlarni chuqur egallagan?	Sharq xalqlari madaniyati, tarix, tib, nujum, handasa kabi dunyoviy bilimlarni, ayniqsa, mantiq va falsafani chuqur egallagan	
11.	Fuzuliy qayerda vafot etgan?	Umrining oxirida o'z yurti Karbaloga qaytib kelgan va 1556-yil vabo kasalidan vafot etgan	8
12.	Shoir necha yil umr ko'rdi?	58 yil	8
13.	Fuzuliy qaysi tillarda devon yaratgan?	Turkiy, forsiy, arabiy tillarda	8
14.	Shoirning turkiy devonidagi she'rlari janri va miqdori...	300 ga yaqin g'azal, 75 ruboiy, 42 qit'a, 27 qasida, bir nechtdan tarje'band, tarkibband, murabba va muxammas o'rin olgan	8
15.	Fuzuliy g'azallarining asosiy mavzusi...	Ishq	8
16.	Fuzuliy yaratgan asarlari...	Devonlaridan tashqari, «Layli va Majnun», «Haft jam» («Yetti jam»), «Anis ul-qalb» («Qalb do'sti»), «Matla ul-e'tiqod» («E'tiqod boshlanmasi»)...	
17.	Aflotun, Aristotel, Geraklit kabi yunon faylasuflari asarlari to'g'risidagi mulohazalaridan bayon etilgan asari...	«Matla ul-e'tiqod» («E'tiqod boshlanmasi»)	

18.	«Banikim g'amlarim vordir, biyirin (tuyaning) ustina qo'ysang, Chiqar kofir jahannamdan, kulib ahli azob o'ynar». Ushbu baytni Erkin Vohidov aytishicha, Alixon Sog'unii qanday sharhlagan?	«Tuya ignaning teshigidan o'tsa, kofir jahannamdan chiqadi. Bu degani, kofir hech qachon jahannamdan chiqmaydi. Baytning tahlili: mening shunday g'amlarim borki, ular tuyaning ustiga ortilsa, tuya ipdek ozib ketadi va ignaning teshigidan o'tadigan holga keladi-yu, kofir jahannamdan chiqadi...»	
19.	Fuzuliy devonida qaysi janr salmoqli o'rin egallaydi?	G'azallar	8
20.	«Shifoyi vasl qadrin...» misralari bilan boshlanuvchi g'azalining radifi...	«O'landan so'r»	8

«O'landan so'r» radifli g'azali.

Quyidagi baytlarning ma'nosini sharhlang

21.	«Shifoyi vasl qadrin hajr ila bemor o'landan so'r, Ziloli zavq shavqin tashnayi diydor o'landan so'r»	Vaslning davosi qadrini hajr dardiga chalingan bemordan so'ra, Toza zavqning shavqini diydorga tashna bo'lgandan so'ra	8
22.	«Labing sirin kelib guftora mandan o'zgadan so'rma, Bu pinhon nuktani bir voqifi asror o'landan so'r»	So'zlashmoqqa kelib, labing sirini mendan o'zgadin so'rama, Bu pinhon so'zni bir sirlardan voqif bo'lgan (kishi)dan so'ra	8

23.	«Ko'zi yoshularing holing na bilsun mar'dumi g'ofil, Kavokib sayrini shab to sahar bedor o'landan so'r»	Ko'z yosh (to'kish) laringning ahvolin g'ofil (bexabar kishi) qayoqdan ham bilsin, Yulduzlarning sayrini kechasi tongga qadar uxlamay chiqqan (odam) dan so'ra	8
24.	«Xabarsiz o'lma fatton ko'zlaring javrin chekkanlardan, Xabarsiz mastlar bedodini hushyor o'landan so'r»	Sho'x ko'zlaring javrini chekkanlardan xabarsiz bo'lma, Xabarsiz mastlar bergan azoblarni hushyor bo'lgan (odam)dan so'ra	8
25.	«G'amingdan sham'tak yondim, sabodan so'rma ahvolim, Bu ahvoli shabi hijron manim-la yor o'landan so'r»	G'amingdan shamdek yondim, shamoldan ahvolimni so'rama, Bu ahvolni hijron kechasida men bilan do'st bo'lgan (odam)dan so'ra	8
26.	«Xarobi shomi ishqam nargisi, masting bilur holim, Xarobot ahlining ahvolini xummor o'landan so'r»	Ey ishqim shomining xarobi (bo'lgan yor), nar- gis(guli)dek mast ko'zla- ring holimni biladi, Xarobot ahli (mastlar, ya'ni Allohga oshiq bo'l- gan so'fiylar)ning ahvolini xumor (mastlikdan keyin bosh og'rig'i) bo'lgan (odam)dan so'ra	8
27.	«Muhabbat lazzatindan bexabardur zohidi g'ofil, Fuzuliy, ishq zavqin ishqi vor o'landan so'r»	G'ofil bexabar zohid (tarkidunyo qilgan kishi) muhabbat lazzatini bilmaydi, Fuzuliy, ishq zavqini ishq bor (odam)dan so'ra	8

28.	G'azal necha baytdan iborat?		7 baytdan	8
29.	«O'landan so'r» birikmasining ma'nosi...	«O'landan so'r» – sof turkiy birikma. Bu – «bo'lgandan so'ra» so'z birikmasining ozarbayjoncha talaffuzdagi shakli		8
30.	Ga'zalning qofiyasi...	Qofiyada turkiy «vor» («bor»ning ozarbayjoncha shakli); forsiy «bemor», «diydor», «bedor», «hushyor», «yor»; arabiy «asror», «xummor» so'zlari qo'llangan		8
31.	Vazni...	Hazaji musammani solim Mafoiylun – mafoiylun – mafoiylun – mafoiylun V – – – V – – – V – – – V – – –		8
32.	G'azaldagi bosh g'oya...	Baytlar ma'no-mazmunidan ishqqa muhtalo bo'lgan kishi bilan ishqdan bexabar odam o'rtasidagi farq ochib boriladi		8
33.	«Xarobot ahli» ramzan qanday timsollar hisoblanadi?	Allohga oshiqqlar, ya'ni so'fiylar		8
34.	G'azalda boshidan oxirigacha qanday she'riy san'at yetakchilik qiladi?		Tazod	8
35.	«Mardumi g'ofil» so'zining ma'nosi...		Bexabar kishi	8
36.	G'azalda oshiq obrazi qaysi timsolga qarama-qarshi qo'yiladi?		Zohidga	8
37.	G'azalda oshiq va zohid obrazi nima uchun qarama-qarshi qo'yiladi?	Oshiq Alloh vasliga yetishga, buning uchun esa o'zini haddi a'losiga, ya'ni oliy darajada komillikka yetkazishga chog'langan, buning uchun ikki olam sirini, dunyoni o'rganishdan tinib-tinchimaydigan kishi. Zohid esa – tarkidunyo qilgan, ya'ni jannatga tushish ilinjida bu dunyoning bor lazzatlaridan voz kechgan odam		8

38.	«O'landan so'r» radifli she'rning mashhurligining siri...	G'azaldagi nekbinlik ruhi – optimizm	8
-----	---	---	---

Quyidagi tushunchalarga qiyoslanib, tazod yaratishga asos bo'lgan so'zlar va birikmalarni aniqlang

39.	So'rma (2)	So'r	8
40.	Mardumi g'ofil (bexabar kishi) (3)	Sahargacha yulduzlar sayrini kuzatgan kishi	8
41.	Hushyor (ya'ni oshiq) (4)	Xabarsiz mastlar	8
42.	Beshinchi baytda lirik qahramon o'zining ahvolini sabodan (shamoldan) emas, aslida kimdan so'rashni uqtirmoqda?	Hijron kechasida u bilan do'st bo'lgandan	8
43.	Zohid	Ishqi bor (oshiq)	8

**«Mani jondan o'sondurdi...» g'azali.
Quyidagi baytlarning ma'nosini sharhlang**

44.	1. «Mani jondan o'sondurdi, jafodin yor o'sonmazmi? Falaklar yog'di ohimdan, murodim sham'i yonmazmi?»	Meni jondan bezdirdi, jafod (ko'rsatish)dan yor (ning o'zi) bezmaydimi? (Chekkan) ohimdan falak yondi, maqsadim shami yonmaydimi?	8
45.	2. Qamu bemorina jonon davoyi dard etar ehson , Nechun qilmaz mango darmon , mani bemor sonmazmi?»	Jonon barcha bemorlari dardiga davo ehson etadi, Nima uchun meni davolamaydi, (yoki) meni kasal hisoblamaydimi?	8

46.	3. «G'amim pinhon tutardim man , dedilar: «Yora qil ravshan », Desam, ul bevafo, bilman , inonurmi, inonmazmi?»	Men dardimni yashirin tutar edim, menga: «B:ni yorga oshkor qil», – deyishdi, (Dardimni) aytsam, bilmaymanki, u bevafo (bu gapimga) ishonadimi, ishonmaydimi?	8
47.	4. «Shabi hijron yonar jonim , to'kar qon chashmi giryonim , Uyodar xalqi afg'onim , qaro baxtim uyonmazmi?»	Hijron (ayriliq) kechasida jonim yonadi, yig'lagan ko'zlarim qon to'kadi, (Chekkan) fig'onlarim xalqni uyg'otadi, qora baxtim uyg'onmaydimi?	8
48.	5. «Guli ruxsoringa qarshu ko'zimdan qonli oqar suv , Habibim, fasli guldir bu , oqar suvlar bilanmazmi?»	Gul yuzing qarshisida ko'zimdan qonli suv oqadi, Do'stim, gul fasli bu, oqar suvlar loyqalanmaydimi?	8
49.	6. «Dagildim man sanga moyil , san etting aqlimi zoyil , Manga tan aylayan g'ofil sani ko'rgach, o'tonmazmi?»	Men senga moyil emas edim, sen aqlimni zoyil etting (yo'qotding), Menga ta'na qilgan g'ofil (bexabar) seni ko'rganda uyalmaydimi?	8
50.	7. «Fuzuliy rindi shaydodir , hamisha xalqa rasvodir , So'ringkim, bu na savdodir , bu savdodan o'sonmazmi?»	Fuzuliy – mayparast shaydolardan, (u) hamisha xalq ichra sharmanda bo'lib yuribdi, Undan: «Bu qanday savdo?» – deb so'ranglarkim, bu savdo (uning) joniga tegmaydimi?	8
51.	G'azal qanday mavzuda?	Ishqiy	8

52.	G'azal ne- cha bayt?	An'anaviy 7 bayt (shoirning har 4 g'azalidan 3 tasi aynan 7 bayt)	8
53.	G'azalning vazni...	Hazaji musammani solim Mafoiylun – mafoiylun – mafoiylun – mafoiylun V – – – V – – – V – – – V – – –	8
54.	«Māni jondan o'sondur- di...» she'ri ohangdorlik jihatidan g'azalning qay- si turiga mansub? Bun- day g'azalning alohida xususiyati...	G'azali musajja. Asosiy qofiyadan tashqari, matladan keyingi har bir bayt yana alohida ichki qofiyaga ega bo'ladi	8
55.	G'azaldagi asosiy qofiyalar...	o'sonmazmi, yonmazmi, sonmazmi, inonmazmi, uyonmazmi, bilanmazmi, o'tonmazmi, o'sonmazmi	8

**«Mani jondan o'sondurdi...» g'azalidagi
ichki qofiyalarni aniqlang**

56.	2-baytda	Jonon, ehson, darmon	8
57.	3-baytda	Man, ravshan, bilman	8
58.	4-baytda	Jonim, giryonim, afg'onim	8
59.	5-baytda	Qarshu, suv, bu	8
60.	6-baytda	Moyil, zoyil, g'ofil	8
61.	Maqtada	Shaydodir, rasvodir, savdodir	8
62.	«Mani jondan o'sondurdi...» g'azalining qofiyasining o'zida qanday she'riy san'at mujassam?	Radd ul-qofiya: «o'sonmazmi» fe'li ham matlada, ham maqtada qo'llangan	8
63.	G'azaldagi qaysi holat hissiyotni kuchliroq ifo- dalashga xizmat qilgan?	G'azal qofiyasidagi fe'llarning so'roq ohangida kelishi	8

64.	5-baytda tanosub badiiy san'ati asosida qaysi she'riy san'at vujudga kelgan?	Tashbeh	8
65.	Qaysi baytda tazod san'ati yashirin	6-baytda	8
66.	5-baytda qanday she'riy san'atlar qo'llangan?	Tanosib va tashbeh	8
67.	G'azalning deyarli har bir baytida qanday she'riy san'at qo'llangan?	Tazod	8

Quyidagi tushunchalarga qiyoslanib, tazod yaratishga asos bo'lgan so'zlar va birikmalarni aniqlang

68.	1-misrada: «o'sondurdi»	«O'sonmazmi»	8
69.	2-misrada: «Yondi»	«Yonmazmi»	8
70.	2-baytning birinchi misrasida: «davoyi dard etar ehson»	2-baytning 2-misrasida: «Nechun qilmaz mango darmon, mani bemor sonmazmi?»	8
71.	3-baytning birinchi misrasida: «pinhon»	«Ravshan»	8
72.	3-baytning ikkinchi misrasida: «inonurmi»	«Inonmazmi»	8
73.	4-baytning ikkinchi misrasida: «Uyodar»	«Uyonmazmi»	8
74.	6-baytda mantiqan: «Men senga moyil emas edim» ifodasi berilgan	«Sen aqlimni zoyil etding (yo'qotding)»	8

Quyidagi so'zlarning ma'nosini izohlang

75.	biyir	tuya	
76.	o'landan	bo'lgandan	
77.	guftora	so'z sohibi, shirin so'z	
78.	ban	men	
79.	nukta	teran ma'noli so'z, hikmat	
80.	voqifi asror	sirdan xabardor	
81.	mardumi g'ofil	g'ofil bandalar, hech narsadan bexabar kishilar	
82.	kavokib	yulduzlar	
83.	shab	oqshom, tun	
84.	fatton	maftunkor, jozibali	
85.	bedod	qiynoq, azob	
86.	jom	qadah	
87.	zohid	tarkidunyo qilgan kishi	
88.	sheroza	naqsh, muqovadagi naqsh	
89.	o'sonmoq	bezmoq, joniga tegmoq	8
90.	o'sondirmoq	bezdirmoq	8
91.	o'sonmazmi	bezmasmi	8
92.	qamu	barcha, hamma	8
93.	sonmoq	hisoblamoq	8
94.	bilman	bilmayman	8
95.	inonmoq	ishonmoq	8
96.	uyodar	uyg'otar	8
97.	uyonmoq	uyg'onmoq	8
98.	dagildim	emasdim	8
99.	zoyil	yo'q, bekor	8
100.	ta'n	ta'na	8
101.	rind	mayparast, ichuvchi	8
102.	o'tonmoq	uyalmoq	8

VILYAM SHEKSPIR (1564 – 1616)

1.	Ingliz shoiri, dramaturgi, aktyori Vilyam Shekspir qachon qayerda tug'ildi?	1564-yilning 23-aprelida Yorkshir grafligidagi Stratford shahrida	9
2.	Ota-onasi haqida ma'lumot bering	Otasi – Jon Shekspir shaharning ancha mashhur kishilaridan bo'lib, shahar boshqaruvining turli lavozimlarida ishlagan edi. Onasi – Meri shu yerlik qadimiy, ammo kambag'allashgan dvoryanlardan Robert Ardenning qizi edi	9
3.	Shekspirning oilasi haqida qanday ma'lumotlar bor?	Cherkov daftarida uning 1582-yilning 27-noyabrida stratfordlik Enn Xetuey ismli qizga uylanganligi hamda to'ng'ich farzandlari Syuzen 1583-yilning 26-mayida, Hamlet va Judit ismli egizaklar 1585-yilning 2-fevralida cho'qintirilgani bitilgan	9
4.	Asari va farzandining nomini bir xil qo'ygan yozuvchi...	Shekspir	9
5.	Shekspir qaysi bilim dargohida tahsil olgan?	O'smir Vilyam Shekspir Stratforddagi shaharliklarning o'g'illari bepul tahsil ko'radigan, asosan, til va adabiyot o'rgatiladigan grammatik maktabda	9
6.	Shekspir 1592-yilda Londonga boradi va qanday ish bilan shug'ullanadi?	Aktyorlik qiladi	9
7.	Shekspirning 1593-yilda chop ettirilgan, adabiyotning homiysi bo'lmish yosh gersog Sautgemptonga bag'ishlangan, o'sha vaqtlarda urf bo'lgan erotik yo'nalishda bo'lib, kutilmaganda katta muvaffaqiyat qozongan va ketma-ket sakkiz marta nashr etilgan asari...	«Venera va Adonis» deb nomlangan dostoni	9

8.	Shekspir necha yoshgacha asarlarini e'lon qilmagan?	1593-yilga, ya'ni 29 yoshga kirgunga qadar	9
9.	Shekspirning ikkinchi dostoni...	1594-yilda e'lon qilingan «Lukresiya»	9
10.	1594-yil 28-dekabrda «Greyz Inn» teatrida Shekspirning qaysi asari o'ynaldi?	«Xatolar komediyasi» asari	9
11.	Shekspir yozgan va sahnalashtirgan pyesalari uchun qachon kattagina mablag' oldi?	1595-yilning martida	9
12.	Teatrda kim bilan homiyligidagi faoliyat Shekspirga ham shuhrat, ham boylik keltirdi	Sautgemp-ton bilan	9
13.	Shekspirning o'g'li qachon vafot etgan?	1596- yilda	
14.	Shekspir topgan mablag'i-ning katta qismini nimaga sarf etdi?	Otasi Jon Shekspirning bir necha yillik urinishlardan keyin 1596- yilda Geraldik palatadan «jentelmen»lik martabasini beradigan gerbni sotib oldi, o'zi 1597-yilda Stratforddan bog'i bor katta uy oldi (Adib London sahnalarini tark etgach, bu uyga ayoli va qizlari bilan ko'chib keladi). Londondan ham, Stratforddan ham bir qancha mulk sotib oldi	9
15.	«Plavt va Seneka rimliklar uchun komediya va tragediya borasida tengsiz bo'lgani singari Shekspir inglizlar uchun pyesaning har ikki turida ham beqiyosdir». Ushbu fikrlar kimning qaysi kitobida bitilgan?	1598-yilda londonlik tanqidchi F.Meres tomonidan chiqarilgan «Aql xazinasi» kitobining «Ingliz shoirlari haqida mulohazalar» qismida	

16.	Shekspir asarlarini nashr etish hisobiga boylik ort-tirmoqchi bo'lgan noshir...	«Tadbirkor» noshir U.Jaggard	
17.	U.Jaggard Shekspir ijodini qalbakilashtirib qaysi nomdagi kitobni chop ettirdi?	1599- yilda turli shoirlar-ning bitiklaridan iborat to'plamga Shekspirning ham to'rt sonetini kiritib, «Otashin ziyoratchi» nomli kitob chiqardi va undagi asarlarni Shekspir qalami-ga mansub deb e'lon qildi. Bu Shekspir ijodini qalba-kilashtirib foyda topish yo'lidagi birinchi urinish edi	
18.	1598- yilda aka-uka Berbejilar Londonning shimoliy chetidagi eski teatrni buzib, uning uskunalaridan Temza daryosining janubiy qirg'og'ida qaysi teatrni tikladilar?	«Globus» teatrini	9
19.	Shekspir qaysi teatrlarning hissadorlaridan biriga aylandi?	«Globus» hamda katta foyda keltiradigan «Blek-frayerz» yangi teatrining (1608-yilda) hissadorlari-dan biriga aylandi	9
20.	Qirol Yakov Shekspir truppasini qachon o'z himoyatiga oldi?	1603-yilda qirol Yakov Shekspir truppasini o'z himoyatiga oldi. Guruh a'zolari «Qirol hazratlarining xizmatkorlari» deb atalib, kamerdinerlar singari saroy xodimlari hisoblanishardi. Truppa saroyda tez-tez tomoshalar ko'rsatib turar, saroy ayonlari va aslzodalar aktyorlarni yaxshigina siylardilar	9
21.	Shekspir qachon ota shahriga butunlay ko'chib ketadi?	1612-yilda	9

22.	Shekspir qachon olamdan o'tdi?	1616-yilning 23-aprelida	9
23.	Shekspirning hayotlik chog'ida nashr etilgan pyesalari...	Shekspir qanchalik mashhur bo'lmasin, bironta pyesasi hayotlik chog'ida risoladagiday nashr qilinmagan edi. Ularning aksariyati 1623-yilga kelib, adib o'limidan yetti yil o'tgach, dunyo yuzini ko'rdi	9
24.	Shekspir aktyor sifatida ko'proq kimlarning rollarini o'ynaganligi qayd etilgan?	Qirollarning rollarini	9
25.	«Hamlet», «Sizga bu yoqadimi?» spektakllarida Shekspir qaysi rollarni o'ynagan?	«Hamlet»da Arvoh, «Sizga bu yoqadimi?» spektaklida Odam rollarini ijro etgani ba'zi hujjatlar orqali yetib kelgan	9
26.	Shekspir o'zining so'nggi rollarini qaysi pyesalarda o'ynagan?	Ben Jonsonning «O'ziga yetguncha», «Sevan» pyesalarida	9
27.	Ijodiy umri mobaynida Shekspir qancha asar yozgan?	36 dramatik asar, 154 sonet va bir necha doston yozgan. Lekin bulardan birortasi ham muallif hayotlik chog'ida ochiqchasiga, risoladagiday chop etilmagan	9
28.	Shekspir asarlari boshqa yozuvchilarning asarlaridan qaysi jihati bilan ajralib turadi?	Inson tuyg'ularining murakkab, chigal va qarama-qarshi qirralarini ta'sirchan aks ettirishi bilan ajralib turadi	9

29.	Vilyam Shekspirning tragediyalari...	«Qirol Lir», «Romeo va Julyetta» (1594-1595), «Hamlet» (1601), «Otello» (1604), «Makbet» (1606) singari tragediyalar	9
30.	Vilyam Shekspirning komediyalari	«Yoz kechasidagi tush», «Venetsiya savdogari», «O'n ikkinchi kecha»...	9
31.	1597–1598- yillarda muqovasida muallifning nomi ko'rsatilmagan holda nashr etilgan pyesasi...	«Tit Andronik»	
32.	Inson aqli va hislarining eng nozik, chigal jihatlarini yuksak san'atkorlik bilan tasvirlangan asari...	«Otello» (1604) fojiasi	9

Quyidagi yillarda Shekspir qaysi asarlarini yaratdi?

33.	1593-yilda	«Venera va Adonis» dostoni	9
34.	1594- yilda	«Lukresiya» nomli katta doston	9
35.	1594-yil	«Xatolar komediyasi»	9
36.	1594 – 1595-yillarda	«Qirol Lir», «Romeo va Juletta» tragediyalari	9
37.	1597–1598- yillarda	«Tit Andronik»	9
38.	1601-yilda	«Hamlet» tragediyasi	9
39.	1604-yilda	«Otello» tragediyasi	9
40.	1606-yilda	«Makbet» tragediyasi	9

«Otello»

Asarda qatnashuvchi qahramonlarga izoh bering

41.	Brabansio	Senator	9
42.	Gratsiano	Brabansioning ukasi	9
43.	Lodoviko	Brabansinoning qarindoshi	9
44.	Otello	Aslzoda arab, Venetsiya davlatining amaldori	9

45.	Kassio	Otelloning leytenanti	9
46.	Yago	Otelloning mulozimi	9
47.	Rodrigo	Venetsiyalik boy yigit	9
48.	Montano	Qibrisning oldingi hokimi	9
49.	Dezdemona	Brabansioning qizi, Otelloning xotini	9
50.	Emiliya	Yagoning xotini	9
51.	Umrini janglarda o'tkazgan oqil va halol arab generali...	Otello	9
52.	Brabansio qayerning senatori edi?	Venetsiyaning	9
53.	Venetsiya senatori Brabansioning go'zal qizi...	Dezdemona	9
54.	Otelloning xizmatkori Yago qaysi vazifaga o'tishni mo'ljallab yurardi?	Yago leytenant vazifasiga o'tishni xohlardi. Lekin Otello jasur jangchi Kassioni leytenant qilib oladi	9
55.	Dezdemona kimni rad qildi?	Venetsiyalik boy yigit Rodrigoni rad qildi	9
56.	Dezdemona kimga turmushga chiqadi?	Dezdemona qora va qariroq bo'lishiga qaramay, Otelloni sevib qoladi va unga tegadi	9
57.	Ikki alamzada: Yago va Rodrigo birlashib, Otello bilan Kassiodan o'ch olishga bel bog'lashadi. Ular qanday fitna uyushtirishadi?	Generalga xotini Dezdemona unga xiyonat qilib, kelishgan leytenant Kassio bilan yurishini aytishadi.	9
58.	Yago o'z fitnasidan bexabar Emiliya yordamida qanday firib ishlatadi?	Emiliyadan qayta-qayta Dezdemonaning ro'molchasini olib berishni so'raydi va uni Kassioning uyiga tashlab ketadi	9

59.	Otello Dezdemonaga sovg'a qilgan ro'molchasini kimning qo'lida ko'rdi?	Kassioning	9
60.	Otelloning Dezdemonaga birinchi hadyasi...	Ro'molcha	9
61.	Ro'molcha Otelloga nima uchun qadrli edi?	Muhabbati garovi, shuningdek otasidan onasiga yodgorlik bo'lgani uchun	9
62.	Otello Yagoning gapiga ishondimi?	O'zi rostgo'y bo'lgani uchun hammani chin gapiradi deb o'ylaydigan Otello ularning gapiga ishonadi	9
63.	General Otello leytenanti Kassioni nima sababdan vaqtincha o'zidan uzoqlashtiradi?	Ichib olib janjallashgani uchun	9
64.	Otelloga qattiq mehr qo'ygan Kassio u bilan yarashtirib qo'yishni kimdan iltimos qiladi?	Dezdemonadan	9
65.	Kassioqa Dezdemonadan iltimos qilishni kim o'rgatadi?	Yago	9
66.	«Mening erim tamom boshqa er bo'lib qoldi», – deb Dezdemonaga kimga aytadi?	Kassioqa	9
67.	«Uning (ya'ni Otelloning) eski muhabbatin qaytara olsam» deb kim aytadi?	Kassio	9
68.	Quyidagi parcha kimning nutqidan olingan? «Qordan ham oq, qabrdagi marmardan silliq Bu badanni tirnamayman, yaralamayman. Tirik qolsa boshqalarni yana aldaydi, Shuning uchun u mutlaqo o'lishi kerak»	Otelloning	9

69.	Otello: «Ko'z oldimda uning uchun yig'layapsanmi? Yo'qol, fohisha!» Dezdemona nega yig'layotgan edi?	Otello Kassioning o'ldirilganini aytganidan so'ng yig'ladi	9
70.	Otello Dezdemonani o'ldirishdan oldin uni nimaga undadi?	Ibodot qilishga	9
71.	Dezdemonani Otello qanday o'ldiradi?	Bog'ib o'ldiradi	9
72.	Emiliya Otelloga qanday xabar keltiradi?	Kassio Rodrigoni o'ldirganini aytadi	9
73.	Otello Emiliyaning xabaridan nega xayron bo'ladi?	Aslida buyurtmaga ko'ra Kassio o'ldirilishi kerak edi	9
74.	«Bu bir malak, siz qora shayton», – deb Emiliya kimlarni nazarda tutyapti?	Dezdemona va Otelloni	9
75.	Emiliya Otelloni nima deb haqoratlaydi?	Shayton, mal'un, yaramas, axmoq, so'tak, irganch, palid	9
76.	«Erkak bo'lsang, sharmanda qil bu vijdotsizni, Aytadiki, xotinini ayblab ekansan. Men bilaman, sen qilmaysan, tuban emassan, Ayt, bo'lmasa yurak qindan chiqib ketadi», – deb Emiliya kimga aytadi?	Yagoga	9
77.	Yago Emiliyaga qanday javob beradi?	Dezdemonaning fohishaligini tasdiqlaydi	9
78.	Dezdemonaning otasi nega o'lgan edi?	Dezdemonaning nikohiga qarshi bo'lib	9
79.	Jon-jahdi bilan Dezdemonani oqlagan qahramon...	Emiliya	9

80.	Asarda Dezdemonaning otasi Brabansioning nima sababdan o'lganini kim aytadi?	Gratsiano	9
81.	Pok Dezdomananing nohaq o'ldirilganini isbotlagan qahramon...	Emiliya	9
82.	Otello Dezdemonani o'ldirgani uchun kimdan afv so'raydi?	Dezdemonaning amakisi Gratsianodan	9
83.	«Hoy, ahmoq mavr, ro'molingizni men tasodifan Topib olib, o'z erimga topshirgan edim. U dam-badam arzimagan shu ro'molchani Qistab-qistab o'g'irlashni so'rardi mendan». Parcha qaysi qahramon nutqidan?	Emiliya	9
84.	Ro'molchani Kassioning uyiga kim tashlab qo'ygan edi?	Yago	9
85.	«Ko'kning shuncha guldurosi, aytchi ey iflos, Bitta momaqaldiroqning o'zi uchunmi?» deb qaysi qahramon kimga aytadi?	Otello Yagoga	9
86.	Emiliyani kim o'ldirdi?	Eri Yago	9
87.	Qochib ketgan Yagoning izidan kim quvib boradi?	Qibrisning oldingi hokimi Montano	9
88.	Sahnaga kimlar kirib kelishdi?	Lodoviko (Barabansioning qarindoshi), Montano (Qibrisning oldingi hokimi), Kassio zambilda, ofitserlar qo'lga olingan Yago bilan	9
89.	Lodoviko: «O'h, Otello, sen ilgari sharaflı eding. Kelib endi shu past qulning makriga uchding, Ayt-chi o'zing, endi seni nima deb atay?» Bu gaplarga Otelloning javobi...	«Mayli, meni nomusli bir qotil deysizmi, Axir, ortiq men bunchalik og'ir ishlarni Nomus uchun qildim, ammo g'azabdan emas»	9

90.	Otello kimni yaralaydi?	Yagoni	9
91.	Otello: «Kechirasiz, meni afv eting», – deya kimdan kechirim so'raydi?	Kassiodan	9
92.	Kassioning ishdan bo'shashiga kim sababchi edi?	Yago, u Rodrigoni gijgijlab Kassioning oldiga yuboradi va janjal uyushtiradi	9
93.	Rodrigoni qilich bilan kim o'ldiradi?	Yago	9
94.	Rodrigoning cho'ntagidan xat topib olishadi. Xatning mazmuni...	Kassioning o'ldirilish maslahati	9
95.	Qibris hokimi etib kim tayinlandi?	Kassio	9
96.	Otelloni kim o'ldirdi?	O'zini o'zi xanjar bilan o'ldirdi	9
97.	Otello o'zini qanday qilich bilan o'ldirdi?	Ispan shamshiri bilan	9
98.	Otelloni «Katta qalbga ega edi» deb kim ta'riflaydi?	Kassio	9
99.	Brabansioning qarindoshi Lodoviko kimni «Sparta iti» deb haqoratlaydi?	Yagoni	9
100.	«Otello» fojiasida qanday kurash tasvirlangan?	«Otello» fojiasida insoniyat paydo bo'lgandan beri yonma-yon kelayotgan ezgulik va yovuzlik, xiyonat va sadoqat, jinoyat va ishonch, olijanoblik va pastkashlik singari sifatlar o'rtasidagi kurash tasvirlangan	9
101.	Ishonuvchan, lekin laqma ham, ahmoq ham bo'lmagan qahramon...	Otello	9
102.	Boy va yosh bo'lishiga qaramay, Dezdemonaning muhabbatini qozonolmagan alamzada yigit...	Rodrigo	9

103.	Inson hayoti, umr mazmuni haqida ko'p o'ylaydigan va uni to'g'ri baholashga urinadigan o'ychil odam. Hamma insofli odamlar singari o'ziga nisbatan talabchan qahramon...	Otello	9
104.	Asardagi salbiy qahramonlar...	Yago, Rodrigo	9

**Quyidagi parchalar qaysi qahramonlar
nutqidan olingan?**

105.	«O'ldiraman, ammo seni yana sevaman. Yana o'pay, yana o'pay, so'nggi martaba!»	Otello	9
106.	«Ishqqa o'lim - tabiatning qonuniga zid»	Dezdemona	9
107.	«O' muhabbat, haqoratga bo'lmish masxara!»	Emiliya	9
108.	«Unga qancha sen munosib bo'lmaganingday, Bu qilganing ish ham ko'kka shunday noloyiq»	Emiliya	9
109.	«Oh, majnuntol, majnuntolning qo'shig'ini kuylaymiz»	Emiliya	9
110.	«Ilon qani? Bu mal'unni beri keltiring»	Lodoviko (Otelloni nazarda tutadi)	9
111.	«Otello» asarini qaysi tarjimon o'zbek tiliga o'giradi?	G'afur G'ulom	9
112.	Kamerdinerlar so'zini izohlang	Uy xizmatchisi	9
113.	O'zbek teatrlarida Otello rolini 500 marta qaysi aktyor o'ynagan?	Abror Hidoyatov	

JONATAN SVIFT (1667 – 1745)

1.	Jonatan Svift yashagan yillar...	1667 – 1745	5
2.	Millati...	Ingliz	5
3.	Tug'ilgan joyi...	Irlandiyaning poytaxti Dublin	5
4.	14 yoshida maktabni bitirgach, qayerga o'qishga kiradi?	Dublin universitetining diniy bilimlar fakultetiga	5
5.	Svift universitetni bitirmay qayerga ketadi?	Angliyaga	5
6.	Jonatan Svift qayerda ishlaydi?	U bir necha yil Qirollikning sobiq ministri Vilyam Templning saroyida kotib bo'lib ishlaydi	5
7.	Svift dunyoqarashining kengayishidagi muhim omil...	Templning boy kutubxonasidan foydalanishi	5
8.	Svift universitetdagi o'qishini davom ettiradimi?	Keyinchalik universitetni bitiradi, dissertatsiya yoqlab, magistrlik unvonini qo'lga kiritadi	5
9.	Sviftning hajviy kitoblari...	«Kitoblar jangi», «Bochka cho'pchagi», «Movutfurush xatlari»	5
10.	Sviftga haqiqiy shuhratni uning qaysi romani olib keldi?	«Gulliverning sayohatlari»	5

«Gulliverning sayohatlari» asari

11.	«Gulliverning sayohatlari» asarining to'liq nomi...	«Lemyuel Gulliverning jahondagi bir necha olis mamlakatlarga, avvalo, jarroh, keyinchalik esa bir necha kemalar kapitani sifatida qilgan sayohatlari»	5
12.	«Gulliverning sayohatlari» asari qachon yaratilgan?	1726-yilda	5
13.	«Gulliverning sayohatlari» romani ajoyib-g'aroyib voqealarga, kulgili holatlarga boy bo'lsa-da, uning zamirida qanday ma'no yotadi?	Achchiq kinoya, zaharxanda	5
14.	Muallif «Gulliverning sayohatlari» asari orqali qaysi davlatning tartib-qoidalari, urf-odatlar ustidan kuladi?	Angliyaning	5
15.	«Gulliverning sayohatlari» romani necha qismdan iborat?	4 qismdan	5

Quyidagi sarguzashtlar «Gulliverning sayohatlari» romaning qaysi qismlarida hikoya qilinadi?

16.	Ulkan odamlar yurtiga sayohat	2-qismida	5
17.	Mitti odamlar – liliputlar mamlakatidagi sarguzashti	1-qismida	5
18.	Olimlar mamlakatidagi sayohati	3-qismida	5
19.	Guigngnmlar mamlakatidagi sarguzashtlar	4-qismida	5
20.	Mitti odamchalar mamlakati...	Liliputiya	5
21.	Ulkan odamlar yurti...	Brobdingneg	5
22.	Olimlar mamlakati...	Laputa	5
23.	Liliputiya'dagi partiyalar...	Baland poshnalilar va past poshnalilar	5
24.	Liliputiya'dagi partiyalar siyosati orasidagi farq...	Poshnalarining baland yoki past bo'lganligida	5

25.	Liliputiya qiroli qanday poshnali poyabzal kiyadi?	Bir oyog'iga baland poshnali, bir oyog'iga past poshnali poyabzal kiyadi	
26.	Liliputiya bilan qo'shni Blefusku davlati ortasidagi nizoning sababi nimada?	Tuxumni qaysi tomonidan chaqishga kelisha olmaganlarida	5
27.	Gulliver qaysi mamlakat odamlaridan nafratlanadi?	Liliputiyadagi odamlardan	5
28.	Gulliver qaysi mamlakat odamlarining tanti, oliy-janob, ma'rifatparvarligiga qoyil qoladi?	Brobdingnagdagi ulkan odamlarning	5
29.	Gulliver qaysi mamlakatga qilgan sayohatida umri behuda sarflanayotgan olimlar ishini ko'radi?	Laputaga	5
30.	Swift Gulliverning qaysi sayohatini o'tkir, zaharxanda, nafratli kulgi bilan tasvirlaydi?	Guigngnmlar mamlakatiga qilgan sayohatini	5
31.	Laputada Gulliver kimlarning ustidan kuladi?	Soxta olimlar ustidan	5
32.	Bir olimning bodringdan quyosh energiyasini ajratib olib, undan yoz sovuq kelganda foydalanishga ahd qilgani Gulliverning qaysi mamlakatdagi sayohatida aks etgan?	Laputadagi	5
33.	Bir olim uyni poydevordan emas, tomdan boshlab qurish kashfiyotining isboti sifatida qaysi hasharotlarning faoliyatini misol qilib keltiradi?	Asalari va o'rgimchakning	5
34.	Gulliverning qaysi mamlakatdagi sayohatida inson qiyofasidagi ikki oyoqli maxluqlar – yexular va aqlli, dono, halol mehnat bilan kun ko'ruvchi otlar yashashi haqida hikoya qilinadi?	Guigngnmlar mamlakatidagi	5

35.	Kimlar Sviftning Angliyadagi vatandoshlarini eslatadi?	Yexular – jirkanch, hazar qiladigan darajada tuban kimsalar. Ular o'z manfaatlari uchun bir-birlarini halok qilishga tayyor	5
36.	«Gulliverning sayohatlari» asaridagi mamlakatlar dunyo xaritasida bormi?	Yo'q	5
37.	Svift qaysi asarida o'zi yashagan Angliya qirolligidagi barcha kamchiliklar ustidan xayoliy mamlakatlar odamlari xatti-harakatlarini fosh qilish orqali kuladi?	«Gulliverning sayohatlari» asarida	5
38.	Gulliver qayerda tug'ilgan?	Nottingempshirda	5
39.	Gulliver necha yoshida qaysi shahardagi qanday nomdagi kollejda o'qiydi?	14 yoshida Kembrij shahridagi Immanuel kollejida o'qiydi	5
40.	Gulliver kollejda necha yil o'qidi?	3 yil	5
41.	Nima sababdan Gulliverni kollejdan olishdi?	Mablag' yetkazib berishga otasining qurbi yetmaganligi uchun	5
42.	Gulliver kollejdan ketganidan keyin nima ish bilan shug'ullandi?	Otasi Londondagi mashhur vrach Jems Betsga shogirdlikka berdi	5
43.	Gulliver vrachdan necha yil ta'lim oldi?	4 yil	5
44.	Gulliver otasi yuborgan pullarning hammasini qaysi sohalarini o'rganishga sarflardi?	Navigatsiya (kemasozlik) hamda matematikaning boshqa sohalarini o'rganishga	5
45.	Gulliverning orzusi...	Sayohatchi bo'lish	5
46.	Gulliverning tog'asining ismi...	Jons	5

47.	Otasi, tog'asi va boshqa qarindosh-urug'larining qo'llab-quvvatlashlari tufayli Gulliver qancha pul to'plashga muvaffaq bo'ladi?	40 funt	5
48.	Pulni olgandan so'ng Gulliver ma'lumot olishni davom ettirish uchun qaysi shaharga jo'naydi?	Leyden shahriga	5
49.	Gulliverning qarindosh-urug'lari har yili unga qancha pul yuborishga va'da berishadi?	30 funtdan	5
50.	Leyden shahrida uzoq sayohatlarda asqotib qolishini bilib, Gulliver qancha vaqt qaysi sohani egallaydi?	2 yil-u 7 oy meditsina sohasini	5
51.	Gulliver Leydendan qaytgach, qayerga qaysi kasb egasi sifatida ishga kiradi?	«Qaldirg'och» kemasiga jarroh bo'lib	5
52.	Gulliver bu kemaga kimning yordamida ishga kiradi?	Saxovatli ustozi mister Betsning	5
53.	«Qaldirg'och» kemasining rahbari...	Eybregem Pannel	5
54.	Gulliver «Qaldirg'och» kemasida qancha vaqt xizmat qiadi?	Uch yarim yil	5
55.	Gulliver «Qaldirg'och» kemasida qaysi mamlakatlarga sayohat qiladi?	Levant va boshqa mamlakatlarga	5
56.	Gulliver safardan yurtiga qaytgach, qaysi shaharga ko'chib keladi?	Londonga	5
57.	Gulliver Londonda nima ish bilan shug'ullandi?	Vrachlik qildi. Mister Bets Gulliverni bir qancha bemorlarga tavsiya etdi	5

58.	Gulliver qayerda yashadi?	Old-Juridagi uncha katta bo'lmagan uyning bir qismini ijaraga oldi	5
59.	Gulliver kimga uylanadi?	Meri Bertonga	5
60.	Gulliverning qaynotasining ismi va kasbi	Nyugetstritda yashovchi paypoqfurush mister Edmund Berton	5
61.	Gulliver to'yida qancha sep oldi?	400 funt	5
62.	Oradan ikki yil o'tgandan so'ng ustoz vafotidan keyin Gulliverning maoshi kamayib ketdi va u dengizchi bo'lishga ahd qilgach necha yil kema jarrohi bo'lib ishladi, nechta kema almashtirdi?	Olti yil kema jarrohi bo'lib ishladi, ikkita kema almashtirdi	5
63.	Gulliver dastlabki sayohatida qaysi shaharlarda bo'ldi?	Bir necha marta Ost hamda Vest-Indiyada	5
64.	Gulliver safar chog'ida nima ish bilan shug'ullanardi?	Ko'plab kitob o'qir, qirg'oqda esa yerli aholining urf-odatlarini, tilini o'rganardi	5
65.	Gulliver dengizchilar orasida bo'lib, ko'proq tajriba orttirish maqsadida qaysi shaharlarga ko'chdi (yashadi)?	Old-Juridan Fetter-Leynga, u yerdan Uoppingga	5
66.	Uch yillik behuda kutishdan keyin qaysi kemada qayerga jo'nadi?	«Ohu» kemasida Janubiy dengizga	5
67.	«Ohu» kemasining kapitani kim edi?	Vilyam Prichard	5
68.	Gulliver «Ohu» kemasida qaysi shahardan qachon yo'lga chiqdi?	Bristoldan 1699-yil 4-mayda	5

69.	Kemada Gulliver hamroh deb nimani nazarda tutadi?	Shamolni	5
70.	Gulliver «Ohu» kemasidagilar bilan qaysi shaharga yo'l oldi?	Ost-Indiya tomon	5
71.	Dahshatli bo'ron ko'tarilib, «Ohu» kemasini qaysi tomonga qarab surib ketdi?	Vandimen Yeridan shimoli g'arb tomonga qarab. Bu janubiy kenglikning 30° 2' ga teng edi	5
72.	Ekipajdagilardan necha kishi o'ta charchash hamda maza-matrasiz ovqatdan vafot etdi?	12 kishi	5
73.	«Ohu» kemasi qanday halokatga uchradi?	Shiddatli shamol kemani surib boraverdi. Kema qoyaga urilib chil-chil bo'ldi	5
74.	Bu falokat qaysi kuni ro'y berdi?	5-noyabr kuni	5
75.	Falokat qaysi faslda ro'y berdi?	O'sha yerlarda yozning boshlanishi edi	5
76.	Ekipajdan necha kishi dengizga qayiq tushirib, omon qolishgandi?	6 kishi	5
77.	Omon qolgan qayiqdagilarning taqdiri nima bo'ldi?	Ular eshkak eshib, uch milya yo'l yurishdi, so'ng qattiq shamol qayiqni ag'darib yubordi, Gulliverdan tashqari hammasi halok bo'lgan bo'lsa kerak	5
78.	Gulliver bu holatda qanday yo'l tutdi?	Shamol va oqim yo'nalishida suzaverdi va nihoyat oyog'i yerga tekkanini sezdi	5
79.	Gulliver sohilga yetguncha qancha masofa yo'l yurdi?	Bir milya suv kechib yurdi va mamlakat ichkarisiga yarim milya yo'l bosdi	5

80.	Gulliver qirg'oqqa chiqqanida soat necha edi?	Kech soat sakkizlar bo'lsa kerak	5
81.	Gulliver nima sababdan uxlab qoldi?	Charchashdan, issiqdan hamda kemani tark etish paytida yarim pint aroq ichib olganidan qattiq uyquga ketdi	5
82.	Gulliver necha soat uxlati?	9 soatcha	5
83.	Gulliver uyqudan turgandan so'ng nima sababdan o'rnidan turolmadi?	Butun a'zoyi badani ingichka chilvirlar bilan yerga chirmab tashlangan edi	5
84.	Gulliverni kim chilvirlar bilan bog'lab tashlagan edi?	Mitti odamchalar – liliputlar	5
85.	Mitti odamchalarning bo'yi...	Bir qarich ham kelmas edi	5
86.	Gulliverni mitti odamchalar tilidan eshitgan birinchi so'zi...	«Gekina degul!»	5
87.	Mitti odamchalar qanday xitobdan so'ng Gulliverga qarata kamondan o'q otishdi?	«Tollgo fonak!» degan xitobdan so'ng	5
88.	Mitti odamchalar Gulliver yotgan joydan 4 yard uzoqroqda bir yarim fut keladigan nima qurishdi?	Minbar	5
89.	Liliputiyada amaldorlarni nima deb atashgan?	Gurgo	5
90.	Minbarga chiqqan amaldorning qanday buyrug'idan so'ng mitti odamchalar Gulliverning sochiga bog'lab qo'yilgan chap tomondagi arqonlarni kesib tashlashdi?	«Langro degul san!» deganidan so'ng	5
91.	Gulliverning sochidagi arqonlarni nechta odamcha kesib tashladi?	Ellikka yaqin odamlar	5

92.	Minbarga chiqib Gulliverga nutq so'zlagan odamning yoshi...	40 yoshlarda	5
93.	Amaldor bergan savollarga Gulliver qisqa javob qaytardi va gaplarining isbotiga nimani guvoh sifatida ko'rsatdi?	Quyoshni	5
94.	Odob qoidalariga zid bo'lsa-da, Gulliver liliputlar amaldoridan nimani so'radi?	Tez-tez barmog'ini og'ziga olib borib ovqat yegisi kelayotganini bildirdi	5
95.	Liliputlar nonining hajmi...	Miltiq o'qidek keladi	5
96.	Gulliver Liliputiyadagi birinchi tamaddisida necha bochka vino ichdi?	2 bochka (ya'ni 1 litr)	5
97.	Elchi imperatorning muhri bosilgan ishonch yorlig'ini ko'rsatdi. Ushbu yorliqda imperator hazratlari va davlat kengashining qanday qarori bor edi?	Gulliverni yotgan yeridan yarim milya uzoqlikdagi poytaxtga olib kelishga qilingan qaror	5
98.	Ovqatlanib bo'lgandan so'ng Gulliver nima uchun 8 soat uxladi?	Vrachlar imperatorning buyrug'iga ko'ra vinoga uxlatadigan dori qo'shib qo'yishgan ekan	5
99.	Gulliverni uxlatishdan maqsad nima edi?	Uxlaganida poytaxtga olib ketish	5
100.	Gulliver liliputlar injenerlarining ishlarini ko'rib qanday baho bergan?	Gulliver ularning ajoyib matematiklar ekanligini aytgan	5
101.	Imperator nechta duradgor va injenerga mashinalardan eng kattasini yasashga buyurgan edi?	500 nafar	5
102.	Yog'och plarformaning (mashinaning) balandligi...	Uch dyum	5

103.	Dyum so'zini izohlang	Dyum (goll.duim – bosh barmoq). O'tmishda Rossiyada, hozir Angliyada 25, 4 millimetrga teng uzunlik o'lchovi	
104.	Yog'och plarformaning (mashinaning) uzunligi...	Yetti fut	
105.	Yog'och plarformaning (mashinaning) eni...	To'rt fut	
106.	Yog'och plarformaning g'ildiragi nechta?	22 ta	
107.	Gulliverni mashinaga yotqizish uchun liliputlar yerga nechta xoda qoqishdi?	80 ta	
108.	Xodalarga va Gulliverga bog'langan chilvirni tortish uchun eng baquvvat ishchilardan necha kishi safarbar etildi?	900 kishi	
109.	Gulliverni necha soatda aravaga ortishdi?	3 soat o'tar-o'tmas	5
110.	Poytaxtgacha qancha masofa bor edi?	4 milya (1 milya tax. 7420 metr)	5
111.	Saroy otxonasidan har birining bo'yi yarim dyum keladigan eng katta otlardan nechitasi kerak bo'ldi?	1500 tasi	5
112.	Gulliver aravada uxlab ketayotganda nima sababdan uyg'onib ketdi?	Aravani tuzatish uchun to'xtashganida mahalliy yoshlardan ikki uchtasi aravaga chiqqan, ulardan biri Gulliver burniga qilichining uchini ancha kimgizibdi. Gulliver burniga xas-hashak tekkanday qattiq aksirib yuboribdi.	
113.	Tunaydigan joyda aravaning ikki tomoniga nechta gvardiyachi qo'yildi?	500 yuzga yaqin	5
114.	Gvardiya- chilar qay holatda tu- rishardi?	Ularning yarmida mash'ala, yarmi esa Gulliver sal turishga intilsa, o'q uzish uchun o'q-yoyini shay qilib turishardi	5

115.	Gulliver qayerga joylashdi?	Bo'sh qolgan ibodatxonaga	5
116.	Ibodatxona nima uchun bo'sh qolgan edi?	Bundan bir necha yil oldin dahshatli qotillik yuz bergan edi. Mahalliy xalq o'ta xudojo'y bo'lganligidan ibodatxonani harom bo'ldi deb kirmay qo'ygan edi.	5
117.	Ibodatxona eshiklarining balandligi va eni...	Balandligi 4 fut, eni 2 futga yaqin. Gulliver osongina sig'di	5
118.	Derazadan o'tkazib yevropalik xonimlar soatining yo'g'onligidagi zanjirdan qanchasi Gulliverning oyog'iga nechta qulf bilan mahkamlab bog'lab qo'yilgan edi?	91 ta zanjir, 36 ta osma qulf	5
119.	Imperator Gulliverni ko'rish uchun qayerga chiqdi?	Ibodatxona ro'parasidagi balandligi 5 fut keladigan minoraga	5
120.	Gulliverni ko'rish uchun ibodatxona atrofiga qancha odam to'plandi?	Yuz mingdan ortiq shaharlik	5
121.	Ulardan qanchasi Gulliverga chirmashib oldi?	O'n mingdan ortig'i	5
122.	Ko'p o'tmay imperator chirmashganlarga qanday jazo tayinladi?	O'lim jazosi	5
123.	Zanjirda bog'langan Gulliver harakatlana olardimi?	Zanjirning uzunligi ikki yard, oldinga orqaga yurishi, yarim doira yasab harakat qilishi, emaklab ibodatxona ichiga kirishi, uzala tushib yotishi mumkin edi	5

124.	Imperator otda Gulliverning oldiga kelayotganida qanday falokatdan omon qoldi?	Ot Gulliverni ko'rib (go'yo ustiga to'g' yurib kelayotganday), ikki oyog'da tik turdi. Imperator ajoyib chavandoz bo'lganligi uchun yiqilmay qoldi	5
125.	Imperator buyrug'iga ko'ra Gulliverga olib kelingan taomlar nechta aravada edi?	Yigirmatasida taom, o'ntasida ichimlik (har bir aravadagi taom Gulliver uchun ikki-uch luqma bo'ldi, xolos)	5
126.	Imperator Gulliverning gaplariga tushuna olmagach, u bilan muloqot qilishni kimlarga topshirdi?	Ruhoniylar va yuristlarga	5
127.	Gulliver ruhoniylar va yuristlarga qaysi tillarda gapirdi?	Nemis, golland, lotin, fransuz, ispan, italyan tillarida, lekin ular tushunishmadi	5
128.	Gulliverni nazorat qiluvchi soqchilarning vazifasi...	Beodob avom xalqdan saqlashi kerak edi	5
129.	Polkovnik Gulliverga nisbatan bemaza qiliqlar qiluvchilardan nechtasini tutib jazolash uchun unga berdi?	Oltitasini	5
130.	Gulliver aybdorlar-ga qanday jazo qo'lla-di?	Hammasini birdaniga o'ng qo'li bilan changalladi-da, beshtasini cho'ntagiga soldi, bittasini tiriklayin yeb qo'ymoqchiday og'ziga olib bordi. Bechora jon talvasasida chinqirdi. Gulliver cho'ntagidan qalamtaroshini chiqarganda, polkovnik va ofitserlar g'oyatda tashvishda qolishdi. Lekin Gulliver asirni bog'lab turgan arqonlarni kesdi-da, qo'yib yubordi, qolganlarini ham shunday qildi	5

131.	Saroydagilarda Gulliverga nisbatan nima sababdan yaxshi taassurot uyg'ondi?	Aybdorlarga shafqat qilgani uchun	5
132.	Gulliver necha hafta ko'rpa-toshaksiz yotdi?	2 hafta	5
133.	Gulliver uchun nechta ko'rpa keltirishdi?	600 ta (150 tasini bitta qilib 4 ta ko'rpa tikishdi, lekin tosh yotqizilgan yer yumshab qolmadi, xuddi shu usulda ustiga yopinadigan ko'rpa va choyshablar ham tayyorlandi)	5
134.	Nima sababdan qishloqlar huvillab, dala ishlari, to'xtab qoldi, uy ishlari izdan chiqdi?	Gulliverni ko'rgani odamlar daryoday oqib kelayotganlari sababli	5
135.	Imperator qanday farmon chiqardi?	Gulliverni ko'rib bo'lganlarning hammasi darhol uyga qaytishi haqida buyruq berdi, ularga saroyning alohida ruh-satisiz ikkinchi marotaba Gulliver ya-shaydigan joyga 50 yard masofagacha yaqinlashish qat'iy man etildi	5
136.	Imperatorning yuqoridagi farmoyishi qaysi amaldorlar uchun daromad manbayiga aylandi?	Ba'zi ministrlar uchun	5
137.	Imperator huzuridagi kengashda Gulliverga qanday munosabatda bo'lish masalasi muhokama etilganda qaysi takliflar bo'ldi?	Ular Gulliver zanjirni parchalab yuborishidan qo'rqishgan. Gulliverni boqish ancha qimmatga tushishi va mamlakatda ocharchilik boshlanishidan xavfsirashgan. Gulliverni ochdan o'ldirishni yoki zaharli o'q otib yo'q qilishni qat'iy talab qilishibdi	5

138.	Nima sababdan Gulliverni o'ldirishmadi?	Shunday ulkan jasad poytaxtda va butun qirollikda vabo tarqalishiga sabab bo'ladi deb o'ylashdi	5
139.	Kengash avji qizib turganda qanday voqea sababli imperator va davlat kengashi a'zolari juda ta'sirlanib ketishdi?	Ikki ofitser Gulliverning aybdorlarga shafqat qilganini aytgani uchun	5

Imperatorning farmoniga ko'ra Gulliverga qanday marhamat ko'rsatildi?

140.	Poytaxtdan 900 yard masofagacha bo'lgan joyda joylashgan qishloqlar zimmasiga har kuni ertalab Gulliverning dasturxonini uchun nimalar tayyorlash yuklandi?	6 ta novvos, 40 ta qo'y, tegishli non hamda vino	5
141.	Gulliver xizmatiga nechta odamdan iborat mulozimlar sharti ta'sis etildi?	600 odamdan	
142.	Gulliverning harajatlari kimning hisobidan edi?	Imperator hazratlarining	5
143.	Nechta chevarga o'sha yerning fasonida kiyim tikish topshirildi?	300 chevarga	
144.	Gulliverga mahalliy tilni o'rgatish uchun nechta olimlar jalb qilindi?	6 ta olim	
145.	Imperator o'ziga, saroy amaldorlariga va gvardiyaga qarashli otlar Gulliverga ko'nikishi uchun saroydagilar nima ish qilishdi?	Otlarni Gulliverning huzurida mashq qildirishdi	
146.	Gulliver liliputlar tilini qancha vaqtda o'rgandi?	Uch haftada	5
147.	Gulliverning imperator-dan dastlabki iltimosi...	O'zining ozod etilishini so'raydi	5

148.	«Lyumoz kelmin peso deemarlon empozozo»ning tarjimasi	Imperator va uning imperiyasi bilan urushmasligi, tinch-totuv yashashi haqida qasamyod	5
149.	Imperator Gulliverdan nimani iltimos qildi?	Tintuv o'tkazishga buyruq bersa, buni haqorat deb bilmasligini	5
150.	Tintuvni amaldorlardan kimlar amalga oshirdi?	Klefrin Frelok, Marsi Frelok	
151.	Tintuv chog'ida o'q-yoylarini shay tutgan holda qancha askar Gulliverni qurshab olgan edi?	Uch ming	5
152.	Imperator Gulliverga, eng avvalo, nimani topshirishni ishora qildi?	Qilichini	5
153.	Gulliver imperatorning iltimosiga ko'ra qilichini yalong'ochlab, boshi uzra bir necha bor aylantirganda qay holatga tushishdi?	Soldatlar baqirib yuborishdi, imperator qo'rqib ketdi	5
154.	Imperatorning iltimosiga ko'ra, Gulliver to'pponchani ishlatishni ko'rsatganida qanday vaziyat yuzaga keldi?	Yuzlarcha odamlar o'q yeb o'lganday yerga yiqildi, imperator oyoqda tik turgan bo'lsa-da, anchagacha o'ziga kelolmadi	5
155.	Liliputlar Gulliverning ro'yxatga olingan buyumlarini nima qilishdi?	Qilich, ikkita to'pponcha, o'q va porox solingan sumka oliy hazratlarining qurolxonasiga (keyinchalik qaytarib berish sharti bilan) jo'natildi, qolgan buyumlar Gulliverga qaytarib berildi	5

156.	Liliputiya gvardiyachilari Gulliverning qaysi buyumini Angliyada pivo solingan bochkani ko'targanday, yelkalariga ko'tarib ketishdi?	Gulliverning soatini	5
157.	Imperator bu mashina (soat) nima uchun xizmat qilishini aniqlashni kimlarga topshirdi?	Olimlarga (biroq olimlar hech qanday xulosaga kelisholmadi)	5
158.	Gulliver amaldorlarga ko'rsatmagan yashirin cho'ntagida nimalar bor edi?	Ko'zoynak, durbin va yana bir qancha mayda-chuyda narsalar	5
159.	Tintuv qaysi kuni o'tkazildi?	Sakson to'qqizinchi yil qamar oyining to'qqizinchi kuni	
160.	Liliputiya kimlar yuqori lavozimlarga ko'tarilgan yoki ordenlar bilan taqdirlangan?	Dor ustida mohirlik bilan raqs tushadiganlar	
161.	«Ranfulo» so'zining ma'nosi	Shim	
162.	«Kuinbus Flestrin» so'zining ma'nosi	Ulkan odam	

Liliput amaldorlarining qaysi buyruqlaridan so'ng quyidagi xatti-harakatlar amalga oshirilgan?

163.	Yuzlarcha o'q-yoy Gulliverning chap qo'lga sanchildi	«Tollgo fonak!»	5
164.	Sochiga bog'lab qo'yilgan arqonlarni kesib tashlashdi	«Langro degul san!»	5
165.	O'ng yonboshiga ag'darilishga imkon beradigan qilib, chap tomonidagi arqonlarni bo'shatishgan	«Peplon selai»	5

166.	Qaysi asarda podshoh asosan o'z mulkidan keladigan daromadlar hisobiga yashaydi, faqat do'ppi tor kelib qolgan paytlardagina yordam so'rab fuqarolariga murojaat qiladi?	«Gulliverning sayohatlari» asarida	5
------	--	------------------------------------	---

MAXTUMQULI

(1733 – 1791)

1.	Maxtumquli qachon qayerda tavallud topgan?	1733-yilda Turkmanistonning Atrak daryosi bo'yidagi Hojigovshon qishlog'ida	7
2.	Bobosining ismi ...	Qizig'i shundaki, uning bobosining ismi ham Maxtumquli edi	7
3.	Shoirning bobosi haqida ma'lumot bering	Bobosi asosan dehqonchilik, hunarmandchilik bilan shug'ullangan. Ayni paytda nazm ta'biga ega bo'lgan bu shaxs xalq qo'shiqlari yo'lida she'rlar aytgan oqin sifatida ham tanilgan	7
4.	Maxtumqulining otasi haqida ma'lumot bering	Shoirning otasi Davlatmamad 1700-yilda tug'ilgan bo'lib, Xiva madrasasida tahsil ko'rgan, keyinchalik shu madrasada mudarrislik qilgan g'oyat ziyoli kishi edi	7
5.	Maxtumqulining otasi – Davlatmamad ijodi haqida ma'lumot bering	U iste'dodli shoir bo'lib, <u>Ozodiy</u> taxallusi bilan qo'shiq va g'azallar yozgan. Turkman adabiyoti taraqqiyotida Ozodiy alohida mavqega ega ijodkor sanaladi. Olti ming misrali, to'rt bobdan iborat <u>«Va'zi Ozod» yirik ilmiy risola-dostoni</u> Ozodiy ijodida, umuman, turkman mumtoz adabiyotida muhim o'rin tutadi	7
6.	Maxtumquli o'qigan bilim dar-gohlari...	Maxtumquli dastlabki boshlang'ich ta'limni oilada o'z otasidan olgan. So'ng ovul maktabida Niyozsolih mulla qo'lida o'qidi. Maktab tahsili tugagach, o'qishni Qiziloyoq ovulidagi Idrisbobo, Buxorodagi Ko'kaldosh, keyinchalik xonlik markazi bo'lmish Xivadagi Sherg'ozi madrasalarida davom ettirdi	7

7.	Maxtumlul qaysi hunarni o'rgandi?	O'z mehnati bilan halol rizq topish maqsadida zargarlik hunarini o'rgandi	7
8.	Maxtumlul qachondan she'r yoza boshlagan?	Maxtumlul hali bola yoshidanoq qo'luga qalam olib, she'r yozishga tutingan. To'qqiz yoshda bobosi va otasi izidan borib, xalq yo'lida qo'shiqlar to'qiy boshlagan	7
9.	Shoir ba'zi she'rlariga qaysi taxallusni qo'llaydi?	«Firog'iy»	7
10.	Maxtumlul qaysi mamlakat va shaharlarga sayohat qilgan?	Afg'oniston, Eron, Hindiston, Ozarbayjon, Samarqand, Turkiston kabi bir qancha mamlakat va shaharlarga	7
11.	Shoir qachon vafot etgan?	1791-yilda	7
12.	Maxtumlul ijodi qanday janrlardan iborat?	Lirik she'rlar, liro-epik dostonlar, g'azal, mumtoz she'riyat yo'lida bitilgan to'rtliklar va muxammaslar hamda xalqona ohanglarda yozilgan she'rlardan iborat	7
13.	Mutaxassislarining fikricha, Maxtumlul ijodining umumiy hajmi...	O'n ming misradan ortiq	7
14.	Shoirning bir qator she'rlari kimga atab yozilgan?	Yoshlikda sevib yetisholmagani go'zal Menglixon ismli qizga	7
15.	Maxtumlul qaysi she'rida turkman xalqiga xos g'urur, oriyat, ittifoqlik tuyg'ulari haqida iftixor bilan yozadi?	«Turkman binosi» she'rida	7
16.	«Asli seni ko'rmaganman, nigorim! Qumrimisan, bulbulmisan, namasan? G'amgin dilni xayoling-la aldarmen, Bog' ichinda bir gulumisan, namasan?..	Oloahga	7

	Maxtumquli, kechg'in kibr-u oringdan, Qo'lingni tori bu befavo koringdan, Jahon to'la, sen g'ofilsan Yoringdan, Yo mastmisan, shaydomisan, namasan?» <i>Ushbu she'r kimga bag'ishlab yozilgan?</i>		
17.	Maxtumquli «Turkman binosi» she'rida el-ulusning saodati, yurtning obodligi uchun eng katta omil sifatida nimani ta'kidlaydi?	Millat birligi, yakdilligini	7
18.	«Ozodim qani?», «Abdulla», «Ayrildim», «Bechoraman» kabi she'rlarini nima sababdan yozgan?	Bu she'rlari biografik xa- rakterga ega. Otasi va- foti munosabati, yaqin jigargo'shasi, birodari Abdullaning uzoqlarda da- raksiz ketgani, yori Mengli- xondan ayrilishi va boshqa voqealar ta'sirida yozgan	7
19.	«Gar kaklik oldirsa jo'ja-bolasin, Sayray-sayray izlamasdan bo'lurmi? Gar bulbul yo'qotsa gulin, nolasin, Hasratini so'zlamasdan bo'lurmi? Ayriliqqa odam o'g'li naylasin? Kim qolar ko'rmayin ajal hiylasin? Maxtumquli, hayvon bilsa bolasin, Inson bag'rin tuzlamasdan bo'larmi?» Ushbu she'r nima sababdan yozilgan?	Sori va Ibrohim ismli o'g'illarining bevaqt o'limi munosabati bilan yozgan	7

**«Adolat yaxshi» she'rida beklar, shohlar
qanday xislatlarga ega bo'lishi, odam o'zidan
ojizlarga qanday himmat ko'rsatishi, shuningdek,
dushmanlar bilan munosabatda qay holatda yo'l
tutish kerakligini Maxtumquli qanday izohlaydi?**

20.	qullarga	himoyat	7
-----	----------	---------	---

21.	shohga	adolat	7
22.	dushmaningga	siyosat	7
23.	omonlik deganga	diyonat	7
24.	bekka	saxovat	7

She'rdagi misralarni davom ettiring

25.	Aslo odamzodga achchiq so'z qilmang, Faqir-u miskinga dalolat yaxshi. Baxilga uchramang – kular yuz bo'lmang...	Ishni bitirmoqqa kifoyat yaxshi	7
26.	Yetimni ko'rganda kular yuz bo'lgil, Qo'ldan kelsa, unga taom-tuz bergil, G'amginni ko'rganda shirin so'z bergil...	Chorasiz qullarga himoyat yaxshi	7
27.	Yigit uldir, so'zga aylasa amal, Qo'ldan kelmas ishga etmasa jadal, Ollohning amriga qilmagil badal...	Bekka – saxo, shohga – adolat yaxshi	7
28.	G'ariblik bir darddir – odam o'ldirmas... O'ldirmas, hayotda lekin kuldirmas, Bo'riga ojizlik, it ham bildirmas,	Albatta, dushmanga siyosat yaxshi	7
29.	Maxtumquli, shukr, shirin til berdi, Daraxtlar ko'karib, samar, gul berdi, Go'ro'g'li Rayhonga qanday yolbordi?..	Omonlik de- ganga diyonat yaxshi	7
30.	Kel, ko'nglim, men senga o'git berayin: Yiroq qilma ko'rar ko'zing – elingni. Qimmatin ketkizma, o'rnida so'zla...	Ravo ko'rma har nokasga tilingni	7
31.	So'ziga javob ber har kim so'rasa, O'zingni uzoq tut nomard yo'risa, Bir miskin termulib yig'lab qarasa	Baholama, tekin bergin molingni	7
32.	Sarxush bo'lib chiqar, bag'ri dog'lanmas, Toshlarni sindirar, yo'li bog'lanmas. Ko'zim yotga tushsa, ko'nglim tanglanmas...	Maxtumquli so'zlar tili turkmaning	7

HAYNRIX HAYNE (1797 – 1856)

1.	XIX asr nemis adabiyotining yirik vakili, samimiy ko'ngil she'riyatiga siyosiy hajviy tanqidni ustalik bilan qo'sha olgan haqqo'y shoir...	Haynrix Hayne	9
2.	Haynrix Hayne qachon qayerda qanday oilada tavallud topgan?	1797-yilning 13-dekabrida Olmoniyaning Dyusseldorf shahrida savdogar yahudiy oilasida tug'ildi	9
3.	Bo'lajak shoirning tarbiyasi bilan, asosan, kim shug'ullandi?	Onasi Betti shug'ullandi	9
4.	Ota-onasi Haynrix Haynening kelajakda qaysi kasb egasi bo'lishini xohlashdi?	Otasi Samson Hayne Ovro'podagi zamonaviy fikrlovchi ko'pchilik odamlar singari o'g'lining napoleonchi harbiy bo'lishini orzu qiladi. Napoleonning mag'lubiyatidan so'ng ota-ona Haynrixning savdo bilan shug'ullanishini ma'qul deb hisoblashdi. Lekin uni ham o'zlari singari kichik savdogar emas, balki Hamburgdagi amakisi Solomon kabi yirik tijoratchi bo'lishini istashadi. Shu maqsadda maktabni bitkazgan yigitchani Hamburgga amakisinikiga jo'natishadi	9
5.	Haynrix Haynening amakisini-kida o'tgan kunlari...	Ta'sirchan, to'g'riso'z va mag'rur Haynrix savdo ishlariga mutlaqo qiziqmas, u kecha-kunduz kitob bilan oshnochilik qilar, ko'p vaqtini she'rlar yozib o'tkazar edi. Faqat iqtisodiy foyda keltiradigan yumushlar bilan shug'ullanishnigina tan oladigan amakisiga uning bu ishlari yoqmasdi.	9

		Buning ustiga, Haynrix amakisining suluv qizi <u>Amaliyani</u> shaydolarcha sevib qoladi. Lekin qiz uning tuyg'ularini rad etadi. Xullas, amakisinikida o'tkazilgan samarasiz uch yildan so'ng yigit uyiga qaytadi va astoydil o'qishga tutinadi	
6.	Haynrix Hayne qaysi bilim dargohlari-da tahsil oladi?	Haynrix Hayne 1819-yildan e'tiboran Bonn, Hettingen va Berlin universitetlarida o'qiydi. Ovro'poliklar tafakkuriga jiddiy ta'sir o'tkazgan mashhur faylasuf <u>Gegeldan</u> ma'ruzalar tinglab, bilimini oshiradi. Yigit huquqshunoslik fakultetini juda yaxshi baholar bilan bitirib, diplom olgan bo'lsa-da, bu sohada biror kun ishlamaydi	9
7.	Haynrix Haynening birinchi she'riy kitobi...	«Qo'shiqlar kitobi». 1827-yili o'ttiz yoshida Hamburg shahrida bosilib chiqdi	9
8.	«Ba'zisi do'st, kelar qoshimga, Ba'zilari dushmandan battar» misralari qaysi she'riy kitobida berilgan?	«Qo'shiqlar kitobi»da	
9.	Haynrix Haynening ikkinchi kitobi...	«Yo'l lavhalari». 1830-yilda bosilib chiqdi	9
10.	Haynrix Hayne qaysi kitobi orqali mamlakat va xalqning ahvolini mardonalik bilan xolis taftish qila oladigan ijodkor sifatida namoyon bo'ladi?	«Yo'l lavhalari»	9
11.	Yo'l ocherklaridan iborat bo'lib, Olmoniyaning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy-ma'naviy darajasini haqqoniy aks ettirganligi bilan ajralib turadigan kitobi...	«Yo'l lavhalari»	9
12.	Haynrix Hayne o'z she'rlarida kimlarni fosh etadi?	H. Haynening o'tkir nigohi hanuzgacha o'ttizta davlatchaga bo'linib yashayotgan yagona millatning g'arib ahvoli, qoloqlik botqog'iga botganligini ko'radi va afsus-nadomatga to'la	9

		achchiq tili bilan uning aybdorlarini fosh etadi	
13.	Haynrix Hayne nima sababdan 1830-yilda Fransiyaga ketishga majbur bo'ldi?	Umrini nemis xalqining hayotini farovonroq qilish uchun kurashga tikkan Haynening tutumlari o'z manfaatidan boshqa narsani o'ylamaydigan hukmdorlarga yoqmasdi. Shuning uchun ham 1830- yilda u Fransiyaga ketishga majbur bo'ldi	9
14.	Haynrix Hayne Parijda qanday faoliyat bilan shug'ullanadi?	O'sha yilning iyulida sodir bo'lgan inqilobdan keyingi Parijdagi siyosiy va adabiy hayotda faol ishtirok etadi. Nafaqat nemislarning, balki butun insoniyatning baxtli yashashini istagan shoir bu yerda o'ziga ko'plab xayrixohlar, hamfikrlar topdi va umrining oxiriga qadar qizg'in ijod qo'ynida yashaydi	9
15.	Haynrix Hayne Karl Marks bilan qachon tanishadi?	Haynrix Hayne 1843- yilda insoniyatning hayotini tamomila o'zgartirib yuborish da'vosi bilan chiqqan Karl Marks bilan tanishadi (Marksning ommani baxtli qilishga doir yuqumli xomxayollari ta'siriga berilgan shoir dastlabki vaqtlarda uning g'oyalariga tarafdor bo'lib yuradi. Lekin kommunistik qarashlarda kishining erkiga zo'rlik o'tkazish ustuvorligini payqab qolgach, Marksdan ham, uning g'oyalaridan ham uzoqlashadi)	9
16.	Fransiyada shoir ko'proq qanday mavzudagi she'rlar yozdi?	Ovro'podagi qaynoq ijtimoiy-siyosiy hodisalar ta'sirida shoirming poetik iqtidori o'sha yillarda ko'proq siyosiy yo'nalishdagi she'rlarida namoyon bo'ldi	9

17.	Haynrix Hayne qachon qayerda vafot etdi?	Fransiyaga qaytib ketgan Haynrix Hayne 1856-yilning 17-fevralida Parijda vafot etdi	9
18.	Haynrix Haynening she'riy kitoblari...	«Qo'shiqlar kitobi» (1827), «Romansero» (1851), «E'tirof» (1854)	9
19.	Haynrix Haynening ocherklar jamlangan kitobi...	«Yo'l lavhalari» (1830)	9
20.	Haynrix Haynening asarlari...	«Sileziya to'quvchilari» she'ri, «Germaniya. Qish ertagi» dostoni, «Qullar kemasi» balladasi, «Atta Troll» majoziy dostoni, «Fransuz ishlari», «Lyutesiya» asarlari...	9

Quyidagi asarlari qaysi janrda yozilgan?

21.	«Sileziya to'quvchilari»	She'r	9
22.	«Germaniya. Qish ertagi»	Doston	9
23.	«Qullar kemasi»	Ballada	9
24.	«Atta Troll»	Majoziy doston. 1842- yilda bitilgan	9
25.	«La'natlar bu yurtga, yolg'on vatanga, Unda baxt ko'radi tubanlik, xo'rlik» misralari qaysi she'rda yozilgan?	«Sileziya to'quvchilari» she'rda	9
26.	Shoir «Sileziya to'quvchilari» she'rda ko'proq nimaga e'tibor qaratadi?	Shoir she'rda voqealarni ko'rsatishga emas, millat ruhiyati tovlanishlarini tasvirlashga ko'proq e'tibor qaratadi	9
27.	«Vatanda turib, vatansiz yurgan xalq sezimlari boricha ko'rsatilgan. Shoir vatanga ega bo'lishi lozim kishilar vatan tomonidan ezilgani uchun ularning vakillari bo'lmish	«Sileziya to'quvchilari» she'rda	

	to'quvchilarda: «Germaniya, to'qiymiz biz kafaningni» tarzidagi tuyg'ular paydo bo'lganini mardona shafqatsizlik bilan aks ettiradi. She'rda shoir kafan vatani Olmoniyaga emas, balki uning ayanchli o'tmishiga to'qilayotganini aks ettiradi». Ushbu fikrlar qaysi she'rda aks etgan?		
28.	Hayvonlar timsoli vositasida tepsa-tebranmas, yurt ravnaqi uchun biror narsa qilishga qodir bo'lmagan millatdoshlar ayovsiz hajv etilgan asari...	«Atta Troll»	9
29.	Fransuz siyosiy hayotining o'ziga xos yilnomasi sifatida e'tirof etilgan asari...	«Fransuz ishlari»	9
30.	O'n uch yil davomida vatandan yiroqda, sarsonlikda yurgan otashin yurtsevar shoir uni millatga mehrsizlikda ayblagan kishilarga qarata qaysi kitobini yozgan?	«Germaniya. Qish ertagi» (1844)	9
31.	Fransuz hayotini aks ettirishga bag'ishlangan asarlari...	«Lyutesiya», «Fransuz ishlari»	9
32.	Haynrix Haynening qaysi she'rida achchiq hayotiy haqiqat butun shafqatsizligi bilan aks ettirilgan?	«Sileziya to'quvchilari» she'rida	9
33.	Haynrix Haynening ijodiy taqdirida alohida ahamiyatga ega, nafaqat shoir ijodi, balki nemis millati she'riy tafakkuri taraqqiyotida jiddiy voqea bo'lgan she'riy kitoblari...	«Romanse-ro» (1851), «E'tirof» (1854)	9
34.	O'n uch yil davomida vatandan yiroqda, sarsonlikda yurgan otashin yurtsevar shoir uni millatga mehrsizlikda ayblagan kishilarga qarata qaysi kitobida yozgan so'zboshisida: «Men vatanni sizlardan	«Germaniya. Qish ertagi» (1844) kitobiga yozgan so'zboshisida	9

	kam sevmayman. Shu sevgim tufayli men o'n uch yil quvg'inda bo'ldim, ayni mana shu sevgim tufayli oh-voh qilmasdan, iztirobdan yuzimni bujmaytirmasdan, yana, ehtimol, butun umrga quvg'in joyimga qaytmoqdaman», – deb yozganda bashorat qilgan edi?		
35.	«Vatanda turib, vatansiz yurgan xalq sezimlari» boricha ko'rsatilgan she'ri...	«Sileziya to'quvchilari» («La'natlar bu yurtga, yolg'on vatanga, Unda baxt ko'radi tubanlik, xo'rlik»)	89
36.	Shoir bir she'rida Qirolga ham egmagan boshini kimga egadi?	Onasi Fon Helderer B.Haynega	9
37.	Haynening she'rlarida qanday timsollar ko'plab uchraydi?	Haynening she'rlarida xuddi nemis xalq qo'shiqlarida bo'lganidek, <u>arvoh, ro'yo, murda, kafan, tobut, qo'r</u> obrazlari ko'p uchrasada, ularga umidsizlik butunlay yot. Shoir ertangi kunga ishonch bilan qaraydi	9
38.	Haynrix Hayne qaysi she'rida «Darhol dedi: «Tayyor turgil sen, Kafaningni chaymoqdaman men». Darhol dedi: «Vaqt ziq, bilgin sen, Tobutingni yasayapman men» yoki «Darhol dedi: «Sekinroq qapir. Qaziyapman sen uchun qabr» singari tasvirlar to'qqiz bo'limda aks etsa ham so'nggi o'ninchi bo'limda shoir: Keting bundan, qora demonlar, Istamayman, keting shu zahot. Menga suyak – yashil o'rmonlar, Menga suyak – nurafshon hayot	«Ro'yo» she'rida	89

	deya o'zining hayotbaxsh tuyg'ularini izhor etadi va she'rning ta'sir maromiga ijobiy yo'nalish beradi.		
39.	«Suvdan boshin chiqarib asta Nilufar gul boqadi mas'um». Ushbu misralar qaysi shoir she'ridan olingan?	Haynrix Hayne	9
40.	«O'tkir bo'lsa ko'zlaring agar...» deb boshlanuvchi she'rda oshiq yigit yorining ko'zi o'tkir bo'lsa, nimaga boqishini aytadi?	Oshiq yigitning kuylariga	9
41.	Qaysi shoir she'riyatiga mazmuniga ko'ra ham, ifoda yo'sini jihatidan ham chuqur xalqchilik xos?	Haynrix Hayne	9

«Bo'sh xayollar chekinmish olis...»

42.	She'rni shoir qaysi faslda yozgan?	Bahor faslida	9
43.	She'rning mavzusi...	Ishq	9
44.	Lirik qahramon ertadan kechgacha kimni kutadi?	Sevgilisini	9
45.	She'rda lirik qahramon nimaning raqsidan oh va nola eshitadi?	Shalolaning	9
46.	She'rdagi telba oshiq holidan nimalar kuladi?	Qushlar	9

«Obod etar kun-u tunimni...» deb boshlanuvchi she'ri

47.	She'r mavzusi...	Ishq	9
48.	She'r qaysi faslda yozilgan?	Bahor faslida	9
49.	Lirik qahramon o'zini nimaga qiyoslaydi?	Bulbulga	9
50.	Oshiq qaysi gullarga o'z sevgisi haqida dil rozini aytmoqchi bo'ladi?	Binafsha va atirgullarga	9

51.	«O'zga bulbul» deganda kimni tushunish mumkin?	Kelajakdagi oshiq shoirlarni	9
-----	--	------------------------------	---

Quyidagi yillarda shoirning qaysi asarlari yaratildi va qanday kitoblari chop etildi?

52.	1827-yilda	«Qo'shiqlar kitobi» she'riy to'plami	9
53.	1830-yilda	«Yo'l lavhalari» nomli yo'l ocherklaridan iborat kitobi	9
54.	1832-yilda	«Fransuz ishlari» asari	9
55.	1842-yilda	«Atta Troll» majoziy dostoni	9
56.	1844-yilda	«Germaniya. Qish ertagi» kitobi	9
57.	1851-yilda	«Romansero» she'riy kitobi	9
58.	1854-yilda	«Lyutesiya» asari	9
59.	1854-yilda	«E'tirof» she'riy kitobi	9

60.	Haynrix Hayne she'rlari qaysi ijodkorlar tomonidan o'zbekchaga tarjima qilingan?	Cho'lpon, Oybek, Mirtemir, Abdulla Sher, Xayriddin Sulton kabi ijodkorlar tomonidan	9
61.	9-sinf adabiyot darsligidagi Haynrix Haynening she'rlarini o'zbek tiliga qaysi shoir tarjima qilgan?	Xayriddin Sultonov	9
62.	«Suvdan boshin chiqarib asta Nilufar gul boqadi mas'um». She'rnj davom ettiring	Yonib ishq alangasida Oy qiladi unga tabassum	9

Quyidagi misralarni davom ettiring

63.	O'tkir bo'lsa ko'zlaring agar, Kuylaringa nigoh otib boq. Unda yashar ajoyib dilbar...	Suluvlardan ko'ra suluvroq	9
64.	Qulog'ing soz eshitsa agar, Nozik sasga bir dam quloq os. Isyon to'la qalbmida yashar...	Qo'shiq, navo, kulgu, ehtiros	9

ALEKSANDR PUSHKIN

(1799 – 1837)

1.	Umr bo'yi g'oyat notinch va tartibsiz yashagan, hayotining so'nggi yillari fojiali va halokatli yakun topgan tengsiz rus shoiri...	Aleksandr Sergeyevich Pushkin	9
2.	Aleksandr Sergeyevich Pushkin qachon qayerda qanday oilada tavallud topgan?	1799-yilning 6-iyunida Moskva shahrining Nemislar ko'chasida yashovchi qadimiy dvoryanlardan bo'lmish iste'fodagi mayor Sergey Pushkin oilasida tug'ilgan	9
3.	Pushkinning onasi haqida ma'lumot bering	Bo'lajak shoirning onasi Nadejda Birinchi Pyotrning tutingan o'g'li habash Ibrohim Hannibalning nevarasi edi	9
4.	Pushkin uyidagi oilaviy muhit...	Sergey Lvovich ham, Nadejda Osipovna ham bolalarining hayoti bilan deyarli qiziqishmas edi. Shu bois ularga ta'lim-tarbiya berish to'g'risida jiddiy bosh qotirilmadi. Oilada faqat fransuz tilini o'rganishgagina jiddiy e'tibor qaratilardi. Buyuk Pushkinning bu tilni mukammal bilishiga uyida asos qo'yilgandi. Barcha kamchiliklariga qaramay, Pushkinlar o'qimishli, adabiyotga qiziqadigan, ijod ahli bilan bordi-keldi qiladigan kishilar edi. Shu bois bu uyning bolalari ijodiy muhitda ulg'aydi	9
5.	Pushkinning amakisi haqida ma'lumot bering	Pushkinning amakisi Vasiliy Lvovich havaskor shoir bo'lib, bolalarday xayolparast kishi edi	9

6.	Bo'lajak shoir – Pushkin, uning ukasi va singlisi tarbiyasiga kuchli ta'sir ko'rsatgan ayol...	Oiladagi bolalar ma'naviyati shakllanishiga ularning enagalari Arina Radionovna Yakovleva kuchli ta'sir ko'rsatdi. Xalqning urf-odatlar, ruhiyati, og'zaki ijodi va tilini juda yaxshi biladigan oqila va mehribon bu ayol bo'lajak shoir, uning ukasi va singlisi tarbiyasida katta o'rin tutdi	9
7.	Aleksandr Pushkinning hayotidagi muhim voqea...	1811-yilning 19-oktabrida Rossiya poytaxti Sankt Peterburg yaqinidagi Sarkoye selo imperatorlik litseyiga qabul etilganligi	9
8.	Pushkinning chin do'stlari...	Ivan Pushin, Anton Delvig, Vilgelm Kyuxelbekerlar	9
9.	Nima uchun Aleksandr Pushkinning do'stlari ko'p emasdi?	G'oyat teozob, qaysar, izzattalab bo'lgani uchun	9
10.	Yosh shoirning dastlabki she'ri qaysi jurnalda chop etildi?	Yosh shoirning dastlabki she'ri 1814- yilda litseyda chiqadigan «Ovrupo xabarlar» jurnalida chop etildi	9
11.	Kim Pushkinning buyuk shoir bo'lajagini bashorat qiladi?	O'limidan ikki yil oldin litseydagi imtihonlarning birida qatnashgan keksa Derjavin Pushkinning she'rini eshitgach, uning buyuk shoir bo'lajagini bashorat qiladi	9
12.	1817- yilda litseyni bitirgan Pushkin qayerga ishga o'tdi?	Tashqi ishlar vazirligiga	9

13.	1817-yilda rus jamiyatidagi o'zgarishlar haqida gapirg	Bu davrda butun rus jamiyatida erkinlikka intilish kuchli edi. Hatto podsho Birinchi Aleksandr konstitutsiya qabul qilish va krepostnoylik huquqini bekor qilish haqida jiddiy o'ylayotgandi	9
14.	Jamiyatda turli-tuman siyosiy to'garaklar tashkil etilgandi. Pushkin qaysi jamiyatning a'zosi edi?	Tashkil etilgan jamiyatlarning birortasiga ham a'zo bo'lmadi	9
15.	«Ruslan va Lyudmila»ning qo'lyozmasi bilan tanishgan qaysi mashhur shoir Pushkinga: «G'olib shogirdga mag'lub ustozdan», – degan yozuv bilan o'z portretini sovg'a qildi?	Jukovskiy	9
16.	Qaysi voqeadan keyin Pushkin ulkan ijodiy g'alabaga erishdi va chinakam shoir sifatida tan olindi?	Jukovskiy o'z portretiga dasxat qo'yib, sovg'a qilganidan so'ng	9
17.	Badiiy ijodda o'zini cheklashni istamaydigan, nimani yozishda ham, qanday yozishda ham hech kim bilan hisoblashmaydigan shoir...	Pushkin	9
18.	Pushkin nima sababdan imperiyaning janubiga surgun qilindi?	1820- yilga kelib, har qanday talantli kishida bo'lganidek, Pushkinning ham hasadchilari paydo bo'ldi va shoirning siyosatga mos kelmaydigan dadil she'rlari haqida chaquv uyushtirildi	9
19.	Quvg'in necha yil davom etdi?	To'rt yildan ortiqroq	9
20.	1824 – 1826-yillarda Pushkin qayerga surgun qilindi?	1824 – 1826-yillarda esa Pushkin davlat xizmatidan bo'shatilib, otasiga tegishli mulk bo'lmish Mixaylovskoye qishlog'iga surgun qilindi (Bu yerda shoir yolg'izlik va madaniy muhitdan olislikdan juda qiynaldi. Lekin rus	9

		xalqiga xos milliy qadriyatlar to'la saqlangan bu qishloqda bo'lish shoirga xalq og'zaki ijodi bilan yaqindan tanishish imkoniyatini berdi. U aholidan folklor namunalarini yozib oldi)	
21.	1826-yilga kelib Rossiya hukmdori Nikolay Birinchi millatning birinchi shoirini qabul qiladi va unga qanday marhamat ko'rsatadi?	1826- yilga kelib, mudom poytaxt shaharlardan uzoqda yashashdan qiynalgan Pushkin podsho bilan yaqinlashishga urindi. Kunlarning birida Rossiya hukmdori Birinchi Nikolay millatning birinchi shoirini qabul qiladi. Unga marhamat ko'rsatib, Peterburgdan boshqa istagan joyga borish va yashash imkonini beradi	9
22.	Rossiya hukmdori Nikolay Birinchi qaysi shoirning she'rlarini senzura dan tamomila ozod qilib, faqat o'zi sensor qilishini bildiradi?	Pushkinning. Bu katta ishonch va ulkan mas'uliyat ham edi	9
23.	Senzor va senzura so'zilarining ma'nosi...	Senzor – matbuot ustidan nazorat qiluvchi shaxs, senzura – jurnalistlar, shoir, yozuvchilarning asarlarini <u>matbuot ustidan nazorat qiluvchi</u> davlat muassasasi tekshirib, nazorat qilib turishi	
24.	Shoir Peterburgda yashashga qachon ijozat oladi?	1827-yilda shoir Peterburgda yashashga ijozat oladi. U adabiy muhitning markaziga, ijodkorlar davrasiga qaytdi	9

25.	Pushkinning o'n yildan beri yozilayotgan asari...	«Yevgeniy Onegin»	9
26.	1830-yilga kelib, nuqta qo'yilgan asari...	«Yevgeniy Onegin»	9
27.	«Yevgeniy Onegin» qaysi janrda yozilgan?	She'riy roman	9
28.	Pushkinning 30-yillarda yozilgan nasriy asarlari...	«Belkin qissalari», «Toppon xonim», «Dubrovskiy» singari nasriy asarlari	9
29.	Qaysi asarda turli personajlar taqdiri misolida inson hayotini rejalashtirib bo'lmazligi, u har daqiqada kutilmagan o'zgarishlarga yuz tutishi mumkinligi g'oyat ta'sirli aks ettirilgan?	1836-yilda yozilgan mashhur «Kapitan qizi» asarida	9
30.	Pushkinning poytaxtdagi hayoti...	Poytaxtda Pushkinning tengsiz iste'dodi, qaynoq ijodini ko'rolmaydigan hasadgo'ylar ko'p bo'lib, ular turli yo'llar bilan shoirga ozor yetkazish, uning hayotini azobga aylantirishga urinardilar. Usiz ham ta'sirchan shoir borgan sari asabiy, izzattalab, tajang bo'lib borar, bu hol uning dushmanlari safi kengayishiga olib kelardi	9
31.	Pushkin nima sababdan erta olamdan o'tadi?	Dushmanlar turli mish-mishlar tarqatib, Gollandiya elchisining tutingan o'g'li Dantes bilan Pushkinning orasini butunlay buzadilar. Natijada, 1837-yilning 25-yanvarida Pushkin Dantesga haqoratomuz xat yozib, uni duelga chorlaydi. 27-yanvar kuni duel bo'lib o'tadi va buyuk shoir qattiq jarohatlanadi. Ikki kun azoblanib yotgan Pushkin 1837-yilning 29-yanvarida olamdan o'tadi	9

32.	Badiiy ijodni bir o'zanga solishga qaratilgan qoliplarni buzgan va o'z badiiy qonunlarini yaratgan shoir...	Pushkin	9
33.	XX asr boshidan buyon buyuk rus shoirining asosiy asarlari qaysi ijodkorlar tomonidan qayta-qayta o'zbekchalashtirilgan?	Cho'lpon, G'.G'ulom, Oybek, Mirtemir, E.Vohidov, A.Oripov, Muhammad Ali, A.Suyun, H.Xudoyberdiyeva, U.Azim, M.Kenjabek singari ijodkorlar tomonidan	9
34.	Rus adabiyotidagi birinchi she'riy roman...	«Yevgeniy Onegin»	9
35.	Pushkinning «Yevgeniy Onegin» asari qaysi she'riy roman ta'sirida yaratilgan?	«Don Juan» ta'sirida	9

**Quyidagi yillarda Pushkinning
qaysi asarlari yaratilgan?**

36.	1817- yilda	Mashhur «Erkinlik» she'ri	9
37.	1820- yilda	«Ruslan va Ludmila», «Mis chavandoz» dostonlari	9
38.	1830-yilda	«Yevgeniy Onegin» she'riy romani	9
39.	1836- yilda	«Kapitan qizi» asari	9
40.	Rus adabiyotidagi birinchi she'riy roman...	«Yevgeniy Onegin»	9
41.	9-sinf adabiyot darsligi (1914)da «Yevgeniy Onegin» she'riy romani qaysi shoir tarjimasida berilgan?	Mirzo Kenjabek	9
42.	«Yevgeniy Onegin» she'riy romanini o'zbek yozuvchilaridan yana qaysi ijodkor tarjima qilgan?	Oybek	9

“Yevgeniy Onegin”

43.	Jiddiy, o'ychan va oqila Tatyana kimning qizi?	Vafot etib ketgan aslzoda Larinning	9
44.	O'qimishli va aqlli Yevgeniy nima sababdan Peterburgdan qishloqqa keladi?	Amakisining mulkiga egalik qilish uchun	9
45.	Yevgeniyni ko'rib, astoydil sevib qolgan uyatchan qiz o'z tuyg'ularini atrofidagilardan yashirishga urinadi. Tatyana yigitga sevgisini qanday izhor qiladi?	Ko'p ikkilanishlardan keyin qiz sevgisini izhor qilib, yigitga maktub yozadi	9
46.	Asardagi qahramon Filipevna kimga xizmat qiladi?	Oqsoch Filipevna Tatyana xizmat qiladi	9
47.	Tatyana Oneginga yozgan xatini nima uchun Oqsoch Filipevnadan berib yubormadi?	Qariligi, esi kirdi-chiqdi bo'lib qolganligi uchun nabirasidan berib yuboradi	9
48.	Xat qanday konvertda edi?	Pushti konvertda	9
49.	Tatyana xatiga javob oldimi?	Onegin xatga javob yozmadi	9
50.	Onegin nima sababdan Tatyananing sevgisini rad etdi?	Qizning eng munosib umr yo'ldoshi bo'lishi mumkinligini yaxshi bilgani holda Yevgeniy Tatyananing sevgisini rad etadi. U o'zining qizga ma'naviy jihatdan loyiq emasligini sezadi, to'g'rirog'i, kiborlar jamiyatidagi ko'ngilxushliklardan voz kechishni xohlamaydi	9
51.	Onegin Tatyana bilan necha yildan keyin uchrashib qoldi?	2 yildan so'ng	9

52.	Bir bazmda Onegin Tatyani ko'rib qoladi. U kim bilan suhbatlashib turgan edi?	Ispan elchisi bilan	9
53.	Tatyana kimga turmushga chiqadi?	Aslzoda bir knyazga (generalga) turmushga chiqadi. Kiborlar orasida tengi yo'q go'zal begoyimga aylanadi	9
54.	Bazmda Tatyani ko'rgan Onegin u haqda qanday o'yladi?	«Yo'q, avvalgi Tatyana u Topolmadi biron nishona. ...O'zgarmishdir qancha Tatyana! Nechog' topmish o'z qiyofasin! Oliy mansab singari yana Egallamish usullar darsin! Davraning zo'r malikasidan. Bu mo'tabar, chin bekasidan Kim topur ul nozik qizchani?»	9
55.	Tatyani ko'rib sevib qolgan Onegin qanday yo'l tutdi?	U har kuni Tatyani uyiga qatnadi	9
56.	Onegin begoyim Tatyani ko'rib, qalbida ishq o'ti olovlandi va qizga ketma-ket nechta maktub yozdi?	3 ta	9
57.	Maktubiga javob ololmagan Onegin nima qildi?	Tatyani uyiga borib, uning oyog'iga yiqildi, dil izhorlarini bayon etdi	9
58.	Tatyana ushbu gaplarni kimga aytdi? «Onegin, men u mahal yoshroq, Ham suluvroq edim, chamamda. Sizni suydim, suydim-u, biroq Qalbingizdan ne topdim g'amda? Javob topdim beshafqat, xolos... Endi esa, yo rab, o'sha va'z, O'sha sovuq nigohni nuqul Esladimmi, muzlab ketar qon... Ayblamayman, ammo, u zamon Tutgandingiz olijanob yo'l.	Tatyani uyiga qaytargan javobi	9

	Haq edingiz, qilsam andisha, Minnatdorman sizdan hamisha... Bas, turingiz endi, men sizga Aytmog'im shart barini oshkor. Yodingizda bormi, Onegin, ...O'sha bog'u xiyobon? Nochor Sizdan saboq tinglagan edim. Tinglang, endi mening navbatim... O'sha paytlar, shov-shuvdan yiroq Ovloqlarda yurgan kezimda Men yoqmagan edim-ku... Biroq ne bor endi mening izimda?... Istagingiz budir, hoynahoy, Jamiyatda ochilsin sirim, Men sharmsor bo'layin, faqat Bu gap sizga keltirsin shuhrat?! ...Yolg'on nechun? Sevaman sizni, Nasib etdim boshqaga faqat; Unga sodiq qolurman abad». Turmush qildim oqibat... Endi iltimosim, tinch qo'ying bizni»		
59.	Asardagi kelishgan, aql- li, o'ziga yarasha o'qi- mishli, farosatli yigit...	Romanning bosh qahramoni Yevgeniy Onegin	9
60.	Yevgeniy Oneginni ta'riflang	Yevgeniy Onegin o'z axloqini kibor jamiyat talabiga moslashtirishga majbur bo'lgani uchun hammaga begona. Munofiqlik va yolg'onni axloq darajasiga ko'targani uchun ham oliy tabaqa vakillari o'rtasidagi munosabatlarda samimiylik yo'q. Samimiylik bo'lmagan joyda muhabbatga ham o'rin yo'q. Onegin yengiltak ham, xotinboz ham emas. Lekin kiborlar ko'ziga shunday ko'rinish, ular orasida shuhrat orttirish	9

		uchun ayollarni yo'ldan urishga urinadi. Yevgeniy janjalkash, qonxo'r odam emas	
61.	Yevgeniy Onegin duelda kimni otib o'ldiradi?	Kiborlarda duelga chiqishdan qo'rqdi degan fikr uyg'otmaslik uchun, o'zi istamagani holda sodda shoir yigit Lenskiyni otib o'ldiradi	
62.	Kuchi, g'ayrati, aqlini sarflashi mumkin bo'lgan ezgu mo'ljalning yo'qligi tufayli qiynalayotgan yigit iztiroblari aks etgan she'riy roman...	«Yevgeniy Onegin»	
63.	Umuman, qizlarga, ayniqsa, ularning sevgisiga ishonmaydigan, qizlarni aldashdan zavqlanadigan Yevgeniy Tat'yananing muhabbatiga qanday javob qaytaradi?	Tat'yanani aldashni istamaydi	
64.	Pushkin «Yevgeniy Onegin»ni qaysi asar-dan ta'sirlanib yaratgan?	Buyuk ingliz shoiri Bayronning «Don Juan» she'riy romanidan	

**Quyidagi misralar qaysi qahramonlar
nutqidan olingan?**

65.	«O, tong qushi, saharxez qushim!»	Oqsoch Filipevna Tatyana ga aytgan	9
66.	«Samimiyat – men uchun aziz»	Yevgeniy Onegin	9
67.	«O'sha sizni, Onegin, ilk bor Ko'rganim ul joylarga, zotan, Bukun sho'rlik enagan yotgan Xoch, soyalar ostidagi zor O'sha mozor, o'sha xilqatga Barchasini qilardim sadqa...»	Tatyana	9
68.	«Turmush bizga g'am bo'lur, axir»	Yevgeniy Onegin	9

HANS KRISTIAN ANDERSEN (1805 – 1875)

1.	Hans Kristian Andersen qachon qayerda tug'ilgan?	1805-yil 2-aprelda Daniyaning Odens shahrida kambag'al etikdo'z oilasida dunyoga keldi	5
2.	Bo'lajak er-takchining bolaligi...	Muhtojlik va yupunlikda o'tadi. Biroq yupun va nochor ahvoriga qaramay yosh Andersen ko'proq o'qish, o'rganish payida bo'ldi	5
3.	Otasi vafot etgach, o'n to'rt yoshli Andersen qayerga boradi?	Daniya poytaxti Kopengagenga boradi	5
4.	Andersen Kopengagenda nima ish qiladi?	Bu yerda ham o'qish, izlanishda bo'ladi. Dastlab u teatrga qiziqadi. Bu sohada jiddiy shug'ullanishga ahd qiladi. Aktyor bo'lish rejasi amalga oshmagach, o'zicha kichik-kichik sahna asarlari yozadi, ularni shahar teatrlari rahbarlariga taklif qilib ko'radi	5
5.	Andersenni kim nima uchun qo'llab quvvatlaydi?	Kopengagen teatrlaridan birining direktoriga uning yozganlari ma'qul bo'ladi shekilli, u pyesalarni sahnalashtirmasada, qaysidir mulohaza bilan yosh muallifni qo'llab-quvvatlashga qaror qiladi. Andersen uning tavsiyasi bilan teatrdan stipendiya oladi va unga Lotin maktabida bepul tahsil olish huquqi beriladi	5
6.	Andersen qayerdagi universitetida o'qiydi?	Kopengagen universitetida	5

7.	Andersen qaysi mamlakatlarga sayohat qiladi?	U Yevropa, Osiyo, Afrikaning qator mamlakatlarida bo'ladi	5
8.	Qaysi ijodkor o'zi uchun qiziq tuyulgan har bir narsani ko'z bilan ko'rib, qo'l bilan ushlab ko'rmaguncha, uning ko'ngli joyiga tushmasdi?	Hans Kristian Andersen	5
9.	Andersen qaysi ijodkorlar bilan muloqotda bo'ldi?	Gyugo, Balzak, Dyuma, Dikkens, Geyne, Rossini, Vagner, List kabi buyuk ijodkorlar bilan	5
10.	Andersen ilk yirik asarini qachon e'lon qildi?	1835-yilda, «Improvizator» romanini	5
11.	Kutilmaganda Andersenga katta shuhrat keltirgan kitobi	Dastlabki ertaklar to'plami	5
12.	Qaysi janrda yaratgan asarlari Andersenga olamshumul shuhrat keltirdi?	Ertaklari	5
13.	Andersenning qaysi ertaklar to'plamlari uning nomini dunyoga mashhur qilgan?	«Bolalarga aytilgan ertaklar», «Yangi ertaklar», «Tarixlar», «Yangi ertaklar va tarixlar» to'plamlari	5
14.	Andersenning bolalar va kattalar uchun e'zozli ertaknavis ekanligining sababi nimada?	Andersen ertaklari shunchaki xayoliy voqealar tasviri emas, aksincha, jonli hayot bilan bog'liq real hikoyalardir. Ularda real buyum va hodisalarga fantastik tus beriladi, jonlantiriladi, harakatga keltiriladi	5
15.	Andersenning asardagi talqin jonli inson muhitiga yaqinlikda berilgan ertaklari...	«Dyumchaxon», «Suv parisi», «Qor malikasi», «Bulbul»	5

16.	Andersenning qaysi ertaklarida jonsiz ashyolar harakatga kelib, odamlarday so'zlaydi?	«Bronza to'ng'iz», «Kumush tangacha»	5
17.	Andersenning qaysi asari kishini qalbakilikdan, ikkiyuzlamachilikdan, yolg'onchilikdan qaytaradi, inson qalbini tushunib yashashga, har bir narsadan go'zallik topa olishga undaydi?	«Bulbul» ertagi	5
18.	Ham zavq beradigan, ham o'yga toldiradiradigan chinakam hayotiy ertaklar yaratish an'anasi qaysi adib ijodi bilan boshlandi?	Hans Kristian Andersen	5
19.	Andersen nomida qanday xalqaro mukofot ta'sis etilgan?	Eng yaxshi bolalar yozuvchilari uchun Andersen nomida Xalqaro oltin medal ta'sis etilgan	5
20.	Andersen ertaklarida qanday xususiyat ustunlik qiladi?	Hayotga muhabbat, har bir voqea-hodisadan yaxshilik, go'zallik izlash ruhi ustun turadi	5
21.	Andersenning qaysi asarida go'zallik va ezgulik ulug'lanib, soxtalik, tilyog'lamalik, sun'iylik va qabihlik qoralanadi?	«Bulbul» ertagida	5
22.	Hans Kristian Andersen ertaklarini o'zbek tiliga tarjima qilgan ijodkor...	Rus hamda ozarbayjon adabiyotining mohir tarjimoni, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi Usmon Qo'chqor	5

Qor malikasi» ertagi

23.	«Qor malikasi» ertagida bir jodugar qanday buyum yasaydi?	Ertakda bir jodugar g'alati ko'zgu yasaydi, bu ko'zguda barcha yaxshi, go'zal narsalar yomon, xunuk bo'lib ko'rinsa, barcha yaramas, xunuk narsalar esa, aksincha, chiroyli, go'zal bo'lib ko'rinadi	5
24.	«Qor malikasi» ertagida jodugar shogirdlari qanday ish bilan shug'ullanishadi?	Jodugarning shogirdlari ko'zgularni butun dunyo bo'ylab olib yuradilar. Juda katta kashfiyot qilindi, endi dunyo butunlay yangicha ko'rinadigan bo'ladi, deb jar soladilar	5
25.	Yozuvchi jodugarning bu kashfiyoti orqali qanday g'oyani ilgari suradi?	Bu bilan Andersen bir bema'ni, qabih narsa paydo bo'lsa va uning oldi olinmasa, u butun dunyoga, barcha odamlarga salbiy ta'sirini ko'rsatishi mumkin, degan fikrni ilgari suradi	5
26.	Jodugarning shogirdlari bu ko'zguni osmonga ham olib chiqmoqchi, ya'ni uni ilohiylashtirmoqchi bo'ladilar. Ular maqsadiga erishdimi?	Yovuzlikning umri uzoqqa cho'zilmaydi. Ko'zgu ham qancha yuksakka ko'tarilsa, shuncha qiyshayib boradi va oqibatda sinib, million-million bo'laklarga parchalanib ketadi	5

27.	Jodugar yasagan ko'zguning kichik bir zarrasi odamning ko'zi-yu, yuragiga tushsa, qanday oqibatlarga olib keladi?	Shu kishi loqayd, sovuqqon, atrofdagilarga befarq bo'lib qoladi. Uning ko'ziga barcha go'zal narsalar xunuk, yomon ko'rina boshlaydi	
28.	«Bir chimdim tuz bir xum asalni buzar» degan naqlni qaysi ertak voqealariga nisbatan aytish mumkin?	«Qor malikasi» ertagi	5
29.	«Qor malikasi» ertagidagi qaysi qahramonning ko'zi va yuragiga jodugar yasagan ko'zgu parchasi tushib qoladi?	Kayning (Natijada u buvisini masxaralaydigan, qo'ni-qo'shnilar ustidan kuladigan, chiroyli gullarni toptaydigan bolaga aylanib qoladi. Hatto hamisha o'zi bilan birga o'ynaydigan do'stiga ham qo'pollik qiladi)	5
30.	Kayning hamisha o'zi bilan birga o'ynaydigan do'sti...	Gerda ismli qizcha	5
31.	Kayni kim o'z saroyiga olib ketadi?	Qor malikasi	5
32.	Kayni qidirib yo'lga chiqqan Gerda safarda kimlarga va qanday joylarga duch keladi?	Kishilar xotirasini zaiflashtirib qo'yadigan sehrGAR bog'iga, hamma narsa to'kin-sochin bo'lgan shahzoda va malika saroyiga, har qanday yovuzlikdan qaytmaydigan qaroqchilar to'dasiga duch keladi	5

33.	Nima sababdan Gerdani sehr-jodu ham, to'kin-sochin hayot ham, o'lim dahshati ham (qudratli qor lashkarlari kabi) o'z maqsadidan qaytara olmadi, u dadillik bilan qor malikasi saroyiga yetib bordi?	Kayga bo'lgan mehri tufayli	5
34.	Gerda Kayning yuragidagi ko'zgu parchasini qanday qilib eritib yubordi?	Gerdaning muhabbati shu qadar haroratliki, uning ko'z yoshlari Kayning ko'ksiga tushib, uning yuragidagi ko'zgu parchasini eritib yuboradi	5
35.	Kay va Gerda qor malikasi saroyidan uylariga qaytishda qanday xavf-xatarga duch kelishadi?	Hech qanday xavf-xatarga duch kelmaydilar. Chunki Kay ham, Gerda ham barcha mashaqqatlarni yengib o'tgan, jamiki yomonliklar ustidan g'alaba qilgan edilar. Endi ularning baxtli bo'lishga haqlari bor	5
36.	«Qor malikasi» ertagidagi tabiat manzaralari juda jonli, qahramonlar ruhiy holatiga mos tasvirlangan o'rinlarga misollar keltiring	Gerda Kayni qidirib daryoda suzib borayotganida asov to'lqinlar uning hayotiga qanchalik xavf-xatar solsa, qirg'oqdagi dov-daraxtlar, qushchalar qizga shunchalik taskin-tasalli berib, uni jasoratga chorlagandek tuyuladi	5
37.	Kimning uyida Gerda hamma narsani bir muddat unutib qo'yadi?	Sehrgar ayolning (Bog'da gullab yotgan gilolar, quyoshning bu daraxtlar ortiga asta-sekin botib ketishi, bog'da anvoyi gullarning ochilib yotishi tufayli)	5

38.	Agar Kay muz bo'laklaridan qaysi so'zni yozsa, qor malikasi uni ozod qilishga, butun olamni unga baxsh etishga va'da beradi?	«Mangulik» degan so'zni	5
39.	Kay va Gerda barcha mashaqqatlarni yengib, qaysi fasga yetib kelishdi?	Yoz fasliga	

«Bulbul» ertagi

40.	Dunyodagi eng yaxshi saroy...	Chinmochin – Xitoy imperatorining saroyi	5
41.	«Saroy chiroylikka chiroyli-yu, ammo juda nozikligidan biror yeriga qo'l tegizib bo'lmas ekan. Bog' uzoq-uzoqlarga cho'zilib ketganidan oxiri qayerdaligini hatto bog'bonning o'zi ham bilmas ekan. Bog'ning bir tomoni qalin o'rmonga tutashib ketgan bo'lib, ichkarisida chuqur ko'llar bor ekan va o'rmon moviy dengiz yoqasigacha cho'zilgan ekan. Kattakon daraxtlarning suv uzra osilib turgan shoxlari ostidan kemalar o'tarkan. Ana shu daraxtlarning qalin shoxlari orasida bir bulbul yasharkan». Parchada qaysi joy tasvirlangan?	Imperatorning saroyi va bog'i	5
42.	Xitoy imperatorining bog'ida eng anvoyi gullar o'sarkan, gullarning eng yaxshilariga sayr etuvchilarning e'tiborini tortish uchun nimalar osilgan?	Kumush qo'ng'iroqchalar osilgan bo'lib, ular shabboda esganda jaranglab, sayr etuvchilarning e'tiborini tortib, bahri dilini ocharkan	5
43.	Bulbul sayrashini eshitib yana: «Yo Parvardigor, hayot naqadar yaxshi!» – deb xursand bo'luvchi qahramon...	Kambag'al baliqchi	5

44.	Xitoy imperatorining qaramog'idagi bepoyon bog'ning to'rida qaysi qush yashaydi?	Bir sayroqi bulbul yashaydi	
45.	Bu mamlakatga kelgan xorijlik elchilar va sayyohlar nimalardan zavqlanishdi, hayratda qolishdi?	Imperatorning g'aroyib chinni saroyi, jannatsimon bog'lari va undagi bulbul xonishidan zavqlanadilar, ayniqsa, imperator bog'idagi bulbulning kishini sel qilib sayrashi ularni hayratda qoldiradi	5
46.	Kuylovchi qushchaning dong'i butun olamga mashhur bo'lib ketadi. U haqida qasidalar, kitoblar yoziladi. Bu qushcha haqida faqat kim bilmas edi?	Faqat mamlakat hukmdori imperatorgina o'z bog'ida shunday mo'jizakor qushcha borligini bilmas edi (bundan amaldorlar ham bexabar edi)	5
47.	Chinmochin imperatori bulbul haqida qayerdan eshitdi?	Bulbul haqida Yapon imperatori unga yuborgan kitobdan o'qib biladi	5
48.	Imperator o'z amaldorlariga qanday farmon berdi?	Imperator avval ajablanadi, keyin esa g'azablanadi. O'z amaldorlariga bulbulni yer tagidan bo'lsa ham topishni, aks holda barchalarini qattiq jazolashini aytib, farmon beradi	5
49.	Agar biror odam u bilan gaplashishga va biron narsani so'rashga jur'at qilsa, faqat «uf-f» deb javob beradigan odam...	Imperatorning o'ziga bino qo'ygan a'yoni – bosh vaziri	5
50.	Bosh vazir bulbulni qayerdan qidirdi?	Imperatorning bosh vaziri zinalardan balandga chiqib, pastga tushib, xonama-xona, dahlizma-dahliz yugurib-yelib, uchragan har kimsadan bulbulni so'rab-surishtirdi	5

51.	Agar amaldorlar bulbulni topisha olmasa qanday jazo olishardi?	Qorniga kaltak bilan urilardi	5
52.	Amaldorlar bulbulning daragini kimdan eshitishdi?	Oshxonada ishlaydigan bir qizaloqdan	5
53.	«Yo, xudoyim. Bulbulni bilmaysizlarmi? Uning sayrashini eshitmaganmisiz? Men, bechora kasalmand oyijonimga tushlik ovqatdan qolgan-qutganlarni eltib berishga ruxsat olganman. Oyijonim shundoqqina dengiz yoqasida yashaydi. Men u yerdan qaytayotib, charchab qolsam, o'rmonda maysalar ustida o'tirib, maza qilib bulbul xonishini eshitaman! Shunday paytda ko'zlarimdan duv-duv yosh oqadi, onajonim bag'rida orom olayotganday, sevinib, ichimga sig'may ketaman!...» Parcha qaysi qahramon nutqidan olingan?	Oshpaz qizcha	5
54.	Oshpaz qizcha bulbul qayerdaligini ko'rsatsa, bosh vazir uni qanday mukofotlashga va'da berdi?	Saroy oshxonasidagi yaxshigina mansablardan biriga o'rnashtirib qo'yishga, imperatorning qanday taom yeyishini tomosha qilish uchun ham ruxsat olib berishga	5
55.	Amaldorlar yo'lda nimalarning ovozi bulbulnikiga o'xshatishdi?	Sigir va qurbaqaning	5
56.	Bir amaldor kichik jonivor deb qaysi hayvonni aytdi?	Sigirni	5
57.	Bir amaldor nimaning ovozi ibodatxonadagi qo'ng'iroqlarning tovushiga o'xshatdi?	Qurbaqaning vaqillashini	5

Ushbu parchalar qaysi qahramonlar nutqidan olingan?

58.	«Mana endi bulbul sayrayapti. Eshitinglar, eshitinglar! Ana, bulbulning o'zi!»	Oshpaz qizcha	5
59.	«Nahotki shu bulbul bo'lsa! Uni chiroyliroq bir narsa deb o'ylabman! Aft-angori juda oddiy ekan-ku! Chamasi, bir yo'la shuncha dongdor amaldorlarni ko'rganidan rangi o'chib ketdi shekilli boyoqishning»	Imperatorning bosh vaziri	5
60.	«Xuddi chinni qo'ng'iroqlarning jaran-giga o'xshaydi! Shunday jajji tomoq-chaning titrashidan chiqqan tovushni qarang-a! Ajabo, uning qo'shig'ini ilgari eshitmagan ekanmiz-a! Bu qush saroyda juda katta obro' topadi!»	Imperatorning bosh vaziri	5
61.	«Ajoyib-g'aroyib bulbuljon, shu bugungi oqshomda saroyda o'tkaziladigan bayramga sizni lutfan taklif etish vazifasi zimmamga yuklanganidan o'zimni baxtiyor hisoblayman! Shak-shubha yo'qki, Siz g'aroyib qo'shig'ingiz bilan hazrati oliylarini maftun etgaysiz!»	Imperatorning bosh vaziri	5
62.	Oshpaz qizchaga qanday mukofot berildi?	Saroy oshpazi degan unvon	
63.	Bulbulning xonishini eshitib xursand bo'lgan Imperator unga qanday sovg'a berdi?	O'zining oltin tufisini mukofot qilib, bulbulning bo'yniga osib qo'yishga qaror qildi	5
64.	Bulbul sovg'ani qabul qildimi?	Bulbul: «Qo'shig'imni eshitganingizning o'zi men uchun mukofot. Imperatorning ko'zlaridan yosh oqqanini ko'rdim – bundan ortiq mukofot bo'lmaydi, Imperatorning ko'z yoshida katta qudrat bor. Xudo shohid », – deb oltin tufli-dan bosh tortdi	5

65.	Bir kuni Yaponiya imperatori Xitoy imperatoriga yana qanday sovg'a yubordi?	G'aroyib bir quticha ekan. Qutichaning ichida xuddi rostakam bulbulga o'xshash, lekin patlari-yu qanotlariga dur-u gavharlar, marvaridlar-u boshqa javohirlar qadalgan sun'iy bulbul bor edi. Bu qushning murvati burab qo'yilsa, rostakam bulbulning qo'shiqlaridan birini kuylab, oltin bilan kumushday tovlanayotgan dumini likillatib qo'yardi	5
66.	Qushning bo'yniga bog'langan lentada qanday yozuv bor edi?	«Xitoy imperatorining bulbuli oldida Yaponiya imperatorining bulbuli ip esholmaydi» degan yozuv bor edi	5
67.	Bir og'izdan barcha amaldorlar va shu zahoti Yaponiya imperatorining elchisini qanday unvon bilan mukofotlashdi?	«Imperatorning favqulodda bulbullar yetkazib beruvchi vakili» degan unvon bilan mukofotlashdi	5
68.	Ikkala bulbulni teng sayratishdi. Natija qanday yakunlandi?	Ammo ish yurishmadi. Jonli bulbul har gal o'zicha kuylar, sun'iy bulbul esa burama qo'g'irchoq sharmankaday faqat bir yo'sinda qo'shiq aytar edi. – Sun'iy bulbul aybdor emas, – dedi saroy kapelmeysteri. – U sira adashmay bir xil pardada va men tuzgan usulda kuylaydi	5
69.	Amaldorlarga ko'proq qaysi bulbul yoqdi?	Sun'iy bulbul	5
70.	Sun'iy bulbul bir qo'shiqni necha marta aytdi?	O'ttiz uch marta aytsa ham charchamadi	5

71.	«Bu nimasi? Qanday ko'rnamaklik! – xafa bo'ldi imperator, shu zahoti barcha amaldorlar bulbulni ko'rnamak, pastkash maxluq, deb atashdi». Ular nima haqiqiy bulbulni haqoratlashdi?	Saroydan ketib qolganligi uchun (Sun'iy bulbul bilan bir xil ko'rishgani uchun xafa bo'lgan edi)	5
72.	Haqiqiy bulbul bilan sun'iy bulbulning farqini Kapelmeyster qanday izohladimi?	«Tirik bulbulga kelsak, hazrati oliylari va siz, muhtaram janoblar, – dedi u imperatorga hamda uning amaldorlariga qarab, – qachon qanday qo'shiq aytishini oldindan bilib bo'lmaydi. Sun'iy bulbulning esa qanday qo'shiq aytishini oldindan bilamiz! Hatto uning san'ati sirlarini ham bilish mumkin, bo'laklarga ajratib, ichki a'zolarining tuzilishini – g'ildiraklari va parraklari qanday joylashganligini, qanday ishlashini bilib olishimiz mumkin»	5
73.	Kapelmeyster so'zini izohlang	Xor rahbari	5
74.	Sun'iy bulbulning qo'shig'ini xalqqa namoyish qilishdi. Hamma hayratlandi, lekin uning qo'shig'ida nimadir yetishmasligini kimlar bilib qolishdi?	Baliqchilar	5
75.	Haqiqiy bulbul haqida qanday e'lon berishdi?	Davlatimiz chegaralaridan badarg'a qilingan deb	5
76.	Sun'iy bulbul qayerga joylashdi?	Sun'iy qush imperator maxfili oldidagi ipak yostiqdan o'rin oldi. Atrofiga esa temir bulbulga hadya qilingan barcha qimmatbaho narsalarni terib qo'yishdi	5

77.	Sun'iy qushga qanday unvon berildi?	«Imperatorning tungi dasturxoni paytidagi birinchi chapqo'l kuychisi» degan sharaflı unvon	5
78.	Sun'iy qushni nega chap qo'l kuychisi deb atashdi?	Negaki, imperatorning ham yuragi chap tomonda bo'lgani uchun shu tomonni muhim hisoblashardi	5
79.	Kapelmeyster sun'iy bulbul to'g'risida necha jildli kitob yozdi?	25 jildli	
80.	Saroy a'yonlari qaysi kitoblarni o'qimasa ahmoqqa chiqarib qo'yilardi va jazo-lashardi?	Sun'iy bulbul haqidagi kitoblarda Chin mamlakatiga xos olimona, eng murakkab tushunarsiz so'zlar to'lib-toshib ketdi. Lekin saroy a'yonlari, «bu kitoblarning hammasini o'qidik va tushundik», der edilar, chunki shunday deyishmasa ularni ahmoqqa chiqarib qo'yishlari va qorinlariga kaltak bilan urishlari turgan gap edi-da	5
81.	Bir yildan keyingi voqealar...	Imperatorning o'zi, saroyning barcha a'yonlari, hatto butun xalq sun'iy bulbul ashulasining har bir parchasini yodlab olishdi. Ularga qo'shiq yoqib qolganidan, endi sun'iy qushga jo'r bo'lib kuylay boshlashdi. Ko'chadagi o'g'il bolalar: «Vit, vit, vit! Vilik, vilik, vilik!» – deb kuylashardi. Imperator ham xuddi shunday kuylardi. Naqadar soz!	5
82.	Bir kuni sun'iy bulbul buzilib qoldi. Uni tuzatishga kimlarni chaqirishdi?	Avval saroy tabibini, so'ng soatsozni. Soatsoz bulbulni tuzatdi	5

83.	Endi bulbul bir yilda necha marta qo'shiq aytardi?	Endi o'yinchoq qushga faqat yiliga bir marta qo'shiq aytiradigan bo'lishdi. Bu qayg'uli hol bo'lsa ham kapelmeyster konsert oldidan qisqa, lekin murakkab ma'noli nutq so'zlab, «bulbulimiz avvalgidan ham yaxshi qo'shiq aytyapti», deb ishontrishga urinardi	5
84.	Oradan yana besh yil o'tdi, butun mamlakat nega g'am-tashvishda qoldi?	«Xalqning sevimli imperatori o'lim oldida» degan xunuk xabar tarqaldi. Allaqachon, kim yangi imperator bo'lishini gapira boshlashdi. Xalq ko'chalarda to'planib olib, birinchi amaldordan: «Qadrdon, avvalgi hukmdorimizning sog'lig'i qanday?» – deya so'rab-surishtira boshlashdi. – Uf-f! – deb javob berardi amaldor va faqat bosh chayqardi. Imperator o'zining hashamatli maxfilida rangi-ro'yi oqarib, qo'l-oyoqlari muzlab yotardi; saroyning barcha amaldorlari uni o'ldiga chiqarib, yangi imperatorga ta'zimga borishga oshiqardi	5
85.	Lekin imperator hali tirik edi, u o'lim bilan olishib yotardi. U ko'zlarini ochib ko'kragida Azroil o'tirib olganini ko'rdi. Azroil hukmdorning nimalarini olib qo'ydi?	Azroil boshiga hukmdorning tojini kiyib olgan, bir qo'lida hukmdorning oltin qilichi, bir qo'lida qimmatbaho davlat bayrog'i bor edi	5
86.	Barqut pardalarning g'ijimlari orasida kimlarningdir aft-angorlari ko'rinardi; bir xillari irkit va razil, boshqalari muloyim va chiroyli edi. Ular kimlar edi?	Imperatorning hayoti davomida qilgan yaxshi va yomon ishlari shunday qiyofalarga kirib, uni yo'qlab kelishgandi	5

87.	«Musiqachilarni chaqiring! Musiqa chalinglar! – deb qichqirardi imperator. – Aqalli sen qo'shig'ingni ayt, aziz, ajoyib tilla qushcha! Axir senga oltin, kumushlar, dur-u gavharlar hadya qildim, bo'yningga tilla kavushimni osib qo'ydim, kuylab ber, kuylasang-chi!» Sun'iy bulbul kuylab berdimi?		O'yinchoq qush jim turardi, uni kuylatish uchun murvatini burashga ham biror odam qolmagan edi	5
88.	Azroil nega hukmdorning hamma narsalarini qaytib berib, o'zi tumanga aylanib yo'q bo'lib ketdi?	Hukmdorning kasalligini eshitgan haqiqiy bulbul deraza ortida kuylagani uchun Azroil ashulaga sehirlandi va g'oyib bo'ldi		5
89.	Bulbul nimalar haqida kuyladi?	Oq atirgullar va gulxayrilar muattar bo'y taratayotgan joy, yangi nish urib chiqqan maysalar, tiriklarning o'lganlar uchun to'kkan ko'z yoshlari bilan sug'orilgan sokin, farahbaxsh qabriston haqida		5
90.	Bulbul kuychining ko'nglini ko'taradigan oliy mukofot deb nimani aytdi?	Hayajonli ko'z yoshlarni		5
91.	«Bulbuljon, endi seni yonimdan sira ketkazmayman! – dedi imperator. – Endi o'zing istagan paytingda sayraysan, o'yinchoq bulbulni esa sindirib, parcha-parcha qilib tashlayman!» Haqiqiy bulbul imperator yonida qoldimi?	«Men saroyda yashay olmayman, axir! Faqat o'zim xohlagan vaqtimda huzuringga kelib turishga ruxsat bersang bo'ldi. O'shanda oqshomlari derazangga qo'nib qo'shiqlar aytib beraman. Qo'shiqlarim seni ham sevintiradi, ham o'ylantiradi. Men senga atrofingda yurgan baxtli va baxtsiz odamlar haqida,		5

		yaxshilik va yomonlik haqida qo'shiqlar aytaman. Jajjigina sayroqi qush har yerda uchib yuradi, sendan uzoqlarda yashaydigan kambag'al baliqchi va dehqonlarning kulbalariga ham uchib kiradi. Men seni boshingdagi tojing uchun emas, qalbing uchun sevaman. Lekin, baribir hukmdorlik toji qandaydir muqaddaslik nuriga yo'g'rilgan! Uni pok saqla! Demak, huzuringga keyin ham kelib turaman! Faqat bir narsaga va'da ber!.. Fuqarolaring ahvoli to'g'risida bor xabarlarni aytib turuvchi jajji qushchang borligini hech kim bilmasin». Shunday bo'lgani yaxshi!» Bulbul shularni aytib, uchib ketdi	
92.	Andersenning «Bulbul» ertagidagi soxta bulbul asardagi qaysi obrazlarning ramziy timsoli?	Imperator amaldorlarining, shuningdek, faqat buyruqqa itoat etuvchi, mustaqil fikrlay olmaydigan dunyoqarashi tor, xudbin insonlar timsoli	5
93.	Andersenning «Bulbul» ertagidagi haqiqiy bulbul hayotdagi qanday odamlarning ramziy timsoli?	Vafodor do'stlarning	5

ALFONS DODE (1840 – 1897)

1.	Mashhur adib Alfons Dode o'zining qanday janrdagi asarlari bilan fransuz adabiyoti tarixida yorqin iz qoldirgan?	Roman va hikoyalari bilan	10
2.	Alfons Dode qachon va qayerda tavallud topgan?	1840-yil 13-mayda Fransiyaning Nim shahrida tug'ilgan	10
3.	Yoshlik yillari qayerda ishlaydi?	Maktablarda muallim bo'lib ishlaydi	10
4.	17 yoshida akasi Ernest bilan qayerga ko'chib borishadi?	Parijga	10
5.	Aka- ukaning maqsadi...	Ularning maqsadi jurnalistika bilan mashg'ul bo'lish va shu orqali tirikchilik o'tkazish bo'ladi	10
6.	Alfons Dode yoshi yigirmaga yetmasdan oq qanday faoliyat yuritadi?	Bir qancha jurnallar bilan muxbir hamda teatr tanqidchisi sifatida hamkorlikni yo'lga qo'yadi	10
7.	Alfons Dodening birinchi kitobi...	«Tegirmonimdan xatlar» (1869-y) hikoyalar to'plami	10
8.	Adibning birinchi hikoyalar to'plamida qanday insonlar hayoti tasvirlangan?	Oddiy insonlar hayoti, ularning halol mehnat bilan turmush kechirishlari xalq og'zaki ijodidagi hikoyat va ertaklarga o'xshash uslubda tasvirlanadi	10
9.	Yoshlikdagi mashaqqatli yillari to'g'risidagi avtobiografik xarakterga ega bo'lgan romani...	«Kichikintoy» (1868-y) romani	10

10.	Adibning o'z ona tillarini qabrga qo'yayotgandek tasvirlangan hikoyasi...	«So'nggi saboq»	10
11.	Alfons Dode fransuz adabiyotida qaysi kitoblari bilan shuhrat topdi?	Dastlabki ikki kitobi – «Tegirmonimdan xatlar» (1869-y) hikoyalar to'plami, «Kichkintoy» (1868-y) romani bilan	10
12.	Alfons Dode o'z davrining qaysi buyuk adiblari bilan yaqindan muloqotda bo'ladi?	Gyustav Flober, Emil Zolya, o'sha yillarda Parijda yashagan rus adibi Ivan Turgenev bilan	10
13.	Alfons Dode qalamiga mansub romanlar...	«Kichkintoy», «Tarasonlik Tartaranning sarguzashtlari», «Kichik Fromon va katta Risler», «Roza va Ninetta»...	10
14.	Adabiyotshunoslar Alfons Dode ijodidagi ikki qirraga alohida urg'u berishadi. Bular...	1) yumor, kinoya hamda tasvirdagi aniqlik; 2) kuzatishlaridagi teranlik hamda adibning voqelikni naturalistik uslubda tasvirlaydigan yozuvchilarga usluban yaqinlashganidir	10
15.	Naturalistik uslub haqida ma'lumot bering	Voqelikni tasvirlashda maishiy tafsilotlar, ikir-chikirlar bilan cheklanib, umumlashmalardan qochadigan tasviriy uslub	
16.	Alfons Dodening qaysi yillarda yozgan asarlarida psixologik tahlil yetakchilik qiladi?	1880-yillarda yozgan asarlarida	10

17.	Alfons Dodening milliy til taqdiri to'g'risida yozgan ta'sirli hikoyasi	«So'nggi saboq»	10
18.	Alfons Dode qachon vafot etgan?	1897-yil 17-dekabrda Parijda	10

«So'nggi saboq»

19.	«So'nggi saboq» asarining janri...	Hikoya	10
20.	Bu hikoya O'zbekistondagi qaysi jurnalda nashr qilingan?	«Yoshlik» jurnalining 2015-yil 9-sonida nashr qilingan	10
21.	«So'nggi saboq» hikoyasini rus tilidan kim tarjima qilgan?	Saidjalol Saidmurodov	10
22.	Hikoya qahramoni – yigitchaning ismi...	Frans	10
23.	Fransuz tili o'qituvchining ismi...	Mosye (janob) Amel	10
24.	Frans maktabga shoshayotgan edi. Nega uning yuragi orqaga tortib ketardi?	Maktabga kech qolayotgan, ustiga-ustak uy vazifasini ham bajarmagan, o'qituvchidan tanbeh eshitaman deb o'ylab qo'rqib kelayotgan edi	10
25.	Fransuz tili darsidan uyga qanday vazifa berilgan edi?	Sifatdoshlar mavzusini o'qish	10
26.	Darsdan ko'ra Fransga nimalar qiziqroq tuyulardi?	O'rmon chetida sayroqi qorayaloqlarning kuylayotgani, taxta yo'nish zavodi ortidagi River o'tlog'ida nemislarning safda yurish mashg'ulotlarini bajarayotganliklari	10

27.	Meriya qanday bino?	Shahar boshqarmasining binosi	10
28.	Fransiyanı bosib olgan davlat...	Germaniya	10
29.	Meriya devoridagi e'lonlar taxtasiga qanday xabarlar yozilar edi?	So'nggi ikki yil ichida u yerda barcha ko'ngilsizlikdan xabardor bo'lishar edi: boy berilgan janglar, rekvizitsiyalar, komendant buyruqlari...	10
30.	«Shoshma bolakay, ulgurasan o'sha maktabingga». Shogirdi bilan yangi e'lonni o'qib turgan temirchi Vaxter Fransga nega bunday dedi?	Meriya devoriga yangi e'lon yozilgan edi. Unda Elzas va Lotaringiya maktablarida faqat nemis tili o'qitilishi haqida buyruq kelganligi xabari yozilgan edi. Temirchi Vaxter boshqa fransuzlar kabi bu xabardan xafa bo'lib, bolakayni maktabga borishiga qarshi edi, Frans esa u odam ustimdan kulyapti deb o'yladi	10
31.	Odatda, dars boshida sinfda qanday vaziyat hukm surardi?	Dars boshida ko'chaga eshitarli darajada shovqin hukm surardi. Bolalar quloqlarini qo'llari bilan yopgancha o'tilgan mavzularni g'o'ng'illab takrorlashar, partani do'mbira qilib chalishar, muallim chizg'ichi bilan tinchlantirishga urinardi	10

32.	Frans darsga kech qoldi. Sinf suv quygandek jimjit. O'qituvchi mosye Amel qanday formada edi?	Egnida dabdabali yashil syurtuk, burama galstuk va boshida qora ipak taxya. U faqat inspektor tashrif buyurganida yoki mukofotlar taqdim etilayotganida shunday kiyinar edi	10
33.	Qaysi holat Fransni xayron qoldirdi?	Sinf xonasidagi ko'pincha bo'sh turadigan orqa o'rindiqlarda qo'lida uchburchak musiqa asbobi bilan qariya Xauzer, uning yonida sobiq mer, pochta va boshqa qishloq kishilari o'tirargani	10
34.	Mosye Amelning qaysi gapi Fransni larzaga soldi?	«Elzas va Lotaringiya maktablarida faqat nemis tili o'qitilishi haqida buyruq keldi. Yangi o'qituvchi ertaga keladi. Bugun fransuz tilidan oxirgi mashg'ulotimiz. Iltimos, e'tiborli bo'linglar!»	10
35.	Frans nimaga achindi?	U zo'rg'a yoza olardi, endi yozishni o'rganolmasligiga, butun umr savodsiz bo'lib qolishi mumkinligiga, darsga kirish o'rniga qush uyasini axtarib yurganiga, muzlagan Saara ko'li ustida sirpanchiq uchib yo'qotgan vaqtiga	10
36.	Javob berish navbati Fransga keldi. U sifatdoshlar mavzusini o'qimagan edi. O'qituvchi uni ko'yidimi?	O'qituvchi «Men seni koyimayman, Frans, o'g'lim, shundoq ham jazolanganligingni bilsang kerak. Har safar: «Qayoqqa ham shoshildim, ertaga yodlayman» deb o'ylaysan. Oqibati nima bo'ldi? Biz elzasliklar o'qishni doimo ortga suramiz – fojiamiz ham ana shunda. Sizlar o'zingizni fransuz deb bilasiz, vaholanki, o'z ona tillaringizda to'g'ri	10

		gapirishni ham, yozishni ham eplay olmaysiz. Bunda sening aybing boshqalarnikidan kam emas», – dedi	
37.	Mosye Amel o'quvchilarning ota-onalari haqida qanday fikr bildirdi?	«Biz o'zimizdan o'pkalashimiz kerak. Ota-onalarimiz o'qishimiz haqida ko'p ham qayg'uraverishmaydi. Maktabga jo'natish o'rniga qo'shimcha aqchaga ega bo'lish maqsadida sizlarni dalaga yoki fabrikaga ishlash uchun yuborishadi»	10
38.	Mosye Amel qaysi ishlari uchun o'zini aybdor his qildi?	«Men emasmi sizlarga bilim berish o'rniga bog'dagi gullarni parvarishlashni zimmangizga yuklagan? Men emasmi, Baliq ovlagim kelib qolganida sizlarni tap tortmay darsdan ozod qilgan?»	10
39.	Mosye Amel bolalarga nimalarni uqtirdi?	Fransuz tili dunyodagi eng ajoyib til ekanligi, bu tilni asrash lozimligi, chunki mustamlaka xalq o'z ona tili yordamidagina yorug'likka chiqa olishini uqtirdi	10
40.	Muallim grammatikadan ma'ruza o'qidi. Frans darsni tushunayotganidan hayratda edi. U nega avvalgi mavzularni yaxshi tushunmagan?	Chunki Frans oldingi mavzularni bunchalik diqqat bilan tinglamagan	10
41.	Yozuv darsida muallim doskaga chiroyli husnixat bilan qaysi so'zlarni yozib qo'ydi?	«Fransiya, Elzas, Fransiya, Elzas»	10
42.	«Hali ularni ham nemischa kuylashga majburlash kerakdir?» Frans nega bu gaplarni o'yladi?	Maktab tomidagi kaptarlarning g'uv-g'uvlaganini eshitib	10

43.	Mosye Amel necha yillik umrini shu maktabga baxshida etgan?	40 yillik umrini	10
44.	Mosye Amelning doskaga oxirgi yozgan so'zlari...	«Yashasin, Fransiya!»	10

Quyidagi so'zlarni izohlang

45.	syurtuk	uzunligi tizzagacha keladigan ustki kiyim	10
46.	xmel	o'simlikning bir turi	10

ABAY **(1845 – 1904)**

1.	Abayning asl ismi va familiyasi	Ibrohim Qo'nonboyev	6
2.	Ibrohim Qo'nonboyevning taxallusi...	Abay	6
3.	Abay qachon qayerda qanday oilada tavallud topgan?	Shoir 1845-yil 10-avgustda Qozog'istonning Yet-tisuv viloyati Chingiztog' (hozirgi Abay) tumanida chorvador boy oilada tug'ildi	6
4.	Ibrohim qaysi bilim dargohlarida tahsil oldi	Avval Yettisuvdagi Ahmad Rizo madrasasida o'qidi. Keyinchalik rus maktabiga qatnab rus tili va adabiyotini o'rgandi	6
5.	Bo'lajak shoir qaysi adiblarning ijodi bilan yaqindan tanishdi?	Bo'lajak shoir bir tomondan Sharq allomalari - Firdavsiy, Nizomiy, Navoiy, Fuzuliy ijodidan bahramand bo'lgan bo'lsa, rus tili orqali rus va g'arb adabiyoti vakillarining ijodi bilan yaqindan tanishdi	6
6.	Abayning yozma adabiyotga qo'shgan hissi...	Abay o'zigacha og'zaki kuylab kelingan o'lanlarni yozma adabiyotga olib kirgan shoirdir. Shoir o'lanlarni yozma yaratishdan tashqari ularga kuy bastalab, mahorat bilan kuylagan	6
7.	U bastalagan nechta o'lan kuyi hozirgacha oqinlar tomonidan sevib ijro etilyapti?	17 ta o'lan kuyi	6

8.	«O'zi bilan yovlashgan yurtim, tingla! O'zi bilan dovlashgan yurtim, tingla! Dardingga davo bo'lsin o'lanlarim, Bir-birini ovlashgan yurtim, tingla!» She'rdan qanday fikr ilgari surilgan?	Tarqoq qozoq qabilalarini birlashishga, hamjihatlikka chaqirgan, ilmi va ma'rifatli bo'lishga undagan	6
9.	Shoir ijodi davomida ilg'or millatlardan o'rnak olib qoloqlikdan chiqish, chidam va mashaqqat bilan ilm-fanni egallashga da'vat yaqqol sezilib turadigan qanday she'rlar yozgan?	«Sho'rlik qozog'im», «Boy bolasi bilan kambag'al bolasi», «Ilm o'rgan», «O'lan» kabi	6
10.	Abayning qaysi dostonlari hozirgacha el orasida mashhur?	«Iskandar», «Mas'ud», «Azim rivoyati» kabi dostonlari	6
11.	Abay asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilgan shoirlar...	Mirtemir va Uyg'un	6
12.	Abay ijodiy merosining salmoqli qismini qaysi asari tashkil etadi?	Xalqni ilm-ma'rifatga, madaniyatga da'vat qiluvchi «Naqliya so'zlar» majmuasi	6
13.	Abay qalamiga mansub inson hayotida muhim o'rin tutadigan aql, ilm-ziyo, insof va adolat, yaxshi xulq, muomala madaniyati, din, e'tiqod, davlatni idora qilish, xalqlar, elatlarning ahil, do'stona munosabatda bo'lishlari, shuningdek, yoshlar uchun ezgulikka da'vat, yomon xulqlardan ogoh bo'lishga chorlovchi chaqiriqlar sifatida yang-raydigan asar...	«Naqliya so'zlar»	6

14.	«Naqliya so'zlar» necha bo'limdan iborat?	44 bo'limdan	6
15.	«Naqliya so'zlar» asari o'zbek tilida qaysi nom bilan mashhur bo'lib ketgan?	«Nasihatlar»	6
16.	Abayning «Nasihatlar» pandnomasini o'zbekchaga qaysi yozuvchi tarjima qilgan?	Sevimli bolalar yozuvchisi Nosir Fozilov	6

«Nasihatlar» Uchinchi so'z

Quyidagi jummalarni davom ettiring

17.	Har qanday yalqov kishi...	Qo'rqqoq va g'ayratsiz bo'ladi	6
18.	Har qanday g'ayratsiz, qo'rqqoq kishi...	Maqtanchoq bo'ladi	6
19.	Har qanday maqtanchoq, qo'rqqoq kishi...	Aqlsiz, nodon bo'ladi	6
20.	Har qanday aqlsiz, nodon kishi...	Orsiz bo'ladi	6
21.	Har qanday orsiz kishi...	Yalqov, kishi oldida tilanchi, ochko'z, suq bo'ladi	6
22.	Bunday hunarsiz kishilar hech qachon...	Birovga do'st bo'lmaydi	6

Yettinchi so'z

23.	Bola onadan tug'ilganida ikki odat bilan tug'iladi. Bular...	Biri: yesam, ichsam, uxlasam demoqlikdir (bular tanning sihat-salomatligi uchun zarur hamdir; bular bo'lmasa –	6
-----	--	--	---

		tanda jon ham bo'lmaydi, o'smaydi ham, quvvatga ham kirmaydi). Ikkinchisi: ko'rsam, bilsam demoqlikdir	
24.	Dunyodagi barcha mavjud hodisalarning sirini hech bo'lmasa yuzakiroq bo'lsa ham bilmaslik...	Bu odamgarchilikdan emas. Shuni ham bilmagandan keyin bu odam – odam emas, balki hayvondan hech farqi yo'qdir	6

O'n yettinchi so'z

25.	Bir kuni odamning qaysi a'zolari o'z hunarlarini maqtab, aytishib, tortishib qolishibdi?	Aql, yurak, g'ayrat	6
26.	Odam a'zolarining bahsiga kim hakamlik qilibdi?	Ilm	6

Quyidagi gaplar qaysi qahramonlar nutqidan olingan?

27.	«Men inson tanasining podshosiman... jon menda makon quradi, mensiz hayot yo'q»	Yurak	6
28.	«Ey ilm, axir o'zing bilasan, dunyoda hech bir narsa yo'qki, u mening ishtirokimsiz kamol topsin. Avvalo, mana, sening o'zingni bilish ham, erinmay, sabot va matonat bilan izlab, o'rganib, yana uni o'z o'rnida ishlatish ham – mening ishim»	G'ayrat	6
29.	«Issiq uyda, yumshoq to'shakda yotgan to'q bir odamni: och-yalong'och, to'shaksiz sovqotib yurgan kambag'alni holi nima kechdi ekan, deb o'ylantirib, uni u yonidan bu yoniga ag'aratgan, uyqusini qochirib, jonini achitadigan ham – menman»	Yurak	6

30.	«Na bu dunyoda va na u dunyoda nimaiki foydali, nimaiki zararli bo'lsa – biladigan bir menman. Sening so'zingni uqadigan ham men»	Aql	6
31.	«Har kuni o'z vaqtida toat-ibodatni kanda qilmay o'rniga qo'yish ham – mening ishim»	G'ayrat	6
32.	«Kattalarga nisbatan hurmat-izzat, kichiklarga nisbatan mehr-shafqat qildiradigan ham – menman»	Yurak	6
33.	«Mensiz inson na o'z foydasini biladi va na o'z zararidan qochib qutula oladi. Hatto ilmni ham o'qib o'rgana olmaydi»	Aql	6
34.	«Biroq inson meni hamma vaqt ham sof saqlay olmaydi. Oxir bir kuni xor qiladi. Agar men toza bo'lsam, inson bolasini olalamagan bo'lur edim: yaxshisini yaxshilikka yetkazadigan ham men, yomonining ta'zirini beradigan ham men»	Yurak	6
35.	«Dunyoda har kim o'ziga loyiq hunar o'rganishi, mol topishi, obro' qozonishi, mansab egallashi kerak – bularning hammasi bemehnat bunyodga kelmaydi. O'rinsiz, bo'lar-bo'lmas ishlarga ko'ngil qo'ydirmay, insonni sof saqlaydigan, uni gunohkorlikdan, johillikdan, shaytonning gapiga kirib, nafs balosiga giriftor bo'lishlikdan saqlaydigan, adashgan bandalarni to'g'ri yo'lga solib yuboradigan ham – men emasmi, axir?»	G'ayrat	6
36.	«Adolat, insof, or-nomus, rahm-shafqat, mehribonchilik kabi narsalarning hammasi mendan chiqadi»	Yurak	6

Ilmning tilidan aytilgan quyidagi fikrlar qaysi qahramonlarga taalluqli?

37.	«Kuch-quvvingga yarasha qattiqchiliging ham bor. Ko'pgina foydang bilan birga, zararing ham yo'q emas. Ba'zan yaxshilikka, ba'zan esa yomonlikka mahkam yopishib olasan – mana shuning yomon!»	G'ayratga	6
38.	«Turli amal, hiyla-nayranglarning bari sendan chiqadi; yaxshining ham, yomonning ham tayangani – sensan. Sen ikkalasiga ham birdek xizmat qilasan, istaganini topib berasan – mana shu odating yomon!»	Aqlga	6
39.	«Sening nojo'ya tomonlaring ko'p»	Aqlga	6
40.	Ilm: «Bordi-yu uchovingiz ola bo'lsangiz, bir kelishimga kelisha olmasangiz – u holda men faqat nimaning tarafini yoqlayman», – deydi?	Yurakning	6

O'ttiz birinchi so'z

41.	Kishi eshitgan narsasini unutmash uchun to'rtta shart bor. Bular...	Avvalo, buning uchun zeharli bo'lmoq kerak; ikkinchidan, bir narsani ko'rganda, yo eshitganda - unga chin yurakdan ixlos qo'yib, fahm-farosat bilan uqib olmoqlik lozim; uchinchidan, eshitganlarini ichida bir necha marta takrorlab, ko'ngilga jo qilmoq kerak; to'rtinchidan, ko'ngilga boshqa narsalarni mutlaqo keltirmaslik va kelsa ham unga zararcha e'tibor bermaslik kerak. Masalan: beg'amlik, beparvolik, o'yin-kulgiga yoki (boshqa odamga zarar keltiruvchi odatlarga) ixlos qo'ymaslik kerak. Aks holda, bu to'rt narsa aql bilan ilmga putur yetkazadigan omillardir	6
-----	---	--	---

O'ttiz ikkinchi so'z

42.	Ilm o'rganishning shartlari...	1. O'rganilayotgan ilm-hunarini oxir bir kun kelib biron kori-holimga yarab qolar, deb o'rganmasdan, hayotda uni turmushga tatbiq qilish maqsadida o'rganmoq kerak. Chunki ilmni faqat bilib qo'yish uchungina o'rgansang va shu bilan qanoat hosil qilsang, bunday ilmning kimga keragi bor? Agar bordi-yu, ko'ngling boshqa narsada bo'lib, o'qib-o'rganayotgan ilmingni shunga sabab qilib ko'rsatsang, ya'ni uni ana shu ko'nglingdagi narsa uchungina o'rganayotgan bo'lsang, unda ilmga degan mehning go'yo o'gay onaning mehri kabi bo'ladi. 2. Ikkinchidan, ilmni o'rganganda yaxshi niyat bilan o'rganish kerak. Ammo birov bilan bahs boylashmoq, talashishmoq uchun o'rganish kerak emas. Bahs, avvalo, ko'ngildagi ishonchni mustahkamlash uchun bo'lsa – bu zarar emas, lekin haddan oshib ketsa – kishini tuzatishdan ko'ra ham ko'proq buzib qo'yishi mumkin. 3. Uchinchidan, agar har bir harakating tufayli haqiqatga erisha oladigan bo'lsang, o'lsang ham bu yo'ldan qaytma, mahkam tur! Axir, o'zing shubha qilgan narsaga o'zgalar qanday qilib ishonch bildirsin? O'zing hurmat qilmagan narsani o'zgalar nega hurmat qilsin? 4. To'rtinchidan, ilmni ko'proq o'rganish uchun odamda yana ikki narsa bo'lishi lozim: biri – mulohaza yuritish, ikkinchisi esa muhofaza qilishlikdir.	
-----	--------------------------------	--	--

		Bu ikki xususiyatni borgan sari kuchaytira borish kerak. Bu narsa kuchaymay turib ilm o'rganish qiyin. 5. Beshinchidan, shu nasihatlarining o'n to'qqizinchi so'zida yozilgan aql kasali degan to'rt narsa bor, shundan ehtiyot bo'lish kerak. Shularning orasida beg'amlik, beparvolik, degan narsa bor, zinhor-zinhor shu narsadan ehtiyot bo'!! Chunki bu, birinchidan – Xudoning, ikkinchidan – xalqning, uchinchidan – davlatning, to'rtinchidan – ibratning, beshinchidan – aqlning, or-nomusning dushmanidir; or-nomus bo'lgan yerda bular bo'lmaydi. 6. Oltinchidan, senda ilmni, aqlni bir me'yorda saqlaydigan fe'l-atvor, xulq degan narsa bor. Sen shu narsani ehtiyot saqla! Ko'rgan narsangga qiziqaversang: yo birovning o'rinli, yo birovning o'rinsiz gapiga ishonib ketsang yoki to'g'ri kelgan narsalarga ko'ngil qo'yaversang – fe'l-atvoringning buzilib ketishi hech gap emas. Fe'l-atvoring buzilganidan keyin esa o'qib ilm o'rganganingdan hech foyda yo'q	6
--	--	--	---

O'ttiz uchinchi so'z

43.	Agarda odamga mol-dunyo kerak bo'lsa, nima qilishi kerak?	1. Hunar o'rgan. Mol-dunyo qo'lining kiri, yuvsan ketadi. Ammo hunar esa - ado bo'lmas boylikdir. Kimki yolg'on gapirmasa va qo'lida halol hunari bo'lsa qozoqlarning ichidagi eng avliyosi shu!	6
-----	---	---	---

	2. Ikkinchidan, erinmay mehnat qilmoq kerak. Holbuki, bizning qozoqlar bir-ikkita mol topsa shu bilan xuddi mol-dunyoga botib, g'arq bo'lib ketgan kishidek, xotirjamlikka berilib, yalqov bo'lib qoladi 3. Uchinchidan, xushomadga aldanmasligi 4. To'rtinchidan, do'stingman degan odamlarga haddan tashqari hotamtoy bo'lmaslik kerak. Aks holda, odamgarchilikdan chiqib, xor-zor bo'ladi	
--	--	--

O'ttiz yettinchi so'z.

Quyidagi dono o'gitlardagi tushirilgan so'z va jummalarni aniqlang

44.	Ko'nglingdagi ko'rkam o'y og'zingdan chiqqach...	Xiralashadi	6
45.	Sen agar faqat o'zini o'ylaydigan nodonga hikmatli so'z aytsang...	U seni yo xursand qiladi, yo esa xafa	6
46.	Kishiga bilimiga qarab yaxshilik qil, yomonga qilgan yaxshiliging...	Boshingga balo bo'lib tushadi	6
47.	Otang bolasi bo'lma, odam bolasi bo'!! Odam bolasi...	Elning lolasi	6
48.	Yaxshi odam ko'p so'raydi...	Ammo oz bersang ham rozi bo'ladi	6
49.	Yomon odam oz so'raydi...	Ammo ko'p bersang ham rozi bo'lmaydi	6

50.	Yolg'iz boshing uchun mehnat qilsang, o'z qorni uchun o'tlagan hayvonning biri bo'lasan. Insoniy burching uchun mehnat qilsang esa...	O'lo taoloning suygan bandasi bo'lasan	6
51.	Inson bolasini zamona parvarish qiladi. Kimda-kim yomon bo'lsa, ayb...	Zamondoshlarida	6
52.	Agar davlat mening qo'limda bo'lganida, inson farzandini tuzatib bo'lmaydi, degan odamning...	Tilini kesib tashlardim	6
53.	Dunyoda kim yomonlik ko'rmagan deysiz? Umidsizlik – bu...	G'ayratsizlikdir	6
54.	Dunyoda hech muqim narsa yo'q, shuningdek, yomonlik ham mudom bo'lmaydi. Axir, qori qalin qahraton qish ketidan...	Ko'k maysali, tiniq suvli yoz kelmasmu?	6
55.	Badjahl odam kamgap kelsa...	Zahari ichida bo'lgani	6
56.	Bordi-yu, hech kimga gap bermay, lo'lilik qilib, shovqin solsa...	Bu odam yo qo'rqqoq yo esa maqtanchoq keladi	6
57.	Quvonch va mag'rurlik...	Mastlikdir. Faqat mingdan bir kishigina bu narsadan o'zini ehtiyot tutib yura oladi	6
58.	Ishning omadi...	O'z vaqti	6
59.	Buyuk mansab – go'yo bir buyuk qoya. Unga...	Erinmay o'rimalab yurib ilon ham chiqadi, uchib-qo'nib yurib qiron ham chiqadi	6
60.	Dunyo...	Kattakon ko'l	6

61.	Zamona esa...	Esib turgan yel	6
62.	Oldingdagi to'lqin – og'alar bo'lsa, ketingdagi to'lqin...	Inilardir. Navbat bilan o'lishar, avvalgiday bo'lishar	6
63.	Tuyadek bo'y bergandan...	Tugmadek aql bergan ortiq	6
64.	Soqolini sotgan qaridan...	Mehnatini sotgan yosh ortiq	6
65.	Yomon do'st...	Bir ko'lankadir: quyoshli kunda qochsang ham qutulolmaysan, bulutli kunda esa iziasang ham topolmaysan	6
66.	Do'sti yo'q bilan sirlash...	Do'sti ko'p bilan siylash	6
67.	Yaxshiga yaqin bo'l...	Yomondan – yiroq	6
68.	G'ayratsiz jahl...	Tul	6
69.	Qayg'usiz oshiq...	Tul	6
70.	Shogirdsiz olim...	Tul	6
71.	Baxtiyor bo'lguningcha baxtingni eling ham tilaydi, o'zing ham tilaysan. Baxti- yor bo'lganingdan so'ng esa...	Faqat o'zinggina tilaysan	6
72.	Or-nomusning dushmani, aql bilan ilmga putur yetkazadigan omil...	Beparvolik, beg'amlik	6
73.	Yomon do'stni soyaga – ko'lankaga o'xshatgan adiblar...	Abay («Nasihatlar»), Asqad Muxtor («Bir tup o'rik»)	6, 7

ANTON PAVLOVICH CHEXOV (1860 – 1904)

1.	Mashhur rus yozuvchisi Anton Pavlovich Chexov qachon qayerda tavallud topgan?	1860-yil Rossiyaning Taganrog shahrida tug'ilgan	11
2.	Chexov qaysi oliy dargohni tamomlagan?	Moskva universitetining tibbiyot fakultetini tugatgan (1884)	11
3.	Chexovning mehnat faoliyati...	Moskva yaqinidagi qishloqlarda shifokor bo'lib ishlaydi. Keyinchalik kasalligi bois Yaltaga ko'chib o'tadi. U ham shifokorlik kasbi bilan, ham o'tkir adabiy qalami bilan oddiy odamlarga quvonch ulashishga harakat qildi	11
4.	Qaysi janrda yozilgan asarlari adib ijodining katta qismini tashkil etadi?	Hikoyalari	11
5.	Rus adibi Anton Pavlovich Chexov dunyo hikoyachiligiga katta hissa qo'shgan ijodkorlardan biri. Uning hikoyalari qaysi jihatlari bilan ajralib turadi?	Uning hikoyalari qisqaligi, real hayotiy voqealarga asoslanganligi, shuningdek, o'ziga xos badiiy uslubi bilan ajralib turadi	11
6.	Chexovning qaysi pyesalari teatr sahnalarida qo'yilgan?	«Chayka», «Vanya amaki», «Uch opa-singil», «Olchazor» kabi qator pyesalari	11
7.	Chexovning qaysi janrda yozilgan asarlari sevib mutolaa qilinadi?	Hikoyalari, qissa va sayohatnomalari	11

«Garov» hikoyasi

8.	Boy-badavlat bir bankir uyida ziyofat berdi. Ziyofatda kimlar qatnashdi?	Ko'plab aqli salim, orif mehmonlar. Mehmonlar orasida ancha-muncha olimlar va muxbirlar ham bor edi	11
9.	Mehmonlar qaysi masala ustida bahslashishdi?	O'lim jazosi haqida. Mehmonlarning aksariyati o'lim jazosiga norozilik bildirishdi. Ular jazoning bu usulini eskirgan, nasoro diniga e'tiqodda bo'lgan xalqlar uchun badaxloq hamda sharmandalik deb topishdi. Kechada yig'ilganlarning ayrimlari o'lim jazosi umrbod qamoq jazosiga almashtirilishi lozim deyishdi	11

Quyidagi fikrlar qaysi qahramonlar nutqidan olingan?

10.	«Qatl umrbod qamoq jazosidan axloqiy va insoniyoqdir. Jallod mahkumning jonini bir necha daqiqada tanidan judo qilsa, umrbod tutqunlik uzoq-uzoq yillar davom etadi. Ayting-chi ularning qay biri insoniyoq – bir necha soniyada o'ldiradiganimi yoki yillar davomida jonini zulukdek so'rib yotadiganimi?»	Bank sohibi	11
11.	«Jazoning har ikkalasi ham insoniylik tamoyillariga to'g'ri kelmaydi, chunki ularning har ikkalasi ham inson hayotini so'ndirishni o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi. Hukumat – Xudo degani emas. Modomiki, u	Mehmonlardan biri	11

	istagan taqdirda ham, tortib olgan narsasini egasiga qaytarib berolmaydi-ku!»		
12.	«O'lim jazosi ham, umrbod qamoq jazosi ham bir xilda badaxloq choralardandir, biroq basharti ulardan bittasini tanla deyishsa, men, albatta, ikkinchisini tanlardim. Har holda, yashamoq – o'lmoqdan afzalroqdir!»	25 yoshli huquqshunos yigit	11
13.	«Bekorlarni aytibsiz! Hoynahoy siz umrbod qamoq jazosini yengil hisoblayotgandirsiz. Keling garov o'ynaymiz: siz kazematda besh yil ham o'tira olmaysiz!»	Bank sohibi	11
14.	«Buni jiddiy aytyapsizmi? Bo'pti o'ynaganim bo'lsin. Men u yerda besh yil emas, o'n besh yil o'tira olaman!»	Huquqshunos yigit	11
15.	Garov shartlari qanday bo'ldi?	Bankir garovga ikki million tikdi, yigit esa o'z erkini. Garov shartiga ko'ra, yosh huquqshunos bankirning chorbog'idagi xilvat go'shada qamoq muddatini qattiq nazorat ostida o'tashi lozim edi. Huquqshunos o'n besh yil davomida ostona xatlab chiqmasligi, odamlar bilan uchrashmasligi va ular bilan muloqot qilmasligi, yaqinlari va do'stlaridan xat-xabar olmasligi kerak edi. Ammo-lekin uning cholg'u chalib xirgoyi qilishiga, xohlagancha kitob o'qib, yozib-chizishiga, musallas ichib, tamaki chekishiga ruxsat berilardi. Tashqi dunyo bilan esa devordan ataylab ochilgan chog'roq	11

		deraza orqali, unda ham lom-mim demasdan aloqa o'rnatishi, ehtiyojlarini bir enlik qog'ozga yozib, talab qilishi mumkin edi, xolos. O'ziga kerakli barcha kitoblar-u musiqa notalari, musallas-u tamaki, yemag-u ichmak va hokazolarni istagancha so'rashga haqi bor edi	
16.	Tutqunlikning muddati...	1870-yil 14-noyabr kunduz soat 12 dan 1885-yil 14-noyabr kunduz soat 12 gacha belgilanib, huquqshunosning garov shartlarini ozgina buzishi, aytaylik, muddat tugashiga ikki daqiqa qolganda kamerani tark etishi bankirning unga ikki millionni to'lash majburiyatidan soqit qilar edi	11

**Tutqunlikning quyidagi yillarida mahkum
qanday ishlar bilan shug'ullandi?
Bandining ahvoli qanday edi?**

17.	Tutqunlikning birinchi yilida...	Tutqunlikning dastlabki yilida u uzlatda qattiq iztirob chekkan. U bandilikka solingan xonadan kecha-yu kunduz musiqa ovozi eshitilib turgan. Bandi musallas va tamakidan bosh tortadi. «Sharob – ishtiyoqni battar alangalatadi. Zotan, ishtiyoq mahbusning ashaddiy dushmanidir... Tamaki bo'lsa, katalakday xonaning havosini buzib yuboradi. Bu yilda huquqshunosga asosan yelpi-yelpi mazmundagi kitoblar – chigal syujetli ishqiy romanlar,	11
-----	----------------------------------	---	----

		jinoiy va fantastik ruhdagi hikoyalardan, komediyalar va shunga o'xshagan narsalar yetkazib berib turildi	
18.	Tutqunlikning ikkinchi yilida...	Musiq va qo'shiq sadolari tinib, yurist mukka tushib olib, nuqul mumtoz asarlar mutolaa qila boshladi	11
19.	Tutqunlikning beshinchi yilida	Qamoqxonadan yana ohang va navolar taraladigan, endi mahbus sharob berishlarini so'raydigan bo'ldi. Uning uzlatdagi hayotini zimdan kuzatganlar u yil bo'yi faqat yeb-ichgani, to'shakka uzala tushib yotib olib, dam-badam homuza tortib qo'ygani, dilgirlikdan o'zi bilan o'zi tillashib o'tirganini aytishdi. Endi u mutlaqo mutolaa qilmay qo'ygandi. Ba'zan kechalari u tuni bilan uxlamasdan allanimalarni yozib chiqar va tongga yaqin bitiklarining hammasini mayda-maydalab yirtib tashlardi. Goho uni yig'lab o'tirgan holda ko'rishardi	11
20.	Tutqunlikning oltinchi yilida...	Oltinchi yilning ikkinchi yarmidan boshlab tutqun falsafa, tarix hamda xorijiy tillarni o'rganishga qat'iy bel bog'ladi. U mazkur fanlarni o'zlashtirishga shunchalik jidd-u jahd bilan kirishib ketdiki, hatto bank sohibi unga qo'llanma va darsliklarni yetkazib berib turishga ham ulgurolmay qolardi	11
21.	Tutqunlikning 7 – 10-yilida...	Keyingi to'rt yil mobaynida huquqshunosning talabiga muvofiq olti yuz jildan iborat	11

		har xil kitoblar xarid qilindi. Ushbu fanlarni o'rganish jarayonida bankir undan quyidagi mazmunda noma oldi: «Birodari aziz! Ushbuni sizga olti xorijiy tilda yozmoqdaman. Ularni o'z sohasining zarshunoslariga ko'rsatishingizni so'rayman. Yaxshilab o'qib chiqishsin: basharti ular nomalarimdan xato va kamchilik topa olishmasa, unda chorbog'ingizda miltiqdan ikki marta o'q uzib, ma'lum qilishsin. Bu kaminaning sa'y-harakatlari besamar ketmaganligini anglatadi; Qadimda buyuk daholarimiz turli tillarda ijod qilishgan, biroq ularning qalblarida yagona maslak o't bo'lib yongan. Kamina daho insonlar bilan hamfikir, hammaslak bo'lish maqomiga yetganidan o'zini arshi a'loda his etmoqda!» Huquqshunosning xohish-istagiga binoan, bankirning chorbog'iga miltiqdan ikki marta o'q uzildi	
22.	Tutqunlikning o'n birinchi yili...	Bandilikning o'n birinchi yilidan boshlab huquqshunos Muqaddas Kitobni o'qishga tushdi. Qiyin tushuniladigan 600 jildlik kitobni to'rt yilda o'qib bo'ldi. Muqaddas Kitobdan so'ng u «Dinlar tarixi» va «Ilohiyot»ni qo'lga oldi	11
23.	Tutqunlikning 14 – 15-yillari...	So'nggi ikki yil mobaynida huquqshunos nihoyatda ko'p	11

		mutolaa qildi – qo'liga nima tushsa, o'qiyverdi. Bir qarasang, u tabiiy fanlarni o'rgana boshlagan, bir qarasang – Bayron va Shekspir asarlariga yopishib olgan. Ba'zan u bir vaqtning o'zida kimyo va tibbiyotga oid darsliklarga qo'shib bironta roman yoki bo'lmasa falsafa va ilohiyot qo'llanmalarini keltirib berishlarini so'rardi. Huquqshunosning mutolaasi halokatga uchragan kema parchasiga yopishib olgan kishi holatiga o'xshardi	
24.	Garov muddati tugadi. Bankirning moliyaviy holati qanday edi?	O'n besh yil ilgari u yiqqan sarmoyasining hisobiga yetmas, pulni po'choqcha ko'rmasdi. Endi bo'lsa u o'zidan: «Pullarim ko'pmi, yoki qarzlarim?» – deb so'rashga yuragi dov bermasdi. Gardkam birja o'yinlari, qaltis oldi-sotdi operatsiyalari hamda keksayganda ham qutula olmayotgan salga tutab ketish odati bora-bora hamma ishlarini chaparasta qilib tashladi va bebok, o'ziga bino qo'ygan kalondimog' boyvachcha birja qog'ozlarining har ko'tarilib tushishidan dag'-dag' titraydigan o'rtamiyona bankirga aylandi	11

25.	Bankir 15 yil qamoqda o'tirgan huquqshunosga ikki million bersa, xonavayron va sharmisor bo'lar edi, shuning uchun u qanday reja tuzdi?	«Ming la'nat o'sha garovga! Shu paytgacha nega o'lib qolmadi-a?.. Xonavayron va sharmisor bo'lishdan qutulishning birdan-bir yo'li – huquqshunosning o'limidir!» – dedi-yu, uni o'ldirishga qasd qildi	11
26.	Bankir yovuz niyatini nega amalga oshirmadi?	Tungi soat uchda bandining xonasiga kirdi. U ozib-to'zib ketgan, tosh qotgandek stulda o'tirib uxlab qolgan edi. Boshi qarshisida mayda harflar bilan yozilgan bir varaq qog'oz yotardi. Bankir: «Sho'ring qursin! Uxlayapti. Ehtimolki, shu tobda tushida garovga tikilgan million-million pullarni ko'rayotgandir! Bu tirik murdani dast ko'tarib to'shakka yotqizaman-da, paryostiq bilan og'iz-burnini yopib turaman – joni uziladi... Basharti yovuz niyatimni amalga oshira olsam, shubha qorovulga tushadi!.. Avval u nimalar haqida yozganini bir o'qib ko'ray-chi», – dedi. Xatni o'qigan bankir qarorini o'zgartirdi	11
27.	Xat nima haqida yozilgan edi?	«Ertaga kunduz soat 12 da kami-na ozodlikka chiqaman... Pok vijdonim hamda Yaratganning guvohligida sizga shuni aytmoq-chimanki, endi men sizlarning minglab jild-jild kitoblaringizda	11

		foniyl dunyoning noz-ne'matlari-yu rohat-farog'atlari deya maqtagan hurlik, sihat-salamatlik, to'y-u tomoshalar-u, shod-u hurramliklar – hamma-hammasiga tupurdim!.. Uzatda 15 yil davomida... sizlarning kitoblaringiz orqali dunyoning barcha lazzatlaridan bahramand bo'ldim. Kitoblaringiz aqlimni charxlab, idrokimni o'tkirladi... Endi kamina o'zimni sizlarning barchangizdan har jihatdan komil va yetuk ekanligimga ishonch hosil qilmoqdaman... Bundan buyon men bu dunyoning jumla noz-ne'matlaridan nafratlanaman... Boylik, hasad, hirs-u havas barchangizning ko'zingizni ko'r, shuuringizni shafaq qilib qo'ygan. Sizlar yolg'onni haqiqat, hamoqatni nafosat deyishga o'rganib qolgansiz... Sizlarning botil turmushingizga nisbatan qalbimda uyg'ongan cheksiz nafrat va jirkanchimning isboti o'laroq... ikki millioningizdan butunlay bosh tortaman. O'sha garovga tikilgan pullarga haqdorlik huquqidan o'zimni mahruh etish maqsadida muddatidan besh soat burun bu yerdan qochib chiqib, o'rtamizdagi shartni atayin buzaman...»	
28.	Huquqshunos yigit nega puldan voz kechdi?	U dunyoning noz-u ne'matlarini o'tkinchi sanaydi, faqat molidunyogina insonni baxtli-saodatli qilmasligini anglab yetadi. Shuning uchun puldan ixtiyoriy ravishda voz kechadi	11

29.	Huquqshunos yozgan maktub bankirga qanday ta'sir ko'rsatdi?	Bank sohibi nomani o'qib chiqib, uni joyiga qo'ydi, so'ngra huquqshunosning peshonasidan o'pdi-da, ko'zlariga g'ilt-g'ilt yosh olib, xonadan chiqib ketdi. U ilgari hech qachon, hatto gardkam birja o'yinlarida yutqizib, katta talafotga uchraganda ham, hozirgidek o'zidan bunchalik nafratlanmagandi. Bankir uyiga qaytib kelib, o'zini to'shakka tashladi, biroq kuchli iztirob va ko'zlaridan oqayotgan yoshlar unga tinchlik bermasdi	11
30.	Bandi qanday qilib qochib ketdi?	Derazadan bog', u yerdan darvoza orqali noma'lum tarafga qochib ketdi. Bankir ortiqcha gap-so'zlarga yo'l qo'ymaslik uchun huquqshunosning garov shartnomasini buzganligi haqidagi qog'ozni olib uyiga qaytib keldi-da, uni po'lat sandiqqa solib qullab qo'ydi	11
31.	«Garov» hikoyasi o'quvchini qanday masalalar haqida fikrlashga undaydi?	Inson umri, erkin hayot, mutolaa, kitobning foydasi, olingan ilmning hayotga tadbiqi masalalari haqida	11
32.	Asar oxirida huquqshunos yigit qanday inson sifatida gavdalanadi?	O'z-o'zini tarbiyalagan, komillikka erishgan va ruhan tozalangan inson sifatida ko'rinadi	11
33.	Hayotda inson umrini yelga sovurmasligi uchun qanday yo'l tutishi kerak	Naqshbandiy ta'limotiga ko'ra, qo'l ishda, dil Oллоhda bo'lishi kerak!	

ERNEST SETON-TOMPSON (1860 – 1946)

1.	Qaysi yozuvchining asarlari davrimizning eng dolzarb muammosi bo'lmish tabiatni asrash muammosini hal etishda dasturulamal bo'ldi?	Ernest Seton-Tompsonning	7
2.	«Kitob qo'lma-qo'l o'qildi, tik turib o'qildi, ovoz qo'yib o'qildi, kecha-yu kunduz o'qildi. Kitobni butun dunyo o'qidi. Kitob bu qadar ommaviylashib, qo'lma-qo'l bo'lib ketish sabablaridan biri – uni bolalar ham, kattalar ham, keksalar ham birday o'qiydi. Kitob yetti yashar kitobxongayam, yetmish yashar kitobxongayam birday suyukli, birday ardoqlidir...». Bu fikrlar qaysi kitob haqida?	Ernest Seton-Tompsonning «Jonivorlar haqida hikoyalar»i haqida	7
3.	Ernest Seton-Tompson qachon qayerda tug'ildi?	Yozuvchi 1860-yil avgustning 14-kunida Angliyada tug'ildi	7
4.	Ernest Seton-Tompsonning tomirida qaysi millat qoni bor?	Uning tomirida shotland qoni bor. Ernestning ajdodlari tog'liklar bo'lib, ular hamisha tabiat orasida, tabiat bilan hamnafas yashadi	7
5.	Ernest olti yosh bo'lganda ularning oilasi qaysi shaharga ko'chib keldi?	Kanadaga	7
6.	Ernest necha yoshligida maktabga bordi?	Olti yoshligida	7

7.	«Shunda jajjigina bir qushcha uyimiz oldidagi tepalikka kelib qo'ndi-da, ohista-ohista sayradi. Bizdan kattaroq bir bola uni: «Bu – baxt qushi», – dedi. Xayolimda baxt qushining moviy yelkasini ko'rganday bo'ldim. Baxt qushi qayta-qayta sayrab, o'zining nafis qo'shig'ini kuyladi». Baxt qushining sayrashini Ernestga qanday ta'sir ko'rsatdi?	O'pkasi to'lib, yig'lab yubordi. Baxt qushining qo'shig'idan ko'nglining tub-tubigacha to'lqinlanib ketdi	7
8.	Bir kuni bir e'lon orqali do'konda qaysi kitob sotilayotganini bilib oldi?	Doktor Rossning «Kanada qushlari» kitobi chiqib, Piddington kitob magazinida sotilayotganini bilib oldi	7
9.	Kitobning narxi...	Bir dollar	7
10.	Ernest pulni qanday qilib topdi?	Otasidan pul so'rolmaydi, chunki u Ernestning tabiat ilmi bilan qiziqishiga qarshi odam. O'zida bo'lsa pul yo'q. Shunda men ana shu yuz sentni halol mehnati bilan topmoqchi bo'ldi. Ikki hafta ajoyib quyon bor edi, shularni bozorga solib, ellik sentga pulladi... Bir hafta o'tib, bir ayolning o'tinlarini ko'chasidan hovlisiga tashib berdi. Ayol xizmat haqi uchun o'n sent berdi. Jamg'argan puli jami oltmish sent bo'ldi. Keyin bor mayda-mayda toshlarini pullab, yana o'n ikki sent topdi. Tag'in ish izladi. Bisotidagi narsalarini jaloblarga pulladi. Bir ingliz xonimga hasharot terib berdi. Bir-ikki hafta deganda jamg'argan puli to'qson sent bo'ldi. So'ng omadi kelmay, qolgan sentlarni topolmay qoldi... Ammo kitob magaziniga bormagan kuni qolmadi, har kuni	7

		Piddingtonga borib, kitob magazini tokchasidagi uni tabiatning bor sir-asroridan voqif etajak mo'jizaviy kitobni ko'rib kelib yurdi. Keyin akasi Ernestga ish buyurib, haqiga bir galstuk uzatdi. Ernest galstukni emas, pulini oldi. Shunday qilib, puli yuz sent – bir dollar bo'ldi. Nihoyat, magazindan orzu qilgan kitobini olib, murod-maqsadiga yetdi	
11.	Ernest Seton-Tompson tabiatni qaysi kasb egasi sifatida tasvirladi?	U ajoyib animalist – jonivorlar tasvirini yaratuvchi rassom bo'ldi. Qator-qator rasmlar chizdi. Pasmlari ko'rgazmasi bo'ldi. Ammo «baxt qushi»ni tabiatshunos olimlikdan, adiblikdan topdi... Tabiat... uch olam (rassomlik, badiiy adabiyot va ilm) nuqtayi nazaridan kelib chiqib tasvirladi. Tabiatga ziyrak animalist rassom, sinchi adib, nuktadon olim ko'zi bilan qaradi	7
12.	Seton-Tompson badiiy adabiyotda nimalarni bosh qahramon qilib oldi?	Seton-Tompson badiiy adabiyotda, birinchi bo'lib, jonivorlarni badiiy asarning bosh qahramoni qilib oldi. Hayvonlarni obraz qilib tasvirladi, hayvonlarni qahramon darajasiga ko'tardi. Jamiki tashqi muhit, eng ulug' zot bo'lmish insonni ham hayvonlar obrazini yaratish uchun xizmat qildirdi	7
13.	Seton-Tompson nomini olamga yoygan kitobi...	«Jonivorlar haqida hikoyalar»	7
14.	Qaysi shaxs Ernest Seton-Tompson asarlarini tanqid qildi?	AQSHning o'sha davrdagi mashhur adibi Jon Berrous «Atlantik Monsli» jurnalida Seton-Tompsonni tuhmat gaplar bilan urib chiqdi	7

15.	«Atlantik Monsli» jurnali Seton-Tompsondan javob maqolasini so'radi. Seton-Tompson javob yozdimi?	Seton-Tompson rad javobini berdi	7
16.	Bir boyvachcha Nyu-yorklik 50 ta adibni uyiga chaqirib, o'tirish qilib berdi. Shu ziyofatda Seton-Tompson Jon Berrousga bir necha savollar berdi va barchasiga «Yo'q» degan javobni oldi. Seton-Tompson Jon Berrousga qanday savollar bergan edi?	1. Janob Berrous, umringizda biron marta bo'rilar turish-turmushini kuzatganmisiz? 2. Biron marta bo'ri oviga chiqqanmisiz? 3. Tirik bo'rini rasmga tushirganmisiz yo unga qarab rasmini chizganmisiz? 4. Biron marta bo'rining terisini shilib olganmisiz? 5. Biron marta ozod yurgan bo'rini ko'rganmisiz?	7
17.	«Unda ayting-chi, meni shunchalar yomonlashga nima haqingiz bor», – degan savolga Jon Berrous qanday javob berdi?	Berrous qizarib dedi: «Umumiy biologiya qonunlari bor, bu qonunlar barcha hayvonlar uchun barobar». Berrous iztirobga tushib, ko'zlarida yosh qalqdi	7
18.	Ko'p o'tmasdan Berrousning «Atlantik Monsli» jurnalida kim haqidagi maqolasi chiqdi?	Seton-Tompsonni ko'klarga ko'tarib maqtab chiqqan maqolasi bosildi	7
19.	Ernest Seton-Tompson Jon Berrousga o'zining shaxsiy muzeyini ko'rsatdi. Muzeyda nimalar bor edi?	Muzeyda besh ming kitob, fotoapparatda o'z qo'li bilan rasmga tushirib tayyorlagan ikki yuzdan ziyod hayvonlar albomi,	7

		o'zi chizgan hayvonlar bilan qushlarning mingdan ziyod rasmi, ikki mingdan ko'proq hayvonlar, qushlarning terisi bilan patlari hamda hayvonlar, qushlar hayotini kuzatib, to'ldirib borgan o'ttiz jilddan iborat qalin-qalin kundalik daftar bor edi. Berrous lol bo'lib qoldi	
20.	AQSHning o'sha paytdagi prezidenti Seton-Tompson bilan Berrous o'rtasidagi gapni eshitib qolib, Seton-Tompsonga qanday maslahat berdi?	AQSHning o'sha paytdagi prezidenti Teodor Ruzvelt Seton-Tompsonga: «Ana ko'rdingizmi, qanday ulkan hayotiy manbalarga tayanib asar yaratganingizni hech kim bilmaydi. Endi shu manbalaringizni chiqaring», – dedi	7
21.	Ernest Seton-Tompson asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilgan adib...	Tog'ay Murod	7
22.	Yozuvchi qaysi kitobi uchun «Alanga medali» oltin mukofotini oldi?	«Shimoliy hayvonlar hayoti» nomli ulkan-ulkan ikki jildlik kitobi uchun	7
23.	Seton-Tompson qaysi asari uchun Amerikada eng yaxshi ilmiy ishlar uchun beriladigan «Eliot» oliy darajali oltin medaliga sazovor bo'ldi?	To'rt jilddan iborat «Yovvoyi hayvonlar hayoti» kitobi uchun (ilmiy ishini kitob qilib chiqargan)	7
24.	Seton-Tompson necha yil umr ko'rdi?	86 yil	7

25.	Bir oshnasi unga hazil-lashib: «Mabodo, o'lib qolsang, qayerga ko'mamiz», – deb so'raganida Seton-Tompson qanday javob berdi?	«Yerning nima farqi bor. Mana shu adirlikka ko'minglar», – dedi	7
26.	Seton-Tompson yaratgan asarlari...	«Men bilgan jonivorlar», «Quvg'indilar taqdiri», «Hayvonlar – qahramonlar», «Mitti yovvoyilar», «Rolf o'rmonda», «Kreg – kuteney qo'yi»...	7

«Yovvoyi yo'rg'a»

27.	Ko'p podachilar yovvoyi otlarni nima sababdan otadi?	Boisi, ular nafaqat yaylovlarni tepkilab, bulg'ab ketadi, yana tag'in uy otlariniyam yo'ldan urib, ergashtirib ketadi. Oqibat, uy otlariyam tez orada yovvoyilashib qoladi. Yovvoyi otni ushlash oson emas, bordi-yu, ushlagan taqdirda ham yovvoyi ot umrining oxirigacha sarkash, besamar, yovvoyiligicha qoladi	7
28.	Yovvoyi otlarga qayerda hech kim e'tibor bermaydi?	Ot arzon G'arbda	7
29.	«Eshakday o'jar, itday qahrli keladi. Unda tirnoq bo'lsa, arslonniyam gumdon qiladi!» Qaysi otning ta'rifi...	Qora otning	7
30.	Qora otdan o'n baravar foydasiz ot...	Qora yovvoyi ot	7
31.	Hikoya qahramoni Joning orzusi...	Ko'pgina kovboy o'rtoqlari kabi qachondir ferma sotib olish, shuningdek, o'z xususiy galasiga egalik qilish	7

32.	Joning tamg'asi qaysi hayvonining sag'risiga bosilgan edi?	Yakka-yu yagona qoramolining sag'risiga (Keyinchalik Jo o'z tamg'asini har qanday tamg'asiz hayvonlarga bosish huquqiga musharraf bo'ldi)	7
33.	Kuzda hisob-kitob qilib ko'rdi. «Shahar-ni aylanish» istagidan o'zini tiyolmadi. Shu boisdan ham Joning bor-yo'g' narsalari nimalardan iborat edi?	Egar, to'shak hamda qari sigirdan	7
34.	Joning maqsadi...	Qachonlardir «biror narsani amalga oshirib», birdan boyib ketaman, deb yurdi. Qora yo'rg'ani ko'rgach, shu menga baxt keltiradi, deb o'yladi, uni qo'lga olish uchun qulayroq payt poyladi	7
35.	Qaysi otning dong'i butun o'lkaga yoyildi?	Ikki yoshlik qora yo'rg'aning	7
36.	Don-Karlos do'ngliklari yaqinida qanday buloq bor?	Jayron bulog'i yuza yalanglikdadir. Buloq oqib borib, tevaragi qiyoy, o'tlar bilan o'ralgan kichikkina ko'lga aylanadi	7
37.	Ikki yoshli qora yo'rg'aning ko'ngil qo'ygan yaylovi...	Jayron bulog'i atrofidagi yalanglik. Yaqin atrofda shu novuzdan (Jayron buloq atrofidagi) boshqa suv yo'q. Hamisha mollar hamda uy otlari o'tlaydigan ana shu yalanglik qora toychoqning ko'ngil qo'ygan yayloviga aylandi	7
38.	Jayron buloq atrofidagi yaylovda asosan qanday tamg'ali mollar o'tlaydi?	«l, f» harflari ayqash tamg'alangan mollar o'tlaydi	7

39.	«l, f» harflari ayqash tamg'a sohibi fermasi haqida ma'lumot bering	Ushbu ferma sohibi Foster juda uddaburon odam. U yaylovda zoti yaxshilangan uy hayvonlari boqilsa, kirim ko'payishini yaxshi biladi, Uning qaramog'ida o'nlab ulkan, pishiq tanli, ohuko'z chalazot baytallar bor. Serjun otlar ularning oldida g'arib jonivorlar bo'lib qoladi. Ana shu xushqomat baytallarning birovni kundalik yumushlar uchun hamisha otxonada qoladi, qolgan to'qqizi toychoqlarini emizib bo'lib, o'z erkida o'tlab yuradi	7
40.	Jayron bulog'i Fosterning fermasidan qancha masofa uzoqda?	20 mil (geografiyada 1 milya – 7420 metr)	7
41.	Qaysi vo- qea Foster va odamlar- ining qoni- ni qaynatib yubordi?	Ot hamisha sero't yaylovni topadi. To'qqiz baytal ham o'z fermalaridan yigirma mil janubdagi Jayron bulog'ini topdilar. Yoz kelib, Foster bir o'rtog'i bilan baytallarni qidirib topdi. Baytallar orasida ko'mirday qop-qora toy yurardi. Toy baytallarni gir aylanib, ularga homiylik qilar, ayni vaqtda hech qayoqqa ketgani qo'ymasdi. Toyning qop-qora tani baytallarning oltinrang tanasidan keskin ajralib turardi. Yuvosh fe'lli baytallar egalaridan qo'rqib, o'z fermalariga qochib qolmoqchi bo'ldi. Shunda, birdan qora toychoqning qahri keldi. U yovvoyi fe'lini baytallarga ham yuqtirdi shekilli, baytallar fermadan kelgan beso'naqay otlarni xiyla keyinda qoldirib, qora toyning ketidan chopib ketdi. Otlqlar, baytallar hade na / xuddi o'sha toydek yovvoyilashib ketishini juda yaxshi bilardi	7

42.	Foster «la'nati toy»ni otib tashlamoqchi bo'ldi. Lekin nega otolmadi?	To'qqiz baytal orasidan bitta toyning o'zini qanday qilib otib bo'ladi, o'q baytallarga tegib ketmaydimi?	7
43.	Qora yovvoyi yo'rg'a o'z safini necha boshga yetkazdi?	Qop-qora yolli, ko'k ko'z ulkan qora ot butun o'lka bo'ylab zo'ravonlarcha kun kechirdi, turli-tuman joylardan baytal haydab kelib, o'z safini kuchaytirdi, galasini kam deganda yigirma boshga yetkazdi	7
44.	Yovvoyi yo'rg'a galasida qaysi otlar bo'y-basti bilan alohida ajralib turardi?	Yovvoyi yo'rg'aga ergashib kelgan baytallarning ko'pi g'arib, abgor bo'lib, Fosterning zotli to'qqiz baytaligina o'zlarining bo'y-basti bilan alohida ajralib turadi	7
45.	Fermerlar nimadan xavotirga tushishdi?	Yovvoyi yo'rg'a galani shunday ishtiyoq hamda rashk bilan qo'riqladiki, galaga qo'shilgan har qanday baytal umrbod ketolmaydigan bo'lib qoldi. Galachilar o'z o'lkalariga kelib qolgan bu yovvoyi yo'rg'a hali ko'p ziyon-zahmatlar keltirajagini payqab qoldi	7
46.	Yozuvchi qora yo'rg'ani qachon ko'rdi?	1893-yilning dekabrda	7
47.	Yozuvchi fermaga kelib tushdi-yu, yo'lovchi soyabon aravada qayerga jo'nadi?	Kanada daryosi bo'yidagi Pinyavetitosga	7

48.	Adibning yovvoyi yo'rg'a haqida ilk bor eshitgan gapi...	«Menga qarang, bordi-yu, la'nati yo'rg'aga duch kelib qolsangiz, ayamay otib tashlang», – dedi Foster	7
49.	Yo'l boshlovchi	Jek Berns	7
50.	Adib yovvoyi yo'rg'aning kechmishi haqida kimdan so'rab bilib oldi?	Yo'l boshlovchi Jek Bernsdan	7
51.	Jek Berns yozuvchidan nega xafa bo'ldi?	Yovvoyi yo'rg'ani otmagani uchun (chunki u otning go'zalligidan zavqlandi va bir to'da masaliqqa aylantirishga ko'ngli bo'lmadi)	7
52.	Jek Berns nega adibning, miltig'ining va yovvoyi yo'rg'aning nomiga ko'p nordon gaplar aytdi?	Adib yovvoyi yo'rg'ani otmagani uchun	7
53.	Qaysi odam Kleytondagi Uels qahvaxonasida ko'pchilik oldida: «Agar shu gaplar chin bo'lsa, unda, shu ayg'irni – yovvoyi yo'rg'ani – kim aravaga bosib olib kelsa, ming dollar beraman», – dedi?	Uchburchak fermasidan bo'lmish Montgomer chol	7
54.	Jo yovvoyi yo'rg'ani tutishga qanday tayyorgarlik ko'rdi?	Bir o'rtog'idan qarzga pul olib, yigirma bosh yaxshi otni, oshxonali aravani kerakli aslaha-anjomlar bilan ta'minladi, o'zi, o'rtog'i Charli hamda oshpazi uchun ikki haftalik oziq-ovqat jamladi	7

55.	Yovvoyi otlarni ush-lashning bir nechta xillari bor. Masalan...	1. Shulardan biri ot ustidan o'q bo'shatib, uni bir nafas gangitib qo'yish, vaziyatdan foydalanib bo'yniga sirtmoq solishdir. Buni «otni bo'yin egdirib olish», deyдилar. 2. Gohida, sharoit taqozo etganda galani qo'raga haydasa ham bo'ladi 3. Agar otlar yaxshi bo'lsa galani quvib yetsa ham bo'ladi 4. Mustang «tinchidi» yo'li, ya'ni uni holdan toyguncha quvib borish yo'lidir. 5. «Galma-gal ovlash»	7
56.	Jo yovvoyi yo'rg'ani tutishda qaysi yo'lni tanladi?	Mustang «tinchidi» yo'lini (Bu usulda bir necha kovboy charchamagan otlar bilan yovvoyi yo'rg'ani tun-u kun quvishi kerak bo'ladi. Jo 20 ta ot va beshta chavandozni turli joylarga qo'ydi)	7
57.	Ot qaysi holatda chopishga qiynaladi?	Suv ichganda	7
58.	Jo va Charli biri charchaganda biri dam olib yotgan otga minib yovvoyi yo'rg'a galasini quvishda davom etdi. Ular bir-birlariga qanday ishora berdilar?	Ko'kka o'rlagan uzun ingichka tutun «dam ol» degan ishora edi, cho'ntak oynasini tutish esa javob xabari	7
59.	Loko degan zaharli o't va uning zarari haqida so'zlang	Bu yurtlarda loko degan zaharli o't o'sadi. Odatda otlar bu o'tni yemaydi, bordi-yu, bir tatib ko'rsa, uni yana izlab qola-di. Uning mazasi taryokning kayfiga o'xshaydi, unga o'ch qo'ygan ot ko'p vaqt o'zini yaxshi tutib yuradi, oxir-oqibat aqldan ozib o'ladi. Bundaylarni mahalliy xalq «lokoga muftalo bo'lgan mol», deydi	7

60.	Jo eng sara otlari turganida nima sababdan baytalni mindi?	Joning eng sara otlari ko'zi ajobtovur yovvoyilar-cha yiltiradi (loko yegan bo'lsa kerak). Sinchilar-ning aytishicha, bu hol kasallik nishonasi ekan	7
61.	Yovvoyi yo'rg'ani quvib borayotgan baytaling taqdiri...	Jo baytalni asabiy holatga olib keldi. Oyog'i favqulodda bo'rsiqning iniga kirib qoldi. Ot ag'anab tushdi. Ustidagi chavandozi uchib tushdi. Otning old oyog'i singan edi. Jo bitta o'q bilan otning azoblariga barham berdi	7
62.	Jo qaysi otlarni qo'lga oldi?	Ular yovvoyi yo'rg'a yonida yurgan baytallarni qo'lga oldi. Jo bilan Charli ularni qo'raga haydab borib, egalaridan arzigulik in'omlar talab qildi.	7
63.	Yovvoyi yo'rg'ani tutishda Joning yangi rejasi...	Tezda yangi rejalarini amalga oshirishga kirishdi. Jo ayg'irni ushlashda chiyabo'rilar epchil quyonna, hindular jayronni ushlashda qo'llaydigan usulni qo'llab ko'rmoqchi bo'ldi. Bu qadimgi usul «galma-gal ovlash» deb ataladi	7
64.	Yovvoyi yo'rg'a yuradigan muzofot maydoni...	60 kvadrat milcha keladigan uchburchak shaklida bo'lib, janubi hamda shimolidan daryolar, g'arbidan tog'lar bilan o'raladi	7
65.	Joning qancha oti va nechta chavandozi bor?	Joning ixtiyorida 20 ta oti va beshta yaxshi chavandozi bor	7
66.	Jo o'sha paytda nechta oti bo'lishini xohladi?	«Agar hozir uning 50 ta oti bo'lganida edi, ularni jamiki muhim joylarga qo'ygan bo'lardi»	7

67.	Jo ov oldidan otlarni necha hafta somon berib boqdi?	Ikki hafta	7
68.	Joning yovvoyi yo'rg'ani quvishdagi sarguzash-ti...	1) Jo yovvoyi yo'rg'ani Jayron buloq-dan Arribi qirlarigacha quvib bordi; 2) Arribi darasida otini almashtirib quvishda davom etdi; 3) daryo bo'yida Tom bilan o'rin almashdi; 4) Alamo-zoda yosh chavandoz Kerinton quvib ketdi. U yovvoyi yo'rg'aning ortidan otini jardan sakratmoqchi bo'ldi, ammo oti bilan qo'shilib, pastga yumalab ketdi... Yosh chavandoz bir amallab omon qoldi, ammo ot o'ldi; 5) Jo Gallego cholning fermasi yonida yo'rg'ani quvib ketdi; 6) Karlos tog'larida Joni odamlar yangi otlar bilan poylab turardi, lekin ot g'arbga emas, shimolga burildi; 7) Alomozoda Jo yangi otni mindi, Jo qoldirib ketgan ot entikib, o'zini suvga urdi, suv ichib-ichib, yumalab o'lib qoldi; 8) Jo ertalab lagerga piyoda keldi. U yovvoyi yo'rg'ani quvishdan voz kechdi	7
69.	Joning mag'lubi-yati haqida gapiring	Sakkiz ot nobud bo'ldi, besh odam butunlay holdan toydi, g'aroyib yovvoyi yo'rg'a esa hamon o'z erkida yuribdi... Jo yovvoyi yo'rg'ani quvishdan va tutishdan voz kechdi	7
70.	So'nggi safarda kim oshpaz bo'ldi?	Qari Kurka Iz Tom	7
71.	«Shu yo'rg'ani ushlab olmasam, odam emas-man!» – degan qahra-mon...	Qari Kurka Iz Tom	7

72.	Qari Kurka Iz Tomning hiylasi...	«Qari Kurka Iz bir o'rtog'ining to'riq baytalini oldi, ushoqqina to'riq baytalni arqonlab, Jayron buloq oldidagi o'tga qo'ydi, baytal tumshug'ini ko'kka tinimsiz cho'zib, olis-olis kishnadi. Yovvoyi yo'rg'a gijingladi, to'riq baytal – Sollining oldiga keldi, burniga burnini tekkizdi. Xuddi shu payt orqa oyog'i sirtmoqni bosib oldi. Tom arqonni birdan tortdi, mustang sirtmoqqa ilindi. U vajohat bilan ko'kka sapchidi. Tom bundan foydalanib ayg'irning oyog'idan arqonni ilondek ikki aylantirib oldi. Mash'um ko'rgilik ayg'irning kuchiga kuch qo'shdi. U yana sapchidi, ammo sirtmoqdan oyog'ini tortib ololmadi, yerga g'aribona, mag'lubona ag'anab tushdi. Otning qudrati ushoqday zaif bir cholning aql va hunari oldida ojiz bo'lib qoldi. Yo'rg'a pishqirdi, ozodlik uchun jon-jahdi bilan olishdi, ammo besamar bo'ldi, sirtmoq oyoqlariga chayirday yopishib oldi»	7
73.	Yovvoyi yo'rg'aga kim o'z tamg'asini bosdi?	Kurka iz Tom	7
74.	Qora yo'rg'aning taqdiri qanday yakun topdi?	Yovvoyi yo'rg'a o'zini halok qildi, ozod bo'ldi	7
75.	Yovvoyi yo'rg'a qanday halok bo'ldi?	«Yo'rg'aning old oyoqlari qo'shib bog'lab qo'yilgan, u faqat sapchib-sapchib yurishi mumkin edi. Yovvoyi yo'rg'a qolgan bor kuchini yig'ib ozodlik yo'lida jon-jahdi bilan yonbag'ir bo'ylab yuqoriga – tog'ga talpindi. Yana, yana yuqoriladi, badaniga botayotgan arqonga ham, uni to'xtatib, iziga qaytarish uchun uzilgan o'q ovozig'a ham parvo qilmadi, u ozodlikka talpindi...	7

		Yovvoyi yo'rg'a yana, yana yuqoriladi, ana, tik qoyaga ko'tarildi. Qoyadan pastga – havoga sakradi, ikki yuz futcha uchib yurdi, yana, yana pastlab... toshga borib tushdi. U jonsiz sulayib qoldi, ammo... ozod bo'lib qoldi!»	
76.	Ernest Seton-Tompsonning «Yovvoyi yo'rg'a» hikoyasida mujassamlashgan g'oya...	Erkinlik, ozodlik	7
77.	Ernest Seton-Tompson asarlarining yetakchi mavzusi...	Tabiat	7
78.	Tabiat... uch olam (rassomlik, badiiy adabiyot va ilm) nuqtayi nazaridan kelib chiqib aks ettiriladi. Ernest Seton-Tompson tabiatni qaysi soha vakili bo'lib tasvirlaydi?	1) rassom; 2) yozuvchi; 3) olim	7

ROBINDRANATH THOKUR (1861 – 1941)

1.	Hindistonlik buyuk shoir, yozuvchi, bastakor va tarbiyashunos, taniqli jamoat arbobi, xalqaro Nobel mukofotining laureati...	Robin-dranath Thokur	8
2.	Robindranath Thokur qachon qayerda tavallud topgan?	1861-yili 7-mayda Kalkutta shahrida	8
3.	Uning otasi...	Baland martabali, yuksak saviyali kishi edi	8
4.	Robindranath Thokur oilada nechanchi farzand edi?	Robindranath Thokur oiladagi 14 farzandning kenjasi...	8
5.	Robin-dranath Thokur qaysi bilim dargohlarida tahsil oldi?	Robindranath Thokur dastlabki savodni uyida olgan. Keyinchalik, xususiyl maktablarda, Kalkuttadagi seminariyada o'qidi, uni bitirgach, Bengaliya akademiyasida tarix va madaniyatdan saboq oldi. 1878–1880-yillarda London universitetining kollejiga o'qishga kiradi. Biroq uni tugatmasdan Hindistonga qaytadi	8
6.	Robindranath Thokurning ijod jarayoni qachondan boshlangan?	8 yoshidayoq she'rlar yoza boshlagan	8
7.	Qayerda chiqadigan jurnallarda dastlabki she'r, doston va maqolalari e'lon qilinadi?	Angliyadagi jurnallarda	8
8.	Ilk she'riy to'plami...	«Oqshom qo'shiqlari», 1882-yilda e'lon qilingan	8
9.	Pok insoniy muhabbat ulug'langan to'plamlari...	«Tonggi qo'shiqlar», «Suratlar va qo'shiqlar»	8

10.	Mustamlakachilik zulmi va ijtimoiy adolatsizlik qoralangan tarixiy romanlari...	«Bibha sohili» va «Donishmand Roja» tarixiy romanlari	8
11.	Robindranath Thokur asosan qaysi tilda ijod qilgan?	U asosan bengal tilida ijod qilgan	8
12.	Robindranath Thokur ijtimoiy-siyosiy tadbirlarda qachon ishtirok etdi?	1884 – 1911-yillarda. Jumladan, Hindiston Milliy kongressida faol qatnashdi. Bu vaqtda Hindiston Buyuk Britaniya davlatining mustamlakasi edi	8
13.	Robin-dranath Thokur asarlarining asosiy mavzusi	Milliy ozodlik harakatida qatnashib, milliy ongi o'sganligi tufayli uning asarlarida ham hind xalqining ingliz istilochilariga qarshi kurashi, mustamlaka siyosatiga nisbatan keskin noroziligi ifodalandi	8
14.	She'riy to'plamlari...	«Chitra», «Lahza» she'riy to'plamlari	8
15.	Falsafiy dramalari...	«Roja va Rani», «Qurbonlik», «Chitrangoda», «Malini» falsafiy dramalari	8
16.	O'zbek tiliga tarjima qilingan hikoyalari...	«Hisob-kitob», «Jazo» va «Nur va soyalar» hikoyalari	8
17.	Ingliz istilochilariga keskin noroziligi ifodalangan asarlari...	«Chitra», «Lahza» she'riy to'plamlari, «Roja va Rani», «Qurbonlik», «Chitrangoda», «Malini» falsafiy dramalari, «Hisob-kitob», «Jazo» va «Nur va soyalar» hikoyalari	8

18.	Robindranath Thokur qaysi kitobi uchun Xalqaro Nobel mukofotini oladi?	U 1912-yilda o'zining «Gitanjali» she'rlar to'plamini ingliz tiliga tarjima qiladi. Mazkur asari uchun 1913-yilda Xalqaro Nobel mukofotiga sazovor bo'ladi	8
19.	Robindranath Thokur Xalqaro Nobel mukofoti pulini qaysi xayrli ishga sarflaydi?	Mukofot puliga Hindiston bolalariga bepul maktab ochadi. Bu maktab Birinchi jahon urushidan keyin bepul o'qitiladigan universitetga aylantiriladi	8
20.	Robindranath Thokur qaysi davlatlarga sayohat qiladi?	Robindranath Thokur Yevropa mamlakatlariga, Yaponiya, Amerika Qo'shma Shtatlariga bir necha marotaba safar qiladi	8
21.	Robindranath Thokur o'z asarlarida millatdoshlarini nimaga da'vat etadi?	O'z asarlarida Hindistondagi barcha millat vakillarini, ular qaysi irq, tabaqa va diniy mazhabda bo'lishidan qat'i nazar, ozodlik uchun kurashda yagona ittifoqqa birlashishga chaqirdi	8
22.	Hindiston Respublikasi-ning milliy madhiyasiga aylangan she'ri...	1911-yilda vatanparvarlik ruhida bitgan «Xalq qalbi» nomli qo'shig'i	8
23.	Bangladesh Xalq Respublikasining milliy madhiyasiga aylangan she'ri...	1913-yilda yaratgan «Mening oltin Bengaliyam» qo'shig'i	8

24.	Robin-dranath Thokurning adabiy bi-sotida qanday janrlar mavjud?	Muhabbat haqidagi kichik lirik she'rdan to yirik epik dostongacha, purmazmun hikoya, qissadan to yirik romangacha, kichik sahna asaridan to salmoqli dramalargacha, kishini chuqur o'yga toldiradigan badialargacha mavjud	8
25.	Robin-dranath Thokurning qaysi asarlari o'zbek sahnasida qo'yildi?	O'zbek sahnasida esa uning «Pochta» pyesasi va «Halokat» romani asosida tayyorlangan «Gang daryosining qizi» dramasi Hamza nomli akademik teatr (hozirgi Milliy teatr)da o'ynalgan. «O'zbekfilm» kinostudiyasida 1961-yilda xuddi shu nomda to'la metrajli badiiy film yaratilgan	8
26.	O'zbek tiliga ham tarjima qilingan asarlari...	O'zbek tilida adibning sakkiz jildlik tanlangan asarlar to'plami, shuningdek, «Nur va soyalar» (1957), «Ko'zga tushgan cho'p» (1973) nomli kitoblari, «Hisob-kitob», «Jazo» hikoyalari nashr etilgan	8
27.	«Da'vogar sust bo'lsa, qozi muttaham» maqoli qaysi asar mazmuniga mos keladi?	«Nur va soyalar» hikoyasi	8

«Nur va soyalar» hikoyasi

28.	Hikoyada qalamga olingan mavzu...	Hikoyada o'tgan asr boshlarida Hindistonda mustamlakachilik zulmini tortgan, insoniy huquqlari poymol etilgan hind xalqi hayotidan muhim bir lavha qalamga olingan?	8
-----	-----------------------------------	---	---

29.	Asar qahramoni Shoshibushonni ta'riflang	O'qimishli, kamsuqum, dilkash yigit. U advokatlikka o'qigan, biroq biror bir tayinli ish qilishdan ko'ra yolg'izlikda kitob mutolaasi bilan shug'ullanishni afzal ko'radi. Hikoyada qayd etilganidek, Shoshibushon «...osoyishtalik, tinchlikni yaxshi ko'rardi, shuning uchun uylanishni ham xohlamasdi». Uzat va tanholikni xush ko'radi	8
30.	Osoyishtalik va tinchlikni xush ko'radigan, hatto qulog'im tinch bo'lsin deb uylanishni xohlamaydigan qahramon...	Shoshibushon	8
31.	Shoshibushonning ma'lumoti...	Oliy ma'lumotli, san'at magistri va huquq bakalavri unvonini olgan	8
32.	Shoshibushon qaysi fandan yaxshi imtihon topshirdi?	Huquq fanidan	8
33.	Shoshibushon o'zgarib, nega tez-tez g'azabi jo'shib, o'zini qo'ygani joy topolmay qoladi?	Uning bu ahvolga tushishiga sabab, o'z atrofida ro'y berayotgan nohaqlik, adolatsizlik edi	8
34.	«Osmon sahnasida faqat ikki aktyor o'ynamoqda» Nimaga ishora qilinyapti?	Bulut va quyoshga	8
35.	Ba'zan jahli chiqadigan, ba'zan esa cheksiz mehribonlik ko'rsatadigan, goho ko'plab sovg'alar olib keladigan, goho iltifotni butunlay unutadigan qizcha...	Gribala	8
36.	Gribala necha yosh?	O'n yosh (Shoshibushon bilan tanishganida 8 yosh edi)	8

37.	Yaqindagina san'at magistri va huquq bakalavri unvonini olgan yigit...	Shoshibushon (u Gribala bilan qo'shni edi)	8
38.	Giribalaning otasi...	Xorkumar	
39.	Giribalaning otasi Xorkumar qanday ish bilan shug'ullandirdi?	Bir vaqtlar o'z qishlog'ida ijaraga yer olib dehqonchilik qilardi, ammo keyin qo'li tang kelib, bisotida bor narsani sotdi-da, o'z xo'jayiniga noib bo'lib ishga kirdi; xo'jayini sira qishloqda yashamas edi. Xorkumarning qishlog'i o'zi yer ijarasi yig'ib yuradigan okrugda, shu sababli u o'z uyidan uzoqqa borolmasdi	
40.	Odamlar Shoshibushonning qaysi qiyofasini nopisandlik nishonasi deb hisoblar edilar?	Ko'zi zaifroq bo'lganidan, ba'zan oshnalarini tanimay qolib, ko'zlarini qisib qarashini	8
41.	«Ko'rga ishing tushsa, o'z qadr-u g'ururingni saqlab qolishing qiyin» jumlasini qaysi asarda berilgan?	«Nur va soyalar» hikoyasida	8
42.	Odam dengiziga o'xshagan shahar...	Kalkutta	8
43.	Shoshibushonni ishlashga majbur etish uchun qilingan harakatlari hech qanday natija bermagach, otasi unga qanday vazifani topshirdi?	Otasi uni qishloqqa keltirib, xo'jalikka qarashib turishni topshirdi	8
44.	Shoshibushon qishloq aholisidan nega ko'pgina mazammat va ta'nalar eshitdi?	Buning o'ziga xos sabablari bor edi: Shoshibushon osoyishtalik, tinchlikni yaxshi ko'rardi, shuning uchun uylanishni ham xohlamasdi.	8

		Qizlari balog'atga yetib, o'zlariga yuk bo'lib qolgan ota-onalar esa, uning uylanishga mayli yo'qligini manmanlik deb, sho'rlikning bu «aybini» sira kechirmasdilar	
45.	Shoshibushon qanday kitoblar o'qir edi?	U kitoblarni tanlab o'tirmas, qo'lga tushganini o'qiyverardi	8
46.	Shoshibushon bilan muomala qiladigan birdan-bir odam...	Giribala edi	8
47.	Giribala Shoshibushon bilan tanishganda necha yosh edi?	8 yashar edi	8
48.	Gribala-ning akalari singillariga qanday munosabatda edilar?	Giribalaning akalari maktabda o'qirdilar; maktabdan qaytgach, esipast singillariga yerning shakli qanday, yer kattami, quyosh kattami deganday so'roqlar berar edilar. Qizcha bularga noto'g'ri javob berganda, darg'azab bo'lib uning xatosini nafratlanib tuzatardilar. Ko'zga tashlanib turgan narsalar quyoshning yerdan kattaligi haqidagi fikrga zid kelardi, ammo Giribala jasorat etib ba'zan bu haqda o'z tushunchalarini bayon etganda, akalari yana kekkayib: — Sen nima deyapsan? Bizning kitobda shunday deb yozilgan axir, sen bo'lsang... Bosma kitoblarda shunday yozilganini eshitgach, sho'rlik Giribala qattiq zarba yeganday jim qolar, uning uchun boshqa dalillar kerak bo'lmasdi	8
49.	Gribala nimani xohlardi?	Qizcha akalari singari o'qishni o'rganmoq istardi. Ba'zan u o'z xonasida o'tirib, kitobni ochar, allanimalar deb gapirar, o'zini o'qiyotganday ko'rsatib, tez-tez kitobni varaqlar edi.	8

		Kichik-kichik, tushunib bo'lmaydigan qora harflar, yelkalarida «i», «o» va «r» harflarining belgilarini ko'tarib, go'yo sirli bir olamning darvozasi oldidagi qorovullarday yonma-yon turardilar-u, Giribalaning biror savoliga javob qaytarmas edilar	
50.	«Kotxamala», «Akyanomonitori» qanday kitoblari?	Boshlang'ich o'qish kitoblari	8
51.	Gribala «Kotxamala», «Akyanomonitori» kitoblarini nega o'qiy olmasdi?	Chunki Gribala o'qishni bilmasdi. «Kotxamala» havasmandlik bilan zoriqib turgan qizchaga o'zining yo'lbars, shaqal, bo'ri, eshak va otlar haqidagi afsonalarni so'zlamasdi, «Akyanomonitori» bo'lsa, indamaslikka ahd qilgandek, o'z tarixini so'zlamay, jim turardi	8
52.	Gribala o'qishni o'rganishiga kim yordam berdi?	Giribala akalaridan o'qishni o'rgatinglar, deb iltimos qildi, ammo akalari buni eshitishni ham xohlamadilar. Unga faqat Shoshibushon yordam qildi	8
53.	Dastlab Gribalaga «Kotxamala», «Akyanomonitori»dek sirli va tushunib bo'lmaydigan tuyulgan qahramon...	Shoshibushon	8
54.	Shoshibushonning Gribalaga uztozlik jarayoni...	Giribala Shoshibushondan o'qishnigina emas, yozishni ham o'rgana boshladi. Bu o'qituvchi o'zining kichkina shogirdiga o'qish, yozish va grammatikani o'rgatish bilan qanoatlanmay, unga ulug' yozuvchilarning asarlarini tarjima qilib berib, bular haqida qizchani fikrini so'rar edi. U jim turib, ko'zlarini katta ochib, diqqat bilan tinglar, ahyon-	8

		ahyonda o'rinsiz savollar berar yoki birdan mavzudan chetga chiqib, gapga tushib ketardi. Shoshibushon bunday hollarda qizchanning gapini bo'lmas, ulug' asarlar haqida kichik tanqidchining fikrlarini eshitib, benihoya mamnun bo'lardi. Bu ikki yil mobaynida u ingliz va bengal alifbosini o'rganib, bir qancha boshlang'ich kitoblarni o'qib chiqdi. Shoshibushon bo'lsa, o'zining qishloqda o'tkazgan ikki yillik umrini yolg'izlikda o'tdi deb shikoyat qilolmas edi	
55.	Butun qishloqda Shoshibushonning dilidagini anglaydigan birdan-bir odam...	Gribala	8
56.	Giribala-ning otasi Xorkumar bilan Shoshibushonning munosabati qanday edi?	Yaxshi emas edi. Xorkumar bu magistr va bakalavring oldiga dastlab har xil da'volar va sud protsesslari munosabati bilan maslahatga kelib yurdi, ammo bakalavr bu xil ishlarga qiziqmay, noibga o'zining huquq bobida hech narsa bilmasligiga ochiqdan-ochiq iqrar bo'ldi. Xorkumar buni faqat bahona deb o'yladi. Shunday qilib ikki yilcha vaqt o'tdi	8
57.	Shoshibushon bilan Gribalaning ustoz-shogirdlik jarayoni qancha vaqt davom etdi?	Ikki yil	8
58.	Xorkumar nega Shoshibushonni qishloqdan chiqarib yuborish payiga tushdi?	Bir kun o'jar bir ijarachining adabini berib qo'yish zarurati tug'ilib qoldi. Noib u ijarachini nojo'ya harakatlari uchun sudga bermoqchi bo'lib, shu haqdagi ariza qanday bo'lishi lozim degan mazmundagi savollar bilan Shoshibushonga yopishib oldi.	8

		Shoshibushonning noibga maslahat bermagani-ku mayli-ya, ammo u qandaydir osoyishtalik va qat'iyat bilan Xorkumarga shunday so'zlar aytdiki, bu so'zlarni unga yoqib tushadi deb o'ylash aslo mumkin emas! Xorkumarning ijarachilarga qarshi boshlagan hamma da'volari o'zining zarariga hal bo'ladi. Jig'ibiyroni chiqqan noib, raqiblarimga Shoshibushon yordam qilgan-da, deb, nima bo'lsa ham, yigitchani qishloqdan chiqarib yuborish payiga tushdi	
59.	Shoshibushon nima sababdan Kalkuttaga ketishga qaror qildi?	Shoshibushonning ekin maydonlarida sigirlar yura boshladi, kimdir loviyalariga o't qo'ydi, yerlarining uvoli haqida nizolar paydo bo'ldi. Shoshibushonning ijarachilari ijara haqi to'lashdan bosh tortdilar va hatto, ustidan yolg'on maxfiy xabarlar yozmoqchi bo'ldilar; oxiri ish shu darajaga borib yetdiki, agar kechroq ko'chaga chiqquday bo'lsa, o'zini kaltaklab, uyiga o't qo'ymoqchilar, degan ovozarlar tarqalgani uchun osoyishtalikni yaxshi ko'radigan yuvosh Shoshibushon oxiri Kalkuttaga ketishga qaror qildi	8
60.	Shoshibushon nega Kalkuttaga ketish qaroridan qaytdi?	Qishloqqa okrug sudyasi kelib qoladi. Uning adolatsizliklarini ko'rib fikridan qaytdi	8
61.	Kimning yugurdaklari, xizmatchilari, politsiyalari, itlari, otlari va otboqari butun qishloqni larzaga keltirdi?	Okrug sudyasining	8

62.	Bolalar yo'lbars orqasidan kuzatib borgan chiyabo'ri galasidek, qiziqish va qo'rquv bilan kimning hovlisi atrofida to'dalashib yurardilar?	Okrug sudyasining	8
63.	Noib janoblari (Xorkumar) mehmon-navozlikka ketgan xarajatlarning ortig'i bilan qaytishini eslab, sud raisini nimalar bilan ta'minlab turdi?	Tovuq, tuxum, yog' va sut bilan	8
64.	Sher so'zini izohlang	Og'irlik o'lchovi – 900 gr (4 sher – 3 kg, 600 gr)	8
65.	Okrug sudyasi Xorkumarni odamlar oldida nega haqorat qildi?	Bir kuni sudning farroshi kelib, sohibning itlariga to'rt sher yog' talab qilganda, Xorkumarning toqati toq bo'ldi. Agar sohibning itlari mahalliy itlardan ko'ra ko'proq yog'ni uyalmay hazm etsalar ham, har holda bu qadar yog' ularning salomatliklariga ziyon qiladi, deb farroshni quruq qaytardi. Farrosh borib o'z xo'jasiga, men noibning oldiga borib itlar uchun qayerdan go'sht sotib olish mumkin deb so'rasam, u ko'pchilik oldida past toifaga mansubligimni pesh qilib haydadi, nopisandlik qilib, hatto sizga ham til tegizdi, deb tuhmat qildi. Nega mening farroshimni haydab yubording? – deb qichqirib so'radi u ajnabiy aksent bilan. Xorkumar ta'zim qilib, shoshilgan holda, o'zining hech vaqt bu xil bezbetlikka yo'l qo'ymasligini aytdi; to'g'ri, dastlab to'rt sher yog' berishga ko'nmagan bo'lsa ham, keyin to'rt oyoqlilarga ezgulik qilish niyatida mazkur narsani topish uchun kishilar yuborgan. Sohib kimni, qayerga yubording, deb so'radi. Xorkumar	8

		og'ziga kelgan birinchi ismni aytdi. Sohib inobatli kishilarga bu masalani aniqlashni topshirib, noibni o'z uyida olib qoldi, yuborilgan odamlar kechqurun kelib, hech kimni hech yoqqa yuborgan emas ekan, deb xabar qildilar. Sud raisida noibning so'zlari yolg'on, farroshning gaplari to'g'ri ekaniga shakshubha qolmagan edi. Qani, qulog'idan cho'zib, uydan chiqarib yubor! Farrosh fursatni boy bermay, atrofga to'plangan xalqning ko'z oldida sohibning buyrug'ini bajardi. Bu haqdagi xabar darhol qishloqqa tarqalib ketdi	
66.	Xorkumar Shoshibushonning qo'lidan ushlab o'pkasi to'lib yig'ladi. U Shoshibushondan yordam so'rab keldi. Shoshibushon Xorkumarga qanday yordam berdi?	Haqorat da'vosi bilan sud raisini javobgarlikka tortish uchun Shoshibushon ish boshladi	8
67.	Hikoyada qaysi gazeta nomi tilga olinadi?	«Amrito bazar»	8
68.	Mahalliy sud raisi advokat Shoshibushonning Kongress a'zosi ekanligiga qanday siyosiy tus berdi?	«Shoshi Kongress a'zosi emasmi?» – deb so'radi. Xorkumar, kiprik qoqmay: «Ha», – deb javob berdi. Sohibning o'ziga xos tushunchasida bu ishlarning mohiyati ravshan edi: bular bari Kongressning qo'li bilan qilingan! Kongress agentlari yashirincha, har yerda ig'vo qilib	8

		janjal chiqarishga imkoniyat qidirib yuradilar, so'ng «Amrito bazar» gazetasida bosib, hukumat bilan janjallashadilar	
69.	«Olamda katta voqealar ro'y berganda, kichik voqealar ham och tomirlarini cho'zib, fursatni qo'ldan bermay, o'z huquqlarini talab etadi». Ushbu fikrlar qaysi asardan olingan?	«Nur va soylar» hikoyasidan	8
70.	Gribala Shoshibushonning uyiga nimalarni olib kelardi?	Eski charupat, siyoh bilan hamma yog'i yozilgan daftar, o'z bog'laridan goh meva, goh gul, goh shirinlik olib kelardi	8
71.	Shoshibushon nega Gribalaga e'tibor bermay qo'ydi?	Xorkumarning ishi bilan bog'liq sud jarayoniga tayyorgarlik ko'rayotgan edi?	8
72.	Gribalaga qaysi narsa hadburush, berahm, yo- vuz maxluqday tuyuldi?	Huquqshunoslikka oid katta qora kitob	8
73.	Biror o'g'ri shu katta qora kitobni o'g'irlab ketishi uchun qizcha nima ishlar qilishga tayyor edi?	Ayasining sandiqchasidan butun shirinliklarni olib chiqqan bo'lar edi. Shu kitob nobud bo'lsin deb qiz bechora ne-ne duolar bilan xudolarga murojaat qilmadi. Ammo xudolar unga quloq solmadilar	8
74.	Okrug sudyasi Zamindorga: «Sening noibing mening xizmatkorlarimni haqorat qildi. Bu bilan	«Men shikoyat qilmoqchi emas edim. Bu mening hamqishlog'im Shoshining ishi. Uning sud ishlarida hech qanday tajribasi	8

	u menga hurmatsizlik ko'rsatdi. Unga munosib choralar ko'rishingga ishonaman», – deb xat yozdi. Zamindorning dag'dag'asidan qo'rqqan Xorkumar unga qanday javob qaytardi?	yo'q, bu g'ovg'ani mening roziligimsiz shu bola qo'zg'adi», – dedi	
75.	Da'voni to'xtatishga Xorkumarni kim majbur qildi?	Zamindor	8
76.	Xorkumar o'z rayoniga qanday lavozimga tayin qilindi	Faxriy sudya etib	8
77.	Kir chapkon kiyib, yog'i chiqqan salla o'rab yuradigan, tez-tez sudga boradigan qahramon...	Xorkumar	8
78.	Giribalaning bir kun erta bilan sari etagida hali yomg'ir nami qurimagan qanday gullarni ko'tarib kelgan edi?	Bakul gullarini	8
79.	Hikoyada qanday mevalar va gullar nomi tilga olingan?	Mango, betel, limon, guavi, olxo'ri mevalari, bakul gullari	8
80.	Nima uchun Gribalaning uydan chiqishi mumkin emas?	Giribalani yaqinda erga beradilar, shuning uchun uydan chiqishi mumkin emas	8
81.	Giribalaning to'yida, sur-naylar chalingan kunda, to'y tantanasiga taklif etilmagan Shoshibushon qayoqqa ketdi?	Qayiqda Kalkutta tomon suzib ketdi	8
82.	Shoshibushonning Kalkuttaga sayohatining to'xtalishiga sabab...	Daryoda bir voqeaning yuz berishi	8

Daryodagi voqea

83.	Yaqinda temiryo'lni qo'shni rayonlar bilan bog'laydigan qanday yo'l ochilgan edi?	Yangi paroxod yo'li	
84.	Paroxod parraklari bilan suvni to'ldirib, pishqirgancha oqimga qarshi suzib kelar, unda kimlar bor edi?	Yangi paroxod yo'li boshqarmasining raisi yosh sohib va bir qancha passajirlar bo'lib, birmunchasi Shoshibushonning hamqishloqlari edi	
85.	Daryoda qanday fojia yuz berdi?	Katta hind barkasi (qayig'i) musobaqa o'ynaganday paroxoddan oldinga o'tib ketdi. Bu musobaqani zo'r qiziqish bilan kuzatib borayotgan ingliz sohibi birdan miltig'ini olib, barkasning shishib turgan yelkanini nishonga olib otdi. Yelkan yirtilib, barkas to'ntarildi	
86.	Barkas to'ntarilgandan so'ng daryoga cho'kayotgan hamma odamlarni qutqarib olishdimi?	Faqat bir kishi – ziravor yanchib turgan odam – halok bo'ldi? (Barkas esa daryoga g'arq bo'ldi)	
87.	Ingliz sohib nima sababdan yelkanga o'q uzdi?	«Ehtimol, u hind barkasining musobaqadagi g'alabasiga chidolmagandir; balki shishgan katta yelkaning bir lahzada parcha-burish bo'lib ketishi uning uchun bir halovatdir; balki dadil kemachaning o'ynini birdan buzishda, uning bir necha joyidan teshilishida biror iblisona lazzat bordir, bilmadim. Ammo bir narsa shubhasiz: ingliz bu hazil uchun o'ziga hech narsa bo'lmasligiga qattiq ishonardi va to'g'risini aytganda, barkas egasini ham, komandani ham odam qatorida sanamas edi»	

88.	Shoshibushon Kalkuttaga bordimi?	Shoshi Kalkutta safarini qoldirib, o'zi xalos etgan kishilar bilan qishloqqa qaytdi	
89.	Shoshibushon nima ishlar bilan shug'ullandi?	Barkas yuksiz yotardi. Uni chiqarib olish uchun kishilar yubordi va qayiqchiga boshqarma raisi ustidan sudga shikoyat qilishni taklif etdi	
90.	Advokat Shoshi-bushon qayiqchini sudga shikoyat qilishga qanday rozi qildi?	Avvaliga qayiqchi rozi bo'lmadi. – Qayiq-ku g'arq bo'ldi, nima, men endi o'zimni ham g'arq qilaymi? – dedi u. Oxiri Shoshibushonning advokatligini, sud xarajatlarini uning o'zi to'lashga tayyorligini va hamma faktlar uning foydasiga gapirib, sudning ular ko'rgan ziyonlarini to'lashga hukm chiqarishi muqarrarligini bilgandan keyin, qayiqchi rozi bo'ldi. Biroq, Shoshibushonning paroxodda kelgan hamqishloqlari sudda guvohlik berishga rozi bo'lmadilar	
91.	Sud qaysi tarafning foydasiga yakunlandi?	Yuragida vatandoshlarini la'natlab, Shoshibushon boshqarma raisi ustidan o'zi shikoyat qildi. Guvohlarga ehtiyoj ham sezilmadi. Boshqarma raisi chindan miltiq otganiga iqror bo'ldi. U bunday dedi: «Osmonda qator turnalarni ko'rib, nishonga oldim. Paroxod g'oyat tezlik bilan yurib, miltiq otilgan paytda daryoning qayrilib oqadigan yeriga kelib qolgan edi, binobarin, qarg'ani o'ldirdimmi, turnani otdimmi yoki barkasni g'arq qildimmi, bilolmadim. Havoda va yerda ov to'lib yotganda,	

		hech bir aqlli odam, garchi bir o'q chorak paysa tursa ham, uni bekorga hayf qilib, iflos lattaga otmaydi». Sohib oqlandi va sigaret tutunini burqsatib, qarta o'ynash uchun klubga ketdi	
--	--	---	--

VIII qism

92.	Shoshibushon Kalkuttaga qaysi yo'l orqali jo'nadi?	Daryo bilan	8
93.	Bengaliyada qanday suv havzalari ko'p edi?	Minglab sersuv anhorlar	8
94.	Hamma joyda mo'l maysa, lionlar, ko'katlar, nihollar, sholi, jun, va shakarqamish barq urib turgan diyor...	Bengaliya	8
95.	Hikoyadagi baliqchilar qanday qilib baliq ovlashardi?	Ikki daryoning bir-biriga quyiladigan yerida baliqchilar to'r solib, uni qirg'oq yaqinidagi bambuk daraxtiga bog'lab qo'ygan edilar. Faqat bir joydagina qayiq o'tishi uchun yo'l qolgan edi. Baliqchilar uzoq vaqtlardan beri shu yo'sinda baliq ovlab, shunga munosib soliq to'lardilar	8
96.	Bosh politsiya amaldori baliqchilarga qanday zarar yetkazdi?	Bosh politsiya amaldorining qayig'ini uzoqdan ko'rgan baliqchilar qichqirib, uni to'r solinganidan ogohlantirib, yo'l ko'rsatdilar. Ammo sohibning qayiqchisi kishilar yaratgan to'siqlar bilan hisoblashishga o'rganmagan, u qayiqni to'ppa-to'g'ri to'rga qarab burdi, to'r suvga botib, qayiq uning ustidan o'tdi, biroq eshkak ilinib qoldi. Uni ajratish uchun biroz vaqt va harakat zarur edi. G'azablangan	8

		politsiya amaldori to'rni qirqib tashlashga buyurdi. Ular yetti-sakkiz yuz rupiya turadigan to'rni bir nafasda kesib, parcha-burish qilib tashladilar	
97.	Shoshibushon nega bosh politsiya amaldorini urdi?	Buning bosh sababi: sohibning to'rni kesishi va aybsiz to'rt baliqchini qamashi edi	8
98.	Shoshibushonning hamqishloqlari unga nisbatan qanday yolg'on ko'rsatmalar berishdi?	Sudda advokat Shoshibushonni himoya qila olmaganini tez fursatda gazetadan ma'lum bo'ldi. Baliqchilar birin-ketin turib, politsiya boshlig'i to'rni qirqqani yo'q, bizlarni chaqirib otlarimizni yozib oldi, xolos, deb yolg'on ko'rsatma berdilar. Bugina emas, Shoshibushonning bir necha hamqishloqlari biz o'sha kuni to'y munosabati bilan daryoda sayohat qilib, voqea yuz bergan joyning yaqiniga borib qolgan edik; Shoshibushonning birdan politsiyachi sohibga tashlanib, uni beyoziqdan-beyoziq urganini o'z ko'zimiz bilan ko'rdik, dedilar	8
99.	Shoshibushonga qanday ayblovlar qo'yilgan edi?	Shoshibushon bir necha xil jinoyatda ayblangan edi: birovni urish, qayiqqa bostirib kirish, politsiyaning qonuniy harakatiga qarshilik ko'rsatish va hokazo... «har qaysisining isboti uchun yetarli dalillar bor edi»	8
100.	Shoshibushonga necha yil qamoq jazosi berishdi?	Shoshibushon sevikli kitoblarini kichik uyida qoldirib, besh yil muddatni turmada o'tkazishga majbur edi	8

101.	Shoshibushonning otasi oliy sudga shikoyat qilmoqchi bo'lganda, Shoshibushon nega qat'iy qarshilik ko'rsatdi?	– Yaxshi, men turmaga borishim kerak. Temir zanjirlar yolg'on so'zlamaydi, «ozodlik» esa, turma devoridan tashqarida meni aldab, musibatga giriftor qildi. Agar odamlar haqida so'z borarkan, shuni aytish kerakki, turma tor bo'lganidan u yerda yolg'onchilar, qalloblar, himmatsiz va nomard kishilar ozodlikdagiga nisbatan ancha oz, – dedi	8
102.	Shoshibushon qamal-ganidan keyingi voqealar...	Shoshibushon qamal-ganidan keyin tez orada otasi o'ldi. To'g'ri uning yana akasi ham bor edi, ammo u uzoq vaqtlardan beri markazdan yiroq shaharlarda ishlaydi. Uy solib, xotin-bola-chaqalik bo'lib, vataniga qaytishga taraddud qilmasdi.	8
103.	Shoshibushonning mol-mulkini kim o'zlashtirib oldi?	Shoshibushonning bu yerdagi hamma mulklarini noib Xorkumar turli hiyla-yu nayranglar bilan o'zlashtirib olgan edi	8
104.	Qamoqdan ozod bo'lib chiqishiga Shoshibushonni kim kutib oldi?	«Qo'qqisidan uning oldiga juft ot qo'shilgan katta kareta kelib to'xtadi. Uning ichidan chiqqan xizmatkor: – Sizning ismingiz Shoshibushon babumi? – deb so'radi. – Ha. Xizmatkor kareta eshigini ochib, o'zi eshik yonida, uning o'tirishini kutib turdi. – Siz meni qayerga olib bormoqchisiz? – so'radi Shoshibushon ajablanib. – Sizni mening xo'jayinim taklif etgan.	8

		O'tkinchilarning qiziqib qarashlariga toqat qilib bo'lmasdi, shuning uchun Shoshibushon xizmatkor bilan ortiqcha so'zlashib turmay, karetaga o'tirdi. «Shubhasiz, bu yerda qandaydir anglashilmovchilik bo'layotir, – deb o'yladi u, – ha mayli, axir qayerga bo'lmasin ketish kerak-ku. Ehtimol, bu xato mening yangi hayotimning boshlanishi bo'lar»	
105.	«O'sha kuni ham osmonda qush bilan bulutlar o'ynashmoqda edi... sholilar nur bilan soyalarning almashuvidan rang-barang bo'lib tovlanardi». Bu qaysi kun	Shoshi-bushonning turmadan ozod bo'lgan kuni	8
106.	Bozor yonida eski kareta qiyshayib turar, uning yaqinidagi oziq-ovqat do'koni oldida, kimlar gupijontira va do'mbira tovushiga jo'r qilib kuylar edilar?	Bozor yonida eski kareta qiyshayib turar, uning yaqinidagi oziq-ovqat do'koni oldida, <u>vishnuit qalandarlari</u> gupijontira va do'mbira tovushiga jo'r qilib kuylar edilar: Qayt, sultonim, qayt! Qayt, intizor, chanqoq qalbinga! Qayt, berahm, qayt, nozigim, qayt! Qayt, go'zalim, bahor kunlaridek qalbimni yorit!	8
107.	«Abadiy baxtim, qayt! Qayt, mangu kulfatim! Qayt, baxt-u kulfatim, azob-u davlatim, qayt! Qayt, bir umr mushtoq etgan, abadiy sevgilim, qayt! E bevafo, og'ushimga qayt!	Shoshi-bushon	8

	Qo'ynimga qayt, ko'z uyimga qayt! Tushlarimga, xayolimga qayt! Qayt kulbamga, quvonchimga, hayotimga qayt, Kulgimga qayt, Ko'zyoshimga qayt! Ishqimga qayt, yolg'onimga qayt! G'ururimga, xotiramga, hurmatimga qayt! Ishonchimga, nomusimga, ishlarimga qayt! Tashvishimga, hayotimga, o'limimga qayt!» Ushbu qo'shiqni kim kuyladi?		
108.	Shoshi-bushon kareta qayerga qayt?	Kareta atrofi o'ralgan bir boqqa kirib, ikki qavatlik imorat oldida to'xtadi. Shoshi-bushon ashula aytishdan to'xtadi. U biror narsa haqida so'rab-netib turmay, xizmatkor orqasidan keta berdi. U kirgan xonada devor bo'ylab qo'yilgan oynali shkaflarda rang-barang muqovali kitoblar qator terib qo'yilgan edi	8
109.	Shoshibushon nimalarni ko'rib o'zini turmadan ikkinchi daf'a ozod bo'lganday his etdi?	Kitoblarni ko'rib. Muqovalari oltin naqshlar bilan bezatilgan bu chiroyli kitoblar unga narigi yoqda baxt dunyosi yashiringan, qimmatli toshlar bilan bezatilgan tanish darvozaday tuyuldi	8
110.	Shoshi-bushon xonada qaysi kitoblarni ko'rdi?	Bir necha eski daftar va Dasning eskirib to'zg'igan «Darapat», «Kotxomala» va «Maxabxarata» nomli kitoblarini ko'rdi. Toshtaxtaning yog'och ramkasiga katta harflar bilan siyohda Shoshibushonning qo'li bilan	8

		"Qizcha Giribalaga» deb yozilgan edi. Shu ism uning qalami bilan daftarlarga va kitoblarga ham yozilgan	
111.	Shoshi-bushon uchun kutilmagan mo'jiza...	Yengil oyoq tovushi eshitildi. U boshini ko'tardi. Uning qarshisida kumush barkashda meva va shirinliklar ko'targan Giribala so'zsiz kutib turardi. Hech qanday bezaksiz, oq, tul xotin libosini kiygan Giribala uning oldida tiz cho'kdi va bosh egib ta'zim qildi. Giribala o'midan turgach, azob tortib, ozib-to'zgan Shoshibushonga muhabbat bilan nazar soldi, ko'zlari yoshga to'lib, yuzlaridan oqib ketdi	8
112.	Asar mavzusi...	Advokat Shoshibushonning qaysi ishga qo'l urmasin, muvaffaqiyatsizlikka uchrashi, odamlar haqiqat uchun kurashishdan ko'ra, boshlari tinch bo'lishini o'ylashlari, mutelikni ma'qul bilishlari, inglizlarning zo'ravonligining Hindistonda hukm surishi	8
113.	«Da'vogar sust bo'lsa qozi muttaham», – maqoli qaysi asar voqealariga to'g'ri keladi?	«Nur va soyalar» hikoyasi	8
114.	Hikoyaning asosiy g'oyasi...	Asarning asosiy g'oyasi – mustamlaka yillarida Hindistonda hukm surgan tushkun ahvol, ingliz istilochilari tomonidan qo'rqqoq, yuvosh, mute avomga aylantirilgan xalq taqdiri, bitta-yarimta insonning yurak yutib aytgan so'zi yoki qilgan ishi shamolga sovurilayotganligidir. Ushbu asar jafokash hind xalqini qullikda ushlab turishga intilgan ajnabiy mustamlakachilar va ularga zulm	8

		pichog'ini qayrab bergan mahalliy amaldorlar haqida bitilgan aybnoma kabi o'qiladi	
115.	«Darapat», «Kotxomala» kitoblarining muallifi...	Kashiram Das	8

Quyidagi so'zlarni izohlang

116.	sohib	janob, bu yerda ingliz sud raisi ko'zda tutilgan	8
117.	sher	og'irlik o'lchovi – 900 gr	8
118.	kongress	hozirgi milliy kongress partiyasi ko'zda tutiladi	8
119.	charupat	kitob – darslik	8
120.	chapkon	tantanali marosimda kiyiladigan to'n	8
121.	bado	musiqa asbobi	8
122.	barkas	katta qayiq	8
123.	paysa	hind mayda puli	8
124.	vishnuit	bir diniy mazhab qavmi	8
125.	gupijontira	musiqa asbobi	8
126.	Kashiram Das	mashhur bengal yozuvchisi	8
127.	babu	janob	8
128.	ol rayt (inglizcha)	yaxshi	8
129.	zamindor	katta yer egasi	8

JEK LONDON (1876 – 1916)

1.	Amerika demokratik adabiyotining yirik vakili, asarlarida xalq ommasining o'z huquqlari uchun kurashini aks ettirgan atoqli yozuvchi...	Jek London	K
2.	Jek London qachon qaysi shaharda tavallud topgan?	1876-yilda Kaliforniya shtatining San-Fransisko shahrida fermer oilasida tug'ildi	10
3.	Jek London nima sababdan universitetni tashlagan?	U yoshligidan hayotning bor mashaqqatlarini boshidan kechirgan. Iqtisodiy ahvoli sabab universitetni tashlagan	10
4.	Yozuvchining adabiy faoliyati qachon boshlangan?	1893-yilda	10
5.	Qaysi janrda yozgan asarlari Jek Londonga katta shuhrat keltirdi?	Hikoyalari	K
6.	Jek London umri davomida nechta roman va hikoyalar yozgan?	20 dan ortiq roman va 150 dan ortiq hikoyalar yozgan	10
7.	Yozuvchining qaysi asarlarida asosan mamlakatning shimoliy o'lkalari to'g'risida hikoya qilinadi?	«Bo'ri bolasi», «Izg'irin bolalari» kabi asarlarida	10
8.	Adibning sarguzasht motivi yetakchilik qiladigan asarlari...	«Qor qizi», «Hayot uchquni», «Insonga ishonch» kabi asarlari	10

9.	Jek London qalamiga mansub dunyo adabiyotining nodir namunalari hisoblangan romanlar...	«Dengiz bo'risi», «Martin Iden», «Uch qalb»	10
10.	Jek London asarlarida qanday qahramonlar tasvirlanadi?	Har qanday holatda ham insoniylikka xiyonat qilmaydigan, tabiat bilan uyg'unlashib ketgan kurashchan, zahmatkash insonlarning hayoti tasvirlangan	10
11.	Jek Londonning qaysi hikoyalari qahramonlari har xil toifadagi, har xil fe'l-atvorli, erkka intilgan, o'z burch va majburiyatlarini har xil sharoitlarda sinab ko'rgan, hayot mashaqqatlarida toblangan kishilardir?	«Oq sukunat», «Qirq mil narida», «Otlar xudosi», «Sovuq bolalari» hikoyalari	K
12.	Jek London 1903-yilda Angliyaga qilgan sayohatidan keyin qaysi to'plamini nashr ettirdi?	«Tubanlik kishilari» ocherklar to'plami	K
13.	Londonlik ishchilarning qashshoq hayoti tasvirlangan asar...	«Tubanlik kishilari» ocherklar to'plami	K
14.	Hayotga bo'lgan muhabbatning o'lim ustidan g'alabasi tasvirlangan asar...	«Hayotga muhabbat» hikoyasi	10
15.	Jek Londonning qaysi romanlarida burjua jamiyati qattiq tanqid ostiga olinadi?	«Temir tovon» (1907), «Martin Iden» (1909)	K

16.	Jek London asarlarida ko'pincha qanday safarlarga otlangan insonlar haqida hikoya qilinadi?	Oltin izlovchilar, oltinni qo'lga kiritish yo'lida turli mashaqqat va sarguzashtlarga duch kelgan insonlar taqdiridan hikoya qilinadi	10
17.	«Qo'rquv yashash uchun kurash bilan chambarchas bog'liqdir». Ushbu fikrlar qaysi asardan olingan?	«Hayotga muhabbat» hikoyasidan	10

«Hayotga muhabbat» hikoyasi

18.	Ikki yigit uzoq safarga nima uchun otlanishadi?	Ikki yigit oltin izlash uchun safarga chiqishadi. Ular kerakli manzilga yetib borib xaltalariga o'zlari ko'tarishga kuchi yetguncha oltin solib olishadi	10
19.	Safarga birga chiqib qaytayotganda, oyog'i shikastlangan do'stiga xiyonat qilib tashlab ketgan qahramon...	Bill (Billning hayoti o'lim bilan yakunlanadi)	10
20.	Hikoya qahramoni Gudzon ko'rfazi kompaniyasining xaritasida o'zi turgan soy bilan bog'liq qanday joylarni ko'rgan?	U turgan soy Kapper-mayn daryosining irmog'i, Kappermayn esa shimol tomonga oqib, Koronatsiya ko'rfaziga, Shimoliy Muz dengiziga quyiladi	10
21.	Hikoya qahramoni yolg'iz qolgan joyni tasvirlang	Na daraxt, na buta, na o't-o'lan bor – poyonsiz va dahshatli sahro dan boshqa hech narsa yo'q	10

22.	Titchinichili ko'lining mahalliy tildagi nomi...	«Kichik og'ochlar o'lkasi»	10
23.	Hikoya qahramoni yolg'iz o'zi nimalarni o'ylab borardi?	Yana ozroq yursa, Titchinichili ko'luga, undan garbga tomon yurilsa, Diz daryosiga boradi. Xuddi o'sha yerda to'nkarib, ustiga tosh bostirib qo'yilgan qayiqni topadi. Qayiqning ostida miltiq o'qi, qarmoq, qarmoqning iplari, kichik bir to'r, ozroq un, bir parcha go'sht, loviya yashirib qo'yilgan. Bill o'sha yerda uni kutib turadi, keyin ikkisi Diz daryosi bilan Katta Ayiq ko'luga boradilar. Undan keyin ko'ldan o'tib to Makkenzi daryosiga yetib olguncha janubga qarab boraveradilar	10
24.	Bu paytda qaysi fasl hukmronlik qilardi?	Kuzning oxirgi kunlari	10
25.	Hikoya qahramoni nimalarni yeb qornini aldardi?	U tez-tez egilib, rangsiz botqoq mevalarini uzib og'ziga solar va chaynab yutib borardi. Bu mevalar qorin to'yg'izmasligini u bilardi, shunday bo'lsa ham, ularni sabr bilan chaynar, chunki umid achchiq haqiqat bilan hisoblashishni istamas edi	10
26.	Soat to'qqizlarda yana qanday falokatga uchradi?	Oyog'ining katta barmog'ini o'tkir tosh qirrasiga urib oldi. Charchoq va darmonsizlikdan gandaraklab yiqilib tushdi	10
27.	U suv qaynatib ichdi. Necha dona gugurt cho'pi bor edi?	67 dona. Ularni uch bo'lakka bo'lib, har bir bo'lagini bir qog'ozga o'radi. Bir bo'lagini bo'sh hamyonga solib qo'ydi, ikkinchisini shapkasining astariga tiqdi, uchinchisini esa ko'kragiga yashirib qo'ydi	10

28.	Yigitning qulog'iga pishqirgan tovush eshitildi. U nimaning tovushi edi?	Ellik qadamcha naridagi bug'uning tovushi edi. Yigitning miltig'ida o'qi bo'lmagani uchun uni otolmadi	10
29.	Yigitning oyog'idan ko'ra ko'proq qayeri og'rirdi?	Oyoq og'rig'i qornidagi og'riqqa qaraganda hech gap emasdi	10
30.	Yigit nimalarga qarab tosh otdi?	Bir to'p oq kakliklarga qarab	10
31.	Behol, darmonsiz, och, oyog'i yarador yigitning oldidan nimalar o'tib ketdi?	Yigirmatacha bug'u va kaklik tishlagan bir qora tulki	10
32.	Yigit qamish tomirini chaynardi. Qamish tomirining mazasi qanday edi?	Qamishning tomiri yumshoq bo'lib, chaynaganda qars-qars ovoz chiqarar edi, lekin mazasi taxir, xuddi chalchiqzor mevasiga o'xshagan sersuv bo'lib, och qorinni to'yg'azmasdi	10
33.	Yigit chuqurlardan nima axtarar, yerni titkilab nima qidirar edi?	Chuqurlardan qurbaqa axtarar, oyoqlari bilan yerni titkilab qurt qidirar edi	10
34.	«Odam chalchiq yerga o'tdi-da, alamiga chidayolmay yig'lab yubordi. Boshda sekin-sekin yig'ladi. Keyin atrofni o'rab olgan shafqatsiz cho'lni uyg'otmoqchi bo'lganidek ovozinig boricha ho'ngrab yig'layverdi. A'zoyi	Qorni juda och edi. Chuqur ko'lmakda bittagina baliq suzib yurganini ko'rdi. U baliqni tutmoqchi bo'lib beligacha suvga tushib ketdi va suvni loyqalatib yubordi. Chuqurdagi suvni paqirchada chetga olib to'ka boshladi. Yarim soatdan keyin	10

	badani titrab uzoq yig'ladi». U nega buncha yig'ladi?	chuqurchada bir hovuch ham suv qolmadi. Biroq baliq toshlar orasidagi yoriqdan katta bir chuqurga o'tib ketdi. Yigit bu holga chidolmay yig'ladi	
35.	Og'riqdan yigitning oyoqlari o'tdek yonar, lekin u faqat ochlik azobini sezar edi xolos. Kechasi tushida nimalarni ko'rib chiqdi?	Har xil ziyofatlar, mehmondorchiliklar va dasturxonga tortilgan turli noz-ne'matlarni	10
36.	U sovuq qotib uyg'ondi, tobi qochgandi. O'sha paytda tabiatda qanday o'zgarish sodir bo'lgan edi?	Birinchi qor yog'ib, yer betini qoplab, tepaliklarni oppoq libosga burkagan edi	10
37.	U Kichik og'ochlar o'lkasi haqida ham, Bill haqida ham, Diz daryosi sohilida qayiq ostiga yashirilgan narsalar haqida ham o'ylamasdi. Ochlik uni aqldan ozdirdi. Qayoqqa ketayotganini ham o'ylamay qo'ydi. Yigit bular haqida qachon o'ylay boshladi?	Yo'lda ketar ekan mazasi achchiq bir o'simlik topdi, giyohdan qancha topsa, hammasini yedi. Shu kecha uxlab, tong otgach uyqusidan uyg'ondi. Uning fikri biroz ravshanlashdi. Endi u bu narsalar haqida o'ylay boshladi	10
38.	Yigitning yo'ldan adashganligi aniq edi. Uning o'sha paytdagi ahvoli qanday edi?	Oyog'i qontalash bo'lib ketgan, to'pig'i chiqib ketgan. Ochlik azobi unga kor qilmay qolgan, holdan toygan, tili qaqrab shishib ketgan, og'zida ham bemaza va achchiq	10

		ta'm bor edi. Hammadan ham ko'proq uni yuragi bezovta qilar edi. Yuragi qinidan chiqib ketay deb dukkillab ura boshlardida, nafasi bo'g'ilib, boshi aylanar, o'zidan ketib qolay derdi	
39.	Yashamoq uchun ovqat yeyish zarurligini yaxshi bilardi. Shuning uchun yigit nimalar tanovul qildi?	Katta bir chuqurdan jimjiloqdek kichkina ikkita tanga baliqni paqirchasida tutib oldi va xomligicha yedi. Kechqurun u yana uchta tanga baliq tutib oldi	10
40.	Yigit oltinlarining yarmini qayerga yashirdi?	Lattaga o'rab, uzoqdan yaxshi ko'rinib turadigan bir tepalikka, toshlar orasiga yashirib qo'ydi	10
41.	Yo'lovchi juda zaiflashib qolgan, tez-tez boshi aylanar, vaqti-vaqti bilan hech narsani ko'rmay qolardi. U endi tez-tez qoqilar, yiqilar edi. Bir marta u qaysi qushning uyasiga yiqilib tushdi?	Kaklikning uyasiga (endigina tuxumni yorib chiqqan kaklik bolalarini tutib yedi)	10
42.	Yigit qolgan oltinlarini nima qildi?	Hammasini yerga to'kib tashladi	10
43.	Uning ko'z oldida bir ot turardi. Ko'z oldi jimirlashib, atrofni tuman bosganday bo'ldi. U zo'r berib ko'zini ishqaladi, ko'z oldi ravshanlashganda qarasa, qarshisida nima turgan ekan?	Kattakon bir targ'il ayiq	10

44.	Yigit nimadan qo'rqardi?	U endi ochlikdan o'lishdan emas, balki hayot uchun kurashning so'nggi intilishlari so'nguncha yirtqich hayvonlar panjasida o'lib ketishdan qo'rqardi	10
45.	Yigit Diz daryosidan uzoqlashib qayoqqa kelib qoldi?	Kappirmayn daryosining vodiysiga kelib qolgan. Yaltirab turgan dengiz – Shimoliy Muz dengizi	10
46.	Yigit shu joyda bir kemaga ko'zi tushdi. Kema qaysi ko'rfazda turgan edi? Kemadagilar nima ish bilan shug'ullanishardi?	Bu kema kit ovlovchilarning kemasi bo'lib, Makkenzi daryosi dengizga quyiladigan joydan ancha ketib qolgan. Bu kema Koronatsiya ko'rfazida turibdi	10
47.	Yigit qaysi narsalarini yo'qotdi, nimalarini saqlab qolgan?	Oyoqlarini bog'lagan odeyal parchalari titilib ketganidan oyoqlari shiliniq qip-qizil go'sht bo'lib qolgandi. Eng so'nggi odeyalini ham ishlatib bo'lgan. Miltiq bilan pichoq yo'qolgan. Qalpog'i ham tushib qolibdi, qalpoq bilan birga astariga yashirilgan gugurt ham yo'qolgandi, lekin hamyoniga yashirib qo'ygan gugurt hali ham turibdi. Soati ham yurib turibdi, Chelakchasini ham tashlamagan edi	10
48.	Yigit to'pig'ini nima bilan o'rab oldi?	Shimining pochasiidan to tizzasigacha yirtib oldida, to'pig'ini bog'ladi	10
49.	Yigit orqasidan ergashib kelayotgan kasal bo'ri-ning qanday umidda ekanligini his qildi?	Kasal odam avval o'ladi degan	10

50.	Yigit qanday mud-hish voqea bo'lganiga guvoh bo'ldi?	Billning suyaklarini ko'rib qoldi. Uni bo'rilar g'ajib tashlagan edi. U yerda o'tkir tishlar tortqilab yirtgan bug'u terisidan tikilgan xalta yotardi. Bill oltinlarini so'nggi daqiqalarga qadar tashlamagan edi	10
51.	Yigit kichkina bir ko'lga duch keldi. Baliq yo'qmikan deb chuqurchaga engashib qaradi-yu, nega xuddi ilon chaqqandek seskanib o'zini orqaga tashladi?	Suvda o'z aksini ko'rib qolgan edi. Basharasi shu qadar qo'rqinchli ediki, bu diydasi qotib qolgan odamning ko'ngliga vahima soldi	10

Asarda berilgan quyidagi fikrlarni davom ettiring

52.	Shuncha azob-uqubatlardan keyin o'lib ketish...	Be'manilik bo'lardi	10
53.	Bo'ri sabrli edi...	Lekin odam undan ham sabrliroq edi	10
54.	Yigit bo'rini qanday qilib yengdi?	Bo'ri yigitning qo'llarini tishlari orasida qisdi. Odam bir qo'li bilan bo'rining jag'ini qisdi, ikkinchi qo'li bilan bo'rining tomog'idan bo'g'a boshladi. Besh daqiqadan keyin odam o'zining butun og'irligi bilan bo'rini bosib tushdi. Bo'rini bo'g'ib o'ldirish uchun uning kuchi yetmas, shunda odam tishi bilan bo'rining tomog'iga yopishdi, uning og'zi yungga to'ldi. Yarim soat o'tdi, odam o'z tomog'iga issiq qon quyilayotganini sezdi	10
55.	Kit ovlovchilar kemasining nomi...	«Bedford»	10

56.	Kemadagi ilmiy ekspeditsiya a'zolari palubada turib qirg'oqdagi qanday hodisaga guvoh bo'lishdi?	G'alati bir mahluq qum ustida zo'rg'a soatiga yigirma qadam yo'l bosib sudralib kelardi	10
57.	Joni omon qolgan yigit kemadagilarga boshidan kechirganlarini qachon hikoya qilib berdi?	Uch hafta o'tgandan so'ng, «Bedford» kemasida karavotda yotgan holda ko'z yoshlarini oqizib, o'zining kimligi va qanday mashaqqatlarni boshidan kechirganini hikoya qilib berdi	10
58.	Ekspeditsiya a'zolariga yigit nimalar haqida so'zladi?	U onasi, serquyosh Kaliforniya apelsin daraxtlari va gullar orasiga ko'milgan uyi haqida poyma-poy gapirib berdi	10
59.	Omon qolgan yigit kemada qanday kasallikka yo'liqadi?	U ko'p ovqat yeganidan semirib keta boshladi. Ovqat ko'p bo'lishiga qaramay och qolish xavfi xayolini chulg'ab olgan edi	10
60.	Yigit oshpaz, xizmatchi bola va kapitandan tez-tez nimani surishtirardi?	Ovqat zaxirasini (Ular yuz martalab tasalli bersalar ham ishonmas, o'z ko'zi bilan ko'rgani ovqat omboriga tez-tez tushib turardi)	10
61.	Olimlar yigitga bildirmay uning karavoti va to'shaklarini tekshirdilar. Ular nimaning guvohi bo'ldilar?	Karavotning osti suxari bilan to'la edi. To'shakning ichi ham suxari bilan to'ldirilgan ekan. Har bir burchakka	10

		suxari yashirilgan. (Olimlar bu kasallik tez o'tib ketadi degan fikrda edilar)	
62.	Yigitdagi bu kasallik qachon o'tib ketdi?	«Bedford» kemasi San- Fransisko gavaniga langar tashlamasidanoq bu kasallik o'tib ketdi	10
63.	Jek London qahramonlarining alohida xususiyatlari...	Har qanday holatda ham Odamiylikka xiyonat qilmaydilar. Qahramonlar tabiatning asov kuchlariga qarshi mardona kurashuvchi kishilardir	K
64.	Inson uchun bu olamda oltindan ko'ra muhimroq narsa nima ekan?	Tirik qolish, halovatda yashash va o'z maqsadiga erishish yo'lida tinimsiz intilish	10

RASHOD NURI GUNTEKIN (1889 – 1956)

1.	Mashhur turk yozuvchilaridan biri Rashod Nuri Guntekin qachon qayerda tavallud topgan?	1889-yili Istanbulda tug'ilgan	11
2.	Rashod Nuri Guntekin qaysi oliy dargohda tahsil olgan?	Istanbul universitetining turk tili va adabiyoti bo'limini tamomlagan (1912-yilda)	11
3.	1920-yillarda uning qaysi janrdagi asarlari bosilib chiqdi?	Hikoyalari	11
4.	Adibning birinchi romani...	«Sirli qo'l» (1921-y)	11
5.	Rashod Nuri Guntekin qaysi romani bilan shuhrat qozongan?	«Choliqushi» (1922-y)	11
6.	Adibning romanlari...	«Sirli qo'l», «Choliqushi», «Xazonrezgi», «Tamg'a», «Yashil tun»	11
7.	«Choliqushi» romani qaysi adib tomonidan o'zbek tiliga tarjima qilingan?	1959-yilda Mirzakalon Ismoilij tomonidan	11
8.	Adibdan meros bo'lib qolgan asarlar...	Hikoyalar, romanlar, dramatik asarlar	11
9.	Turkiyada adibning necha jilddan iborat asarlari bosilgan?	24 jilddan iborat asarlari	11

«Choliqushi» romanidan parcha

10.	Romanning asosiy qahramoni Faridaning ota-onasi haqida ma'lumot bering	Otasi Nizomiddin nomli bir suvori mayyori edi. Onasini Faridaga o'xshatishadi, faqat sog'liq jihatidan o'xshamaydi. Juda zaif. Bitmas-tuganmas yo'llarga, tog'larning qattiq havosiga, dalalarning jaziramasiga chidash beradigan sog'lig'i yo'q. Keyin bir kasali ham bo'lgan. Bir umr shu kasalligini yashirgan	11
11.	Faridaning otasi qaysi shaharlarda ishlagan	Onasiga uylangan yili Diyorbakirga jo'natishgan. Shu ketganicha Istanbulga boshqa qaytib kelmagan. Diyorbakirdan Musulga, Musuldan Xonikinga, u yerdan Bag'dodga, Karbaloga o'tgan... Bir yerda aqalli bir yil ham turmagan	11
12.	Faridaning buvisi harbiy vazirlikka, saroy mulozimlarining oldiga borib nimani iltimos qildi?	Faridaning otasini Istanbulga qaytarishlarini, lekin yolborishlari naf bermadi	11
13.	Faridaning otasi boshliqlaridan nega bir oyga ruxsat so'radi?	Faridaning onasining kasali og'irlashdi, uni Istanbulga olib borib qo'yish uchun	11
14.	Faridalar oilasi qanday qilib Bayrutga yetib kelishdi?	Tuyalarga ortilgan kajavalarda o'tirib, cho'ldan o'tishdi	11
15.	Onasi haqidagi oxirgi xotiralarini Farida qanday eslaydi?	«Bayrutga yetib, dengizni ko'rishimiz bilanoq, onam biroz jonlanganday bo'ldi. Qo'ngan uyimizda onam meni ko'rpasiga o'tqazib, sochlarimni taradi, qo'llarimning kirligini, tugmalarimning tushganligini ko'rib xafa bo'ldi, boshini bag'rimga bosib yig'ladi. Bir-ikki	11

		kundan keyin o'rnidan turdi. Sandiqdan yangi kiyimlarini olib yasandi. Kechqurun otamni kutib olgani pastga tushdik. Otam menda qo'rs tabiat askar taassuroтини qoldirgan edi. Lekin o'shanda onamning turib yurganini ko'rib, suyunganidan yugurib keldi-da, onamni endigina yura boshlagan go'dak boladay qo'llaridan ushlab yig'ladi – men buni hech esimdan chiqarmayman. Bu bizning birga kechirgan eng so'nggi kunimiz bo'ldi»	
16.	Ertasi kuni Faridaning onasini qayerdan topishdi?	Ochiq sandiq yonida, boshi kiyimlar bo'xchasi ustiga qo'yilgan, lablarida qon qotib qolgan holda topishdi – onasi o'lib qolgan edi	11
17.	Farida onasidan necha yoshida ayrildi?	Olti yoshida	11
18.	Kun sayin o'sib borayotgan qiz bolani kazarmada, askarlar qo'lida tarbiyalash yaxshi bo'lmaydi, deb o'ylab otasi Faridani qayerga yubordi?	Uni Istanbulga buvisi va xolalarining oldiga yubordi	11
19.	Buvisidan judo bo'lganida Farida necha yoshda edi?	To'qqiz yoshda	11
20.	Otasi bu paytda qaysi shaharda ishlayotgan edi?	Tripolidan Albaniyaga ishga o'tkazishgan edi. Shuning uchun Istanbulda atigi bir hafta qolishi mumkin edi	11

21.	To'qqiz yoshidan Farida qaysi maktabda o'qiy boshladi?	Istanbuldagi so'rlar (fransuz katolik tarbiyaxona) maktabida	11
22.	Farida maktabda qanday sho'xliklar qilardi?	Bu qiz boshqalardan ajralib turardi. O'ta sho'x va qitmir edi. Maktabga kelganining birinchi kunida otasi va mudira opaning oldida bir vazani sindirdi. Sinfda sira tinmay to'polon qilar, u yoqdan bu yoqqa o'tib yurardi. Hamma singari zinadan tushish uning odati emas edi... Panjara yog'ochiga otga minganday sakrab chiqib olib, o'zini pastga qo'yib yuborardi. Yoki oyoqlarini juftlashtirib zinalardan sakrardi	11
23.	Faridaning ozorlariga tarbiyachilar qanday javob qaytarishardi?	Murabbiyalari chindan ham malak (farishta) kabi sabrli xotinlar edi	11
24.	Farida «Choliqushi» laqabini olishga qanday erishdi?	Payti keldi deguncha bog'dagi qurigan daraxtga tirmashib chiqib olganini, po'pisalarga quloq solmay tanaffus oxirigacha shoxdan shoxga irg'iganini ko'rgan muallimasi: «Bu odam bolasi emas, choliqushi», – deb koyigan edi. O'sha kundan boshlab asli nomi unutildi-yu, hamma uni «Choliqushi» deb ataydigan bo'ldi. Farida oti bayram kiyimi singari juda kam qo'llanadigan rasmiy ot bo'lib qoldi	11
25.	Faridaning juda sho'x va sergapligidan bezor bo'lgan murabbiyalari unga qanday jazo qo'llashgan edi?	Faridani o'rtoqlaridan ayirib, sinf burchagidagi bir kishilik kichkina partaga o'tqazib qo'yishgan edi. Mudira aytgandek, Farida «dars paytida qo'shnilarini	11

		gapga tutmaslikni, o'qituvchilarining so'zlarini odob bilan tinglashni o'rganishiga qadar» u yerda surgun hayot kechirishga mahkum edi	
26.	Matlid opa kim?	Faridaning murabbiylaridan biri	11
27.	Yoshi o'n ikkilarda bo'lgan Farida 4-sinf o'quvchisi edi. Fransuz tili muallimasi Aleksis opa bir kuni inshodan vazifa topshirdi. «Hayotdagi ilk xotiralaringizni yozishga harakat qiling. Ko'raylikchi, nimalarni eslar ekansizlar. Sizlar uchun bu ajoyib xayol mashqi bo'ladi», – dedi. Farida hayotdagi ilk xotiralari haqida nimalarni yozdi?	«Men baliqlar singari ko'l ichida tug'ilganga o'xshayman. Onamni es-es bilaman... Otam, enagam, xizmatkorimiz Husayn ham esimda... Bir kuni meni ko'chada quvgan qora laychani... Bir kun to'la savatdan yashiriqcha uzum olayotganimda barmog'imni chaqib olgan arini... Ko'zim og'riganda tomizilgan qizil dorini... Mehribon Husayn bilan Istanbulga kelganimizni... Lekin bularning hech biri ilk xotira emas... o'zim yaxshi ko'rgan ko'lda, quyuq yaproqlar orasida cho'milib yurgan vaqtlarimdagiday eski xotiralar emas... Dengizday poyonsiz bir ko'l...» Inshom sinfda o'qilganda dugonalarim men tomonga o'girilib, qahqaha urib kulib yuborishdi.	11

		Bechora Aleksii opa ularni tinchitish uchun anchagina zahmat chekdi»	
28.	Oradan ancha yillar o'tdi. Avgustning oydin kechalaridan biri. Chorbog'ga bir to'da mehmon kelgan edi. Bular orasida Narimon ismli xotin ham bor edi. Narimon obrazi haqida ma'lumot bering	Narimon 25 yoshlardagi bir tul xotin edi. Eri bundan bir yil avval o'lgan. Narimon o'lguday chiroyli edi	11
29.	Farida nega Narimonni yoqtirmasdi?	Narimonning Faridaga qilgan muomalalari it mushukni erkalaganiga o'xshardi... Oralari ancha sovuq edi. Faridaga yoqmaydigan tomoni – noz-u karashmaga o'chligi edi	11
30.	Narimon kimni ko'z ostiga olib qo'ygandi?	Faridaning bo'lasii (xolasining o'g'li) yigirma yoshlardagi yigit Komronni. Komron ham doimo o'sha xotinning pinjiga kirib olardi	11
31.	Oydin kechada daraxt ustida o'tirgan Choliqushi qanday voqeaga guvoh bo'ldi?	Narimon va Komronning xufyona uchrashuviga guvoh bo'ldi, qattiq ovozda qahqaha otib ularni cho'chitib yubordi	11
32.	Daraxtga chiqqan Komron Farida bilan nima haqida suhbatlashdi?	Komron bir amallab Faridadan bu voqea haqida hech kimga og'iz ochmaslikka so'z oldi	11
33.	Komron Istanbulga tushganida Faridaga qanday hadyalar olib borardi?	Rasmli yapon soyapari, shoyi ro'molchalar, ipak paypoqlar, yuraksurat pardoz oynasi, chiroyli qo'l sumkasi	11

34.	Komron Faridaga nima sababdan sovg'alar tortiq qilar, Farida esa buni qanday tushunar edi?	Farida Narimon bilan bo'lgan voqeani birovga gullab qo'ymasligim uchun og'zimni yopadi deb o'ylardi, Komron esa Faridani chindan yoqtirib qolgan edi	11
35.	«Fe'li bo'ri bolasiga o'xshasa-yu, yuzi rassom chizganday chiroyli bo'lsa». Ushbu ta'rif kimga berilgan?	Faridaga	11
36.	«Sariq chayon», «zaharli chayon». Ushbu ta'riflar Komronga kim tomonidan berilgan?	Farida	11
37.	Farida qaysi sinfdosh dugonasi bilan sirlashgan?	Mishel ismli qiz bilan	11
38.	Faridaning sinfdosh dugonalarining sevgan yigitlari bor bo'lib, ular Choliqushining ustidan nima deb kulishardi?	«Sevgi bobida Choliqushi chinakam gurd», – deyishardi. «Gurd» degani osmaqovoq, suvqovoq, bolqovoq. Qaysi biri bo'lsa ham yomon narsa	11
39.	«Choliqushidan keyin menga yana gurd degan laqab qo'yilsa, ko'p yomon bo'ladi! Nima qilib bo'lsa ham, odamni sharmanda qiluvchi bu xavfning oldini olish kerak», – deb o'ylagan Farida qanday yolg'on to'qidi?	U o'zi va Komron o'rtasida samimiy muhabbat borligiga Mishel ismli dugonasini ishontirdi	11

40.	Komron tez-tez maktabga borib turar, Faridaga qanday hadyalar olib borardi?	Shokoladlar, pirojniylar, pistalar va boshqa narsalar olib borar, bu narsalar bilan butun sinf ta'minlanib turardi	11
41.	«Jigarso'xtangki shunday ajoyib narsalar keltirgandan keyin, o'zing ham rosa jigaridan uribsan-da», – degan qiz...	Faridaning ochko'zlikda ham tirishqoqligi qadar mashhur bo'lgan sinfdoshlaridan Mari Pirlantajiyan	11
42.	Komron kelganida qanday bahonalarni ro'kach qilardi?	– Shu tomonlarda turadigan kasal o'rtog'imni ko'rgani kelgan edim; – Taqsin bog'ida biroz mash eshitib ketay deb edim-da; – Otamning Nishontoshida bir qadrdon do'stini ko'rib kelyapman. Otam u kishini ko'p yaxshi ko'rardi	11
43.	Komronni maktabga kelishi uchun bahona to'qiganiga ishonch hosil qilgan Faridaning juda jahli chiqdi. U Komronni bu tomonlarga kelishi sababini o'zicha qanday izohladi?	Narimonning uyi maktab yaqinida bo'lsa kerak. Shuning uchun Komron bu tomonlarga tez-tez keladi, deya o'yladi	11
44.	Faridaning Komron haqidagi shubhalari qachon tarqab ketdi?	Farida xolasining uyiga borganida Narimon injener odamga turmushga chiqqani, eri bilan olti oydan beri Izmirda yashayotgani haqidagi yangilikni eshitib	11
45.	Faridaning xolalari...	Basima xola va Oysha xola	11
46.	Basima xolasining farzandlari...	Komron va Najmiya	11

47.	Oysha xolaning qizi...	Mujgon	11
48.	Oysha xolaning turmush o'rtog'i...	Aziz pochcha	11
49.	Oysha xola qayerda yashaydi?	Istanbuldan ancha uzoqda joylashgan Taqirdog'ida	11
50.	Yozda ikki oyga sayohatga Faridani kimlar taklif qilishdi?	Oysha xolasi va uning oila a'zolari	11
51.	Farida Mujgonga nimalar haqida gapirib berdi?	Maktabdagi voqealar, shuningdek, Komronni sevaman deya qizlarni aldaganini	11
52.	Mujgon Faridaga qaysi haqiqatni tan oldirdi?	Komronni sevib qolganini	11
53.	Romanning keyingi voqealarini bilasizmi?	Komron ham bu vaqtda aynan Faridani ko'rish uchun Taqirdog'iga yetib keldi. Faridaning muhabbati haqida Mujgondan eshitib boshi osmonga yetdi. Sayohatdan so'ng ularni unashtirib qo'yishdi. Farida maktabni bitirganidan so'ng to'y bo'lishi kerak edi. To'yga yaqin 30 yoshlardagi bir xotin Faridaning oldiga keldi. U Komronning bir qizga befarq emasligi, u qiz hozir og'ir kasalligi, shuning uchun to'yni to'xtatish zarurligi haqida tushuntirdi. Farida kelin ko'ylagini va barcha qarindoshlarini tashlab uzoqlarga bosh olib ketdi. U tomonlarda o'qituvchilik faoliyati bilan shug'ullandi. Komronga bo'lgan sof muhabbatini unuta olmadi. O'zini pok saqladi. Komron bilan Faridaning taqdiri bir ekan. Farida 25 yoshga kirganida Komronga turmushga chiqdi	

54.	Romanning mavzusi...	Birinchi jahon urushi davridagi turk xalqi hayotidagi ijtimoiy-siyosiy, madaniy-ma'rifiy muammolar: oddiy xalqning turmush tarzi, Faridaning boshidan kechirgan mashaqqatlari, insonlararo murakkab munosabatlar, shuningdek, Farida va Komron o'rtaqidagi ishq-muhabbatning haqqoniy yoritilishi	11
-----	----------------------	---	----

SERGEY YESENIN (1895 – 1925)

1.	Sergey Aleksandrovich Yesenin qachon qayerda tavallud topgan?	1895-yilning 3-oktabrida (eski hisob bo'yicha 21-sentabrda) Rossiya-ning qadim tarixga ega Ryazan guberniyasiga qarashli Konstantinovo qishlog'ida oddiy dehqon oilasida tug'ildi	8
2.	Otasining kambag'alligi, ayolmandligi uchun Sergey Yesenin kimning qo'lida tarbiya topdi?	U ikki yoshligidan o'ziga to'qroq bo'lgan ona tomonidan bobosining oilasida tarbiya topdi	8
3.	Necha yoshligida o'qishni o'rgandi?	Besh yoshligida o'qishni o'rgandi	8
4.	Necha yoshidan she'rlar yozishni boshladi?	To'qqiz yoshidan xalq qo'shiqlariga o'xshatib she'rlar bita boshladi	8
5.	Sergey Yesenin qaysi bilim dargohida tahsil olgan?	Qishloq muallimlari tayyorlaydigan maktabni tugalladi	8
6.	Sergey Yesenin-ning Moskvadagi hayoti...	O'n yetti yoshida Moskvaga bordi. Savdogarning idorasida ishladi, bosmaxonada musahhihlik qildi, adabiy-musiqiy to'garakka qatnashdi, she'rlar yozishni davom ettirdi. O'n to'qqiz yoshidan she'rlari Moskva jurnallarida bosilib, mashhur bo'ldi	8
7.	Yigirma yoshida Petrogradga kelib, qaysi mashhur rus shoiri bilan tanishdi?	Aleksandr Blok bilan	8
8.	Qaysi yildan armiya xizmatiga kirdi?	1916-yildan	8

9.	Shoir nima sababdan intizomiy batalonga jo'natildi?	Oq podshoh sharafiga she'r yozishdan bosh tortgani uchun intizomiy batalonga jo'natildi, keyin xizmatdan tamoman voz kechdi	8
10.	1918 – 1921-yillarda qaysi shaharlarga safar qildi?	Murmansk, Arxangelsk, Qrim, Kavkaz, Bessarabiya, shuningdek, Turkiston bo'ylab safar qildi	8
11.	1922 – 1923-yillari kim bilan qaysi shaharlarni aylandi?	Taniqli amerikalik raqqosa Aysedora Dunkan bilan Yevropaning Germaniya, Fransiya, Belgiya, Italiya mamlakatlarini aylandi, to'rt oy AQSH da yashadi	8
12.	Sergey Yesenin qachon vafot etdi?	Sergey Yesenin 1925-yil 28-dekabrda fojiali tarzda vafot etdi	8
13.	Qaysi shoirning asarlarida tarjimai holi bilan bog'liq nuqtalar ko'p tilga olingan?	Sergey Yesenin	8
14.	«Endi qaytmam uyimga» hamda «Singlimga xat» she'rlarida muallifning qayerda yashaganligi sezilib turadi?	Ko'p umri xorijiy mamlakatlarda, safarlarda o'tgani shundoq sezilib turadi	8
15.	Sergey Yesenin asarlarining o'ziga xos xususiyati...	Sergey Yeseninning satrlari qisqa-qisqa, tili ravon va sodda, lirik qahramonning hayot, tabiat, odamlarga munosabatida qishloqcha samimiylik va to'g'rilik ufurib turadi. Eng muhimi, asarlarida sharqona ruh bor, shuningdek, hasbi hol tarzida	8

16.	Sergey Yesenin-ning «Fors taronalari» she'rlar turkumi qanday yaratiladi?	Shoir forsiy tildagi mumtoz she'riyat namunalari bilan yaqindan tanishganidan keyin Eronga borishga qattiq intiladi. Biroq o'sha paytdagi Rossiya va Eron munosabatlari rus shoirini u yoqqa yuborish maqsadga muvofiq emasligini taqozo etadi. Shunga qaramasdan, Sergey Yesenin qattiq turib Eronga borishni talab qilgani uchun uni Ozarbayjonning Bokuga yaqin qishloqlaridan biriga yuborishadi. Bir necha muddat bu yerda yashab, sharqona ruhni his etadi, Sharq odamlarining hayot tarzidan zavqlanadi va tez fursatda uning «Fors taronalari» she'rlar turkumi yoziladi	8
17.	Sergey Yesenin she'rlarining mavzusi...	Sharq she'riyatida Allohga ishqni majozan yorga ishq tarzida kuylash kuchli edi. Shunga taqlidan rus shoiri ham Sharq go'zaliga bag'ishlangan ishqiy she'rlar bitadi. Lekin shu mavzu bahonasida G'arb kishisining Sharqqa mehri jo'sh urib turganini sezish qiyin emas. Rus hayotini tasvirlaydimi, sharqona mavzularda qalam tebratadimi, bundan qat'i nazar, Sergey Yesenin she'rlarining tub mohiyatida umuminsoniylik yotadi. Millati, dini, irqidan qat'i nazar, ularni o'qigan kishining ko'nglida bir yorug'lik, zavq, mehr, ezgulikka oshnolik tuyg'usi paydo bo'ladi. She'r qalbni poklaydi, deganlari shu	8
18.	Sergey Yeseninining aksar she'rlarini maromiga yetkazib tarjima qilgan shoir...	Erkin Vohidov	8

19.	Sergey Yesenin ijodi ta'siri qaysi o'zbek shoirlari ijodida yaqqol sezilib turadi?	Erkin Vohidov, Tilak Jo'ra, Ma'ruf Jalil, Xurshid Davron va boshqalar	8
20.	Qaysi shoir ijodini Sergey Yesenin asarlari ta'irisiz tasavvur qilib bo'lmaydi?	Muhammad Yusuf ijodini	8

«Xurosonda bir darboza bor...»

21.	«Xurosonda bir darboza bor...» she'rida lirik qahramon shunday go'zal qizga bo'lgan sevgisini kutilmaganda qanday tuyg'uga qarama-qarshi qo'yadi?	Yurt muhabbatiga	8
22.	Asarning o'ziga xos ohangi, jarangi va ta'sirchanligini ta'minlagan takrorlar...	«Xurosonda bir darboza bor...»	8
23.	«Xurosonda bir darboza bor...» she'rida Sharqni eslatib turuvchi timsollar...	«Ostona», «pari ruxsor», «pari», «parizod»	8
24.	«Xurosonda bir darboza bor...» she'ri shoirning qaysi to'plamiga kiritilgan?	«Fors taronalari» to'plamiga	8
25.	«Xurosonda bir darboza bor...» she'ri necha band, necha misra	Har biri besh misradan tashkil topgan besh banddan iborat	8

«Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan...»

26.	«Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan...» she'ri necha band?	7 band	8
27.	She'r shoirning qaysi to'plamiga kiritilgan?	«Fors taronalari» to'plamiga	8
28.	Mazmunida Eron bilan Rossiyada ayollarga munosabat masalasidagi farqlar aytib o'tilgan she'r...	«Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan...»	8
29.	«Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan...» she'ri mavzusi...	Rus yigitining Eron go'zaliga sevgisi	8
30.	«Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan...» she'rida shoirning g'oyasi...	Shoirning g'oyasiga ko'ra, sevgi-muhabbat uchun bu tafovutlar to'siq bo'lolmaydi. Axir, bu – dil mulki, ko'ngilning ishi	8
31.	Sharq va G'arb qiyosi, xotin-qizlarga munosabatning, ayollar erkinligi turlichaligini solishtirish orqali aks etgan g'oya qaysi she'rda mujassam?	«Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan...»	8
32.	«Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan...» she'rida Sharqni eslatib turuvchi timsollar...	«Tehron», «sheroziy gilam», «choyxona», «choy», «tong yuzli dildor», «shohi ro'mol», «ohu ko'z», «lolagun»	8

«Singlimga xat»

33.	So'lim may kunlari nastarinning gullashi, bayramning nishonlanishi zavqidan oppoq qayinlarni quchoqlab quvnaganlari, may ichgandan ham kuchliroq mast bo'lganlari esdan chiqmasligi shoirning qaysi she'rida qalamga olinadi?	«Singlimga xat» she'rida	8
-----	---	--------------------------	---

34.	«Singlimga xat» she'rida shoir «Qizlardek sarvinoz, suluv, xushqomat» deb nimani ta'riflagan?	Qayinlarni	8
35.	«Sashani bilasan, Sasha zo'r edi. Lermontov ham, asli, Unga jo'r edi». Ushbu misralardagi Sasha qaysi shoir?	Aleksandr Sergeyevich Pushkin	8
36.	«Singlimga xat» she'ridagi «Baxtlidir jomini ichib bo'lmagan» misrasi qaysi shoirning she'ridan olingan?	Aleksandr Sergeyevich Pushkinning satri	8
37.	«Singlimga xat» she'ri qanday boshlanadi?	Bizning Aleksandr Delvig haqida She'r yozgan, madh etib kalla suyagin	
38.	Sergey Yesenin xat tarzida yozilgan she'rlari...	«Singlimga xat», «Onamga xat», «Ayolga xat», «Onamdan xat», «Bobomga xat»...	8
39.	Shoirning yuqoridagi she'rlari xat hisoblanadimi?	Bularni xat deb hisoblab bo'lmaydi (Xat, avvalo, salomdan boshlanadi)	8
40.	Shoirning bag'ishlov tarzidagi she'rlari...	«Pushkinga», «Gurjiston shoirlariga»	8
41.	Shoir qaysi she'rida bog'ni kesishga- nini, lirik qahramon o'shanda yostiqni ho'llab yig'laganlarini yodga oladi?	«Singlimga xat» she'rida	8
42.	Sergey Yesenin «Singlimga xat» she'rida mantiqan o'zini qaysi shoirlarga qiyoslaydi?	Pushkin va Lermontov- ga	8
43.	Bog' asarning nechanchi bandlarida tilga olingan?	Birinchi, ikkinchi, uchinchi, to'rtinchi bandlarida	8

44.	«Singlimga xat» she'ri ta'sirida yozilgan qaysi o'zbek shoirining asari bor?	O'zbekiston xalq shoiri Usmon Azimning «Opamga xat»i, Muhammad Yusufning «Singlimga maktub»i bor	8
45.	Ryazanda qanday mevali bog'lari bor edi?	Oluchazor	8
46.	Otaning dardi...	Kartoshka yetishtirish	8
47.	S.Yesenin qaysi she'rida Pushkin she'riyatidan bir satr keltiradi?	«Singlimga xat»	8

«Bu dunyoda men bir yo'lovchi...»

48.	Bu – vatan, yashab turgan shu makon, shu yer. U esa - sho'r peshona turbat: qaylardadir nomus toptalgan, kimlardir g'urbatlarga ko'nikib, u bilan qadrdon ham bo'lib ketganligi qaysi she'rda tasvirlanadi?	«Bu dunyoda men bir yo'lovchi...» she'rida	
49.	«Bu dunyoda men bir yo'lovchi...» she'ri kimga bag'ishlangan?	Singlisi Shuraga	
50.	1925-yilning 13-sentabr kuni Sergey Yesenin singlisi Shuraga bag'ishlab birdaniga nechta she'r yozgan?	4 ta she'r yozgan	
51.	Singlisi Shuraga bag'ishlangan she'rlariga qanday sarlavha qo'ygan?	Hech biriga sarlavha qo'ymagan (Faqat har bir she'rning boshida burchakda «Singlim Shuraga» degan qayd bor, xolos)	
52.	«Bu dunyoda men bir yo'lovchi...» she'rining mavzusi...	Sevgi	

53.	«Bu dunyoda men bir yo'lovchi...» she'rini shoir qayerda yozgan?	Shu kuni shoir Lenin-gradda edi. Adabiy jurnal ochish tashvishida yurgan edi. O'limiga bir oydan ham ozroq vaqt qolganini o'zi bilmas edi, albatta	
54.	«Bu dunyoda men bir yo'lovchi...» she'rida birinchi bandda lirik qahramon o'zini kimga qiyoslaydi?	Yo'lovchiga	
55.	Ikkinchi bandda lirik qahramon nimada isinadi?	Oy taftida	
56.	She'ring kulminatsiyasi...	To'rtinchi band she'rning qaddi a'losi hisoblanadi. Lirik qahramon hamma biladigan bir sirni yashirib o'tirishning nima keragi bor, deb biladi va shuni oshkor etadi: singlim, sen bilan mening muhabbatimiz boshqa-boshqa emas - ikkimiz ham bir sevgi bilan shu vatanga ko'ngil qo'yganmiz! She'rda sof insoniy sevgi-muhabbat haqida so'z ochilib, u vatanga mehr-muhabbat tuyg'usini ulug'lash bilan yakun topdi	
57.	Asarning bosh g'oyasi...	Vatanga muhabbat	

«Ona ibodati» she'ri

58.	She'rda qaysi tushunchalar birlashib ketgan?	Vatan va o'g'il tushunchasi	8
59.	«Ona ibodati» she'ridagi o'g'ilning dushman bayrog'ini qulatib jon berishi qaysi o'zbek o'g'lonining jasoratiga o'xshaydi?	Najmiddin Kubroning (dushmanlar uning qo'lidan bayroqlarini ololmay, Najmiddin Kubroning barmoqlarini bittadan chopishgan)	8

60.	Bayroqning qulashi mag'lubiyat belgisi ekanligi qaysi asarlarda aks etadi?	Yeseninning «Ona ibodati» she'ri, Firdavsiyning «Shohnoma» asarida (Afrosiyob tush ko'radi, tushida kuchli bo'ron turib, bayrog'ini qulatadi. Bayroqning qulashini Afrosiyob mag'lubiyat belgisi deb biladi)	8
61.	«Ko'tarilib shu dam shiddatkor bo'ron, Bayrog'imni yulib yiqdi nogahon» bayti qaysi asardan olingan?	«Shohnoma»dan	8
62.	Shoir onaning o'g'lini qanday ta'riflaydi?	«Mard o'g'il», «pahlavon» deb	8
63.	Sergey Yesenin she'riyatining asosiy xususiyatlaridan biri	Qisqa-qisqa misralardan iborat vaznlarda yozish	8
64.	«Ona ibodati» she'riining turog'i va hijolarini aniqlang	4+3 turoqli, 7 bo'g'inli	8
65.	«Ona ibodati» she'rida ona va o'g'il timsoli orqali qaysi mavzu yoritilgan?	Vatan mavzusi	8

«It haqida doston»

66.	Qaysi asar qahramonining tongdagi quvonchi kechga borib fojiaga aylandi?	«It haqida doston» asarining	
67.	«It haqida doston»da shoir it bahonasida qaysi mavzuni qalamga oladi?	Ona mavzusini	
68.	Ona it nechta bolalaydi?	Ona it bolalab, yettita tug'di	
69.	Itning bolalarining rangi...	Oppoq, oyga o'xshash	
70.	Itning yetti bolasini xo'jayin nima qildi?	Qopga solib, uzoq-uzoqlarga olib ketdi	

71.	Bolalarini qidirib topolmagan itning ko'-ziga nima bolasiga o'xshab ko'rindi?	Oy	
72.	Asardagi timsollar...	Ona it, uning yetti bolasi, uy egasi, Quyosh, Oy, javdar xirmoni, qop, qor, muzdek ter, ko'z yoshi	
73.	Asarning tarbiyaviy ahamiyati...	Modomiki, shunday ekan, onaning qadriga yetish kerak. Modomiki, shunday ekan, itga ham rahm qilish lozim. Modomiki, shunday ekan, itga ham farzand shunchalar shirin. Modomiki, shunday ekan, odamzod itga ham ozor bermasligi, uni bolalaridan ajratmasligi zarur	

Quyidagi misralar qaysi she'rlardan olingan?

74.	Bu tong yuzli dildor qoshimda Bir bor xirom etsa noz bilan, Shohi ro'mol s'lgum boshiga, Yo'llariga sheroziy gilam	«Dog'lar ketmish majruh ko'n-gildan...»	
75.	Xayr endi, xayr, parizod! Darbozangni ocholmasam-da, Shirin g'aming birla umrbod Kuylab o'tay seni o'lkamda. Xayr endi, xayr, parizod!	«Xurosonda bir darboza bor...»	
76.	Mezbon, choy quy menga lolagun, Shoir senga so'ylamas yolg'on. Ehtiyot bo'l o'zingga bugun, So'ngra mendan qilmagin gumon	«Dog'lar ketmish majruh ko'n-gildan...»	
77.	Eshikka ko'p qarayberma san, Gulbog'ingga, baribir, yo'l bor... Oqshom menga niqob ostidan Ohu ko'zin suzdi gulruxsor	«Dog'lar ketmish majruh ko'n-gildan...»	

78.	Bechoraga ermaklab, kulib, Non o'rniga otishgandek tosh, It ko'zidan yulduzlar bo'lib Qorga oqdi tomchi-tomchi yosh	«It haqida doston»	
79.	Rossiyada gulday qizlarni Tutqunlikda saqlamas erlar. Sarmast etar bo'sa bizlarni Bexanjar-u bemakr-u bezar	«Dog'lar ketmish majruh ko'n- gildan...»	
80.	S.Yeseninning qaysi she'rida «choyxona», «choy», «tong yuzli dildor», «shohi ro'mol», «ohu ko'z», «lolagun» so'z-timsollari Sharqni eslatib turadi	«Dog'lar ketmish majruh ko'ngildan» she'rida	8
81.	S.Yeseninning «Singlimga xat» she'ri nimadan boshlanadi?	Aleksandr Delvig haqidagi she'rning xuddi gulbog' yanglig' ko'ngilga yaqinligini qayd etishdan boshlanadi	8
82.	S.Yesenin qaysi she'rida A.S.Pushkinning «Baxtlidir jomini ichib bo'lmagan» misrasini keltirgan?	«Singlimga xat»	8

ANTUAN DE SENT-EKZYUPERI (1900 – 1944)

1.	Ekzyuperi qachon qayerda tavallud topgan?	1900-yil 29-iyunda Fransiyaning yirik shaharlaridan biri Lionda kambag'allashgan zodagonlar oilasida dunyoga keldi	5
2.	Antuanning yoshligi qayerda o'tadi?	Otasidan erta yetim qolgan Antuanning bolaligi Lion yaqinidagi buvisiga qarashli Sen-Moris maskanida o'tdi. Antuan juda sho'x, quvnoq va ziyrak bola edi	5
3.	Antuan akasi bilan qaysi bilim dargohlarida tahsil oldi?	1909-yildan 1914-yilgacha Antuan va uning akasi Fransua Man shahridagi kollejda ta'lim olishdi. Birinchi jahon urushi boshlangach, ularning onasi o'g'illarini Shvetsariyadagi xususiy kollejlardan biriga o'qishga yuboradi	5
4.	Akasi qachon olamdan o'tdi?	1917-yili akasi Fransua bevaqt olamdan o'tdi	5
5.	1921-yili Nafis san'at akademiyasining arxitektura fakultetini tark etgan Sent-Ekzyuperi qayerga ishga kiradi?	Fransiya harbiy havo kuchlari safiga xizmatga kiradi	5
6.	1926-yil Sent-Ekzyuperi hayotidagi hal qiluvchi muhim voqea...	1926-yil Sent-Ekzyuperi uchun hal qiluvchi yil bo'ldi. Shu yili u «Latiko-Eyr» havo kompaniyasiga ishga kirib o'zi sevgan mashg'ulot bilan shug'ullana boshlaydi. Shu kundan boshlab to umrining oxirigacha Sent-Ekzyuperi uchuvchi bo'lib qoladi	5

7.	Ekzyuperining uchuvchilik faoliyati...	Sent-Ekzyuperi dunyoning turli burchaklariga uchar, yuk va yo'lovchilarni tashir edi. Keyinchalik u G'arbiy Saxara (hozirgi Mavritaniya) ning Kap-Jubi shahri aeroportining boshlig'i, so'ngra bir fransuz aviakompaniyasining Argentinadagi bo'limi boshlig'i lavozimlarida ishladi	5
8.	Sent-Ekzyuperi o'zining bo'sh vaqtlarini nimaga bag'ishladi?	Adabiyotga, musiqaga va ixtirochilikka	5
9.	Sent-Ekzyuperining birinchi hikoyasi	«Uchuvchi»	5
10.	Sent-Ekzyuperining romanlari...	«Janub chopari» (1929-yil), «Tungi parvoz» (1931-yil), «Erkaklar zamini» (1939)	5
11.	Sent-Ekzyuperi ilk yirik asari...	«Janub chopari» (1929-yil)	5
12.	Sent-Ekzyuperi qaysi romani uchun qachon «Femina» mukofotiga sazovor bo'ldi?	«Tungi parvoz» romani uchun	
13.	Sent-Ekzyuperining eng mashhur asari...	«Erkaklar zamini» (1939)	5
14.	Sent-Ekzyuperining qaysi asari zamon va insonlar haqidagi o'ylari hamda chuqur fikrlarini bayon qiluvchi eng mukammal romani	«Erkaklar zamini»	
15.	«Erkaklar zamini» romani uchun qanday mukofotga sazovor bo'lgan?	Fransiya Akademiyasi tomonidan eng yaxshi roman uchun Gran Pri mukofotiga sazovor bo'lgan	5
16.	Sent-Ekzyuperining vatan himoyasi yo'lidagi jangovar faoliyati...	Fashistlar Germaniyasi Fransiya hujum qilgan birinchi kundanoq Sent-Ekzyuperi harbiy havo kuchlariga xizmat, i	5

		qaytgan va urush frontlarida razvedka uchishlari bilan shug'ullangan. Fransiya urushda mag'lubiyatga uchragach, u Amerika Qo'shma Shtatlaridan boshpana topadi. 1943-yil Antuan de Sent-Ekzyuperi yana jangovar safga qaytadi. Fransiyaning Shimoliy Afrikadagi mustamlaka o'lkalarida fashistlarga qarshi kurashadi. 1944-yil 31-iyulda u so'nggi parvozga chiqadi – Antuan de Sent-Ekzyuperining samolyotini fashist qiruvchisi urib tushiradi. Bu mudhish voqea uning jonajon vatani Fransiya ozodlikka erishishiga atigi uch hafta qolganida yuz berdi	
17.	Ikkinchi jahon urushi yillari Sent-Ekzyuperi qaysi asarlarini yozadi?	1942-yili «Harbiy uchuvchi» novellasini, 1943-yili esa «Kichkina shahzoda» falsafiy ertagini yozdi	5
18.	Sent-Ekzyuperiga qaysi shaharda haykal o'rnatishgan?	Fransiyaning Lion shahri markazida	5
19.	Sent-Ekzyuperi qaysi asari haqida «Men kitobimning shunchaki ermak uchungina o'qilishini also istamayman», – deydi?	«Kichkina shahzoda» ertagi haqida	

«Kichkina shahzoda» ertagi

20.	«Kichkina shahzoda» ertagining g'oyasi...	«Kichkina shahzoda» ertagi Antuan de Sent-Ekzyuperining eng kichik asarlaridan biri bo'lsa ham, unda adibning inson hayotining ma'nosi va mazmuni haqidagi dardlari va falsafiy mushohadalari, insonlar o'rtasidagi do'stlik, birodarlik, hamdardlik va o'zaro hurmat munosabatlari, Yovuzlik va Yomonlikka qarshi kurash g'oyalari aks ettirilgan	5
21.	«Kichkina shahzoda» ertagini yozuvchi kimga bag'ishlaydi?	Do'sti Leon Vertga	5
22.	Asar boshlanishidan oldin yozuvchi nega bolalardan uzr so'raydi?	Bu kitobcha katta yoshdagi odamga bag'ishlangani uchun (Adib quyidagicha izoh kiritadi: «Leon-Vertga – bir paytlar yosh bola bo'lgan do'stinga bag'ishlanadi»)	5
23.	«Kichkina shahzoda» ertagidagi rasmlarni kim chizgan?	Rasmlarni muallif chizgan	
24.	Adib olti yashar paytida qaysi kitobdagi suratlar-ni tomosha qilgan?	Osuda o'rmonlar haqida hikoya qiluvchi «Bo'lgan voqealar» kitobidagi	5
25.	«Bo'lgan voqealar» kitobidagi bir suratda qanday tasvir bor edi?	Suratda bahaybat bo'g'ma ilonning bir yirtqich hayvonni tiriklay yutayotgani aks ettirilgan edi	5
26.	Surat tagiga nima deb yozilgan edi?	«Ilon o'ljasini chaynab o'tirmay but-butunicha yutib yuboradi. Shundan keyin u joyidan qimirlayolmay qoladi va to o'ljasini hazm qilib bo'lgunicha surunkasiga yarim yil dong qotib uxlaydi»	5

27.	Adibning birinchi chizgan rasmi...	Filni tiriklay yutib yuborgan bo'g'ma ilon tasviri	5
28.	Adibning birinchi chizgan suratini kattalar nimaga o'xshatishdi?	Shlyapaga	5
29.	Kattalarga tushunarli bo'lsin, deb olti yoshli bolakay qanday surat chizdi?	Ilonning ichki ko'rinishini ham chizdi. Bu uning 2-raqamli rasmi edi	5
30.	Yozuvchi nima uchun rassomlik kasbidan voz kechdi?	Olti yashar paytida kattalar, sendan rassom chiqmaydi, deb, rosa miyasiga quyishgani uchun u bo'g'ma ilonlarning ichki va tashqi ko'rinishidan boshqa narsani chizishni o'rgana olmadi. «Kattalar menga ilonlarning ichki-yu tashqi ko'rinishini chizish o'rniga jug'rofiya, tarix, arifmetika va husnixatni ko'proq o'rganishni maslahat berishdi. Ana shundan keyin, olti yashar paytimda rassomlikning porloq istiqbolidan voz kechishga majbur bo'ldim. 1- va 2-raqamli rasmlarim muvaffaqiyatsizlikka uchragach, o'zimga nisbatan ishonchimni yo'qotdim. Kattalar hech qachon o'zlaricha biron narsani tushuna olmaydilar, ularga hadeb hijjalab tushuntirib beraverish esa oxir-oqibat bolalarning ham joniga tegib ketadi. Shunday qilib, boshqa kasb tanlashimga to'g'ri keldi-yu, uchuvchilikni o'rganib oldim»	5
31.	Adib kattalar bilan qanday muloqot qilardi?	«Shundan keyin men ularga na bo'g'ma ilonlar, na junglilar, na yulduzlar haqida og'iz ochardim. Ularning tushunchalariga moslashardim-da, brij va golf o'yinlari haqida, siyosat va bo'yinbog'lar haqida gap boshlardim.	5

		Shunda kattalar menday bama'ni odam bilan tanishganlaridan behad mamnun bo'lar edilar»	
32.	«Kichkina shahzoda» ertagi qahramoni samolyotining motori buzilib, qayerga tushib qoladi?	Kimsasiz Sahroyi Kabirga (Afrikadagi ulkan cho'lga!)	5
33.	Uchuvchining necha kunga yetadigan suvi qolgan edi?	Bir haftaga bazo'r yetadigan suvi qolgan	5
34.	Shunday qilib, uchuvchi birinchi kechani huvullab yotgan sahroda, qum ustiga uzala tushib o'tkazdi. Uchuvchi tong-saharda nega sapchib o'rnidan turib ketdi?	«Iltimos... menga qo'zichoq chizib ber!» – degan qo'ng'iroqdek tovush yangraganidan	
35.	Huvullab yotgan sahroda, tong saharda yozuvchining tepasida kim paydo bo'ladi?	Bir g'aroyib bola	5
36.	Bu g'aroyib bola qayerdan kelib qolgan edi?	Bu tillarang sochli, qo'ng'iroq tovushli bolajon mittigina olis sayyorada bir o'zi yashar, bir yil muqaddam sayyoralararo sayohatga chiqib, nihoyat Yer planetasiga kelib qolgan ekan	5
37.	Yozuvchi kichkina shahzodaga qaysi suratni chizib berdi?	Bo'g'ma ilonning tashqi ko'rinishini chizib ko'rsatdi	5
38.	Ilonning surati shahzodaga yoqdimi?	«Yo'q, yo'q! Menga ilon ham, fil ham kerak emas! Ilon haddan tashqari xavfli, fil esa haddan tashqari katta. Mening uyimdagi narsalarning hammasi kichkina. Menga qo'zichoq kerak, qo'zichoq chizib ber», – dedi	5

39.	Uchuvchining chizib bergan qo'zichoqlar tasvirlangan rasmlari nega bolakayga yoqmadi?	Oriq, shoxli qo'chqor va qari bo'lgani uchun	5
40.	Uchuvchining chizgan qaysi surati bolakayga yoqdi?	Qutichaning rasmi. Bolakay qutichaning ichida xohlagan qo'zichog'ining suratini tasavvur qilib olar edi	5
41.	Kichkina shahzoda aqlli bola bo'lsa, uchuvchi unga nimalar berishini aytdi?	Qo'zichoqqa arqon va qoziq	5
42.	Kichkina shahzoda qayerdan kelgan?	O'zga sayyoradan	5
43.	Kichkina shahzodaning sayyorasida qanday gullar o'sar edi?	Hammavaqt oddiygina, behasham gullar o'sardi. Ular kambarg, beozorgina bo'lib, nihoyatda kam joyni egallar, ertalab ochilib, oqshom chog'i so'lib qolar edi	
44.	«Men quyosh bilan birga tug'ilganman», – degan gul...	Feruza gul	
45.	Dilbar va latif Feruza gul qaysi fazilatda namuna bo'lolmas edi?	Kamtarlikda	
46.	Kichkina shahzoda Feruza guliga nonushtaga nima berdi?	Ko'zachada muzdek buloq suvidan	
47.	Feruza gulining qanday kamchiligi bor edi?	Mag'rur va arazchi edi	
48.	Feruza gul nimadan qo'rqardi?	Yelvizakdan va sovuqdan. Shuning uchun bolakayga kechasi poyasini shisha qalpoq bilan yopib qo'yishini tayinladi	

49.	Kichkina shahzoda nimani yoqtirardi?	Feruza gulini	
50.	«Kichkina shahzoda» ertagida Kichkina shahzodaning sayyorasida qanday xavfli daraxt o'sar edi?	Baobab deb nomlanadigan xavfli bir daraxt o'sar, uning urug'i juda ko'p edi	5
51.	Kichkina shahzoda o'z sayyorasida har tongni qanday qarshi oladi?	Shahzoda har tongni endigina urug'dan chiqqan baobab ko'chatlarini yulib, o'z sayyorasini tozalash bilan boshlarkan	5
52.	O'zining mitti sayyorasidan zerikkan Kichkina shahzoda qanday qarorga keldi?	Qushlar bilan koinot bo'y'lab sayr etishga qaror qiladi	5
53.	Kichkina shahzoda yerga kelgunga qadar bir necha sayyoralarda kimlarni uchratadi?	Uning sayyorasi yaqinida bir necha asteroid bor edi. Uning birida qirol, ikkinchisida shuhratparast, uchinchisida piyonista, to'rtinchisida korchalon (byurokrat), beshinchisida chirog'bon, oltinchisida esa jug'rofiy olim yashar edi	5
54.	Kichkina shahzoda sayyoralardagi har bir odam bilan suhbatlashdi. Piyonista bilan suhbatini bayon qiling	– «Nima qilyapsan? – deb so'radi Kichkina shahzoda. – Ichyapman, – dedi piyonista xo'mrayib. – Nega? – Unutmoqchiman. – Nimani? – deb so'radi Kichkina shahzoda piyonistaga rahmi kelib. – Shu ishining uyatligini, – dedi piyonista tan olib va boshini quyi soldi»	5

55.	Kichkina shahzoda qadam ranjida qilgan yettinchi sayyora...	Yer edi	5
56.	Kichkina shahzoda Yerda birinchi kim bilan tanishadi?	Ilon bilan	
57.	«Kimgaki tegsam, uni asliga – tuproqqa aylantiraman, – dedi u. – Ammo sen yulduzdan tushib kelgansan, yulduzdek poksan... Senga rahmim keladi. Tosh-metin bu zaminda sen shu qadar zaif, ojizsan-ki... Yodingda bo'lsin, qachonki olisda qolgan sayyorangni eslab yuraging g'ussaga to'lsa, men senga yordam qilishim mumkin», – degan qahramon...	Ilon	
58.	Kichkina shahzoda yerda kimlar bilan muloqotda bo'ldi?	Ilon, tulki, gul, bekat nazoratchisi, savdogar, uchuvchi	5
59.	325, 326, 327 va boshqa raqamlar bilan berilgan asteroidlar qanday ramziy xarakterga ega?	Bu raqamlar aslida odamlarga xos bo'lgan nuqson va fazilatlaridir	5
60.	Kichkina shahzoda qiyofasida qanday kuch namoyon bo'ladi?	Ezgulik	5
61.	Kichkina shahzoda yurtida o'sadigan xavfli daraxt qanday ramziy ma'noga ega?	Bu xavfli daraxt – Baobab. U yovuzlik timsoli edi	5

**O'sha paytda Yerda yashagan
quyidagi odamlarning sonini aniqlang**

62.	Qirol...	120 ta	
63.	Geograf...	7 000 ta	
64.	Korchalon...	900 000 ta	

65.	Piyonista ...	7 500 000 (yeti yarim million)ta	
66.	Shuhratparast...	311 000 000 (uch yuz o'n bir million)ta	
67.	Elektr kashf etilguniga qadar olti qit'ada nechta charog'bon bor edi?	462 511 (to'rt yuz oltmish ikki ming besh yuz o'n bir) kishi	
68.	O'sha paytda jami qan- cha odam yashar edi?	Ikki milliardga yaqin	
69.	Qaysi mamlakat- ning chi- rog'bonlari birinchi bo'lib «sahna»ga chiqishadi?	«Sahna»ga birinchi bo'lib Yangi Zelandiya va Avstraliyadagi chirog'bonlar chiqishardi. Ular chiroqlarini yoqib, uxlagani ketishardi. Keyin xitoy chirog'bonlarining navbati kelardi. O'z «raqsi»ni ado etib, ular ham parda ortiga g'oyib bo'lishardi. Ulardan so'ng Rossiya va Hindiston chirog'bonlariga gal tegardi. Keyin esa Afrika va Yevropa, undan so'ng Janubiy Amerika va nihoyat, Shimoliy Amerikadagi chirog'bonlarning navbati yetardi. Shu tariqa hech kim hech qachon adashib ketmas, hamma «sahna»ga o'z vaqtida chiqardi. Ha, chetdan qaraganda, bu chindan ham qoyilmaqom tomosha edi! Faqat, shimoliy qutbdagi yagona fonusni yoqishi lozim bo'lgan chirog'bon bilan uning janubiy qutbdagi hamkasbiga hammadan ham maza edi, ikkalasi ham ortiqcha tashvish-taraddudsiz yashardi: ular o'z hunarini yilda ikki martagina ko'rsatardi, xolos	

70.	Aslida odamlar Yer yuzida unchalik ko'p joyni egallamaydi. Agar unda istiqomat qiladigan ikki milliard odam to'planib, xuddi mitingdagidek yelkama-yelka tursa, ularni qancha maydonga joylasa bo'ladi?	Ortiqcha qiynalib-netmay, uzunasi va kengligi yigirma mil keladigan maydonga bermalol joylashgan bo'lur edi. Butun insoniyatni Tinch okeandagi tangadekkina orolchaga ham sig'dirib yuborish mumkin	
71.	«Kichkina shahzoda» ertagida «Men hamma jumboqlarni hal etaman», – degan qahramon kim?	Ilon	
72.	Kichkina shahzoda Yerda kim bilan do'stlashadi?	Tulki bilan	5
73.	«Qanday dahshatli balo xavf solib turganini u sezmaydian, bilmaydian. Umrida hech qachon na ochlikni, na tashnalikni ko'rgan. Unga quyosh nurining o'zi kifoya...» Ushbu gaplar kimning ko'ngliga keldi?	Uchuvchining	5
74.	Sahroning yaltirashini bolakay qanday izohladi?	Chunki uning bag'rida, ko'z ilg'amas allaqayerlarda buloqlar yashiringan bo'lishini aytdi	5
75.	Oradan bir hafta o'tdi. Uchuvchining suvi tugadi. Uchuvchi va bolakay qayerdan suv topishdi?	Sahrodan qidira-qidira buloq topishdi va to'yib-to'yib suv ichishdi	5
76.	«Sening sayyorangda, odamlar bir chamanzorda besh mingta gul o'stirar ekan-u, izlaganini topolmas ekan. Holbuki, ular izlagan narsani bir dona guldin, bir qultum suvdan ham topish mumkin. Afsuski, ko'zlar basir. Ko'ngil ko'zi bilan izlash lozim», – degan qahramon...	Kichkina shahzoda	

77.	Bolakay uchuvchining chizgan rasmlaridan qanday kamchilik topdi?	«Baobablarning xuddi karamga o'xshaydi-ya... Tulkingning qulog'i bo'lsa... shoxning o'zi! Uzunligini qara-yu!»	
78.	Uchuvchi bolakayning qo'zichog'iga nima chizib berdi?	No'xta	
79.	Bolakayning Yerga kelganiga necha yil to'ldi?	Bir yil	5
80.	Kichkina shahzodaning doimiy yo'ldoshi...	Tillarang sharf	5
81.	Bolakay eski choldevor ustida o'tirib nima bilan gaplashayotgan edi?	Odamni chaqsa, yarim minutda til tortmay o'ldiradigan bir ilon bilan	5
82.	Kichkina shahzoda uchuvchining samolyoti tuzalganini ko'rmasdan turib, qayoqdan bildi?	Yurakdan his qildi	5
83.	Uchuvchi uchun sahrodagi pokiza buloq bilan barobar narsa...	Kichkina shahzodaning jarangdor kulgisi	5
84.	«Senda besh million qo'ng'iroq bo'ladi, menda esa...» Bolakayning gapini davom ettiring	«Besh million buloq...»	5
85.	Kichkina shahzodaning uchuvchiga bergan sovg'asi...	Quvnoq kulgi	5
86.	«Ha, aytmoqchi, uning zahri ikki kishiga yetmaydi... Bilasanmi... yo'lim nihoyatda olis, jismim esa nihoyatda og'ir. Bu xuddi eski qobiqni tashlagandek	Chunki u o'zini ilonga chaqtirmoqchi edi. Ilon uni zaharladi ham	5

	bir gap. Hech bir qay-g'uradigan joyi yo'q buning. Men uni olib ketolmayman. Bekor kelyapsan men bilan. Ahvolimni ko'rib qiynalasan. Nazaringda o'layotgandek ko'rinaman, lekin bu yolg'on bo'ladi...» Kichkina shahzoda nega bu gaplarni aytdi?		
87.	Kichkina shahzoda o'z sayyorasiga ketdimi?	U o'z sayyorasiga qaytib ketgan, chunki tong yorishgach, uchuvchi qum ustida jasadini ko'rmadi. Uning jismi unchalik og'ir ham emasdi-da	5
88.	Qo'zichoqqa no'xta chizib berayotganida, uchuvchi nimaning rasmini chizishni unutgan edi?	Tasma-chasini	5
89.	Dunyodagi eng go'zal va eng hasratli makon...	Sahro	5
90.	Kichkina shahzoda tilidan ifodalangan «ko'ngil ko'zi» iborasini sharhlang	Qalbida ezgulik yashaydigan insonninggina ko'ngil ko'zi ochiq bo'ladi	
91.	«Kichkina shahzoda» ertagidagi obrazlar qanday qahramonlar?	«Kichkina shahzoda» asarining uchuvchidan boshqa deyarli barcha qahramonlari (ular esa goh inson, goh hayvon, goh o'simlik shaklida ishtirok etadilar) ramziy xarakterga ega	5

**Quyidagilar asarda qanday ramziy
timsol hisoblanadi?**

92.	Baobab	Yovuzlik timsoli	5
93.	Kichkina shahzoda	Ezgulik timsoli	5
94.	Feruza gul	Sevgi-muhabbat timsoli	5
95.	«Kichkina shahzoda» asari yakuni nima uchun yozuvchini dilini darli, ko'zini yoshli qiladi, qalbida abadiy og'riq va dard qoladi?	Chunki Kichkina shahzoda, ya'ni EZGULIK, Yerni tark etgandi	5
96.	«Agar qachonlardir Afrikaga, sahrosiga borib qolsangiz, bu joyni tanishingiz oson bo'ladi. Mabodo shu yerdan o'tar bo'lsangiz, o'tinib so'rayman, mana shu yulduz ostida bir nafas to'xtang! Bordi-yu shu payt tillarang sochli bir bola yoningizga kelib, qo'ng'iroqdek tovush bilan kula boshlasa, birorta savolingizga javob bermasa, o'ylaymanki, kimga duch kelganingizni, albatta, sezsangiz kerak. O'shanda, sizdan o'tinib so'rayman, dardli dilimga yupanch berish esingizdan chiqmasin: uning qaytib kelganini menga zudlik bilan xabar qiling». Asar oxirida yozuvchi nega bunday gaplarni aytadi?	Kichkina shahzoda EZGULIK timsoli. Yozuvchi EZGULIK qachondir Yerga qaytishiga ishonadi	5
97.	«Abdullajon» filmining kinorejissori...	Zulfiqor Musoqov	5

MUSA JALIL (1906 – 1944)

1.	Fashistlarning turli qamoqxonalarida chidash mumkin bo'lmagan qiynoqlarga solingan, xo'rlik va haqoratlarni boshidan kechirgan shoir...	Musa Jalil	6
2.	Bir qo'lda yarog', bir qo'l-da qalam bilan insoniyatni dushmanlardan qutqarishga harakat qilgan vatanparvar shoirlar...	Najmiddin Kubro, Bobur Mirzo, Yulius Fuchik (chex shoiri), Musa Jalil	6
3.	Musa Mustafo o'g'li Jalilov – Musa Jalil qachon tavallud topgan?	1906-yilning 15-fevralida Rossiyaning Orenburg gubernasida dehqon oilasida dunyoga keladi	6
4.	Musa Jalil qaysi bilim dargohlarida tahsil olgan?	U dastlab ovuldagi boshlang'ich maktabda savod chiqaradi. Oilasi shaharga ko'chib kelgach, Orenburgdagi mashhur «Husayniya» madrasasida tahsilini davom ettiradi. O'z bilimi va tajribalarini oshirish maqsadida Moskva davlat universitetining adabiyot fakultetiga o'qishga kirgan Musa Jalil 1931-yilda uni muvaffaqiyatli bitiradi	6
5.	Musa Jalilning ilk she'ri qaysi gazetada qachon bosilib chiqqan?	Uning ilk she'ri Turkiston fronti nashri hisoblangan «Qizil yulduz» gazetasida 1919-yilda bosilib chiqadi	6
6.	Musa Jalil 1925-yilgacha yozgan asarlarini jamlab qaysi nom bilan she'rlar va dostonlardan iborat dastlabki to'plamini o'quvchilarga hadya etadi?	«Biz boramiz!» nomi ostida	6

7.	Musa Jalilning chop etilgan kitoblari...	1929-yilda «O'rtoqqa», 1934-yilda «Ordenli millionerlar»	6
8.	Shoirning 1940yilda yaratgan poemasi...	«Xat tashuvchi» nomli poema	6
9.	«Xat tashuvchi» nomli poemasida qanday voqea aks ettirilgan?	Poemada xat tashuvchi yigit Temirbulat bilan dehqon qiz Fayro'zaning sof muhabbatini, samimiy insoniy kechinmalarini yorqin she'riy bo'yoqlarda aks ettirilgan	6
10.	Musa Jalilning bastakor Jiganov bilan hamkorlikda yaratgan, butun mam-lakatda katta dovrug' qozongan, dav-lat mukofoti bilan taqdirlangan asari...	«Oltin soch» operasi	6
11.	Musa Jalil qaysi paytda ona yurtida ijod qilayotgan shoir-yozuvchilar boshini qovushtirish, ularning badiiy mahoratini oshirish borasida samarali ish olib bordi?	Keyinchalik Musa Jalil Tatariston yozuvchilari uyushmasiga rahbarlik qilganida	6
12.	Urush davrida shoirning qaysi she'rlar to'plami nashr etilgan?	«Okopdan xatlar»	6
13.	Musa Jalil qachon asirga tushib qoladi?	1942-yilning yozida Volxov daryosi bo'yida kechayotgan shiddatli janglar paytida Musa Jalil og'ir yaralanadi va dushman qurshoviga tushib qoladi	6

14.	«Taqdir kuldi, o'lim tegmasdan O'tib ketdi, qilmadi jur'at. Netay, axir so'nggi minutda Pistoletim qildi xiyonat... Netay, axir do'st pistoletim So'nggi so'zdan to'sat bosh tortdi. Kishan soldi dushman qo'limga Va erksizlik qa'riga otdi». Ushbu she'ning nomi...		«Kechir, yurtim!» she'ridan	
15.	Mahbus- likda Musa Jalil ijod qildimi?	Ruhan matonatli ijodkor turfa millat vakillaridan iborat mahbuslar orasida o'zining dushmanga nafrat, kelgusi ozod va yorug' kunlarga ishonch bilan yo'g'rilgan da'vatlari, she'rlari bilan tanildi		6
16.	Uning bu faoliyatidan xabar topgan fashistlar shoirni qaysi turmaga ko'chirishdi?	Fashistlar shoirni Berlinga olib kelishib, Moabit turmasining zax va qorong'i, bir kishilik xonasiga tashlashadi		6
17.	Brussel (Belgiya) dagi konsulxona- ga she'rlar bilan to'lgan bir yon daftarni kim olib keldi?	Urushdan keyin Moabit turmasidan qutulib chiqqan belgiyalik partizan Andre Timmermans ismli kishi. U mazkur daftar qamoqxonadagi yaqin do'sti, tatar shoiri Musa Jalilga tegishli ekanini aytib, ijodkorning o'zi fashistlar tomonidan vahshiylarcha o'ldirilganini so'zlab beradi		6
18.	«Tatarcha yozuvni taniydigan va bu daftarni o'quvchi do'stga. Bularni tatarlarning taniqli shoiri Musa Jalil yozib qoldirdi. Uning tarixi bunday... 1942-yilda urushga ketib ham ... asirlikda ko'p azoblar tortib,		Musa Jalil- ning daftar- dagi o'limi oldidan yozib qoldir- gan vasiyati	6

	qirg o'limdan qolib, oxirida Berlinga keltirildi. Berlinda yashirin siyosiy uyushmada qatnashuvda ayblanib, qo'lga tushdi va turmaga qamaldi. Balki uni o'lim jazosiga hukm etarlar. U o'lar. Ammo uning asirlikda va tutqunlikda yozgan 115 she'ri bor. U shular uchun qayg'uradi. Shuning uchun 115 she'ning 60 tasini bo'lsa hamki ko'chirib qoldirishga tirishdi. Ammo bu kitob qo'lingga tushsa, she'rlarni yaxshilab, diqqat bilan oqqa ko'chirib saqla, ham urushdan so'ng Qozonga xabar qilib, tatar xalqining marhum shoiri.ning she'rlari, deb nashr ettir. Mening vasiyatim shu!.. 1943-yil dekabr». Bu kimning vasiyati...		
19.	Musa Jalil fashistlar tomonidan qachon qatl etilgan?	Bu vasiyatnoma yozilganidan keyin oradan bir oy o'tib – 1944-yilning yanvarida tatar xalqining asl farzandi shoir Musa Jalil fashistlar tomonidan qatl etildi	6
20.	Musa Jalilning «Moabit daftari» to'plamini o'zbek tiliga qaysi shoir tarjima qilgan?	Mamarasul Boboyev	6
21.	«Ishonma» she'ri qachon yozilgan?	1943-yil 20-noyabrda	6
22.	«Ishonma» she'rida yozilishicha, tuproq nimani ko'molmaydi?	O'tli qo'shiq to'lgan ko'ngilni	6
23.	Shoir «Qushcha» she'rida nimaga murojaat qiladi?	Qamoqxonaning tikanli simiga kelib qo'ngan erkin qushchaga	6

«Ishonma» she'ring misralarini davom ettiring

24.	Senga mendan xabar bersalar, «U yiqildi charchab», - desalar, Yo'q, ishonma jonim! Bu so'zni ...	Do'stlar aytmas, yaqin ko'rsalar	6
25.	Bayrog'imga qon bilan yozgan Ontim undar olg'a borishga! Haqqim bormi hech qoqilishga?..	Haqqim bormi charchab- horishga?	6
26.	Senga mendan xabar bersalar, «U Vatanni sotdi» desalar, Yo'q, ishonma, jonim! Bu so'zni...	Do'stlar aytmas, meni sevsalar	6
27.	Yurtdan ketdim yurti, seni deb, Men kurashdim qonli har damda. Yurti, seni qo'limdan bersam...	Nima qolar menga olamda?	6
28.	Senga mendan xabar bersalar, «Musa o'ldi endi» desalar, Yo'q, ishonma, jonim! Bu so'zni...	Do'stlar aytmas, meni sevsalar	6
29.	Tuproq ko'mar tanni, ko'molmas O'tli qo'shiq to'lgan ko'nglimni. «O'lim» deyish mumkinmi axir...	Yengib o'lgan bunday o'limni?	6
30.	«Uch, qushcha, hur Qo'shig'im bo'lib! – Shudir sendan so'nggi tilagim. Tanim qolsin bunda (Tan nima?) Ona yurtga borsin yuragim». Bu – Musa Jaliilning qaysi she'ri?	«Qushcha» nomli	6

NODAR DUMBADZE (1928 – 1984)

1.	Gruziya poytaxti Tbilisi shahrida Nodar Dumbadze tashabbusi bilan qanday nomdagi bolalar bog'i barpo etilgan?	«Mziuri», ya'ni «Quyoshjon»	5
2.	Nodar Dumbadzening qaysi asarlarini kim o'zbek tiliga o'g'irgan?	Nodar Dumbadzening qator hikoyalari, «Kukaracha» qissasi, «Oq bayroqlar», «Abadiyat qonuni» singari romanlari mohir tarjimon Nizom Komil tomonidan o'zbek tiliga o'g'irilgan	5
3.	Nodar Dumbadzening qaysi asari asosida o'zbek san'atkorlari tomonidan ko'p qismli videofilm yaratilgan?	«Abadiyat qonuni» romani	5
4.	Nodar Vladimirovich Dumbadze qachon qayerda tavallud topgan?	1928-yilning 14-iyulida Gruziyaning poytaxti Tbilisi shahrida tug'ilgan	5
5.	Nodar Dumbadzening ilk hikoyalar to'plami qanday nom ostida qachon chop etilgan?	«Qishloq bolalari» nomi bilan 1958-yilda chop etilgan	5
6.	Nodar Dumbadzening dastlabki yirik asarlari...	«Men, buvim, Iliko va Illarion» qissasi (1960), «Quyoshni ko'ryapman» romani (1962)	5
7.	Nodar Dumbadzening dastlabki yirik asarlarida qanday mavzu qalamga olingan?	Bu asarlarda Ikkinchi jahon urushi yillaridagi gruzin qishloqlaridagi og'ir va mashaqqatli	5

		hayot manzaralari, bir-biriga o'xshamaydigan taqdir egalari obrazi yorqin aks ettirilgan	
8.	Nodar Dumbadzening insonning hayotdagi o'rni, undan talab etiladigan fidoyilik, halollik, vijdonlilik, adolatparvarlik xususiyatlari to'g'risida keng mushohada yuritilgan romani...	«Abadiyat qonuni»	5
9.	Yozuvchining qissalari...	«Kukaracha», «Men, buvim, Iliko va Illarion» qissasi (1960)	5
10.	Adibning roman-lari...	«Quyoshni ko'ryapman» romani (1962), «Quyosh kechasi» (1967), «Oq bayroqlar» (1972), «Abadiyat qonuni» (1978)	5

«Hellados» hikoyasi

11.	Cho'pday ozg'in, yelkalari turtib chiqqan, qirraburun, ko'zlari charosdek qop-qora, qo'llari uzunligidan tizzasiga tushib turadigan, yon-atrofdagi tengqurlari uchun naq Azroilning o'zidek bola...	Yanguli	5
12.	Yanguli kimning o'g'li?	Suxumilik grek Xrista Aleksandridining o'g'li	5
13.	Yanguli necha yoshda edi?	14 yoshda	5
14.	Yanguli qayerda yashar edi?	Venetsian ko'chasida, Chalbash daryosining bo'yida	5
15.	Yangulining onasi...	Yanguli onasini eslolmaydi – chaqaloqligidayoq yetim qolgan	5

16.	Ota-bolaning bor-yo'q davlati...	Bir parcha tomorqa, bittagina sigir va eshakdan iborat	5
17.	Yanguli otasi bilan qanday qilib kun ko'rishadi?	Oshko'k, sut, qatiq sotib	5
18.	Yanguli qanday ish bilan shug'ullanardi?	Yanguli hech qayerda o'qimasdi, otasining yumushlariga qarashar, ahyon-ahyon eshakda qo'shnilarga sut-qatiq tarqatar edi	5
19.	Venetsian ko'chasida istiqomat qiluvchi barchaning ustidan tanho hukmronlik qiluvchi bola...	Yanguli	5
20.	Yangulining ko'kragida qanday yozuv bor edi?	«Hellados»	5
21.	Kokaning xolavachchasi...	Jamol	5
22.	Jamol Yanguli bilan qachon tanishgan?	1938-yilning kuzida	5
23.	Yanguliga bo'ysunmagan bolaning ismi?	Jamol	5
24.	Yanguli kimning skripkasini sindirdi?	Jamolning	5
25.	Jamolning hayotida yangi davr, ya'ni yashash uchun kurash davri qaysi voqeadan keyin boshlandi?	Yanguli uning skripkasini sindirgandan keyin	5
26.	Jamolning onasining ismi?	Aniko	5
27.	Yanguli o'z to'dasidagi kimni vatan va qabila xoini deb atadi?	Kokani	5
28.	Jamolning xolavachchasi kim edi?	Koka	5
29.	Jamolning xolasining ismi...	Nina xola	5
30.	Jamol qayerlik edi?	Tbilisilik	5

31.	Majaqlangan skripka bilan g'ilofni Jamollarnikiga olib kelgan bola...	Petya	5
32.	Yangulining o'ng qo'li hisoblanmish bola...	Petya	5
33.	Yangulining to'dasidagi bolalarning ismi...	Petya, Fema, Kurlik, Pancho, Tena	5
34.	Yanguli bilan Jamol necha marta mushtlashadi?	3 marta	5
35.	Yanguli bilan Jamolning mushtlashuvida kim g'olib chiqadi?	1-,3-sida Jamol, 2-sida Yanguli	5
36.	Yanguli Jamoldan yengilgandan keyin olishuvning qaysi turiga o'tishadi?	So'kishish	5
37.	Yanguli bilan Jamolning so'kishish musobaqasi qancha davom etadi?	Yarim yil	5
38.	Jamolning qat'iyligi, jasurligi, «to'da»ga bo'sh kelmasligi qanday yakun topdi?	«Dushmanlarining do'st bo'lishiga, Yangulidek «zo'ravon» e'tirofini qozonishga olib keladi	5
39.	Yanguli kimni sevar edi?	Mida ismli qizni	5
40.	Jamolning so'nishiga nisbatan Yanguli nega unga javob qaytarmadi?	Yanguli Jamolning onasining o'lganini bilib qoldi	5
41.	Jamollarnikiga sut olib kelgan. Yangulining yuzi momataloq edi. Uni kim urgan edi?	Otasi	5
42.	Yanguli nima uchun Elladaga borishdan bosh tortadi?	Chunki u Suxumini o'z vatani deb bilar edi	5
43.	Greklar o'z yurtiga qaysi kemada jo'nab ketishadi?	«Poseydon» nomli kemada	5

44.	Kemada ketayotgan Yangulining Jamolga aytgan oxirgi gapi...	«Jamol, ego agapo, imana su! (Jamol, oyingni yaxshi ko'raman)»	5
45.	Yangulining murdasi qayerdan topiladi?	Kelasuri daryosining quyilish joyidan	5
46.	Yangulining jasadini daryodan kimlar olib chiqishdi?	Keksa baliqchilar	5
47.	Jasadning Yanguli ekanligini qanday bilishdi?	Uni Jamol tanidi. Ko'krigidagi «Hellados» degan yozuvdan	5
48.	Jamolning hayotidagi eng fojiali kun?	Yangulining o'limiga shohid bo'lgan kun	5
49.	«Xarakter» so'zi qanday ma'noni anglatadi?	Yunoncha so'z bo'lib, «xususiyat», «belgi» ma'nolarini anglatadi	
50.	Badiiy asar qahramonlari o'zining tasvir va talqin darajasi, voqealardagi ishtiroki, asarda ko'taradigan «yuk»iga ko'ra qanday darajalarga ega bo'ladi?	4 xil: personaj, obraz, xarakter, tip	
51.	Badiiy xarakterda insonga xos qanday xislatlar namoyon bo'ladi?	Insonning muhim tug'ma xususiyatlari, boshqalarnikiga o'xshamagan irodasi, tashqi ta'sirlar bilan o'zgarishi qiyin bo'lgan tabiati namoyon bo'ladi	
52.	Abdulla Qahhor xarakterning yaratilishi haqida nima degan?	«Adabiyot uy daftarida bir odamning paydo bo'lishi»	

RASUL HAMZATOV (1923 – 2003)

1.	O'z sha'ni yo'lida sovuq yiltirayotgan xanjar tig'iga qarshi bora oladigan er yigitlari, go'zal va sadoqatli qizlari uchun faxr tuyg'ularini sevib kuylagan shoir...	Rasul Hamzatov	7
2.	«She'riyat, mazlumga homiylik qilding, Qaroli bo'lmading zo'ravonlarning. Olding panohingga notavonlarni, Zolimlarni esa dushman deb bilding». Misralarini yozgan shoir...	Rasul Hamzatov	7
3.	XX asr jahon she'riyatining yirik vakili Rasul Hamzatov...	Dog'istondagi kichkinagina avar elining farzandi. U o'zining yoniq she'riyati bilan kichkinagina xalqini katta olamga tanitdi va mashhur qildi	7
4.	Rasul Hamzatov qachon tug'ilgan?	1923-yil 8-sentabrda	7
5.	Rasul Hamzatovning otasi haqida ma'lumot bering	Otasi – Dog'istonning mashhur shoiri Hamzat Sadasa uni ijodga jiddiy qarashga, hamisha haqiqatni ta'sirchan yo'sinda kuylashga o'rgatdi	7
6.	Rasul Hamzatov necha yoshlaridan she'rlar yoza boshlagan?	O'n uch-o'n to'rt yoshlaridan she'rlar yoza boshladi. O'n olti yoshida o'z yurtining taniqli shoiri edi	7
7.	Rasul Hamzatovning mehnat faoliyati...	O'n sakkiz yoshidan o'qituvchi, artist va muxbir sifatida turli jabhalarda mehnat qildi	7

8.	Rasul Hamzatov qaysi oliy dargohda tahsil olgan?	1945-yilda Moskvadagi jahon adabiyoti institutida tahsil olishga kirishdi	7
9.	Rasul Hamzatovning birinchi kitobi qachon chop etildi?	Uning birinchi kitobi 1943-yilda chop etildi	7
10.	R. Hamzatovning she'riy kitoblari...	«Tog' qo'shig'i», «Mening qalbim tog'larda», «Tog' qizi», «Dog'istonim», «Yuksak yulduzlar», «Tug'ilgan kunim», «Tog'likning vatani», «Ovuldan xat»...	7
11.	Rasul Hamzatovning qaysi she'rida lirik qahramon tushida o'lib qoladi?	«Ona tilim» she'rida	7
12.	«Ona tilim» she'rida nega Iso Masih payg'ambar nomi tilga olinadi?	Tushida o'lgan qahramonni Iso Masih singari ONA TILI hayotga qaytaradi	7
13.	«Ona tili» she'rida nomi tilga olingan qahramonlar...	Hasan, Ali	7

Quyidagi misralarni davom ettiring

14.	Meni tuzatolmas hech dori-darmori...	Jonimga Masihdir shu ona tilim	7
15.	Mayli, kim qay tildan zavq-u shavq olsa, Mening o'z tilimga ming jonim fido. Erta ona tilim agar yo'qolsa...	Men bugun o'lishga bo'lurman rizo	7
16.	Mayli, qashshoq bo'lsin, mayli, behasham, Lekin mening uchun aziz va suyak. Jahon minbaridan yangramasa ham...	Ona tilim menga muqaddas, buyuk	7

17.	Bilmaysan sen hali xusumat nima, Aldov, xiyonatdan emas holing tang... Do'stlarni ko'rdim men iymonsiz taqir, Dushmanlar yo'limni to'sdi g'ov bo'lib. Sen nega yig'laysan? Yig'lay men, axir, Ko'nglim yig'ilarga ketdi-ku to'lib. Sen urush neligin bilmaysan mutlaq, Yondi olovida barcha tirik jon... Urushdan qaytmadi ikkita akam, Eslasam ko'zimdan sizadi namlar. Haqqim bordir mening tinmay yig'lasam, Sochim oqartirdi adoqsiz g'amlar... Bola yig'isida ma'no bor ekan, Tinglasam, shunday der u mitti yurak...	Siz ko'rgan azob-ku o'tmishda qolgan, Men uni ertaga tortishim kerak!	7
-----	--	--	---

CHINGIZ AYTMATOV (1928 – 2008)

1.	«Ona tili! U haqda nihoyatda ko'p gapirilgan. Lekin uning sirli mo'jizasini tasvirlab bo'lmaydi. Bolalikda shuurga singdirilgan ona tiligina qalbni she'riyat bilan sug'orishi, insonda milliy g'ururning ilk kurtaklarini uyg'otishi va ajdodlar tilining naqadar serqirra va sermazmun ekanligini anglatishi mumkin». Ushbu fikrlar muallifi...	Chingiz Aytmatov	K
2.	Chingiz Aytmatov bolalik haqida qanday fikrlarni aytgan?	«Bolalik nafaqat quvnoq davr, bolalik – inson shaxsi shakllanishining ilk davri hamdir»	K
3.	Chingiz To'raqulovich Aytmatov qachon qayerda tavallud topgan?	1928-yil 12-dekabrda Qirg'izistonning Talas vodiysidagi Shakar ovulida tug'ilgan	9
4.	Chingiz Aytmatovning bolaligini turli ertak, qo'shiq, dostonlar bilan bilan bezagan, tez-tez tushlarini gapirib bergan inson...	Buvisi	K
5.	Chingiz Aytmatovning ota-onasi, bobosi haqida ma'lumot bering	Bobosi Aytmat ota qo'li gul hunarmand va ajoyib qo'bizchi, otasi To'raqul Aytmatov davlat va jamoat arbobi, onasi Naima opa o'qimishli, oqila ayol edi	9
6.	Chingiz Aytmatovning bobosi qachon vafot etgan?	1918 – 1920-yillarda	7

7.	Avliyoota shahridagi rus-tuzem maktabida, ikki marotaba Moskvada tahsil ko'rgan, o'qimishli, fikri tiniq odam edi. Respublika miqyosidagi katta lavozimlarda turib, Qirg'izistonda savodsizlikni tugatish, yurtga zamonaviy madaniyatni olib kirish yo'lida astoydil menhat qilgan, 1937-yilda sho'ro hukumati tomonidan qamalib, qaytib kelmagan odam...	Chingiz Aytmatovning otasi – To'raqul Aytmatov	7, 9
8.	Chingiz Aytmatov yosh bolaligida qanday kasb egasi bo'lishni orzu qilgan?	Haydovchi	9
9.	Otasi qamalganida Chingiz Aytmatov necha yoshda edi?	9 yoshda edi (oilada 4 farzand, eng kattasi – Chingiz Aytmatov)	7
10.	Chingiz Aytmatov bolaligida qanday qiyinchiliklarga duchor bo'ldi?	U juda erta ishlay boshladi. 10 yoshida dehqon mehnatining barcha zahmatini tatidi	7
11.	Necha yoshida maktabni tashladi? Nima sababdan?	14 yoshida (1942-yil), urush boshlanganligi, oiladagi yetishmovchilik sababli	7
12.	Chingiz Aytmatov urush davrini qanday eslaydi?	«Men xalqimning boshqa bir sharoitdagi, Vatan taqdiri xavf ostida turgan paytdagi, ruhiy va jismoniy jihatdan nihoyatda zo'rliqqa davrlardagi ahvol-ruhiyatini o'z ko'zim bilan ko'rdim»	K
13.	Chingiz Aytmatov qaysi bilim dargohlarida tahsil olgan?	Avval rus maktabida, keyin qirg'iz maktabida o'qigan. 1948-yilda Jambil zooveterinariya texnikumini, 1953-yili Qirg'iziston qishloq xo'jalik institutini tamomlagan. 1956 – 1958-yillarda Moskvada Adabiyot institutida tahsil olgan	9

14.	Chingiz Aytmatovning mehnat faoliyati...	14 yoshida qishloq kengashi kotibi, soliq yig'uvchi, brigada hisobchisi, fermada zootexnik bo'lib ishlaydi. 1958 – 1960-yillarda «Literaturniy Kirgizistan» jurnalida muharrir, 1961-yilda «Pravda» gazetasining O'rta Osiyo va Qozog'iston bo'yicha maxsus muxbiri, 1962-yilda Qirg'iziston kinomatografiya kengashi raisi, 1988 – 1990-yillarda Butunittifoq «Inostrannaya literatura» jurnalining Bosh muharriri, 1990-yildan sobiq SSSRning, 1991-yildan boshlab, Qirg'iziston va Rossiya Federatsiyasining Luksemburg va Belgiyadagi elchisi, 1995-yildan Markaziy Osiyo xalqlari madaniyati assambleyasi Prezidenti bo'lgan	7, 9
15.	«Agar men bu yerda o'qimaganimda o'z qissalarimni yoza olmagan bo'lardim», – deb yozuvchi qaysi oliy dargohni nazarda tutgan?	Moskvada Adabiyot institutini. Bu yerda yozuvchi chinakam adabiy hayot bilan yuzlashadi	9
16.	Chingiz Aytmatov O'zbekistonning jahon madaniyatida tutgan mavqeyiga qanday baho bergan?	Yuksak baho bergan: «Qadim o'zbek madaniyatining O'rta Osiyoga ko'rsatgan ta'sirini ko'hna Vizantiyaning qadim rusga ko'rsatgan ta'siri bilan qiyoslash mumkin», – deb yozgan	

17.	Chingiz Aytmatov qaysi asarlari bilan el og'ziga tushgan?	«Baydamtol sohillarida», «Yuzma-yuz» (1957)	9
18.	«Yuzma-yuz», «Jamila» qissalari qachon chop etildi?	1957-yilda «Yuzma-yuz», 1958-yilda «Jamila»	9
19.	Chingiz Aytmatovni jahonga tanitgan asarlari...	«Birinci muallim», «Yuzma-yuz», «Jamila», «Alvido Gulsari», «Oq kema»	9
20.	Urush yillaridagi taassurotlari adibning qaysi asarlarida aks etgan?	«Jamila», «Qizil durra-chali sarviqomatim», «Momo yer», «Yuzma-yuz» asarlarida	K
21.	Yozuvchining butun insoniyatga dahldor ma'naviy-axloqiy muammolar aks ettirilgan romanlari...	«Asrga tatigulik kun», «Qiyomat», «Kasandra tamg'asi», «Tog'lar qulaganda (Mangu kelinchak)»	9
22.	Chingiz Aytmatovning qissalari...	«Yuzma-yuz», «Jamila», «Qizil durra-chali sarviqomatim», «Bo'tako'z», «Birinci muallim», «Erta qaytgan turnalar», «Momo yer», «Alvido Gulsari», «Oq kema»	K
23.	Chingiz Aytmatovning nomini ilk bor xalqaro miqyosda mashhur qilgan, jahon xalqlarining 40 dan ortiq tillariga tarjima qilingan asar...	1958-yilda yozilgan «Jamila» qissasi	K, 9
24.	Chingiz Aytmatov Q.Muhammadjonov bilan hamkorlikda qanday drama yozgan?	«Fudziyamadagi uchrashuv»	
25.	Chingiz Aytmatov qanday mukofotlar bilan taqdirlangan?	Qirg'iziston xalq yozuvchisi (1968), O'zbekistonning	

		«Do'stlik» (1995), Buyuk xizmatlari uchun (1998) ordenlari bilan mukofotlangan	
26.	Qirg'iziston Respub- likasida Chingiz Aytma- tov nomida qanday mu- kofot ta'sis etilgan?	Xalqaro «Oltin medal» mukofoti (1999)	
27.	Chingiz Aytmatovning yozuvchi bo'lish haqidagi fikrlari...	«Hech kim o'z- o'zidan yozuvchi bo'lib qolmaydi: yillar sabog'i, qilingan mehnat, badiiy adabiyotga bo'lgan qiziqish va e'tiqod orqali bunga erishish mumkin»	7
28.	Chingiz Aytmatov asar- lari jahonning nechta tiliga tarjima qilingan?	165 tilga o'girilgan, 67,2 million nusxada chop etilgan	9
29.	Sho'ro davrining ayanchli tarixi yaxit ochib berilgan va adabiyot olamida jiddiy yangilik bo'lgan asar...	«Dengiz bo'ylab chopayotgan olapar»	
30.	Chingiz Aytmatovning qozoq adibi M.Shoxo- nov bilan hamkorlikda, o'zaro suhbat tarzida yozilgan asar...	«Cho'qqida qolgan ovchining ohi zori»	
31.	«Servqomat dilbarim», «Somon yo'li», «Dengiz bo'ylab chopayotgan olapar», «Hoshim», «Gazetachi Dzuydo», «Oq yomg'ir», «Sepoya- chi», «Birinchi muhabbatim», «Cho'qqida qolgan ovchining ohi zori», «Erta qaytgan turnalar» asarlarning muallifi...	Chingiz Aytmatov	K

32.	«Asrga tatigulik kun» romanini o'zbek tiliga tarjima qilgan adib...	Asil Rashidov	9
-----	---	---------------	---

«Oq kema» qissasi

33.	«Oq kema» qissasining qahramoni bolaning nechta ertagi bor edi?	Ikkita: biri – oq kema haqidagi (baliqqa aylanib qolishni xohlashi, oq kemaga yetib borib, otasi bilan uchrashishi va h.k) ertak; ikkinchisi – bobosi aytib bergan shoxdor ona bug'u haqidagi ertak	7
34.	Hikoya qahramoni bola necha yosh edi?	Yetti yoshga to'lib, sakkizga qadam qo'ygandi	7
35.	Bola o'zi o'ynaydigan toshlarga qanday nom qo'ygan edi?	«Tuya», «egar», «bo'ri», «tank»	7
36.	Bolaning eng sevimli toshi...	«Tank»	7
37.	Bolaning yana qanday nomdagi toshlari bor edi?	«Yaxshi», «yomon», «ayyor», «ovsar»	7
38.	Bobosi ba'zan kino ko'rsatgani uni qayerga olib borardi?	Tog' ortidagi – qo'shni daradagi sovxoz naslchilik fermasiga	7
39.	Bola o'tlarni qanday nomlagan?	«Sevimli», «botir», «hurkak», «yovuz»	7
40.	Bola eng birinchi dushman deb qaysi o'tni, eng aqlli va quvnoq gullar deb qaysi o'simlikni ataydi?	Bolaning eng birinchi dushmani – chaqirtikanak, eng aqlli va quvnoq gullar – pechakgullar	7

41.	Pechakguli ta'riflang	Ertalab quyoshni hammadan ortiq yayrab qarshi oladi. Pechakgullar kun ilishi bilan ko'z ochadi, kulib boqadi. Oldin bir ko'zini, keyin ikkinchisini ochadi	7
42.	«Oq kema» asarida pechakgullar shivirlashayotganiga qaysi jonivor quloq soladi?	Chumoli	7
43.	«Oq kema» asaridan olingan quyidagi parchadagi nuqtalar o'rniga qaysi o'simlik nomini qo'yish kerak? «Kunduzlari, odatda, tush vaqtiga borib, bola serpoya ... g'uj-g'uj bo'lib o'sgan tomonga jo'nashni yaxshi ko'rardi. ... baland bo'yli, gulsiz, lekin xushbo'y hidli bo'ladi. Ular yon-veriga boshqa o'simlikni yo'latmay to'da-to'da bo'lib, alohida o'sadi. ... sadoqatli do'stdir »	Shiroljin	7
44.	Biror ko'ngilsizlik yuz berib, pinhona yig'laging kelganida uning tagidan yaxshi panoh topish mumkin. Bu qaysi o'simlik?	Shiroljin	7
45.	Ochiq ko'ngil, hatto sal-pal biladigan odamiga ham biron yaxshilik qilishga tayyor, har kimning xizmatiga hozir-u nozir, hammaga sadoqatli va xushmuomala qahramon...	Mo'min chol	7
46.	Mo'min cholning laqabi...	Mo'min chaqqon	7
47.	Bolaning bobosi...	Mo'min chol	7
48.	Mo'min chol qaysi avlodidan?	Bug'u avlodidan	7
49.	Bug'u avlodi odamlarining ma'rakalarida Mo'min cholga qanday ishlarni topshirishar edi?	Mol so'ydirish, martabali mehmonlarni qarshi olib, otdan tushirish choy uzatish-u o'tin yonib qolgan qog'ozni keltirishgacha hamma ishni unga topshiraverib, hardi	7

50.	O'zi sezmagan holda kamdan kam uchraydigan baxtli odam...	Mo'min chol	7
51.	Mo'min chol nimadan qattiq xafa bo'lishi mumkin edi?	Birontasining ma'rakasini o'tkazish uchun qarindoshlar to'planadigan kengashga uni chaqirishni unutib qo'yishsa, juda qattiq xafa bo'lar edi	7
52.	Bobosi avtodo'kondan bolaga nima sotib olib berdi?	Yangi va yaltiroq portfel olib beradi. Chunki bu yil kuzda maktabga borishi kerak edi	7
53.	Bola portfelini kimlarga ko'rsatdi?	Buvisi, Bo'key xolasi, Guljamol, Seydahmad va O'rozqulga	7
54.	Bo'key xolasining turmush o'rtog'i...	O'rozqul	7
55.	Bo'key xolasining dardi...	Farzandsizligi	7
56.	Bola ota-onasi bilan nega yashamaydi?	Ota-onasi ajrashgan, onasi turmushga chiqib, shaharga ketgan, otasi boshqa ayolga uylangan, Issiqko'lda matros	7
57.	Unday yuvosh odam, hech nimaga aralashmaydi, talashib-tortishmaydi. Baquvvat yigit bo'lmasin, yalqov, uyquni yaxshi ko'radi. O'rmonchilikka ham shu vajdan kelib qolgan qahramon...	Seydahmad	7
58.	«Tillani tekin tarqatishganida qadri qolmaganidek, uning jonbozligi qadriga ham hech kim yetmasdi». Ushbu parcha qaysi qahramon haqida?	Mo'min chol haqida	7

59.	Mo'min cholning nechta farzandi bor?	Ikkita qizi: biri – Bo'key, ikkinchisi – bolaning onasi	7
60.	Doim ichib, mast holda yuradigan, xotinini tez-tez uradigan, g'am va jahldan aqlini yo'qotib qo'yadigan, ho'kiztabiat erkak ...	O'rozqul	
61.	Bolaning maktabga borishi haqidagi yangilikni masxaraomuz qarshi olgan qahramon...	Seydahmad	7
62.	«Xushnud damlari kamdan kam bo'lardi. Ko'pincha g'amgin va tajang yurardi», – deb qaysi qahramonga ta'rif berilgan?	Bo'key xolaga	7
63.	To'rt yillik maktab qayerda joylashgan?	Jilisoyda, tog' osha besh kilometrcha yurish kerak	7
64.	Yuqori sinf o'quvchilari o'qish uchun qayerga qatnashar edi?	Sovxozga – maktab-internatga	7
65.	Bola biz endi uchtamiz deb nimalarni nazarda tutdi?	O'zi, durbin va portfel	7
66.	Bola toshlarini birinchi marta qayerdan kuzatgan?	Qorovultog'dan turib, durbinda kuzatgan va «tuya», «bo'ri», «egar», «tank» deb nomlagan	7
67.	O'rozqulning otining nomi...	Olabosh, bo'z oti	7
68.	Odamlar uchun O'rozqul nima sababdan kerakli odam...	O'rozqul – o'rmonchi, uy qurmoqchi bo'lganlar uchun kerak	
69.	«U afandife'l va unga afandiga muomala qilgandek muomala qilishardi». Qaysi qahramon ta'riflanmoqda?	Mo'min chol	

70.	Durbinni bobosiga kim bergan?	Qachonlardir boboga qorovulxonadagi uzoq yillik xizmatlari uchun mukofotga berishgandi. Chol durbinni olib yurishni yoqtirmasdi... Biroq durbin nabirasiga yoqib qoldi	7
71.	Suv bilan osmon bir-biriga tutashib turadigan joy...	Issiqko'l	7
72.	Mo'min chol bola bexatar cho'milsin, deb bolaga nima qilib berdi?	Sayozlikda toshlardan ko'lob qilib berdi	7
73.	Bolaning g'alati orzusi...	U baliqqa aylanib qolishni va uzoq-uzoqlarga suzib ketishni, Oq kemaga – matros otasining yoniga borishni xayol qilardi	7
74.	Bolaning kuchugining nomi...	Baltek	
75.	Bobosi bolaga qaysi ertakni aytib beradi?	Bobosi bolaga qirg'izlar uchun muqaddas hisoblangan Shoxdor ona bug'u haqidagi ertakni aytib beradi	7
76.	Pokiza, oliyanob va mehribon deb ta'riflangan qahramon...	Ona bug'u	7

Shoxdor ona bug'u haqidagi ertak

77.	Juda qadim zamonda qirg'iz qabilasi qayerda yashar edi?	«Zamonlarning zamonida, yer yuzida maysalardan ko'ra dov-daraxtlar ko'p bo'lgan, qurg'oq yerlardan ko'ra o'lkamizda obihayot mo'l bo'lgan davrlarda bir ulkan va muzday daryo bo'yida yashardi. U bu yerlardan uzoqda, Si-birdan boshlanadi. U yerlarga otda uch yil-u uch oyda yetib borish mumkin. Bu daryoni hozir Yenisey deyishadi. Ilgarilari Enasoy deb yuritishgan»	7
-----	---	---	---

78.	Enasoy haqida qanday qo'shiq to'qishgan?	«Sendan ulkan daryo bormi, Enasoy, Senday aziz tuproq bormi, Enasoy, Sendan chuqur dard ham bormi, Enasoy, Sendan ozod quchoq bormi, Enasoy. Sendan ulkan daryo yo'qdir, Enasoy, Sendan aziz tuproq yo'qdir, Enasoy, Sendan chuqur dard ham yo'qdir, Enasoy, Sendan ozod quchoq yo'qdir, Enasoy».	7
79.	Enasoy daryosi bo'yidagi elatlar qanday kun kechirishardi?	«Enasoy bo'yida turli elatlar yashashardi. Ular g'oyat og'ir hayot kechirishardi, chunki ular bir-biriga doimo adovat ko'zi bilan qarar edilar. Qirg'iz qabilasini dushmanlar turli tomondan qurshab olgandi. Goh ular, goh bular hujum qilishar, goho qirg'izlarning o'zi ham boshqalarga chovut solib, mollarini haydab ketishar, uylariga o't qo'yishar, odamlarini o'ldirishardi. Qulay kelib qolganda, bir tomon ikkinchi tomon odamlarini o'ldirib yuborar edi. Zamon shunaqa edi. Odamning odamga ichi achimasdi. Odam odamni g'ajirdi. Shu darajaga borildiki, hech kimning dehqonchilik qilgisi, mol boqqisi, ov qilgisi kelmay qoldi. Qaroqchilik bilan kun kechirish oson tuyulardi: qo'qqisdan bosasan, o'ldirasan, olasan-ketasan. Bir qotillikka qasdma-qasd o'n qotillik bilan javob berishga harakat qilishardi. Shu zaylda kun o'tgan sayin ko'proq qon to'kildirdi. Odamlarda aql o'tmaslashib borardi. Dushmanlarni yarashtiradigan, insofga keltiradigan odam yo'q edi.	7

		Dushmanga qiron keltirib, o'zga qabilaning so'nggi odamigacha, qonini oqizgan, mol-u mulkini qo'lga kiritgan odam eng aqlli va uddaburon sanalardi»	
80.	«Katta baxtsizlik bo'ladi! Katta baxtsizlik bo'ladi!» degan ovoz qayoqdan keldi?	O'rmonda bir g'aroyib qush paydo bo'lib qoldi. Inson ovozigacha o'xshash ayanchli ovoz bilan tundan tonggacha sayrar va yig'lar, shoxdan shoxga sakrar va so'yilardi: «Katta baxtsizlik bo'ladi! Katta baxtsizlik bo'ladi!»	7
81.	Bu katta baxtsizlik qaysi qabilaning boshiga tushdi?	Qirg'iz qabilasining	7
82.	Qirg'iz qabilasidan kim vafot etdi?	Qirg'izlarning buyuk oqsoqoli – Botir qulchi	7
83.	Ikki kun aza ochishdi. Uchinchi kunida Botir qulchiga atalgan motamga qanday tayyorgarlik ko'rishdi?	«Qabilaning barcha oilalari o'tovlarini daryo yoqasiga qator tikishdi. Uchiga otning dumi bog'langan lug' va botirning urush aslahalari – nayza va qalqoni olib chiqildi. Uning oti dafn yopinchiqlari bilan burkalgan edi. Karnaychilar jangovar kuy chalishga, barabanchilar barabanga tayoqni jon-jahdlari bilan urishga shay edilarki, toki o'rmon larzaga kelsin, qushlar bulut yanglig' osmonga ko'tarilib, shovqin-suron va nola solsinlar. Yirtqich hayvonlar bo'kirib-hayqirib chakalakzorlarga chopib qolsin, maysalar yerga qapishib ketsin, sadolar jaranglab tog'lar larzaga keltirsin. Motamsaro ayollar sochlarini	7

		yoyib botir Qulchiga aza ochishga shay turishardi. Yigitlar zabardast yelkalarida botirning katta og'ir jasadini bezovta qilmay ko'tarish uchun tiz cho'kkan edilar. Hamma narsa botirni oxirgi yo'lga kuzatib qo'yishga tayyor edi»	
84.	Qurbonlik uchun qanday hayvonlar hozirlab qo'yildi?	O'rmon etagida to'qqizta biya, to'qqizta ho'kiz, to'qqizta to'qqizlik qo'y qurbonlik uchun hozirlab qo'yilgan edi	7
85.	Dafn marosimi kuni dushman qabila a'zolari hujum qilisharmidi?	«Enasoyliklar bir-birlariga qanchalik dushman bo'lmasin, oqsoqollarning dafn marosimi kunlarida bir-biri bilan urush qilishni rasm qilmagan edilar»	7
86.	Dushman qabila a'zolari qirg'izlarni qanday qilib qirib tashlashdi?	«Tong chog'i to'rt tomondan sezdirmay o'rab kelib, pistirmalardan barobariga otilib chiqib, hamlaga o'tdilarki, oqibatda hech kim otga ham minolmadi, qo'lga qurol ham ololmadi. Shu tariqa ko'z ko'rmagan qirg'in boshlandi. Hammani bir chekkadan o'ldira boshlashdi. Yengilmas qirg'iz qabilasini bir hamla bilan qirib tashlash – dushman rejasi ham shunday edi. Hammani bir boshdan qilich damidan o'tkazishdi, toki bu yovuzlikni eslab hech kim yodga olmasin, qasoskor qolmasin, vaqt esa o'tmish izlarini qumlar bilan ko'mib tashlasin. Tuya ko'rdingmi – yo'q. <u>Insonni tug'ish va o'stirish ganchalar qivin. o'ldirish esa oson.</u>	7

		Ba'zi birovlar o'z qoniga botib qiymalanib yotishar, birovlar esa qilich va nayzadan qutulib qolmoq uchun o'zini daryoga otar, Enasoy to'liqlari orasida cho'kib ketardi. Daryo yoqalab jarliklar-u tikka kesib tushgan qirg'oqlar bo'ylab butun bir chaqirim yo'lda olovga qoplangan qirg'iz o'tovlari lovullab yonardi. Hech kim qochib qutula olmadi, hech kim omon qolmadi, Hammasi o'ldirildi va kuydirildi. O'lib yotganlarning jasadini qirg'oqdan Enasoyga uloqtirdilar. Dushmanlar: «Endi bu yerlar bizniki! Endi bu o'rmonlar bizniki! Endi bu mollar bizniki!» – deb quvonishardi»	
87.	Qirg'iz qabilasidan kimlar tirik qoldi?	Qo'shni oilalardan ikki bola bola – bir o'g'il va bir qiz. Bu o'zboshimcha va sho'x bolalar ota-onalaridan yashirincha ertalaboq yaqin o'rmonga qo'lsavat uchun po'stloq shilgani ketishgandi. Ular o'ynab yurishib, o'rmonning ancha ichkarisiga kirib ketishganini sezmay qolishdi.	7
88.	O'rmon ichida jang suronini eshitgan bolalar nima qilishdi?	Jang suronini eshitib orqaga otilgan go'daklar na otasini, na onasini, na akasini, na opasini tirik topa oldilar... Bir zum ichida yetim bo'lib qolishdi... Ular o'lja olingan mol-qo'ylarni haydab ketayotgan qonxo'r dushman izidan yig'lab, qichqirib chopishardi. Faqat bolagina shunday soddadil bo'ladi	7
89.	Asarda yetim bolalarga nisbatan qaysi maqol ishlatilgan?	«Yetimcha yetti ko'cha»	

90.	Bolalar necha kun yo'l yurishdi?	Bolalar och-nahor kechasi uxlab, kunduzi yurib 3 kun yo'l bosishdi. Tun bexatar o'tdi. Hayvon ularga tegmadi, o'rmon maxluqlari ko'tarib ketmadi. Yo'l yura-yura uchinchi kuni bir tog' tepasida to'xtashdi	7
91.	Bolalar qayerga borib qolishdi?	Qirg'iz qabilasini qirib tashlagan dushmanlar makoniga. Dushmanlar o'zlarining g'alabasini nishonlashardi. Bola bilan qiz yaqin borishni ham, bormaslikni ham bilmay tog' tepasida turishardi. Lekin go'sht qovurdoq, non, sarimsoqning yoqimli hidi ufurib turgan gulxan atrofida paydo bo'lib qolishni istashardi. Bolalar chidab turisha olmadi, tog'dan tusha boshlashdi	7
92.	Dushman qabila bolalarni qanday kutib olishdi?	Ular bolalarni tilidan kim ekanligini darrov payqab qolishdi. Baqirib, chaqirib shovqin solishdi. «Tugatilgan dushman oilasining omon qolgan a'zolarini hozir o'ldirish kerakmi?» deb bahsga tushib ketishdi. Ular bahslashib turganda rahmdilgina bir ayol bolalarga jindek pishgan ot go'shti uzatdi	7
93.	«Ey, cho'tir yuzli Baymoq kampir!» – qichqirdi xon. Kampir olomon orasidan ajralib chiqqanda dedi: «Mana bularni o'rmonga olib borib shunday qilginki, shu bilan qirg'iz zoti tugasin, xayolda ham qolmasin, nomi abadiy o'chsin. Boshla, Cho'tir Baymoq kampir, aytganimni darhol bajo keltir...» – deb kim buyurdi?	Dushman qabila xoni	7
94.	«Agar yulduzlar odamga aylanib qolsa, bormi, osmon ularga torlik qilib qoladi». Parcha qaysi qahramon nutqidan olingan?	Cho'tir Baymoq kampir	7

95.	«O, muazzam Enasoy daryosi! Agar yuz yillik qarag'ayni tashlasa, uni cho'pday oqizib ketasan. Kel endi, ikki qum zarrasi – ikki inson bolasini bag'ringga olgin. Ularga yer yuzida joy yo'q», – deb kim aytdi?	Cho'tir Baymoq kampir	7
96.	Shu payt Cho'tir Baymoq kampirni nima to'xtatib qoldi?	Shoxdor ona bug'u': «To'xta, dono, oqila kampir. Gunohsiz bolalarni juvonmarg qilma», – dedi	7

**Kampirning savollariga Shoxdor
ona bug'u qanday javob berdi?**

97.	– Kimsan? Nega odamga o'xshab gapiryapsan?	– Men Ona bug'uman, – javob berdi u. – Shuning uchun odamga o'xshab gapirdimki, bo'lmasa sen tushunmaysan, quloq ham solmaysan	7
98.	– Nima istaysan, Ona bug'u?	– Qo'yib yubor bolalarni, donolarning donosi. Sendan iltimos qilaman, ularni menga ber	7
99.	– Nima qilasan ularni?	– Odamlar mening ikki egizimni, ikki bug'u bolasini o'ldirishdi. Men o'zimga bola izlab yuribman	7
100.	– Sen bularni boqmoqchimisani?	– Ha, donolarning dono ayoli	7
101.	– Sen yaxshilab o'ylab ko'rdingmi, Ona bug'u? Masxaraomuz kuldi Cho'tir Baymoq kampir. – Bular axir odam bolasi-ku. Bular katta bo'lishadi, keyin sening bolalaringni o'ldirishadi	– Ular katta bo'lishsa, mening bolalarimni o'ldirishmaydi, – javob qildi unga bug'ular onasi. – Men ularga ona bo'laman, ular esa mening bolalarim. Axir, ular o'z aka-ukalarini o'ldirisharmidi?	7

102.	– Eh, Ona bug‘u, sen odamlarni bilmaysan,– bosh tebratdi Cho‘tir Baymoq kampir,– ular hayvonlargagina emas, hatto o‘z-o‘zlariga ham rahm-shafqat qilishmaydi. Bu yetimchalarni senga berardim, shunda mening so‘zlarim qanchalik rostligiga o‘zing guvoh bo‘larding, lekin odamlar baribir qo‘lingdan tortib olib, bu bolalarni o‘ldirishadi. Buncha g‘amning senga nima keragi bor?	– Men bolalarni uzoq o‘lkalarga olib ketaman, u yerdan bolalarni hech kim qidirib topolmaydi. Bolalarga rahm qil, donolarning donosi, ozod qil ularni. Men ularga sadoqatli ona bo‘layin. Yelinlarim to‘lib turibdi, sutim bolalarni orziqib kutyapti. U bolalarga intizor	7
103.	Cho‘tir Baymoq kampir bolalarni ona bug‘uga berdimi?	– Ha, mayli, unday bo‘ladigan bo‘lsa, – dedi oxiri Cho‘tir Baymoq kampir o‘ylab turib, – bularni tezroq olib jo‘na. Yetimlarni o‘zingning uzoq yurtingga olib ket. Agar ular uzoq yo‘l yurib toliqib halok bo‘lsa yoki duch kelgan qaroqchilar o‘ldirib ketsa yoki bu odam bolalari sening yaxshiligingga yomonlik bilan javob qaytarishsa, o‘zingdan ko‘r	7
104.	Ona bug‘u Cho‘tir Baymoq kampirga minnatdorchilik bildirdi. Bola bilan qizga esa nima dedi?	– Endi men sizlarning onalaringman, sizlar esa mening bolalarimsizlar, – dedi. – Sizlarni uzoq yurtga, qorli tog‘ va daraxtzorlar qo‘yniga joylashgan iliq dengiz – Issiqko‘lga olib ketaman	7

105.	Bolalar va ona bug'u Issiqko'lga qanday qilib yetib kelishdi?	«Ona bug'u bolalarni o'z suti bilan boqib, kechalari bag'riga bosib isitmaganda ular hech qayerga yetisholmasdi. Ular uzoq yurishdi. Ona yurt bo'lmish Enasoy tobora ortga chekinib borar, lekin yangi vatan bo'lmish Issiqko'lga hali juda uzoq edi. Yo'l yurishdi, yo'l yurishsa ham mo'l yurishdi.... Ularning izidan bo'rilar galasi quvdi. Shoxdor ona bug'u esa bolalarni ustiga mindirib yovuz yirtqichlardan qutqarib ketdi. Ularning izidan tushgan otliq ovchilar o'q uzib, qichqirishardi: «Bug'u odam bolasini o'g'irlab ketyapti! Ushla! Tut!» va ketma-ket o'qlar uzishardi. Shoxdor ona bug'u bolalarni opichib, g'izillab uchayotgan o'qlarga, chaqirilmagan qutqaruvchilarga yetkazmay borardi. U o'qdan ko'ra tezroq chopar va shivirlardi: «Mahkamroq ushlanglar, bolalarim!» Oxiri Shoxdor ona bug'u o'z bolalarini Issiqko'lga yetkazib keldi»	7
106.	Vaqt tez o'tib boraverdi. Bola baquvvat yigit bo'ldi, qiz bo'yga yetdi. Shunda ular er-xotin bo'ldilar. Qirg'izlar avlodining davomchilari farzand ko'rish arafasida Ona bug'u ularga nima olib keldi?	U shoxlarida beshik keltirdi. Beshik oppoq qayindan yasalgan bo'lib, bandida kumush qo'ng'ir-oqcha jaranglab turardi. Shoxdor ona bug'u yetib keldi, shu payt qizning ham ko'zi yoridi. – Bu beshik sizlarning to'ng'ichlaringiz uchun, – dedi Shoxdor ona bug'u. – Hali ko'p farzand ko'ra-sizlar. Yetti o'g'il, yetti qiz!	7

107.	Tug'ilgan bolaning ismini nima qo'yishdi?	To'ng'ich farzandlarini Shoxdor ona bug'u sharafiga – Bug'uboy deb atashdi	7
108.	Bug'uboy o'sib ulg'aydi. Uni kimga uylantirishdi?	Qipchoqlar avlodidan bo'lgan go'zal qizga uylandi, shu bilan uning avlodi ko'paya boshladi	7
109.	«Bug'uboy avlodlari Issiqko'lda ko'p va qudratli bo'lib qoldi. Bu avlod Shoxdor ona bug'uni muqaddas deb bilishardi. Bug'uboy avlodlarining o'tovida eshik tepasiga bug'u shoxi osib qo'yilar, bu esa, uzoq-uzoqlardan ham o'tovning bug'uboylar avlodiga mansub ekanligidan darak berib turardi. Bosqinchi dushmanlarni daf etganda yoki poyga musobaqalarida bug'uboy avlodlarini «Bug'u!» degan birgina laqabning o'zidan ham anglab olishar, ular esa har doim g'olib chiqishardi. O'sha kezlar Issiqko'l o'rmonlarida oppoq shoxdor bug'ular bo'lardi, go'zallikda hatto ko'kdagi yulduzlar ham ularga rashk qilardi. Ular Shoxdor ona bug'uning bolalari edi. Ularga hech kim tegmasdi, hech kim hurkitmasdi. Bug'uboy avlodlari bug'uga duch kelgan joyda otdan tushib, unga yo'l berishardi. Oshiqlar suygan qizlarini suluvlikda go'zal oq bug'uga qiyos qilishardi...» Bu odatlar qachongacha saqlanib qoldi?	Bug'uboy avlodining oshib-toshib ketgan mashhur bir boyi o'lgunga qadar shu odat saqlanib qoldi	7

110.	Boyning dafn marosimini o'g'illari qanday qilib o'tkazishdi?	«Uning ming-minglab qo'ylari bo'lib, mollariga qaraydigan qancha-qancha cho'ponlar ham izmida edi. O'g'illari unga katta ma'raka qilishdi. Ular bu ma'rakaga yer yuzining hamma mashhur kishilarini chaqirishdi. Mehmonlar uchun Issiqko'l qirg'og'iga bir ming bir yuzta o'tov tikdilar. Qancha mol so'yildi, qancha qimiz ichildi, qancha noz-ne'matlar berildi, sanog'iga yetib bo'lmasdi. Boyning o'g'illari gerdayib yurishardi. Axir, otadan bitmas-tuganmas meros qolganligini, farzandlar otani hurmatlab, uning xotirasini qanday e'zozlashlarini odamlar ko'rib qo'yishsin-da... Dovrug' solgan ma'raka ko'p kunlik bayramday o'tdi. Boyning maqtanchoq o'g'illari boshqalarni lol qoldirishni, shuhratlari olamga yoyilishini orzu qilishdi»	
111.	Mangu uyquga ketgan shavkatli otalari Shoxdor ona bug'u avlodidan ekanligini hamma bilishi uchun qanday razil ishga qo'l urishdi?	«Otasining qabriga bug'u shoxini o'rnatishni o'ylab topishdi. (E, bo'tam, qadimgi odamlardan qolgan gap bor: boylik takabburlikni, takabburlik esa telbalikni tug'diradi) Boyning o'g'illari ota xotirasiga ko'z ko'rib, quloq eshitmagan yodgorlik o'rnatishni istashgani uchun ham hech nima ularga to'sqinlik qila olmadi. Aytilgan so'z – otilgan o'q. Ovchilarni yo'llashdi. Ovchilar bug'u otib, shoxini tanasidan ajratishdi. Bug'u shoxlarining tepaga taranib turishi ko'kda parvoz qilayotgan burgutning	7

		qanotlariga o'xshardi. Bug'u shoxlari o'g'illarga yoqib tushdi: ularning har biri o'n sakkiz butoqqa ega bo'lingan, demak, o'n sakkiz yoshda ekan. Ular shoxni qabr ustiga o'rnatish uchun ustalarga farmon berishdi»	
112.	Qariyalar hayratda qolishdi: – Bug'uni o'ldirishga qanday haddingiz sig'di? Shoxdor ona bug'u avlodiga qo'l ko'tarishga kim jur'at etdi? – degan savoliga boyning o'g'illari qanday javob berishdi?	«Boyning merosxo'rlari ularga javoban: – Biz o'z yerimizdagi bug'uni o'ldirdik. Bizning saltanatimiz ostidagi yerlarda nimaiki qimirlagan, uchgan tirik jon zoti bo'lsa, pashshadan tortib tuyagacha – hammasi bizniki. O'zimizga qarashli jamiki narsalarni nima qilish-qilmaslikni o'zimiz yaxshi bilamiz. Yo'qolinglar, – deyishdi. Xizmatkorlar qariyalarni qamchi bilan savalab, otga teskari mindirishdi-da, sazoyi qilishdi»	
113.	Odamlar bug'ularni qanday qilib qirib tashlashdi?	«Hamma balo o'shandan keyin boshlandi. Shoxdor ona bug'u avlodlarining boshiga katta baxtsizlik tushdi. Deyarli har bir kishi o'rmonlarda oq bug'ularni ovlashga tushib ketdi. Bug'uboy avlodidan bo'lgan har bir kishi o'z ajdodlari qabriga bug'u shoxi o'rnatishni burch deb bilar edi. Bu ish endi marhumlar xotirasiga bo'lgan muqaddas vazifa, alohida hurmatga aylandi.	

		Kimki bug'u shoxlarini topolmas ekan, endi uni odam o'rnida sanamay qo'yishdi. Bug'u shoxlari bilan savdo qilish, ularni oldindan g'amlab qo'yish odat tusiga kirib qoldi. Shoxdor ona bug'u avlodlari orasida shunday kishilar paydo bo'ldiki, ular bug'u shoxlaridan o'lja yig'ishni, pullashni hunar qilib oldilar. Issiqko'l o'rmonlarida bug'ularga qirg'in keldi. Ularga shafqatsiz bo'lishdi. Bug'ular qadam yetmagan joylarga qochishdi, lekin u yerda ham qo'yishmadi. Ovchilar tozilarni qo'yib pistirma tomon haydasha, o'zlari esa pistirmalardan bekinib yotib, yaqinlashgan bug'ularni bexato otib olishardi. Bug'ularni to'da-to'dasi bilan qirishdi. Shox butoqlari eng ko'p bo'lgan bug'uni kim otarga garov bog'lashardi. Bug'ular g'oyib bo'lishdi. Tog'larni tark etishdi»	
114.	«E, bo'tam, pul hukmron bo'lgan joyda ezgu so'zga o'rin yo'q, go'zallikka o'rin yo'q», – deb kim aytdi?	Ertakni so'zlayotgan Mo'min chol	
115.	Shoxdor ona bug'uga nima bo'ldi?	«U odamlardan ranjidi, juda qattiq ranjidi. Aytishlaricha, son-sanoqsiz o'qlar va tozilar dastidan bug'ularga kun qolmagan, ularning eng so'nggi avlodi barmoq bilan sanarli darajada oz qolgan chog'da Shoxdor ona bug'u eng baland cho'qqiga ko'tarilib, Issiqko'l bilan vidolashibdi va so'nggi bolalarini ulkan dovon ortiga, boshqa	7

		yurtlarga, boshqa tog'larga boshlab ketibdi. Shoxdor ona bug'u esa, ketishi oldidan: «Bundan buyon bu yerlarga aslo qadam bosmayman», – debdi»	
116.	Mo'min chol nima sababdan o'z qo'li bilan bug'u so'yishga majbur bo'ladi?	O'rozqulning zug'umi va baxtsiz qizining iltijosi tufayli	7
117.	Bu ko'ngli toza bola nima sababdan olamdan, odamlardan butunlay bezadi, ulardan uzoqroqqa ketgisi keladi?	Bu ko'ngilsiz hodisaga tasodifan guvoh bo'lib qolgani uchun (bobosining bug'u so'ygani va O'rozqulning telbalarcha bolta bilan urib, bug'u shoxini ayirganini ko'rib)	7
118.	O'rozqul bug'uning go'shtini kim bilan maydalab o'tirar edi?	Do'sti Ko'katoy bilan	7
119.	«Bola devor tagidagi shoxli bug'u kallasini ko'rib esankirab qoldi. Bu – yo'lda yotgan egri-bugri daraxtni eslatardi. Kalla yonida tizzadan qirqilgan to'rtta tuyuq yotardi. Bola bu dahshatli manzarani ko'rib cho'chib ketdi. U o'z ko'zlariga ishonmasdi». Bola uchun bu qaysi bug'u edi?	Bolaning oldida Shoxdor ona bug'uning kallasi yotardi. Kechagina Shoxdor ona bug'u bo'lib yurgan, unga oqko'ngillik bilan suqlanib qaragan, xayolan gapirishgan va shoxida qo'ng'iroqcha taqilgan beshik keltirishni iltijo qilib so'ragani o'sha bug'u edi. Bu shoxlar bolaning iltimosiga ko'ra, O'rozqul bilan Bo'key xolaga sehrli beshik keltirishi lozim bo'lgan o'sha Shoxdor ona bug'uning shoxlari edi	

120.	Haligi go'sht bo'layotgan qora barvasta kishi – Ko'katoy uyulib turgan go'shtning ichidan pichoqning uchiga sanchib, bolaga nimani uzatdi?		Bug'uning buyragini	7
121.	«Bu sening bobongga. – U bolaga qarab ko'z qisib qo'ydi. – O'lishi bilan bu shoxni uning qabriga qo'yamiz. Qani, endi kim bizga u kishini hurmat qilmaysizlar, deb ayta olar ekan. Yana nima kerak. Bunday shox uchun hatto bugunoq o'lsang arziydi! – deya mo'ljalga olarkan, O'rozqul xaxolab kuldi». U bolaga nimani ko'rsatgan edi?		Bug'uning shoxini	7
122.	Bola nega chinqirib yubordi?	O'rozqul kalla maydalayotganida boltaning tig'i ko'zga ko'ndalang kelib tekkanida ochilib qolgan ko'z chanog'idan qop-qora quyuq suyuqlik oqib tushdi. Ko'z so'ndi, barbod etildi		7
123.	Bolani o'z ertagi qo'yniga – baliq bo'lib, uzoq Issiqko'l tomon suzib ketishga undagan eng so'nggi voqea nima edi?		Shoxdor ona bug'uning o'ldirilishi	7
124.	Bolaning taqdiri...	U halok bo'ldi		7
125.	Qaysi asarda dunyodan faqat ezgulik qidirgan va yaxshilikka intilgan, ammo hayotning shafqatsizligi tufayli erta halok bo'lgan norasida bolaning taqdiri ifoda etilgan?		«Oq kema»da	7
126.	Hayotda mehr ko'rmagan, uning bobosidan boshqa suyanadigan odami, yaxshilik qilishi mumkin bo'lgan kishisi yo'q. Shu bois u hayotda ko'rmaganlarini xayolda yaratib, izlaganlarini ramzlardan topishga urinadigan qahramon...		«Oq kema» asaridagi bola	7

127.	Badiiy adabiyotda keng foydalaniladigan tasvir usullaridan biri bo'lib, aniq tasavvur etish qiyin bo'lgan hodisa yoki tushunchalarni odamning ko'z oldiga yaqqol keltiradigan narsalar orqali ifodalashni bildiradigan timsollar...	Ramz	7
------	---	------	---

«Oq kema» asarida bola uchun quyidagi obrazlar qanday ramziy ma'noga ega?

128.	Shoxdor ona bug'u	Ezgulik, yaxshilik, oliyjanoblik, mehr-oqibat timsoli	7
129.	Oq kema	To'kislik, mehr-u oqibat, diydor ramzi	7
130.	Baliq	Erk va qudrat ramzi	7

«Asrga tatigulik kun» romani

131.	Edigey va Kazangap qayerda ishlashar edi?	Sario'zak cho'lidagi temir yo'lda	9
132.	Kazangapning vasiyati...	Vafotidan so'ng jasadini Ona Bayit qabristoniga qo'yish	9
133.	Bo'ronli bekatidan to Naymandagi xesh-ajdodlar qabristoni Ona Bayitgacha eng yaqin yo'ldan yurilganda necha chaqirim kelardi?	30 chaqirim, borishi-yu kelishi 60 chaqirim	9
134.	Kazangapning do'sti...	Edigey Bo'ron	9
135.	Kazangapning o'g'li...	Sobitjon	9
136.	Kim vafot etdi?	Kazangap	9
137.	Otasining oxiri so'zini eshitolmagan Sobitjon uning dafn marosimiga keldi. Edigey Bo'ron Sobitjonga otasi bilan bog'liq qanday xotiralarni esga oldi?	Sobitjonning yoshlik chog'larini esga oldi: uni otasi Qumbelda ochilgan maktab-internatga joylashtirgan, qo'llari bo'llari bo'shadi deguncha xabar	9

	olishardi. Ta'til tugagan paytlari o'qishga kechikib qolmasin deb, ayozli kunda necha martalab, po'stinlarga o'rab, tuyada qalin qor bosgan Sario'zak dashti orqali olib borib qo'shishardi	
--	--	--

Ushbu fikrlar qaysi qahramonlar nutqidan olingan?

138.	«Odamlarga nima bo'lgan o'zi? Ularga o'limdan boshqa hamma narsa muhim!»	Edigey	9
139.	«Marhumni uzundan-uzoq Ona Bayitga olib borib nima qilamiz, shunday ulkan Sario'zak cho'lida bir qabrga joy topilmadimi? Ostonadan boshlab dunyoning narigi chekkasigacha joy degan narsa to'lib-toshib yotgan bo'lsa? Qabrni shu yaqin o'rtadan, o'zi umr bo'yi ishlab kelgan temir yo'l bo'yidagi biror do'nglikdan qazish kerak. Marhum o'tgan-ketgan poezdlarning taraqturuqini eshitib yotadi... Sobi'tjon hatto shu xususda aytiladigan qadimiy maqolni ham eslab qo'ydi: <u>o'ladigan odamning o'lgani yaxshi, ketadigan odamning ketgani yaxshi</u>. Munchalik cho'zib, bosh qotirib o'tirishning kimga keragi bor? O'lgan odamga qayerga ko'milishining nima ahamiyati bor? Bunday mahalda ish qancha tez bitirilsa, shuncha yaxshi!»	Marhumning o'g'li Sobi'tjon	9

140.	«Xudoga ming qatla shukur qilgin, yaxshiyamki olamda otangning Edigey Bo'ron degan do'sti bor ekan. Rasm-rusumini o'rniga qo'yib, dafn etishga sen halal berma. Shoshilayotgan bo'lsang, ushlab turganimiz yo'q. Men sening o'rningga bir hovuch tuproq tashlab qo'ya qolaman»		Edilboy	9
141.	«Qo'ysalaring-chi, yigitning sha'niga to'g'ri kelmaydigan gaplarni. Bunday odamni ajdodlari yotgan joyga, Ona Bayitga qo'yishimiz kerak. Rahmatli o'zi shunday vasiyat qilgan. Kelinglar, gap sotib o'tirmay ishga o'taylik, dafnga tayyorlanaylik. Yo'limiz olis. Ertaga azonlab yo'lga tushamiz»		Edigey	9
142.	«Ota-ku seniki, biroq sening o'zing o'zingniki bo'lmay qolibsan»		Edilboy daroz	9
143.	«Qariganimda ham ahmoq ekanman, deb o'zini koyiy boshladi ichida. Mana shu laqma bilan sal avval quchoqlashib, ho'ngrab yig'lab yuborganidan nomus qilib, afsuslandi. Kazangapning o'g'li bo'lsa ham ablah ekan»		Edigey	9
144.	«Atrofda yer ko'p, albatta, istaganingcha topiladi. Faqat odamlar nimagadir yaqinlarini duch kelgan yerga ko'mib ketaverishmaydi. Harholda, bejiz bo'lmasa kerak. Axir, o'likka yer qahatmi?»		Edigey Bo'ron	9
145.	Sobitjon shahardan nima sababdan kelgan ekan?	«Shu lahzada ma'lum bo'lib qoldiki, arzanda, bilag'on o'g'il-otasini izzat-		9

		ikrom bilan ko'ngildagidek dafn etishga emas, balki qarzdan qutilish uchun naridan beri ustiga tuproq tortib, tezroq qaytib ketishga kelgan ekan»	
146.	Nima sababdan Edigeyni «Bo'ron» deb atashadi?	Tabiatan qo'rsroq, qiziqqonroq bo'lgani uchun	9
147.	Sobitjon otasining o'limiga qanday munosabatda bo'ldi?	Sobitjon otasining o'limiga kelganini minnat qilayotgan edi. Unga otaning o'limi ortiqcha yukday, bu yukdan tezroq qutulishga harakat qilardi	
148.	Dafn marosimini o'tkazish haqida necha kishi maslahatga yig'ildi?	5 kishi	9
149.	«Edigey ortiqcha gapirishni lozim ko'rmadi, bari bir hamma og'irlik o'zining gardaniga tushardi. Harholda, qo'ni-qo'shni ham o'zlarini chetga olishmadi. Ko'pchilikning sadag'asi ketsang arziydi. Temir yo'lda zarur ishi bo'lmagani kishilarning hammasi shu yerda, ertangi dafn marosimiga va ma'raka oshiga tayyorgarlik ko'rish uchun yordamga tutinishdi. Xotin-xalaj uyma-uy yurib idish-tovoq yig'ishdi, samovarlarni tozalashdi, xamir qorib, non yopa	Sobitjongina halal berardi. Oblastda kim qaysi vazifada ishlaydi, kimni ishdan olib, kimning amalini oshirishgani to'g'risida gap sotib, odamlarni ishdan chalg'itardi. Qaynotasining o'limiga kelin bola kelmaganidan u zarracha ham hijolat tortmasdi	9

	boshlashdi. Erkaklar suv tashib keltirishdi, ishdan chiqqan eski shpallarni arralab, o'tin tayyorlashdi. Dashtda o'tin-cho'p xuddi suv-day aziz». Bu ishlarga faqat kim halal berardi?		
150.	Sobitjonning xotini nega qaynotasining dafn marosimiga kelmadi? Farzandlarichi?	«Emishki, kelin allaqanday konferensiyada qatnasharmish, ana shu yig'inga qandaydir chet ellik mehmonlar tashrif buyurarmish. Nevaralar o'zlashtirish va davomat uchun kurashar ekanlar, institutga kirmoqchi bo'lgan odamning attestati toza bo'lishi kerak ekan»	9
151.	Qoranor nimaning nomi?	Tuyaning	9
152.	Adib asarda ba'zi xalqlar dafn marosimlarini qanday o'tkazlarini tasvirlagan o'rinlarini ayting	Ba'zi xalqlarda dafn marosimida muzika chalishadi, bayroq ko'tarib borishadi, ba'zi xalqlarda osmonga o'q uzishadi, boshqa xalqlarda esa gulchambarlar qo'yib, marhumni gulga burkashadi, Edigey Bo'ron bo'lsa, ertaga tongdayoq popukli yopiq tashlangan Qoranorda Kazangapni so'nggi abadiy manzilga – Ona Bayit mozoriga olib boradi	9
153.	Bu orada yo'lovchi yuk poezdida kimlar kelib qoldi?	Kazangapning qizi Oyzoda eri bilan keldi	

154.	Kazangapning yetim qolgan qiziga jon-dilidan achingan, unga qo'shilishib yig'lagan qahramon...	Ukkubola	
155.	O'zi ko'pincha shun-aqa bo'ladi - otasi-ning o'limi boyaqish-ning to'lib turgan yuragini bo'shatib olish uchun bir bahona bo'ldi. Oyzoda dilidagi qaysi dard-larini aytib yig'ladi?	«Sochlari to'zg'ib, qovoqlari shishib ketgan Oyzoda marhum otasiga tavallo qilib, o'zining baxti-qaroligini, endi dunyoda uni hech kim bir og'iz shirin so'z bilan yupatib, peshonasini silamasligini, yoshligidan yorug'lik ko'rmaganini, eri ichkilik-ka berilib, bolalar qarovsiz qolib, uzzukun bekatda sang'ib yurishini, bezori bo'lib ketganini, kim biladi, ehtimol, ertaga yo'lto'sar bo'lib, poezddagilarni ham talab yurishi mumkinligini, kattasi hozirdanoq icha boshlaganini, militsiya kelib surishtirayotganini, hademay ishi prokuraturaga tushadi, deb ogohlantirganini... aytib yig'lardi. Bir o'zi olti bolani qanday eplaydi? Otasi zormanda-ku, dunyoni suv bossa, to'pig'iga chiqmaydi, deb yig'lardi»	
156.	Biroq shu payt tomdan tarasha tushgan-day Sobit-jon o'rta-ga suqilib, singlisini uyaltir-moqchi bo'lib nima dedi?	«Kim shunaqa qiladi, bu qayoqdan chiqqan qiliq? Otasini ko'mgani kelganmi, yo o'zini sharmanda qilgani kelganmi? Qozoq qizi tabarruk otasi o'lganida shunaqa qiy-chuv qiladimi? Qozoq ayollarining qo'shiqday buyuk yig'isi yuz yillar davomida avlod-dan avlodga o'tib, tillarda doston bo'lib kelgan-ku! U vaqtlarda ayollar yig'lashganida o'liklar tirilmasa ham, tiriklarning ko'zyoshi daryo bo'lib oqqan-ku! U zamonlarda ayollar yig'lashganida marhumning fazilatlarini aytib, izzatini bajo keltirib	

		ko'kka ko'tarishgan, marsiyamas, madhiya aytishgan. Singlisi bo'lsa, o'lsam o'lib bo'ldim, deb uyni boshiga ko'taradi-ya!»	
157.	Oyzoda akasiga qanday javob qaytardi?	«Oyzoda xuddi shuni kutib turganday, avvalgidan beshbattar qichqirib yig'lay boshladi. Sendaqa oqil-u donoga ko'zimiz uchib turgani yo'q! Sen avval xotiningga aql o'rgat. Mana shu chiroyli gaplaringni xotiningga uqdir! Nimaga endi xotinchang kelmaydi, kelib, marsiya bilan madhiya qanaqa bo'lishini bizga o'rgatsa bo'lardi. Otamizning o'limiga kelib, hurmatini joyiga qo'ysa biror yeri kamayib qolarmidi? Nega deganda, u – firibgar, sen ham tiribgarsan, xotiningga poy-patak bo'b yurgan pastkashsan, ikkoving otamni sog'in sigirday sog'ib ichinglar, mening erim piyonista bo'lsayam, mana, shu yerda o'tiribdi, sening aqli-hushli degan xotining qaysi go'rda qoldi?!»	
153.	Edigeyning dili nega zimiston bo'ldi?	«Dafn marosimi oldidan mana shunaqa ko'ngilsiz voqea yuz berdi. Yana qovoqlari solinib, ikki qoshining o'rtasidagi ajinlari bo'rtib chiqdi. Jonini qaqshatgan boyagi savollar boshini qotira boshladi: bu bolalar kimga o'xshadi ekan-a? Nima sababdan shunaqa bo'lib ketishdikin? Kazangap ikkalasi bu bolalarni issiqni issiq, sovuqm sovuq demay. Qumbeldagi internatga olib borib yurishganida, o'qib odam bo'lishsin, Sario'zakdagi kimsasiz bekatlarda	

		qolib ketishmasin, ota-onamiz o'qitmadi, deb keyin nolib yurishmasin deyishganda, bunday bo'lib chiqishini xayollariga ham keltirishmagan ekan. Endi bilsa, hammasi teskari bo'lib chiqdi... Ko'rganda odam jirkanmaydigan mo'min-qobil kishilar bo'lib yetishishlari uchun ularga nima yetishmaydi?...»	
159.	Edigey va Kazangap qayerda tug'ilib o'sishgan edi?	Edigey urushdan oldin Orol dengizi bo'yida tug'ilib o'sgan edi. Kazangap ham Orolbo'yi qozoqlaridan edi	
160.	Edigey Kazangap vafotidan sal oldin u bilan qayerga borgan edi?	Orol dengiziga. «Dengiz suvi tortilib, tobora kamayib ketibdi. Dengiz yoqalab, sog' tuproqli taqir yo'l bo'ylab o'n chaqirimcha yo'l yurishganidan so'ng arang suvga yaqinlab borishdi. O'shanda Kazangap: «Orol dunyo turguncha turar edi, endi mana shu dengiz ham quriyapti, odam umrini gapirmasa ham bo'ladi», – degan edi. O'shanda u yana bunday degan edi: «Edigey, sen meni Ona Bayitga dafn etasan. Dengizni esa so'nggi bor ko'rib, xayr-xo'shlashib turishim!..»	

Ona Bayit qabristonining tarixi

161.	Junjanglarning jang qilishdan maqsadi nima edi?	Sario'zak dashtlarini egallab olish va aholini qullikka solish	9
162.	Rivoyatga ko'ra, o'tgan zamonlarda Sario'zakni bosib olgan junjanglar asirga tushgan jangchilarni nima qilisharkan?	Junjanglar asirga tushgan jangchilarga nisbatan behad shafqatsizlik qilar ekanlar. Ular kezi kelib bunday tutqunlarni qo'shni o'lkalarga qul qilib	

		sotib yuborisharkan. Bu esa tutqun-ning omadi kelgani hisoblanarkan. Chunki sotib yuborilgan qul ertami-kechmi, bir kun o'z vataniga qochib kelishi mumkin ekanda. Jungjanglarning qo'l ostida tutqun bo'lib qolganlarning esa sho'ri qurirkan. Ular mah-kumning boshiga teriqalpoq tortish yo'li bilan dahshatli bir tarzda qiynab, uning xotirasini yo'qotar ekanlar. Odat-da bunday jazoga jangda asir tushgan yosh yigitlar giriftor bo'lishardi	
163.	Jungjang-lar tutqun-larni qan-day qilib xotirasidan ajratib, manqurtga aylantiri-shadi?	«Avvaliga jungjanglar tutqunning sochini dastlab o'ngidan, so'ngra teskarisidan taqir qirib tashlashadi. Sartaroshlik marosimi tugagach, Jungjanglarning chapdast qassoblari kattakon bir tuyani so'yib, terisini shila boshlaydilar. Ular birinchi navbatda, eng qalin va eng og'ir bo'lgan bo'yin terisini ajratib bo'laklarga bo'lishar, hovuri chiqib turgan yopishqoq terini shu zahotiyoq hozirda suzuvchilar kiyadigan qalpoqcha singari, tutqunning yangi qirilgan taqir boshiga kiygizib qo'yishardi. Mana shu – teri qoplash deyiladi. Bunday qiynoqqa duchor etilgan qul yo dahshatli azoblarga bardosh berolmay o'lib ketar, yo xotirasidan umrbod mahrum etilib, o'tmishini eslay olmaydigan qulga – manqurtga aylanib qolar edi. Bitta tuyaning bo'yin terisi besh-oltita qalpoqqa yetadi. Qalpoq qoplangandan so'ng, halokatga mahkum etilgan har bir qul, qiyinalganda boshini yerga	

		tegiza olmasin uchun, bo'yniga yog'och bo'yinturuq bog'lashardi. Shu alfozda ularning yurakni ezuvchi, quloqni qomatga keltiruvchi behuda dod-faryodlari eshitilib qolmasin, deb odamlardan yiroqqa, suvsiz, yemishsiz, kimsasiz yaydoq dalaga, oyoq-qo'llari bog'liq holda jazirama oftob tig'iga eltib tashlar edilar. Bu qiynoqlar bir necha kun davom etardi. Kerakli joylarga soqchilar qalin qo'yilib, asirlarning qabiladoshlari ularni qutqarishga kelib qolishsa, o'tkazmaslik uchun chora-tadbir ko'rib qo'yilar edi».	
164.	Manqurtga aylangani yigitlarning yaqinlari ularni qutqarishga kelardimi?	«Qutqazishga urinishlar juda kam bo'lardi, chunki ochiq dalada qilt etgan sharpa darhol sezilib qolardi. Buning ustiga, jungjanglar falonchini manqurt qilishibdi, degan xabar tarqalgan taqdirda, tutqunning eng yaqin birodarlari ham uni qutqazishga yoki pul evaziga qaytarib olishga urinmayoq qo'yardilar. Negaki, bu c'sha odamning quruq jasadinigina qaytarish degan so'z edi. Faqat birgina nayman ayoli – rivoyatlarda Nayman ona nomi bilan mashhur bo'lib ketgan ayolgina o'z o'g'lining bu taxlit achchiq qismati bilan murosqa qila olmay, qutqarishga harakat qildi. Ona Bayit onaizor makoni qabristonining nomi ham shundan kelib chiqqan»	

165.	Jungjang-lar asir olgan yigitlardan Sario'zak quyoshi tig'ida nechtasi tirik qolar-di?	«Dalaga tashlangan asirlarning ko'pi Sario'zak quyoshi tig'ida dahshatli qiynoqlarga bardosh berolmay halok bo'lgan. Besh-oltita manqurtdan bitta yoki ikkitasigina tirik qolgan. Boshqalari ochlikdan emas, hatto tashnalikdan ham emas, boshga qoplangan terining quyosh issig'ida qovjirab, qoq miyani chidab bo'lmas darajada siqishi natijasida jon taslim qilar edilar»
------	--	---

166.	Boshiga teri kiy-dirilgan bechora yigitlar bu qiynoqlarga qanday dosh berishardi?	«Olov purkab turgan quyosh ostida teri qalpoq shafqatsiz ravishda torayib, qulning qirilgan boshini temir chamberak singari jingirtob qilib qisardi. Oradan bir kun o'tishi bilan jabrdiydalarning taqir boshida sochnish ura boshlaydi. Osiyoliklarga xos tikonday tik dag'al sochlar ba'zida xom terini teshib chiqardi, ko'p hollarda esa, chiqishga yo'l topolmay yana qaytadan qayrilib, bosh terisiga qarab o'sardi va avvalgidan ham battar azob berardi. So'nggi sinov davomida tutqunlar es-hushlarini butkul yo'qotar edilar. Oradan besh kun o'tgachgina jungjanglar kelib tutqunlardan qay biri tirik qolganini ko'zdan kechiradi. Aqalli bitta tutqun tirik qolgan bo'lsa ham, maqsadga erishilgan hisoblanardi. Bunday qulni qiynoqdan bo'shatib, suv berib, asta-sekin kuchga kiritib, oyoqqa turgizishardi. Biroq u endi bari bir odam sanog'idan chiqardi, zo'rlab es-hushidan judo etilgan qul – manqurtga aylanardi. Shuning uchun ham bunday qullar o'nta sog'lom tutqundan ko'ra qimmatroq turardi »	
167.	Manqurt qulning bahosi qancha turar edi?	Hatto shunday qonun-qoida ham bor ediki, o'zaro to'qnashuvlarda o'ldirilgan bitta manqurt uchun boshqa erkin tutqunga nisbatan uch barobar ortiq haq undirib olinardi	
168.	Xotirasidan ayrilgan manqurtning ahvoli qay holatda bo'ladi?	«Manqurt o'zining kim ekanini, qaysi urug'-aymoqdan ekanini,	

		ismini, bolalik kezlarini, ota-onasining kimligini butunlay yoddan chiqargan bo'lib, o'zining odamligini ham unutib yuboradi. O'zining insoniy qadrigimmatini idrok etolmagan manqurt xo'jalik ishlari nuqtayi nazaridan bir qancha afzalliklarga ega edi. U notavon va zabonsiz bir maxluq bo'lgani uchun ham mutlaqo itoatkor va beozor. Qochaman-qo'yaman degan xayol uning tushiga ham kirmaydi. Manqurt xuddi it kabi faqat o'z egasini taniydi. Boshqalar bilan ishi yo'q. Uning fikri-zikri qorin to'yg'azishda, shundan boshqa tashvishi yo'q»	
169.	Manqurtlarga qanday ishlar topshirilardi?	«Ammo o'ziga topshirilgan ishni o'ylamay-netmay, o'lar-tirilariga qaramay, muqarrar bajo keltiradi. Manqurtlar odatda eng past, eng og'ir ishlarni bajarishga majbur etilar yoki bo'lmasa, ularga eng zerikarli, eng mashaqqatli, ovsarlarcha sabr-toqat talab etiladigan mashg'ulotlar topshirilar edi. Kimsasiz Sario'zak yaylovlaridagi tuyalar podasidan bir qadam ham nariga jilmasdan, yakka-yu yolg'iz yashashga mahkum etilgan manqurtgina bunday azob-uqubatlarga chiday olishi mumkin edi! Birgina manqurtning o'zi bunday olis joylarda bir qancha tuyachilarning o'rnini bosa olar edi. Bor-yo'g'i niyati – qorni to'ysa»	

170.	Insonni xotirasidan ayiradiganlarni qanday atash mumkin?	Ular insoniyat nomiga dog' tushirgan mahuqlardir. «Insonning insonlik fazilati, yaratilganda birga yaratilib, o'lganda yana o'zi bilan birga ketadigan va boshqa mavjudotlardan ajratib turadigan birdan-bir noyob fazilati – xotirasi, aql-idroki bo'lsa-yu, uni tag-tomiri bilan yulib olsalar, axir, bu qanday yovuzlik, qanday bedodlik?! O'zlarining mudhish tarixida xiyonatkor sifatida shuhrat qozongan ko'chmanchi jungjanglar eng muqaddas narsa – insonning muqaddas insoniylik mohiyatiga ham chang soldilar»	
171.	Naymanlar yurtiga karvonda mol ortib kelgan savdogarlar qaysi voqeani aytib berishdi?	Ular tuya boqib yurgan manqurti uchratishgan. «Bunday manqurtlarni, kel, boshingni bug'lab yumshatamiz, deb qo'rqitishsa, go'yo bundan ortiq jazo yo'qdek, ko'zlari qinidan chiqib ketar ekan. Asov ot singari deysinib, birovning qo'lini boshiga yaqinlashtirmas ekan. Bu xil manqurtlar kun-u tun, hatto uxlaganda ham telpagini yechmas ekan... Ammo-lekin, suhbatni davom ettirishardi mehmonlar, Malaqumdichop jarligi etagida tuya boqib yurgan manqurt g'irt ahmoq bo'lsa ham, ishiga puxta ekan – toki biz uning tuyalaridan uzab ket-maganimizcha ko'z-quloq bo'lib turdi»	
172.	Nayman ona o'g'lining manqurt bo'lganini qayoqdan bildi?	Savdogarlar aytib bergan voqeani eshitib, o'sha yigit mening o'g'lim bo'lsa kerak deb o'yladi	9

173.	Manqurt o'g'ilning ismi...	Jo'lomon	9
174.	Jo'lomon qanday qilib jung-janglarga asir tu-shadi?	Nayman onaning o'g'li bir yil oldin halok etilgan otasining o'chini olish uchun jangga otlanib, Sario'zakda jungjanglar bilan bo'lgan omomsiz olishuvda yarador bo'ladi. Jang suronidan cho'chigan ot ustidagi chalajon yigitni cho'l ichkarisi – yov tomonga sudrab ketadi. Jang qizg'in tus olganidan hech kim buni payqamaydi... Jangdan so'ng naymanlar uni necha kunlab izlashadi. Jangchining o'ligi bo'lsa-da, yov qo'lida qolmasligi kerak edi	9
175.	Savdogarlar manqurtni qaysi jarning etagida ko'rishgan?	Malaqumdichop jarligi	9
176.	Ikki bor bolalagandan so'ng, bir yil qisir qolib obdan dam olgan. Ozg'in, chayir oyoqlari uzundan kelgan, tovonlari yumshoqqina, qarilig-u og'ir yukdan hali toliqmagan, qo'sh o'rkachli, kamondek egilib kelgan baquvvat bo'yni-yu boshi kelishimli urg'ochi tuyaning nomi...	Oqmoya	9
177.	Nayman onaning tuyasi...	Oqmoya	9
178.	Jo'lomonning otasining ismi...	Do'nanboy	9
179.	Nayman ona Oqmoyani minib Sario'zak dasht-u biyobonlarida ancha qidirdirdi, lekin topolmay jungjanglar tuyalarini ko'tarasiga sotish uchun qaysi shaharlarning bozorlarga olib ketishganini xayoliga keltiradi?	Xiva va Buxoro	9

180.	Nayman onaning o'g'li Jo'lomon qanday ish bilan mashg'ul edi?	Ko'p sonli tuyalar uyuriga cho'ponlik qilar edi	9
181.	Nayman ona o'g'lining es-hushini o'ziga keltirmoqchi bo'lib, nima dedi?	«Sening oting Jo'lomon... Otangning oti – Do'nanboy... Sen nayman urug'idansan»	9

**Nayman onaning savollariga
manqurt o'g'il qanday javob beradi?**

182.	– Kim bilan gaplashging keladi?	Oy bilan...	9
183.	– Yana nimalar istaging keladi?	Xo'jayinimning boshidagi singari kokil qo'yishni	9
184.	Nayman onaning o'g'liga nega Jo'lomon deb ism qo'yilgan?	Naymanlarning yayloviga ko'chib borayotganlarida yo'lda tug'ilgani uchun	9
185.	Onasi bilan o'tirgan manqurtga nima ma'qul kelganday bo'ldi?	Onasi aytgan alla	9
186.	Onasini o'ldirishni manqurtga kimlar tayinlashdi?	Jungjanglar	9
187.	Qoranning nasli...	Qoranoq Oqmoyaning avlodi	9
188.	Oqmoyaning bahosi...	Oqmoya bebaho tuya bo'lib, uning bir o'ziga butun bir uyurni alishtirsa arzir edi.	9
189.	Manqurt bo'lsa ham, dushmanlar qo'lida qul bo'lib qolmasin deb, farzandini qutqarmoqchi bo'lgan onaning taqdiri nima bo'ldi?	Jungjanglarning topshirig'iga ko'ra manqurt o'g'il onasini kamon o'qida otib o'ldirdi	9

190.	Ona Oqmoyaning ustida jon berayotganida boshidan nima uchib ketdi?	Oq ro'moli uchib ketdi va havoda qushga aylanib chirqiray boshladi	9
191.	Duch kelgan yo'lovchiga: «Kimning farzandisan, eslab ko'r! Oting nima? Otangning oti Do'nanboy, Do'nanboy, Do'nanboy!...» deb sado chiqargan qahramon...	Qush	9
192.	Nayman ona dafn etilgan o'sha joy Sario'zak muzofotida qanday nomlanadi?	Ona Bayit qabristoni – Onaizor makoni	9
193.	«Qoranor bo'ron oddiy tuyalardan emas, balki Nayman ona o'lgandan so'ng Sario'zak dashtida qolgan mashhur Oqmoyaning naslidan tarqagan», – degan qahramon...	Kazangap	9
194.	«Asrga tatigulik kun» romani qachon yozilgan?	1980-yilda	9
195.	Asarda sho'ro adabiyoti uchun tamomila begona qanday xususiyatlar qalamga olingan?	Asar chop etilishi bilan o'quvchilar tafakkuri va ruhiyatini larzaga keltirdi. Chunki unda odamning insoniy qiyofasini belgilaydigan asosiy ko'rsatkichlar: o'zlikni anglash, o'zgani tushunish, tarixiy ildizlarni bilish, undan faxrlanish singari tushunchalar ko'rsatilgandi. Asarda bu masalalar konkret odamlar taqdiri misolida badiiy ifoda etilgan edi. Ch. Aytmatov ulkan san'atkorina emas, jasur inson ham bo'lgani uchun ana shunday vaqtda odamiylik odamlikdan baland ekanligini, kechagi kunini eslamaydigan, bobolarning udumlari bilan faxrlanmaydigan, ularga amal	9

		qilmaydigan kimsalar na oti va na zotini biladigan manqurtdan farq qilmasligini Jo'lomon va Sobitjon timsollari misolida juda ta'sirli aks ettirdi	
196.	«Musibatnoma» kitobining muallifi...	X asrda yashab o'tgan arman yozuvchisi Grigor Narikatsi	9
197.	Epigraf qilib olingan «Bu kitob jism-u fig'onimdir mening, Bu kalom jon-u jahonimdir mening» satrlari qaysi adibning asaridan olingan?	X asrda yashab o'tgan arman yozuvchisi Grigor Narikatsining «Musibatnoma» kitobidan olingan	9
198.	Kitobda Nayman onaning tengsiz fojiasi tasviri asnosida qanday g'oya aks ettirilgan?	Kitobda odam degan yaratiqning azizligi, uni tarixiy ildizlaridan, tilidan, g'ururidan mahrum qilish joniga qasd etishdan ham dahshatli jinoyat ekani yovqur Nayman onaning tengsiz fojiasi tasviri asnosida aks ettirilgan	9
199.	Chingiz Aytmatovning «Asrga tatigulik kun» romanida manqurtlik deganda nima nazarda tutilgan?	O'tmishini unutgan, buguniga befarq, ertasini o'ylamaydigan, yeyish-ichishdan bo'lak g'ami bo'lmagan, boshliqlarga qul kishilar keltiradigan fojia	9
200.	Asarda manqurtning zamonaviy va xavfli nusxasi...	Sobitjon	9
201.	Kazangapni dafn etish jarayonida, marhum bilan vidolashuv onlarida, Allohga munajat qilgan o'rinlari tasvirida	Edigey tabiatiga xos yuksak insoniy xususiyatlar namoyon bo'lgan	9

	Edigey tabiatiga xos qanday xususiyatlar namoyon bo'ladi?		
202.	«Asrga tatigulik kun» qanday asar?	Xullas, bu roman odamning odamligini ta'minlab turadigan asosiy qadriyatlar haqida dard bilan bitilgan o'lmas asardir	9
203.	Asarga singib ketgan, undagi badiiy tasvirning yo'nalishini belgilab beradigan jo'shqin tuyg'u va ko'tarinki ruh...	Pafos	9
204.	«Asrga tatigulik kun» romanida pafos sezilib turgan o'rinlarga misol ayting	«Asrga tatigulik kun» romanining boshidan oxirigacha pafos sezilib turadi. Oddiy temiryo'lchi Edigeyning o'ylari, so'zlari, qilgan ishlari kuchli pafos bilan tasvirlangani uchun ham kitobxonni o'ziga rom etadi. Ayni paytda, Sobitjonning xatti-harakatlari, gaplari, tutumi adib tomonidan jo'shqinlik bilan inkor etilgani uchun o'quvchi bu timsolni yomon ko'rib qoladi	9
205.	«Asrga tatigulik kun» romanida pafos yaqqol bo'y ko'rsatgan tasvir...	Asar pafosi, ayniqsa, Nayman ona timsoli tasvirida yaqqol bo'y ko'rsatgan. Manqurt haqidagi afsonada insonning asosiy belgisi bo'lmish o'zlikdan ayirish, odamni xotirasidan mahrum qilish cheksiz nafrat bilan tasvirlangan	9

«Jamila» qissasidan savollar

206.	«Jamila» qissasidagi voqealar qachon ro'y bergan edi?	II jahon urushining uchinchi yilida, ayniqsa, Kursk bilan Oryol ostonalarida dahshatli janglar bo'layotgan paytda	K
207.	«Jamila» qissasi kimning tilidan hikoya qilingan?	Seitning	K
208.	Seitning otasining kasbi...	Duradgor-usta	K
209.	Seit oilasi bilan qayerda yashaydi?	Orolko'chada	K
210.	Seitning oila-a'zolari...	Otasi, onasi, ikki akasi (ikkisi ham urushga ketgan), singlisi	K
211.	Sodiqning Seitga qanday yaqinligi bor?	Sodiqning otasi vafot etganidan so'ng eski odat bo'yicha onasini Seitning otasiga nikohlab qo'yishgan. Bu oilada ham ikki o'g'il bo'lib, ikkisi ham urushga ketgan (Sodiq uylanishi bilan ketgan). Demak, Seit va Sodiq bir xonadondan	
212.	Seit kimni «Kichik oyi» deb chaqirardi?	Sodiqning onasini	K
213.	Asardagi brigadir...	O'rozmat	K
214.	«Xatti-harakatlarida allaqanday jo'shqinlik, erkaklarga xos fazilat» mujassamlashgan ayol...	Jamila	K
215.	Jamilaning turmush o'rtog'i...	Sodiq	K
216.	Sodiq qayerda edi?	Urushga ketgan, yaralanib, Saratov gosptalida yotgan edi	K
217.	Jamilani arava haydashi uchun uning qaynanasini kim rozi qildi?	O'rozmat	K

218.	Jamila aravani bimalol haydab ketishiga Seit nega shubha qilmadi?	Chunki Jamila yoshligidan yilqichilar orasida o'sib katta bo'lgan, tog' etagida joylashgan Baqaylar ovulidagi yilqichining qizi edi	K
219.	Poygada Jamilaga yetolmay qolgan qahramon...	Sodiq (keyin izza bo'lib, Jamilani olib qochib ketib, uylangan)	K
220.	Sodiq bilan Jamila urush boshlanguncha qancha muddat birga yashashdi?	Uch-to'rt oy	K
221.	Jamilaga kim haddidan oshib tegajoqlik qildi?	Sodiqning uzoq qarindoshi Usmon	K
222.	«Bunday erkaklar dunyoda yo'qdir ham!» – deb Jamila kimga nisbatan aytdi?	Usmonga	K
223.	Jamila qaynisini qanday chaqirardi?	«Kichkina bola» deb	K
224.	Asardagi ikki sevishtan yoshlar...	Jamila va Doniyor	K
225.	«Kichkina bola» kimlarning rasmini chizdi?	Jamila va Doniyorning	K
226.	Suratda qaysi fasl tasvirlangan?	Kuz fasli	K
227.	Chet yerlarda ko'p yillar sarson-sargardon bo'lib, o'z el-yurtini ko'rish ishtiyoqi bilan yashagan qahramon...	Doniyor	K
228.	«Ey Olatog', Olatog'...» – deb kuylagan qahramon...	Doniyor	K
229.	Jamilaning xarakteri va portretini tasvirlang	1) xatti-harakatlarida allaqanday jo'shqinlik, erkaklarga xos fazilat» mujassamlashgan; 2) serg'ayrat, baquvvat bo'lib, biroq fe'l-atvori sal boshqacharoq;	K

	3) har bir ishga astoydil kirishar, boshqa kelinlardek, boshim, belim og'riyapti deb sira zorlanmasdi; 4) birovga haqini ketkazmaydigan, aytishgan bilan aytishib, so'kishgan bilan so'kishadigan o'jar ayollardan edi. Uning ovuldagi kelinlar bilan yumdalashgan vaqtlari ham bo'lgandi; 5) juda sho'x, yosh bolaga o'xshardi: bir qarasangiz, o'zidan o'zi kampirlarga suykali erkalanar, yo bo'lmasa birdan qah-qah urib kular, yoki ko'chadan kirib kelayotganida xuddi yosh qizchalardek ariqdan lorsillab sakrab o'tar, yoxud o'zicha xirgoyi qilib yurardi; 6) sarviqomat, bejirim ayol. Ikki o'rim qora sochini boshiga chambarak qilib o'rib, ustidan tang'ib olgan oppoq durrasi uning bug'doyrang kulcha yuziga shunday yarashib tushar edi; 7) Jamila kulganda uning shahlo ko'zlarida navqiron yoshlik barq urar, shunda u beixtiyor qaddini rostlab, ovulning sho'x laparlarini kuylab yuborardi; 8) sho'x-sho'x laparlarni juda ko'p bilardi	
--	--	--

IBROYIM YUSUPOV (1929 – 2008)

1.	O'zbekiston va Qoraqalpog'iston xalq shoiri Ibroyim Yusupov qachon qayerda tavallud topgan?	Qardosh Qoraqalpog'istonning Chimboy tumani hududidagi Azot ovulida 1929-yilning 5-may kuni tavallud topgan	6
2.	Ibroyim Yusupov qaysi bilim dargohlarida tahsil olgan?	O'rta maktabni tugallab, Qoraqalpog'iston pedagogika institutiga o'qishga kirgan va uni 1949-yilda muvaffaqiyatli bitirgan	6
3.	Ibroyim Yusupov mehnat faoliyati...	Talabalik yillarida yaqqol namoyon bo'lgan uning izlanuvchanligi, ijodga moyilligidan xabardor institut rahbariyati Ibroyimni shu dargohda o'qituvchi sifatida ishga olib qoladi. I. Yusupov 1961-yilgacha mazkur institutda talabalarga til va adabiyot ilmidan saboq beradi. 1961 – 1962-yillarda u Qoraqalpog'istonning markaziy adabiy nashri bo'lmish «Amudarvo» jurnalining bosh muharriri vazifasini bajaradi. 1962 – 1965-yillarda esa respublikaning Tarix, til va adabiyot ilmiy-tekshirish institutida avval ilmiy xodim, keyin sektor mudiri bo'lib ishlaydi. Ibroyim Yusupov respublika adabiy jamoatchiligi o'rtasida qozongan obro'-e'tibori tufayli uzoq yillar davomida (1965 – 1980) Qoraqalpog'iston Yozuvchilar uyushmasiga raislik qiladi. Ibroyim Yusupov 1980 – 1985-yillarda respublikaning markaziy gazetasida bosh muharrir vazifasini bajargan.	6

		Mamlakatimiz mustaqillikka erishganidan to 2000-yilgacha Qoraqalpog'iston Ma'naviyat va ma'rifat markazining raisi lavozimida fidokorona xizmat qildi	
4.	Ibroyim Yusupovning dastlabki she'riari qachon e'lon qilina boshladi?	O'tgan asrning 40-yillari o'rtalaridan – u institutda o'qib yurgan kezlariyoq e'lon qilina boshlagan	6
5.	Ibroyim Yusupovning nechta kitobi nashr etildi?	Ijodkorning 30 dan ortiq she'riy va nasriy kitoblari o'quvchilar qo'liga yetib bordi	6
6.	Ibroyim Yusupovning she'rlari...	«Kun chiqish yo'lovchisiga», «Qoraqalpoqni ko'p maqtamang ko'zimcha», «Qora tol», «Turnalar», «Mening yigit vaqtim...» ...	6
7.	Dostonlari...	«Akatsiya gullagan joyda», «Gilamchi xotin haqida haqiqat», «Dala armonlari», «Mangu buloq»	6
8.	Dramalari...	«Qirq qiz» (1965), «Aktrisaning iqboli» (1967), «Umirbek laqqi» (1971)	6
9.	Librettosi...	«Ajiniyoz»	6
10.	She'riy kitoblari...	«Buloqla. qaynaydi» (1960), «Oltin qirg'oq» (1962), «Dala armonlari» (1967), «Cho'l to'rg'ayi» (1972), «Qora tol» (1988)	
11.	Jahon mumtoz she'riyati vakillarining eng sara asarlarini o'z ona tiliga mohirlik bilan o'g'irgan tarjimalari nechanchi yilda qanday nom bilan chop etilgan?	1986-yilda «Mangu buloqlar» nomi bilan chop etilgan	6

12.	Ibroyim Yusupovning o'zbek tiliga tarjima qilingan kitoblari...	«Buloqlar qaynaydi» (1960), «Oltin qirg'oq» (1962), «Dala armonlari» (1967), «Cho'l to'rg'ayi» (1972), «Qora tol» (1988)	6
13.	Ibroyim Yusupov 1974-yilda qanday mukofoti sohibi bo'lgan	Ibroyim Yusupov 1974-yilda Berdaq nomidagi Qoraqalpog'iston Davlat mukofoti sohibi bo'lgan	6
14.	Ko'p yillik samarali ijodiy faoliyati, qoraqalpoq va o'zbek xalqlari o'rtasidagi do'stlik va qardoshlik munosabatlarining rivojlanishiga qo'shgan ulkan hissasi, davlat va jamoat ishlaridagi ibratli faoliyati uchun Ibroyim Yusupov qachon qanday unvonga sazovor bo'ldi?	2004-yilda «O'zbekiston Qahramoni» degan yuksak unvonga sazovor bo'ldi	6
15.	Ibroyim Yusupov necha yoshida olamdan o'tdi?	2008-yilda, 79 yoshida	6
16.	«Har kimning tug'ilgan yeri – Misr shahri». Ushbu maqol qaysi she'rining epigrafi hisoblanadi?	«Qadrdon so'qmoqlar»	6
17.	«Qadrdon so'qmoqlar» she'rida shoir mosh paykaldagi gala chug'urlyotgan chumchuqlarni kimlarga o'xshatgan?	She'r o'qishib turgan yosh shoirlarga	6
18.	Qizil kedr o'simligini xalq tilida nima deyiladi?	Qizilquray	6
19.	Ibroyim Yusupovning qaysi she'riga alohida ikkita to'rtlik ham ilova qilingan?	«Qadrdon so'qmoqlar» she'riga	6
20.	«Ota, narvon bo'pti anov qo'sh terak!» «Bolam, terak emas, bu umr-ku, bu!» misralaridagi «qo'sh terak» kimlarning ramzi?	Ota-onaning	

21.	«U ko'p yillik tolali o'simlikdir. Ildizpoyasi ko'p yillik, yer usti poyalari bir yillik, silliq bo'ladi. Barglari nashtarsimon uchli, gullari mayda, pushti rangdadir. Poyasining po'stlog'idan olingan toladan arqon eshish mumkin». Yuqorida ta'riflangan o'simlik nomi Ibroyim Yusupovning qaysi she'rida uchraydi?	«Qadrdon so'qmoqlar» she'rida (Qizil kedr)	6
22.	Ibroyim Yusupov «Qadrdon so'qmoqlar» she'rining qaysi misrasiga alohida siyosiy tus bergan?	«Bizning joylar o'rni hozir pax-tazor»	6
23.	Ibroyim Yusupovning qaysi she'rida bolalik kunlarini intiqib kutgani tasvirlanadi?	«Qadrdon so'qmoqlar» she'rida	6

JANNI RODARI (1920 – 1980)

1.	Janni Rodari qachon va qayerda tavallud topgan?	1920-yilning 23-oktabrida Italiya shimolidagi Omenya shahrida hunarmand oilasida tavallud topdi	6
2.	Janni Rodari otasining ismi va kasbi?	Uning otasi Juzeppe Rodarining kasbi novvoy bo'lib, Jannining bolaligi adibning o'zi ta'kidlaganidek, «olov jizillab turadigan tandir yonida, un va ko'mir solingan qoplar orasida» kechdi. Jannining otasi nisbatan erta vafot etadi	6
3.	Janni Rodari bolaligida qaysi kasb egasi bo'lishni orzu qilgan edi?	Janni bolaligida qo'g'irchoq yasovchi usta yoki rassom bo'lishni va boshqa qiziqarli kasblarni egallashni orzu qilgan edi	6
4.	Janni Rodari qaysi bilim dargohida o'qiydi?	Kambag'alligi tufayli hech orzu qilmagan diniy maktabga o'qishga kirdi. Chunki bu yerda o'quvchilarga ovqat va kiyim-kechaklar tekinga berilar edi. Shunday bo'lsa-da, Rodari bu maktabda ikki yildan ortiq o'qiy olmaydi. Yosh Janni universitetga o'qishga kirdi	6
5.	Kambag'alligi tufayli hech orzu qilmagan diniy maktabga o'qishga kirgan adib...	Janni Rodari	6
6.	Janni Rodari universitetda o'qish bilan birga qayerda ishlaydi?	Boshlang'ich maktabda o'qituvchilik bilan shug'ullangan	6
7.	Ijodkorning ilk to'plami?	«Quvnoq she'rlar» kitobi	6

8.	Adib yaratgan asarlar to'plami...	«Chippolinoning sarguzashtlari», «Telefonda aytilgan ertaklar», «Jelsamino yolg'onchilar mamlakatida», «Osmondagi tort», «Televizorga kirib qolgan Jip», «Rim ertaklari», «Uchtadan oxiri bor ertaklar» va boshqalar	6
9.	Janni Rodari qanday mukofotga sazovor bo'lgan?	Ahamiyati jihatidan Nobel mukofotiga teng bo'lgan Hans Kristian Andersen mukofotiga sazovor bo'lgan	6
10.	«Shahzoda Plombir» ertagi adibning qaysi kitobiga kiritilgan?	«Rim ertaklari» kitobiga	6
11.	«Hurishni eplolmagan kuchukcha» ertagi adibning qaysi kitobiga kiritilgan?	«Uchtadan oxiri bor ertaklar» kitobiga	6
12.	Janni Rodari jahon ertakchiligida qanday yangi usul yaratdi?	«Uchtadan oxiri bor ertaklar» turkumini yaratdi, bunda har bir yakun o'zining boshqasidan tubdan farq qiladigan mazmun-mohiyatiga ega bo'ladi	6
13.	Janni Rodarining uchtadan oxiri bor ertaklar turkumiga kiruvchi asarlariga misollar...	«Sehrli nog'ora», «Ayyor Buratino», «Sahrodagi uy», «Milanda yoqqan shlyapa yomg'iri», «Rinaldoning sarguzashtlari», «Hurishni eplolmagan kuchukcha»	6

«Hurishni eplolmagan kuchukcha» ertagi

14.	«Hurishni eplolmagan kuchukcha» ertagida kuchukchaga begona tilda hurishni o'rgatdigan do'stlari...	Xo'roz, kakku, sigir	6
15.	«Juda sen kim bo'libsani? Yoki sening to'g'ringda gazetalarga yozishlarini xohlaysanmi?» – deb kuchukchaga qaysi jonivor aytadi?	Xo'roz	6
16.	Kuchukchaning «Kuchuklar nimaga huradi?» degan savoliga xo'roz qanday javob berdi?	«Axir kuchuk bo'lgandan keyin huradi-da! O'tkinchilarga qarab huradi, ko'ziga shubhali ko'ringan mushuklarga qarab huradi. Oyga qarab huradi, hayotidan mamnun bo'lganda huradi. Jahli chiqqanda, g'ashi kelganda huradi. Ko'pincha kunduz kunlari huradi, lekin tunda hurgan paytlari ham bo'ladi»	6
17.	Bir kuni tulkivoy xo'roz qichqirig'ini eshitib zavqlanib ketibdi: «Xudoga shukur, xo'rozvoy holimdan xabar olgani kelibdi! Bu himmati uchun unga darrov minnatdorchilik izhor qilib qo'yishim kerak», – deb o'ylabdi... Albatta, pichoq, vilka va salfetka olib olishni ham unutmabdi. Lekin tulkivoy borib qarasa, qichqirayotgan nima ekan?	Kuchukcha	6
18.	Kuchukchaning ustidan kalaka qilib kulgan qahramon...	Tulkivoy	6

19.	Kuchukcha nega: «Mana, nihoyat men chinakam huradigan bo'lib qoldim. Endi meni hech kim kalaka qilib, ustimdan kulolmaydi», – debdi?	Chunki kuchukcha kakku qushiga o'xshab sayrashni o'rganib olgan edi	6
20.	Ayni ov mavsumi boshlandi. Ovchilar ichida ov qoidalarini bilmaydigan qanday ovchilar bor edi?	Ovchilar ichida to'g'ri kelgan tomonga va duch kelgan jonivorga qarab o'q otaveradiganlari ham, agar ovozlari quloqqa chalingudek bo'lsa, bulbullarni ham ayab o'tirmaydiganlari bor ekan	6
21.	Butalar orasida kuchukcha: «Kuk-ku, kuk-ku», – deb o'zicha hurayotgan edi. Shu payt qanday voqea sodir bo'ldi?	Ovchilardan biri kakku ovozi kelayotgan tomonga qarab o'q uzdi. O'q kuchukchanning qulog'i ostidan vizillab o'tib ketdi. Qochib ketayotgan kuchukni ko'rib ovchi: «Hoynahoy, urgan qushimni ... haligi kuchuk ilib ketganga o'xshaydi», – deb o'yladi. Kuchukcha esa: «Hoynahoy bu ovchining esi joyida bo'lmasa kerak, bo'lmasa, kelib-kelib hurishni biladigan kuchukka qarab o'q uzadimi?» – deb o'yladi	6
22.	Alamini bosish uchun ovchi nima ish qildi?	Inidan mo'ralab turgan sichqon bolasiga qarab o'q uzibdi, lekin bu ham mo'ljalga tegmabdi	6

23.	Ertakning birinchi yakuni...	Kuchuk sigirgao'xshab: «Mo'-o'-o'!» – deyishni o'rganib olibdi. «Barcha hayvonlar tilini o'rganib olaman-da, sirkda tomosha ko'rsataman. Hamma meni olqishlab, qarsak chaladi, men boyib ketaman va shoh qiziga uylanib olaman. Kuchuklar shohining qiziga, albatta... Hurishni eplolmagan, lekin boshqa tillarni o'rganishda zo'r qobiliyatga ega bo'lgan kuchukcha qaysi desa, hech ikkilanmay shuni ko'rsatavering, yanglishmaysiz	6
24.	Ertakning ikkinchi yakuni...	Hurishni bilmaydigan kuchukcha o'ziga munosib ish topib olibdi. Bir dehqonning tovuqxonasini qo'riqlabdi, bir umr bo'yniga zanjir tushib, kunda bir kosa suyak nasibasi bo'libdi	6
25.	Ertakning uchinchi yakuni...	Kuchukchanning qulog'iga tanish va issiq ovoz eshitilibdi. «Balki, bu jirafadir! Yo'q, bu timsoh bo'lsa kerak», – deb o'yladi. Bu haligina o'q uzgan ovchining kuchugi ekan. Kuchukcha vovullashni o'rganib, o'z ovozigaga ega bo'libdi	6
26.	O'z tabiatidan yotlik, hayotdagi chinakam vazifasini anglamaslik kuchukchani qanday ahvolga soladi?	Kakkudek sayrab, ovchining o'qiga duchor bo'lishiga oz qoladi, dehqon qo'lga tushganda esa, uning umuman hurmasligi evaziga bo'yniga zanjir osiladi, har kungi nasibasi bir parcha suyak bo'ladi	6

27.	«Hurishni eplolmagan kuchuk-cha» ertagidan qanday xulosa chiqadi?	Dunyodagi har bir mavjudot, ayniqsa, inson, avvalo, o'zini, o'zligini tanimaguncha, kimning avlodi ekani, asosiy vazifasi nimadan iborat ekanini anglamagunga qadar hayotda o'z o'rnini hech qachon topa olmaydi. Bunday kimsalar o'zgalar kulgisi va mazahiga duchor bo'lishi aniqdir	6
-----	---	--	---

«Shahzoda Plombir»

28.	«Shahzoda Plombir» ertagi qaysi qahramonlar qatnashadi?	Sinyor Molteni, sinyora Molteni, sinyora Sandrelli, sinyora Anna, firma xizmatchisi, marsliklar – mitti odamchalar	
29.	Ertakdagi voqea qaysi oyda sodir bo'ladi?	Fevral oyida	
30.	Sinyor Molteni nechani kvartirada yashar edi?	3-qavat, 12-kvartirada	
31.	Sinyor Moltenining qanday markali xolodilnigi bor edi?	«Qo'shaloq qutb» markali	6
32.	Sinyor Molteni, sinyora Molteni, sinyora Sandrelli qaysi ko'chada yashashadi?	Makmagon	
33.	Sinyora Sandrelli nechani kvartirada yashar edi?	4-qavat 15-kvartira	
34.	Sinyor Molteni nima uchun bezovta?	Sinyor Molteni kreditga olgan xolodilnigi qarzini ikki oydan beri to'lay olmayapti	6
35.	Sinyora Sandrellining qanday markali xolodilnigi bor edi?	Oddiygina «Pingvin» xolodilnigi	

36.	Marsliklar – mitti odamchalarni birinchi bo'lib kim ko'rib qoladi?	Sinyor Moltenining qo'shnisi sinyora Sandrelli sut olmoqchi bo'lib xolodilnigini ochganida ko'rib qoladi	
37.	Samoviy kelgindilar – marsliklar (mitti odamchalar) qayerga joylashib olishadi	Uyning barcha xonadonlaridagi xolodilniklariga	6
38.	Mitti odamchalarni tasvirlang	Egnida kumush korjoma va shaffof skafadr kiyib olishgan, yuzlari sariyog' rangda, sochlari och binafsha, ko'zlari moshrang	
39.	Mitti odamchalar Sinyora Sandrellining uyiga qanday kirib olishgan edi?	Xonadon bekasi tasodifan gaz chiqib qolmasin degan o'yda ochiq qoldirgan deraza darchasidan kirib olishadi	
40.	Marsliklar yerdagi odamlarning tiliga qanday tushunishdi?	Bosib olishdan ilgari u yerliklarning tilini, urf-odatlarini ko'p oy mobaynida o'rganishgan	
41.	Sinuyora Sandrelli mitti odamchalar bilan qanday munosabatda bo'ldi?	Sinyora Sandrelli mitti odamchalardan xolodilnigini bo'shatib qo'yishini talab qildi va ular bilan juda qo'pol munosabatda bo'ldi	
42.	Mitti odamcha sinyora Sandrellining uyidagi nimani tutunsiz yondirib yubordi va qanday tahdid qildi?	Sinyora Sandrelli marsliklar xolodilnigini bo'shatmasa, tokni o'chirib qo'yishini aytdi, mitti odamchalardan bittasi esa bunga javoban barmog'ini stol tomonga bigiz qildi, oq boyoqqa	

		bo'yalgan stul 10 sekundda tutunsiz yonib ketdi. Bir hovuchgina kul qoldi, xolos	
43.	Sinyora Sandrelli bo'lgan voqeani kimga aytib berdi?	Darvozabon ayol Annaga	
44.	Kumushrang korjomali kelgindilar to'dasi orasida baland bo'yi va ajoyib oltinrang korjomasi bilan ajralib turgan odamcha...	Shahzoda Plombir	
45.	Marsliklardan shaxsan shahzoda Plombir kimning xolodilnigiga joylashib olgan edi?	Sinyor Moltenining «Qo'shaloq qutb» markali xolodilnigiga	6
46.	Mitti odamchalar o'z sayyoralaridan nima uchun ketishlarini qanday izohlashdi va qayerga uchib kelishmoqda edi?	Shahzoda Plombir: «Sayyoramizning muzini eritib yuborishi mumkin bo'lgan kometa bilan to'qnashish xavfi tug'ilib, Somon yo'lining bu qismidan boshpana qidirishimizga to'g'ri keldi», – deb aytdi. Marsliklar yerning Shimoliy qutbiga yo'l olishadi	6
47.	O'zga sayyorada mitti odamchalar necha?	Bir yarim milliard	
48.	Xonadon egalarining uyini tark etish uchun mitti odamchalarga nima yetishmayapti?	Uchar kemalarining yonilg'isi tugagan, yonilg'ilari esa – yangi yoqqan qor	6
49.	«Qo'shaloq qutb» firmasi xizmatchisi sinyor Molteninig uyiga nima uchun keldi, sinyor Molteniga yomon munosabatda	Firma xizmatchisi g'ayriixtiyoriy holda stolning tagiga kirib, barmoqlarini og'ziga solib, ovoz chiqarmay yig'lab o'tirdi	

	bo'lgani uchun shahzoda Plombir firma xizmat-chisiga qanday chora ko'rdi?		
50.	Sinyor Moltenini kim sudga berdi?	«Qoshaloq qutb» firmasi	
51.	Dastlab shahzoda Plombir nechta qizning sevgisiga sazovor bo'ldi?	40 qizning, aytishlaricha, eshik og'asining qizi ham unga maftun bo'lib qolganmish	
52.	Kimlar sariyog'dan allergik kasaliga chalinadi?	2-qavat 4-kvartirada yashovchi plombirlar	
53.	Mitti odamchalardan qaysi biri televizor orqali so'zga chiqishga rozilik berdi?	Janobi oliylari shahzoda Plombir	
54.	Shahzoda Plombir televizor orqali so'zga chiqishga rozilik berganida butun shahar aholisi ekranga juda yaqin o'tirib, qiziqib tomosha qildi. Shundan keyin beshala qit'adan minglab oshig'i shaydo o'z sevgisini unga izhor eta boshladi. Shahzoda Plombir biror qizning dil izhorini qabul qildimi?	Shahzoda Plombir ularga o'zi-ning nikohlanganini aytdi	
55.	Shahzoda Plombirning qaylig'i qayerlik edi?	Bo'lajak kelin o'z vatani Lun-Lun, ya'ni «gul bosgan muzlik»da istiqomat qiladigan bir qiz (u bilan qachonlardir beshikkerti qilib qo'yilgan)	
56.	«Qo'shaloq qutb» firmasi nima uchun kreditga olingan xolodilnikning to'lanmagan qarzidan kechishdi?	Ketish oldidan shahzoda Plombir quyidagicha bayonot berib: «Qo'shaloq qutb» markali xolodilniklari Quyosh sistemasidagi eng ajoyib	6

		muzlatkichlar», – deb e'lon qilgan edi. Bu esa reklama vazifasini bajardi	
57.	«Shahzoda Plombir» ertagidan qanday xulosa chiqadi?	«Shahzoda Plombir» ertagida yozuvchi reklamaning ajobtovur xususiyatini muammolar yechimiga asos qilib oladi	6
58.	Do'stlaridan birortasi puldan siqilib qolgudek bo'lsa, sinyor Molteni unga ko'pincha qanday tasalli berardi?	«Tashvishlanma! Marsliklar joningga ora kiradi!»	
59.	Janni Rodarining qaysi ertagi zamonaviyligi bilan ajralib turadi?	«Shahzoda Plombir»	6
60.	Qaysi ertakda uy-ro'zg'or buyumlari-dan tortib to fazoviy kemalargacha bo'lgan ashyolarni uchratamiz?	«Shahzoda Plombir»da	6
61.	Qaysi asarda har qanday zamonda ham inson qadri oddiy ashyolardan baland turadi, har qanday davrda ham kimgadir yaxshilik qilish eng go'zal fazilat bo'lib qolaveradi degan fikr bayon etilgan?	«Shahzoda Plombir» ertagida	6
62.	An'anaviy ertaklardagi qahramonlarni og'ir, murakkab vaziyatlardan qutqaruvchi sehrli qalpoqcha yoki sehrli tayoqcha o'rnini «Shahzoda Plombir» ertagida nima egallaydi?	Reklama	6

**«Telefonda aytilgan ertaklar» turkumidan
«Qutbdagi gunafsha»**

63.	Qutbda qanday gul paydo bo'ldi?	Gunafsha	6
64.	Ajoyib hid taratadigan gul haqida birinchi qaysi jonivorlar xabar topishdi?	Ayiqlar	6

65.	Gulni ko'rgani kelganlar...	Sibirdan bug'ular kelishdi, Amerikadan ho'kizsimon hayvon keldi, morj va tyulenlar suzib kelishdi, birinchi bo'lib dengiz zag'izg'onlari yetib kelishdi, hammadan keyin chayka yetib keldi	6
66.	O'sha kuni kechasi butun qutb kuchli qars-qurs va gumburlashdan larzaga kelibdi. Butun-butun muz parchalari chirs-chirs sinibdi. Gunafsha gulga nima bo'libdi?	Bechora gunafsha muzday havoga o'zidagi bor muattar hidini taratibdi, go'yo u bu bepoyon muz sahrosini bir zumda eritib, iliq moviy dengizga yoki ko'm-ko'k maysa bilan qoplangan poyonsiz ko'kalamzorga aylantirmoqchi bo'lganday. Keyin gunafsha so'lib qolibdi	6
67.	Gunafshaning oxirgi o'y-fikrlari...	«Mana, men o'lyapman. Lekin kimdir boshlashi kerak edi-da. Qachonlardir bu yerda million-million gunafsha ochilib yotadi. Muzlar eriydi, orollar hosil bo'ladi, ulardan bolalarning qo'ng'iroqday sho'x kulgisi eshitilib turadi»	6
68.	Qaysi qahramonga chaqimchi deb ta'rif berilgan?	Dengiz zag'izg'oniga	6
69.	Notanish gul haqida bilib kelish uchun qaysi qush janubga borgan edi?	Chayka	6
70.	Quyidagi parcha qaysi qahramon nutqidan olingan? «Doimo shunday xushbo'y hid taratib turish uchun butun bir omborxonaga ega bo'lish kerak»	Tyulen	6
71.	Bu xushbo'y gul Gunafsha deb atalishini, janubda ular millionlab topilishini qaysi qush aytib beradi?	Chayka	6

72.	Gunafsha qanday ramziy timsol hisoblanadi?	Ezgulik, tashabbuskorlik ramzi	6
-----	--	--------------------------------	---

«Hech qayoqqa olib bormaydigan yo'l»

73.	U'lar tamom bo'lgandan keyin qishloqning katta ko'chasidan uch yo'l ajralib chiqarkan. Bu yo'llar qayoqqa olib boradi?	Birinchisi dengizga olib borarkan, ikkinchisi to'g'ri shaharga borarkan, uchinchisi hech qayoqqa olib bormas ekan	6
74.	O'jar, so'zini o'tkazadigan, sabotli qahramon...	Martino (Martin o'jar degan laqab orttirib olibdi)	6
75.	Martino qayoqqa safarga otlandi?	Uchinchi – hech qayoqqa olib bormaydigan yo'lga	6
76.	Martino-ning yo'l sarguzashi...	Yo'l tobora yomonlashibdi. Tarvaqaylab o'sgan o'tlar paydo bo'libdi, avvaliga yo'lning ikki tomonidan ham changalzor boshlanibdi, birozdan keyin o'rmon kelibdi. Osmono'par bahaybat daraxtlar baquvvat shoxlarini bir-birlariga cho'zishib, yo'l ustida balandlikda chirmashib ketishganmish: ko'rinishidan u hecham yo'lga o'xshamasmish, ko'proq qorong'i, zax tonnelga o'xshab ketarmish. Martino yuraveribdi, lekin tonnel tugamabdi. Juda tinka-madori qurib, oyoqlarini ko'tarolmay qolibdi. Endi orqaga qaytmasa, bo'lmas deb o'ylabdi. To'satdan qayoqdandir it paydo bo'lib qolibdi va Martinoni boshlab ketibdi. Juda ko'p yo'l yurishganidan so'ng yo'l tugab, temir darvozaga yetib kelishibdi	6

77.	Saroyda kim yashar ekan?	Go'zal, quvnoq, sho'x sinyora	6
78.	Saroyni ta'riflang	Saroyda xona, zal, bo'lmalar yuzdan oshiq. Har xonada zebziynat qimmatbaho buyumlar tiqilib yotganmish. Xuddi uyqudagi malika yoki butun umri befoyda boyliklarini deb so'lib, adoyi tamom bo'lgan o'lmas Kashcheyning afsonaviy qasriga o'xshaydi. Bebeho olmos, qimmatbaho toshlar, oltin-u kumush behisob	6
79.	Martinoni uyiga qanday kuzatishdi?	Kareta oltin-u qimmatbaho toshlarga to'lib-toshib yotganmish. O'qigan it otlarni ustalik bilan boshqarardi. Martinoni uyiga kelgach, izvoshchi it karetdan hamma boyliklarni yerga tushirdi-da, hurmat-ehtirom yuzasidan dumini ikki marta likillatdi-yu, karetaga o'tirib jo'nab qoldi	6
80.	Martinoning sarguzash-tidan so'ng odamlar bir necha bor o'sha yo'lga borishdi va qay holatda qaytib kelishdi?	Biroq barcha odamlar o'sha kuni kechquronoq horib-charchab, darg'azab bo'lishib, qup-quruq qaytib kelisharkan	6
81.	Nega boshqa odamlar xazinaga erisha olmadilar?	Chunki shunday xazinalar bor emishki, ular hamma mashaqqatlarni yengib o'tib, o'sha yerga birinchi bo'lib borgan odamgagina nasib etarkan	6

MUSTAQIL O'QISH UCHUN ASARLAR

«Sovg'a» hikoyasi

1.	«Sovg'a» hikoyasi muallifi...		O'lmas Umarbekov	L
2.	Hikoya qachon yozilgan?		1964-yil	L
3.	Hikoyaning asosiy qahramoni...		Shahodat xola	L
4.	Shahodat xolaning o'g'li...		Adhamjon	L
5.	Shahodat xolaning o'g'li qayerga ketgan?		O'qishga ketgan	L
6.	Pochtachining ismi...		Qoravoy	L
7.	Shahodat xolaning o'gli necha so'm pul yubordi?		15 so'm	L
8.	Shahodat xola pulni qayerdan oldi?	Pochtadan oldi (Maqtanchoq dugonalariga – kampirlarga o'g'lining pul yuborganini ko'rsatgisi keldi, A'lobush xola ham pulni doim pochtadan oladi)		L
9.	– Sobirjonimni aytmaysizmi, tunov kuni xatida, oyi, mandalinni posilka qilsam nima deysiz, deпти. Yo'q, dedim, tasadduq, yo'q, dedim. O'zing kiyaver, dedim. Maskopda yarashadi bunaqa kiyimlar, dedim. – Mandalini nima ekan, aylanay? – so'radi kulgidan o'zini zo'rg'a tiyib. – Nima bo'lardi, tasadduq, allambalo materiyal bo'lsa kerak-da! – Tasadduq! Sobirjoningizdan posilka keldi, – dedi u ayvonga chiqib va birdan kulib yubordi.		A'lobush xola va Shahodat xolaning	L

	– Ha, tinchlikmi? – so'radi xola. – Tinchlik, tasadduq, tinchlik!... – u kulgidan o'zini to'xtatolmay zo'rg'a gapirardi: – Maldalini tushmagur kiyimlik emas ekan, tasadduk, yeydigan narsa ekan, yeydigan! Nima ekan, deb sabrim chidamay po'shtada ochdim. Bundoq qarasam, maldalin! Oling, mazasini ko'ring, tasadduq. Dialogda kimlarning suhbatlari...		
10.	Shahodat xola quruqdan-quruq ketayotganidan tortindi. «Maqtangani kirgan ekan, deb o'ylamasin tag'in A'lobush!» deb orqasiga qaytdi v anima so'radi?	Bir qatim oq ip (lekin xola bir g'altak berdi)	L
11.	Shahodat xola o'g'lining pulini nima qildi?	Qoravoy pochta qarz so'ragan edi 5 so'mini berib yubordi, qolgan o'n so'mini taxini buzmasdan «Yusuf va Zulayho»ning o'rtasiga solib, tokchaga qo'yib qo'ydi	L
12.	Shahodat xola kimga qaysi yozuvda xat yozardi?	O'g'li arabchani bilmaydi. O'zining esa yangi alifbega uquvi yo'q. U sira o'g'lga xat yozmagan edi. Eriga yozar edi. Rahmatli Rahmonqul aka arabcha o'qishni bilardi. Innaykeyin, uning yozuvini yaxshi ko'rardi. «Shahodat, zezabarini xo'p keltirasan-da. Pulemyotday o'qiyman xatingni!» – derdi har yozganida.	L
13.	Shahodat xola kim bilan yashaydi?	Yolg'iz o'zi, turmush o'rtog'i Rahmonqul aka vafot etgan	L

14.	Shahodat xola oxirgi marta o'g'lidan xat olganiga qancha vaqt bo'ldi?	O'qib yurgan paytlarida tuzuk edi, haftada, juda bo'lmasa oyda bir yozib turardi. Ishga kirdi-yu, bedarak ketdi. Ammo ishga kirganda o'n besh so'm pul yubordi! Bunga ham bir yil bo'ldi	L
15.	Shahodat xolaning bolalarini maqtaydigan o'rtoqlari...	Qumri xola va A'lobush xola	L
16.	Xolposhsha va Sobirjon kimlarning farzandlari...	Xolposhsha Qumri xolaning, Sobirjon A'lobush xolaning	L
17.	Shahodat xola otin deb kimni aytadi?	Qumri xolani	L
18.	Valijon nechanchi sinfda o'qiydi?	3-«B» sinfda	L
19.	Valijon Shahodat xolaning oldiga nega keldi?	8-martga sovg'a berish maqsadida	L
20.	Qumri xola Valijondan nimani iltimos qildi?	O'g'liga xat yozib berishni	L
21.	Xatni pochta qutisiga kim tashladi?	Valijon	L
22.	Oradan bir hafta o'tgandan so'ng Shahodat xolaning o'g'lidan xat keldi. Xatni kim yozgan edi?	Valijon	L
23.	Maktubning soxtaligini kim bilib qoldi?	Pochtachi, u Shahodat xolaga aytmadi, lekin xatni kim yozganini ham bilmadi	L
24.	Valijon nega Shahodat xolaning o'g'li nomidan xat yozdi?	Shahodat xola-ni xursand qilish uchun, bu Shahodat xolaga 8-mart sovg'asi edi	L

«Dasht-u dalalarda» hikoyasi

1.	«Dasht-u dalalarda» hikoyasining muallifi...	Murod Muhammad Do'st	L
----	--	----------------------	---

2.	Polvonning kasbi...	Podachi	L
3.	Polvonning xotini...	Xadicha	L
4.	Polvonning xotini haqida kim tuhmat qildi?	Salim saqich (Sen bu yoqda ichib yurasan, xotinchang Sho'rquduqqa bir oylab o'tlagani ketadi!.. Sen bu yoqda, u naryoqda... Enasinikida o'sma qo'yib o'tiribdi, deb o'ylaysanmi!..)	L
5.	Polvon xotini Xadichaning pokligiga ishondimi?	Xadicha qasam ichdi, qizini, enasini, xudoning o'zini guvoh qildi. Lekin Polvon ishonmadi (Buzuq desa, buzuqligiga ishonmaydi, tuzuk desa, erta bahorda Sho'rquduqqa ketib, rosa ikki hafta o'sha yoqda qolgani rost. «Sattorqulning xotini tug'ibdi», degan edi. Bunisini Polvonning o'zi ham bilardi. Tojik qiz – Sattorqulning xotini bo'shagani rost)	L
6.	Polvon kim bilan qoldi?	Polvon yolg'iz qoldi, oldida iti Qorato'y (Xadicha va to'rt yashar qizi Chaman uni tashlab Sho'rquduqqa ketishdi)	L
7.	Polvondan kim xabar olib turardi?	Singlisi Adolat	L
8.	Polvonning cho'pon sherigi kim?	Sherigi Hasanboy kamgaproq odam, bir marta uylanib, yil o'tmay ajrashgan	L
9.	Xotin-xalaj nima sababdan: «Mana senga, Oybuvi, mana senga kuyovning zo'ri», – deyishdi?	«Chimildiqda ikkita ayol kelinning etagidan bosib turgan, bittasi – Xadichaning o'rtancha ammasi, shunchaki etakdan bosmay, naq taqimiga qistirgan. Polvon unda yosh edi, birmuncha sho'xligi ham bor, kishibilmas	L

		timirskilanib turib, Xadichani qo'ltig'idan shartta ko'tardi. Amma g'aflatda qoldi, kapadek bo'lib ag'darilib tushgan»i uchun	
10.	«Senga Xatcha hayf, Polvon, o'zimizdan ortib qolgani yo'q edi, qulog'ini tishlab qo'yuvdik, haliyam tashlab ketaber!...» – degan qahramon...	Sho'rqu-duqlik bittasi	L
11.	«Nokas sho'rquduqlik, mening aybim nima? Chimildiqa kirgan menmi?!» G'uchchi bechora yilqichi chol nega bu gaplarni aytdi?	Sho'rqu-duqliklar cholga tosh otgani uchun	L
12.	«Er-yor-yoron-ey!» degan qo'shiqni kimlar aytishdi?	«Galatepada bunday qo'shiq rasm emasdi. Uni Sho'rquduqdan qo'shilib chiqqan kelinning xeshlari boshladi».	L
13.	Kelinni Sho'rquduqdan Qayerga olib ketishdi?	Galatepaga	L
14.	Musht yeganda yig'lama-gan ayol qachon yig'ladi?	Xadicha darvozaga yetganda chidab turolmadi, qizchasi Chamanni qo'lidan sudrab chiqdi: «Ma, muniyam obket, pishirib yeysanmi, isqotingga qo'yasanmi!...» Buni eshitib yomon bo'shashdi, ko'ziga yosh oldi: «Haq, falak! – dedi. – Mayli, ketsam ketayin, beqadr bo'ldim, mayli xudodan toping». Shu gapni aytdi-yu qizini yetakladi-ketdi.	L
15.	Polvon kimning kiyimlarini oshpichoq bilan qiymaladi?	Notavonligini endi sezdi, alarnidan xotini bechoraning uyda qolgan kiyim-kechagini hovliga olib chiqib, oshpichoq bilan qiymaladi, kultepaga eltib ko'mdi. Yo'q, bu bilan ham tinchimadi	L

16.	Polvon kimdan alamini olmoqchi bo'ldi? Salim saqichning uyida qanday voqea bo'ldi?	«Salim hovli o'rtasida sandal qo'yib, oldida mag'zava to'la tog'ora, bir parcha pishiq g'isht bilan tovonining emini qirtishlab o'tiribdi. Polvon tog'orani bir tepib ag'dardi, so'ng Salimning yoqasidan oldi. O'rtaga Mahfirat tushmaganda oxiri yomon bo'lardi. Salim uning qo'lidan yulqinib uyga chopdi, zum o'tmay, otasidan qolgan qo'shtig'ni ko'tarib chiqib, Polvonga o'qtaldi: «Ket, bo'lmasam otaman! Mahfirat miltiqqa ko'kragini tutdi: «Avval meni otasan!..» Polvon uni chetlatdi: «Qo'y, singlim, ering hazillashyapti». Yo'q, xotin aytganidan qolmadi, eridan miltiqni yulqib olib, hamsoyaning hovlisiga otdi. Polvon boshqa musht ko'tarmadi, g'azabini ichiga yutib, tashqari chiqdi»	L
17.	Kim firibgarlik qilib Nizomboy militsioner-ning uyiga bordi?	«Hayal o'tmay, ortidan Salim saqich ham chiqib keldi, qachon yirtib ulgurgan bo'lsa ham, egnidagi kiyimning butuni yo'q, yenglari- yu ishtonining baloqlarigacha ro'dapoday osilib yotibdi, boshidan tuproq sochganmi, aft-basharasining kulga yumalagan toyxardan farqi kam, chiqqa solib Nizomboy milisaning uyiga jo'nadi. Polvonning xayoli qochdi: bu nomard boshini yorishdan ham toymaydi! E, opketsa, opketar, nima, ortingda yig'lab qoladiganing bormi! Mayli, oxirigacha nomardlik qilaversin, Nizomboyga chaqadimi, boshqa qiladimi, mayli, shu nomardning ham xusuri qonsin!..»	L

18.	Polvon o'zi keyingi paytlar kim bilan osh-nachilikni bas qilmoqchi edi?	Salim saqich bilan oshnachilikni bas qilmoqchi edi. Bir-ikki bor atay so'kishgani chog'lanib bordi. «Zora so'kishib qolsagu ora ochilib, yuzko'rmas bo'p ketsak», deb o'yladi. Yo'q, so'kish ham oson emas ekan, odamning yuzidan o'tishi qiyin bo'ldi	L
19.	Sil kasaliga uchrab qon tuflab yurgan qahramon...	Salim saqich	L
20.	Salim nima ish bilan shug'ullandadi?	«Salim Kattaqo'rg'ondan murch, saqich, hushtak, hatto erkak odam nomus qiladigan narsalargacha olib kelib sotardi. Keyin ana shu attorlikdan tushgan sarmoya bilan boshqa bir ishni kasb qildi. Kechqurunlari, qishloqda ismi do'kon yopilgan mahal, so'rab kelganga bir so'm ustamasi bilan aroq sotadi»	L
21.	«Muningiz (O'sarqul) bir Alpomish yigit, muni ko'rpachaga qanday ag'natamiz?» – degan qahramon...	Usta Xoliyor	L
22.	Nazar Maxsumning nevarasi...	O'sarqul	L
23.	Xotinini taloq qo'yishga Polvonni kim majburladi?	Nazar Maxsum	L

**Polvonning savollariga Nazar maxsum
qanday javob berdi?**

24.	– Kimga mo'ljal qilib boryapsiz, Maxsum buva?	– Mo'ljalim yo'q, Polvonboy, hech mo'ljalim yo'q, – deya Nazar Maxsum taysalladi, ko'zlarini olib qochdi. – O'rolni aytganday bo'lishuvdi, lekin men ko'nmadim, meniki bir savob...	L
-----	---	---	---

25.	– Savobingizning uyi kuysin, – dedi Polvon. – Vakolatimni qaytib bering!	– Ana, oling, Polvonboy, – dedi Nazar Maxsum aqli shoshibroq. – Ana, oling vakolatingizni, men bir savob ish, deb edim, mayli, o'zingiz borib ayting	L
26.	– Mo'ljalni xato olgan ekansiz, – dedi Polvon. – Qo'yadigan xotinim yo'q!	– Xo'p, xo'p, Polvonboy, bizniki tig'iz emas, hozir menga zug'um qilyapsiz, ertaga o'g'lim Sanaqulbek kelganda nima javob aytishingizniyam bir o'ylang.	L
27.	– Lekin siz ham bir o'ylang, O'rolga Sananing xotinini ob bering! – dedi Polvon. – Uyga qayting, Maxsum buva, Sho'rquduqqa keyinroq borasiz	Nazar Maxsum itoat qildi – toyxarini orqaga burdi. Polvon bedaga oralagan sigirlarni bir amallab to'da qildi-yu, ovloq bir kamarga qamab, o'zi Sho'rquduqqa jo'nadi	L
28.	– Obketay deb keluvdim, Xatcha, – degan gapiga xotini qanday javob berdi?	– O'ldirib qo'yasan, – dedi Xadicha. – Men-ku borarman, lekin sen tentak o'ldirib qo'yasan	L
29.	Xadichaning ukasi...	Sattorqul	L
30.	Sattorqulning uyida kim kimni urdi?	Sattorqul ham to'xtasa durust edi, ammo u to'g'ri bostirib keldi, musht ko'tardi, lekin ulgurmasdi, o'zi zarbdan yerga ag'darilib tushdi. Uni Polvon urdi	L
31.	Yegan mushti alam qilgan Sattorqul yarim yo'lda, adirdagi tuyaquduq yonida Polvonni quvib yetdi. Sattorqul kimlarni boshlab bordi?	Yolg'iz emas, qavatida yana ikki odam: biri – Ahmad shayton, unisi – yuqori labi kemtik, jikkakroq odam	L

32.	Sattorqul Polvondan nimani talab qildi?	«Xatchaning talog'ini aytasan!» – deb talab qildi	L
33.	Polvonni qay ahvolga solishdi?	Rosa tepishdi, qamchi bilan savalashdi	L
34.	Polvon sudralib-sudralib yurib Xadichani topdi. Ularning oxirgi suhbatlarini ayting	«Talog'imni aytdingizmi?» – dedi Xadicha. «Aytardim, Xatcha, – dedi Polvon. – Aytardim, lekin endi bo'lmaydi, ilojim yo'q, aytsam – qo'rqqoqqa chiqaman. Chidaysan endi, Xatcha...» «Boraymi? – deb so'radi Xadicha. – Urmaysizmi?...» Polvonning xo'rliigi keldi: «Seni urgan qo'l sinmaydimi, Xatcha!...»	L
35.	Hikoya qanday yakunlandi?	Ayolning yuziga tikilib, gumoniga tasdiq izladi. Lekin Xadichaning turgan-bitgani – yuz-u ko'zi, bo'yniga chirmashgan bilaklari, yoqasiga qadalgan bir qator sadaf tugmalarigacha iffatga yor, shubhaga zomin edi. U xotinini dast ko'tarib ketdi	L

«Beozor qushning qarg'ishi» hikoyasi

1.	Hikoya muallifi...	Xurshid Do'stmuhammad	L
2.	Hikoya qachon yozilgan?	1995-yil	L
3.	Sut-qatiq sotadigan qahramon...	Qadriya	L
4.	«Odam sut-qatiq ichaversa, qaymog'-u suzma yeyaversa badani shunchalik tiniq, musaffo bo'lib ketsa kerak-da.» deb savol qotgan, «Havasingiz kelsa, pulini to'lang-da, boshingizni ko'tarmay yeb-ichavering», deb yasama jiddiylashgan qahramonlar...	Fozilbek va Qadriya	L

5.	«Keltirgan narsasini pullashdan bo'lak orzu-havasi bo'lmagan ayollardan ko'ra muqaddasroq ayolsan, Qadriya!..» – degan qahramon...	Fozilbek	L
6.	«Uchayotganini emas, uyasida qo'nib turganini?.. Biron lahza tinim bilmaydigan, vijirlashdan charchamaydigan qushcha qo'nib uxlayotganida shu qadar muloyimlashadiki, yuvvosh, ma'sum, beozor tortadiki... bechoraga o'xshab qoladi... Qanotining sirti tim-m qora baxmal... kallasi qizg'ish, taqir baxmal... tomog'i oppoq shoyi!.. Ko'zlari qop-qora munchoq deysan!.. Tomosha qilib turib, ilohiy qushligiga ishonib qolasan...» Qaysi qush ta'riflanmoqda?	Qaldirg'och	L
7.	«Biznikiga qaldirg'och sira uya qurmagan... Sotilmay qolgan qaymog'-u qatig'ingga o'zim pul to'layman, hammasiga. Aytib beraqol!..» – deb Fozil Qadriyadan nimani so'radi?	Bolaligidagi bir voqeani	L
8.	O'sha paytda Qadriya necha yosh edi?	Maktabga chiqadigan yili	L
9.	«Uyimizda biron yig'in bo'lsa, mehmon-izlom kelsa negadir dadam bilan onamning oralaridan muqarrar ola mushuk o'tmay qo'ymas edi», – deb kim eslaydi?	Qadriya	L
10.	Zulfiya opasini uzatishganiga necha kun bo'lgan?	Hali yigirma kun ham bo'lmagan...	L
11.	Zulfiyaning ukasi...	Umid	L
12.	Qadriyaning onasining birovlardan norozilangandagi eng og'ir so'zi...	«Bemaza» degan bo'lardi. (Demak, ukamning qaldirg'ochni haydagani	L

		yengil gunoh, «bemaza» degan so'zlari shunchaki jo'n tanbeh emas edi)	
13.	Onasining hayhaylashiga qaramay qaldirg'ochning uyini kim buzib yubordi?	Qadriyaning otasi	L
14.	«Beozor qushning qarg'ishi uradi», – degan qahramon...	Qadriyaning onasi	L
15.	Zulfiya opasining uyi qachon buzilib ketdi?	Uch oydan so'ng	L

«Ko'k eshik» hikoyasi

1.	«Ko'k eshik» hikoyasi muallifi...	Erkin A'zamov	L
2.	Talaba yigitlar – hikoya qahramoni va o'rtog'i Hamid qayerda yashashar edi?	Bir kam- pирnikida ijarada	L
3.	Kampir kimi bilan yashar edi?	Torgina hovlida kampir yolg'iz, faqirona kun kechiradi. Qo'shnisiga tushgan qizi oilasi bilan andarmon, qo'li tekkan mahaldagina kirib turadi. Kampirning qizidan keyingi yagona o'g'li daydi chiqqan, onasiga qarashmay, xabar ham olmay qo'ygan; harbiydan qaytgach, bir beva ayolga uylanib allaqayerda yasharmish.	L
4.	Yigitlar nega yotoqxona- da turishmadi?	Yotoqxona shovqini ularga malol keldi	L
5.	Kampirning uyida kimlar ijarada turadi?	Darvozadan kirganda tomiga qora qog'oz yopilgan ko'rimsizgina ikki uy, bir dahliz. Zax bosgan, qorong'i dahlizdan chapdagi xonada kampir, o'ngdagsida talaba yigitlar turadi, tut tagidagi bostirmasimon hujrada Bo'riboy aka istiqomat qiladi	L

6.	O'ttizlarni qoralagan qo'shni kampirning o'g'li, akasi bilan murosa qilolmay uyidan arazlab, so'qqabosh yashaydigan odam...	Bo'riboy aka	L
7.	Bo'riboy qaysi jurnalni sonma-son o'qiydi?	«Vokrug sveta»ni	L
8.	«O'ninchi lampa yorug'ida boshini qashlab, qo'lida qizil qalam, gazeta titadi. Yurganda ham uning qo'lidan gazeta tushmaydi, qo'ltig'ida, albatta, jurnal bo'ladi. O'zi qurilishda oddiy ishchi-yu, hamisha oq ko'ylak, bo'yinbog', shlyapada yurishi, muomalasi ziyoli kishilarni eslatadi. U goho ichib kelib, hovlini boshiga ko'targudek o'kirib yig'laydi; akasining sirlarini bilishini, bir kunmas-bir kun uni fosh qilajagini aytadi, bo'ralab so'kadi. Keyin ishkom tagidagi chorpoyaga o'tirgancha hasratga tushadi Mana, o'zim ham... Baxtimni tortib oldi. Nomardlar! Men hali ularga ko'rsatib qo'yaman! Ha! Ilmiy ishlarim qolib ketdi...» «Eshitishimizcha, bu devonatabiat odamni tole qisgan, suyгани kuydirib ketgan ekan. «Ilmiy ish» degani esa bir paytlardagi orzusi bo'lsa kerak. U mudom nimadandir xunob, nimadandir shikasta. Nimadanligini biz ham bilmaymiz, o'zi ham». Parchada kim tasvirlangan?	Bo'rivoy	L
9.	Yigitlar kampirning uyida asosan nimadan qiynalishadi?	Uyning sovuqligidan	L

10.	Aylanma zinadan chiqilar ekan... Oynaband ravoncha, keyin devorlari-ga rasm solingan serhasham xona. Ungurda sakrab yurgan hurkak ohu bolalari tasviri Hamidga, ayniqsa, ma'qul tushdi: qishlog'imizni, uni qurshagan tog'larni eslatgan bo'lsa kerak». Parchada kimning uyi tasvirlangan?	Yigitlarning tanishlari turadigan ijara uy	L
11.	«Xona devorlarini tog' ungurida o'ynab yurgan ohular emas, seryom-g'ir kelgan bulturgi bahorning tomdan sizib o'tgan chakka dog'lari «beza-gan». Yagona derazasi tirqishlarida chilla shamoli bemalol daydigan, ili-tuvsiz bu uyda yashovchilar galma-gal tumovlab turadi» Parchada qaysi uy tasvirlangan?	Hikoya qahramoni va Hamidning ijara uyi	L
12.	Hamid va o'rtog'i nima uchun kampirning uyidan ketmoqchi bo'lishdi?	Tanishlarining ijara uyiga havas qilib	L
13.	Hamid Bo'riboy akaga qanday laqab qo'ygan edi?	«Musofir» deb	L
14.	Bo'rivoy nima uchun kampirnikidan ketarkan?	Uylanib, boshqa joyda yasharkan	L
15.	«U g'irt mast, oyog'ida turolmas edi. «Kim qo'ydi sanlarni bu yerga? Kimsanlar o'zi? Bu mani uyim, ha! Hech kimning haqi yo'q, ha. Oyim qani? Oyimni topib berlaring! Tez bo'l, hozir!.. Bular kim? Kim qo'ydi bularni? Sizga pul kerakmi, a, ayting, pul kerakmi? Mana, mana!..» – degan qahramon...	Kampirning o'g'li	L

16.	«Sherigingiz tupoy ekan-ku? Daniyaning qirolichasi kimligini bilmaydi-ya! Oliy maktabda o'qiy turib...» Bo'rivoy kimni haqorat qildi?	Hamidni	L
17.	Talaba yigitlar ko'-chib o'tishgan yangi uy xo'jayinining talablari...	«Pulini xotindan eshitgandirsizlar? Aytib qo'yay, har oyning boshida to'lashinglarga to'g'ri keladi. Soat to'qqizdan keyin darvoza berk bo'ladi. Buniyam hisobga ollaring, xo'pmi? Rubobinglar ham bor ekan. Buniyam vaqti-vaqti bilan, a? (Menga-ku bari bir, seminarga tayyorlanish o'rninga Hamid ba'zan ermakka ting'irlatib o'tiradi) Tag'in har qanaqa oshna-og'aynini boshlab kelish ham yo'q. Keyin siz, uka, mo'ylovniyam, a?.. To'g'ri kelmaydi, mahallachilik. Chiroq masalasi... soat o'n ikkigacha. Keyin gaz, suv, kran masalalari muhokamasi bo'ldi»	L
18.	Talaba yigitlar nima sababdan yana yangi uy qidirib qolishdi?	Uy egasining shartlari yoqmagani uchun (kampirni qadriga yetmaganliklari uchun o'kinishdi)	L
19.	«Oxiri... eski uylariga yaqinroq joydagi naqshindor darvozadan xizmatchiga o'xshash bir ayol chiqdi: – Muyulishdan shundoq o'tsanglar... – «Zuhra kampirning uyi», desanglar, ko'rsatishadi. Ko'k eshik. O'ziyam bir kampirjonda lekin. Bir-ikkita bola turgan ekan. Kechami, oldingi kunmi, yotoqxonaga ko'chib ketishibdi. Kampir sho'rlik yig'lab o'tirganmish o'shalarining orqasidan. «Halima opa aytdi», desanglar, yo'q demas...» – deb ayol qaysi uyni ko'rsatdi?	Halima opa o'zlari ko'z yumib ham topa oladigan Zuhra kampirning – ya'ni o'zlari avval turgan uylarini ko'rsatdi.	L

20.	Zuhra kampir uyining eshigi...	Ko'k eshik	L
21.	Yigitlarning oxirgi iqrori...	«Insof bilan o'ylab qaralsa, – deya xo'rsindi Hamid, – o'zimizdan o'tgan, jo'ra. Uyning u yoq-bu yog'ini tuzatib, pechka- mechka qo'ysak...»	L
22.	Zuhra kampir bolalarning qaytib kelganidan xursand bo'ldimi?	«Kampir Hamidning bo'yniga osilgancha o'tirardi... ostonada...»	L
23.	Hikoya so'ngida xulosa o'rnida qaysi o'zbek xalq maqolini keltirish mumkin?	Birni ko'rib fikr qil, birni ko'rib, shukur qil	L

«Yo, Jamshid»

1.	Hikoya muallifi...	Xayriddin Sultonov	L
2.	Hikoya qachon yozilgan?	1981-yilda	L
3.	Hikoya epigrafi...	«Rabbim!» de, Mariya! Valentin Rasputin	L
4.	Kampirning farzandlari...	Islomboy, O'rinboy	L
5.	O'rinboyning xotini...	Anzirat	L
6.	Islomboyning xotini...	Ruxsor	L
7.	Kampir o'g'liga nima sababdan O'rinboy deb ism qo'ygan?	O'rinboy degan og'asining o'rmini bosar deb	L
8.	O'rinboy qimorda qancha yutqizib qo'ydi?	Yigirma ming	L
9.	«Qayerdadir qulog'iga chalingan gaplar esiga tushdi: agar yutqazgan odam pulni to'layolmasa, xotinini olib borib berarkan. Uning ich-ichidan titroq yig'i xuruj qilib kela boshladi: «Sho'rim qurib...» Bu gaplar kimning ko'ngliga keldi?	Anziratning	L

10.	O'rinboy qimorda yutqazgan pulini qanday qilib to'lamoqchi bo'ldi?	Uyini sotib. «Soat o'ngacha olib bormasam, meni o'ldirishadi», – dedi	L
-----	--	---	---

**O'rinboy akasining savollariga
qanday javob qaytardi?**

11.	E, buncha talmovsiray-san?! Yo bira to'la es-hushingdan ham ayrilganmisan? Xo'p, uyniyam sotarsan, keyin nima qilasan, deyapman? Qish chillada bir etak churvaqang bilan qayerga sig'asan?	O'rinboy akasining jahlidan qolishmaydigan bir g'azab bilan javob qildi: Yuraging chiqmasin, haliyam senikiga bormayman, qo'rqma.	L
12.	Mana shu-da! – Islomboy qarsillatib xontaxtaga urdi. – Ham g'arlik, ham peshgirlik, degani shu-da! Qilar ishni qilib qo'yib, nega yana o'rkachlaysan, muttaham!	Muttahamlik qilib bironing xotinini qo'yniga kirganim yo'q, bildingmi! Islomboy sezilar-sezilmas qizardi (Bu – uning faqat ukasigina biladigan yoshlik gunohiga zaharolud sha'ma edi)	L
13.	Qimorda yutqizilgan qarzni to'lashga qarindoshlardan kimlar yig'ilishdi?	Islomboy, Salomat amma, amakilarning kichigi – Zarif nayza, kattasi – to'tiburun Orif baqiroq	L

Quyidagi fikrlar qaysi qahramonlarga taalluqli?

14.	– Anuv qorang o'chgur Toji gumbazda ozgina duxobam bor edi, qora terga tushib borsam, «quda chaqiriq»qa ketib qolibdi, pes!	Salomat amma	L
-----	---	--------------	---

15.	– Voy, yashshamagur! – dedi soniga shapatilab. – Bir qop pul-a, uvoli tutmaydimi, juvonmarg?!	Salomat amma	L
16.	– Jiyan, mendan xoh xafa bo'l, xoh xafa bo'lma, lekin, mana, hammangning oldingda aytaman, bu ishing – qip-qizil ahmoqlik! Shu la'natini o'ynamasang, xotining taloq tushadimi, a?	Orif baqiroq	L
17.	– Shunisiga kuyib ketaman-da, amaki! Nimasiga o'ynaydi bu badbax! Nima baraka topasan shuni o'ynab, deng!	Islomboy	L
18.	– Sotib bo'pti! Sotib bo'pti uyni! Bekorginalarni aytibsan! Ota-buvamizdan qolgan bu hovli! Senga qimorga boy bergin, deb berib qo'yganimiz yo'q muni! Qayerdan topib to'lasang, to'layver, qani, hovliga tekkaningni ko'raychi! Bir tiyinlik haqqing yo'q, hovli onangning mahriga tushgan!	Salomat amma	L
19.	– O'ligim shu hovlidan chiqsa, devdim	Kampir	L
20.	– E, akillayveradi-da, kennoyi! Hovliga siz xo'jayin. Sizga hech kim xo'jayin emas!.. Yutqazishni bilgan errayim to'lashniyam o'ylasin, sizga nima! E, sadqayi ko'z yoshingiz-a... Nima «amma»? Nima «amma»?! Ho', amming o'lib, ammasiz qol!	Salomat amma	L
21.	– Har balo bo'lgandayam, shu yomon jiyan – jigarimiz. Ho'kizning shoxiga ursang, tuyog'i zirqiraydi. Hozir buni har qancha so'kib-	Zarif nayza	L

	so'zlagandan tariqcha naf yo'q. Qani, nima qilamiz, shundan gapiringlar. To'g'rimi, kennoyi?		
22.	– Qirqqa kirding, uka, qirqqa! Yerdan qor ketgandan qor tushguncha tuproq tirnab dunyo ortirsang-u, nahot, oborib daryoga oqizsang!	Orif baqiroq	L
23.	– E, aka, bu gaplardan foyda yo'q dedim-ku. Bo'ladigan ishni aytinglar. Bu sho'rlikning hozir ming joyiga pichoq ursangiz, bir tomchi qon chiqmaydi-yu, nima qilamiz hadeb ezg'ilayverib? Nima deysan, Islomboy?	Zarif nayza	L
24.	– Olmaydi o'n beshtaga (uyni)! O'n ikkitaga olsayam katta gap. O'tkan juma To' ra cho'tir ning hayhotdek hovlisi o'n to'rttaga savdo bo'ldi-yu!	Zarif nayza	L
25.	– Ukam oshiq otayotganda menga maslahat solgan emas! O'zi pishirgan osh, o'zi aylanib-o'rgilib ichaversin!	Salomat amma	L
26.	– Odamlar savob uchun ko'prik soladi, yetim boqadi...	Orif baqiroq	L
27.	– E, buni sekinroq aytasizmi, aka. Kecha namozda domla aytdi: umr bo'yi boshi sajdaga tegmagan bir yigit bor ekan. Shu bir kuni ko'chadan o'tib ketayotib mundoq yoniga qarasa, bir devorning teshigidan ichkarida zino qilayotgan erkak bilan ayol ko'rinib qolibdi. Shartta qo'liga bitta kesak bilan bir changal loy olib, teshikni suvab tashlabdi. Shu yigit keyin o'lganda	Zarif nayza	L

	jannati bo'lgan ekan, Sababki, birovning aybini bekitgan ekan. Albatta, xudoyimning dargohi keng. Lekin zino qilgan, birovning haqini yegan, qimor o'ynagan odam do'zaxi bo'lar ekan. Mayli, mana, axir, ko'plashib... Lokin, men bitta gapni ochiq aytaman: O'rinboy shu qilig'ini tashlaydigan bo'lsa, mayli, qo'ldan kelgancha qarashib yuborarmiz. Illo-billo, yo'q, deydigan bo'lsa...		
28.	– Xayrli ishga qancha himmat qilsang ham oz-ku, lekin... Hay, mayli, uyoq-buyoqni qoqishtirib uch ming amallab berarmiz	Orif baqiroq	L
29.	– Xo'p, aka, uch ming... Bu, hammamiznikiyam qarz, O'rinboy shu falokatlardan eson-omon qutulib olsa, yeb ketmaydi, albatta. Xo'sh, men... Yozda uzumning pulidan bir yarim ming qolgan edi, sakson kilocha toza mayizim bor, xo'sh, uning ustidan ham bitta-yarimtadan ikki ming ko'tarib tursam bo'ladi. Juma vavaqdayam ming so'mim bor, bultur olgan, ertaga so'rattiraman	Zarif nayza	L
30.	– Qolgani o'limlik bo'lar, desam, bu yashshamagur kuyov Nasibaniyam yo'ldan uribdi, er-xotin kunora kelib: «Moshina olib berasiz», deb hiqillaydi. Bitta-yu bitta qiz, tinib-tinchib ketishini o'ylab... Ukamning boshiga mundoq ish tushib turganda, moshinaga balo bormi! Oxir-oqibati bari bir kuyov-da, kuyov – yov, o'g'il bo'larmidi menga!	Salomat amma	L

31.	– Ha, jigar – jigar, digar – digar! Mayli, besh ming so'm meni tanim- dan, azonda opkelib beraman!	Salomat amma	L
32.	– Yetti yarim ming-u besh ming – o'n ikki ming	Zarif nayza	L
33.	– Meni to'rt tangayam beroladigan qudratim yo'q	Islomboy	L
34.	– Xudo urdi-ketdi, uyat-e! Shuncha- lik o'lar joydamisan! Kimsan usta Islomboy, qadaming pul-a!	Salomat amma	L
35.	– Hamma sizga o'xshab chayqovning o'rdagimi, amma!	Islomboy	L
36.	– Voy, ta'na qilmang, Islomboyvachcha! G'arlik uyat, o'g'rilik uyat, tirikchilik ayb emas!	Salomat amma	L
37.	– Qurbim yetmaydi, amaki. Qurbim yetsa, nahot, jigarimdan ayasam? Xabaringiz bor, kichkina qizimni fotiha qilib qo'yganman. Qudam hech hol-jonimga qo'ymayotibdi. «Ko'klam chiqsin», desam ham ko'nmayotibdi. Qiz uzatishning o'zi bo'lmasa...	Islomboy	L
38.	– Hoy, betavfiq, miyangni yeganmisan? Ukangni so'yib ketay deb turibdi-ku, to'yingni gapirasan-a, toshmehr! Qizing biron yil sabr qilib turar, ersirab ketmas juda!	Salomat amma	L
39.	– Nega meni qiynayverasiz, amaki?! Nega mundoq holi kunimni so'ramasdan, hammangiz har tarafdan talayverasiz? Birortangiz bilmaysiz, ko'rgan kunim itnikidan battar, axir! Mana, ukam bir kecha- da yigirma ming boy berib kepti.	Islomboy	L

	Yigirma ming! Yoshim qirq beshga chiqdi, lekin shu paytgacha xotinimdan beso'roq bir so'm sarf qilolmayman, bilasizlarmi shuni?! Shu paytgacha buni inson zotiga aytgan emasman! Men ukamga bugun bir so'm opkelib beray – ertaga uyimda qiyomat!		
40.	«Xotiningni sotib bo'lsa ham qutulding-a, eh, rasvo!»	O'rinboy shunday deb o'yladi	L
41.	– Hali shu ahvolda erkakman, deb do'ppi kiyib yuribman, degin? Xotindan xarob bo'lib yurgan ekansan, ro'mol o'rab qo'ya qolgin edi birato'las!	Salomat amma	L
42.	– Amma. Oltmishga kirdingizmi? Dunyoga tovuqfahm bilan kelib, tovuqfahm bilan ketar ekansiz-da! Hadeb menga pisqon uchirguncha, suyuk jiyaningizga bir og'iz nasihat qilsangiz bo'lmaydimi? Shu xunasa qimor o'ynamasa, bu g'avg'olar yo'q edi	Islomboy	L
43.	– O'ynagan bo'lsa, ajab qipti! Xo'p qipti! Buniyam erkak o'ynaydi, qani, xotin o'ynab ko'rsin-chi!	Salomat amma	L
44.	– Amma! – dedi hirqirab. – Yo siz keting, yo men ketaman! Xudo haqqi, keting, ko'zimga ko'rinmang, bir balo qilib qo'ymasimdan!	Islomboy	L
45.	– Voy, xudoyim-ey! – deya qahqaha urdi. – Ruxsor chillashirga kuching yetmagan, menga yo'l bo'lsin!	Salomat amma	L

46.	– E, battar bo'lsin! Xudo urdi-ketdi, bir qorindan tushgan jigar-a! Mayli, hech tashvish qilma, akang bo'lmasa, mana, men – amming bor! Yetsa – molim, yetmasa – jonim! E, yig'lamang, kennoyi, sadqayi ko'z yoshingiz-a! O'limliksiz qolsam ham mayli, yurt-u el to'rt gaz kafan topib ko'mar. Ertaga siz o'lsangiz: «Voy, onam», deyishgayam yaramas ekan bu toshbag'ir! Aka, qancha yetmayotuvdi?.. Bo'pti, ertalab men uydan olib beraman! Voy, aka bo'l-may go'rga borgur, to'ng'izdan to'q-a!	Salomat amma	L
47.	O'rinboy 20 mingni qimorbozlarga olib borib berdimi?	Ertalab ko'zlari qizargan O'rinboy uyidan sudralib chiqdi- da, to'g'ri kechagi joyga yo'l oldi. To'rda yag'rindor bir kishi maykachan bo'lib ko'k duxoba bolishga yonboshlab yotar, dasturxon yonida ikkita yigit mastava ichib o'tirar edi. – Mana, olib qo'ying, – dedi O'rinboy va qo'ynidan qora ro'molga o'ralgan tugunchak chiqarib, ko'rpachaga tashladi Uning oldiga bir kosa mastava surib qo'yishdi. Ro'parasida o'tirgan xoldor yigit piyolaga aroq to'ldirib uzatdi. O'rinboy indamay simirib, bir parrak sho'r bodring tishladi	L
48.	Qimorbozlar O'rinboyga yana qimor o'ynashni taklif qilishdi. O'rin- boy qanday javob berdi?	«Qani endi, hozir, shu lahza, shu daqiqa qo'lida dasta-dasta pul bo'lsa-yu to'g'ri akasining uyiga bostirib borsa, qo'ynidan dasta-dasta pul olib oldiga tashlasa, bo'zraygan yuziga dasta- dasta pul bilan bir tushirib: «Pul topiladi!»	L

		desa-yu jismi jahonini yondirayotgan alangai otashdan qutulsa! Qasos, lazzatli qasos!.. Birdan u o'zini idora qilolmay qoldi: qo'llari bo'ysunmay olg'a cho'zildi, qaynoq qon vijir-vijir to'lqin urib, tomirlari bo'ylab yugura ketdi. Oshiqni kaftiga olib mahkam changalladi, nafasini ichiga yutib, ko'zlarini chirt yumdi: – Yo, Jamshid! – deb qimor o'yinini boshlab yubordi»	
49.	Qaysi hikoya qahramonlarining deyarli hammasining laqabi bor?	«Yo, Jamshid» hikoyasining	L
50.	Hikoyadagi xotinidan qo'rqadigan qahramon...	Islomboy	L
51.	Bir necha marta qasam ichib, va'dasiga vafo qilmagan, bir necha marta tavba qilib burniga suv kirmagan qahramon...	O'rinboy	L

«Hisomiddin al-Yog'iy» Tarixiy hikoya

1.	«Hisomiddin al-Yog'iy hikoyasining muallifi...	Shoyim Bo'tayev	L
2.	Hikoya qanday boshlanadi?	Qish chillasi oyoqlandi. Sovuq zabtiga oldi.	L
3.	«...Ayvonida tirik jon ko'rinmasdi, uzoq-yovuqdan oqib kelishgan namozxonlar o'zlarini ichkariga olishgan. Besh-olti yuz namozxonni bemaol sig'dira oladigan bu binoni har biriga duradgorlar tomonidan oylab ishlov berilgan o'n ikki yog'och ustun o'z kiftida tutib turardi.	Masjid	L

	Bu ustunlarda o'n ikki mamlakatning san'atini, urf-udumini ko'rish, didini payqash mumkin edi. O'n ikki mamlakatdan kelishgan ustalar o'zlarining bor hunarlarini yog'ochlarga muhrlagandilar. Endi ular oddiy yog'och emas, balki binoning ko'rkiga ko'rk, salobatiga salobat bag'ishlab turgan yuksak san'at namunalari edi». Parchada tasvirlangan joy...		
4.	Mehrob oldida egnida janda qabo, boshida rangi o'ngib ketgan kalonsuvo darveshlar darveshi, shayxlar shayxi sukut saqlab turardi. Bu qahramon kim?	Hisomiddin al-Yog'iy	L
5.	Shayx Hisomiddin al-Yog'iy necha yosh?	Yetmishlardan oshgan	L
6.	«Xitoy, Hindiston, Iroq podsholiklari va o'zbek mulki orasidan musti mustahkam o'rin olgan Movarounnahr sultoni qo'shinining hisobsizligi-yu yovqurligi, sarhadlarining poyonsizligi-yu ilkidagi zaminning jannatmakonligi, ahli raiyatning farovonligi-yu ular orasida adolatni qaror toptirganligi tufayli yengilmas va qudratli deb nom olgan edi. Shu bois, nainki chegaralari tutash mamlakatlarga, balki, uzoq-uzoqlarga – ummon osha, tog'lar osha dong'i ketgan edi». Parchada qaysi qahramon tasvirlangan?	Sulton Alouddin Tarmashirin	L
7.	Bir juma kunida namoz boshlanishiga sanoqli daqiqalar qoldi, namozxonlar nega tashvishlana boshladilar?	Gap shundaki, hamon ulug' sulton Alouddin Tarmashirindan darak yo'q edi. Necha yildirki, sulton juma namozini shu masjidda o'qiydi.	L

8.	Maqsura...	Mehrob yonida alohida ajratilgan o'rin, davlat boshliqlari namoz o'qigan	L
9.	«Eshikka yaqin o'tirgan, ko'rinishidan-da, kiyinishidan-da bu yerlikka o'xshamagan o'ttiz-o'ttiz besh yoshlardagi o'rta bo'y, katta-katta ko'zlaridan mug'ombirlikka qorishiq aql porlab turgan kishi... Uning yo'lga chiqqaniga o'n yillardan oshib ketdi. E-he, bu vaqt ichida nimalarni ko'rmadi-yu! Olim-u devona, boyyu faqir, dono-yu nodon, kamtar-u muttaha, pastkash-u olijanob, xasis-u saxiy zotlarning betinim oqimidan misli ummondek to'liqlanib yotgan shaharlardan tortib tahqirlangan odamlari johillikka, yolg'on da'volarga, munkirlikka yuz tutganliklaridan yerparchin qilingan ellargacha u ko'rdi». Parchada qaysi qahrampn tasvirlangan?	Bu odam yurtma-yurt, sarhadma-sarhad kezib yurgan marokashlik sayyoh edi	L
10.	«Odamzod misli hasharot, deya o'yladi. Ammo, uni yuksaltirguvchi birgina narsa bor, deyishadi», – degan qahrampn...	Marokashlik sayyoh	L
11.	Marokashlik sayyoh bu yerda kimlar bilan tanishdi?	Avval Shayx Hasan va Hisomiddin al-Yog'iy bilan	L
12.	Lahza ichida dunyoni bir necha marta kezib chiqa olgulik karomatga ega ikkala shayx nimani tan olishdi?	Marokashlik sayyoh ham olamni faqat oyoq bilan aylanib yurmaganini sirdan bo'lmasa-da, ichdan tan olishdi	L

13.	Shayxlar marokashlik sayyohni sulton bilan tanishtirdilar. Sayyohda nimaga mehr uyg'ondi?	Sulton so'zlagan tilga, o'zi ham har kuni so'z boyligini oshirib bordi	L
14.	Sayyoh hamisha shu masjidga kelib namoz o'qir, ayniqsa, nimani berilib tinglardi?	Hisomiddin al-Yog'iyning namozdan keyingi va'zlarini	L
15.	Podshohning chopari keldi. U Hisomiddin al-Yog'iyning yolg'iz o'ziga bir gap aytmqchi edi. Lekin masjidda odamlar unga yo'l berishmadi. Shunda Hisomiddin al-Yog'iy nima dedi?	«U ozg'in qo'llarini oldinga cho'zib, quchog'ini ochdi, namozxonlarni bag'riga bosmoqchi bo'lgandek bir harakat-la: – Bularning bari-da mening o'zim! – dedi»	L
16.	Chopar podshohdan qanday xabar keltirdi?	«Sohibqironi a'zam, ulug' hoqoniriniz sulton Alouddin Tarmashirin hazrati oliylari bugungi namozi juma'ga muhim davlat ishlari bilan ushlanib qolganliklari tufayli bir oz kechikib kelishlarini e'lon qiladilar!»	L
17.	«Imomlikka o'tgan Hisomiddin al-Yog'iy noqulay ahvolda qoldi, – o'ylardi sayyoh. – Hozir sultonni kutsa, namoz vaqti bo'ldi, namozxonlar undan o'pkalashadi, kutmasa sulton g'azabi...» Chopar ostonada shayxdan javob kutayotgandek qimir etmay turardi. Hisomiddin al-Yog'iy qanday qarorga keldi?	«Sohibqironi a'zam, ulug' hoqonimiz sulton Alouddin Tarmashirin hazrati oliylariga chopar janoblari yetkazsinlarki, – deya hirqiroq tovushda, tantanali ravishda e'lon qildi shayx Hisomiddin al-Yog'iy, – vaqt shunday hakamdirki, uning qarshisida shoh-u gado barobardir. Biz uchun eng ulug'i Allohimiz buyurganidir!»	L

18.	Nima sababdan Aloud-din Tarmashirinning buyukligi abas topdi, hoqonligi unut bo'ldi?	Birgina ostonada joy qolgan edi. Shu joyda – eng oxirida – namoz o'qidi. Odamlar unga e'tibor bermadilar	L
19.	Nima uchun Sultonning ko'zlaridan beixtiyor yosh tirqiradi?	«Shayxning o'ktam ovozi hammani yakdillikka chaqirardi: Allohu akbar! Shu edi ulug' saodat: Allohu akbar! Munavvarlik-da shu edi: Allohu akbar! Yuksaklik-da shu edi: Allohu akbar! Borliq-da shu edi: Allohu akbar! Shu edi, shu edi, shu edi –yagona bir vujud-da shu edi, yagona bir ovoz-da shu edi: Allohu akbar!»	L
20.	Sultonning a'yonlariga nima malol keldi?	«Sultonga ergashib kelishib, masjidga kira olishmagan, to'g'rirog'i, kirib o'tirishga joy topisholmagan a'yonlar tashqarida qolishdi. Shu choqda ular hoqonning yodidan beixtiyor ko'tarilib ketishgandi. Ularning g'amini hamisha yeb, ustini butlab, qornini to'qlab kelgan sulton endi o'zining g'amini yemoqda edi. O'z ruhining g'amini yemoqda edi! A'yonlarga malol keldi bu: chunki, ular ruh-la dushman edilar, sulton o'z ruhining g'amini u esa, bizning badanimizni g'amini emay qo'yadi, deb o'ylar edilar; o'z badanlarini dunyoning hukmdori deb bilar edilar»	L

21.	«Ularning badanlarida hamma a'zolar mujassam edi – yurak bor edi, miya bor edi, qorin-da juda-juda bor edi; faqat, ruh yo'q edi, ruh yo'q edi – egasi tashlab ketgan tashlandiq hovliday huvillashib yotishardi». Parchada kim haqida gap bormoqda?	Faqat mol-dunyoni o'ylaydigan amaldorlar haqida	L
22.	«O'zlarining vaqtinchalik kuch va mansablarini suiste'mol etib, shulardan foydalanib, xalqqa jabr-zulm o'tkazuvchilar, albatta, qiyomatda emas, bu hayotning o'zida ham javob beradilar, – deya so'z boshladi Hisomiddin al-Yog'iy sokin tovushda. –Ular o'zlarini xalqqa yaxshilik va mehr- muruvvatda bo'lganday ko'rsatarlar yoinki haqiqatan ham o'zlarining qanday ahvolda, ravish-raftorda ekanliklarini bilmaslaridan xalqqa yaxshilik qilib, mehr-muruvvat ko'rsatyapman, deb astoydil ishonarlarki, bu ularning so'qirliklari belgisidir, shu tufayli orttirgan gunohlari yana chandon ortadi. Tilidan bolu qo'lidan qon oqqan	«Masjidga yig'ilganlarning asosiy qismini mamlakatni qo'lda ushlab turishgan boyonlar, mulkdorlar, sulton o'rdusiga yaqin kishilar tashkil etishgan edi. Shayx barchaga bir-bir ko'zgu tutmoqda edi. Haqiqiy qiyofani alayno-oshkor ko'rsata oladigan ko'zgu tutmoqda edi u. Vijdonga ko'zgu tutmoqda edi. Ko'zguda kir-chirlar, xas-xashaklar, chang-to'zonlar aks etmoqda edi, xolos: shu bois, barchaning boshi xam edi, qo'zi yumuq edi. Boshlari xam esa-da, ko'zlari yumuq esa-da, ko'zguni ko'rib turishardi»	

	zolimlar bu dunyoning eng jirkanch maxluqlaridir, – shayxning keskir so'zlari, o'ktam tovushi hammaning boshini xam qilgan, hamma ham o'zining qanaqa odam ekanligini o'ylab o'tirar, ayniqsa, sulton Alouddin Tarmashirin ko'zlaridan oqayotgan yoshlarni yashirishga ham urinmasdi. Shayxning so'zlari beozor edi. Boisi, u hech kimga barmoq nuqib, ey sen, deb aytib- ko'rsatmayotgandi. Shayxning so'zlari keskir edi. Boisi, uning so'zlarida hammaga ham tegishli nimalardir bor edi». Shayxning gaplari kimga qaratilgan edi?		L
23.	Marokashlik sayyoh Shamsiddin Abu Abdulloh at-Tanjiy ibn Battuta Movarounnahrda necha kun turdi?	Ellik kundan ortiq	L
24.	Kechagi masjiddagi voqea Alouddin Tarmashirinni ancha-muncha mutaassir etgan bo'lsa-da, shohlik g'ururiga ham tegib ketgandi. U bugun sayyoh bahonasida beriladigan ziyofatda shayx Hisomiddin al-Yog'iyga o'zining kimligini ko'rsatib ham qo'ymoqchi bo'lib choparni kimning huzuriga yubordi?	Hisomiddin al-Yog'iy huzuriga	L
25.	Shayx Hisomiddin al-Yog'iyning podshohdan ustunligi nimada?	«To' g'ri, Hisomiddin al-Yog'iy hech vaqt o'rduga qadam bosgan emas. Sultonning birortayam sovg'asiga qiyo boqmagan. Bordi-yu Alouddin Tarmashirinning saxiyliги tutib, butun mamlakatni hadya etmoqchi bo'lsayam, shayx mensimasligini yaxshi biladi. Shayxning undan ustunligi shunda edi»	L

26.	Chopar Hisomiddin al-Yog'iydan qanday javob keltirdi?	– Podshohning ziyofati xos kishilar uchun harom. Uning qilayotgan xayr-u ehsonlari olomon uchundir, chunki olomon shunday narsalarga o'ch, shu tufayli uning barcha gunohlarini kechirib yuboraveradi. Lekin Alloh kechirmaydi, xos kishilar hamma vaqt itlar oldiga tashlanadigan suyakka ijirg'anib qaraydilar. Shu sababli, o'zlari faqir bo'lsalar-da, hech qachon hech kimga bosh egmaydilar. Sultonga yetkazingki, shu bois men o'rduga borolmayman, harom kiymayman, harom yemayman deb, ellik yil burun Allohga qasam ichgandirman.	L
27.	Choparning xabari-dan keyin Alouddin Tarmashirin nima qilarini bilmay qoldi va ko'nglidan qanday o'y-lar kechdi?	«Nima qilsin? Janda qabosi-yu eski kalonsuvodan bo'lak boyligi bo'lmagan kekxa shayxga qanday jazo loyiq ko'riladi? Agar hozir u bir imo qilsa poyida bo'riday irillab turishgan yugurdaklari lahza ichida uning boshini ko'tarib kelishlari mumkin-ku! Yo'q! Sulton Alouddin Tarmashirin bunday qilmaydi. Yetti iqlimga adolatpeshaligi, fuqaroparvarligi bilan dong'i ketgan sulton bunday qila olmaydi. «Mana bu ziyofatxo'rlik qilib o'tirishgan, o'z manfaatlari yo'lida hech qanday qabihlikdan qaytmaydigan, kichkinagina tuhfa uchun itdek tavon yalashga ham tayyor olchoqlardan jismi uvoqqina chol naqadar yuksak, ulug', qudratli-ya, – deya o'ylardi sulton Alouddin Tarmashirin. – Mening o'zim-chi? Adolatli shoh emishman! Axir, ahli raiyatga solingan soliqlar-u	L

		fuqaroning peshana teri evaziga mana bu tekinxo'rlarni boqib yotganim yolg'onmi? Yo'q, yo'q: shayx to'g'ri so'zlaydi, bundan-da achchiqroq so'zlar aytsa-da, bari rost: biroq sultonlik martabamning bir tomoni nega, nima uchun to'ng'iz boqarlikka aylanib ketayotganini o'zim ham anglolmay dog'daman...»	
28.	Sulton ixtiyorsiz ravishda oldidagi tovoqda turgan sergo'sht kattakon ilikni oldi-da, keskin bir harakat-la pastga tomon uloqtirdi: «Qani ushlanglar!» Pastdagi amaldorlar nima qilishdi?	Pastdagilar esankirab-dovdirab qolishdi. Sulton uloqtirgan suyakning yerga tushishi uning kayfiyatini battar yomonlashuviga bahona bo'lishi mumkinligini hamma yaxshi anglab turgan edi. To'rt-beshta amaldorlar gavdalariga nomunosib holda chaqqonlik bilan harakat qildilar. Ular havolab kelayotgan suyakka qo'llarini cho'zgancha, o'zlarini otdilar	L
29.	Sulton marokashlik sayyohga nimalarni tuhfa qildi?	So'ngra ellik kundan ortiq mamlakatlari-da turgan marokashlik sayyoh Shamsiddin Abu Abdulloh at-Tanjiy sha'niga iliq so'zlar aytib, unga ikkita ot va ikkita tuya tuhfa qilganini bildirdi. So'ngra sulton o'midan turib, suvsar mo'ynali oq po'stin-ni o'z qo'li bilan sayyohga kiygazdi	L
30.	Marokashlik sayyohga sulton Alouddin Tarmashirinning iltimosi...	«Sizning oyog'ingiz hali dunyoning ko'p davlatlariga yetadi. Ular, albatta, biz haqimizda so'rashadi. Siz ularga bizning mamlakatimiz haqida so'zlayotganda u yerda o'z sultonining taklifini ham rad qila oladigan qudratli odamlar bor ekan, deb ayting. Ular u	L

		odamlarning qudrati nimada ekan, deb so'rashsa, halolliklari va tantiliklarida ekan, deb ayting. Shularni aysangiz, bizning buyukligimiz va kuchimiz haqida xalqlarning o'zlari xulosa chiqarib olishaveradi»	
31.	Marokashlik sayyoh sultonning iltimosini bajardimi?	Qayerda bo'lmasin, o'sha ko'rganlarini bot-bot eslab, roylardek rivoyat qilib yurdi marokashlik sayyoh Ibn Battuta	L

«Maymun yetaklagan odam»

1.	«Maymun yetaklagan odam» asarining janri...	Hikoya	L
2.	Hikoya muallifi...	Nazar Eshonqul	L
3.	Asar voqealari kimning tilidan hikoya qilinadi?	Ijarada yashovchi bir tai'aba yigit	L
4.	Bu voqea qachon bo'lgan edi?	Uch yillar oldin	L
5.	«U qoboqlari soliq, soqoli qirilmagan, bir paytlar semiz bo'lgan, ajinlar taram- taram qilib tashlagan, ko'riinsiz yuzi tarix kitoblarida tasvirlangan badjahl ma'budlarning haykaliga o'xshab ketar, unga qaragan odamning yuragi noxush bir hisdan orqaga tortardi. Ko'zlari hissiz va ifodasiz, egnida elliginchi yillarning andozasida tikilgan ancha salobatli kitel, baqbaqasi osilib turgan holda o'ychan o'tirardi». Hikoyada kim tasvirlangan?	Qo'shni uyda yashovchi chol	L

6.	Talaba yigit birinchi marta cholni qayerda ko'rgan edi?	Uni birinchi marta uyining oldidagi eski o'rindiqlarda chuqur o'yga tolgan holda ko'rgan edi	L
7.	Yigit cholni kim bo'lgan deb taxmin qilgandi, aslida chol qaysi kasbning egasi bo'lgan?	«Uni hayotda omadi chopmagan biron amaldor bo'lsa kerak, deb taxmin qilgandim. Bir necha kundan so'ng uy bekasidan bu cholning bir paytlar tuzukkina rassom bo'lganini va hozir ham surat chizib turishini eshitib, hayron qoldim»	L
8.	Chol haqida yigitning fikri qanday edi?	«Keyinchalik cholni tez-tez o'sha kitelida go'yo necha qadam umri qolganini o'lchab yurgandek og'ir qadamlar bilan uyiga yoki ko'cha boshidagi oziq- ovqatlar do'koniga qarab ketayotganini, gohida esa mahalla oshxonasida ovqatni titrab- qaqshab yeb o'tirganini, qoboqlari ostida odamlarga adovat bilan tikilib- tikilib qo'yganini ko'rib qolardim. Zaharli, odamni bo'g'ib, holsiz qilib qo'yadigan bu adovat menga o'shanda uning butun tanasidan, vujudidan, qoqshol bo'lib qolgan barcha qon tomirlaridan hamda chakalakzor ichidagi tilsimli qo'rg'on kabi menga noma'lum bo'lgan umr qal'asidan ufurayotgandek tuyulgandi. Uni ko'rsam, negadir yuragim g'ash tortadigan, ko'nglim behuzur bo'ladigan, kayfiyatim buziladigan bo'lib qolgandi, vaholanki, hali u bilan	L

		salom-alikdan nariga o'tmagandik. Menga, avvalo, uning turqi yoqmasdi: nochor holiga qaramay, odamlarga kibr aralash dimog'-firog' bilan qarar, hammaga yotsirab, shubha bilan tikilar, go'yo o'zini bir umr har bir kishiga shunday tikilib o'tgandek tutardi»	
9.	Bir kuni uy bekasi yigitdan nimani iltimos qildi?	Cholga kechki ovqat chiqarib berishni iltimos qilib qoldi. Cholning sovuq yuzini esladi-yu istihola qildi, biroq yo'q deya olmadi	L
10.	Yigit cholning uyini qanday tasvirlaydi?	«Eski uslubda qurilgan, tor tabaqali eshikdan ichkariga kirdim: chol katta ayvonda savat kursida o'tirgancha oldidagi suratromga egilib olgandi. Cholning uyi hashamatli, keng, lekin tashlab ketilgan maydonday huvillab yotardi. Ustun va romlar chirigan, umuman, hovlidan chirkin va badbo'y hid kelardi. Chirkin hid daraxtlardan, qor ostida qolib qarovsizlikdan xazonlikka yuz tutgan gulzordan, uyning yog'ochlaridan va ayvonda qalashib yotgan har xil rasmlar uyumidan kelayotgan edi: shaltoq hid esa axlat solinadigan unduqadan kelardi. Xayolimga birdan bu unduqadagi axlatlarni chol umr bo'yi saqlab kelgan bo'lsa kerak, degan fikr kelib qoldi. Hiddan ko'nglim ayniguday bo'lib chol o'tirgan ayvonga yo'l oldim»	L

11.	Chol kirib kelgan yigitga e'tibor berdimi?	«Chol unga e'tibor ham bermadi, ajabsinib bir qarab qo'ydi-yu, o'z ishini davom ettiraverdi; u qandaydir bo'yog'i ko'p surat chizayotgan edi. Nariroqda turgan kichkina xontaxtani keltirib cholning oldiga qo'ydi: u shunda ham e'tibor bermadi: u o'ziga ovqat keltirib berishlariga ko'nikib qolgan edi, shekilli. Shunda uning qo'llari qaltirab, bo'yoqlarni chaplab yuborayotganini sezib qoldi»	L
12.	Chol ovqatni qanday tanovul qildi?	«Cholning oldiga ovqatni ham qo'yganimdan so'ng, u chizishdan to'xtab, xontaxtaga o'girildi va bo'yoqli qo'llari bilan nonni bemalol sindirdi, og'ziga tutdi; yorilib qolgan lablari orasidan chirigan ko'm-ko'k tishlari ko'rindi. Shunda men yana uning qandaydir badjahl ma'budning haykaliga juda o'xshab ketishini sezdim. U bu yerdaligimni ham unutganday, xurillatib, imillab, chollarga xos lanjlik bilan ovqatlanar va og'zining ikki chetidan lag'monning suyuq'i yana kosaga oqib tushar, boshi qalt-qalt titrar, bo'yinlarida tirishib qolgan tomirlar yutinganda bo'rtib, ko'karib ketar, ko'zlari horg'in yoshlanib turar, har dam – har damda qansharini o'ng qo'li bilan qashirdi. Bu unga odat edi, chog'i – qanshari turli bo'yoqlarga belanib qolgandi»	L
13.	Yigit nima-ga ishongisi kelma-ganini aytadi?	«Qo'llari qoshiqni madorsizlik bilan ko'tararkan, uning shu soniyada yana ham ifodasiz tusga kirgan yuziga qarab, ovqatni ham eplab icholmaydigan asabiy va ro'dapo cholning rassom ekanligiga sirayam ishongim kelmasdi»	L

14.	Yigit choldan suratlarini ko'rishga ruhsat so'radi. Chol qanday javob berdi?	Chol bamaylixotir kavshandi-da, unga qaramasdan, o'ziga buning aloqasi yo'qday, go'yo bir uyum axlatni ko'rsatayotganday, ijirg'anib, qo'li bilan ayvonning to'rini ko'rsatdi. – Hammasi tartib bilan terib qo'yilgan, u tomondan boshlanadi, – dedi hirqiroq, tovushda. Uning tovushi ham shunchalik sovuq ediki, beixtiyor etim junjikib ketdi; indamay ayvonning to'riga qarab yo'l oldi	L
15.	Cholning o'tmishi haqida odamlar nima deyishardi?	«Cholning yigirmanchi yillardagi suratlarini shu ko'chadagi bir-ikkita san'atdan xabardor kishilar maqtashgandi; muzeyda ishlaydigan o'rtog'im ham cholning suratlari ko'rgazmaga qo'yilganini aytgandi. Chol yigirmanchi yillarda komsomol bo'lgan va bosmachilarga qarshi kurashgan, yangi hayot qurishda faol ishtirok etgan, deyishgandi. Yigirmanchi yillarning shiddatli shamoli uni yuksak parvozlarga ko'targan; o'ttizinchi yillarda mas'ul vazifalarda ishlagan, deb hikoya qilishardi. U o'sha amalida toki iste'foga chiqarib yuborishgunlaricha uzoq yillar ishlagan ekan. Chol ishdan ketgach, mana shu eski uyga qamalib olgan, hech kimga qo'shilmaydi, bir vaqtlar o'zi ozor bergan kishilarni ko'rgisi kelmaydi, deyishardi»	L
16.	Cholning xotini va o'g'li haqida gapiring	Cholning xotini elliginchi yillarning oxirida o'lib ketgan, faqat istarasi o'zinikidan ham sovuq yolg'iz o'g'li bor edi. O'g'li avvallari kisavur bo'lgan, keyin qotillik qilgani uchun qamalib	L

		ketgan, endi esa qimorning orqasidan kun ko'rar ekan. U juda jizzaki yigit edi. Aytishlaricha, u shaharning chekkasida bir beva bilan yashar va oyda-yilda otasiga bir ko'rinish berar, shunda ham har doim janjal bilan jo'nab ketar edi. U cholning oldiga ko'pincha birdan-bir maqsad bilan – pul so'rab kelar, agar topib bermasa, g'avg'o ko'tarar, hatto ikki marta otasini urib ketgan ekan. Ko'plar «cholning puli bor, lekin hech kimga, hatto o'g'liga ham ravo ko'rmaydi, juda xasis», deyishardi. Kim biladi, o'g'li ham otasi haqida shunday o'ylasa kerak; u otasini zarracha hurmat qilmasdi. Og'li bir kuni: «Hech narsani bilmayman, – deb baqirardi u qandaydir qirindi tovushda, – agar topib bermasangiz, sizga qo'shib uyga ham o't qo'yaman». So' ng taraqa-turuqlar, ihrashlar, cholning nimadir deb so'kingani eshitilardi. Kechqurun uy bekasi o'g'li cholni yana urib ketganini aytgandi	
17.	Yigit cholning o'g'lini necha marta ko'rgan?	Ikki marta ko'chada ko'rgan	L
18.	Cholning ayvonining ko'rinishi va ichidagi narsalar...	«Cholning ayvoni – unga ustaxona vazifasini o'tasa kerak – oldi oynali, yozda derazalarini lang ochib salqinlatib qo'ysa bo'ladigan, keng go'sha edi. Bu yerda har xil keraksiz ashqol-dashqollar: sun'iy gullar, tuvaklar, turli bo'yoqlar, sarg'ayib ketgan kitoblar, olov ko'tarib borayotgan bola tasvirlangan haykal, toshdan yasalgan turli qurollar, to'rlar,	L

		zanjirlar qalashib yotar va bu yerdan ham shilta hidi kelar, ayvondan ko'ra besamar o'tgan umrni eslatadigan besarishta qaznoqqa o'xshab ketardi. Ayvon uzun bo'lib, suratlar chizilgan yillariga qarab ko'rgazmaga qo'yilgandek terib qo'yilgan, to'g'rirog'i, bor-yo'g'i qirqqa yaqin surat va eskizlar «1957», «1947», «1937», «1928», «1926» va hokazo tartibda terib qo'yilgandi	
19.	Talaba yigit cholning qaysi yillardagi suratlariga qiziqardi?	Cholning yigirmanchi yillardagi suratiga juda qiziqardi, umuman, cholgaga qarab turib qiziqishi yana ham ortgandi.	L
20.	Suratlarni oralab borar ekan, yigit nimani his etdi?	Qandaydir zinalardan cholning umr tilsimoti yashiringan qo'rg'on tomon ko'tarilib borayotgandek his etdim o'zini	L
21.	Yigit cholning qaysi yildan surat chiza boshlaganini taxmin qildi?	1921-yildan	L
22.	Oxirgi, ayvonning burchagiga osib qo'yilgan suratning tagiga qaysi sana yozib qo'yilgan edi?	«1921»	L
23.	1921-yilda chizilgan suratda qanday tasvir aks etgan edi?	«Surat ancha uquvsizlarcha chizilgan bo'lsa-da, ranglari yorqin va tiniq edi. Suratda quyuq o'rmondan maymunni yetaklab chiqayotgan barvasta gavdali yigit tasvirlangan edi. Yigitning ko'zlari tiyrak va ishonch bilan porlab turar , maymunning bo'yniga solingan kishan tarang tortilgan edi... Yigitning yuzida ishonch ; qizg'ish va javdari bo'yoq yigitning ko'nglidagi hissiyotni to'la aks ettira olgan edi»	L

24.	Yigit cholning keyingi yillarda chizgan suratlarini qanday ta'riflagan	«Keyingi suratlarda cholning qo'li ancha kelishib, bo'yoqlar tiniq, o'z o'rnini topgan, tabiat manzaralari tobora go'zallashib borardi, ranglar ham turfa xil edi. Biroq bir lahzada osmon-u falakni qoplagan kuzgi qarg'alar kabi suratlarga qandaydir mavhumlik – qora rang yopirilib kimgandi. Qora bo'yoqning suratdan suratga ortib borishi meni hayratga soldi: mavhumlik tasvirda ham, bo'yoqda ham sezilardi. Men har bir manzarada boshqa ranglar o'rnini qora ranglar olayotganining guvohi bo'ldim. O'ttizinchi yillarda chizilgan suratlar esa yana ham mavhumroq edi, endi bu yillardagi suratlarni qora rang butkul qoplab olgandi. Suratlar bilan birga sizning ko'nglingizga ham mavhum bir tuyg'u yopirilib kirardi»	L
25.	Talaba yigit o'ziga va do'stiga qaysi surat yoqqanligini aytadi?	«Faqat birinchi suratdagi yigitning ko'zidagi qat'iyat va ishonch beixtiyor har qanday kishini o'ziga rom qilib qo'yardi, siz ham mana shu yigit izidan nomsiz, isyonkor safarga otlangingiz, vahimali, zim-ziyo o'rmondan xurofot hamda bid'atni yakson etajak ajdodlaringizni nur va kenglikka boshlab chiqib, hur qarashlar-u alg'ov-dalg'ov hayot qo'yniga tashlagingiz kelib qolardi. Siz yigitning ko'ziga qarab tursangiz, uning tantana qilishiga ishonardingiz. Muzeydagi do'stim ham ana shunday hislarni boshidan kechirgan bo'lsa kerak, cholni rosa maqtagandi.	L

		Ana shu suratida chol o'zini qobiliyatli va istiqbolli rassom sifatida namoyon eta olgan edi. Agar cholning birinchi o'n yillikdagi suratlariga e'tibor bersangiz, sizni ham beixtiyor cholning navqironlik davridagidek ulug'vor kayfiyatlar chulg'ab olardi»	
26.	Chol ning keying yillardagi chizgan suratlari haqida yigit qanday fikrda edi?	«Chol suratlarni palapartish chizgan bo'lsa kerak, deb o'ylagandim o'shanda, chunki cholning mas'ul xizmat davri mana shu yillarga to'g'ri kelardi. Men suratlariga qarab turib, ularning maqsad-u maslaksiz chizilganini his qildim... Men keyingi yillardagi suratlar shunchaki qo'l chiqib ketmaslik uchun chizilgan bo'lsa kerak, degan fikrga kelgandim; bu yillardagi suratlarda huvillab qolgan qishloqlar va ko'chalar, egalari tashlab ketgan uylar, o'ziga chorlab turgan qabrisonlar, o'lim isi kelib turgan har xil qurollar, yig'layotgan ayollar va bolalar, biyday dalani bosib ketgan o'laksaxo'r quzg'unlar, murdalar orilgan aravalar, panjarali kameralar, yonib yotgan qishloq, qandaydir qo'rquvdan (xuddi «Pompeyaning so'nggi kuni» kabi) dong qotib qolgan olomon, sirli maxluqlar, yirtqich hayvonlar, yuzlariga har xil jondorlarning niqoblarini kiyib olgan odamlar (karnaval bo'lsa kerak, deb o'ylagandim), bazm-u jamshid qilib o'tirgan shotirlar, yalang'och ayollar, ma'suma qizlar, qovjirab o'lgan gullarning suratlari aks etgan edi. Bu suratlar ilhom yo maqsad bilan chizilganiga ishonish qiyin edi», — dedi yigit	L

27.	Yigit nimaga ishonmadi?	Cholning mahalladoshlari maqtaganchalik rassom ekanligiga sira ishonmadi va uning suratlarini ko'rib, yana ham hafsalasi pir bo'ldi	L
28.	Suratlarni ko'rgandan so'ng yigit qanday xulosaga keldi?	«Suratlardagi mavhumlik negadir yuragimni g'ash qilgandi. Biroq cholning hayoti bir paytlar bir kechada porillab ochilgan guldek to'siq bilmas shiddat bilan boshlanganini, so'ng bu shiddat hayotning mavhum irmoqlariga xuddi yoz yomg'iri jazirama sahroga singgani kabi qo'shilib ketgan, degan xulosaga keldim. Uning o'sha navqironlik davrini eslatadigan nigoh qontalash va shilpiqlanib qolgan bo'lsa ham, hali tiyraklik bilan tikiladigan ko'zlaridagina qolgan edi. Bu ko'zlar ham har qanday ishonch va umiddan mahrum edi»	L
29.	Yigit surat-larga tush-unmaganini aytdi. Chol qanday izohladi?	«Ha, to'g'ri, biz tushunarsiz yashadik, – dedi g'amgin tusda, – har bosgan qadamimiz odamlar uchun shubhali va qorong'u bo'lib qolgan, albatta, bunga siz emas, o'zimiz aybdormiz»	L
30.	Cholning hozirgi chizayotgan suratida qanday yangilik bor edi?	Polotnoda nihoyat ko'p yillardan keyin odam surati paydo bo'lgan edi	L
31.	Cholning suratlari ichida unga qaysi surat yoqqan edi?	Cholning suratlari ichida yigitga faqat maymun yetaklab borayotgan yigit surati yoqqan edi. «To'g'ri, men tasviriy san'at sohasida yomon muxlis edim, lekin yigitning ko'zlaridagi ishonchdan hayajonga tushar va uning qat'iyatli chehrasi tez-tez ko'z oldimda namoyon bo'lib turardi»	L

32.	Chol san'at namoyandalarini qay darajada bilar edi?	«U juda savodli edi va shu vaqtgacha nimaiki qilgan bo'lsa, hammasini bilib, anglab turib qilganga o'xshardi. U Tisianni ham, Pikassoni ham, modernizmning hozirgi namoyandalarini ham, muzeydagi do'stim maqtaydigan Jorj Brak va Umberto Bachanini ham bilar va ularning ijodidan juda yaxshi xabardor edi»	L
33.	Cholning umrida anglagan xulosasi...	«U hayotda nima yaxshilig-u nima yomonlik, hech qachon farqlab bo'lmaydi, yaxshilik – ayni paytda kimlargadir yomonlik, yomonlik esa ayni paytda kimlargadir yaxshilik bo'lib tuyuladi, mening umrimda anglagan xulosam shu, degandi»	L
34.	Yigit cholning fikriga qo'shildimi?	«Yo'q, – dedim men uning salmoq bilan, mening xulosam hammaning xulosasi bo'lishi kerak degan ohangda gapirishidan g'ashim kelib. – Bular mutlaqo qarama-qarshi tushunchalar. Yomonlik yaxshilik bo'lishi sira ham mumkin emas, nimaiki hurlikka, erkka, ezgulikka zid bo'lsa, u yomonlikdir», – dedi	L
	«Men umr bo'yi yomonlikka ham, ezgulikka ham teng xizmat qildim. Chunki nima ish qilsam, o'sha ishim ikki qismga bo'linar edi. Siz bilan tortishmoqchi emasman, faqat bitta misol keltirmoqchiman. Bir vaqtlar juda martabali bir do'stim bo'lardi, o'zi sofdil edi-yu sal obro'talab edi.	«Xo'sh, aytinch-i, bu yerda nima yaxshilig-u nima yomonlik. Buni qanday farqlasa bo'ladi? Biri odamlarni o'ylab, qonunni suiste'mol qildi, ikkinchisi qonunni o'ylab, odamlarni xarob qildi. Men bu yerda qaysi biri yomonlik, qaysi biri yaxshilik, hech farqlay olmayman. Umrim davomida ham buni farqlay olmadim», – dedi	

35. U yigirma yetti yil amal kursisini hech kimga bermadi; usta odam edi. U nima qilardi, deng? Yuqoridan shuncha xomashyo ber, deb buyruq, kelardi. Buyruqni inkor etib yoki muhokama qilib bo'lmadi, – biz ana shunday ruhda tarbiyalanganmiz, – uni bajarish kerak! Bajarish uchun butun korxona ishchilari o'n to'rt-o'n olti soatdan ishlashlari kerak. Bu esa – bilasizki, rasman mumkin emas. To'g'rirog'i, mumkin-u, ya'ni turli-tuman tashabbuslar tashkil qilib bajarsa bo'ladi, biroq o'n ikki oy bunday qilib bo'lmaydi. Odam mashina emas. Bu minglab odamlarni mayib qilishi mumkin. Yo'q desang, kursini topshiraver; boshqasi, albatta, shunday qiladi. Bitta sen halol bo'lganing bilan hayot go'zal bo'lib qolmaydi. Shunda mening do'stim eng maqbul yo'lni tanlagan. Ta'kidlayman, o'zi juda sofdil, oqibatli odam edi. U hamma ishni bajarildi deb, qog'ozga qo'l qo'yib beravergan. Boshqa korxonalarni ham bu ishga tortgan, ular «bizdan bu gina, sizdan u gina» deb yozib beraverishgan. Azbaroyi odamlarning taqdirini o'ylab shunday qilgan. Do'stim shu yo'l bilan o'zicha buyruqlar mustabidligiga qarshi kurashgan. Yigirma yetti yil odamlarni qog'ozlar bilan himoya qilgan. Oxir- oqibatda uning ajali yetib o'ldi. Keyin uning go'riga tosh otish boshlandi; u himoya qilgan ming-minglab odamlar unga birinchi bo'lib tosh otdilar – o'rniga boshqani saylashdi, bu boshliq buyruqni qanday bo'lsa, shunday bajarish uchun qo'lidagi hamma narsadan foydalandi – hatto kuchdan ham.	L
--	----------

	Daromad kamaygan, sadaqa so'rash ko'paygan, bora-bora odamlar oldingi boshliqni afsus bilan eslashgan, uning to'g'ri yo'l tanlaganini anglashgan». Chol o'zi hikoya qilayotgan voqeadan qanday xulosa chiqardi?		
36.	Yigit: «E'tiqod-chi? E'tiqodli odamlar, to'g'rirog'i, e'tiqodi mustahkam odamlar yaxshilik bilan yomonlikni juda teran anglaydilar», – dedi. Yigitning bu gapiga chol qanday javob berdi?	«E'tiqod! – dedi u g'ussali ohangda, – agar bir umr e'tiqod qo'yib, shunga ishonib, kurashib, yonib-kuyib yashasangiz- u, bir kuni e'tiqod qo'ygan narsangiz puch, yolg'on va puflab shishirilgan sharday omonat, siz ezgulik deb sig'ingan narsalar asli razolat ekanini anglab qolsangiz, bunday demasdingiz; ana shunda umringiz yomonlik bilan yaxshilikning farqi qolmagan, xuddi yo'ldan chiqib ketgan shaldir-shuldir, bo'm-bo'sh aravaga aylanardi. Siz esa bo'shliqni to'ldirish va aravaga nimadir yuklash uchun har qanday yovuzlikdan ham qaytmasdingiz. Shumi e'tiqod?! Men bu so'zni ishlatmay qo'yganimga ham qirq yildan oshib ketdi. Bu so'z shunchalik serjilo, jimjima, soxta, balandparvozki, eshitsam ko'nglim ayniydi»	L

37.	Yigit cholning uyidagi tushunmagan suratlarini endi tushundimi? Suratlarida cholning qanday o'ylari tasvirlangan edi?	«Uning butun umr yaxshilik nima-yu, yomonlik nimaligini izlay-izlay, javob topolmaganini o'zimcha tasavvur qilib, dahshatga tushdim, hatto uning o'sha kuni tushunmagan rasmlariga ham andak tushunganday bo'ldim; bu suratlar o'z-o'ziga ishonmagan, umrini turli aldovlar va yupanchlar bilan behuda o'tkazgan odamning hayot haqidagi o'ylari, uning mavhumlikka mustahiq qalbining parcha-parchalari edi. Umri poyoniga yetgan sayin dunyoning beshafqat xulosalaridan qochib, u mana shu mavhumlik va yolg'izlikning quyuq o'rmoniga yashiringandi»	L
38.	Cholning hayotini yigit nimaga o'xshatdi?	«Uning yolg'iz hayoti menga chirigan daraxtning birdan emas, yilma-yil yemirilishidek mudhish bo'lib tuyulgandi»	L
39.	Yigit nima sababdan quvnoq hikoyalar o'qib yurishga majbur bo'ldi?	«Aftidan, yolg'izlik uning so'nggi boshpanasiga aylangandi. Uning gaplarida odamning vujudini zaharlovchi nimadir bor edi. U bilan chorak soat gaplashib, o'zimni yomon his qila boshladim. Nimagaki ishonsam, chol hammasini chilparchin qilib tashlagan, meni ham o'zining ishonchsizligi bilan zaharlab ulgurgandi. O'sha kundan so'ng men ichimga kirib olgan cholning qiyofasidagi shaytonni vujudimdan quvib chiqarguncha, uzoq vaqt o'z ko'nglimni o'zim ko'tarib, faqat quvnoq hikoyalar o'qib yurdim»	L

40.	Yigit kimning asarlarini tarjima qilardi?	Onettining hikoyalarini	L
41.	Qo'shnilar cholga ovqat berib turishardi. Yigit ya-shaydigan uyning egasi cholga haftada necha marta ovqat berardi?	Uy bekasi haftada bir marta cholga ovqat kiritib turardi	L
42.	Yigit bahorning boshlarida hordiq oyidan qaytib kelib, uyga kirishi bilan uy bekasi ko'zida yosh bilan qarshi oldi va qaysi shumxabarni aytdi?	Uch kun burun cholning qazo qilganini, uyi hali qarovsizligini, odamlar cholning o'g'lini hech qayerdan topisholmaganini aytdi	L
43.	Cholning oxirgi suratini yigit qanday ta'rifladi?	«Ko'zimga nihoyatda tiniq ranglar lop etib urildi – bu surat qirq yil ichida chizilgan mavhum suratlariga sira o'xshamas edi. Men rasmdagi manzaradan bir nafas tong qoldim; suratda xuddi birinchi rasmdagi o'rmon aks ettirilgan edi. Faqat bu suratda maymun umidsiz, ko'zlariga g'am cho'kkan, yuz-ko'zida hayotdan nishona qolmagan, munkaygan bir cholni o'rmon sari yetaklab ketardi»	L
44.	Cholning rasmlarida hayotning san'atda aks ettirilganini yigit qanday izohladi?	«Men o'shanda beixtiyor hayot kabi san'atning ham kirish va chiqish eshiklari borligi haqida o'ylagandim. Cholning suratlari go'yo sirli qo'rg'on edi; cholning ilk suratini ko'rgan daqiqadayoq bu qo'rg'onga kirib qolgandim va uning suratlaridan qolgan sovuq hissiyot bilan birga yuragim g'ash bo'lib yurishining sababini topganday bo'ldim. Shu kungacha cholning qo'rg'onida	L

		yashagan edim va hozir bu qo'rg'on eshigidan biyday kimsasiz dalaga chiqib qolganday his etdim o'zimni. Vujudimni shilimshiq, jirkanch narsa o'rniga bir narsasini yo'qotib qo'ygan odamday cholning suratlaridan qolgan xavotir egalladi»	
45.	«Mahalla keksalari yig'ilishib, uyni kimgadir bermiqchi bo'lishibdi, – dedi u menga, – uy olaman deb yurgandingiz, mana shu uyni ola qoling». Ularning taklifiga yigit qanday javob berdi?	«Hozircha uysiz yashab turaman»	L

«Olim o'g'il» hikoyasi

1.	«Olim o'g'il» hikoyasi muallifi	Normurod Norqobilov	L
2.	Qaysi hikoyada chollar obrazi berilgan?	«Olim o'g'il» hikoyasida	L
3.	Kimning o'g'li olim bo'ldi?	Shayman cholning o'rtancha o'g'li	L
4.	Hamisha o'zini bilag'on chog'lab, birovga so'z bermay yuradigan chol	O'roq chol	L
5.	Beti tovoqday, qorni qopday qahramon...	Qobul uchastkavoy	L
6.	Hikoyadagi ko'cha boshida ikki qop somon yuklangan eshagini oldiga solib kelayotgan qahramon...	Haydar ko'sa	L

7.	«Endigina somondan qaytib, ayvonda chalop ichib o'tirardi...«Hafta-o'n kun shu sozda qimirlasak, bu yoqdan Vali guppi ozgina himmat qilsa, yetib qolar shu bilan. Ishqilib, qish oyog'i qop ko'tarib birovga yalingulik qilmasin», – degan chol...	Shayman chol	L
8.	Eshakaravada yurish birinchi bor erish tuyulib, otni orzulagan, ammo unga yemish yetkazish qiyinligini o'ylab, tag'in ahddidan qaytgan qahramon...	Shayman chol	L
9.	O'g'lini sog'ingan, lekin aksariyat otalar kabi sir bermay o'tiradigan Shayman chol bu safar nega o'zi sezmagan holda irg'ib o'rnidan turdi, yalangoyoq hovliga tushcli, ming qo'yli boyga ro'para bo'lgan yupunday qimtinibroq o'g'liga yaqinlashdi?	O'g'lining olimligi birdan esiga tushib qolib shunday qildi	L
10.	«Yuragi hapriqib, o'g'liga sog'inch-la boqarkan, katta odam bo'lgani chinga o'xshaydi, deb o'ylaydi». Chol o'g'li haqida nega shunday o'yladi?	«O'g'il otani dadil bag'riga tortarkan, mehri tovlanib koyindi: «Haliyam yer tirnab yuribsizmi, ota!.. Chol sitam tortgan odamdek ming'irladi: «Tirikchilik-da, bolam!» Bunga javoban o'g'il uning egniga ilashgan xas-xashaklarni tergan, qoqqan bo'ldi. Bundan cholning ko'ngli o'sdi. Bir vaqlar tuman kattalaridan biri yelkasini qoqib maqtaganida ham shu hisni tuygan edi».	L

11.	«Adirga somonga ketayotgan chol juvozxona oldida to'xtamasdan o'tolmadi. Yong'oq tagidagi uzun xarida qator tizilishib o'tirgan chollar tomon yurarkan, tezda jiddiy xatoga yo'l qo'yganini fahmlab qoldi. Qadam olishlari olim odamning otasiga munosib emasdi. Qanaqa yurish kerak, buniyam bilmasdi». Chol qanday qadam bosdi?	«Boshda rais yurish qilib ko'rdi: qo'llari ortda, oyoq uchlari ikki yoqqa kerilgan... O'n-o'n besh odim yurmay, tizzalari shiqirlab, chotiga og'riq kirdi. So'ng tovonlarini ko'taribroq harakatlandi. Tuyaqushga o'xshab lo'killab, yurishi xunuk chiqdi. Oxiri g'oz yurishni ma'qul topib, shu sozda chollarga yaqinlashdi»	L
-----	---	---	---

Quyidagi parchalar qaysi qahramonlar nutqidan olingan?

12.	– Ulingiz olim bo'пти deb eshitdik, qanday chikin olim bo'пти, a, Shaymanvoy?	O'roq chol	L
13.	«Olim» degani turli xi. Jo'lishini endi eshitib turardi. Ajablandi. – Qanday chikini nimasi, olim degani bitta bo'ladi-da	Shayman chol	L
14.	– Ulingiz qishloqning oldi bo'ldi. Hammaning og'zida shu gap. Vaqtida tuzuk o'qimagansilar-da deb kecha barini to'zg'itib so'kdim	Toji chol	L
15.	– Bizda o'qishga havas yo'q. Ana sho'rquduqliklar, itidan- bitigacha o'qigan. Rayondi tus kattalariyam shulardan	O'roq chol	L

16.	– Lekin ularda olim yo'q. O'qishga kelsak, anovu Eshqul cho'loqning bolasiyam o'qigan- da. Haliyam tuzuk ukol qilishni bilmaydi. Qaytamga kelini durust, chimillatmasdan qiladi	Qudrat chol	L
17.	– Chin gap, olim chiqmagan ulardan. Eshqulning bolasi bachaligidayam go'r emasdi. Ko'ringan bilan tebalashib, endi do'xtir bo'пти. Sala cho'tirning kampiriniyam o'sha o'ldirgan	O'roq chol	L
18.	– Unday demang, eshitgan quloqqa yomon		L
19.	– Kampirni rayondi do'xtirlari o'ldirmadimi?		L
20.	– Rayonga yetganda qilday joni qolgan ekan. Aybdor Eshqulning bolasi. Tuzalib ketadi deb, uyida uch kun saqlagan. Rayonga kech oborishgan. Oborganda kampirning harom ichagi yorilib bo'lgan ekan. Sala cho'tir buni tushunmay rayondi do'xtirlari bilan yoqalashib yuribdi. Men aytdim, kampiringdi rayon do'xtirlari emas, Eshqulning uli o'ldirgan deb. Eshqulni uli nima debdi deng. Shodiqul mashinasini luqshitib haydagani uchun kampirni ichagi yorilib ketibdi debdi. Sala cho'tir, moshinangga o't qo'yaman deb, bir g'ovim Shodiqulga hezlanib yurdi-da, so'ng tinchib ketdi. Kampirini yilini o'tkazib, Abrayning bevasiga uylanmoqchi emish	O'roq chol	L

21.	– Sala cho'tir o'zi bo'lmaydigan odam. Kecha, eshitdingizmi, Shayman cholning o'rtanchisi olim bo'пти desam, nima, menga bir so'm berarmidi deb, yomo-on to'rsillab berdi. Qishlog'ingdan olim chiqib, sho'rquduqliklarning oldida tilimiz ustun bo'lganidan quvonmaysanmi, ahmoq, deb o'ziniyam toza tuzladim. Badanini tuk bosgan bu qari maymunga xotini qanday chidagan ekan-a?	Quadrat chol	L
22.	– Hali shunday dedimi? Dashtdan qaytay, tilini uzib qo'liga beraman!	Shayman chol	L
23.	– Olim odamning otasiga yarashmaydi bu ishingiz. Og'ir bo'ling	O'roq chol	L
24.	– Kichkina odammassiz endi. Maydalar bilan teng bo'lmang	Quadrat chol	L
25.	– O'ziyam ulingiz toza o'qidi, a, Shaymanvoy. Biror o'n-o'n besh yil o'qidi-yov	Poyon chol	L
26.	– Ha, endi, esini tanibdiki, shaharda. U olim bo'lmay, men bo'laymi?	Shayman chol	L
27.	– Siz bunday nopisand bo'lmang, Shaymanvoy	Chollardan biri	L
28.	– Quvoning	Chollardan biri	L
29.	– Ko'krakni kerib yuring	Chollardan biri	L
30.	– Ullarimdi biri shunday bo'lganida, silar bilan gaplashib ham o'tirmasdim	Chollardan biri	L
31.	– Hammaning og'zida shu gap. Ulingiz katta odamga o'xshaydi. Odamlar bekorga gapirmaydi	Chollardan biri	L
32.	– Muallimlar talashib yurganmish, asli u mening shogirdim edi deb	Chollardan biri	L

33.	– Olimligi yaxshiku-ya, qishloqqa kam kelishi yomonda. Yilda qorasini bir ko'rsatadi. Bunday bo'lmaydi-da endi. Bu safar yaxshilab bir tergab qo'ymoqchiman. So'kib qo'ymasam bu bola juda shitirab ketayapti	Shayman chol	L
34.	– So'kmang siz. Hadeganda chopib kelaversa, olim bo'larmidi. Olimlik sizga osonmi. Oson bo'lsa, hammayam bo'lmasmidi. Esimni tanibmanki, qishlog'imizdan endi olim chiqishi	O'roq chol	L
35.	– «Olim» degani nima o'zi, a? Kechadan beri shu gapni eshitaman- u, nimaligiga hech fahmim yetmayapti	Sadir chol	L
36.	– Mullalarning mullasi degani	O'roq chol	L
37.	– Sharof mullaning uyi kuyibdi-da unda... Bu yoqda mullalarning mullasi turganda, qishloqda unga non qoladimi endi	Sadir chol	L
38.	– Unday chikin mulla emas u. Profissir. Shaymanvoyning uli profissir bo'lgan	O'roq chol	L
39.	– Ana eshitdingizmi? Eshitdingizmi, Shaymanvoy? Bundan keyin tezlikni bas qiling. Olim odamning otasiga shapshaklik yarashmaydi. Tunov kuni kenjangizga qamchi o'qtalib yuribsiz. Shu ish sizga epmi? Ko'rgan ko'z demaydimi, uli olim bo'lsayam, otasi qip-qizil jinni ekan deb. Bundan so'g'in bosiq bo'ling, ha	Qodir chol	L

40.	– Shaymanvoy chatoq. Damida osh pishiradi bu kishi. Bizdi ulla menden sira hayiqishmaydi. Bolani asli bachaligidan ko'zini qo'rqitib olish kerak ekan. Esaygach, tarsaki tugul qamchidanam qo'rqmay qo'yisharkan	Olim pakana	L
41.	– Endi siz ayolga o'xshagan odamsiz-da. Bunday otadan bola qo'rqmaydi	O' roq chol	L
42.	Mototsiklni uchirib haydagan Qobil uchastkovoydan jahli chiqdi: – Changitmay o'li-iy! Xuddi otasining o'zi-ya. Soli o'pkayam shunaqa hovliqma edi. O'pkaligi tufayli otdan yiqilib o'ldi-da	Quadrat chol	L
43.	– Shu yelishi bo'lsa, buyam... Salominiyam o'zi bilan olib ketdi shekilli?	O'roq chol	L
44.	– Salom berdi. Boshini irg'ab-irg'ab o'tdi	Olim pakana	L
45.	– Unda yaxshi. Boshi yo'qmikan deb o'ylovdim men	O'roq chol	L
46.	– Siz shunaqa. Hamisha kir izlaysiz	Olim pakana	L
47.	– Ullarni o'qitib-so'qitib yurmay, milisaga ishga kiritish kerakmikan deb o'ylab qolaman. Bittasi manovu Qobul shapka. Bunda na somon tashvishi bor, na xashak. Tayog'ini bir silkitsa somoniyam, xashagiyam hovlisiga tushib turibdi	Poyon chol	L
48.	– Havas qiladigan ishmi shu. Beradigan odam bekorga beradi deb o'ylaysanmi. Ichida to'qson to'qqiz marta so'kib berar.	O'roq chol	L

	Nafs deya har narsaga enangni ro'paro' qilaverish erkak kishining ishi emas-da endi. Bundan ko'ra issiqda chang yutganing afzal emasmi		
49.	– Mayda-chuyda gapni qo'yinglar-da, yaxshisi, Shay- manvoyning olim ulidan gapiringlar. Ishqilib, uringiz keladiganmi, Shaymanvoy?	Qudrat chol	L
50.	– Ul kelgan. Bu yerda bekorga gap talashgandan ko'ra bizdi hovliga o'tinglar. Ulga bir qo'chqor atab qo'ygandik, shuni so'yib saronjomlab turinglar. Men dashtga boraman-u, qaytaman. Kenjamiz dashtda... issiqda xiyla bo'lgan chiqar. Qani, O' roqvoy, boshlang boboylarni. Nima qayerdaligini kampirga tushuntirib kelganman	Shayman chol	L
51.	Oqshomda bo'lgan ziyo-fatdag g'ala-g'ovurdan chol o'g'lining qanday olim ekanligini bildi?	O'g'li osmon jismlarini o'rganadigan olim ekanligini	L
52.	Shayman chol o'g'li va osmon jismlari haqida nimani o'yladi?	«Tunda u supada osmonga tikilib yotarkan, eshitganlarini hazm qilolmay, g'oyat ajablandi: «Tavba, osmonni nimasini o'rganar ekan? Otam zamonidan beri so'narib turgan manovu yulduzlarning nimasini o'rganish mumkin? Tag'in yerdan o'n hissa katta yulduzlaram bor deganiga o'lasanmi. Hech vaqtda yulduz ham yerdan katta bo'larkanmi? Nari borsa mushtdaydir, hay, qo'shmushtdaydir. Qandayligi ana ko'rinib turibdi-ku.	L

		O'ntasini yig'sang, bir cho'ntak to'lmaydi. Ulim yo o'tirikchi, yo o'zim hech baloni tushunmayman». Ammo chol keyingi gapga qo'shilmadi. O'zini juda aqlli hisoblardi. Ko'rganlarini bor holicha idrok etib, shu yo'sinda fikr qilardi. Shu bois, yulduzlarga yanada diqqat qildi. Esini tanigandan beri ilk bor samoga ayricha nazar solmoqda edi. Bora-bora koinot ko'ziga oltin tangalar sochilgan baxmal tusini ola boshladi: «Ulni osmonga tikilishida bir gap bor, – deb o'yladi. – Nimanidir biladi bu bola. Hukumat bunga o'xshaganlarga pulni qoplab bersa kerak, emasam, yer qolib, nega osmonga termiladi bu bola». Yulduzlar oltin tangalar tusini olgani sayin cholning dimog'i chog'lana boshladi. Oxiri, olim deganiga hukumat pulni ayamasa kerak, degan shirin o'yga bordi-da, g'aroyib tushlar og'ushida asta uyquga ketdi»	
53.	Shayman chol qaysi o'g'lini uylantirmoqchi?	Kichik o'g'lini	L
54.	Shayman chol kimga quda bo'ldi?	Haydarvoyga	L
55.	Qudasi qalinning narxini ko'targanini Shayman chol qanday izohladi?	«Qalinni sag'al ko'paytiraman deyotganmish, – dedi chol norozi ohangda. – Shayman cholning uli olim bo'pti, olim degani pulning isiga yotolmaydigan xalq bo'ladi, shundayakan, chol qalindan qizg'anmasin deb, ertalab ukasi Salom ko'sadan aytirib yuboribdi. Sovchilar orqali yetkazishga ham sabri chidamabdi»	L

56.	«...Chol o'g'lining rang-ro'yiga, so'ng cho'ntaklariga o'g'rince qarab qo'ydi. O'g'lining cho'ntaklari u qadar do'ppayib turmasdi. Keyin u shiypon chetidagi kattakon qora sumkaga umidvor tikildi. Yaltiroq temirlar bilan ziynatlangan sumka cholga juda sirli tuyuldi... Cholning jag'i osilgan, ko'zlari baqraygan, musichani haydamoqqa ko'tarilgan o'ng qo'li havoda muallaq qolgan. Bamisoli haykal, hatto kiprik qoqmasdi. Nihoyat, «haykal»ga jon kirdi: qo'li shalvirab pastga tushdi. Iyak joyiga qaytib, ko'zlari og'riqli ifoda bilan asta yumildi: «Hazillashmayaptimi bu bola?» Ko'zlar endi yana-da kattaroq ochildi. O'g'ilga sinchkov qaradi. Yo'q, o'g'il tamomila jiddiy edi. Chol tirsagini bolishdan uzib, qaddini xiyol oldinga tashladi. – Odamni kalaka qilayapsanmi? Taajjubi battar kuchaygan o'g'il: «Yo'q», – deya bosh chayqadi. Shayman chol o'tirgan joyida g'alati chayqaldi. Tusi o'zgarib, qo'llari bilan nimanidir qidirdi. Qidirgan narsasini topolmagach, tizzalarini changallab, o'g'ilga g'azabkor boqdi». Chol nega bu ahvolga tushdi?	Olim o'g'lining oladigan oyligiga durustroq bir qo'y kelmasligini eshitib	L
-----	---	--	---

Shayman cholning savollariga olim o'g'il qanday javob berdi?

57.	Uli olim bo'пти deb, Haydar ko'sa u yoqda qalinni oshirgan bo'sa. Men senga ishonib, bu yoqda katta ketib qo'ygan bo'sam, oladigan oylingga durustroq bir qo'y kemasa, shuncha o'qib nima qilarding sen, a?	Ilm pul bilan o'lchanmaydi-ku, ota	L
58.	Emasam, nima bilan o'lchanadi? Seni o'qitaman deb qancha qo'yim ketdi, bilasanmi shuni o'zi? Ana Qobul shapka hech qayerda o'qimagan, lekin tayog'ini bir silkitsa, hovlisiga somoniyam, xashagiyam tushib turibdi. Otasi Uzoq guppi somon tashvishi neligini bilmaydi. To' y-ma'arakalarda chuldirab birovga gap bermaydi	Maydalarga tenglashtirmang o'zingizni, ota. – O'g'il ilm deya chekkan zahmatlarini eslab, bir zum sukutga toldida, so'ng chehrasini donishmandona bir ifodaga to'ldirib dedi: – Agar hamma o'zini tirikchilikka qurbon qilaversa, buyuk kashfiyotlarni kim qiladi? Tiriklikni har kim har xil tushunadi, ota	L
59.	Bildik, juda gapga o'qibsan. Ayt-chi, senam bir imo bilan uyimga somon tushurolasanmi?	Yo'q, – dedi o'g'il qat'iy. – Bu xil ishlardan jirkanaman!	L
60.	Jirkanaman? Unda olimligingdan menga nima foyda!	...	L
61.	Olgan bilimi bu dargohda sariq chaqalik qimmatga ega emasligini favqulodda anglab yetganday, asta yulqinib, darvoza tomon yurgan obraz...	Shayman cholning olim o'g'li	L

SHE'RIYAT

Quyidagi she'rlar qaysi shoirlar qalamiga mansub?

1.	«Ona tilimga alyor», «Istiqlol tarixning imtihonidir»	Oydin Hojiyeva	L
2.	«Dorilomon kunlar keldi», «Uyg'on» so'zin aytgach»	Halima Xudoyberdiyeva	L
3.	«Navoiy g'azaliga muxammas», «Ikki qal'a», «Shoir bo'lmoqchiman, debsan»	Omon Matjon	L
4.	«Baxshiyona» turkumidan, «Navoiy», «Qush», «Yuragimga kirgandim», «Ba'zan dunyo kabiman»	Usmon Azim	L
5.	«Baxt so'zi», «Vatan tuyg'usi», «Qarsak nima o'zi?», «Xirgoyi», «O'git»	Shavkat Rahmon	L
6.	«Ustod va shogird», «Unutilgan tillar»	Azim Suyun	L
7.	«Ota qabri»	Xurshid Davron	L
8.	«Ona duosi», «Qo'shchi qo'shig'i»	Yo'ldosh Eshbek	L
9.	«O'zbekiston», «O'q», «Yutquziq»	Mirzo Kenjabek	L
10.	«Egasi bor yurt», «Vatan nadir», «Biz ovqatlanamiz»	Sirojiddin Sayyid	L
11.	«Ayolga baxt bering», «Muhabbat bor edi, muhabbat mavjud»	Zulfiya Mo'minova	L

12.	«Aytgil, do'stim», «Bu dunyoga kelganim»	Iqbol Mirzo	L
13.	«Vatanim»	Rustam Musurmon	L
14.	«Ijodkor qismati», «San'at», «Munojot»	Ulug'bek Hamdam	L
15.	«Kechinma»	Faxriyor	L
16.	«O'g'limga darsliklar» turkumidan	Halima Xudoyberdiyeva	L
17.	«Vatan»	Zebo Mirzo	L
18.	Qaysi she'rda quyidagi epigraf berilgan? «Chirimoqda Sibirda ulug' turk shoirlari. Mehmed Emin Yurdaqul 1939-yil»	«Uyg'on» so'zin aytgach»	L
19.	Azim Suyunning «Ustod va shogird» she'rida ustoz nomard shogirdlar uchun nechanchi usulni saqlab qo'yadi?	Qirq birinchi usulni	L
20.	Xurshid Davronning «Ota qabri» she'rida me'ros uchun ikki o'g'il ota qabrini buzmoqchi bo'ladi. Chol (hakam) qaysi o'g'lining merosxo'r ekanligini aytadi?	Otasining qabrini buzdirishga yo'l qo'ymagan uchinchi o'g'il merosxo'r bo'ladi	L
21.	Shoir Yo'ldosh Eshbekka bag'ishlangan she'r...	Mirzo Kenjabekning «Yutqiziq» she'ri	L

22.	«Boshing egib, ta'zim ayla, shukrona ayt, Seni guldek erkalagan chaman uchun. Osmonlarda yurgan bo'lsang, tuproqqa qayt. Aytgil, do'stim, nima qildik vatan uchun?.. Buncha bino qo'yma zarrin choponlarga, Saratonda yaproq bo'lg'in dehqonlarga, Suyangani tayoq bo'lg'in cho'ponlarga, Aytgil, do'stim, nima qildik vatan uchun?» She'r muallifi	Iqbol Mirzo	L
-----	---	-------------	---

ADABIYOTSHUNOSLIK – SO'Z SAN'ATI HAQIDAGI ILM

1.	Adabiyotning asosiy ifoda vositasi nima?	Badiiy so'z
2.	«Adabiyot, so'z san'ati azaldan xalq qalbining ifodachisi, haqiqat va adolat jarchisi bo'lib keladi. Insonni, uning ma'naviy olamini kashf etadigan yana bir qudratli vosita borki, u ham bo'lsa, so'z san'ati, badiiy adabiyotdir. Adabiyotni insonshunoslik deb, shoir va yozuvchilarni esa inson ruhining muhandislari, deb ta'riflanishi bejiz emas, albatta. Agar biz O'zbekistonimizni dunyoga tarannum etmoqchi, uning qadimiy tarixi va yorug' kelajagini ulug'lamoqchi, uni avlodlar xotirasida boqiy saqlamoqchi bo'lsak, avvalambor, buyuk yozuvchilarni, buyuk shoirlarni, buyuk ijodkorlarni tarbiyalashimiz kerak. Nega deganda, ulug' adib Cho'lpon aytganidek, «Adabiyot yashasa, millat yashaydi». Ushbu fikrlar kimning qaysi asaridan olingan?	I.A.Karimovning «Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch» asaridan
3.	Adabiyot nima uchun so'z san'ati hisoblanadi?	Adabiyotning asosiy ifoda vositasi – so'z
4.	Obrazli fikrlash hodisasi qanday yuzaga keladi?	Odamlar fikrlar ekan, bir narsani boshqasiga solishtiradi. Bunda ular nafaqat oqni qoradan, yaxshini esa yomondan ajratadi, balki narsalar orasidagi o'xshash, bir-birini takrorlovchi jihatlarni ilg'aydi. Mana shu solishtirish

		jarayonida obrazli (timsolli) fikrlash hodisasi yuzaga keladi.
5.	Poytaxtimiz Toshkentning markazida joylashgan O'zbekiston Milliy bog'ida Alisher Navoiyning haykalini o'rab turgan moviy gumbaz ostiga shoirning qaysi misralari bitilgan?	Olam ahli, bilingizkim, ish emas dushmanlig', Yor o'lung bir-biringizgaki, erur yorlig' ish.
6.	«Adabiyot – atomdan kuchli, lekin uning kuchini o'tin yorishga sarflamaslik kerak», – degan yozuvchi...	Abdulla Qahhor
7.	Ilohiy kitoblarda aytilishicha, dunyodagi barcha narsalarning asosi...	So'z
8.	Olim va Odam bo'lishingizga yaqindan ko'maklashadigan fan...	Adabiyot
9.	Adabiyot san'atning boshqa turlaridan so'zdan tashqari yana qaysi jihati bilan ajralib turadi?	San'atning adabiyotdan boshqa har qanday turi inson hayoti yoki hissiyotining faqat birgina holatini ifoda eta oladi. Badiiy adabiyot esa tasvirlanayotgan narsa yoki kimsaning holatini qanchalik ishonarli aks ettirsa, uning o'tmishini ham, kelajagini ham shunchalik ta'sirchan va jonli tasvirlay oladi. (Har qanday spektakl, kino yoki telefilmlarning asosida ham badiiy so'z turadi.)
10.	Qanday asarlar aqlingizni o'stirishga xizmat qiladi, hissiyotlaringizga, tuyg'ularingizga ta'sir qiladi, yuragingizni bezovta qiladi, sizni loqaydlikdan xalos etadi, o'zgalarning	Badiiy asarlar

	tuyg'ulariga sherik bo'lishga odatlantiradi?	
11.	Kishilar tomonidan o'qilib, hissiyotni boyitish, ruhiyatga singdirish ko'zda tutilib, yaratilgan bitiklar qanday adabiyot hisoblanadi?	Badiiy adabiyot
12.	Ijodkorning fikr-tuyg'usi, hissiyot va kechinmalari singdirilgan manzara...	Badiiy obraz
13.	Adabiyot – hayotning in'ikosi (surati), ammo... Fikrni davom ettiring	Uning aynan suratga tushirilgan nusxasi emas
14.	Rivoyat qilishlaricha, dunyodagi birinchi she'rni kim yozgan?	Odam Ato o'g'li Hobilning o'ldirilishi munosabati bilan to'qigan
15.	Badiiy asarning ta'sirchanligi sababi...	Badiiy asar hayot hodisalari natijasida yuzaga kelgan kechinma, hissiyot va munosabatlar mahsuli
16.	Badiiy adabiyotning asosiy quroli...	So'z
17.	San'atning yettita asosiy turlari...	Tasviriy san'at, musiqa, kino, me'morchilik, raqs, haykalta-roshlik va badiiy adabiyot
18.	«Tushuntirish» va «tasvirlash» so'zlariga izoh bering	Fan «nima bo'lganini» tushuntiradi, adabiyot «qanday bo'lganini» tasvirlaydi?
19.	«Odissey» kimning asari?	Qadimgi yunon adibi Homerning
20.	Gyote qaysi xalq shoiri?	Nemis xalqining

21.	XIX asr oxiri XX asr boshlarida Rossiya qamrab olgan adolatsizlik, xunrezliklar o'ziga qanday ta'sir etganini quyidagicha xotirlab yozgan yozuvchi kim? «Hayotda ko'rayotganlarim go'yo yuragimning ustini shilib tashlagandek bo'ldi. Shundan buyon mening qalbim har bir hohaqlikdan, adolatsizlikdan ta'sirlanib, achishadigan bo'lib qoldi»	Rus adibi Maksim Gorkiy fikrlari
22.	«Menga qilsa ming jafo, bir qatla faryod aylamon, Elga qilsa bir jafo, ming qatla faryod aylaram». Ushbu misralar muallifi...	Navoiy
23.	«Tong o'rniga qayg'ular otar Kimni?» Ushbu misralar qaysi ijodkorning qalamiga mansub?	Faxriyorning
24.	Adabiyot keng ma'noda qanday turlarga bo'linadi?	2 turga: ilmiy va badiiy
25.	«Azal ham sen, abad ham sen, na avval birla oxirkim, Unda yo'q ibtido paydo, bunda yo'q intiho paydo». Ushbu bayt qaysi ijodkorning g'azalidan olingan?	Navoiyning
26.	Badiiy adabiyotning eng qadimiy shakli...	Xalq og'zaki ijodi
27.	Badiiy adabiyotning ta'sirchanligini kamaytiradigan omil...	Bayonchilik
28.	O'zbekiston Respublikasining Davlat madhiyasi qaysi misralar bilan boshlanadi?	«Serquosh, hur o'lkam elga baxt, najot...»
29.	«U so'zlardan mohirlik bilan foydalangan holda shunday manzaralar chizadiki, asarni o'qiyotgan o'quvchi xuddi o'sha voqealarda ishtirok etayotgandek,	Yozuvchi haqida

	ularni o'z ko'zi bilan ko'rib turgandek bo'ladi, qahramonlar bilan birga shodlanib, birga ma'yuslanadi». Ushbu fikr kim haqida aytilgan?	
30.	Yozma adabiyotning eng muhim yutug'i...	Yozma adabiyot unutilmaydi, keyingi avlodlarga o'zgarmay yetib boradi
31.	«Haq yo'lida kim senga bir harf o'qutmish ranj ila, Aylamak bo'lmas ado, oning haqin yuz ganj ila». Ushbu misralar muallifi...	Navoiy
32.	Xalq shevalari...	Qo'llanish doirasi ma'lum hudud bilan chegaralangan umumxalq tilining bir qismi
33.	«Ishq o'zingdan xalos bo'lib, sevgiling sifatleri bilan yashamoqdir», – degan so'zlar kim tomonidan aytilgan?	Mansur Halloj
34.	Adabiyotshunoslikda ilk bor «lirik qahramon» tushunchasi kim tomonidan qachon ishlatilgan?	1921-yilda rus olimi Tinyanov tomonidan ishlatilgan
35.	Islomgacha bo'lgan turkiy adabiyot namunalari...	«Avesto», O'rxun-Enasoy obidalari
36.	Qaysi ulug' shoir o'zining ruboiylaridan birida jon qancha shirin bo'lmasin, lekin umr barchasidan azizroq, degan falsafani yoritib bera olgan?	Alisher Navoiy: «Jondin seni ko'p sevarmen, ey umri aziz...»
37.	Yuzungda o'g'on nuri ayondir, Ko'zingiz fitnayi oxir zamondir. (Lutfiy) Mazkur baytdagi «o'g'on nuri» nima?	Oллоh nuri

38.	She'riyat ilmiga doir turkiy tildagi asar-ni birinchi bo'lib qaysi olim yaratgan?	Ahmad Taroziy
39.	Badiiy adabiyot qachon paydo bo'lgan?	Insoniyat paydo bo'lgandan buyon
40.	Ma'rifat – nima?	Kishilarning ong-bilimi, ma'naviyatini oshirishga qaratilgan ta'lim-tarbiya
41.	Qay tarzda yaratilganligi va kishilik xotirasida qaysi shaklda saqlanib qolganligiga ko'ra badiiy adabiyot qanday turlarga ajraladi?	Ikki turga ajraladi: og'zaki va yozma adabiyot
42.	«Menga qilsa ming jafo, bir qatla faryod aylamon, Elga qilsa bir jafo, ming qatla faryod aylaram», – misralarida qanday hislar yotadi?	Dardkashlik, xalq qismatidan qayg'urish
43.	Qanday adabiyot ilmiy adabiyot hisoblanadi?	Texnikaviy, ilmiy, ma'rifiy, publitsistik, memuar, tarixiy, ensiklopedik, lug'atshunoslik kabi adabiyotlar
44.	Badiiy matnning yuzaga keltiruvchi omil...	So'z
45.	Badiiy adabiyot voqea hodisalarni yoki insoniy kechinmalar, his-tuyg'ularni bayon qiladimi yoki tasvirlaydimi?	Tasvirlaydi
46.	Tasvir nimaga tayanadi?	So'zga
47.	Yaratilgan badiiy matnning qanchalik hissiy, ta'sirchan bo'lishi nimaga bog'liq?	Obrazlilikka
48.	Milodning VIII asrlarigacha va undan keyingi davrlarda yaratilgan asarlarda qanday mavzularni kuzatishimiz mumkin?	Qadimgi ajdodlarimizning urf-odat, e'tiqodlari ifodalangan bo'lsa, keyingi davrlarda islom ta'limoti bilan hamohanglik kuchayganini sezish mumkin

49.	«To'maris» va «Shiroq» afsonalarida qanday mavzu aks etadi?	Ajdodlarimizning chet el bosqinchilariga qarshi mardonavor kurashlari
50.	Qadimgi ajdodlarimiz qanday nomlangan?	Turkiylar
51.	Ajdodlarimiz qanday dinlarga e'tiqod qilganlar?	Otashparastlik, masihiylik (xristianlik) buddaviylik, manixeylik (moniylik) va islom diniga
52.	Mahmud Koshg'ariyning «Devonu lug'otit turk» asari orqali xalq og'zaki ijodining qaysi namunalari bizgacha yetib kelgan?	Ertak, qo'shiq, marsiya, rivoyat, afsona, maqollar
53.	Yusuf Xos Hojib boshlab bergan dostonchilik an'anasini keyinchalik kimlar davom ettirishdi?	Ahmad Yugnakiy, Sayfi Saroyi, Qutb, Haydar Xorazmiy, Navoiy
54.	O'zbek nasrining tarixi qachondan boshlandi?	O'zbek nasrining tarixi ham qadimgi davrlardan boshlanadi. «To'maris», «Shiroq» kabi rivoyatlarning asl matni saqlanib qolmagan. Ular Yunon tarixchilari asarlari orqali bizgacha yetib kelgan. O'rxun-Enasoy obidalarida ham nasrning izlari mavjud. «Oltin yoruq» singari tarjima asarlari ham nasrda bitilgan. Nosiriddin Rabg'uziy (XIII – XIV asrlar) «Qissas ul – anbiyo» («Payg'ambarlar tarixi») asari bilan o'zbek nasrini o'z davrida yuqori cho'qqiga olib chiqdi

55.	XI asrgacha va XI asrdan keyin adabiyotda qanday xususiyatlar yetakchilik qilgan?	Eng qadimgi davrlardagi asarlarda qahramonlik asosiy o'rin tutgan bo'lsa, XI asrdan keyingi adabiyotda pand-nasihat, ya'ni ta'lim-tarbiyaviy xususiyatlar yetakchilik qilgan
56.	O'rxun-Enasoy obidalarini, «Devonu lug'ot-it turk» asarlarida qanday mavzular haqida fikr yuritiladi?	O'rxun-Enasoy obidalarida turkiy xalqlarning tabg'achlarga qarshi kurashi, «Devonu lug'ot-it turk» asarida qadimgi ajdodlarning turli-tuman mashg'ulotlari, urf-odatlarini, yashash tarzlari, e'tiqod va qiziqishlari tasvirlangan. O'rxun-Enasoy obidalarida qadim ajdodlarimizning mustaqillik, erk, ozodlik yo'lidagi shijoatli kurashlari ifodalangan
57.	Og'zaki va yozma adabiyot kimlar tomonidan yaratiladi?	Adabiyotning og'zaki turi ko'pchilik tomonidan ijod etiladi. Yozma adabiyot ma'lum shaxslar, alohida qobiliyat va iste'dod egalari tomonidan yaratiladi
58.	Fors-tojik adabiyoti, qozoq adabiyoti, qirg'iz adabiyoti, o'zbek adabiyoti deganda qaysi ijodkorlar xayolimizga keladi?	Ayrim adiblar nomi xalq nomi bilan chambarchas bo'ladi. Masalan, fors-tojik adabiyoti deganda Rudakiy, Firdavsiy, Hofiz, Sa'diy, Jomiy, qozoq adabiyoti deganda Abay, Mux-tor Avezov, qirg'iz adabiyoti deganda Chingiz Aytmatovlar esga olinadi. Yoki Navoiy, Bobur, Ogahiy, Mashrab, Muqimiy deganda jahon ahli o'zbek xalqini eslaydi

59.	Tarix fani bilan badiiy adabiyotning farqini tushuntiring.	Tarix kishilik jamiyatining taraqqiyot bosqichlarini o'rganuvchi fandir. Badiiy adabiyot esa turli davrlardagi xalq hayotini, inson ruhiyatining o'ziga xos qirralarini kashf etuvchi san'atdir
60.	Mahmud Koshg'ariyning «Devonu lug'ot-it turk» asarida qanday lavhalar ko'proq uchraydi?	Mahmud Koshg'ariyning «Devonu lug'ot-it turk» asarida qadimgi qabilaviy hayot, ovchilik, dehqonchilik, chorvachilik bilan bog'lanib ketadigan lavhalar ko'p uchraydi
61.	Adabiyotning markazida kim turadi?	Adabiyotning markazida doimo inson obrazi turadi
62.	Adabiyotni nima uchun estetik tarbiya vositasi deymiz?	Badiiy adabiyot insonni go'zallikka oshno qiladi
63.	«Alpomish» qaysi xalqlar adabiyotining rivojiga ijobiy ta'sir o'tkazgan?	Turkiy xalqlar adabiyoti, gruzin, arman, slavyan xalqlari
64.	Olimlar XIII – XIV asrlarda Yevropada «zertsal» deb nomlangan janrning yuzaga kelishida qaysi xalq adabiyotining ta'siri bor deyishgan?	Sharq didaktik adabiyotining ta'siri bo'lgan
65.	Nemis shairi Gyotening «Garb-u Sharq devoni»ning yuzaga kelishiga qaysi xalq she'riyati sabab bo'lgan?	Sharq she'riyati
66.	G'azal shakli qaysi xalq she'riyatiga xos?	Sharq she'riyatigagina xos
67.	Adabiyot tarixi qanday davrlashtirilgan?	Adabiyot tarixi quyidagicha ham davrlashtirilgan: 1. Eng qadimgi adabiy yodgorliklar. («Avesto»,

		«To'maris», «Shiroq», «Xuastuanift», «Alpomish» va b.). 2. Ilk o'rta asrlar adabiyoti (O'rxun-Enasoy yodgorliklari). 3. O'rta asrlar adabiyoti (IX – XV asrlar) a) IX – XII asrlar adabiyoti; b) temuriylar davri adabiyoti; c) Navoiy va u yashagan davr adabiyoti. 4. XVI – XIX asrlar adabiyoti. 5. XX asr adabiyoti
68.	Qaysi xalqlar turkiylar hisoblangan?	VI – VIII asrlarda o'zbek, uyg'ur, qozoq, qirg'iz, turkman, qoraqalpoq, ozarbayjon kabi xalqlar yagona mushtarak umumturkiy xalqlar sifatida yashashgan
69.	Forobiyning «She'r san'atlari haqida» risolasi kimning asariga sharh sifatida yozilgan?	Forobiyning «She'r san'atlari haqida» risolasi Arastuning «Poetika» asariga sharh sifatida yozilgan. U adabiyot nazariyasiga oid ilk manbadir
70.	Ozbek adabiyotshunosligining yirik tadqiqotchisi kim?	Mahmud Koshg'ariy
71.	Mahmud Koshg'ariy asarida adabiyotshunoslikka doir qanday ma'lumotlar uchraydi?	Mahmud Koshg'ariy XI asrgacha bo'lgan adabiyotimizning ko'plab durdona namunalarini to'plabgina qolmasdan, ular haqidagi dastlabki nazariy ma'lumotlarni ham bergan
72.	Kaykovus «Qobusnoma» asarida adabiyotshunoslikning qaysi qismiga oid ma'lumotlarni beradi?	Kaykovus «Qobusnoma» asarida adabiyot nazariyasiga oid dastlabki ixcham ma'lumotlarni beradi

73.	Mahmud Zamaxshariyning (1074 – 1144) tilshunoslikka va adabiyotshunoslikka doir asari haqida ma'lumot bering	«Muqaddimat-ul adab» («Adabiyot muqaddimasi») asari arab tili qoidalariga bag'ishlangan bo'lsa-da, unda adabiyot nazariyasiga, ayniqsa, badiiy tasvir vositalariga alohida e'tibor berilgan
74.	Adabiyotning bosh vazifasi...	Inson qalbida ezgulikka muhabbat, yovuzlikka nafratni uyg'otish
75.	Adabiyot so'zi qanday ma'noni bildiradi?	«Adabiyot» arabcha so'z bo'lib, «odoblarning yig'indisi», boshqacha aytganda, «odoblarning xazinasi» degan ma'noni anglatadi
76.	«Insonni so'z ayladi judo hayvondin, Bilki guhari sharifroq yo'q ondin». Ushbu misralar qaysi ijodkorning qalamiga mansub?	Alisher Navoiyning
77.	San'atning eng muhim yettita turi...	Tasviriy san'at, musiqa, kino, me'morchilik, raqs, haykaltaroshlik va badiiy adabiyot
78.	Obrazlilik qaysi san'at turlari uchun xos?	San'atning barcha turlari uchun xos
79.	Obrazlilik adabiyotda nima vositasida amalga oshiriladi?	Badiiy so'z
80.	Muayyan his-tuyg'uni, holat va harakatni, manzarani o'quvchilar qalbiga ta'sir etadigan darajada ifodalaydigan vosita...	Badiiy so'z
81.	Obrazli so'zga asoslanuvchi, hayotni muayyan obrazlar vositasida aks ettiruvchi adabiyot...	Badiiy adabiyot

82.	Adabiyot qanday tasviriy vositalar bilan ataladi?	«Ma'naviyat xazinasini», «Ma'naviyat ko'zgusi», «Ruhiniyatni shakllantiruvchi vosita»
83.	Mantiqiy tafakkur va badiiy tafakkurning farqi...	Mantiqiy va badiiy tafakkurning o'zaro mushtarak (bir xil) xususiyatlari bilan birga, jiddiy farqli jihatlari ham bor. Ikkovida ham inson, voqelik, ularga daxldor hodisa, holat – jarayon aks etadi. Mantikiy tafakkurning o'ziga xos xususiyati shundaki, bunda har bir fikr, tushuncha bir-biri bilan o'zaro mustahkam bog'lanishda bo'ladi va keyingisi avvalgisining ehtiyojidan kelib chiqadi. Mulohaza va hukm qat'iy izchillik asosiga quriladi. Mantikiy tafakkur ma'lumot beradi, dalillaydi. Badiiy tafakkur esa voqelikni, ijtimoiy turmushni, asosan, insonni, uning ruhiyatini badiiy obrazlar vositasida aks ettiradi. U hayotni, insonni qanday bo'lsa, shundayligicha aks ettiribgina qolmaydi, balki nafasat, muhabbat, xohish, orzulardan kelib chiqib ularni qayta yaratadi va hatto boyita oladi
84.	Mantiqiy tafakkurning asosiy xususiyati...	Aniq tushunchalar, ma'lumotlar, dalillar, isbotlar, xulosalar orqali fikr yuritishda bo'lsa, badiiy tafakkurning asosiy xususiyati: obrazlar, badiiy san'at, taxayyul vositasida fikr yuritishda namoyon bo'ladi. Mantikiy tafakkur ko'proq ilm, fan uchun xos bo'lsa, badiiy tafakkur san'atning barcha turlari uchun xosdir. «Bir tomchi ko'z yosh» mantiqiy tafakkurga ko'ra hayajondan paydo bo'luvchi bir tomchi suyuqlik. Badiiy tafakkurda esa o'kinch, armon, sevinch va hokazolar ifodasi bo'lishi mumkin.

		Chunki bu yerda u bir tomchi suyuqlik emas, badiiy obrazga aylanadi
85.	Hayot fanda qanday aks etadi, adabiyotda qaysi qiyofada gavdalanadi?	Hayot fanda ilmiy abstraksiyalar (narsa va hodisalarning muhim belgilarini ajratish maqsadida ularning ba'zi tomonlarini bir chekkaga qo'yib fikr yuritish), axborotlar tarzida aks etsa, adabiyotda u badiiy obraz qiyofasida gavdalanadi
86.	Belinskiyning fan va adabiyot haqidagi ta'biri...	Fan «nima bo'lganini» tushuntirsa, adabiyot «qanday bo'lganini» tasvirlaydi
87.	Adabiyotning asosiy vazifasi...	Adabiyotning vazifalari boy va rang-barang. Biroq o'zaro kuchli aloqada bo'lgan asosiy vazifasi tarbiyaviy, estetik, ma'rifiy yo'nalishlarda namoyon bo'ladi
88.	Badiiy adabiyotning tarbiyaviy vazifasi...	Har bir asarda bevosita yoki bilvosita o'z ifodasini topajak axloqiy va u bilan aloqador xislatlarning kitobxon ma'naviy dunyosini shakllantirishga ko'rsatajak ta'siri nazarda tutiladi
89.	Adabiyot kitobxonni qanday ruhda tarbiyalaydi?	Axloq masalasining adabiyotdagi vazifasini faqat pand-nasihatdan iborat deb tushunmaslik kerak. Bu o'rinda u kitobxonni insonparvarlik, vatanparvarlik, millatparvarlik, adolat ruhida tarbiyalash singari vazifalarni ham nazarda tutadi
90.	Adabiyotning asosiy uch vazifasi...	1. Hayotning haqqoniy badiiy in'ikosini yaratish. 2. Inson obrazini yaratish, uning ichki olamini tasvirlash, tabiati va ruhiyatidagi go'zallik kurtaklarining tashqi olam ta'sirida g'uncha tugishi va gullashi jarayonini ko'rsatish.

		3. Tarixiy o'tmishdagi, shuningdek, hozirgi davrdagi ibratli voqealar va ajoyib kishilar hayotini aks ettirish orqali kishilarga emotsional (his-tuyg'ularga to'lgan, jo'shqin) ta'sir o'tkazish, zavq-shavq bag'ishlash, ularni tarbiyalash, ularning barkamol insonlar bo'lib shakllanishida faol ishtirok etish
91.	Adabiyotning bosh vazifasi...	Inson qalbida ezgulikka muhabbat, yovuzlikka nafratni uyg'otishga qaratilgan
92.	Estetik tuyg'u deb nimaga aytiladi?	Yozuvchining quroli so'z bo'lib, u so'zlar-dan mohirlik bilan foydalangan holda shunday hayotiy manzaralar chizadiki, asarni o'qiyotgan o'quvchi xuddi o'sha voqealarda ishtirok etayotgandek, ularni o'z ko'zi bilan ko'rib turgandek bo'ladi, qahramonlar bilan birga shodlanib, birga ma'yuslanadi. San'at asarlari ta'sirida o'quvchilarda tug'ilgan bunday tuyg'ular estetik tuyg'u deyiladi
93.	Tarixiy haqiqat deb nimaga aytiladi?	Badiiy asarlarda tasvirlangan tarixiy shaxslar, ularning hayoti va faoliyati bilan bog'liq voqea va hodisalar
94.	Badiiy to'qima deb nimaga aytiladi?	Yozuvchi tarixiy shaxs hayotini aks ettirganda ham, umumlashtirish yo'li bilan qahramonni tasvirlaganda ham ularning hayotdagi fe'l-atvorlari, boshidan kechirganlarini qanday bo'lsa, shunday tasvirlamay, balki, ularni muayyan nuqtayi nazardan bir oz o'zgartirsa, ba'zi voqealarni o'zidan qo'shsa, ba'zilarini tushirib qoldirsa, bu badiiy to'qima deyiladi

95.	Badiiy adabiyotning ma'rifiy vazifasini tushuntiring.	Hissiyot va ruhiyatni tarbiyalash bilan bir qatorda kitobxon idroki, dunyoqarashi, tafakkurini o'stirish, ijtimoiy turmush, jamiyat, inson va uning qalbidagi xohish, ziddiyat, intilishlarga doir bilimlarni chuqurlashtirish hamda yangicha shuuriy izlanishlarni uyg'otish ham muhimdir. Bularning uzviy yaxlitlikda amalga oshirilishi adabiyotning ma'rifiy vazifasidir
96.	Olimlar badiiy asarlarni qanday xususiyatiga ko'ra uch turga bo'lishgan?	Badiiy asarlar qanday maqsadda yaratilishiga (kuylash uchunmi, sahnada ko'rsatish uchunmi yoki o'qish uchunmi) va nimani ifoda etishiga (tuyg'uni, tuyg'uni yuzaga kelishiga sabab bo'lgan voqeani yoki obrazlarning bevosita harakatlari) qarab uch turga bo'linadi
97.	O'zbek adabiyoti tarixi namunalari hozirgi avlod ruhiyatiga qanday ta'sir qiladi va nimaga xizmat qiladi?	O'zbek adabiyoti tarixi namunalari hozirgi avlod ruhiyatida, qalbida ham hayajon uyg'ota oladi, ularning ma'naviy boyishiga katta hissa qo'sha oladi
98.	Shoirlarni qaysi ijodkor «so'z teruvchilar», qaysi ijodkor «so'z bulbuli», kim «ruh chamanining xushxon bulbullari» deya ta'riflagan?	Shoirlarni Yusuf Xos Hojib «so'z teruvchilar», Sayfi Saroyi «so'z bulbuli», Alisher Navoiy «ruh chamanining xushxon bulbullari» deya ta'riflaganlar
99.	So'zni «kasal ruh va dillarga shifo», – degan adib...	Ahmad Yugnakiy
100.	Jahon shoirlari, ey gulshani bog', Kimi bulbuldurur so'zda, kimi zog', – deya shoirlarni ikkiga ajratgan ijodkor...	Sayfi Saroyi

101.	Adabiyot jamiyatni qanday aks ettiradi?	Adabiyot jamiyat tarixidagi jiddiy o'zgarishlarni xilma-xil obrazlar vositasida turli badiiy shakllarda aks ettiradi
102.	«To'maris» va «Shiroq» afsonalarida qanday mavzu aks etadi?	Ajdodlarimizning chet el bosqinchilariga qarshi mardonavor kurashlari

Quyidagi tushunchalarga izoh bering

103.	Hamd	Mumtoz adabiyotda dostonlarning kirish qismi (Olloh vasfi)
104.	Na't	Payg'ambar Muhammad (SAV) vasfi
105.	Bahri muhit	Sharq she'riyatida O'rta yer dengizi Bahri muhit sifatida tilga olinadi
106.	Mistifikatsiya	Badiiy asarda muayyan maqsaddan kelib chiqib, hodisaga sirli tus berish, yo'q narsani bor deb o'quvchini ishontirishga urinish usuli

ADABIYOTSHUNOSLIK FANI VA UNING TARKIBIY QISMLARI

1.	Filologiya qanday fan?	Adabiyotshunoslik fani
2.	Filologiya so'zining ma'nosi...	Grek tilidan olingan bo'lib, «phileo» – sevaman, «logos» – so'z), ya'ni so'zshunoslik fanining katta bir sohasidir
3.	So'zshunoslik fanining tabiatini o'rganadigan fanlar...	Adabiyotshunoslik va tilshunoslik
4.	So'z san'atini o'rganadigan fan...	Adabiyotshunoslik
5.	So'z ma'nosini o'rganadigan fan...	Tilshunoslik
6.	«Adabiyot» so'zi necha xil ma'noda qo'llaniladi?	3 xil ma'noda: 1) bir xalqning, davrning badiiy, ilmiy, filosofik va boshqa asarlari majmuyi: o'zbek adabiyoti, antik adabiyot; 2) san'atning so'z, til vositasida badiiy obrazlar yaratuvchi sohasi va shu sohada yaratilgan asarlar majmuyi: she'r, proza, drama; 3) muayyan bir fan yoki soha, masalasiga oid kitoblar: siyosiy adabiyot, adabiyotshunoslikka oid kitoblar, terrorizmga qarshi kurashga bag'ishlangan asarlar
7.	«Adabiyot» atamasi keng ma'noda qo'llanilganda qanday asarlarni o'z ichiga oladi?	Yozilgan barcha asarlarni
8.	«Adabiyot» atamasi tor ma'noda qo'llanilganda qanday asarlarni o'z ichiga oladi?	Faqatgina badiiy asarlarni

9.	«Adabiyot-shunoslik» atamasi qanday kelib chiqqan?	«Adabiyot» so'ziga fors-tojikcha «shinohtan» (bilish, tayin etish) fe'lining va o'zbekcha –lik qo'shimchasining qo'shiluvidan yasalgan. «Shinohtan» singarmonizmga uchrab, «shunos» shakliga kelib qolgan
10.	Adabiyotshunoslikning o'rganish manbayi, asosi nima?	Badiiy asarlar majmuyi
11.	Metodologiya qanday nazariya?	Metod haqidagi ilm, metod nazariyasidir
12.	«Milliy istiqlol mafkurasi o'z mohiyatiga ko'ra, xalqimizning asosiy maqsad-muddaolarini ifodalaydigan, uning o'tmish va kelajagini bir-biri bilan bog'laydigan, asriy orzu-istaklarini amalgam oshirishga xizmat qilgan g'oyalar tizimidir». Ushbu fikrlar kimning asaridan olingan?	Islom Karimovning
13.	«Komil inson – ozod shaxs, erkin fikr qiluvchi, o'z xalqining ideallari uchun kurashuvchi inson, o'z vataniga halol xizmat qiluvchi kishidir». Ushbu fikrlar qaysi asardan olingan?	«Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar»
14.	«Avesto»da barkamollikning asosiy mezon...	Halol mehnat
15.	«Temur tuzuklari»da barkamollikning asosiy mezon...	Adolat va qudrat, birlik va ezgulik yaratish
16.	Tarixiy-ijtimoiy sharoit va ijodiy muhit bilan aloqadorlikda olingan adabiy asarlar va ularni yaratish jarayoni...	Adabiyotshunoslikning predmetidir
17.	Badiiy adabiyot qanday shakllardan iborat?	Og'zaki adabiyot va yozma adabiyot

18.	Yozma adabiyotning yuzaga kelishiga asos bo'lgan omil...	Og'zaki adabiyot
19.	Xalq og'zaki ijodining o'ziga xos tabiatini, poetik xususiyatini, yozma adabiyot bilan munosabatlarini o'rganuvchi fan...	Folklor-shunoslik
20.	So'z san'atining mohiyati, ijtimoiy tabiati, taraqqiyot qonunlarini, kishilik va tuzumlar rivojidadagi o'rni va ahamiyatini, o'ziga xos xususiyatlarini tadqiq etuvchi, badiiy asarlarni tahlil qilish mezonlari va unga baho berish me'yorini belgilovchi fan...	Adabiyot nazariyasi

Adabiyot nazariyasiga taalluqli quyidagi kitoblar qachon nashrga tayyorlangan?

21.	Abdurauf Fitratning «Adabiyot qoidalari» asari	1926-yil
22.	O'zFAning ikki jildlik «Adabiyot nazariyasi» akademnashri	1978 – 1979-yillar
23.	Izzat Sultonning «Adabiyot nazariyasi» kitobi	1980-yil
24.	H.Umurovning «Adabiyot nazariyasi» kitobi	2001-yil
25.	«Predmet tarixisiz predmetning nazariyasi bo'lishi mumkin emas; shu bilan birga predmet nazariyasiz, adabiyotning tarixi haqida hatto fikr bo'lishi ham mumkin emas...» Ushbu fikrlar muallifi...	N.G.Cherni-shevskiy
26.	So'z san'atining vujudga kelishidan boshlab to bugungi kungacha rivojlanish tarixini tadqiq etuvchi, hayot va jamiyatlarning tarixiy taraqqiyotida	Adabiyot tarixi

	badiiy adabiyotning ahamiyatini, uning tamoyillarini, davrlar adabiyotining o'ziga xosliklarini, ular o'rtasidagi an'ana va yangilik (novatorlik) larni, ijodkorlarning hayotiy va ijodiy faoliyatlarini, davrlashtirish prinsiplarini talqin qiluvchi fan...	
27.	O'zbek adabiyotida qaysi davr mumtoz adabiyot tarixi deb yuritiladi?	Eng qadimgi davrlardan boshlab XX asrgacha bo'lgan adabiyot
28.	O'zbek adabiyotida qaysi davr hozirgi zamon adabiyot tarixi deb yuritiladi?	XX va XXI asr davri adabiyotini
29.	Har bir davrning adabiy hodisalari, yozuvchilari ijodi haqida o'z vaqtida muhokama yurgizadigan, ularni badiiy adabiyotning vazifalari va o'z zamonasining ijtimoiy talablari nuqtayi nazaridan baholaydigan fan...	Adabiy tanqid
30.	«Tanqidchilik talanti kam uchraydi, tanqidchining yo'li qaltis va xatarli yo'ldir». Ushbu fikrlar muallifi...	V.Belinskiy
31.	Ozod Sharafiddinov, Matyoqub Qo'shjonov, Ibrohim G'afurov, Umarali Normatov, Norboy Xudoyberganov, Abdug'afur Rasulov kabi olimlar adabiyotshunoslikning qaysi sohasida faoliyat yuritishgan?	Adabiy tanqidchilikda
32.	Faqat nazariyani amaliyotga bog'lab qo'yish bilan cheklanmaydi. Balki nazariya sohasini kengaytiradi, tayyor badiiy «mahsulot»dan yangi, hayotiy nazariy qoidalar yaratadi, san'atkorlarning g'oyaviy fikr doirasini kengaytiradi, mahoratlarini oshiradi. U adabiyotdan o'rganadi va adabiyotga yangiliklar kiritadi, estetikani boyitadi. Bu soha...	Adabiy tanqid

33.	Adabiyotshunoslikning yordamchi sohalari...	Matnshunoslik (testologiya), kitobiyot (bibliografiya), adabiyot o'qitish uslubiyati (metodikasi), manbashunoslik fanlaridir
-----	---	--

Quyidagi ta'riflar adabiyotshunoslikning qaysi yordamchi sohalariga taalluqli?

34.	Badiiy asarlarning asl matnini yaratish bilan shug'ullanadi. U turli davrlarda yaratilgan, xattotlar tomonidan ko'chirilgan yoki bir necha bor nashr etilgan asarlarning nusxasi yoxud nashrlarini aniqlaydi, uning nusxa(nashr)larini o'zaro chog'ishtiradi, tahlil qiladi, sharhlaydi va asarning ilmiy-tanqidiy matnini (muallif yozganini) tayyorlaydi...	Matnshunoslik
35.	Matnshunoslik fanining bo'limlaridan biri bo'lib, u muallifi noma'lum asarning yaratuvchisi, asar yozilgan joyni, vaqtini aniqlaydi. (Jumladan XIX asrning o'rtalarida ba'zi olimlar ingliz dramaturgi, jahon dramaturgiyasining tojdori Vilyam Shekspirning mohir dramaturg bo'lganiga shubha bildirishgan. Ularning fikrlaricha, V.Shekspir oddiy aktyor bo'lgan, shoh dramalar yaratishga qodir bo'lmagan. Bunday shubhalar asossizligini shu soha isbotlagan. «Illiada va Odissey» eposlarining muallifi Homer, «Gul va Navro'z» dostonining muallifi Haydar Xorazmiy ekanligini ham shu soha vakillari isbotlaganlar)	Atributsiya

36.	Turli-tuman asarlarning tematik va xronologik ro'yhatini tuzadi, ularning har biriga qisqacha (kitobning muallifi, nomi, xarakteri, nashriyoti, nashr etilgan yili, chop etilgan joyi, formati, hajmi, bahosi va sh.k.) izoh beradi, son-sanoqsiz adabiyotlar orasidan keragini tez va oson topib olishni ta'minlaydi. O'rganilishi zarur bo'lgan manbalarni aniqlaydi, ularning ilmiy ro'yhatini tuzadi, shuningdek, asarlarni baholash metodlari va mezonlarini ham ishlab chiqadi...	Kitobiyot
37.	O'rta va oliy maktabda adabiyot o'qitishning asosiy vazifalarini va usullarini o'rganadi. O'qitiladigan adabiy materiallarni tanlashga, ularni sinf va kurslarga joylashtirishga va shular asosida o'quvchi va talabalarni estetik tarbiyalashga alohida e'tibor qaratadi. Adabiyot va adabiyotshunoslikning tabiati, qonuniyatlariga tayangan holda badiiy asarni idrok etish va o'zlashtirishga ko'makka keladi, uni ilmiy asoslaydi, oson «hazm» qilishning yo'l-yo'riqlarini ishlab chiqadi. Dars mashg'ulotlari jarayonida adabiy hodisa va asarlarni tahlil etish, baholash ishi bilan shug'ullanadi. O'qituvchining adabiyot ilmidan mukammal bilimga ega bo'lishini va shu bilimni ilmiy, uslubiy jihatdan qiziqarli va zavqli qilib o'quvchi va talabalarga singdirishni talab qiladi	Adabiyot o'qitish uslubiyati (metodikasi)

Manbashunoslik

1.	Adabiyotshunoslik fanlarining barcha davrlardagi tarixiga oid materiallarni to'playdi, umumlashtiradi va ularning rivojlanish yo'llarini sarhisob qiladi	Manba-shunoslik
2.	Adabiyotshunoslikning vujudga kelishi va tarixiy taraqqiyotini manbashunoslik necha qismga bo'lib o'rganib kelmoqda?	2 qismga: 1) sharq klassik adabiyotida adabiy-tanqidiy fikrlar taraqqiyoti; 2) g'arb mumtoz adabiyotida adabiy-tanqidiy qarashlar taraqqiyoti

Sharq klassik adabiyotida adabiy-tanqidiy fikrlar taraqqiyoti

3.	Qadimgi Sharq mumtoz adabiyotshunosligida adabiy-tanqidiy fikrlar qay tarzda mavjud bo'lgan?	Sinkretik tarzda (narsaning dastlabki, bir-biridan ajralmagan, qorishiq holatida) mavjud bo'lgan
4.	Adabiy-tanqidiy qarashlar (ya'ni shoir va shoirlik haqida mulohazalar, adabiyot qonun-qoidalari va sh.k.) qanday shakllarda ifodalangan?	1) adabiy-tanqidiy fikrlar adabiy anjuman va yig'ilishlarda, o'zaro suhbatlarda; 2) shoir va shoirlik haqida mulohazalar dostonlar, she'rlar tarkibida ifoda qilingan; 3) adabiy jarayon va so'z san'atkorlarining xususiyatlari haqidagi fikrlar tarix, tarixiy esdalik va nasihatnomalarda ham uchraydi; 4) muallif o'zining asarlarida ilmi adab-ning turli sohalarini bo'yicha mulohaza yuritgan, ularni bir-biri bilan bog'liq tarzda tavsif qilgan va sharhlagan;

	5) sharq mumtoz adabiyotida she'riyat (adabiyot) qonun-qoidalari haqida maxsus nazariy risolalar ham yaratilgan; 6) adabiy-tanqidiy qarashlarni ifoda etuvchi, shoirlar hayoti va ijodi haqida ma'lumot beruvchi maxsus tazkiralalar ham ko'plab yaratilgan; 7) XIX asrda gazeta va jurnallar nashr etila boshlandi. Vaqtli matbuotda – «Turkiston viloyatining gazetasi», «Sadoyi Farg'ona», «Al-Isloh», «Oyina» kabi gazeta va jurnallarda adabiyotga doir maqolalar bosildi, bahs va munozaralar uyushtirildi
--	---

Sharq klassik adabiyotida adabiy-tanqidiy fikrlar aks ettirilgan asarlarga doir savollarga javob bering

5.	O'tmishda adabiy-tanqidiy qarashlar qanday asarlarda bayon etilgan?	Tarixiy yodnomalarda, esdalik tipidagi asarlarda, devonlarga yozilgan debochalarda, kichik lirik janrdagi asarlarda, dostonlarning maxsus boblarida, tazkiralarda, aruz, qofiya, badoye va sanoyega doir risolalarda ba'zan esa ilmi adab deb atalmish ilmlar turkumiga bag'ishlangan kitob va lug'atlarda bayon etilgan
----	--	---

6.	«Orazin yopqach, ko'zumdin sochilur har lahza yosh, Bo'ylakim, paydo bo'lur yulduz, nihon bo'lg'och quyosh. Mavlaviy janoblari bu alangali g'azalni eshitishi bilan hayrat dengiziga cho'mib, shunday dedi: «Volloh, agar muyassar bo'lsa edi, o'zimning o'n-o'n ikki ming forsiy va turkiy baytimni shu g'azalga almashardim va buning yuzaga chiqishini zo'r muvafaqqiyat hisoblardim». Navoiyning poetik mahoratiga bu qadar yuksak baho bergan mavlono Lutfiyning ushbu fikrlari kimning qaysi asaridan olingan?	Tarixchi Xondamirning «Makorim-ul axloq» asaridan
7.	«Nazm anga gulshanda ochilmoqlig'i, Nasr qaro yerga sochilmog'lig'i. Nazmki ham surat erur xush anga, Zimnida ma'ni dog'i dilkash anga». Alisher Navoiyning «Hayrat ul-abror» dostonidan olingan nasr va nazm, ma'no va shakl haqidagi ushbu misralarning mazmunini sharhlang	«Gulshanda gullarning saf tortib ochilib turishi, bu – nazm; ularning yerda sochilib-to'kilib yotishi esa nasrdir. Ham yaxshi shaklga ega bo'lgan, ham go'zal ma'no asosiga qurilgan she'r haqiqiy she'rdir».
8.	«Har xil narsa yozmoqchi bo'lsang, o'z fikring bilan yozgil, boshqalarning so'zini takrorlama, agar boshqalarning so'zini takrorlasang, ko'ngling	Kaykovusning «Qobusnoma» asaridan

	ochilmaydi, she'r maydoni senga keng bo'lmas va dastlabgi she'r yozgan darajangda qolaverasan», – degan o'git kimning qaysi asaridan olingan?	
9.	Sharqda lug'at, sarf, nahv, maoni, bayon, aruz, qofiya, sanoye kabi ilmlar turkumi qanday atalgan?	Ilmi adab deya
10.	«Shoirlar san'ati qonunlari haqida risola» asari muallifi...	Al-Forobiy
11.	«Al-osor ul-boqiya anilqurun ul-holiya» («O'tmish davridan qolgan yodgorliklar») asarining muallifi...	Beruniy
12.	«Shifo» asarining muallifi...	Ibn Sino
13.	«She'r san'atini bezaydigan narsalar so'z, mulohazalar bo'lsa, rassomlar san'atini bezaydigan narsa bo'yoqlar sanaladi. Bularning ikkovi o'rtasida farq bor, ammo ikkalasi ham odamlar tasavvuri va sezgilarida bir maqsadga – taqlid qilishga yo'nalgan bo'ladi». Ushbu fikrlar muallifi...	Al-Forobiy

**Sharq mumtoz adabiyotida she'riyat qonun-qoidalari
haqida yozilgan quyidagi maxsus nazariy
risolalar mualliflarini aniqlang**

14.	«Kanz ul-qofiya»	Abulhasan Saraxsiy
15.	«Jam'i muxtasar»	Vahid Tabriziy
16.	«Hadoyiq us-sehr fi daqoyiq ush-she'r»	Rashidi Votvot
17.	«Mezon ul-avzon»	Alisher Navoiy
18.	«Muxtasar»	Zahiriddin Muhammad Bobur
19.	Navoiy asarida nechta bahr o'rganilgan?	19 ta

20.	19 ta bahrga tavil bahri (mutalifa) doirasida hosil bo'luvchi ariz va amiq bahrlarini ham qo'shgan va aruzning 21 bahrini, 537 vaznini tavsif qilgan adabiyotshunos kim?	Zahiriddin Muhammad Bobur
-----	--	---------------------------

**Adabiy-tanqidiy qarashlarni ifoda etuvchi,
shoirlar hayoti va ijodi haqida ma'lumot beruvchi
quyidagi tazkiralar mualliflarini aniqlang**

21.	«Chahor maqola» (XII asr)	Aruziy Samarqandiy
22.	«Lubob al-albob» (XIII asr)	Muhammad Avfiy Buxoriy
23.	«Tazkirat ush-shuaro» (XV asr)	Davlatshoh Samarqandiy
24.	«Majolis un-nafois» (XV asr)	Alisher Navoiy
25.	«Tazkirat ush-shuaro» (XVII asr)	Mutribiy Samarqandiy
26.	«Muzokir ul-ashob» (XVII asr)	Masiho Samarqandiy
27.	«Majolis un-nafois» haqida ma'lumot bering	«Majolis un-nafois» 8 majlis – bobdan iborat. Unda XV asrning 39 – 90-yillar orasida (51 yil davomida) faoliyat ko'rsatgan 459 shoir haqida ma'lumot beriladi. Ularning poetik mukammal asarlaridan namunalar keltiriladi
28.	«Bu matla aningdurkim: Ko'zung ne balo qaro bo'lubdur, Kim jong'a qaro balo bo'lubdur.	Alisher Navoiyning «Majolis-un nafois» asaridan

	Zulqofiyatayndur va qofiyalari tardiaxskim, javob aytmoq bu faqir qoshida maholatdindur (mushkuldir). Iste'dodli shoir Mirzobek (u yoshligida vafot etgan) misralari haqidagi ushbu fikrlar kimning qaysi asaridan olingan?	
29.	XIX asrda Rossiya O'rta Osiyoni bosib olgach, qaysi gazeta va jurnallarda adabiyotga doir maqolalar bosildi, bahs va munozaralar uyushtirildi?	«Turkiston viloyatining gazetasi», «Sadoyi Farg'ona», «Al Isloh», «Oina» kabi gazeta va jurnallarda

G'arb mumtoz adabiyotida adabiy-tanqidiy qarashlar taraqqiyoti

Quyidagi asarlar mualliflarini aniqlang

30.	«Poetika»	Aristotel (miloddan avvalgi IV asrda yashagan)
31.	«Ritorika»	Aristotel
32.	«Poeziya san'ati» (1674)	Fransuz adibi Nikola Bualo
33.	«Dramatik poeziya haqida»	Fransuz Deni Didro
34.	«Tasviriy san'at bilan poeziya chegaralari haqida»	Nemis Gotxold Lessing
35.	«Estetikadan leksiylalar»	Nemis faylasufi G.F.Gegel (XIX asr)

36.	«Aleksandr Pushkin asarlari»	V.Belinskiy
37.	«Poeziyaning xil va turlarga bo'linishi»	V.Belinskiy
38.	«Gogolga xat»	V.Belinskiy
39.	«San'atning voqelikka estetik munosabatlari»	N.Chernishevskiy
40.	«Zulmat ichra nur»	N.Dobrolyubov
41.	«Haqiqiy kun qachon keladi?»	N.Dobrolyubov

Ushbu fikrlar mualliflarini aniqlang

42.	«Poeziya tarixga qaraganda falsafiyroq va jiddiyroqdir»	Aristotel («Poetika» asaridan)
43.	«G'oyasiz san'at – murdaning o'zidir»	V.Belinskiy
44.	«Eng go'zal narsa hayotdir». «Adabiyot – hayot darsligidir»	N.Chernishevskiy
45.	G'arbda adabiyot haqidagi ilmiy ma'lumotlar qaysi fan doirasida maydonga keldi?	Falsafa fani

Quyidagi darsliklar va o'quv-metodik qo'llanmalar mualliflarini aniqlang

46.	«Adabiyot qoidalari» (1926-yil)	Abdurauf Fitrat
47.	«Adabiyotshunoslikka kirish» darsligi (1979)	N.Shukurov, N.Hotamov, Sh.Xolmatov, I.Mahmudovlar

48.	«Adabiyotshunoslikka kirish» (1979) o'quv-metodik qo'llanmasi	To'xta Boboyev
49.	«Adabiyot nazariyasi» (1980)	Izzat Sulton
50.	«Adabiyotshunoslikka kirish» (1995) Madaniyat va san'at instituti talabalari uchun darslik	E.Xudoyberdiyev
51.	«Adabiyotshunoslikka kirish» (2000)	Abdulla Ulug'ov
52.	«Adabiyotshunoslikka kirish» dasturi	Hotam Umurov
53.	«Test va ko'rgazmalilik» metodik qo'llanmasi	Hotam Umurov
54.	«Adabiyot» o'quv-metodik qo'llanmasi (2012)	Safo Matchonov, Sharafjon Sariyev

BADIIY ADABIYOT HAQIDA TA'LIMOT

HAYOT VA ADABIYOT

1.	«Humoyunnoma» asarining muallifi...	Gulbadanbegim
2.	Pirimqul Qodirov «Yulduzli tunlar» asaridagi Humoyunning xastaligi lavhasini qaysi ma'lumotga asoslanib yozgan?	Gulbadanbegimning «Humoyunnoma» asariga
3.	Inson o'z faoliyati bilan qalb pokligiga erishishi, o'zligini va Allohni tanishi...	Ma'naviyatdir
4.	Axloqiy, iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy, madaniy, mafkuraviy, huquqiy, diniy, texnikaviy, tarbiyaviy, falsafiy... sohalardagi bilim, ko'nikma va tajribalarni jamlab, yaxlitlab, poklikka yetaklovchi ohanrabo...	Ma'naviyatdir
5.	«Iqtisodiyot jamiyatning tanasi bo'lsa, ma'naviyat uning joni». Ushbu fikr muallifi...	Islom Karimov
6.	Adabiyot hayotning in'ikosi, lekin... Fikrni davom ettiring	Uning suratga tushirilgan ayni nusxasi emas
7.	Hayotimizdagi nuqson va kamchiliklarni yengil kulgi bilan tasvirlash...	Yumor hisoblanadi

Adabiyotning tasvir obyekti, predmeti va vazifasi

1.	Insonning tabiat, jamiyat va o'z tafakkurida amal qiladigan qonun va qonuniyatlarni kashf etish, bilish va o'rganish bilan shug'ullanuvchi ijodi...	Ilmiy ijod
----	---	------------

2.	Tabiat, jamiyat va insonning nafosat qonunlari va tamoyillari asosida badiiy ifodalash sirlarini ochuvchi ijod...	Badiiy ijod
3.	Borliqni ilmiy tushunchalar, g'oyalar, prinsiplar, muammolar, gipotezalar, hukmlar xulosalar, nazariyalar, qonunlarda ifodalash...	Ilmiy tafakkur
4.	Borliqni obrazlarda aks ettirish...	Badiiy tafakkur

Quyidagi fikrlar mualliflarini aniqlang

5.	«Chin so'z mo'tabar, yaxshi so'z muxtasar»	A.Navoiy
6.	«Agar fanlar va san'atlar bo'limganda, inson va uning hayoti ham bo'lmasdi»	L.N.Tolstoy
7.	«Obrazli formadan tashqarida san'at yo'q»	Oybek
8.	«Poeziya erkin inson so'zida ifodalanadi, so'z esa ham tovush, ham kartina, ham aniq va ravshan aytilgan tasavvurdir...»	V.G.Belinskiy
9.	«So'zda sehr bor»	Hadis
10.	«So'z qilichdan o'tkir»	Maqol
11.	«So'z kishining o'zagi, Odob uning bezagi»	Maqol
12.	«So'z aytgani kelar dunyoga inson»	Mashrab Boboyev
13.	«So'z – bu mening osh-u halolim, so'z men uchun muqaddas»	Aleksandr Tvardovskiy
14.	«Har bir so'z uzukka qo'yilgan qimmatli tosh kabi porlaydi, har bir misrada katta mazmun barq urib turadi. So'z chertib olinadi, ohangi, ifoda kuchi, bo'yog'i va boshqa xislatlari bilan hissiy qudratga ham ega bo'ladi»	Oybek

15.	Miyaning obyektiv voqelikni aks ettirish jarayonidagi holatlarni o'rganadigan fan...	Psixologiya
16.	Insonning mohiyati haqidagi eng muhim bilimlarni, umumiy muammolarni o'rganadigan fan...	Falsafa
17.	Adabiyotning tasvir obyekti...	Hayot
18.	Adabiyotning tasvir predmeti...	Inson
19.	Adabiyotning vazifasi...	Inson tuyg'ularini tarbiyalash
20.	Adabiyotning quroli...	So'z

ADABIYOTNING UMUMIY XUSUSIYATLARI

1.	Adabiyotning xususiylari...	Ommaviylik, badiiylik, xalqchilik, milliylik, umuminsoniylik...
----	-----------------------------	---

Quyidagi ta'riflar adabiyotning qanday xususiylari hisoblanadi?

2.	Adabiyot butun jamiyatning mulki ekanligi...	Ommaviylik
3.	Biror mamlakat odamlarining xulq-atvorini, urf-odatlarini va xarakterli xususiylarini haqqoniy tasvirlash...	Xalqchilik
4.	Hayotni jonli va ta'sirli qilib tasvirlash...	Badiiylikdir
5.	Har bir xaqning o'ziga xos urf-odatlarini, ruhiyatini, fikrlash, yashash tarzini akslantirish...	Milliylik
6.	Insoniyat uchun zarur bo'lgan muammolarni tasvir va tahlil qilish...	Umuminsoniylik

Quyidagi fikrlar mualliflarini aniqlang

7.	«Adabiyot doimo ommaviylikka suyanadi, o'z tasdig'ini jamiyat fikridan oladi... Adabiyot butun xalqdan, eng kamida xalqning ma'rifatli sinflarining e'tiboridan madad oladi. Adabiyot butun jamiyatning mulkidir»	V.G.Belinskiy
8.	«Adabiyot jamiyatning hamma tabaqalariga mo'ljallangan boladi va odamlarning yoshi, jinsi kasbi, ijtimoiy pog'onada tutgan o'rniga qaramasdan, hamma tomonidan	Adabiyotshunos olim Izzat Sulton

	o'qiladi. Bugina emas, bir xalqda yaratilgan adabiyot asarlari boshqa xalqlarning ham barcha vakillari tomonidan qiziqib o'qiladi, jahondagi odamlarning irqiy, milliy, diniy, iqlimiy farqlaridan qat'i nazar qiziqish tug'dira oladi, ularga foyda yetkazadi, butun insoniyatning mulki bo'lib qoladi»	
9.	«Badiiy ijod shunday daraxtki, shoxida umuminsoniy mevalar yetiladi»	O'tkir Hoshimov
10.	«Tunlar tushimdasan, kunduz yonimda, Men hayot ekanman, hayotsan sen ham», – misralari muallifi...	Zulfiya

**Quyidagi asarlar qaysi xalq adabiyoti
durdonalari hisoblanadi?**

11.	«Ramayana»	Hind adabiyoti
12.	«Alpomish»	O'zbek adabiyoti
13.	«Ming bir kecha»	Arab adabiyoti
14.	«Manas»	Qirg'iz adabiyoti
15.	«Igor jangnomasi»	Rus adabiyoti

BADIIY OBRAZ

1.	Badiiy adabiyot nimani aks ettiradi?	Hayotni, undagi insonlarning ruhiy holati, o'y-fikrlarini
2.	Adabiyotning asosiy tasvir manbayi...	Inson
3.	Obrazning qanday ma'nolari mavjud?	Keng va tor
4.	Keng ma'noda obraz tushunchasi...	Ijodkorning fikr-tuyg'ulari singdirilgan hayot manzarasi
5.	Tor ma'noda obraz tushunchasi...	Badiiy asarda aks ettirilgan inson
6.	Badiiy adabiyotda insonning alohida shaxs qiyofasida yaratilgan, ayni paytda badiiy umumlashma xususiyatiga va hissiy ta'sir kuchiga ega bo'lgan surati...	Badiiy obrazdir
7.	«Obraz» atamasi faqatgina san'atda ishlatilmaydi. Falsafada hayotning inson ongidagi in'ikosi (hayotni inson ongida tasvirlanishi)...	Ko'rgazmali obrazdir
8.	Suratlardagi obraz...	Suratli (fotografik) obrazdir
9.	«Sudxo'rning o'limi» asarining muallifi...	Sadriddin Ayniy

Quyidagi fikrlar mualliflarini aniqlang

10.	«San'atdagi eng oliy predmet – inson»	V.Belinskiy
11.	«Obraz badiiy to'qima yordamida yaratilgan, estetik qiymat kasb etgan inson hayotining umumlashma va ayni chog'da aniq manzarasidir»	L.I.Timofeyev
12.	«Tasavvur aql bilan birlashganida shoirni, ya'ni san'atkorni yetishtiradi»	Shiller

13.	«Mazmun tasavvurning ichki tajribasidan bevosita va erkin oqib chiqsa, shaklni voqelik ta'sirida aql kashf etadi. Ularning ikkalasi birlashadi. Bu o'zaro birlashish yaxlit va go'zal bo'lishi uchun u tahlil qilinishi, anglanishi shartdir»	Gyote
14.	Asarda adibning tasavvuri qanday vazifani bajaradi?	Voqelikni yaratadi
15.	Adib yaratayotgan ishni nima harakatga soluvchi kuch...	Hissiyot
16.	Adib yaratayotgan ishni nima boshqaradi va nazorat qiladi?	Aql

OBRAZ YARATISH YO'LLARI VA TURLARI

1.	Obrazlar yaratilishiga ko'ra qanday turlarga bo'linadi?	2 xil: 1) jamlash yo'li bilan obraz yaratish; 2) prototip asosida badiiy obraz yaratish
2.	«Yozuvchi ko'pgina individual shaxslarni kuzatadi; bularning hech qaysisi tip bo'lib xizmat qila olmaydi; lekin u har biridan umumiy tipik xususiyatlarni aniqlaydi; barcha tasodifiy xislatlarni chiqarib tashlab, har xil kishilarga xos bo'lgan xususiyatlarni badiiy bir butunlikka birlashtirish yo'li bilan xarakter yaratadi». Ushbu fikrlar muallifi...	N.G.Cherni-shevskiy
3.	Hayotda mavjud bo'lgan tarixiy yoki zamondosh shaxsga tayanib yaratilgan obraz...	Prototip asosida yaratilgan obraz
4.	Otabek va Kumush («O'tkan kunlar»), Qobil bobo («O'g'ri»), Turobjon («Anor») obrazlari qanday yo'nalishda yaratilgan?	Jamlash yo'li bilan yaratilgan
5.	«Zaynab va Omon»dagi Zaynab, «O'tkan kunlar»dagi Musulmonqul cho'loq, «Navoiy» romanidagi Alisher Navoiy obrazlari qanday yo'nalishda yaratilgan?	Prototip asosida yaratilgan
6.	Ijodiy metod taqozosiga ko'ra obrazlar qanday turlarga bo'linadi?	2 turga: romantik va realistik
7.	Garchi yozuvchi yashab turgan jamiyat-da bo'lmasa-da, yozuvchi orzu qilgan voqelikning ifodasi hisoblangan obraz...	Romantik obraz

8.	Xarakter xususiyatlari, faoliyati hayotdagi real odamlarga mos keladigan tarzda umumlashtirib va aniqlashtirib, o'ziga xos sharoitda haqqoniylashtirib yaratiladigan obrazlar...	Realistik obrazlar
----	--	--------------------

Quyidagi qahramonlar ijodiy metod taqozosiga ko'ra obrazning qaysi turiga mansub?

9.	«Farhod va Shirin» asaridagi Farhod	Romantik obraz
10.	Otabek, O'zbekoyim, Zaynab, Kumush, Yusufbek hoji, Mirzakarim qutidor, Obtoboyim, Jannat kampir	Realistik obrazlar
11.	Adabiy tur va janrlar, uslub va tasviriy vositalarga ko'ra obrazlar qanday turlarga bo'linadi?	1) epik; 2) lirik; 3) dramatik; 4) xayoliy fantastik; 5) afsonaviy; 6) mifologik; 7) majoziy; 8) kinoyaviy; 9) satirik; 10) yumoristik obrazlar

Quyidagi ta'riflar adabiy tur va janrlar, uslub va tasviriy vositalarga ko'ra qanday obrazlarga berilgan?

12.	Hayot voqea va hodisalari keng va atroflicha tasvirlangan, voqeabandlik, obyektiv tasvir ustunlik qilgan asarda epiklik xislatlariga ega bo'lgan obrazlar...	Epik obrazlar
13.	Voqelik inson kechinmalari (tuyg'ulari, hislari, o'ylari) orqali ifodalangan asar qahramonlari...	Lirik obrazlar
14.	Odamlar ko'z o'ngida, sahnada qo'yiladigan asarlar (drama, tragediya, komediya...) qahramonlari...	Dramatik obrazlar

15.	Haddan tashqari bo'rttirilgan, ilohiylashtirilgan, mo'jizaviy xarakterga ega bo'lgan qiyofalar...	Xayoliy-fantastik obrazlar
16.	Butunlay xayolning mevasi hisoblangan, bitmas-tuganmas qudratga, yuksak fazilatga, mo'jizaga ega obrazlar...	Afsonaviy obrazlar
17.	Afsona asosida yaratilgan asotiriy qahramonlar...	Mifologik obrazlar
18.	Predmetlar, o'simliklar, jonivorlar, ranglar orqali ijtimoiy hodisalarni umumlashtirib ifodalash...	Majoziy (simvolik) obrazlar
19.	Ayrim odamlarning fe'l-atvoridagi kamchilik, illatlar achchiq kulgi, yengil hazil bilan fosh qilish maqsadida, ularga xos xususiyatlarni hayvonlar, hasharotlar, turli jonivorga ko'chirish orqali yaratilgan obrazlar...	Kinoyaviy (allegorik) obrazlar
20.	Hayotdagi qusurlar ustidan zaharxanda kulgi, sarkazm, masxaralash usuli yetakchilik qilgan, tashqi jihatdan ko'zga ko'rinmaydigan, lekin ichki jihatdan yaramas, arziyas odatlar fosh etiluvchi asar qahramonlari...	Satirik obrazlar
21.	Hayotdagi ayrim nuqsonlar yengil, quvnoq kulgi ostiga olinadigan asar qahramonlari...	Yumoristik obrazlar

Quyidagi badiiy asar qahramonlari adabiy tur va janrlar, uslub va tasviriy vositalarga ko'ra qanday obrazlar hisoblanadi?

22.	Mirzo Ulug'bek, Qalandar, Ali Qushchi («Ulug'bek xazinasi»), Alpomish, Barchin («Alpomish»), Qobil bobo («O'g'ri»), Sotiboldi («Bemor»)	Epik obrazlar
-----	---	---------------

23.	She'r, g'azal, ruboiy kabi janrlardagi oshiq, yor, raqib	Lirik obrazlar
24.	Qo'chqor, Alomat, Olimjon, Qumri, Sharofat, Saltanat, Suvon («Temir xotin»)	Dramatik obrazlar
25.	Ertaklardagi uchar gilam, ur to'qmoq, dev, ajina, jin obrazlari	Xayoliy-fantastik obrazlar
26.	Alpomish («Alpomish»), Go'ro'g'li («Chambil qamali»), Avazxon («Malikayi ayyor»), Ram («Ramayana»). Yudhishthira, Bhimasena, Arjun («Mahabhorat»)	Afsonaviy obrazlar
27.	Antey, Prometey, Jamshid, Gaya Martan	Mifologik obrazlar
28.	«Gaya Martan (Kayumars) yer yuzida paydo bo'lgan birinchi odam bo'lib, Axura Mazda (Xurmuz) tomonidan yaratilgan va ikki vujudan: ho'kizdan va odamdan tashkil topgan ekan. Insoniyatning ashaddiy dushmani bo'lgan Axriman Kayumarsni o'ldiradi. Kayumars jasadining ho'kiz qismidan 55 xil don, 12 xil o'simlik, sigir va ho'kiz, ulardan esa 272 xil foydali hayvonlar paydo bo'ladi; odam qismidan insonning erkak va ayol jinsi hamda metall vujudga keladi». Ushbu mifning qahramonlari qanday obraz hisoblanadi?	Mifologik obrazlar
29.	Kapalakning gul emganin ko'rdim, Eslab ketdim seni, malagim... Sen berdingmi, shuncha shirin she'rni, Ey barglari ko'm-ko'k palagim? She'rdagi kapalak, gul qanday obraz?	Majoziy obraz. Kapakak – shoirning o'zi. Gul – boialik.
30.	«Zarbulmasal» asari qahramonlari Boyo'g'li, Chayon, Maymun kabi obrazlar...	Kinoyaviy (allegorik) obrazlar

31.	Mulla Dilkash («Hiylayi shar'iy» G'.G'ulom), Kalvak Mahzum («Kalvak Mahzumning xotira daftaridan» A.Qodiriy), Qori Ishkamba («Sudxo'rning o'limi» S.Ayniy)	Satirik obrazlar
32.	Mullado'st («Maysaraning ishi», H.H.Niyoziy), Hamrobuvi, Xolnisa («Shohi so'zana», A.Qahhor), Toshbolta («Toshbolta oshiq», G'.G'ulom)	Yumoristik obrazlar
33.	Adabiyotshunoslikda «Lirik qahramon» tushunchasi qachon, kim tomonidan qo'llangan?	1921-yilda rus olimi Y.N.Tinyanov tomonidan
34.	Asar voqealarining markazida turib, asar syujetini harakatga keltiradigan va oxirigacha rivojlantiradigan, asar bosh g'oyasini o'zida tashiydigan shaxslar...	Bosh obraz yoki bosh qahramon
35.	«Qutlug' qon» romanining bosh g'oyasi...	XX asr boshida o'zbek xalqi o'zini qanday taniganini ko'rsatish

Quyidagi asarlarning bosh qahramonini aniqlang

36.	«Qutlug' qon» romani	Yo'lchi
37.	«O'tkan kunlar» romani	Otabek va Kumush
38.	«Qudratli to'lqin» (Sh.Rashidov)	Po'lat
39.	«Qora ko'zlar» (P.Qodirov)	Avaz
40.	Davr mening taqdirimda» (A. Nuxtor)	Ahmadjon
41.	Badiiv asarda ma'lum bir g'oyani (asardagi bosh g'oyaning kichik bir bo'lagini) ifodalovchi, syujet davomida bir-ikki ko'zga ko'ringan obrazlar...	Epizodik yoki yordamchi obrazlar

42.	O'tkan kunlar romanidagi Qovoq devona, Usta Farti, Rahmat, Ahmadxon, Komilbek kabilar qanday obraz hisoblanadi?	Epizodik obrazlar
43.	Adabiyot hayotni necha xil yo'l bilan tadqiq etadi?	2 xil yo'l bilan: biri – tasdiqlash, ikkinchisi – inkor etish
44.	Xatti-harakati va xarakter xususiyatiga ko'ra obrazlar qanday turlarga bo'linadi?	2 turga: ijobiy va salbiy obrazlar
45.	Xatti-harakati va xarakter xususiyati bilan asosan ijobiy xislatlarni o'zida tashisa va kitobxon uchun o'rnak bo'la olsa, jamiyatni ezgulik va komillikka yetaklay bilsa, bunday obrazlar...	Ijobiy obrazlar
46.	Xatti-harakati va xarakter xususiyati bilan asosan salbiy xislatlarni o'zida tashisa, kitobxonning nafratini uyg'otsa, jamiyatni tanazzulga tortsa, bunday obrazlar...	Salbiy obrazlar
47.	Otabek, Yo'lchi, Bobur, Po'lat, Ahmadjonlar xatti-harakati va xarakter xususiyatiga ko'ra qanday obrazlar hisoblanadi?	Ijobiy obrazlar
48.	Xatti-harakati va xarakter xususiyatiga ko'ra Homid, Musulmonqul cho'loq, Zaynab qanday obrazlar hisoblanadi?	Salbiy obrazlar
49.	Adabiyot tarix va zamon materialiga murojaat qilishiga ko'ra qanday obrazlarni vujudga keltiradi?	Tarixiy shaxslar obrazi va zamonaviy obraz (zamondosh obraz)
50.	«Navoiy» romanidagi Navoiy, «Avlodlar dovoni»dagi Akbar yuqoridagi xususiyatga ko'ra qanday obraz hisoblanadi?	Tarixiy obraz

51.	Ulug'bek Hamdamning «Muvozanat» romanidagi Yusuf, Said, Mirazim, Amir, «Isyon va itoat» romanidagi Akbar, Tursunboy, Iskandar, «Sabo va Samandar» romanidagi Sabo, Samandar obrazlari...		Zamonaviy obrazlar
52.	Badiiy asardagi bir-biri bilan uzviy bog'liq obrazlar...	Obrazlar tizimi (Yusufbek hoji, O'zbekoyim, Otabek, Kumush, Yodgorbek kabi)	
53.	Asardagi ma'lum bir guruhga mansub obrazlar...	Obrazlar galereyasi (Homid, Sodiq, Mutal, Jannat kampir)	
54.	O'zgaruvchan obrazga misol keltiring	«Qutlug' qon» romanidagi Yormat	
55.	Murakkab obrazga misol keltiring	«Qora ko'zlar» asaridagi Ortiq	
56.	«O'tkan kunlar» romanidagi Otabek qanday obraz?	Realistik obraz, epik obraz, bosh obraz, ijobiy obraz, tarixiy obraz, jamlash yo'li bilan yaratilgan obraz	
57.	Personaj atamasiga ta'rif bering	Badiiy asarda ishtirok etuvchi hamma shaxslarga nisbatan qo'llaniladi. Ko'pincha asardagi epizodik obrazlar personaj deb yuritiladi. Shu sababli uning tushunchasi obrazga nisbatan tor hisoblanadi	
58.	Qahramon atamasiga ta'rif bering	Ijobiy yoki salbiyligidan qat'iy nazar hamma shaxslarga, ko'pincha, bosh ishtirokchilarga nisbatan qo'llaniladi.	

BADIIY XARAKTER VA ADABIY TIP

Quyidagi fikrlar mualliflarini aniqlang

1.	«Xarakter yaratilsagina, badiiy asar yaratiladi»	N.Pogodin
2.	«Asar mazmuni xarakter tasviri tufayli hayotiy aniqlik kasb etadi va shu bilan birga, bizning hislarimizga ta'sir etish xususiyatiga ega bo'ladi»	Izzat Sulton
3.	«Har qanday muhim g'oya ham inson qismatiga aylanmasa, quruq gap bo'lib qolaveradi»	O'.Hoshimov
4.	«Adabiyot – xarakterlar yaratish san'ati»	I.Sulton
5.	«Xarakterlar dilini bilish, uning sirlarini bizga ochib ko'rsatish – asarlarini biz maroq bilan qayta-qayta o'qiydigan yozuvchilarning har biriga beriladigan ta'rifdagi birinchi so'zlar shular-ku, axir»	N.G.Cherni-shevskiy
6.	«Uslub – bu odam». «Yozuvchi ichki dunyosining yorqin ifodasi – uning uslubi»	Gyote
7.	Xarakter yaratish badiiylkning o'zak masalasi deb qarashimizning boisi nimada?	Syujet, kompozitsiya, til kabilarda
8.	Xarakter mazmunini aniqlaydigan asosiy xususiyatlar...	1. Bir shaxsni ikkinchi shaxsdan ajratib turadigan axloqiy va psixologik belgilar majmuasidan iboratdir. 2. Individual belgilarni o'z ichiga olgan holda ma'lum bir ijtimoiy sharoitda paydo bo'lgan, ijtimoiy ma'no kasb qilgan shaxs iroda yo'nalishi va bu iroda yo'nalishining asardagi badiiy ifodasidan iboratdir

9.	«Qutlug' qon» romani-dagi Yo'Ichiga xos qan-day xususiyatlar o'zaro uyg'unlik kasb etib, yax-lit xarakterni yaratadi?	Sodda, yuvvosh, uyatchan, hushyor, sofdil, mehnatsevar, halol, jasurlik kabi xislatlar
10.	Aniq iroda yo'nalishiga ega bo'lgan, o'z xatti-harakatlari, intilishlari, o'y-xayollari, dunyoqarashi, ma'naviyati, ma'rifati, fe'l-atvori bilan ajralib turadigan to'laqonli shaxslar obrazi...	Xarakter hisoblanadi
11.	«Xarakter» so'zi qaysi tildan olingan, qanday ma'noni anglatadi?	Yunoncha so'z bo'lib, <i>xususiyat, belgi</i> ma'nolarini anglatadi.
12.	Abdulla Qahhor qaysi hodisaga: «Adabiyot uy daftarida bir odamning paydo bo'lishi», – deb baho beradi	Xarakterning yaratilishiga
13.	«O'g'ri» asaridagi xarakter va personajlarni aniqlang	Qobil bobo – xarakter. Personajlar: Qobilboboning kampiri, ellikboshi, pristav, tilmoch, Egamberdi
14.	Yozuvchining mahorati darajasini belgilovchi bosh omil...	Xarakter va uning psixologiyasi tahlili
15.	Hozirga qadar o'zbek nasrida qahramon psi-xologiyasini ochishning necha xil yo'li yaqqol ko'zga tashlanadi?	3 xil: 1) dinamik prinsip; 2) analitik prinsip; 3) sintetik prinsip
16.	Romanda yozuvchi uchun ichki dunyoning – ruhning kechinmalarini tashqi qiyofa, holat va xatti-harakatlarda ko'rinishini tasvirlash qaysi prinsipning asosiy mezonidir?	Dinamik prinsipning

17.	Bu prinsipda «Voqealar tafsiloti»ning tasviriga nisbatan «his-tuyg'ular tafsiloti» tasviri birinchi o'ringa chiqadi. Qahramonning ruhiy jarayoni, bu jarayonning betinim o'zgaruvchanligi, fikrlar, hislar va kechinmalarning rivoji va o'quvchanligi keng tahlil etiladigan prinsip...	Analitik prinsip
18.	Nasriy asardagi epik tasvir – tashqi qiyofa, holat va xatti-harakatlar bilan his-tuyg'ular tasvirining o'ziga xos uyg'unlashuvi...	Sintetik prinsip
19.	1) bir yozuvchini xarakterning qirralari ko'proq qiziqtiradi; 2) ikkinchisini – ijtimoiy munosabatlar va maishiy to'qnashuvlarning xarakterlarga ta'siri; 3) uchinchisini – hislar bilan faoliyat orasidagi aloqa; 4) to'rtinchisini – ehtiroslar tahlili; 5) beshinchisini esa qalb dialektikasi qiziqtiradi. Psixologik tasvirning yuqoridagi ko'rinishlarini kim aniqlagan?	N.G.Cherni-shevskiy

Quyidagi badiiy asarlarda qanday psixologik tasvir usuli asosiy shakl hisoblangan?

20.	Abdulla Qodiriyning «Otkan kunlar» asarida	Xarakterning qirralarini tahlil etish
21.	Abdulla Qahhorning «Sarob» romanida	Qalb dialektikasi
22.	Oybekning «Qutlug' qon» asarida	Ijtimoiy munosabatlar va maishiy to'qnashuvlarning xarakterlarga ta'sirini tahlil qilish

23.	Obrazning mukammallashgan ko'rinishi...	Xarakter deyiladi
24.	Muayyan guruh, ijtimoiy tabaqa, sinf vakillarining ma'lum davrdagi xususiyatlarini va iroda yo'nalishini to'la, yorqin aks ettiruvchi xarakterning mukammallashgan ko'rinishi...	Adabiy tip hisoblanadi
25.	Polifonizm (ko'povozlik) hodisasiga misol keltiring	Ahmad Yassaviyning har bir hikmatida muallifning ovozi bilan bir vaqtda ham oshiqning, ham darveshning, ham donishmandning ovozi yangraydi
26.	Ko'povozli romanga misol keltiring	Murod Muhammad Do'stning «Lolazor» romani

Quyidagi asarlardagi adabiy tiplarni aniqlang

27.	«Qutlug' qon»da	Yo'lchi
28.	«Sarob»da	Saidiy
29.	«O'tkan kunlar»da	Otabek
30.	«Hamlet»da	Hamlet
31.	«Otello»da	Otello
32.	«Sudxo'rning o'limi»da	Qori Ishkamba
33.	«Ulug'bek xazinasi»da	Ulug'bek
34.	«Zaynab va Omon»da	Zaynab
35.	«Yulduzli tunlar»da	Bobur

IJODIY JARAYON

1.	Oybek qaysi asardan ilhomlanib «Qutlug' qon» romanini yozishga ahd qildi?	Oybek Pushkinning «Yevgeniy Onegin» asarini tarjima qilar ekan, undagi realistik tasvirning haqqoniy kuchi, shoirning badiiy mahorati hayratlanish tuyg'usini uyg'otadi
2.	Abdulla Qodiriy ko'nglida «G'arb romanchiligi asosida kattaroq bir asar yaratish havasi» tug'ilgan. Qaysi voqea «O'tkan kunlar» romanining shaklini chizib berganday bo'ldi?	Abdulla Qodiriyning otasini ko'rgani bir chol (u Andijondan uylangan edi) mehmon bo'lib keldi. Mehmonning kelishi va uning hayoti tarixi yozuvchi aytganidek, «chuvalangan ipning uchini topib bergan»dek bo'ldi

MAZMUN VA SHAKL

1.	Aniq bir asarda tasvirlangan hayot parchasi ...	Asar mazmuni hisoblanadi
2.	«O'tkan kunlar» romanining mazmuni...	XIX asrning 2-yarmidagi o'zbek xalqi hayotining tasvirlanishi, Otabek, Kumush, Zaynab taqdirida sevgi-muhabbat, Homid, Musulmonqul cho'loq, Aziz bachcha, O'tabboy qushbegi, Xudoyorxon taqdirida feodal tuzum siyosati va kirdikorlari, Yusufbek hoji, O'zbekoyim, Mirzakarim qutidor, Oftoboyimda farzandlariga bo'lgan mehr-oqibat, orzu-armonlar...
3.	Shaklni qanday vositalar tashkil qiladi?	Obrazlar tizimi, kompozitsiya, syujet, konflikt, mavzu, badiiy nutq, janr, uslub...
4.	Shakl va mazmunning bir-biriga ta'siri bormi?	Mazmun tashqi ko'rinishga ta'sir ko'rsatganidek, shakl mazmunni chuqurlashtirishga olib keladi. Shakl va mazmun bir-biriga mutanosib bo'lishi kerak

Ushbu fikrlar mualliflarini aniqlang

5.	«Mazmunni ifodalovchi shakl bir-biri bilan shunday bog'liqki, shaklni mazmundan ajratish – mazmunni yo'q qilish, mazmunni shakldan ajratish – demak, shaklni vayron qilishdir»	V.Belinskiy
6.	«Yozuvchining hamma asari ham farzandidek aziz... Shaxsan men uchun «Degrez o'g'li hayotimning bir bo'laki»	Mirmuhsin

7.	«Mening jiddiy hikoya yozishim ayol kishining ko'z yorishidek azobli bo'ladi». «Oy-kuni yaqin ayolni ikki yo'l o'rtasida turibdi, deyishadi. Ayol yo bola tug'adi, yo halok bo'ladi... Yozuvchi ham xuddi shu onaga o'xshaydi»	Said Ahmad
8.	«O'rni kelganda yosh shoir ukalarimga bir gapni aytib o'tay, zinhor bitta she'ni bir o'tirishda yozdim deb maqtanib yurmang, she'r ... birinchi yozishdagi ruhiy quvvat va sehrini yo'qotmagan taqdirdagina mukammal asarga aylanishi mumkin»	A.Oripov

MAVZU VA G'OYA

1.	Ijodkor tomonidan tanlab olingan va hayotning muayyan muammolarini umumiyashtirgan voqealar tasviri, ana shu akslangan hayot (voqea) ko'rinishlarining mag'zini chaqish (fikriy tadqiqot va tahlil) va uni g'oyaviy-emotsional tarzida baholash...	Mavzu – tema
2.	Yozuvchini hayajonga solgan va qo'lga qalam olishga majbur etgan hayotiy material...	Mavzu
3.	Xalq va davrning milliy ko'rinishlari doimo aniq, tarixan muayyandir va har bir asarda ana shu ko'rinishlar ichidan tanlab olingan voqealar doirasi tasvirlanadi, bu...	Tematikadir
4.	«Otkan kunlar» romanining tematikasi...	XIX asrning ikkinchi yarmidagi Turkistondagi hayot
5.	«Uch ildiz» (P.Qodirov) romanining tematikasi...	«Uch ildiz»da O'zbekistonda XX asrning 60-yillaridagi talabalar hayoti bilan bog'liq voqealar tasvirlangan
6.	Badiiy asarda aks etgan ijtimoiy xarakterlarni yozuvchi tomonidan (g'oyaviy-badiiy) anglash (mag'zini chaqish), bu...	Problematika

Ajratib, bo'rttirib tasvirlangan qirralarda asarning g'oyaviy muammosi mujassamlashadi.

Quyidagi asarlarning ajratib, bo'rttirib tasvirlangan qirralari – problematikasini aniqlang

7.	Sadridдин Ayniyning «Sudxo'ring o'limi» asari	Sudxo'rlik va xasislik
----	---	------------------------

8.	Oybekning «Qutlug' qon» asari	O'zbekning o'z-o'zini anglashi, erk va ozodlik uchun kurash
9.	Tasvirlanayotgan ijtimoiy xarakterga yozuvchi qanday g'oyaviy-emotsional munosabat bildiradi?	Muayyan xarakterni sevishi, ardoqlashi, e'zozlashi yoki ma'lum xarakterni qoralashi, rad etishi, undan g'azablanishi; aniq bir xarakterni bir vaqtning o'zida ba'zida ma'qullashi, ba'zida ayblashi va h.k. munosabatda bo'lishi mumkin

«O'tkan kunlar» romanida yozuvchi quyidagi qahramonlarni g'oyaviy-emotsional jihatdan qanday tasvirlaydi?

10.	Kumushni	Sevib tasvirlaydi
11.	Zaynabni	Dam oqlab, dam yomonlaydi.
12.	Jannat kampirni	Qoralaydi
13.	«Tema muallif tajribasida bunyodga kelgan, hayotning o'zi ko'rsatib bergan, ammo hozircha muallif tasavvurida hali to'la-to'kis shakllanmagan bir holda saqlanib, obrazlarda gavdalantirishni talab qilib, muallifda ishlashga mayl uyg'otadigan g'oyadir». Ushbu fikrlar muallifi...	Maksim Gorkiy
14.	Mavzuga adabiyotning ikkinchi unsuri (elementi) deb qaysi yozuvchi baho bergan?	M.Gorkiy
15.	Adabiyotshunoslikdagi fikrlarni umumlashtirilsa, badiiy asar mavzularini necha qismga ajratish mumkin?	3 qismga: 1) adabiy mavzular; 2) tarixiy mavzular; 3) zamonaviy mavzular

Quyidagi xususiyatlar qanday mavzular uchun xos?

16.	Insoniyatga xos bo'lgan barcha fazilat-u qusurlar: sevgi-muhabbat, mehr-oqibat, vafo-sadoqat, shodlik va quvonch, g'am va qayg'u, qasos, rashk, o'lim, saxiylik va baxillik, baxtiyorlik, matonat va shijoat, ehtiros, sog'inchi, jo'shqinlik va h.k.	Adabiy mavzular
17.	Tarixdan, o'tmish (moziy)dan tasvir predmetiga material tanlash va shu asosda zamondoshlarning diqqatini qiziqtirgan eng zarur muammolarga javob izlash bosh xususiyat kasb etadigan mavzular...	Tarixiy mavzular
18.	Bugungi zamondan, aniq bosqich – istiqlof davri kishilarining hayotini tasvirlash va shu orqali hayotdan dars berish qaysi mavzuga xos bo'lgan xususiyatdir?	Zamonaviy mavzuga
19.	Otabek va Homid o'rtasidagi (eskilik va yangilikning) kurashi, Kumush va Zaynab o'rtasidagi kundoshlik, ota-ona va o'g'il orzulari orasidagi qarama-qarshilik, qipchoqlar va qorachoponlar o'rtasidagi qirg'in	«Otkan kunlar» romanining yordamchi mavzulari...
20.	Qo'lga o'rgatilgan bo'ri bu – kuchuk, Qorni to'q – sarqitning har xili yaloq... Sobiq bo'ri, qani dumingni uchi, Sobiq dahshat, nega kesilgan quloq? Bo'ynigda nishonlar – obro'ying a'lo, O'zligidan kechgan shunga arzirmi? – Bo'ri! – deb chaqirdim – qilmadi parvo, – It! – dedim... Qaradi... Ishonasizmi? She'r muallifi...	Usmon Azim
21.	Ijodkorning qalamga olinayotgan voqelikka munosabati...	G'oya

22.	Hayot hodisalari haqida kishilarning tasavvuri va o'sha hodisalarga munosabatini ifodalagan tafakkur – badiiy asarda aks ettirilgan hodisa, tuyg'u, personajlarning xarakteri, ruhiyati, xatti-harakati va taqdiridan kelib chiqadigan fikr...	Badiiy g'oya
23.	Aks ettirilayotgan voqealarning yig'indisi...	Mavzu
24.	«O'tkan kunlar» asarining bosh g'oyasi...	XIX asrning ikkinchi yarmi – «tariximizning eng kir, qora kunlari»ni tasvirlash
25.	Otabek, Kumush, Zaynab o'rtasidagi munosabatlar...	«O'tkan kunlar» asarining yordamchi g'oyalaridan biri
26.	Qorachopon va qipchoqlar qirg'ini...	Yordamchi g'oya

Quyidagi fikrlar muallifini aniqlang

27.	«Fikr va so'z san'atkor uchun san'at vositasidir. Illat va fazilat uning ijodi uchun materialdir»	Oskar Uayld («Dorion Greyning portreti» asarida aytgan)
28.	«Biz bugungi kungacha o'z ahamiyatini yo'qotmagan tarixiy haqiqatni izlaymiz, bugungi kitobxonni ham to'lqinlantiradigan, ruhan boyitadigan, o'ylantiradigan, saboq beradigan insoniy taqdirlar va voqealarni topib, saralab, ularni ham yuragimizning qo'ri bilan isitamiz, insoniy mehrimizga yo'g'irib ko'rsatamiz»	Pirimqul Qodirov
29.	«She'r ko'ngillarga nur olib korgani yaxshi, g'ashlik va najotsizlik tuyg'usini emas»	Erkin Vohidov

30.	«She'r aziz olam aro, Menga tiriklik jon qadar, Jon nedir oshiq uchun, Jondin aziz jonon qadar. She'rdin ayru tonglarim Yaldo tuniday zim-ziyo. She'r bilan tunlar charog'on Xurshidi tobon qadar». She'r muallifi...	Erkin Vohidov
-----	--	------------------

BADIY ASAR SYUJETI

1.	Badiiy asarlarning bevosita mazmunini tashkil etgan, o'zaro bog'langan va rivojlanib boruvchi hayotiy voqealar tizimi...	Syujet (fran. «narsa, mavzu, mazmun»)
2.	Syujet nimani ifodalaydi?	Syujet xarakterlar bilan voqealar o'rtasidagi munosabatni ifodalaydi.
3.	Asar qahramonlari hayotidagi voqealar va ana shu jarayondagi aloqalar, munosabatlar, to'qnashuvlar, o'sish-o'zgarishlar... barchasi...	Syujet
4.	Syujet tarkibi qanday vositalardan iborat?	Prolog, ekspozitsiya, konflikt, Tugun, voqea rivoji, kulminatsiya, yechim, epilog
5.	Yozuvchining niyati va maqsadi yoki tasvirlamoqchi bo'lgan voqealarining qisqacha, siqiq tarzidagi izhori...	Prolog
6.	Syujetning kirish, boshlanish qismi, voqealar yuz beruvchi o'rin-joy, asar qahramonlarining xarakterini shakllantiruvchi ijtimoiy muhit va shart-sharoitlar tasviri, asar qahramonlarining harakatlariga turtki beruvchi dastlabki voqealar...	Ekspozitsiya
7.	Badiiy asarda voqea va qahramonlar o'rtasidagi ziddiyatning – asosiy voqealarning boshlanishi, badiiy asar syujetida ziddiyatlarning paydo bo'lishi, boshlanishiga sabab bo'luvchi voqea...	Tugun
8.	Tugundan so'ng asarda voqealarning kuchayib, keskinlashib borishi...	Voqealar rivoji

9.	Badiiy asardagi voqealar rivojining eng oliy nuqtasi, syujet rivojining eng yuqori cho'qqisi, ish-harakat va kurashning g'oyat keskinlashgan o'rni...	Kulminatsiya
10.	Badiiy asar asosida yotgan ziddiyatning hal etilishi, xarakterlar kurashining yakunlanishi...	Yechim
11.	Asar oxirida qahramonlarning keyingi taqdiri haqida ma'lumot beruvchi xotima...	Epilog

«O'tkan kunlar» asarining syujet tarkibini aniqlang

12.	«Modomiki biz yangi davrga oyoq qo'ydiq, bas, biz har bir yo'sunda ham shu yangi davrning yangiliklari ketidan ergashamiz va shunga o'xshash dostonchilik, ro'monchilik va hikoyachiliklarda ham yangarishg'a, xalqimizni shu zamonning «Tohir-Zuhra»lari, «Chor darvesh»lari, «Farhod-Shirin» va «Bahromgo'r»lari bilan tanishdirishka o'zimizda majburiyat his etamiz ... Moziyg'a qaytib ish ko'rish xayrlik, deydilar. Shunga ko'ra mavzuni moziydan, yaqin o'tkan kunlardan, tariximizning eng kirlik, qora kunlari bo'lgan keyingi «xon zamonlari»dan belguladim»	Prolog
13.	«1264-nchi hijriya, dalv oyining 17-nchi, qishki kunlarning biri, quyosh botqan, tevarakda shom azoni eshitaladir... Darbozasi sharqi-janubiga qaratib qurilgan bu dongdor saroyi Toshkand, Samarqand va Buxoro savdogarlari egallaganlar...	Ekspozitsiya

	Og'ir tabiatlik, ulug' gavsialik, ko'rkam va oq yuzlik, kelishgan qora ko'zlik, mutanosib qora qoshlik va endigina murti sabz urgan bir yigit. Bas, bu hujra bino va jihoz yog'idan, ham esa jihatidan diqqatni o'ziga jalb etarlik edi. Qandog'dir bir xayol ichida o'lturg'uchi bu yigit Toshkandning mashhur a'yonlaridan bo'lg'an Yusufbek hojining o'g'li – Otabek»	
14.	Otabek bilan Homidning uylanish haqida bahslashishi...	Tugun
15.	Otabek Kumushga uylanadi. Kumushdan benasib qolgan Homid tuhmat uyushtiradi: uning chaqimchiligi natijasida Otabek va Qutidor qamoqqa olinib, dorga osishga hukm qilinadilar. Gunohsizligi oshkor bo'lib, dor yonidan qaytadilar. O'zbekoyim tazyiqi (to'g'rirog'i orzusi) tufayli Otabek Zaynabga uylanadi. Homid Otabek nomidan «taloq xati»ni uyushtiradi. Qutidor kuyovni darvoza oldida: «Uyatsizga manim uyimdan o'rin yo'q, uyatsiz bilan so'zlashishga ham toqatim yo'q», – deya quvlaydi. Kumush Komilbekka unashtiriladi. Komilbek o'ldiriladi. Homidning siri fosh bo'ladi. Otabek u bilan kurashishga bel bog'laydi. Ushbu voqealar...	Voqea rivoji
16.	Otabek bilan Homidning hayot-mamot kurashining yakuni, ya'ni Kumushni o'g'irlashga urinish kechasi Otabek tomonidan avval Mutal polvon, so'ng Sodiq tomteshar, keyin Homid xotinbozning o'ldirilishi...	Kulminatsiya

17.	Homid va uning hamtovoqlarining ayanchli o'limi, Kumushning vafoti, Otabekning shahid bo'lishi...	Yechim
18.	«Keyingi Marg'ilon borishimda yaqin o'rtoqlardan Yodgorbek to'g'risida surishtirib bildim: Yodgorbek ushbu asrning o'n to'qqiz va yigirmanchi yillari miyonasida vafot qilib, undan ikki o'g'ul qolibdir. O'g'illardan bittasi bu kunda Marg'ilonning mas'ul ishchilaridan bo'lib, ikkinchisi Farg'ona bosmachilari orasida ekan. Bu kunda nom-u nishonsiz, o'lik-tirigi ma'lum emas, deyilar».	Epilog

«O'tkan kunlar» romanidagi quyidagi voqealar konfliktning qaysi turlariga mansub?

19.	Yusufbek hoji, Otabeklarning maslakdoshlari bilan Musulmonqul, Azizbekka o'xshash feodal tuzum hukmdorlari orasidagi to'qnashuvlar...	Ijtimoiy konflikt
20.	Otabek, Hasanali, Qutidor, Homid, Mutal, Sodiq, Jannat kampir o'rtalaridagi olishuvlar...	Shaxsiy konflikt
21.	Ikkinchi marotaba uylanish Kumushga nisbatan xiyonat ekanini Otabek tushunadi, axloqsizlik qilayotganini tan oladi, biroq ota-onaning irodasiga bo'ysunadi. Ana shu jarayonda Otabek qalbida kechgan kurash...	Psixologik konflikt
22.	Asarda tasvirlanayotgan voqealar – yozuvchi tasavvuri mahsuli. Ulardagi voqealarning barchasi badiiy to'qima (fantaziya) yordamida yaratiladi. Bu qanday syujet?	Yasama syujet

23.	Asar syujeti hayotdagi tayyor voqealar asosiga quriladi. «Prototip» shaklidagi hayotiy va tarixiy voqealarning deyarli barchasi asarda ask etgan bo'ladi. Ular...	«Tayyor» yoki «hayotiy» syujetlar
24.	Yozuvchilar yozma adabiyotda ma'lum bo'lgan syujetlarga asoslanadilar, ularni qayta ishlaydilar, o'z salohiyatlari va mahoratlariga asoslanib, ularni yangicha talqin qiladilar. Bu...	«Sayyor» yoki «o'zlashtirilgan» syujetdir

Quyidagi asarlarning syujeti haqida ma'lumot bering

25.	«Sariq devni minib», «Gulliverning sayohatlari» (J.Svift), «Odam amfiyiya» (A.Belyayev), «Oydagi birinchi odamlar» (G.Uells)	«Yasama» syujet
26.	«Navoiy» (Oybek), «Ulug'bek xazinasi» (O.Yoqubov), «Yulduzli tunlar» (P.Qodirov), «Bolalik» (Oybek), «O'tmishdan ertaklar» (A.Qahhor), «Navro'z» (N.Safarov), «Graf Monte Kristo» (A.Dyuma), «Zaynab va Omon» (H.Olimjon), «Aka-uka Karamazovlar» (F.Dostoyevskiy)	«Tayyor» yoki «hayotiy» syujetlar
27.	«Xamsa»chilik an'anasi... (Ularning har biri – mustaqil asar, ulardagi kashf qilingan xarakterlar betakror bo'lishidan qat'iy nazar qoliplovchi voqeaning (syujet)ning asosi yagonadir)	«Sayyor» yoki «o'zlashtirilgan» syujetdir

Syujetni tashkil etuvchi voqealar bir-biri bilan turli tarzda bog'lanadi: ba'zilar bir-biri bilan vaqt orqali bog'lansa, (A dan so'ng B yuz beradi), ba'zilar bir-biri bilan sabab-oqibat orqali (A sababli B yuz beradi) bog'lanadi. Ba'zi asarlarda bu ikkala holat (A dan so'ng, A sababli B yuz beradi) birlashadi. Quyidagi voqealar syujetning qaysi turiga mansub?

28.	«Shoh o'ldi, malika ham o'ldi»	Vaqt bilan o'zaro bog'langan syujet – xronikal (yillarga asoslangan) syujet
29.	«Shoh o'ldi, bu qayg'udan malika ham o'ldi»	Sabab-oqibat bilan bog'langan syujet – konsentrik syujet
30.	«Shoh o'ldi, bu o'lim qayg'usiga chiday olmay malika ham o'ldi»	2 xil syujet birlashadi: xronikal-konsentrik syujet
31.	She'riy asarlarda voqealar tasvirlansa, bunday she'rlar...	Voqeaband she'rlar hisoblanadi

Quyidagi fikrlar mualliflarini aniqlang

32.	«Asarning syujetli bo'lishi uning estetik qimmatining eng muhim shartlaridan biridir. Syujetsizlik badiiysizlikka olib keladi»	N.Chernomozov
33.	«Adabiyotning uchinchi elementi syujetdir, ya'ni odamlarning o'zaro aloqalari, ular o'rtasidagi qarama-qarshiliklar, simpatiya (yoqtirish) va antisimpatiyalar (yoqtirmaslik), umuman kishilar o'rtasidagi munosabatlar u yoki bu xarakterning, tipning tarixiy rivojlanishi, tashkil topib borishidir». Ushbu fikrlar muallifi...	M.Gorkiy

BADIY ASAR KOMPOZITSIYASI

1.	Asarning tuzilishi, qismlarning joylanishi, voqealar bayonining tartibi...	Kompozitsiya
2.	Kompozitsiyaning markazi...	Asardagi bosh g'oya
3.	Kompozitsiyaning talabi...	Me'yor va muvofiqlik
4.	Kompozitsiyaning talabi bajarilmasa, qanday kamchiliklarga yo'l qo'yiladi?	Sayozlikka, bayonchilikka, bayondagi ezmalikka, takrorga
5.	Estetik didning teranligini talab qiluvchi omil...	Kompozitsiya
6.	Jonrid Abdullaxonovning «Yo'l» romani kompozitsiyasida qanday kamchilikka yo'l qo'yilgan?	Gulchiroy va Quadratning muhabbati tasvirlanarkan, o'rinsiz tarzda loy-pishtak o'ynayotgan bolalar, qoqolab qochgan ikki-uch tovuq, hangrab yuborgan eshak... qatnashadi
7.	«Hikoyaga taalluqli bo'lmagan hamma narsani shafqatsizlik bilan chizib tashlash lozim. Agar siz birinchi bobda devorga miltiq osilib turibdi desangiz, ikkinchi yoki uchinchi bobda o'sha miltig'ingiz, albatta, otilishi kerak». Ushbu fikrlar muallifi...	A.P.Chexov
8.	Yozuvchi o'z g'oyaviy-estetik niyatiga xizmat qilmaydigan bironta tasvirni, bironta tafsilotni, bironta detalni, bironta so'zni, hattoki bironta tinish belgisini kiritmaydi. Ushbu qoida qaysi hodisaning talabi?	Kompozitsiyaning

9.	Kompozitsiya qanday vositalarni o'z ichiga jamlaydi?	Syujetni va syujetdan tashqarida qoluvchi vositalarni
10.	Syujetdan tashqarida qolgan badiiy vositalar...	Kompozitsion vositalardir
11.	Asar sarlavhasi, epigraf, lirik chekinish, qistirma epizod, badiiy qoliplash... bular...	Kompozitsion vositalardir
12.	Ko'pgina asarlarning nomlari qanday yaratiladi?	Bosh qahramonlarning nomi bilan ataladi
13.	«Tundaliklar» asarining muallifi...	Asqad Muxtor
14.	«Keyingi vaqtda keksalik, xastalik sabab juda kam uyqu bo'lib qoldim. Uyqu qochganda bosh-keti yo'q, uzuq-yuluq o'y-xayol qalashib kelaverarkan. Shunda tunchiroq ostida turgan daftarga ba'zi tasodifiy fikrlarni yozib qo'yadigan bo'ldim. Daftirimni «Tundaliklar» deb atadim. Bu «janr»ning «kundalik»dan farqi shuki, unda xronologik tartibdagi voqealar bo'lmaydi». Ushbu fikrlar muallifi?	Asqad Muxtor
15.	Odam va Olam haqidagi kashflardan xabar beruvchi, kitobxonni o'yga toldiradigan, harakatga shoshiltiradigan, hayratga ko'madigan asar...	«Tundaliklar»
16.	Asqad Muxtor og'ir kasalligiga qaramay, tungi bedorlik paytlarida ham yaratish bilan band bo'ldi, yozuvchi qaysi asarida o'z aql-zakovati bilan ko'pchilikni hayajonlantira oladigan insoniy dardlarni, mushohadalarni, yangi izlanishlarga tayanch bo'la oladigan ilmiy va badiiy asoslarni kashf etgan?	«Tundaliklar» asarida

17.	«Shamol shamni o'chiradi. Shunga o'xshab, ayriliq ham shunchaki xushtorlikni sovitishi mumkin, chin muhabbatni esa o't oldiradi», – degan haqiqatni kim qaysi asarida yozgan?	A.Muxtor «Tundaliklar» asarida
18.	Epigraf yunonchada qanday ma'noni anglatadi?	Yozuv
19.	Qaysi janrga dastavval epigraf deyilgan?	Dastavval, epigraf Gretsiyada qabr toshlariga yozilgan she'rlarning janri bo'lgan
20.	Xalq og'zaki ijodi yoki yozma adabiyotdan olingan hikmatli so'z, maqol, parcha yoki iboralarning boshqa bir asar (uning sarlavhasidan keyin, qismi va bobining boshlanishi)da bittasini yoki bir nechtasini keltirilishi...	Epigraf
21.	Epigrafning xususiyatlari...	Doimo qisqa, sodda bo'ladi, ibratli mazmunni o'zida jamlaydi
22.	«Har yurakning bir bahori bor, Har bir qalbg'a ishq bo'lar mehmon. Har yurakda gullar muhabbat, Bo'ston etar uni begumon. Lekin Layli boshiga kelgan Qora kunlar bizga yot bugun. Bizga yotdir Shirin baxtini Poymol etgan u qop-qora tun». Hamid Olimjon ushbu she'riga qanday epigraf qo'llagan?	«Muhabbat Ul o'zi eski narsa, Lokin har bir yurak Oni yongor- ta...» Xodi Toqtosh
23.	Shoir syujet voqealarini to'xtatib, o'z kechinmalarini ifodalashi...	Lirik chekinish

24.	Syujet yo'nalishiga bevosita aloqador bo'lmagan, ammo asar g'oyaviy mazmunini ko'p tarmoqli qiladigan, uni bilvosita chuqurlashtiradigan va yangi taqdirlar misolida ta'kidlaydigan qo'shimcha voqea...	Qistirma epizod
25.	Xon zamonlarida och qoringa sarimsoq yeb, ko'k choy ichishdan zerikkan kishilar choyxonada o'tirar ekanlar, devonaning qovoqlari kasbini aytirish orqali davrdan, davrning ulug'lari ustidan kuladilar. «Qovoq devona belidagi qovoqlardan bitta egri maymog'ini ko'rsatib: «Manov – Musulmon cho'loq», – dedi, uning yonidagi kichkina tomosha qovoqni turtib: «Bunov – Xudoybachcha (Xudoyorxon)», – dedi. Suv qovog'ini erkalab: «Nor kalla» (Normuhammad qushbegi), – dedi, Qolgan ikkita silliq qovoqchalarini: «Nos qovoq, yupqa tomoq», – deb qo'ydi. Ermakchilar kulishdilar». Parcha qaysi asardan olingan?	«O'tkan kunlar» romanidan
26.	«O'tkan kunlar»dagi qaysi voqealar qistirma epizodga misol bo'ladi?	Usta Olim va Saodat, Toshkandning mashhur Qovoq devonasi bilan bog'liq voqealar...
27.	Bosh voqea doirasi ichida, unga g'oyaviy mazmun va kompozitsion jihatdan bog'lab turli mustaqil voqealarni tasvirlash usuli...	Badiiy qoliplash deyiladi
28.	Qaysi asarlarda badiiy qoliplash hodisasi kuzatiladi?	«Ming bir kecha», Navoiyning «Sab'ayi sayyor» dostoni, A.Muxtorning «Chinor» romanida

29.	«Sab'ayi sayyor» dostonidagi qaysi voqealar badiiy qoliplash hisoblanadi?	Shoh Bahrom uchun yetti kecha yetti qasrda yettita iqlimdan kelgan musofirlarning aytgan afsonalari
-----	---	---

«Sab'ayi sayyor» dostonida shoh Bahrom qaysi qissalarni eshitgan?

30.	1-kecha	«Farroh va Axiy»
31.	2-kecha	«Zayd»
32.	3-kecha	«Sa'd»
33.	4-kecha	«Podshoh Jo'na va Ma'sud»
34.	5-kecha	«Navdar va Mehr»
35.	6-kecha	«Muqbil va Mudbir»
36.	7-kecha	«Xorazmlik sozanda»

BADIY NUTQ

1.	Adabiyotning birinchi – bosh quroli...		Soʻz
2.	Filologiya fani har qanday milliy tilni necha qismga boʻlib oʻrganadi?	3 qismga: 1. Jonli (umumxalq) til. 2. Adabiy til. 3. Badiiy (poetik) til	
3.	Muayyan millatning, mamlakatning odamlari oʻrtasidagi jonli soʻzlashuv nutqi, oʻzaro aloqa, muomala-munosabat quroli...		Jonli (umumxalq) til
4.	Jonli (umumxalq) tildan tugʻilgan, muayyan grammatik va talaffuz qoidalariga, imlo talablariga qatʼiy amal qiluvchi va turli shevalarda gapiruvchi kishilarga tushunarli boʻlgan til...		Adabiy til
5.	Voqelikni badiiy obrazlar vositasida aks ettirib, tinglovchi yoki oʻquvchiga esteʼtik jihatdan taʼsir qiluvchi, badiiylikka, ifodaviylikka, taʼsirchanlikka ega boʻlgan til		Badiiy (poetik) til
6.	Sheva, varvarizm, vulgarizm, jargonlar koʻpincha qaysi uslubda ishlatiladi?		Jonli tilga
7.	Badiiy tilning bosh vazifasi...	Badiiylilik (obrazlilik)ni yaratish	
8.	Ijodkor obrazlilikni yaratishda qaysi vositalardan foydalanadi?	Maxsus tasviriy vositalar, maxsus leksik boyliklar, soʻz oʻyinlari...dan	
9.	«Bu kun yomgʻirli tun. Qop-qora zulmat. Chuchvaradek qaynar Koʻchalarda suv.		Usmon Nosir («Naxshon» dostonidan)

	Baxmal kabi qora, Ko'rinmas osmon. Butun yorug' jahon – Dardli bir qayg'u». Ushbu misralar muallifi...	
10.	Badiiy asar tilining obrazlilik qanday xususiyatni yuzaga chiqaradi?	Tasviriy va hissiy xususiyatni (ijodkor tasvirlash orqali kitobxon his-tuyg'ularini uyg'otadi)
11.	Abdulla Qodiriy «O'tkan kunlar»da eng kuchli hayajon va hissiyotni nima orqali ko'rsatadi?	Ko'z yoshi orqali
12.	«O'tkan kunlar» romanida nechta yig'i tasviri bor?	30 dan ortiq
13.	Har qanday so'z o'z «yuk»iga ega bo'lishi kerak, degan tushunchani sharhlang	Ijodkor doimo minglab so'zlar ichidan eng keragini tanlaydi, so'z badiiy asarda aniq estetik maqsad (mazmun)ni voqe qilishi shart
14.	Ma'nodorlik (aforizm), qisqalik lakonizm...	Badiiy tilning obrazlilikidan tug'iladigan muhim xususiyatlardan biri
15.	Yozuvchining har bir personajning o'rne, o'y-kechinmalari, fikr-mulohazalarini, harakatlantiruvchi muhitning shart-sharoitlarini, muomala-munosabatlarini ta'rif-tavsiflashi...	Muallif nutqi
16.	Muallif nutqi bilan emas, hikoyachi nutqi orqali tasvirlangan asarlarga misollar keltiring	«Shum bola», «Mening o'g'rigina bolam» (G'. G'ulom), «Davr mening taqdirimda» (A.Muxtor)

17.	Personaj nutqi qaysi vositalarda namoyon bo'ladi?	Dialog, monolog, polilog vositasida
18.	Bir kishining o'z-o'ziga yoki o'zgalarga qarata aytgan nutqi...	Monolog
19.	Ikki kishining nutqi...	Dialog
20.	Ikki va undan ortiq kishining nutqi...	Polilog
21.	G'azallar asosan qanday shaklda (dialogmi, monologmi) ifodalanadi	Monolog

MAXSUS LEKSIK BOYLIKLAR

1.	Talaffuzi va yozilishi bir xil, ammo ma'nolari har xil so'zlar...	Omonim (shakldosh)lar
2.	Shakli har xil, ammo ma'nosi bir xil yoki bir-biriga yaqin so'zlar...	Sinonim (ma'nodosh)lar
3.	Zid ma'noli so'zlar...	Antonimlar

Quyidagi she'rlarda qanday leksik vositalar qo'llangan?

4.	«Kelur sel goho ko'kda bo'lsa chaqmoq, Zarar qilgay danakni tishda chaqmoq. Yomondir ikki do'st o'rtasida Urishtirmoq uchun bir-birin chaqmoq»	Omonim (shakldosh) so'zlar
5.	«Sen yaxshisan, Men yomondirman, Sen borsanki, men omondirman. Meni qattol yaratgan hayot, Seni qilgan ojiz, benajot. Sen – niholsan, zavoling – o'zim, Sen – tiriklik, inen esa – o'lim. Kunduz bo'lsang, men tun bo'laman, Sen bor bo'lsang, butun bo'laman. Beomonman, lekin omonman, Chunki sendek men ham insonman». Erkin Vohidov «Yomonning so'zi»	Antonimlar
6.	«Qo'lingdan kelgancha chiqar yaxshi ot, Yaxshilik qil, bolam, yomonlikni ot. Nasihatim yod qilib ol, farzandim, Yolg'iz yursa, chang chiqarmas yaxshi ot»	Omonim (shakldosh) so'zlar

7.	«Chappar urib gullagan bog'in, O'par edim Vatan tuprog'in. Bu shundayin ajib diyordir, Buning qiziq hikmati bordir. Shunday o'lka doim bor bo'lsin, Shunday o'lka elga yor bo'lsin»	Sinonim so'zlar: Vatan, diyor, o'lka
8.	«E, Masihodam begim, bir dam ila bergil shifo, Sheva birla ko'zlaring jonimni bemor ayladi»	Antonim so'zlar
9.	«Qizarib pishgan olmadi (olma edi), Olmadan nega olmadi? Olmagani xo'p bo'пти, Endi kelsa – olmadi (olma de)»	Omonim (shakldosh) so'zlar
10.	Antonimlarni qo'llash orqali qanday she'riy san'at yaratiladi?	Tazod (muqobala, antiteza)
11.	So'zlarning eskirishi necha xil yo'l bilan amalga oshadi?	Tarixiy va arxaik
12.	O'tmishda bor bo'lgan narsa va tushun- chalarning nomini bildirgan, keyinchalik esa muomalada qo'llanmaydigan so'zlar...	Tarixiy so'zlar
13.	O'tmishda qo'llanilib, bugungi kunda bosh- qacha nom bilan ishlatiladigan so'zlar...	Arxaik so'zlar
14.	Miri, botmon, misqol, mingboshi, kanizak, yorg'uchoq eskirgan so'zlarning qaysi turiga mansub?	Tarixiy

**Quyidagi arxaik so'zlar bugungi kunda
qanday nom bilan ishlatiladi?**

15.	poymolig'i	oshganligi
16.	kishvar	o'lka
17.	sabza	maysa
18.	xoro	tosh

19.	ajzin	ojizligi
20.	kamar	bel
21.	chust etgani	shaylagani
22.	o'rda	saroy
23.	masohat	to'g'ri chiziq
24.	Ijodkorlar tomonidan yangidan yasalgan, hayot yangiliklarini ifodalovchi yangi so'zlar majmuyi...	Neologizm (yangi so'z)lar

**Quyidagi yangi so'zlar tilimizga kim tomonidan
yoki qay holatda kirib kelgan?**

25.	Daryodil, yovyurak, mehnatobod, Sharofobod	G'.G'ulom tomonidan
26.	Xayolxona, ilhomdosh, fazoshumul vazifa, huriston, oybachcha, xorazmlashmoq, xayollanmoq, tundalik	Maqsud Shayxzoda kashf etgan
27.	Birja, dollar, mafiya, terrorizm, repetitor, test	Boshqa tillardan kirib kelgan
28.	Tilda mavjud bo'lgan so'kish va qarg'ish so'zlari...	Vulgarizm – dag'al so'z
29.	«Hoy qizilbosh! Chilimingni berasanmi, yo'qmi it emgan? Qara-qa Mahkam! Do'ndiq ekan-ku anavining! Suyagi bormi-a! – Bir payola choyimiz bor, hov! – Ittan tuqqaning qaramadi-ku... – Bodom qovoq – yupqa tomoq, dodimga yetsang-chi...» Ushbu parcha kimning qaysi asaridan olingan?	A.Qodiriyning «Toshpo'lat tajang nima deydi?» asaridan
30.	Tilda o'rinsiz ishlatiladigan chet so'zlari...	Varvarizmlar

31.	«Men poetman, bu qizlarni Yaxshi bilaman. Hammasini ochen-ochen Yaxshi ko'raman. Qizlar esa kimni sevar? Voobshe neznayu. Birortasini kamon bilan Otib ko'zla-yu. Bu dunyoda ves yaxshilik Qizlarga bo'lsin. Menga o'xshab har yigit Shoir bo'p ketsin». Varvar so'zlar ishlatilgan ushbu hazil she'r muallifi kim?	Azamat Qorjovov
32.	Qiziqishlari, mashg'ulotlari umumiy bo'lgan odamlar tomonidan ishlatiladigan so'zlar...	Jargon so'zlar (yiqildi, o'tmadi, tankasi zo'r)
33.	O'g'rilar, bezorilar, qimorbozlar o'rtasida ishlatiladigan yashirin so'zlar...	Argo so'zlar (loy, yakan – pul, bedana – to'pponcha, zamri – qimirlama, atomri – ishingni davom ettiraver, shuxer – qoch)
34.	Professionalizm...	Kasb-hunarga oid so'zlar (himoyachi, yarim himoyachi, hujumchi, darvozabon)
35.	Ma'lum bir hududda yashovchi kishilarga xos bo'lib, adabiy tilga mansub bo'lmagan so'zlar...	Sheva so'zlar – dialektizm (Xorazmda: gashir – sabzi, yo'mirta – tuxum; Namanganda: patinjon – pomidor, aba – ona; Sariosiyoda: boyinjon – baqlajon)

POETIK SINTAKSIS

1.	Stilistika (uslubshunoslik) predmeti...	Fonetik, morfologik, sintaktik va leksik birliklar
2.	Badiiy uslub boshqalaridan qaysi jihati bilan farqlanadi?	Inson amaliy faoliyati va hayotining hamma tomonlarini qamrab olishi, umumga taalluqliligi, barchaga barobarligi, eng asosiysi, obrazlilik (estetik ta'sir ko'rsatishi) bilan ajralib turadi
3.	Poetik sintaksisni ro'yobga chiqaruvchi vositalar...	Intonatsiya, ritorik murojaat, ritorik so'roq, antiteza, parallelizm, takror, anafora, epifora, apostrofa, ellipsis, inversiya

Quyidagi xususiyatlar qaysi poetik figuralarga taalluqli?

4.	Ovozning pasaytirilishi, ko'tarilishi, so'nishi, tez yoki sekinlashishi va turfa xil tembr...	Intonatsiyaga
5.	Qarama-qarshi tushunchalarni qo'llash...	Antiteza
6.	Tushunchalarni yonma-yon tasvirlash...	Parallelizm
7.	She'riy misralarning yoki nasriy gaplarning boshida bir xil so'z va iboralarining, tovushlarning takrorlanib kelishi...	Anafora
8.	She'riy asarlarning misralari oxirida tovushlar, so'zlar, iboralarning takrorlanib kelishi...	Epifora
9.	Jonsiz narsa va hodisaga xuddi jonliday murojaat etish...	Apostrofa
10.	Badiiy asarda so'zlarni tushirib qoldirish yoki to'liqsiz gapdan foydalanish...	Ellipsis
11.	Gap bo'laklari o'rnini almashtirish...	Inversiya

**Quyidagi misralarda badiiy san'atning
qaysi turi qo'llangan?**

12.	«Ayt, ey, xasta bulbulim, O'shga qachon yetamiz?» (Shavkat Rahmon)	Ritorik murojaat
13.	«Nega shuncha go'zal ko'rinar olam? Nega qarab to'ymas ko'zlarim?» (Uyg'un)	Ritorik so'roq
14.	« <u>Saratonda</u> sel bo'lib Lolazor yaratgayman. <u>Qahratonda</u> yel bo'lib Gul atrin taratgayman». (Mirtemir)	Antiteza
15.	«Kipriklarim <u>qo'ng'irmikan yo qora?</u> Kipriklarim <u>yuztamikan yoki ming?</u> » (Mirtemir)	Parallelizm
16.	« <u>Chiroq</u> – davlat emas, shukuh, muruvvat, <u>Chiroq</u> – g'aflat emas, bedorlik, da'vat, <u>Chiroq</u> – nafrat emas, mehr- muhabbat, <u>Chiroq yoniq tursin.</u> <u>Chiroq yoniq tursin!</u> » (Mashrab Boboyev)	Anafora
17.	«Kulgan boshqalardir, yig'lagan <u>menman.</u> O'ynagan boshqalar, ingragan <u>menman.</u> Erk ertaklarini eshitgan boshqa, Qullik qo'shig'ini tinglagan <u>menman.</u> » (Cho'lpon, «Men va boshqalar»)	Epifora
18.	« <u>She'rim!</u> Yana o'zing yaxshisan. Bog'ga kirsang, gullar sharmanda». (Usmon Nosir)	Apostrofa

POETIK FONIKA

1.	Poetik fonika hodisasini yuzaga chqaruvchi omillar...	Qofiya va poetik sintaksis qonuniyatlari
2.	Nutq tovushlarining evfoniyasi...	Ohangdosh, ohangdorligi
3.	Nutqda tovushlarning bir-biriga ohangdosh bo'lish hodisasi...	Alliteratsiya
4.	Alliteratsiya necha xil ko'rinishga ega?	2 xil: vokal alliteratsiya, konsonant alliteratsiya
5.	Misra tarkibidagi unli tovushlarning ohang jihatidan o'zaro mosligi...	Vokal alliteratsiya
6.	Misra tarkibidagi undosh tovushlarning ohang jihatidan o'zaro mosligi...	Konsonant alliteratsiya
7.	Satr, misra va bandda bir xil unli tovushlarning takrorlanishi...	Assonans
8.	Och qofiyadagi faqat undosh tovushlarga asoslangan moslik...	Dissonans
9.	G'azal, qasida, qit'a, ruboiy, fard va boshqa lirik janrlardagi qofiyaga tegishli bo'lib, unda raviy butun asar davomida aynan takrorlanishi...	Monorim
10.	«O'tar dunyo o'tarini o'yladi, Tanqa tashlab Olatog'ni yoyladi». («Alpomish»)	Vokal alliteratsiya
11.	«Sochilgan sochingdek sochilsa siring, Anor yuzlaringni kimga tutasan». (Cho'lpon)	Konsonant alliteratsiya

12.	«Botirlari kanal <u>gazadi</u> . Shoirlari g'azal <u>vozadi</u> ». (H.Olimjon)	Assonans
13.	«Shaharlarga ishga chiqib el, Odam bilan to'lar Tekstil». (H.Olimjon)	Dissonans
14.	«Azim ayla sabo ul gul-u xandonimg'a, Ne gulki, quyoshdek mohi tobonimg'a». (A.Navoiy)	Monorim

SHE'R TUZILISHI

1.	Ohang jihatdan ma'lum bir tartibga solingan, his-tuyg'u ifodasi sifatida yaratilgan hissiy nutq...	She'r (arabcha so'zdan olingan bo'lib, shuur – idrok degan so'zdan olingan)
2.	Biror hayotiy voqea-hodisa ta'sirida inson qalbida tug'ilgan ruhiy kechinma, fikr va tuyg'ular orqali voqelikni aks ettirish...	Lrika
3.	Lirika mazmun va mohiyatiga ko'ra necha xil bo'ladi?	Intim lirika va ijtimoiy lirika
4.	Shoir o'zining ruhiy kechinmalari va hissiy olamini aks ettirsa...	Intim lirika
5.	Real hayotda ro'y bergan voqea-hodisalar tasviri...	Ijtimoiy lirika
6.	She'r uchun uch xususiyat: ezgulik, go'zallik, donolik shart bo'lishini kim ta'kidlagan?	N.A.Dobrolyubov
7.	«She'r chin go'zallikning singlisi ekan» she'rida she'riyatni ma'rifatdan, hayotga muhabbatdan kam bo'lmagan darajadagi ehtiyoj sanalmog'i darkor» degan shoir...	Maqsud Shayxzoda
8.	Nutqning she'r bo'lishi uchun nima zarur?	She'riy mazmun va she'riy shakl
9.	She'r tuzilishining asosini tashkil etuvchi vosita...	Ritmik o'lchov – hijo (bo'g'in)
10.	She'rning qanday vaznlari mavjud?	Aruz, barmoq, erkin (sarbast), nasriy, oq sher
11.	O'zbek mumtoz she'riyatining asosini qaysi vaznda yozilgan she'rlar tashkil qiladi?	Aruz vaznida yozilgan she'rlar

12.	Poeziyaning musiqiyligini ta'minlashdagi muhim asoslar...	Ritm, qofiya, band
13.	She'rdagi so'zlarni izchillik bilan, bir me'yorda takrorlanishini ta'minlovchi, she'riy nutqni nasriy nutqdan farq ettiruvchi she'riyat asoslaridan biri...	Ritm
14.	Ritmni yaratuvchi doimiy elementlar...	Bo'g'in, turoq, ritmik pauza, turkum va vazn
15.	Har bir tinish belgisidan so'nggi pauza...	Oddiy pauza
16.	Misra, band, turoq, rukn oxiridagi pauza...	Ritmik pauza
17.	Bir nafas bilan aytiladigan so'z yoki so'zning bo'lagi...	Bo'g'indir
18.	Oxiri unli bilan tugagan bo'g'in...	Ochiq bo'g'in
19.	Oxiri undosh bilan tugagan bo'g'in...	Yopiq bo'g'in
20.	She'rda misralarning o'zi ichki bo'linishlar asosida o'ziga xos ohangdorlikni tashkil etishi...	Turoq
21.	Muayyan misraga kirgan va boshqa misralarda ham takrorlanib, ritmni yuzaga keltirgan bo'g'inlar soniga asoslangan o'lchov...	Turkum

Quyidagi misralarning turog'ini aniqlang

22.	«Odam zoti dunyodaki bor, Uning bilan muhabbatdir yor». (H.Olimjon)	$4 + 5 = 9$
23.	«Na ko'kning fonari o'chmasdan, Na yulduz sayr etib ko'chmasdan». (Uyg'un)	$3 + 3 + 3 = 9$

24.	«Daryo to'liqin, suvlar toshqin o'tolmayman, Otim oriq manzilimga yetolmayman». (G'.G'ulom)	$4 + 4 + 4 = 12$
25.	Quyidagi misralardagi turkumni aniqlang. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 «Men dunyoga kelgan kundanoq 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Vatanim deb seni uyg'ondim». (H.Olimjon)	To'qqizlik turkum
26.	O'zbek poeziyasida necha xil turkum mavjud	13 xil
27.	She'ning har bir satr yo'li...	Misra (ar. «eshikning bir tabaqasi»)
28.	Bayt (ar. «uy»)...	Ikki misra she'r
29.	She'ning muayyan qo'fiya tartibiga ega bo'lgan, mazmun va ohang ji- hatidan tugallangan, musiqiylikni yu- zaga keltiruvchi yirik ritmik bo'lagi...	Band (strofa)

Qofiya

30.	Ohangdosh so'zlarning she'r misralarida tizimli bo'lib kelishi...	Qofiya (arabcha, ergashmoq, izidan bormoq)
31.	Qanday tovushlar raviy bo'la olmaydi?	Qisqa unlilar
32.	Raviy so'zining ma'nosi...	Raviy so'zi arabcha «rivo» so'zidan olingan bo'lib, yukni tuyaga bog'laydigan arg'amchi ma'nosini bildiradi

33.	Raviyning belgilari...	Raviyning beshta belgisi bor: 1) raviy bir harfdan iborat bo'ladi; 2) so'z negizi yo o'zagidagina mavjuddir; 3) takrorlanadi; 4) baytdagi misralar oxirida ritmik jihatdan bir o'rinda keladi; 5) bu harf olib tashlansa, so'z o'z ma'nosini yo'qotadi
34.	Raviy haqida ma'lumot bering. Qofiyalar-dagi raviyini aniqlang	Qofiya asosini tashkil qiluvchi tovush – raviy. Raviy tashkil etuvchi tovush qofiyalanuvchi so'zlar tarkibida aynan takrorlanib kelishi shart. Raviy tub so'zlarda o'zak oxirida, yasama so'zlarda esa, negiz so'ngida keluvchi cho'ziq unli yoxud undosh harfdir. Orzumande, xursande; ibtilosidin, qarosidin; jodu, ohu; shaydo, paydo; lola, g'azola; jonona
35.	Misralardagi so'zlarning ohangdoshligi...	Qofiya
36.	Qofiyalar tuzilishiga ko'ra necha turga bo'linadi?	4 turga bo'linadi: mujarrad, murdaf, muqayyad va muassas qofiyalardir

Quyidagi xususiyatlar qofiyaning qaysi turiga taalluqli?

37.	O'zbek she'riyatida keng qo'llangan qofiya turlaridan biri hisoblanadi. Raviy cho'ziq unidan iborat bo'lgan qofiya bo'lib, unda cho'ziq unidan boshqa biron harf ishtirok etmaydi. Raviy o'rnida esa cho'ziq unilardan istalgani kela oladi. Navodur, ravodur; jaf <u>o</u> , hav <u>o</u> ; qar <u>o</u> ni, bal <u>o</u> ni; xabar <u>o</u> , asar <u>o</u> ; mehnat <u>o</u> , furqat <u>o</u> ; tish <u>o</u> , qish <u>o</u> ; hamro <u>o</u> , zebo <u>o</u>	Mujarrad qofiya
-----	---	-----------------

38.	Raviy harfidan oldin cho'ziq unlilardan biri kelgan qofiya murdaf (ridfli) qofiya deb nomlanadi. Cho'ziq unlining o'zi esa ridf deb ataladi. She'riyatimizda raviydan oldin «o» cho'ziq unlisi kelgan murdaf qofiya juda ko'p qo'llangan. Jin <u>o</u> n, ravon <u>o</u> ; ishtiyog <u>o</u> , firog <u>o</u> ; holim, majolim; moh <u>o</u> , oh <u>o</u> ; dod <u>o</u> , bedod <u>o</u> ; kabob <u>o</u> , xob <u>o</u>	Murdaf (ridfli) qofiya
39.	Qofiya raviy bilan tugallanadi. Qo'sh undosh qisqa unlidan so'ng keladi. Qisqa unli hazv , raviydan oldingi undosh qayd deb ataladi. Baz <u>m</u> , raz <u>m</u> ; mast <u>t</u> , poybast <u>t</u> ; dahr <u>r</u> , shahr <u>r</u> ; siym <u>m</u> , biym <u>m</u> ; bahr <u>r</u> , zahr <u>r</u> ; barg <u>g</u> , g'arg <u>g</u> ; jahd <u>d</u> , ahd <u>d</u>	Muqayyad qofiya
40.	Qofiya raviydan so'ng davom etadi	Mutlaq qofiya
41.	Cho'ziq «o» unlisi (faqat cho'ziq «o» unlisi) bilan raviy o'rtasida bir undosh va undan keyin bir unli keladigan qofiya. Cho'ziq «o» unlisi ta'sis, undan keyingi undosh daxil, raviy oldidagi qisqa unli esa ishbo' deb ataladi. <i>Jarohat</i> – <i>rohat</i> qofiyasida cho'ziq «o» unlisi ta'sis, «h» undoshi daxil, «a» qisqa unlisi ishbo', «t» undoshi esa raviydir. Xaloyig <u>g</u> , loyig <u>g</u> ; tojir <u>r</u> , muhojir <u>r</u> ; dilo <u>var</u> , jafog <u>ar</u> ; g'olib <u>b</u> , tolib <u>b</u> ; nazokat <u>t</u> , tarovat <u>t</u> ; g'oyib <u>b</u> vojib <u>b</u>	Muassas (ta'sisli) qofiya
42.	Qofiyalarda raviydan keyin ham harflar kelishi mumkin. Bu qofiya tarkibida raviydan keyin turuvchi undosh yoki cho'ziq unli vasl deb, ikkinchi, ya'ni vasldan keyin turuvchi undosh yoki cho'ziq unli huruj deb, uchinchi, ya'ni hurujdan keyin turuvchi undosh yoki cho'ziq unli mazid deb, to'rtinchi, ya'ni maziddan keyin turuvchi undosh	Mutlaq qofiya. Raviydan keyin harflar kelgan qofiyalarni mutlaq qofiya deb atash qabul qilingan

	yoki cho'ziq unli noyira deb yuritiladi. Raviydan keyingi qisqa unli major deb, vasl, huruj, mazid noyiradan keyin turuvchi qisqa unlilar nafoz deb yuritiladi	
43.	She'rda qofiyadosh so'zlar orasida aynan takrorlanib keladigan so'z yoxud so'zlar birikmasi...	Hojib (arabcha, «darvozabon; pardali») Biri ulki yuz lutf erur zotig'a, Ki «Farhodu Shirin» erur otig'a. (Navoiy, «Xamsa»dan)
44.	Sharq poeziyasida qofiyaning nechta turi mavjud?	25 ta

Berilgan ta'riflar qofiyaning qaysi turlariga taalluqli?

45.	Bayt misralarida ikki so'zni ohangdosh qilib keltirish san'ati...	Zulqofiyatayn
46.	Agar ikki ohangdosh so'z misra oxirida kelsa...	Mutakarrin qofiya
47.	Ikki ohangdosh so'z misraning ikki o'rnida kelsa...	Majhub qofiya
48.	Ikki qofiyali baytlardagi qofiyalardan biri tajnis bo'lsa...	Tajnisli zulqofiyatayn
49.	Uch va undan ortiq so'zlar bir-biriga ohangdosh bo'ladi va har bir so'z mazmunini ta'kidlashga, ta'sirchanlikka xizmat qilsa...	Musallas qofiya
50.	To'rtta so'zning qofiyadoshligi...	Murabba qofiya

Quyidagi she'rlardagi qofiyaning turlarini aniqlang

51.	«Boqay desa dog'i quvvati yo'q, Boqmay desa dog'i toqati yo'q». (Navoiy)	Zulqofiyatayn
-----	--	---------------

52.	«Mashaqqatdin yigitni <u>el</u> qari der, Ki, qozilmish ikki-uch qari <u>ver</u> ». (Navoiy)	Tajnisli zulqofiyatayn (qari –
53.	«Ruxsorida lam'ai malohat, Guftorida nash'ai fasohat». (Navoiy)	Musallas qofiya (uchta so'zli)
54.	«Sendek <u>menga</u> bir <u>yori jafokor</u> topilmas, <u>Mendek senga</u> bir <u>zori vafodor</u> topilmas». (Bobur)	Murabba qofiya (to'rttalik)
55.	She'rning o'ziga xos qofiyalanish tartibiga ega bo'lgan qismi...	Band. Bandlar ikkilik, uchlik, to'rtlik, beshlik, oltilik, yettilik va hokazo bo'ladi

Quyidagi janrlarning qofiyalanish tartibini aniqlang

56.	Fard	a-a
57.	Qit'a	b-a-d-a
58.	Tuyuq	a-a-b-a; a-a-a-a; b-a-d-a
59.	Ruboiy	a-a-b-a; a-a-a-a
60.	G'azal	a-a, b-a, d-a...
61.	G'azali husni matla yoki zebi matla	a-a, a-a, b-a, d-a...
62.	Mustazod	a-a, b-a, d-a...
63.	Muammo	a-a; a-b; a-a, b-a
64.	Chiston	a-a-b-a
65.	Masnaviy	a-a, b-b, d-d...
66.	Musallas	a-b-b, d-e-e; a-b-a, d-e-d; a-a-a, b-b-b; a-a-b, d-a-b, e-a-b...
67.	Murabba	a-a-a-a, b-b-b-a, d-d-d-a...
68.	Muxammas	a-a-a-a-a, b-b-b-b-b...
69.	Tarkibband va tarje'band	a-a, b-a, d-a...
70.	Qasida	a-a, b-b, d-d...
71.	Sonet	a-b-b-a, a-b-b-a, d-e-e, d-f-f

72.	Qofiyadosh so'zlarning tovush tarkibi mos kelish-kelmasligiga ko'ra qofiyaning qanday turlari mavjud?	To'liq (to'q) qofiya, to'liqsiz (och) qofiya
73.	Qofiyadosh so'zlarning tovush tarkibi to'la mos kelishi...	To'liq (to'q) qofiya
74.	Qofiyadosh so'zlarning tovush tarkibi qisman mos kelishi...	To'liqsiz (och) qofiya

Quyidagi qofiyadosh so'zlar tarkibiga ko'ra qofiyaning qaysi turiga mansub?

75.	Dahriy – qahridan, tutun – Alovuddin		To'liqsiz (och) qofiya
76.	Bahorim – dildorim, so'ralar – mo'ralar, yuragimgacha – suyagimgacha		To'liq (to'q) qofiya
77.	Bayt misralarida ikki so'zning to'liq qofiyadosh bo'lib kelishi...		Zulqofiyatayn (ar. «qo'sh qofiya keltirish»)
78.	Qofiyadan so'ng butun she'r davomida aynan takrorlanib keluvchi so'zlar va so'z birikmalari...		Radif
79.	Radif so'zining lug'aviy ma'nosi...	Arabcha so'z bo'lib, «otning orqasiga ergashib boruvchi» ma'nosini bildiradi	
80.	«Jondin seni ko'p sevarmen, ey umri aziz, Sondin seni ko'p sevarmen, ey umri aziz. Har neniki sevmak ondin ortuq bo'lmas, Ondin seni ko'p sevarmen, ey umri aziz». Ruboiydagi radifni aniqlang		Seni ko'p sevarmen, ey umri aziz

**She'riyatda quyidagi insonga taalluqli a'zolar,
narsa va hodisalar qanday ramz
va timsollar bilan ifodalanadi?**

81.	She'riyatda ma'shuqaning tik, chiroyli qaddi-qomati...	Sanuvbarga, alifga, shamshodga (qilichga)
82.	Ma'shuqaning sochlari...	Sunbulga
83.	Ma'shuqaning ko'zlari....	Jodu, ohuga
84.	Ma'shuqaning qoshlari...	Kamon, yoy, mehrob, yarim oyga
85.	Ma'shuqaning kipriklari...	O'qqa
86.	Ma'shuqaning lablari...	Shahd-u shakar, aqiq, obi hayot, la'lga
87.	Ma'shuqaning tishlari...	Inju, marjonga
88.	Qaddi ezilgan oshiq yigit holati...	Dolga, yoyga
89.	Yuz...	Oyga, quyoshga, bo'zga
90.	Qizil yuz...	Arg'uvonga
91.	Oshiq...	Parvonaga
92.	Tiriklik (hayot), o'tkinchi dunyo...	Rabotga
93.	Yigitlik...	Arg'umoqqa
94.	Bilim...	Kimyoga, mash'alga
95.	So'z...	Zaharga, shakarga
96.	Ko'ngil...	Dengizga, shishaga
97.	Zolim amaldorlar...	Bo'riga
98.	Xalq...	Qo'yga, podaga
99.	Bek...	Qo'ychivonga (cho'ponga)
100.	Ko'z...	Sod harfiga
101.	Qosh...	Nun harfiga

102.	Jang-u jadal homiysi...	Mirrix (Mars) sayyorasi
103.	Sehr-joduning vatani...	Kashmir
104.	Ko'ngil (qalb, yurak)...	Shisha, ko'za, ayog' (idish), kosa
105.	Ishq, muhabbat, mehr...	May, sharob, boda
106.	Yaqubning ayriliqdagi hayoti...	Bayt ul-hazan (g'am uyi)
107.	Go'zallik timsoli...	Yusuf payg'ambar (Yusuf nomi Yaqub nomi bilan tilga olinadi)
108.	Jon baxsh etuvchi payg'ambar...	Iso
109.	Sabr-toqat timsoli...	Ayyub alayhissalom
110.	Devon tuzish shartlari...	Devonda g'azallar misradagi oxirgi harflar hisobga olingan holda alifbo bo'yicha joylashtiriladi. Unda arab alifbosi tartibi bo'yicha barcha harflarga tugaydigan g'azallar bo'lishi shart
111.	Devondagi janrlar tartibi...	Ko'pincha birinchi o'rinda g'azallar va qasidalar, oxirida esa fard va muammolar kiritilgan
112.	Debocha (shoirning o'z devoniga yozgan so'zboshi) qanday holatda bo'lishi shart?	Rasmiy mukammal devon tuzishda
113.	Kechinma (tuyg'u) va o'ylari lirik asarda ifoda etilgan va she'rxonni o'ziga tuyg'udosh qila oladigan shaxs timsoli...	Lirik qahramon
114.	Lirik asarda ishtirok etadigan asosiy timsol...	Shoirning o'zi

115.	Lirik qahramon tushunchasi adabiyotga qachon kim tomonidan kiritilgan?	1921-yilda rus olimi Y.N.Tinyanov tomonidan
116.	She'riyatda qaysi timsollar lirik qahramon darajasiga ko'tarila olmaydi?	«Raqib», «rind», «soqiy», «ag'yor» va boshqa timsollar
117.	Lirik asarlarda shoirning o'z qahramonlariga bo'lgan munosabatini ochib beradigan parchalar...	Lirik parcha
118.	Lirik parcha asarning boshida kelsa...	Lirik kirish hisoblanadi
119.	Lirik parcha voqealar davomida kelsa...	Lirik chekinish hisoblanadi
120.	Lirik parcha asarning oxirida kelsa...	Lirik xotima hisoblanadi
121.	G'afur G'ulomning «Sen yetim emassan» she'ridagi lirik chekinish...	«Yetimlik nimadir – Bizlardan so'ra...»

ADABIY JARAYON: AN'ANA VA NOVATORLIK

1.	Adabiyotning ming yilliklar davomidagi uzluksiz rivoji va uning turli-tuman ijodiy oqimlaridagi kurashlar tarixi, bu tarixning xalqlar taraqqiyoti bosqichlari, qonuniyatlari bilan chambarchas aloqalari, barcha adabiy asarlarning tarixiy jihati va klassikaning adabiylik xislatlari...	Adabiy jarayon
2.	Ijodkor o'zidan oldin o'tgan salafлари va badiiy yetuk zamondoshlarining ijodlarini, yuksak tajribalarini, mahorat sirlarini o'rganishi va davom ettirishi...	Traditsiya – an'ana
3.	San'at va adabiyotda g'oyaviy-badiiy jihatdan yangilik yaratish jarayoni...	Novatorlik

USLUB. IJODIY METOD VA OQIMLAR

1.	V.G.Belinskiy ta'kidlashicha: «Yozuvchining mazmun bilan shaklga quyma bir holat bag'ishlay olish qobiliyatini va shu bilan birga hamma-hamma narsaga o'z shaxsi, o'z ruhini takrorlanmas, original muhrini tushirib o'ta olish xususiyati...»	Bu – uslub
----	--	------------

Quyidagi o'ziga xos belgilarni adabiyotshunos olimlar qaysi ijodkorlarning asarlarida kuzatgan?

2.	1. Hayot manzaralari barcha ikir-chikirlarigacha erinmasdan, uning poeziyasini (jozibasini) ko'rsatishga intiladi. 2. Romantik tabiatli, xayolotga boy, falsafiy mushohadasi kuchli. 3. Epik kenglik, serbo'yoqlik. 4. Lirik shoir, mohir prozaik. 5. Roman janrida mashhur. 6. Lirik harorat – prozada kuchli epiklik. 7. Shafqatli daho	Oybek
3.	1. Hayotning ko'proq kulgili va fojiali jihatlarini siqiq tarzda tasvirlaydi. 2. Vazmin tabiatli, sovuqqon, satirik mushohadasi kuchli. 3. Qisqalikka intilish, voqeani qiziq bir ko'rinishdan boshlash. 4. Mohir prozaik, taniqli dramaturg. 5. Hikoya janrida mashhur. 6. Yumoristik va satirik pafos egasi. Kinoya, piching, istehzo, hazil-mutoyibasi kuchli. 7. Haqiqatni hamma narsadan ustun biluvchi daho	Abdulla Qahhor

4.	Poetik (badiiy) dunyoni yuzaga keltiruvchi individual (o'ziga xos) qudratning salohiyati nimani voqe qiladi?	Uslubni
5.	U ijodkor dunyosidir, uning xayoloti, tasavvuri, aqli, bilimi, so'zshunosligi, iste'dodi, dahosi, insoniyligi – butun borlig'ini namoyon etuvchi badiiy hodisa, vosita...	Uslub
6.	Badiiy obraz yaratish usuli, ya'ni san'atkorning hayot dalillarini tanlash usuli, badiiy umumlashtirish va badiiy tasvir usuli prinsiplari...	Badiiy ijod usuli

Quyida qaysi badiiy ijod usuli (metodi) ta'riflangan?

7.	Turmushning o'zidan ko'ra ko'proq turmush haqidagi orzuilar tasvirlanadi. Yozuvchi o'zi orzu qilgan obrazlarni yaratadi	Romantizm
8.	Voqealar haqqoniylik bilan tasvirlanadi. Belinm yangilanib, o'zgarib, yangi xususiyatlar bilan boyib boradigan ijodiy oqimdir. Bu metodni qo'llovchi san'atkorlar hayotning xarakterli tomonlarini topa oladi	Realizm
9.	Realizmning o'ziga xos bir ko'rinishi. Uning vakillari o'tmish antik adabiyotining eng nodir asarlarini o'zlari uchun klassik namunalar hisoblab, o'shalarga o'xshagan asarlar yozishga intilganlar. Ular adabiyotda hamma narsalar aniq va qat'iy qoida asosida tasvirlanishi shart, «adabiyot saroy va shahar uchun yaratilishi kerak» deb hisoblaganlar va janrlarni tabaqalashtirganlar	Klassitsizm (lot. «namuna, ibrat»)

10.	Bu oqim XVIII asr o'rtalarida Angliyada feodalizm sarqitlariga qarshi kurashni, oddiy kishilarning oliyjanobligini, qalbini tasvir markaziga olgan, oddiy qahramonlar qismatini har qanday kitobxonni achintirgandek tarzda tasvirlaydi	Sentimentalizm (fran. «hissiyot, his qilish»)
11.	U XX asr boshlarida Yevropada yuzaga kelgan. Bu metodda yozilgan asarlarda hayot haqiqatiga rioya qilish muhim hisoblanmaydi. Bu metoddan foydalanuvchi yozuvchilar uchun tasvirning hayotdaligiga, borliqdaligiga o'xshashi emas, balki odamning ichki olamini, ruhiy kechinmalarini aks ettirishi muhim sanaladi. Bunda deyarli hech narsa o'z oti bilan atalmaydi	Modernizm (frans. «yangi, zamonaviy»)
12.	Fransiyada XX asr boshlarida dunyoga kelgan. Hayot voqea-hodisalarining mohiyati, ichki dunyo murakkab ramz va shakllarda, kutilmagan obrazlarda tasvirlanadi	Syurrealizm (fr. Yuksak realism, realizmdan ham yuksak)
13.	Avstraliyalik adib Frans Kafka asarlari qaysi adabiyotning mumtoz namunalaridir?	Modern adabiyotining
14.	«Ong oqimi» ...	Modernizm
15.	Realizmning qanday turlari bor?	Ma'rifatchilik realizmi, tanqidiy realizm, magik realizm

MUNDARIJA

T/r	Mavzular nomi	Sahifa raqami	Savollar soni
	XX – XXI ASR ADABIYOTI		
1.	Erkin Vohidov	3	183
2.	Shukur Xolmirzayev	27	122
3.	Abdulla Oripov	42	283
4.	O'tkir Hoshimov	81	230
5.	Rauf Parfi	113	44
6.	Tohir Malik	120	99
7.	Tog'ay Murod	142	118
8.	Shavkat Rahmon	158	40
9.	Muhammad Yusuf	164	68
	MUSTAQILLIK DAVRI O'ZBEK ADABIYOTI	174	
1.	Mustaqillik davri o'zbek she'riyati	177	107
2.	Mustaqillik davri o'zbek adabiyoti nasri	191	32
3.	Muhammad Alining «Ulug' saltanat» epopeyasidan parcha	198	57
4.	Mustaqillik davri o'zbek dramaturgiyasi	211	22
5.	Erkin A'zamning «Tanho qayiq» dramatik rivoyati	214	49

	CHET EL ADABIYOTI		
1.	Ezop	225	36
2.	Masal janri	229	21
3.	Rudakiy	232	15
4.	Firdavsiy	234	48
5.	Sa'diy Sheroziy	240	106
6.	Fuzuliy	248	102
7.	Vilyam Shekspir	258	113
8.	Jonatan Svift	269	166
9.	Maxtumlili	286	32
10.	Haynrix Hayne	290	65
11.	Aleksandr Sergeyevich Pushkin	298	68
12.	Hans Kristian Andersen	308	93
13.	Alfons Dode	324	46
14.	Abay	331	73
15.	Anton Pavlovich Chexov	342	33
16.	Ernest Seton-Tompson	352	78
17.	Robindranath Thokur	367	129
18.	Jek London	390	64
19.	Rashod Nuri Guntekin	401	54
20.	Sergey Yesenin	411	82
21.	Ekzyuperi	422	97
22.	Musa Jalil	436	30
23.	Nodar Dumbadze	441	52

24.	Rasul Hamzatov	446	17
25.	Chingiz Aytmatov	449	229
26.	Ibroyim Yusupov	495	23
27.	Janni Rodari	499	81
	MUSTAQIL O'QISH UCHUN ASARLAR		
1.	O'lmas Umarbekovning «Sovg'a» hikoyasi	512	24
2.	Murod Muhammad Do'stning «Dasht-u dalalarda» hikoyasi	514	35
3.	Xurshid Do'stmuhammadning «Beozor qushning qarg'ishi» hikoyasi	520	15
4.	Erkin A'zamovning «Ko'k eshik» hikoyasi	522	23
5.	Xayriddin Sultonovning «Yo, Jamshid» hikoyasi	526	51
6.	Shoyim Bo'tayevning «Hisomiddin al-Yog'iy hikoyasi	534	31
7.	Nazar Eshonqulning «Maymun yetaklagan odam» hikoyasi	543	45
8.	Normurod Norqobilovning «Olim o'g'il» hikoyasi	558	61
9.	Mustaqil o'qish uchun she'rlar	569	22
	ADABIYOT NAZARIYASI		
1.	Adabiyot – so'z san'ati	57	106
2.	Adabiyotshunoslik fani va uning tarkibiy qismlari	58	54

Izoh va qaydlar uchun

Izoh va qaydlar uchun

Nilufar RASULOVA

**ADABIYOTDAN
MUKAMMAL SAVOL-JAVOBLAR
4-kitob**

Muharrir:

Xurshidbek IBROHIMOV

Texnik muharrir:

Abduqodir YULDASHEV

Dizayner va sahifalovchi:

Xurshidbek IBROHIMOV

169268 - 169271

28000

«Nurafshon ziyo yog'dusi» nashriyotida tayyorlandi.
Toshkent shahri Chilonzor tumani Cho'ponota ko'chasi 28-A uy.

Murojaat uchun telefonlar:

(+998 93) 181-10-04, (+998 93) 183-10-04,
(+998 94) 695-11-44, (+998 94) 653-11-44

Nashriyot litsenziyasi: AI №300 22.05.2017

Bosishga ruxsat etildi: 26.10.2018

Gazeta qog'ozi. Qog'oz bichimi: 84x108 $\frac{1}{32}$

Arial garniturası. Ofset bosma.

Hisob-nashriyot t.: 19,19. Shartli b.t.: 35,28.

Adadi 5000 nusxa.

Buyurtma № 71.

«Nurafshon ziyo yog'dusi» MChJ bosmaxonasida muqovalandi.
Toshkent shahri Chilonzor tumani Cho'ponota ko'chasi 28-A uy.

«Yosh kuch press matbuoti» MChJ bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent shahri Chilonzor tumani Chilonzor ko'chasi 1-A uy.

3.	Badiiy adabiyot haqida ta'limot. Hayot va adabiyot	602	7
4.	Adabiyotning tasvir obyekti, predmeti va vazifasi	602	20
5.	Adabiyotning umumiy xususiyatlari	605	15
6.	Badiiy obraz	607	16
7.	Obraz yaratish yo'llari va turlari	609	58
8.	Badiiy xarakter va adabiy tip	616	35
9.	Ijodiy jarayon	620	2
10.	Mazmun va shakl	621	8
11.	Mavzu va g'oya	623	30
12.	Badiiy asar syujeti	628	33
13.	Badiiy asar kompozitsiyasi	634	36
14.	Badiiy nutq	639	21
15.	Maxsus leksik boyliklar	642	35
16.	Poetik sintaksis	646	18
17.	Poetik fonika	648	14
18.	She'r tuzilishi	650	121
19.	Adabiy jarayon: an'ana va novatorlik	661	3
20.	Uslub. Ijodiy metod va oqimlar	662	15